ODPUSTKY.

Napsal

Josef Hůlka,

spiritual biskupského semináře v Budějovicích.

V Praze.

Tiskem kníž. arcib. knihtiskárny.

Předmluva.

V letopisech slovanských zůstane rok 885. na vždy památným. Téhož roku — a sice dne 6. dubna z rána — zesnul, zaopatřen jsa sv. svátostmi, veliký apoštol slovanů sv. Methoděj. — Již vrozená vděčnosť toho vyžaduje, aby ti, za něž tento světec tak mnoho v postech a bděních, v žalářích a nebezpečenstvích pracoval, tím vroucněji památku jeho smrti si připomínali — a aby ji i s duchovním prospěchem co možná největším konali, k tomu je povzbuzuje i Církev sv. sama, kteráž právě o jubilejních památkách osob o Církev a vlasť zasloužilých z pokladu sobě svěřeného přehojné milosti rozdává.

Ctění svatých a světic Božích, jejich sv. ostalků, vážnosť odpustkův a důstojnosť papežů, jimž církevní poklad svěřen jest, bývaly od jakživa katolickým národům slovanským předmětem hluboké, nelíčené úcty. Právě ze životopisu sv. Cyrilla a Methoděje

se dovídáme, s jak velikou důvěrou tito sv. apoštolové uctívali svaté, s jak velikou pobožností chovali ostatky sv. Klementa a v jak veliké vážnosti měli římské papeže Mikuláše I., Adriána II. a Jana XIII. Totéž vypravují nám i dějiny církevní o našich starších hlavně z dob otce vlasti Karla.

Ale od dob sv. Cyrilla a Methoděje uplynula dlouhá řada let a v této dlouhé době vloudily se k nám z ciziny — hlavně z Anglicka a Německa — nevážnosť k svatým a jich ostatkům, zlehčování odpustkův a odpor proti viditelnému náměstku Kristovu. Díky Bohu, že cizácký tento duch — dojista na přímluvu našich sv. patronův — u nás pokoje nenalezl a že se zase vrátil, odkud přišel. Ale památku po sobě nám přece zanechal; neboť od té doby, kdy německý mnich Martin Luther Církvi Boží se protivil a svým zuřivým odporem proti odpustkům pověstným se stal, staly se i odpustky samy tak pověstnými, že jsou ještě až podnes mnohým — kamenem úrazu.

Neníť ještě každý kamen — a třeba by byl sebe potřebnější — již také světoznámý, ale mnohý se jím stává, když o něj světoznámá osoba — zakopla. Néco podobného lze říci i o odpustcích. Kdybychom my katolíci nebyli úplně přesvědčeni, že *každá* pravda jest důležitá a kdybychom mohli dě-

lati rozdíl mezi pravdami *základnými* či *důležitými* a mezi pravdami *nezákladnými*, na nichž prý mnoho nezáleží: řekli bychom dojista, že učení o odpustcích ze všech pravd, co jich Církev sv. ve své bohaté soustavě chová, jest „*nejnezákladnější*“, ale že teprve základným se stalo, když o ně Luther se narazil a je zavrhl. „Kámen, kterýž zavrhli stavitelé, ten učiněn jest v hlavu úhelní.“ (Žl. 117, 22.)

Mnohý kámen zdá se býti zrovna „učarovaný,“ poněvadž přes něj mnozí klopýtají. Podobně klopýtají mnozí ještě až podnes o odpustky. „Každý, kdo na ten kámen padne, rozrazí se; na kohož pak by on padl, potřeť jej.“ — (Luk. 20, 18.)

Když jsem přišel k sv. Kamenu, naskytla se mi příležitosť s odpustky více se obírati. Sv. Kámen jest totiž utěšené poutní místo v nejjižnějších Čechách a bývá velice navštěvován hlavně od rakouských poutníkův. Že poutníci ze všech lidí ještě nejvíce na odpustcích si zakládají, jest dojista všeobecně známo. Já ovšem myslel, že v odpustcích dobře se vyznám a poutníkům — kdo ví — jakou radosť udělám, ale brzy jsem se přesvědčil, že naši zbožní předkové měli pravdu, když říkávali: „na mysli se prodělá.“

Poněvadž učiti se není žádná hanba,

odhodlal jsem se snadno, důkladně se obeznámiti s katolickým učením o odpustcích. Náboženským pravdám rozumí prý člověk nejlépe, když se jim učí v mateřštině a proto jsem hledal řádného poučení o odpustcích, jež by bylo česky psané. Odpustkových modliteb a přerozličných odpustkových pobožností česky psaných nalezl jsem velikou hojnosť, ale samostatného spisu, jenž by výhradně o odpustcích jednal, nemohl jsem se dopíditi. Musil jsem se tedy obrátiti do ciziny, kdež v různých knihách různé pravdy snešeny byly. Poněvadž ale — kdo mnoho knih čte — obyčejně málo umí, odhodlal jsem se katolické učení o odpustcích do jednoho spisu uložiti.

Obtíží s tímto úmyslem spojených byl jsem si zcela jasně vědom, ale přece zase velice mne povzbuzoval výrok sv. Ambrože: „qui non potest volitare ut aquila, *volitet ut passer!*“ (de Fuga saec. 5.)

Rozumí se samo sebou, že jsem začal ihned s — odpustky; ale čím dále jsem psal, tím více jsem přicházel na veliké — nepředvídané obtíže, až jsem se přesvědčil, že bez „odpuštění hříchův“ nemůže býti o odpustcích ani řeči. Poněvadž jsem ale nechtěl první svou práci začíti s hříchy, začal jsem s původní svatostí člověka a pojednal aspoň kratičce o pokání, jež hříšníka zase k ztra-

cené svatosti přivádí. Tak rozpadl se celý spis na dvě části, z nichž první má nápis: „odpuštění hříchův“ a druhá: „odpuštění časných trestův čili odpustky.“

Katolické učení o odpustcích jest sice velmi jasné a srozumitelné, ale — jakož smutná zkušenosť svědčí — pobloudili v něm již také mnozí zbožní a učení mužové. Tím více musím se obávati já, abych snad místo katolické pravdy soukromých bludův nenapsal. Proto podrobuji s radostí a uctivou důvěrou každý řádek a každé slovo soudu neomylné a svaté Církve a odvolávám již napřed vše, co by s jejím učením se nesrovnávalo. Chci podati *jenom* učení, jež Církev sv. vždy hlásala a až podnes hlásá a proto také řídil jsem se v oboru *věrouky* zásadami svých milých učitelův a věhlasných spisovatelů katolických: dra. Antonína Lenze a dra. Antonína Skočdopole — v ohledu *dějepisném*: Universal-Kirchengeschichte v. Dr. J. Alzog, Maniz 1872 — a *v udávání výrokův Stolice apoštolské:* Maurel's Ablässe v J. Schneider S. J. Paderborn 1878. S prospěchem četl jsem také spisy a sice *české*: Bratrstvo nejbl. Panny Marie na nebe vzaté od dr. M. Říhy v Budějovicích 1881. — Poklad Církve sv. od T. Šmýda v Praze 1877 a případné články „Časopisu katol. duchovenstva“ — *latinské*; Homo christianus

auct. P. Segneri. Augustae Vind. 1712; Institutiones theologicae auct. Liebermann. Moguntiae 1836; Enchiridion symbolorum definitionum ed. Denzinger. Wirceburgi 1865; — *německé*: Über den Ablass v. Bouvier. Aachen 1844; Lehre vom Ablasse v. A. Westermayer. Schaaffhausen 1855; Katholicismus von Dr. Ch. Vosen. Freiburg 1865; Skapulierbüchlein von Fr. Serapion a S. Andrea. Graz 1869; Symbolik v. Dr. J. Möhler Mainz 1872; Kurzer Unterricht über die Skapuliere v. J. Krebs. Saarlouis 1880; Wetzer & Welte's Kirchenlexicon s. v. Ablass. Freiburg 1880; některé články z Zeitschrift für kath. Theologie. Innsbruck, Theol. prakt. Quartalschrift. Linz a více katechismův.

Nemaje sám žádné knihovny a jsa od původních pramenů příliš vzdálen, nemohl a nechtěl jsem se pouštěti do žádných učených podrobností, v nichž ostatně každý křesťan, jenž sv. víře upřímně oddán jest, sám lépe si poraditi umí než mnohý učenec, jenž i duchovní život podle desetinné soustavy změřiti a zvážiti se namáhá — a také mi ani ve snu nenapadlo psáti pro učence, kteří sami odpustky nejlépe znáti musí. Psal jsem jen pro ty, kdož odpustků neznajíce, upřímnou vůli mají, je tak poznati, aby jimi co nejvíce pro život věčný těžiti mohli.

Tyto své prvotiny posvěcuji nejsvětější

Rodičce Boží, Panně Marii Sněžné a prosím pokorně, aby jim všemocnou Svou přímluvou té pravé ceny dodati a jimi mé rodáky — jimž působiv mezi Němci, tehdáž jinak prospěti jsem nemohl — ku konání dobrých skutků povzbuditi ráčila. Všecken pak užitek, jejž by snad přinesly, budiž dušičkám v očistci přivlastněn.

U Sv. Kamene, na slavný den neposkvrněného Početí Panny Marie 1883 s doplňky psanými v Č. Budějovicích l. P. 1891.

J. H.

Obsah.

Část prvá.

Str.
Odpuštění hříchův 1
A. Pokání před Kristem Pánem 15
B. Pokání za Krista Pána 19
C. Pokání po Kristu Pánu 24
Kdo odpouští hříchy a za jakými podmínkami . . . 31
Jak může kněz o pokání hříšníkově jistoty nabyti . . 33
Kajicník má obdrženou milosť zachovati a rozmnožiti 40
Kajicník má spravedlnosti Boží podle sil svých dostičiniti 49
I někdo jiný může za kajicníka dostičiniti. 85
Člověk může více konati, než jest jeho povinností . . 96
Všichni jsme údové jedné rodiny 107

Část druhá.

Odpuštění časných trestů čili odpustky 115
Co jsou odpustky. 115
Odpuštění časných trestů 116
Moc klíčů v církvi sv. 125
Skrze zásluhy Krista a Svatých 134
Platné před Bohem 164

Str
A. Odpustky pro kajicníky 169
B. Odpustky pro duše v očistci 177
Církev sv. udílela již od nejstarších dob odpustky . 203
Doba apoštolská 203
Od 1. do 3. století 208
Od 3. do 8. století 235
Od 9. do 11. století 242
Od 11. do 13. století 246
Od 13. století do sněmu Tridentského 251
Od sněmu Tridentského až na naše doby 274
Církev sv. udělnje odpustky mnohé 281
1. Odpustky neplnomocné 301
2. Odpustky plnomocné 314
Odpustky s ohledem na předmět, k němuž se připojují 320
Odpustky místné 321
Odpustky věcné 332
A. Odpnstky připojené k věcem 332
B. Odpustky připojené k pobožnostem 348
C. Odpustky připojené k skutkům 353
Odpustky osobné 356
Odpustky udělené osobám jednotlivým 363
Odpustky udělené osobám hromadným 367
A. Řády 373
B. Bratrstva 385
I. Bratrstva k uctění Boha 397
II. Bratrstva k uctění Panny Marie 408
III. Bratrstva k uctění svatých 433
C. Spolky 435
Odpustky s ohledem na čas, na nějž se udělují . . 450
Odpustky stálé 450
Odpustky dočasné a občasné 465
Odpustky jsou velmi užitečné 481
1. Přímý užitek z odpustků 483
2. Nepřímý užitek z odpustků 490

Odpustky.

Část prvá.

Odpuštění hříchův.

V utěšené knížce: „Labyrint světa a ráj srdce“ připomíná světoznámý učenec Jan Amos Komenský, jenž žil v l. 1592—1671., čtenáři toto: „Jedenkaždý tvor i nerozumný přirozeně k tomu se nese, aby libé a pohodlné věci sobě liboval a jich žádostiv byl: ovšem i člověk, v němž rozumná jemu přistvořená moc takovou tu k dobrému pohodlnému chtivosť vzbuzuje. A nejen vzbuzuje, ale i na to vede, aby — což více dobré, libé, pohodlné jest — sobě více liboval a srdnatěji po tom dychtil. Odkudž dávno mezi moudrými otázka byla, kde a v čem by vrch dobrého (nejvyšší dobro) byl, na němž by se žádosť lidská stavovala, to jest: jehožby dosáhna člověk, mysli svou tu odpočinouti mohl a musel, čeho víc žádati nemaje.

Chtěli-li bychom pak na to dáti pozor, najdeme, že každého vůbec člověka mysl tam jde, kde a jak co nejplnějšího potěšení dojíti, a shledáno, že všickni takměř lidé ven z sebe vybíhajíce v světě a věcech jeho, čím by mysl kojili

a upokojili, hledají: tento v statku a zboží, onen v rozkošech a libostech, jiný v slávě a vzácnosti, tento opět v moudrosti a umění, jiný v veselém tovaryšství atd. a tak všickni po věcech, kteréž vně jsou, v nich dobrého svého hledajíce, zevlují.

Ale že ono tam nalezeno nebývá, nejmoudřejší z lidí Salomoun svědkem jest, kterýž také odpočinutí mysle své hledaje a všechen svět projda a prohlédna, naposledy pověděl (Kaz. 2. 17.): „Omrzel mne život můj, an jsem viděl, že všecky věci zlé jsou pod sluncem a že jest všecko marnosť a trápení ducha.“ Pravé pak mysli uspokojení, doptav se ho potom, vyhlásil, že v tom jest, aby člověk světa — tím čím jest — býti nechaje, samého sobě Pána Boha hleděl, Jeho se bál a přikázaní Jeho ostříhal.“ — —

Těmito slovy zahalil veleslavný učenec moravský nepopíratelnou pravdu, že *každý* člověk na světě chce býti šťastným, poněvadž v srdci *každého* zakořeněna jest touha po blaženosti. Blaho toto hledá většina lidí ve světě: v bohatství, radovánkách, učenosti atd. — ale marně. Kdyby byl člověk tak bohatý, že by i celý svět získal, kdyby byl tak učený, že by mluvil jazyky lidskými i andělskými, kdyby znal všecka tajemství a všeliké umění — nic mu to neprospívá. „Jednohoť jest potřebí.“ (Luk. 10, 42.) Bůh sám jediný jest nejdokonalejší dobro a tedy i nejvyšší blaženosť. Proto nezkažený člověk přirozeně touží po Bohu a jen v Bohu své uspokojení nalézti může, neboť dosáhnuv tohoto nej-

vyššího dobra, nemá, čeho by si více žádati mohl. Nepokojné jest srdce lidské — pravil veliký znalec lidí sv. Augustin — dokavád nespočine v Bohu.

Z rukou Božích jsme vyšli, „v Něm živi jsme a hýbáme se i trváme“ (Sk. ap. 17, 28.) a jen v Bohu plné uspokojení své nalézti můžeme. Bůh jest náš začátek i náš — cíl. K Bohu se dostati a v něm spočinouti jest cíl každého člověka na světě a každému hluboko — nezrušitelně do srdce vrytý. — Aby člověk k Bohu — cíli svému — dostati se mohl, jest zapotřebí jistých podmínek: 1. se strany člověka a 2. se strany Boží.

1. *Se strany člověka* jest přede vším zapotřebí, aby Boha — cíl svůj — znal, neboť kdo cíle svého nezná, nemůže k němu dojíti. Poznání děje se rozumem. Kdo cíl svůj zná, musí také ještě — má-li se k němu dostati — chtíti se k němu dostati a k němu vždy víc a více se přibližovati. Chtění a přibližování děje se svobodnou vůlí. Že člověk rozum a svobodnou vůli má, ví každý, ačkoliv jich nikdy neviděl. Víť zajisté každý, že člověk se skládá z duše nesmrtelné a těla. Duše jest duch k obrazu Božímu stvořený a má rozum a svobodnou vůli. Tělo jest část hmotné přírody, z níž bylo utvořeno. Spojením duše s tělem povstala přirozenost lidská.

Jsou-li dvě věci dohromady v jeden celek spojeny, jest možno, aby buď vždy dohromady

spojené zůstaly anebo aby zase rozvázány, od sebe odděleny býti mohly a když pak byly od sebe odděleny, nemusí zůstati již navždy od sebe odloučeny, nýbrž mohou zase někdy spojeny býti.

Podobně jest i se spojením duše a těla v člověku. Duše lidská jest nesmrtelná, neumírá nikdy a proto jest možno, aby vždycky s tělem spojena zůstala, je ustavičně oživovala — jest možno, aby člověk nikdy neumřel, nýbrž nesmrtelným byl. Avšak duše lidská nemusí zůstati navždy s tělem spojena, nýbrž může býti také od něho odloučena. Odloučením se duše od těla přestane býti tělo živým a rozpadá se zase v zem, z níž učiněno bylo. Ale když byla duše od těla se odloučila, nemusí zůstati na vždy od něho odloučena, nýbrž může s ním zase někdy spojena býti.

Ani duše lidská sama o sobě není ještě člověk, jako ani samotné lidské tělo člověkem nazýváno býti nemůže. Člověk jest duše *a* tělo, a poněvadž jest duše obdařena rozumem a svobodnou vůlí, nazýváme člověkem každého tvora, který má rozumnou, svobodnou duši a tělo. Nepadá na váhu, *jaký* jest rozum: zdali vyvinutý, vycvičený či slabý, nevyvinutý — a *jaká* jest vůle: zdali pevná, zmužilá či slabá, chatrná — a *jaké* jest tělo: zdali silné, všemi pěti smysly opatřené, či choré, nedospělé; neboť považujeme vším právem i blbce, jehož rozum jest nevyvinutý, i šílence, jenž své vůle užívati nemůže,

ano i dítě v náručí mateřském, kteréž jest i na těle i na duchu nedospělé -- za člověka. Nesmrtelná duše, obdařená rozumem a svobodnou vůlí, a pak tělo patří k přirozenosti lidské a nic více.

Rozumem svým mohli hned první lidé Pána Boha poznati, svobodnou svou vůlí mohli hned po Něm toužiti; ale svými vlastními silami nemohli se k Němu dostati, poněvadž rozdíl mezi Bohem a lidmi jest nevýslovně ohromný — podstatný. K Bohu nemůže přijíti nikdo, leč by Bůh Sám přitáhl jej k Sobě. Má-li tedy člověk cíle svého, pro kterýž stvořen jest, dosáhnouti a k Bohu se dostati, zapotřebí jest i podmínky

2. *se strany Boží,* aby Bůh sám člověka k Sobě přitáhl, pozvedl a jej takto nad jeho přirozenosť povýšil. Povýšení toto nenáleží, nepatří k přirozenosti lidské a proto nazývá se — milosť nadpřirozená. Když člověk rozumem svým Boha poznává, svobodnou svou vůlí po Něm touží a vším svým jednáním k Němu směřuje — a když jej Bůh také milostí Svou nad přirozenosť obyčejného tvora vyvýší, pak, ale jen tak může se k Bohu — cíli svému — dostati.

Poněvadž Pán Bůh sebe sama lidem za cíl dal a chce, aby všickni k Němu se dostali, naplnil i se své strany potřebnou podmínku, povýšil první lidi hned při stvoření nad jejich přirozenosť a učinil je úplně schopnými, aby k Němu jistě a lehce dostati se mohli. Příjemná cesta, po níž nejen první lidé, ale všickni jejich

potomci — všickni ostatní lidé — k Bohu — cíli svému — kráčeti měli, byla

I. cesta svatosti.

K Bohu nejsvětějšímu nemůže se dostati nikdo, leč kdo jest svatý. Svatosť ale nezakládá se v přirozenosti lidské, nepatří k ní; neboť i člověk, který není svatý, jest a zůstává pravý člověk. Poněvadž svatosť k přirozenosti lidské nepatří, nemohli ani první lidé sami o sobě svatými se státi a cestu svatosti, která jedině k Bohu vede, nastoupiti. Co však jest nemožno u lidí, možno jest u Boha. Bůh sám učinil je hned při jich stvořeuí svatými, uděliv jim — jak nás sv. víra učí — veliké milosti a sice:

1. *milosť posvěcující*, kteráž je nad jich stav nesmírně povýšila. Přirozeností svou byli první lidé — tvorové a Bůh jejich Stvořitel a Pán. Posvěcující milostí, kterou jim při stvoření dal, stali se jeho dítky, syny, a On jejich otcem. Jako pouzí tvorové neměli žádných nárokův ani žádných práv, aby je Bůh k Sobě vzal — jako nemá hliněná nádoba žádného práva, aby si jí hrnčíř vážiti a na ni pilný pozor dávati musil. Poněvadž ale posvěcující milostí dítky Božími se stali, nabyli také nárokův a práv na dědictví Boží — království nebeské. Posvěcující milosť Boží povýšila tedy první lidi nesmírně nad jejich přirozenosť, učinila je dítkami Božími, dědici království nebeského a úplně schopnými,

aby k Bohu, jejž svým Otcem nebeským nazývali, dostati se mohli.

2. Rozumem svým mohli ovšem ihned první lidé Boha poznávati a svobodnou svou vůlí po Něm toužiti; ale jsouce pouzí tvorové nemohli Jej, Stvořitele svého, *dokonale* poznávati, nemohli svobodnou svou vůlí po Něm *dokonale* toužiti a proto nemohli ve všem *dokonale* k Bohu, bytosti nestvořené, se přibližovati.

Spořádaný čeledín zná dojista svého pána dobře, miluje jej a jest mu oddán; ale jak mnohem lépe zná a miluje tohoto pána vlastní syn! Syn zná svého otce docela jinak a lépe, miluje jej docela jinak a lépe než nejlepší čeledín, poněvadž poměr syna k otci jest mnohem dokonalejší a něžnější než poměr sluhy k pánu. Podobně jest i s lidmi a Bohem. Přirozeností svou jest člověk jen tvor a sluha Boží, přirozeným rozumem svým poznává Jej jen nedokonale a přirozenou vůlí svou nese se k Němu jen neúplně, poněvadž rozdíl mezi ním a Bohem jest ohromný. Jakmile ale Bůh posvěcující milostí člověka za Svého syna přijal, stává se člověk účastným přirozenosti Boží a vstupuje v poměr nejněžnější. V tomto poměru jest zajisté záhodno, aby člověk, jsa synem Božím, Boha ne tak již jako svého Pána, nýbrž jako svého Otce poznával, aby Jej mnohem lépe znal, než Jej znal jsa ještě Jeho sluhou a aby Jej docela jinak a lépe miloval, než Jej miloval, když jenom Jeho pouhým sluhou byl. Avšak

takovéto zcela jiné poznávání Boha, takováto zcela jiná láska a touha k Bohu, není založena v přirozenosti lidské, nýbrž jest milosť, která přirozenosť lidskou vyvýšuje — milosť nadpřirozená. A tuto nadpřirozenou milosť, kterouž nazýváme „*milosť účinlivá*“, dal také Pán Bůh hned při stvoření prvním lidem.

Milostí účinlivou osvítil Bůh jejich rozum, aby Jej velmi dokonale poznávali — ačkoliv ne úplně, neboť úplně se zná jen Bůh sám — a aby takové dobré skutky konali, jimiž by si věčnou blaženosť zasloužili.

Tyto veliké milosti — milosť posvěcující a účinlivá — nepatří k přirozenosti lidské, ano nemají v ní ani nejmenšího základu a zárodku, z něhož by se vyvinouti mohly. I bez nich jest přirozenosť lidská úplná, dokonalá a proto nevztahují se tak k člověku jako spíše k Bohu, jenž jsa nade vším stvořením neskončeně vyvýšen, jimi člověka k Sobě táhne, jej nad jeho přirozenosť povýšuje a proto také nazývají se milostmi nadpřirozenými.

Mimo tyto nadpřirozené milosti dal také Bůh ještě prvním lidem zvláštní dary, které — ačkoliv k přirozenosti lidské nepatří, přece v ní nějaký základ a zárodek mají. Dary ty slují *mimopřirozené* a sloužily k tomu, aby první lidé na těle i na duchu velice dokonalí byli.

1. Pán Bůh zdokonalil jejich *rozum*, že znali výborně nejen sebe samy, ale i veškerou je obkličující přírodu: nerosty, byliny, zvířata,

nebeská tělesa atd. a že *řeči* myšlénky své velmi správně vyjadřovali.

2. Pán Bůh posílil jejich *vůli*, učiniv je tak mravnými, že měli všecky ctnosti, jichž my jen ponenáhlu nabyti můžeme. Byliť tedy první lidé ihned velice počestní, pracovití, čistotní, pokorní, stateční, vděční atd. Žádosti jejich byly tak pěkně spořádané, že — co si přál jejich duch — i jejich tělo si přálo a mezi jejich duchem a tělem úplná shoda byla.

3. *Tělo jejich mělo podle vůle Boží býti nesmrtelné.* Pán Bůh spojiv tělo s duší, nechtěl je od sebe rozdělovati. Proto měla jejich duše s tělem býti vždy spojena, měla vždy jejich tělo oživovati, až by se Bohu zlíbilo, aby je beze smrti k sobě do nebe vzal. Lidé neměli umírati a neměli ani duchovním ani tělesným bolestem a útrapám býti podrobeni.

4. Pán Bůh dal prvním lidem *dokonalou moc a vládu nad přírodou*, aby jí ke cti a slávě Boží a k svému prospěchu užívali.

5. Když byl Bůh první lidi nadpřirozenými milostmi a těmito mimopřirozenými dary povýšil a zdokonalil, postavil je ještě do *ráje*, rozkošné to zahrady, kdež jejich stav byl nevýslovně blažený.

Těmito velkolepými milostmi a nesmírnými dary obdařeni, postaveni byli na cestu svatosti, která přímo a beze všech obtíží k Bohu vede. Avšak první lidé nesetrvali na této své vyměřené a Bohem ustanovené cestě; dali se s ní

svésti od ďábla. Jeho návodem přestoupili dobrovolně a vědomě přikázaní Boží, chtěli se spůsobem nezřízeným státi Bohu podobnými a tak spáchali — hřích. Hříchem tímto odvrátili se od Boha, provinili se proti Němu, svému Stvořiteli a Otci, vydali se v moc ďábla a pro tuto hroznou vinu zasloužili nejen sobě velikých trestův, nýbrž také toho, aby ani sami ani všickni jich potomci — ostatní lidé — k Bohu, cíli svému, se nedostali. Hříchem svým opustili cestu svatosti, jedinkou to cestu, po níž k Bohu nejvýš svatému dojíti lze. Opustivše dobrovolně tuto jedinou cestu, stali se úplně neschopnými, aby sami — po jiné cestě — Boha, cíle svého, dosáhli.

Avšak cíl svůj nevytkli si lidé sami, nýbrž Bůh jim jej dal. Jako žádný člověk žádným svým skutkem záměry Boží zničiti nemůže — praví zajisté Hospodin Bůh: „rada má státi bude a všeliká vůle má se stane“ — (Is. 46, 10.) tak nemohli ani první lidé svůj cíl — který jim Bůh v Sobě samém určil — zničiti. Hříchem svým zaujali ovšem pro sebe a všecky své potomky, jichž hlavou byli, vzhledem k svému cíli docela jiné postavení, hříchem svým pošinuli sebe, ale cíl jejich zůstal nepohnut.

Ačkoliv první lidé od Boha se odvrátili, neodvrátil se Bůh od nich a zůstal i po spáchaném hříchu jejich cílem. K Bohu však vede jen jedna cesta — cesta svatosti a poněvadž

první lidé tuto cestu opustili, z ní sešli, bylo zapotřebí, aby od svého poblouzení na cestu svatosti zase zpět přivedeni byli a po nalezené cestě svatosti zase k Bohu se ubírali. V nevyzpytatelné své moudrosti ukázal milosrdný Bůh hned prvním lidem cestu, po níž by ze svého hlubokého pádu opět na cestu svatosti a po ní k Bohu, cíli svému, se dostati mohli. Tato nově ukázaná k svatosti a skrze svatosť k Bohu vedoucí cesta jest

II. úzká a obtížná cesta pokání.

V prvních lidech povýšena a postavena byla přirozenosť lidská na cestu svatosti a proto měli všickni lidé od svých rodičů svatosť s sebou na svět přinášeti a po cestě svatosti k Bohu se bráti. Hříchem prvních rodičů uchýlila se přirozenosť lidská od cesty svatosti a proto přicházejí všickni lidé na svět hříšní a mohou jen po cestě pokání k Bohu se dostati. Jako bychom byli dědili od prvních rodičů, kdyby byli nehřešili — svatosť, tak dědíme po nich všickni nyní hřích, který jest i náš pravý, vlastní hřích. Tento hřích nazývá se dědičný a přichází — vyjímajíc Pána Ježíše, jenž, jsa pravý Bůh, hříchem poskvrněn býti nemohl, a Jeho nejsvětější Matku, která pro budoucí Jeho zásluhy od tohoto hříchu ochráněna byla — na všecky lidi. Dědičný hřích, s nímž na svět přicházíme, staví nás na úzkou cestu pokání a proto nebylo,

není a nebude na světě člověka dospělého, který by bez pokání k Bohu se dostal.

Pokání vůbec jest ona ctnosť, kterouž člověk srdečně lituje, že Boha urazil, pevně si umíňuje, že nikdy více nezhřeší, za spáchané hříchy své dostiučiní a naději má, že mu Bůh odpustí.

I první rodičové činili pokání, neboť byli od Boha obdařeni všemi ctnostmi, tedy i ctností pokání. Litovalit dojista srdečně, že Boha urazili, měli pevnou vůli, že již nikdy více nezhřeší, že za svůj hřích podle svých sil dostiučiní a měli zároveň i pevnou naději, že jim rozhněvaný, uražený Bůh odpustí. Avšak uražený má právo, učiněnou sobě urážku odpustiti dle *své* libosti buď beze všech podmínek anebo s jistými podmínkami, kteréž urážející — chce-li odpuštění dosáhnouti — naplniti musí. Jakož z písma sv. poučeni jsme, odpustil milosrdný Bůh prvním rodičům úplně — ale za jistými podmínkami. Podmínky ty byly:

1. aby uražené Spravedlnosti božské učiněno bylo zadost a

2. aby hříšní lidé ohavnosť a hořkosť svého hříchu na sobě pocítili a tak budoucně každého hříchu bedlivě se chránili.

1. Uražené Spravedlnosti božské učiniti zadost nemohli ani první lidé sami ani všickni jejich potomci dohromady. Hříchem uražen byl Bůh sám, bytosť nejvyšší a nekonečná a proto byla i urážka Bohu učiněná nekonečná. Neko-

nečnou trážku nemohou ale lidé, kteří proti Bohu jen nepatrní tvorové jsou, nikdy úplně napraviti. Hříchem svým porušili první lidé poměr svůj k Bohu docela. Pokud nehřešili, byli synové Boží a Bůh jim byl především nejlepším Otcem. Jakmile ale hříchu se dopustili, přestali býti syny Božími a stali se — Jeho služebníky a proto byl Bůh především jejich Pánem. Skutky milených synův mají před očima laskavého Otce docela jinou cenu, než skutky služebníka před očima velmocného pána. Proto nemohli již první lidé jako pouzí sluhové konati takové skutky, jaké konati může jen milovaný syn. Nebylo tedy nikdy možná, aby lidé svými vlastními skutky rozhněvané spravedlnosti Boží učinili zadost, poněvadž přestali býti syny Božími. Aby však přece Spravedlnosti božské bylo učiněno zadost, a aby lidé zase k Bohu dostati se mohli, přislíbil jim Bůh *svého vlastního Syna* za Vykupitele. Syn Boží měl vzíti na sebe všecky hříchy celého světa a učiniti za ně zadost, měl přes ohromnou propasť, jakouž hřích mezi lidstvem a Bohem utvořil, položiti dřevo spásy a křížem, na němž Sebe sama za spasení lidské obětoval, bránu věčného blahoslavenství, kterouž hřích zavřel, zase otevříti.

2. K naplnění druhé podmínky: aby první lidé ohavnosť a hořkosť svého hříchu na sobě pocítili, budoucně každého hříchu se bedlivě chránili a tak svatě živi byli, stihl je Bůh velikými tresty.

Hříchem svým ztratili především všecky nadpřirozené milosti Boží, poskvrnili hanebně svou duši, stali se ze synů Božích Jeho nevěrnými služebníky, kteříž nezasluhovali více dědictví Božího, nýbrž zavržení věčného.

Hříchem svým ztratili dále všecky mimopřirozené dary:

1. *Rozum* jejich byl zatemněn, takže již nejen Boha a jeho sv. vůli dokonale poznávati nemohli, ale i u věcech přírodních se mýlili a bloudili.

2. *Vůle* jejich byla seslabena a více k zlému nakloněna; žádosti jejich směřovaly více k pozemským věcem, takže žádosť těla duchu odporovala. Upadli v moc ďábla, kterýž je svedl, a od té doby velice jim škoditi mohl.

3. *Tělo* jejich stalo se smrtelným. Duše měla se od těla odloučiti a spůsobiti jeho smrt. Před smrtí měly se dostaviti: nemoce, bolesti, soužení a rozličné útrapy, jakéž nyní na těle i na duši zakoušíme.

4. *Ztratili dokonalou vládu nad přírodou*, takže si ji nyní jen s namáháním a velikým úsilím podrobovati mohli.

5. Zbaveni jsouce všech nadpřirozených milostí a mimopřirozených darů, *vyhnáni byli ze svého rozkošného obydlí — z ráje*, aby v slzavém tomto údolí v potu tváře pracovali, ohavnosť a hořkosť svého hříchu na sobě okoušeli, budoucně každého hříchu bedlivě se chránili a — svatě živi byli.

Ačkoliv Bůh první lidi ve své spravedlnosti za spáchaný hřích hrozně ztrestal, přece neodjal jim ničehož, co k přirozenosti lidské náleží. Hříchem svým přestali býti první lidé syny Božími a zůstali — pouhými lidmi, neboť měli nesmrtelnou, rozumem a svobodnou vůlí obdařenou duši a tělo.

Přislíbený Spasitel měl za hříšné lidstvo spravedlnosti Boží dosti učiniti a lidstvo samo mělo spravedlnosť Boží na sobě pocítiti a se budoucně před každým hříchem uchrániti. Zásluhy přislíbeného Vykupitele a pak — pokání byly podmínky, za jakými Bůh prvním rodičům úplně odpustil. Pro zásluhy příštího Vykupitele odpustil jim Bůh jejich velikou vinu i zasloužené věčné tresty a učinil je zase úplně schopnými, aby k Bohu, cíli svému, se dostali. Ale i první lidé naplnili se své strany potřebnou podmínku, činili pokání a dostali se k Bohu, jakož Církev sv. věří, zasvěcujíc každoročně jejich památce 24. den prosincový.

A. Pokání před Kristem Pánem.

Bůh neposlal Syna svého na svět hned po bolestném pádu prvních rodičů, nýbrž připravoval po 4000 let veškeré lidstvo na Jeho příchod a sice nejprve skrze jednotlivé muže a pak skrze vyvolený národ židovský, s nímž na hoře Sinai zvláštní smlouvu — Starý Zákon — učinil. Po celou tuto dlouhou dobu stavěl lid-

stvu nejen zvláštními zjeveními nýbrž i vším zařízením, jakéž u vyvoleného národu ustanovil, jeho cíl na oči, přečasto k svatosti je napomínaje. „Svatí buďte, jako i já svatý jsem“ (3. Moj. 11, 44.) — ten jest krátký obsah všech zjevení a smysl všech zřízení starozákonních.

Avšak i vyvolený národ spouštěl často vznešený svůj cíl s očí a místo svatosti oddával se hříchům. Hříchy svými přerozličnými urážel Boha velice a sebe od Boha — svého cíle — odvracel. A Bůh, jehož milosrdenství a trpělivosť nezná mezí, odpouštěl jemu opět hříchy úplně, ač ne beze všech podmínek. Podmínky ty byly zase tytéž, za jakými odpustil již prvním rodičům: zásluhy přislíbeného Vykupitele a pokání.

Příkladův uvádí písmo sv. St. Z. dosti:

David zhřešiv těžce, dosáhl odpuštění hříchu svého od Hospodina, neboť mu zvěstoval Nathan: „Hospodin *promíjí hřích tvůj;* neumřeš. Ale poněvadž jsi dal příčinu, aby se rouhali nepřátelé Hospodinu, pro tu věc syn, který se narodil tobě, smrtí umře.“ (2. Král. 12, 13. 14.) Prominuv Hospodin Davidovi hřích, odpustil mu pro zásluhy příštího Vykupitele, jehož praotcem David podle těla byl, úplně, ale nechal umříti jeho syna, aby David z této ztráty pocítil, jak hrozný jest hřích, budoucně každého se varoval a svatě živ byl.

Nadšený prorok Isaiáš, jenž zaslíbeného Spasitele tak jasně a určitě předpověděl, že

podle sv. Jarolíma evangelistou Páně nazván býti zasluhuje, připomíná hned v první kapitole svých velkolepých proroctví, že bídný stav, v němž vyvolený národ za krále Achaza (743—728) úpěl, jest jen spravedlivý trest za mnohé hříchy, jakýchž proti Bohu se dopustil a vybízí — k pokání. „Umejte se“ (Is. 1., 16. n.) — mluvil Hospodin ústy tohoto proroka — „čisti buďte, odejměte zlosť myšlení svých od očí mých; přestaňte převráceně činiti, učte se dobře činiti: hledejte spravedlnosti, přispějte ku pomoci potlačenému, suďte sirotku, zastaňte vdovy a 23. . . budou-li hříchové vaši jako šarlat, jako sníh sbíleni budou a budou-li červeni jako červec, jako vlna bílí budou.“ Slibuje tedy Hospodin, že pro zásluhy příštího Vykupitele, jehož starozákonním evangelistou Isaiáš byl, odpustí svému vyvolenému lidu všecky i nejtěžší hříchy — jen když také bude pokání činiti.

V tomtéž smyslu — že Bůh pro zásluhy příštího Vykupitele hříchy odpouští všem, kdož pokání činí — kázal i prostředník mezi St. a N. Zákonem, předchůdce Páně, svatý Jan Křtitel zástupům na poušti: „Čiňte hodné ovoce pokání.“ (Luk 3, 8.) A když mu zástupové nerozuměli, co by „ovocem pokání“ mínil, odpovídaje řekl jim: „Kdo má dvě sukně, dej nemajícímu a kdo má pokrm, učiň tolikéž . . . Nic více neberte, než co vám ustanoveno jest . . Žádného neutiskujte ani nečiňte křivdy!“ Vybízeje sv. Jan své posluchače k pokání, povzbu-

zoval je, aby hříchů svých želeli, svízele a trampoty, jakýmiž Bůh hříchy stíhá, trpělivě snášeli, nikdy více nehřešili, nýbrž dobré skutky konajíce pro záslůhy Vykupitele, jemuž Jan při vší své svatosti není hoden rozvázati řeménky u obuvi Jeho, odpuštění svých hříchův dosáhli a tak — jako pšeničné zrno do obilnice shromážděno bývá — k Bohu, cíli svému, se dostali.

Učil tedy sv. Jan v souzvuku s celým St. Z., že Bůh odpouští hříchy jen pro zásluhy Vykupitele a když hříšník pokání činí. —

Kdo před Kristem Pánem po cestě pokání nekráčel a v hříších svých zemřel, uvržen byl zajisté do pekla. Kdo kráčeje sice po cestě pokání, za hříchy své úplného a celého pokání nečinil, zasloužených trestův nevytrpěl, tomu zůstala část trestů k přetrpění na věčnosti — v očistci. Kdo na cestě pokání úplně ze svých hříchů se kál, zasloužené tresty zde na světě docela přetrpěl, nemohl hned do nebe k Bohu — cíli svému — se dostati, poněvadž ještě Spasitel nepřišel, lidstva ještě nevykoupil a smrtí svou brány nebes neotevřel. Duše takových svatých a spravedlivych lidí sestoupily do předpeklí, kdež — nesnášejíce žádných útrap a bolestí — toužebně příchod Spasitelův očekávaly, aby je odtud vysvobodil a do ráje nebeského uvedl. Nevýslovnou tuto touhu po Spasiteli, kterouž s dušemi spravedlivých zemřelých i všickni spravedliví vůbec sdíleli, přioděl Isaiáš slovy

„Rosu dejte nebesa s hůry a oblaka dštěte Spravedlivého, otevři se země a vypuč Spasitele.“ (Is. 45, 8.)

B. Pokání za Krista Pána.

Konečně splnil laskavý Bůh přislíbení své a poslal „Syna svého jednorozeného na svět, aby žádný, kdo v Něho věří, nezahynul, ale měl život věčný; neboť neposlal Bůh Syna svého na svět, aby soudil svět, ale aby spasen byl svět skrze Něho.“ (Jan 3, 16. 17.) Tohoto Spasitele světa, k Němuž celý St. Z. směřoval, k Němuž všecky pozdější věky se vztahují a jenž tvoří středobod všech dějin, ukázal sv. Jan shromážděným zástupům na poušti slovy: „Ejhle Beránek Boží, ejhle, jenž snímá hříchy světa.“ (Jan 1, 29.) Jak potěšitelná to slova: „snímá hříchy světa — odpouští všecky hříchy,“ a přece také pravdivá! Mohlť Spasitel odpouštěti všecky hříchy, poněvadž jest pravý Bůh, který jediný má právo odpouštěti urážky Sobě učiněné. Avšak Spasitel byl také pravý člověk, kosť z našich kostí, krev z naší krve. Jsa pravý Bůh a pravý člověk zároveň, mohl odpouštěti hříchy úplně podle své libosti — buď beze všech podmínek aneb s jistými podmínkami. „Odpouštějí se tobě hříchové tvoji“ (Mt. 9, 2.) — pravil Pán Ježíš šlakem poraženému. „Odpouštějí se ti hříchové“ (Luk. 7, 48.) — řekl Máří Majdaleně. „Amen pravím tobě, dnes budeš se mnou v ráji“ (Luk.

23, 43.) — ujistil lotra ukřižovaného, jenž ve svém životě mnohými hříchy Boha urážel.

Odpouštěl Kristus Pán v těchto případech hříchy beze všech podmínek? Na první pohled se tak ovšem zdá. Ale za těch šťastných dob, kdy Spasitel na světě v těle lidském žil, bylo v Jeho vlasti dojista více šlakem poražených a přece neřekl ke *každému* z nich: odpouštějí se tobě hříchpvé tvoji, za dob Jeho bylo v zaslíbené zemi dojista více takových veřejných hříšnic, jako byla Maří Majdalena, a přece neřekl *ke každé*: odpouštějí se ti hříchové, a hned vedle Něho visel na kříži také *druhý* lotr, jehož nepotěšil přislibením, že ještě dnes vezme jej s sebou do ráje. A právě proto, že Spasitel náš neodpouštěl každému hříchy, odpouštěl je jen za jistých podmínek a podmínky ty byly tytéž, za jakými odpouštěl hříchy Hospodin v St. Z.: zásluhy Vykupitelovy a pokání.

Kristus Pán byl nejen pravý člověk, nýbrž i pravý Bůh a věděl tedy předobře, který hříšník Jeho zásluh vykupitelských účastným se stane a spolu také pokání činí a tak obě k odpuštění hříchů potřebné podmínky naplní. Jen těm a takovým hříšníkům odpouštěl hříchy — z moci své božské.

Mohliť ovšem všickni lidé za Jeho dob odpuštění svých hříchů dosáhnouti, poněvadž On přišel spravedlnosti božské učinit za dost za všecky hříchy, přišel spasit všech lidí.

Učinil dosti za hříchy celého světa Svým

ponížením a zvláště přehořkou Svou smrtí na kříži. „Ponížilť sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti a to smrti kříže.“ (Fil. 2, 8.) Tento Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa, obětoval se dobrovolně na kříži za naše hříchy, trpěl i umřel za nás. „V pravdě“ — svědčí o Něm starozákonní evangelista — „neduhy naše On nesl, bolesti naše On snášel... On pak raněn jest pro nepravosti naše, potřín jest pro hříchy naše, kázeň pokoje našeho leží na Něm a zsinalostí Jeho uzdraveni jsme. Všickni my jako ovce zbloudili jsme, jedenkaždý na cestu svou uchýlil se a Hospodin složil na Něj nepravosť všech nás. Obětován jest, protože sám chtěl a neotevřel úst Svých.“ (Is. 53, 4—7.). Tímto Svým hlubokým ponížením, především ale touto Svou přebolestnou smrtí kříže, učinil uražené spravedlnosti božské za všecky hříchy celého světa zadost, smířil všecky s Bohem, otevřel všem ostatním bránu věčného blahoslavenství a učinil všecky schopnými, aby se k Bohu — cíli svému — jistě dostali. „Jednou obětí“ — praví sv. apoštol Pavel — „učinil na věky dokonalými ty, kteříž posvěceni jsou.“ (Žid. 10, 14.)

Ale ačkoli Spasitel za všecky lidi spravedlnosti božské dosti učinil, nebeře jim svobodné vůle a nečiní jim žádného násilí, aby snad proti své vůli k Bohu přijíti *musili*. Jako hřích nezničil svobodné vůle lidské, tak jí ani vykoupení Kristovo neničí a tak jako nemusili lidé před hříchem k Bohu vždy víc a více se blí-

žiti, tak také nemusí ani po dostiučinění Kristově k Bohu — proti své vůli — se dostati. Kristus Pán učinil sice za hříšné lidi zadost, ale dal jim na vůli, zdali chtějí sami s Bohem smířeni býti čili nic, zdali chtějí k Němu se dostati aneb od Něho zavrženi býti.

Avšak ačkoliv Spasitel ponechal všem svobodnou vůli, přece si *přeje a chce*, aby všickni Jeho dostiučinění účastnými se stali, si je přisvojili a tak k Bohu, cíli svému, se dostali a proto nám zjevil, co bychom činiti měli, abychom života věčného dosáhli. Týž sv. apoštol praví v tom ohledu dále: „Majíce tedy skrze krev Kristovu doufání ku vjití do svatyně (království nebeského) — přistupmež s pravým srdcem v plnosti víry — vzbuzujíce se k lásce a dobrým skutkům.“ (Žid. 10, 19—25.) Mají tedy všickni ti, za něž Spasitel na kříži se obětoval — všickni lidé vůbec — víru Jím zjevenou úplně zachovávati a z lásky dobré skutky konati, jakož přikázáno jest: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své. . . . Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. (Mat. 22, 37—40.) Na těch dvou přikázaních všecken zákon záleží i proroci.“ Kdo se víry, kterouž nám Kristus Pán dal, pevně drží a Jeho přikázaní zachovává, nezbloudí na své cestě k Bohu, ale přijde k Němu jistojistě.

Avšak člověk jest slabý a často klesá, přestupuje přikázaní, odvrací se od Boha, cíle své-

ho, a propadá věčným trestům, čili jak svatý apoštol pěkně praví: „Jestliže po přijetí známosti pravdy dobrovolně hřešíme, již nám nezůstává oběti za hříchy, ale hrozné nějaké očekávání soudu a prudkosť ohně, kteráž stráví protivníky.“ (Žid. 10, 26.) Kdo tedy řídě se po nějaký čas známostí pravdy Boží, dobrovolně hřešil, nemůže již očekávati, že Kristus Pán znova za jeho hřích se obětovati bude, že za něho znova smrť kříže podstoupí, neboť „Kristus vstav z mrtvých, již neumírá a smrť nad ním nebude více panovati“ (Řím. 6, 9.), nýbrž má k očekávání hrozný soud a zavržení od tváře Boží. Abychom ale i po opětném pádu tomuto hroznému soudu a prudkému ohni ušli a k Bohu — cíli svému — přece se dostali, poskytl nám Spasitel náš ještě — naději. Proto napomíná sv. apoštol: „Neztracujtež doufanlivosti své, kterážto velikou má odplatu. Trpělivosti vám zajisté zapotřebí jest, abyste vůli Boží činíce, dosáhli zaslíbení.“ (Žid. 10, 35.—36.) A tato doufanlivosť, kteráž přináší sice velikou odplatu — zaslíbený život věčný, ale při kteréž mnohé trpělivosti zapotřebí jest, jest Kristem Pánem ustanovená — svátosť pokání.

Spasil nás tedy Syn Boží trojím spůsobem, jakož Sám řekl, pravě o Sobě: „Já jsem cesta a pravda i život.“ (Jan 14, 6.) Trojí tento způsob zahrnuje v sobě trojí úřad Kristův: kněžský, učitelský (prorocký) a královský. Kristus Pán jest cesta — neboť jako nejvyšší kněz obě-

toval sám sebe za nás na kříži, učinil spravedlnosti božské za nás zadost a tak nám upravil cestu k Bohu. Kristus Pán jest pravda — neboť jakožto nejvyšší učitel (prorok) zjevil nám pravdu a vůli (zákony) Boží. Kristus Pán jest život — neboť jakožto nejvyšší král přivádí nás ve sv. svátostech skrze milosti Ducha sv. do života věčného, kdež kraluje s Bohem Otcem a týmž Duchem sv. po všecky věky věkův.

Spasitel světa učinil zase všecky lidi schopnými, aby každý — když jen chce — k Bohu — cíli svému — přijíti mohl. *Každý* může do nebe se dostati, poněvadž Kristus Pán *každému* cestu do nebe otevřel, a poněvadž *každý* s milostí Boží, kteráž *každému* s dostatek se udílí, přikázaní Jeho zachovávati může. Proto připomíná také *všem* důtklivě apoštol národů: „toť jest zajisté vůle Boží, posvěcení vaše“ (1. Tim. 4, 3.) a kníže apoštolův: „ve všem obcování svatí buďte, protože psáno jest: svatí buďte, nebo já svatý jsem.“ (1. Petr. 1, 15. 16.)

C. Pokání po Kristu Pánu.

Svatými se stáváme na křtu sv. Ve svátosti křtu dosahujeme úplně zdarma pro zásluhy Spasitelovy odpuštění hříchu dědičného (dospělí křtěnci i odpuštění všech před sv. křtem spáchaných hříchův), odpuštění všech trestův a nabýváme nadpřirozené milosti Boží, t. j. stáváme se účastnými přirozenosti Boží — syny

Božími a jako synové Boží nabýváme všech práv na království Boží. Za tato nesmírná dobrodiní slibujeme Pána Boha synovsky milovati a Jeho hříchy nehněvati. Svátostí sv. křtu stáváme se úplně schopnými, abychom k Bohu — cíli svému — jistojistě dostati se mohli.

Život člověka v tomto slzavém údolí připodobňují rádi k pouti a sice skrze poušť. Kdo takovou obtížnou pouť podniknouti chce, musí býti nejen schopen, zdráv a silen — nýbrž musí i na cestu dobře se vypraviti, potravou a řádnou zbraní se zaopatřiti. Především musí ale věděti, *kam* chce jíti; musí míti cíl svůj jasně vytknutý. Cíl ten bývá ovšem mnoho mil vzdálený a proto nemůže jej poutník svýma očima viděti. Aby k tomuto určitému, dobře známému — ačkoliv neviditelnému cíli jistě se dostal, musí dávati dobrý pozor na cestu. Pouští nevedou široké silnice, nýbrž cesty úzké — pěšinky, místy dost málo vyšlapané. Aby nezabloudil a cíle svého neminul, musí dávati pilný pozor na cestu, musí bedlivě si všímati všech ukazovatelův, kteří na křižovatkách pravý směr ukazují, musí dbáti i na všecky hájky, které před močály, bařeništi varují a nesmí za žádnou cenu pravé cesty se spouštěti. Drží-li se poutník svědomitě pravé cesty, posiluje-li se chlebem života a živou vodou a brání-li se řádně proti všem lotrům a šelmám, jež v pustinách tak rádi se zdržují, dojde jistě k cíli svému.

I každý křesťan má svůj cíl jasně před

sebou vytčený, ačkoliv jej tělesnýma očima viděti nemůže. Aby k tomuto cíli — k Bohu — přijíti mohl, stal se schopným na křtu sv. Ale k Bohu nevede již pohodlná a široká cesta — svatosti, opustiliť ji hned první lidé, nýbrž úzká cesta pokání, kterou Kristus Pán svým křížem upravil a posvětil. Aby člověk po této úzké sice ale přece jisté cestě nezabloudil, ohradil ji Syn Boží ukazovately — zákony Božími, jež vždy pravý směr ukazují. Avšak jako cesta skrze poušť tak ani cesta pokání není bez překážek a obtíží. Staví se křesťanu na odpor žádosti vlastního těla, svět a zlí duchové. Zlí duchové obléhají jako nějací lotřikové naši cestu a chtějí zraniti naši duši. Proti nim musíme se brániti, jak nás napomíná sv. apoštol: „majíce podpásaná bedra svá pravdou, oblečeni jsouce v pancíř spravedlnosti a obuté majíce nohy přípravou evangelium pokoje, především berouce štít víry, kterýmž byste mohli všecky šípy ohnivé nešlechetníka uhasiti, vezměte lebku (naděje) spasení a meč ducha, jenž jest slovo Boží, všelikou modlitbou a prosbou modlíce se *každého času* v duchu.....“ (Ef. 6, 14. n. n.) Aby pak na této obtížné cestě v boji se žádostmi vlastního těla, svůdností světa a pokušením ďábla nezahynul, musí začasté se posilovati Tělem a Krví Páně, o nichž Spasitel praví: „Tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj.“ (Jan 6, 56.) Kdo cesty, kterou Kristus Pán dal, se nespustí, podle Jeho zákonův se řídí, tělem

Jeho se posiluje a proti pokušením až do konce bojuje — přijde jistojistě k cíli svému, k Bohu. Bude pak moci říci se sv. Pavlem: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval; naposledy uložena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce.“ (2. Tim. 4, 7.)

Ale přečasto se stává, že poutník na poušti i při sebe lepší pozornosti anebo ze zvědavosti a neopatrnosti z pravé pěšinky vykročí, ač nemá úmyslu, ji opustiti. Tímto vykročením vydává se však v nebezpečenství, že by mohl — když ne docela zablouditi — aspoň při nejmenším na své cestě se opozditi.

Taková lidská nehoda přihází se velmi zhusta i křesťanu, putujícímu k Bohu. Z neopatrnosti, z křehkosti či z jiné nahodilé příčiny přestane dávati pozor na cestu božskými zákony vykázanou a překročuje ji, ač se jí nemíní vzdáti. To se stává každým všedním hříchem.

Všední hřích jest přestoupení zákona Božího v méně důležitých věcech, aneb nedosti vědomě aneb nedosti svobodně. Všedním hříchem neodvrací se křesťan od Boha, cíle svého — zůstává ještě člověkem spravedlivým a svatým, ale opozdívá se na své pouti a vydává se i v nebezpečenství že by mohl zablouditi, z cesty pravé se uchýliti a cíl svůj — Boha minouti.

Každý hřích zahrnuje v sobě dva pojmy: vinu a trest.

Vina všedního hříchu záleží v tom, že člověk nezřízeně k časnému dobru se nachyluje. Poněvadž jest Bůh nejvýš spravedlivý — Spravedlnosť sama — musí trestati i nejmenší vinu.

Trest všedního hříchu záleží ve svízelích, které Bůh na člověka buď na tomto světě sesýlá aneb v útrapách, jimiž jej na věčnosti — v očistci — stíhá.

Avšak člověk jest od Pána Boha obdařen svobodnou vůlí. A jako nemusí poutník na poušti vyměřené a vyšlapané pěšinky se držeti, za vytčeným svým cílem se ubírati, nýbrž může i podle své vůle cestu vyznačenou opustiti, za lecjakým barevným motýlem, bludným světýlkem se honiti, až utrmácen a vysílen v bahně a kalu zahyne: tak také nemusí ani křesťan cesty Kristem Pánem upravené se držeti, ve sv. svátostech se posvěcovati, za vytčeným cílem — k Bohu — se ubráti, nýbrž může i milostí na křtu sv. obdrženou povrhnouti, cestu Páně opustiti, od Boha — svého cíle — se odvrátiti a za jiným cílem: rozkošemi, slávou, bohatstvím atd. atd. se honiti a — věčné smrti propadnouti. To vše stává se bohužel každým smrtelným hříchem.

Hřích smrtelný jest dobrovolné a vědomé přestoupení zákona Božího anebo, což totéž jest, hřích smrtelný jest odvrácení se od Boha cíle našeho a obrácení se k stvořeným věcem.

Vina smrtelného hříchu záleží v tom, že

křesťan dobrovolně a vědomě všeho se vzdává, co na křtu sv. od Pána Boha obdržel. Vzdává se tedy nejen nadpřirozené milosti Boží, nýbrž poskvrňuje také ještě duši svou ohavně, vylučuje se z účasti v přirozenosti Boží, vyhostuje se z rodiny Boží, zříká se všech nároků na synovství a dědictví Boží. Vina smrtelného hříchu jest v přímém odporu se svatostí.

Dopouštěje se křesťan hříchu smrtelného, ruší také ještě své slovo, které Pánu Bohu na křtu sv. dal, že Jej bude synovsky milovati a hříchů se chrániti.

Trest smrtelného hříchu záleží v tom, že Bůh vinníka již zde na světě mnohým protivenstvím stihá a na věčnosti do pekla zavrhuje, kdež nejhroznější muky snášeti musí. Trest smrtelného hříchu jest v přímém odporu s blahoslavenstvím.

Avšak nejvýš spravedlivý Bůh jest také zároveň — nejvýš milosrdný a „milosrdenství vyvyšuje se nad soud.“ (Jak. 2, 13.) Tento nejvýš milosrdný Bůh poskytl nám také prostředek — ale jen jediný prostředek, abychom i po opětném pádu ztracené milosti Boží nabyti, dědictví Božího dosáhnouti a k Bohu, cíli svému, přijíti mohli. K prostředku tomu jest zapotřebí „trpělivosti,“ neboť jest tak obtížný, že jej prvotní křesťané nazývali: „namahavý křest“ — „druhá a poslední naděje.“ Tento druhý prostředek, jímž odpuštění všech svých hříchův

dosáhnouti můžeme, jest — ona Kristem Pánem ustanovená svátosť pokání.

Svátosť pokání jest svátosť, ve kteréž kněz na místě Božím hříšníku hříchy po křtu sv. spáchané odpouští, když jich srdečně lituje, upřímně se z nich vyzná a za ně dostiučiniti chce.

Poněvadž svátosť tato jest *poslední* naše naděje zasluhuje dojista *celé* naši pozornosti. Když pak bedlivěji přihlédneme, co tato svátosť jest a rozvážíme, že v ní *kněz* hříchy odpouští, zajisté s ustrnutím zvolati musíme:

Kdo odpouští hříchy?

Tuto otázku položili si již pradávno učení zákonníci. Když totiž Pán Ježíš jednoho času v Kafarnaum meškal, přinesli k Němu šlakem poraženého. Že ale pro zástup nemohli se dostati do domu, v němž byl, vyloupali střechu a — otevřevše — spustili lože, na němž ležel šlakem poražený. A vida Ježíš víru jejich dí šlakem poraženému: „Synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji. Byli pak tu někteří z zákoníkův sedíce a myslice v srdcích svých: Co tento tak mluví? rouhá se! *Kdo může odpustiti hříchy než jedině sám Bůh?*“ (Mar. 2, 3—7.) A měli svatou pravdu! Jen Bůh sám jediný odpouští hříchy. Proto také v Starém Zákoně odpouštěl hříchy jen Hospodin sám a dával toto odpuštění skrze sv. muže, proroky, vinníkům obětovati

Starozákonní sv. mužové neměli od Boha moci hříchy odpouštěti, oni jen ohlašovali, že Hospodin hříchy odpustil. — Jen *Bůh* sám odpouštěl hříchy — ze své vlastní, božské moci.

V N. Z. odpouštěl hříšníkům hříchy Ježíš Kristus, jenž jest pravý Bůh a pravý člověk zároveň — *Bůhčlověk* a odpouštěl je taktéž — ze Své vlastní, božské moci. Ale tuto božskou moc — odpouštěti hříchy — dal Kristus Pán sv. Církvi, již za Sebe na tomto světě ustanovil. Pravilť zajisté sv. apoštolům po Svém slavném z mrtvých vstání, dechnuv na ně: „Přijměte Ducha svatého: kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterýmž zadržíte, zadržáni jsou.“ (Jan 20, 22.) Těmito slovy dal jim moc božskou a touto božskou mocí odpouští kněz hříšníku po křtu sv. spáchané hříchy a proto nás sv. víra učí, že svátosť pokání jest svátosť, ve kteréž kněz *na místě Božím* — tedy mocí božskou — po křtu sv. spáchané hříchy odpouští. Kdežto v St. Zákoně odpouštěl hříchy *Bůh* sám a v N. Z. *Bůhčlověk*, odpouští je po nanebevstoupení Páně pouhý *člověk*. Jedna a táž moc odpouští hříchy — moc božská, ale spůsob, jakým je odpouští, jest rozličný: Bůh, Bůhčlověk, člověk.

Za jakými podmínkami odpouští kněz na místě Božím hříchy?

Poněvadž jest to jedině moc božská, která hříchy odpouští, patří také jedině této moci

právo stanoviti podmínky, za jakými by hříchové odpuštěni býti mohli. Podmínky, za jakými Bůh v St. Z. hříchy odpouštěl, byly: zásluhy Jeho přislíbeného Vykupitele a pokání. Podmínky, za jakými Vykupitel hříchy odpouštěl, byly: vlastní Jeho zásluhy a pokání. Podmínky, za jakýmiž nyní kněz na místě Božím hříchy odpouští, jsou: zásluhy přišlého Vykupitele a pokání. Podmínky tedy, za jakýmiž kněz na místě Božím hříchy odpouští, jsou v podstatě tytéž, za jakýmiž odpouštěl hříchy Hospodin Bůh a Bůh-člověk Ježíš Kristus a nemůže ani jinak býti, poněvadž i nyní kněz hříchy odpouští — jenom z moci božské.

Co se týče první podmínky — zásluh Kristových — ví každý kněz, že jsou přenesmírné, že Kristus Pán učinil za všecky hříchy více než zadost a že není na světě hřích tak těžký, který by nemohl ve svátosti pokání odpuštěn býti. Je-li ale kněz o této podmínce úplně bez starosti, musí nabyti také bezpečné jistoty, že i kajícník svou podmínku naplnil, že — pokání činí. Musí tedy se přesvědčiti, že kajícník má takovou srdečnou lítost nad svými spáchanými hříchy, jimiž Boha urazil, že hotov jest nejen všecko konati, aby se i budoucně hříchův uchránil, ale také všecko trpěti, aby za hříchy své podle svých sil dosti učinil. Kněz musí nabyti jistoty o pokání kajícníkově, neboť bez pokání nebylo a není odpuštění hříchů možné.

Jakým způsobem může kněz o pokání hříšníkově jistoty nabyti?

Když Hospodin Bůh v St. Z. hříchy odpouštěl, věděl dojista — poněvadž jest Bůh vševědoucí — který hříšník pokání činí a pro zásluhy přislíbeného Spasitele odpuštění hříchů zasluhuje. (Žl. 7. 10.) Hospodin, „jenž zkouší srdce a ledví," nepotřeboval žádného zvláštního osvědčování, aby poznal, zdali hříšník hříchů svých lituje a hotov jest všecko konati a za ně trpěti — neboť znal hříšníka lépe, než tento sám sebe a odpouštěl hříchy často i beze všeho zevnějšího osvědčování kajicnosti. Proto také vzdychá David, těžce se prohřešiv, k Hospodinu Bohu: „Oběť Bohu příjemná *duch* zkormoucený: *srdcem* skroušeným a pokorným, Bože, nepohrdneš." (Žl. 50. 19.)

Když Pán Ježíš hříchy odpouštěl, věděl — jsa pravý, vševědoucí Bůh — dozajista, zdali hříšník pokání činí a tak pro Jeho zásluhy odpuštění hříchů zasluhuje. Jeho učenníci sami Jemu dosvědčili: „Nyní víme, že *víš všecko* a není tobě potřebí, aby se kdo tebe tázal." (Jan 16 30.) Jsa vševědoucí nepotřeboval taktéž žádného zevnějšího osvědčování, žádných zevnějších důkazův, aby z nich poznal, že hříšník hříchů svých lituje a hotov jest všecko za ně konati a přetrpěti. Znalť Spasitel hříšníka lépe, než tento sám sebe a proto mohl udíleti odpuštění hříchův i beze všech zevnějších známek

kajicnosti. Tak odpustiv Máří Magdaleně její hříchy, řekl svému hostiteli Šimonovi: „odpouštějíť se jí hříchové mnozí, *neboť milovala mnoho.*“ (Luk. 7, 47.) Spoluhosté, jsouce jen pouzí lidé, neznali lásky, která plála v srdci Máří, znali jenom její *veřejný* pohoršlivý život, ale neznali opravdové, upřímné kajicnosti její; tu znal jen vševědoucí Bůh a pro ni odpustil jí její hříchy.

Moc odpouštěti hříchy dal Kristus Pán v Církvi sv. pouhým lidem. Svěřiv jim tuto božskou moc, nedal jim zároveň božských vlastností a tudíž ani — vševědoucnosti. Kněz má sice moc odpouštěti hříchy, ale není vševědoucí, nemůže do srdce hříšníkova nahlédnouti, jaké hříchy na svědomí má, zdali opravdu se kaje a tak pro zásluhy Spasitelovy odpuštění svých hříchů zasluhuje. Poněvadž se kněz sám bezprostředně přesvědčiti nemůže, zdali hříšník pokání činí čili nic, musí jej kajicník sám o svém pokání přesvědčiti. Kajicník musí tedy tolik učiniti, aby kněz jistoty nabyl, že opravdu pokání činí a tak pro zásluhy Spasitelovy odpuštění hříchů zasluhuje.

Aby kněze o svém upřímném pokání přesvědčil, může kajicník činiti *mnoho*; ale ať činí cokoliv, nesmí se domnívati, že *těmito svými skutky* odpuštění hříchů sám zasloužiti si může. Odpuštění svých hříchů nemůže si na světě nikdo zasloužiti — odpuštění to zasloužil nám pouze a jedině Kristus Pán; ono jest nesmírná milosť a uděluje se nám ve svátosti pokání ú-

plně zadarmo. Ale ačkoliv hříšník svými skutky odpuštění svých hříchů zasloužiti si nemůže, přece může a má dobré skutky konati, aby jimi k hodnému přijetí této svátosti se připravil.

Jakým způsobem by měl hříšník kněze o svém pokání přesvědčiti a co by činiti měl, aby odpuštění svých hříchů dosáhl, o tom poučuje jej svátosť pokání, ve kteréž kněz na místě Božím hříšníku hříchy po křtu sv. spáchané odpouští, když jich srdečně *lituje*, upřímně se z nich *vyznává* a za ně *dostiučiniti* chce. Hříšník musí tedy litovati, se zpovídati a dostiučiniti.

Lítosť, zpověď a dostiučinění jsou tři podstatné částky svátosti pokání a stojí v přiměřeném poměru ke hřešení. Člověk zajisté hřešívá *srdcem* (zlými myšlénkami) a proto jest nutno, aby i srdcem hříchů svých litoval; hřešívá *ústy* a proto jest spravedlivo, aby hříchy své i ústy vyznával, hřešívá všemi svými smysly, celým *tělem* (zlými skutky) a proto jest zapotřebí, aby i svým smyslným tělem za své hříchy dostičinil.

Z těchto tří podstatných částek stojí na prvém místě, jakožto nejdůležitější částka, lítosť, neboť bez lítosti neodpouštěl hříchův ani Hospodin, ani Spasitel a proto ani kněz na místě Božím bez lítosti hříchy odpustiti nemůže.

1. Lítosť

jest upřímný a srdečný zármutek, že jsme Boha urazili a ošklivosť nad spáchanými hříchy. Poněvadž ale kněz není vševědoucí a srdce skroušené a ducha kajícného ve hříšníku viděti, jeho upřímný zármutek a ošklivosť nad hříchy prohlédnouti nemůže, musí jemu hříšník kajícnosť svou sám objeviti a osvědčiti. Co uvnitř v srdci svém cítíme, vyjadřujeme slovy. Proto má i hříšník svou lítosť knězi vyjádřiti. Tuto lítosť vyjadřuje ve svaté zpovědi.

2. Zpověď

jest zkroušené vyznání, ve kterém hříšník knězi všecky své hříchy žaluje, aby od něho rozhřešení dosáhl. Ve zpovědi vyznává hříšník knězi na místě Božím všecky své hříchy, na něž se po bedlivém zpytování upamatoval, úplně, nižádného nezatajuje, upřímně a pokorně — ne snad jako by povídal nějakou pohádku, která se ho pranic netýká, nýbrž tak srdečně, aby na něm bylo viděti, že jeho hříchy jej opravdu hnětou a že upřímnou vůli má, nikdy více se jich nedopustiti. A i tuto upřímnou vůli svou oznamuje knězi, slibuje mu, že chce vše vykonati, aby budoucně hříchův se uchránil a všecko trpěti, aby za ně podle svých sil dostiučinil. Když si hříšník takto počíná, nabývá kněz úplné jistoty, že opravdu se kaje a že podmínku, kterou naplniti má, také naplnil — a proto u-

děluje mu mocí božskou pro zásluhy Ježíše Krista rozhřešení, t. j. odpouští mu hříchy.

Svátostným rozhřešením dosahuje kajícník odpuštění svých hříchův, stává se zase svatým, neboť nabývá nadpřirozené milosti Boží, která jej posvěcuje, synem Božím a dědicem království nebeského činí. Jako se stává člověk hříchem smrtelným pro život věčný neschopným — mrtvým, tak zase stává se hodným přijetím svátosti pokání pro život věčný — živým, úplně schopným, aby k Bohu — cíli svému — dostati se mohl. Avšak i po svaté zpovědi zbývá ještě kajícníku naplniti, co byl ve svaté zpovědi slíbil: totiž za spáchané hříchy ze všech sil dostiučiniti.

3. Dostiučinění

jsou oni kající skutkové, které křesťan po sv. zpovědi konati má, aby v dobrém se utvrdil a aby za své hříchy trpěl.

„Člověk jeden“ — vypravuje Spasitel náš — (Luk. 10, 30. n. n.) „sstupoval z Jerusaléma do Jericha a upadl mezi lotry, kteříž i obloupivše ho i zranivše odešli, od polu živého nechavše . . . . Samaritán pak jeden cestou se bera, přišel k němu a uzřev jej, milosrdenstvím hnut jest. A přistoupiv obvázal rány jeho, naliv oleje a vína a vloživ jej na hovado své, vedl do hospody a měl o něj péči. A druhého dne, vyňav dva peníze, dal hospodáři a řekl: Měj o

něj péči a cožkoliv nad to vynaložíš, já, — až se vrátím, zaplatím tobě."

Zraněný onen poutník, jenž snad beze vší zbraně na pustou cestu z Jerusaléma do Jericha se vydal, byl by dojista na své pouti bídně zahynul, kdyby se ho byl milosrdný Samaritán neujal. Ze své moci, ze své vlastní síly byl by se nikdy k svému cíli nedostal. V této bídě ujal se ho milosrdný Samaritán, vymyl jeho rány, obvázal je a — zachoval mu život.

Ale pouhým vymytím a obvázáním ran nebylo poraněnému ještě dosti posloužено. Kdyby byl milosrdný Samaritán zraněnému jen rány vymyl, je obvázal a život mu zachoval avšak jej ihned opustil, byl by zraněný ovšem trochu déle žil, ale sám sobě jsa přenechán, byl by se brzy zase na pokraji hrobu ocitl. Zraněný měl zapotřebí ještě velikého a pečlivého ošetřování a proto svěřil jej milosrdný Samaritán hospodáři se slovy: Měj o něj péči!

Podobně jest i s křesťanem putujícím tímto slzavým údolím — k Bohu.

Hříchem smrtelně zraněn, nemůže nikdy sám ze sebe hříchův svých se zbaviti a k Bohu se dostati. Ve svátosti pokání bývají rány jeho duše skrze zásluhy Ježíše Krista uzdraveny, bývá od věčné smrti zachráněn a životu věčnému zachován. Avšak na pouhém zachránění od věčné smrti není ještě dosti. Od zpovědnice vrací se kajícník zase do světa, kde mu na cestě k Bohu mnohé překážky v cestu se staví;

staré, hříšné zvyky, rozličná pokušní, žádostivost vlastního těla, zlé příklady atd. atd. A kajicník od věčné smrti zachráněný jest ještě na své duši slabý, neboť hřích na ní zanechal ještě rozličné stopy a známky, které ihned odstraniti se nedají, jako se nedají ihned jizvy po ranách tělu zasazených zaceliti. Jak veliké péče potřebuje tedy ještě ve svátosti pokání od věčné smrti zachráněná duše, aby zase neklesla, přikázání Boží nepřestoupila ale k Bohu — cíli svému — se dostala!

„Měj o něj péči!“ napomíná vážně nebeský Samaritán každého kněze, jemuž ve zpovědnici kajicníka svěřuje. A věru by nad touto velikou zodpovědností musel každý zpovědník trnouti, kdyby si nepřipamatoval i dalších potěchy plných slov: „a cožkoli nad to vynaložíš, *já — až se vrátím odplatím tobě!*

Této veliké péče a zodpovědnosti jest si také každý kněz ve zpovědnici vědom a aby této zodpovědnosti, kterouž na něj Bůh sám složil, práv byl, musí pečovati:

1. aby kajicník ve svátosti pokání obdrženou milosť si zachoval a rozmnožil,

2. aby strasť a bídu svých hříchů na sobě pocítil a spravedlnosti Boží podle svých sil dostiučinil a tak

3. nebe si zasloužil.

1. Kajícník má ve svátosti pokání obdrženou milosť si zachovati a rozmnožiti.

Písmo sv. nevypravuje nám nikde o osudech onoho zraněného, jejž milosrdný Samaritán hospodáři do ošetřování dal; ale každý, kdo stonal, ví ze zkušenosti, že si člověk zvláště po bolestné nemoci, svého zdraví tím lépe váží a na ně tím lepší pozor dává, jakož i že častokráte ještě hodně dlouho následky přestálé nemoci cítí. Jestliže onen poutník po svém uzdravení zase z Jerusaléma do Jericha sestupovati musel, zajisté dal na sebe již lepší pozor, vzal si na cestu nejen dobrou zbraň, ale snad i spolehlivého průvodce, aby se mu podobná nehoda podruhé již nestala.

Dalším osudům tohoto od smrti zachráněného poutníka podobají se i další osudy křesťana, jenž ve svátosti pokání od věčné smrti zachován byl. Svátostným rozhřešením dosáhl odpuštění hříchův a posvěcující milosti Boží. Posvěcující milosť Boží jest ono svaté pouto, které víže naši duši s Bohem, jež připojuje naši duši k Bohu tak těsně, že si v ní Svůj stánek tvoří, v ní jako laskavý Odplatitel nebeský pokoj šíří a ji účastnou Své přirozenosti činí. Posvěcující milosť Boží jest život duše lidské, v ní jedině jest ona jasným obrazem svého Tvůrce, v ní jedině nalezá zde na světě své nebe — svůj ztracený ráj. Blaze tomu, kdož touto milostí ozdoben jest. A přece jak snadno možná tento veliký poklad ztratiti! Jediný smrtelný hřích připravuje nás rázem o posvěcující milosť Boží,

Odejměte perli lesk a stane se bezcennou, odejměte člověku vzduch a stane se mrtvolou: podobně i duše bez milosti Boží stává se bezcennou a pro věčný život mrtvou. Proto musíme ze všech svých sil se snažiti, abychom si tento drahocenný poklad zachovali.

a) Čím zachováváme a rozmnožujeme si milosť Boží?

Odpověď na tuto otázku dává Církev sv. učíc, že milosť Boží si zachováváme, ano ještě rozmnožujeme *jenom dobrými skutky.*

Myšlénky, žádosti, řeči a činy nazýváme jedním slovem *skutky.* Skutky lidské mohou býti buď dobré aneb zlé podle toho, líbí-li se Pánu Bohu čili nic. Že jen dobré skutky konati máme, rozumí se samo sebou. — Avšak ne každý dobrý skutek jest stejně dobrým, byť i za stejných zevnějších okolností se stal. I mezi na pohled stejnými dobrými skutky jest veliký rozdíl. Rozdíl ten závisí na duši, která jest původ všech skutkův lidských.

Duše lidská může míti totiž dvojí život: přirozený, který s sebou na svět přináší — a nadpřirozený, jenž záleží v posvěcující milosti Boží, kteréž člověk na křtu sv. nabývá aneb ztracenou opět ve svátosti pokání nalezá.

Člověk, jehož duše nadpřirozeného života — posvěcující milosti — nemá, poznává svým rozumem, co dobré jest, neboť mravný zákon ve-

psán jest každému do srdce a pak nakloňuje svou vůli, aby poznané dobro chtěl a vykonal. Co vůli takového člověka k vykonání dobra nakloňuje, jest buď přirozený soucit anebo nějaká zevnější okolnosť. Dává-li ku př. člověk nepokřtěný almužnu, poznává jeho rozum, že podporovati chudého jest dobrá věc a přirozená útrpnosť pudí jej, aby mu pomohl. Vykonává dobrý skutek přirozený.

Člověk, jehož duše má život nadpřirozený — posvěcující milosť — ví, poučen jsa sv. vírou, co dobré jest a co se Bohu líbí. Láska k Bohu pudí jej, aby pro Boha něco dobrého udělal. Dává-li tedy křesťan, jenž ve svátosti pokání posvěcující milosti nabyl, almužnu, praví mu jeho víra, že podporovati chudého Bohu se líbí a láska k Bohu pudí jej, aby chudému spolubratru pomohl. Vykonává dobrý skutek nadpřirozený. Z toho jest patrno, že jest ohromný rozdíl mezi dobrými skutky přirozenými a nadpřirozenými.

Ale i nadpřirození dobří skutkové jsou ještě dvojího druhu a sice: dokonalí a nedokonalí.

Nedokonalí nadpřirození skutkové jsou ti, které křesťan koná, jsa hříchy stížen v naději, že mu Pán Bůh odpustí. Křesťan dopustiv se těžkého hříchu ztrácí posvěcující milosť Boží, kterouž na křtu sv. obdržel a láska jeho k Bohu hyne, mizí. Avšak hříchem svým nepřichází také vždy o víru a naději, ctnosti, jež na křtu sv. obdržel; neboť hříšník — byť i sebe

hlouběji klesl — věří ještě v Boha a doufá, že že mu bude milostiv. Víra jeho mu praví, že Bůh nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl, a proto spoléhá i pevně na zaslíbení Boží, o němž pěl zbožný Tobiáš: „Obraťtež se, hříšníci, a čiňte spravedlnosť před Bohem *věříce*, že učiní s vámi milosrdenství své.“ (13, 8.) Poněvadž hříšník věří a pevně doufá, že Bůh s ním učiní milosrdenství své, proto také před sv. zpovědí tím vroucněji se modlí a jiné dobré skutky koná, aby se jimi přispůsobil a schopným stal k dosažení milosti Boží. Tyto dobré skutky mají svou nadpřirozenou cenu v původu, odkudž počátek svůj berou, totiž ve sv. *víře* a pak v pohnutce, pro kterou se konají, totiž v křesťanské *naději*, že Pán Bůh odpustí. Poněvadž ale skutkům těm schází láska k Bohu, kterouž křesťan uraziv Boha ztratil, proto se nazývají nadpřirození nedokonalí skutkové.

Dokonalí nadpřirození skutkové jsou ti, které křesťan v stavu posvěcující milosti Boží a z *lásky* k Bohu vykonává.

Poněvadž jest ale více druhův dobrých skutkův, nastává otázka:

b) Kterými dobrými skutky zachováváme a rozmnožujeme si milosť Boží?

1. Že křesťan ani přirozeně dobrými ani nadpřirozeně nedokonalými skutky milosť Boží si zachovati nemůže, jest patrno z toho, poně-

vadž tyto skutky koná v stavu nemilosti. Kdo milosti nemá, nemůže si ji zachovati. Proto také není a nemůže býti řeči, aby hříšník před sv. zpovědí si milosť Boží zachoval a tím méně ještě, aby si ji získal. Milosť udílí jen Bůh sám a sice úplně zdarma pro zásluhy Ježíše Krista.

Když ale křesťan ve svátosti pokání posvěcující milosť obdržel, může a má si ji zachovati dobrými skutky. Veškeré dobré skutky, které koná, přijav hodně svátosť pokání, koná ve stavu milosti Boží a z lásky k Bohu a proto mají cenu nadpřirozeně dokonalou.

Že jedině těmito dobrými skutky milosť Boží zachovati si můžeme, poučuje nás psané i nepsané slovo Boží, vybízejíc nás tak často, abychom — dobře činili. „Ne posluchači zákona“ — píše sv. Pavel — „spravedliví jsou u Boha, ale činitelé zákona spravedliví nalezeni budou.“ (Řím. 2, 13.) Zákon Boží sděluje nám, co se Bohu líbí a dobré co jest a co ne. Ti, kteří jen vůli Boží znají, kteří jen vědí, co Bůh chce a čeho nechce, nejsou ještě spravedlivými, svatými před Bohem, nýbrž jenom ti, kteří vůli Boží činí, spravedliví, svatí nalezeni budou. Spravedlivými a svatými činí nás posvěcující milosť Boží, poněvadž ale ti, kdož podle zákona činí, spravedlivými *nalezeni budou*, proto zachovávají si ti, kdož dobré skutky konají — posvěcující milosť Boží. Že tomu tak jest, vidíme dále z písma sv., jež porovnávajíc skutky člověka s ovocem stromu, praví: „každý

strom, který nenese ovoce dobrého, vyťat a na oheň uvržen bude.“ (Mat. 3, 10.) Jako nenalezá strom, který dobrého ovoce nenese, milosti v očích hospodáře, podobně nenalezá i milosti u Boha člověk, který dobrých skutků nekoná; a jako opět strom jen proto, že dobré ovoce nese, od hospodáře pěstěn a ošetřován bývá, tak také člověk jen právě proto, že dobré skutky koná, v milosti a lásce Boží se zachovává.

Na tomto učení zakládá si Církev sv., opírajíc se o písmo sv. a sv. Otce, tak mnoho, že ze svého středu vyloučila každého, kdo by tvrdil, že bychom i jinak než dobrými skutky v milosti Boží se zachovati a tak spasení věčného dojíti mohli. (Trid. sess. 6. can. 20, 24.)

Poněvadž tedy jest nade vši pochybnosť, že kajicník jen dobrými skutky milosť Boží ve svátosti pokání obdrženou si zachovati může, proto ukládá mu zpovědník, jemuž Bůh jako lékaři duší — hříchy zraněného křesťana k ošetřování svěřil, dobré skutky. *Skutky ty mají povahu léku — jsou léčivé.* Jimi má kajicník proti opětnému pádu se posiliti a v milosti Boží se zachovati. Chce-li si nemocný své zdraví zachrániti, musí užívati léků, jež mu lékař předpisuje a chce-li kajicník v milosti Boží se zachovati, musí konati ty dobré skutky, jež mu duchovní jako lékař ukládá.

Nejobyčejnější dobré skutky, které zpověd-

ník kajícníku ukládá, jsou: modlitba, půst a almužna. Jsou proto nejobyčejnější, poněvadž každý člověk je konati může. Každý člověk má duši, která se obírá s Bohem v modlitbě, každý má tělo, v jehož údech žádostivosť bouří a kteráž se postem krotí a každý má nějaký třeba sebe menší majetek, jehož dobrovolným sdílením se vykonává almužna. Tyto trojí prastaré a v přirozenosti lidské založené dobré skutky vzaly na se postupem času rozličné podoby. Tak vyrozumíváme *modlitbou* nejen „Otčenáš," ale i všecky pobožnosti buď veřejné jako: služby Boží, kázaní, křesťanské cvičení, církevní průvody atd. anebo soukromé jako: přijímání sv. svátostí, návštěva velebné Svátosti, uctění Panenky Marie a svatých, růženec, litanie, křížová cesta atd.

Půst obsáhuje v sobě nejen zdržení se od jídla a pití, nýbrž také zdržení se od zábav jinak dovolených, zkrátka všecky skutky, které se naší smyslnosti příčí.

Almužnou zahrnujeme všecky skutky tělesného i duchovního milosrdenství, jako: upřímná rada, poučení, pomoc v práci, podporování chrámů, zbožných účelů, podniků, dobrých spisův atd.

Uloženými dobrými skutky nemá kajícník docela se spokojovati, nýbrž má i sám podle svých okolností a poměrů ještě jiné dobré skutky konati, aby v milosti Boží tím jistěji se zachoval a ji vsobě co nejvíce *rozmnožil.*

2. Že kajicník milosť Boží, kterouž ve svátosti pokání úplně zdarma, beze všech svých zásluh obdržel, si také ještě rozmnožiti může a má, svědčí písmo svaté, napomínajíc: „Kdo jest spravedlivý, ospravedlniž se ještě a svatý posvětiž se ještě“! (Zjev. 22, 11.) Jako každý člověk svými zlými skutky nemilosť a hněv Boží si rozmnožiti může, podobně si může i svými dobrými skutky milosť Boží rozhojniti. Spasitel náš učí zřejmě ve Svém překrásném podobenství o hřivnách, jež pán svým sluhům svěřil, že konáním dobrých skutků milosť Boží se nejen zachovává, nýbrž i rozmnožuje. Nevěrný služebník, jemuž svěřena byla hřivna, nechal ji ladem ležeti, nehospodařil s ní — nekonal dobrých skutků. Když po mnohém čase pán dělal počet se služebníky, nalezli všickni, kteří se svými hřivnami dvojnásobného užitku vyzískali, milosť před očima jeho a vešli v radosť pána svého. Služebník ale, jenž se svou hřivnou ničeho dobrého nevykonal, musel slyšeti přísná slova: „Vezměte od něho tu hřivnu a dejte ji tomu, kterýž má deset hřiven, nebo každému majícímu bude dáno a bude hojněji míti.“ (Mat. 25, 28. n. n.) Byla tedy hřivna služebníku vzata, poněvadž s ní ničeho dobrého nevykonal a dána byla jinému, poněvadž tento se svými hřivnami velmi mnoho dobrého učinil.

Hřivnou rozumí se posvěcující milosť ve sv. svátostech obdržená. Kdo s touto posvěcu-

jící milostí Boží nehospodaří, dobrých skutků nekoná — ztratí ji; kdo ale s posvěcující milostí Boží hospodaří, co nejvíce možno dobrých skutků koná, bude mu nejen ponechána nýbrž obdrží jí ještě u větší míře; „neboť každému majícímu bude dáno a bude hojněji míti.“

Podle těchto zřejmých slov Spasitelových vybízí nás také Církev sv., abychom dobrými skutky milosť Boží si rozmnožovali a zavazuje kajícníka, aby nejen ve svátosti pokání uložené dobré skutky svědomitě vykonal, nýbrž i ještě jiné dobré skutky konal a tak obdrženou milosť Boží si zachoval a rozmnožil.

Hříchy svými porušil křesťan také ještě poměr svůj k Bohu, v jakýž k Němu na křtu sv. vstoupil, zrušil svůj daný slib, vyloučil se z rodiny Boží, dal za časté pohoršení svému bližnímu, ano mnohdy i jemu ublížil a tak nejsvětějšího Boha velice rozhněval. Velikou tuto vinu odpustil mu Bůh sice ve svátosti pokání úplně zadarmo pro zásluhy Ježíše Krista a spolu i všecky zasloužené věčné tresty v pekle. Ale milosrdný Bůh jest zároveň také nejvýš spravedlivý a tato Spravedlnosť vyžaduje také ještě

2. Kajicník má strasť a bídu svých hříchův na sobě pocítiti a spravedlnosti Boží podle svých sil dostiučiniti.

Trpká zkušenosť poučuje každého, že čím více bolestí ve své nemoci snášíme, později tím opatrnější na své zdraví býváme a že každý lék — byť by byl i sebe příjemnější — v sobě nějaký příměšek hořkosti má. Již vědomí, že béřeme *lék*, jest samo o sobě nepříjemné, trapné. Podobně jest i s křesťanem, jehož duše v smrtelnou nemoc hříchu upadla a ve svátosti pokání od věčné smrti zachráněna byla. I takový křesťan má na sobě pocítiti, že dobré skutky, jež mu zpovědník za lék proti hříchům uložil, jsou opravdu lékem a že tudíž také nějaký příměšek hořkosti v sobě obsahují.

Avšak kněz ve zpovědnici není pouhým lékařem duší, nýbrž také soudcem, jejž z moci boží Církev sv. ustanovila, aby hříchy buď odpouštěl aneb zadržoval, je promíjel aneb dle zásluhy trestal. Kajicník ve zpovědnici jest žalobcem a zároveň obžalovaným a svědčí sám proti sobě, že jest skutečně vinen.

Jako každý světský soudce obžalovaného, když byl z viny usvědčen, trestá, tak také má i duchovní soudce-zpovědník právo a povinnosť, aby kajicníka za jeho mnohé hříchy, jimiž se provinil, potrestal. Proto ukládá zpovědník kajicníku i takové skutky, jimiž by za své spáchané hříchy trestající spravedlnosť Boží na sobě pocítil. *Skutky ty mají povahu trestu* —

jsou kárné. Tyto skutky ukládá zpovědník kajícníku v úplném souhlasu s Církví sv., kteráž učí:

a) *Odpouštěje Pán Bůh vinu, neodpouští vždycky také všech trestův.*

U každého hříchu rozeznáváme — jakož povědomo — vinu a trest a sice trest dvojí: věčný, jakýž zavrženci v pekle snášeti musí, a časný, který hříšníka buď na tomto světě aneb v očistci stihá. Církev sv. pak učí, že Pán Bůh pro zásluhy Ježíše Krista odpouští vždycky každému hříšníku, který svátosť pokání hodně přijímá, spáchanou vinu a zasloužené věčné tresty v pekle — ale že mu neodpouští také vždycky *všech* trestův, nýbrž že na něj obyčejně časné tresty buď na tomto světě aneb na onom — v očistci — sesýlá. Že toto učení Církve sv. na pravdě se zakládá, dokazuje písmo sv., ústní podání a zdravý rozum.

Když první rodičové v ráji zhřešili, odpustil jim Bůh — poněvadž činili pokání — pro zásluhy přislíbeného Vykupitele veškeru jejich vinu a zasloužené tresty věčné úplně — ale neodpustil jim všech trestů, nýbrž trestal je také velikými všemu světu známými tresty.

Když byl David se prohřešil a z hříchu svého se kál, odpustil mu Hospodin jeho velikou vinu úplně jakož i zasloužený věčný trest

v pekle — ale neodpustil mu všech trestů, neboť syn jeho musel umříti.

Celé písmo sv. St. Z. uvádí na národě židovském množství příkladů, že jim Bůh pro zásluhy přislíbeného Vykupitele, když pokání činili, odpouštěl a sice úplně veliká jejich provinění a zasloužené věčné tresty v pekle — ale neodpouštěl jim vždycky všech trestů, nýbrž stíhal je mnohými metlami ohnivými, hady na poušti, neúrodou, smrtí, nepřátely atd.

I v N. Z. odpouštěl Pán Ježíš pro Své zásluhy hříšníkům hříchy, když se z nich káli; odpouštěl jim jejich viny a zasloužené věčné tresty v pekle — ale neodpouštěl jim vždycky všech trestů. Kající lotr na kříži vyznává sám, že jeho potupná smrť na kříži jest jen spravedlivý trest za jeho hříchy, neboť praví o sobě a svém spolulotru: „My zajisté spravedlivě, neb co náleží na skutky naše, beřeme“ (Luk. 23, 41—43.). Umírající Spasitel ujistil jej: „Amen pravím tobě, dnes budeš se mnou v ráji.“ Slovy těmi odpustil mu zajisté všecky jeho viny — neboť nic nečistého nemůže vejíti do království nebeského — odpustil mu tedy i všecky zasloužené tresty v pekle, ale neodpustil mu zároveň všech trestů vůbec. Kdyby mu byl všecky tresty vůbec odpustil, byl by mu musel odpustiti i potupnou smrt kříže, kteráž přece byla jen spravedlivý trest za jeho veliké viny. Že mu však tuto potupnou smrt neodpustil, neodpustil mu všech trestův.

Že Bůh odpouštěje ve svátosti pokání viny a věčné tresty, neodpouští vždycky také všech *časných* trestů, znázornil Pán Ježíš v překrásném podobenství o marnotratném synu, jímž svátost pokání tak dojemně vysvětlil. Marnotratný syn praví: „Vstanu a půjdu k otci svému a dím jemu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou, již nejsem hoden slouti tvým synem; učiň mne jako jednoho ze svých nájemníkův!“ (Luk. 15, 18—19.) Marnotratný syn *lituje* poklesku, *vyznává* jej ústy a chce za něj *dostiučiniti.* Ví, že za své provinění zasluhuje, aby nesměl otci ani na oči — aby jej otec vyhnal, ale doufá přece, že ho otec nezavrhne a na milost přijme, ač jest přesvědčen, že toho hoden není. A poněvadž není hoden, aby mu otec odpustil, proto chce sám — i když mu otec úplně odpouští — aspoň nějaký trest vytrpěti. Vlastní jeho srdce nedovoluje mu, aby mu otec úplně všecko odpustil a pražádného trestu mu neuložil, a proto *prosí:* „učiň mne jako jednoho ze svých služebníkův.“

Dějiny Církve sv. vypravují nám, že svatí dobrovolně mnoho trpěli a mnoho kajících skutků konali za hříchy, které jim Pán Bůh — úplně odpustil. Sv. Petr zapřel třikráte svého Mistra, ale dosáhl také od Něho odpuštění své viny a zaslouženého věčného trestu a přece hřích ten odpuštěný, úplně prominutý po celý svůj život tak hořce oplakával, že — jak zbožná pověst praví — kající slzy na jeho

tvářích patrné stopy — brázdičky — vyhloubaly. Máří Magdalena vedla sice zprvu život pohoršlivý, hříšný, ale uslyšela od samého Krista Pána: „odpouštějí se ti hříchové“ (Luk. 7, 48). Věřila slovům Spasitelovým úplně, věděla *jistě*, že všecky její hříchy a všecky zasloužené pekelné tresty jsou jí úplně odpuštěny, a přece činila až do své smrti tuhé pokání v horní jeskyni. A kdož pak neslyšel o těch nesmírných zástupech kajicníkův a kajicnic, kteří dobrovolně za poklesky častokráte dosti skrovné, nad nimiž my ani se nepozastavujeme, nesmírné pokání konali, snášejíce všeho druhu nepohodlí a útrapy, o nichž my ani ponětí nemáme?! Tak hrozně trestali na sobě hříchy, které jim Pán Bůh — úplně odpustil. Takové hrozné pokání mohli ale činiti a také činili jenom s přesvědčením, že Pán Bůh odpouštěje vinu, neodpouští také vždycky všech trestů.

Toto přesvědčení zakořeněno jest v srdci *každého* člověka. Proč pak jen říkáme, když nás něco nemilého potká: „dobře se mi stalo, to mně patří, toho jsem si zasloužil a p.?“ Říkáme tak proto, poněvadž vlastní rozum nám praví, že jest zcela v pořádku, abychom — když nám Pán Bůh viny a věčné tresty odpustil, přece ještě něco trpěli. Přesvědčení toto jest tak mocné, že by člověk nebyl ani spokojen, kdyby mu vždycky všecky tresty měly býti úplně odpuštěny, a sílí člověka, jenž se velkých zločinů (vraždy, velezrády atd.) dopustil, tak že

— když má naději, že mu Pán Bůh vinu a peklo odpustil — s radostí i nejhorší trest: dlouholetý žalář ano i smrt podstupuje, jen aby i podle svých sil za tyto své zločiny trpěl a dostiučinil. Poněvadž toto přesvědčení u všech se nalezá a psaným i nepsaným slovem Božím odůvodněno jest, musí býti pravda, že Bůh odpouštěje viny, neodpouští také vždycky všech trestův.

b) Proč pak asi Pán Bůh, odpouštěje viny, neodpouští také vždycky všech trestův?

Že Pán Bůh ve svátosti pokání neodpouští vždycky všech trestů, poněvadž by snad nemohl, nedá se ani mysliti. Bůh jest všemohoucí a může učiniti všecko, *co chce* a proto může vždycky odpouštěti i časné tresty, zvláště když tresty věčné — tedy neskonale větší — odpouští. Že Pán Bůh vždycky i časné tresty odpouštěti může, jest patrno z toho, že je někdy odpouští a co může učiniti někdy, může učiniti také vždycky a že Pán Bůh skutečně vždycky i časné tresty odpouští — ve svátosti sv. křtu. Proč tedy Pán Bůh ve svátosti pokání vždycky všech trestů neodpouští, děje se jen proto, že je odpouštěti *nechce*, poněvadž tak ve své sv. vůli ustanoviti ráčil. Nám smrtelným lidem nepřísluší tuto sv. vůli posuzovati, záměry Boží všetečně přetřásati, nýbrž Jeho sv. vůli se klaněti a s apoštolem národů zvolati: „Ó hlubo-

kosti bohatství, moudrosti a vědomosti Boží! Jak jsou nevyzpytatelní soudové Jeho a nevystižitelné cesty Jeho!“ (Řím 11., 33.) Ale Církev sv. poučuje nás sama, proč Pán Bůh neodpouští vždycky všech trestův, opírajíc se o tyto důvody: (Trid. XIV. 8.)

1. *Pán Bůh jest nejvýš moudrý.* Každý moudrý otec má ve své domácnosti nějaký pořádek, podle něhož dítky k rodičům poslušnosť a mezi sebou svornosť a lásku zachovávati mají. Bez pořádku a kázně nemůže rodina obstáti. Jestliže některé dítko jest příliš malé a domácí řád spíše z nerozumu (rozličnými svými choutkami, pláčem) ruší, odpouští mu každý otec úplně, poněvadž nedospělé dítě rozumu nemá. Jestliže ale dospělé dítko ze zlosti, umíněnosti a způrnosti poslušnosť k rodičům, svornosť v rodině a tak celý domácí řád ruší, odpouští mu sice otec — když provinění svého lituje — nezbavuje ho hned dědictví, nevyhazuje ho na ulici; ale neodpouští mu přece všech trestů, nýbrž trestá je přece aspoň nějak, aby vinu svou na sobě pocítilo, po druhé domácí kázeň nerušilo, ale se polepšilo. Moudrý otec trestá své dítě častokráte, ač jej každé šlehnutí snad více bolí než dítě — ale trestá je přece ne tak, že se přestupku dopustilo, nýbrž aby pocítilo, že se ho dopustiti nemělo a že každý přestupek jest trestuhodný.

I my lidé na tomto světě jsme veliká rodina, jejíž hlavou jest — Otec náš nebeský.

V této rodině jest také jistý pořádek — mravný řád — jenž jest stručně obsažen ve dvou přikázaních lásky: „Milovati budeš Pána Boha svého nade všecko a bližního svého jako sebe samého.“ Jestliže některé nedospělé dítko, člověk, který pravého Boha nezná — pohan — řád tento přestupuje a hřeší, činí tak spíše z neznalosti, z nevědomosti. Když pak k poznání Pána Boha a svých hříchů přijde a svátosť sv. křtu přijme, odpouští mu Pán Bůh všecky zasloužené a věčné i časné tresty, poněvadž hřešil — z nevědomosti. Když ale křesťan, který zákon Boží zná aneb aspoň znáti má, vědomě a dobrovolně přikázaní Boží přestupuje, mravný, Pánem Bohem ustanovený řád ruší, pak musí dojista každý moudrý člověk uznati, že není možno, aby s takovým zlomyslným hříšníkem bylo zrovna tak nakládáno jako s hříšníkem nevědomým, nerozumným. I vyžaduje toho dojista Moudrosť sama, aby — když zlomyslnému hříšníku již tak veliké milosti se dostává, že se mu odpouští vina a věčný trest — aspoň časný trest za svou zlomyslnosť přetrpěl; vždyť přece hřích jest největší zlomyslnosť na světě. Kam pak by se poděl pořádek a mravní řád, kdyby každý mohl dělati, co by chtěl, věda, že mu ve svátosti pokání se odpustí všecko — pravšecko! Kdyby tomu mělo tak býti, vyhlížela by rodina Boží na světě hůře než každá peleš lotrovská, poněvadž ani náčelník lotrů netrpí, aby spolulotrové rozkazy jeho beztrestně

přestupovali. Poněvadž jest ale Pán Bůh nejvýš moudrý, proto odpouštěje vinu a věčné tresty, neodpouští také vždycky všech trestův.

2. *Pán Bůh jest nejvýš spravedlivý.* Spravedlnosť vyžaduje, aby bylo dobro vždy odměněno a zlo vždy potrestáno. Který otec vždycky všecko svým dětem odpouští, o tom neříkáme, že jest spravedlivý, nýbrž že jest — dobrák. Kdyby Otec náš nebeský — odpouštěje nám naše viny — také vždycky všecky tresty odpouštěl, přestal by býti spravedlivý a přestav býti spravedlivým, nebyl by Bohem, což na věky možno není. Proto nás také neučil Spasitel náš modliti se: „Odpusť nám naše *tresty*“ — nýbrž odpusť nám naše viny, poněvadž — když Bůh viny odpouští, odpouští zároveň i věčné tresty; — ale neodpouští všech trestů vůbec, nýbrž stihá kajícníka ještě časnými tresty, aby ohavnosť hříchu na sobě pocítil a jeho se chránil. Právě tyto časné tresty staví nám na oči jasně spravedlnosť Boží, ukazují, že Bůh každé zlo trestá, naplňují nás svatou bázní, činíce nás opatrnými, abychom se příležitosti k hříchu varovali, do těžkých hříchů neklesali a tak si na věčnosti hněvu Božího nenashromáždili. Časné tresty připomínají nám plamenným písmem slova apoštolova: „Nemylte se: Bůh nebývá posmíván.“ (Galat. 6, 7.)

3. *Pán Bůh jest nejvýš laskavý*, milujeť nás více než sami rodičové naši: „Zdaliž se může“ — praví sám Hospodin Bůh — „zapomenouti

žena nad nemluvňátkem svým, aby se neslitovala nad synem života svého? a byť ona se zapomenula, *já však nezapomenu se nad tebou.*“ (Is. 49, 15.) A právě tato nesmírná láska toho požaduje, aby nám Bůh vždycky všech trestů neodpouštěl.

Hospodin Bůh miloval zajisté Syna svého jednorozeného nade všecko, neboť o Něm sám pravil: „Tentoť jest syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.“ (Mt, 3, 7.) A jak osvědčil k Němu svou nesmírnou a nepochopitelnou lásku? „Hospodin složil na Něj nepravosť všech nás . . . pro nešlechetnosť lidu svého udeřil jej.“ (Is. 53, 6—8.) „Od zpodu nohy“ — popisuje starozákonní evangelista toto udeření — „až do vrchu hlavy není na něm zdraví, ale vše rána, zsinalosť a oteklina.“ (Is. 1, 6.)

Kdož by spočetl ty potoky slz, jež zbožní křesťané — rozjímajíce si bolestné utrpení Páně — prolili! Avšak tímto velikým utrpením, jež nejlaskavější Otec na Svého nejmilejšího Syna složil a jež Spasitel dobrovolně na Sebe vzal, zasloužil si nejvyšší důstojnosti a moci, jakéž nyní s oslaveným tělem na pravici Boží požívá. „Poníželť sebe samého“ — praví písmo sv. — „učiněn jsa poslušným k smrti a to smrti kříže. *Protož* i Bůh povýšil ho a dal jemu jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo nebeských, zemských i pekelných.“ (Filip. 2, 8—9.) Kdyby byl Kristus, jenž jest nejen pravý Bůh ale i pravý člověk, tak mnohe netrpěl, byl by

v oslaveném těle svém této veliké důstojnosti na pravici Boží nedosáhl. „Zdaliž *nemusel*“ — pravil vzkříšený Spasitel dvěma učeníkům do Emaus jdoucím — „Kristus těch věcí trpěti a tak vjíti do slávy své?“ (Luk. 24, 26.) Ovšem musil Kristus trpěti, aby vešel do *Své* vlastní slávy, kterou pro nás opustil — neboť od té doby, co první rodičové v ráji cestu svatosti opustili, nemohou ti, kdož svatí jsou, jinak do nebe se dostati, než po královské cestě svatého kříže, o níž tak mile, srdečně a utěšeně píše sv. Tomáš Kempenský ve své zlaté knížce „o následování Krista“ (kn. 2. hl. 12.).

Opustivše cestu svatosti, kterou jsme na křtu sv. obdrželi, nemůžeme se na ni zpět dostati jinak než po cestě pokání. V svátosti pokání stáváme se zase svatými a nastupujeme — cestu sv. kříže, po níž nás Spasitel do slávy věčné předešel. „V kříži jest nejvyšší sladkosť, v kříži posila mysle, v kříži radosť ducha. V kříži souhrn ctnosti, *v kříži dokonalosť svatosti*“ (t. 2.). Nemiloval by nás Bůh, kdyby nás nikdy žádným utrpením, žádným křížem nestihal a kdyby nám vždycky všecky tresty odpouštěl. Právě proto, že nás Bůh miluje a sice neskonale více miluje než nejlepší matka svého jedináčks — posýlá na nás rozličná utrpení, rozličné tresty a kříže. A zbožný křesťan přijímá tyto kříže vděčně z rukou Božích a když jej až k zemi sklání, vzdychá s trpícím Spasitelem: „Otče můj, jestli možné, ať odejde ode

mne kalich tento; ale však ne jak já chci, ale jakž ty." (Mt. 26, 39.) I nejtěžší kříž považuje za důkaz lásky Boží, jsa přesvědčen, že „koho Bůh *miluje*, toho i křížem navštěvuje" a proto si ani nepřeje, aby mu Bůh vždycky všecky tresty odpouštěl. -

4. Poněvadž Kristus Pán za hříchy naše dosti učinil, máme i my za hříchy své dostičiniti a proto nám neodpouští Pán Bůh vždycky všech trestů.

Že Kristus Pán za hříchy naše dostiučinil a sice nejen úplně, nýbrž přenesmírně, o tom zajisté nikdo není tak pevně a určitě přesvědčen jako Církev sv., která tuto pravdu s největší vděčností vždycky hlásala a posud hlásá. Víť Církev sv. nejlépe, že by byl Spasitel náš již Svým ponížením, jakéhož při narození v Betlémě *v chlévě* se Mu dostalo, jedinou jen krůpějí, která při smrtelném potu v zahradě na něm vyvstala, za hříchy celého světa dostiučinil — což teprve, když po třiatřicetiletém utrpení na dřevě kříže všecku Svou krev až do poslední krůpěje prolil! Rozjímajíc si každoročně na bílou sobotu nesmírnou cenu utrpení — zásluh Kristových, jež na velký pátek smrtí Svou korunoval, pěje unešená obdivem a úžasem: „*O šťastná vina*, kteráž takového a tak velikého Vykupitele zasloužila míti!" Cení tak vysoko zásluhy Kristovy, že až blahořečí — — — hříchu,

jehož první rodičové v ráji se dopustili; neboť kdyby první rodičové byli nezhřešili, nebylo by zapotřebi, aby Syn Boží naším Vykupitelem se stal. Ale u svém vytržení nad nesmírným dostiučiněním Kristovým neztrácí zdravého rozumu a nepřipisuje mu takové moci, jakou ani podle vůle Boží míti nemůže.

Jako z toho, že Kristus Pán za nás modlil se, neplyne, že my již modliti se nemáme, jako z toho, že Kristus Pán celé noci bděl, 40 dnů a nocí se postil, nenásleduje, že my již bdíti a se postiti nemusíme: tak také z toho, že Kristus Pán za hříchy náše trpěl a dostiučinil, nikterak dovoditi se nedá, že my již za hříchy své docela nic trpěti, pranic činiti nemáme. Učíť zajisté Církev sv., že právě proto, poněvadž Kristus Pán za hříchy naše tak veliké tresty trpěl, tak nesmírně mnoho učinil, i my za své hříchy také aspoň něco trpěti a podle svých sil dostičiniti máme, proto neodpouští nám Pán Bůh vždycky všech trestů, nýbrž stíhá nás obyčejně ještě tresty časnými.

Pán Bůh by nám mohl tyto časné tresty jen tehdáž odpustiti, kdyby nás byl Syn Boží nevykoupil a za nás dosti neučinil, jakož na padlých andělích viděti můžeme.

K vykonpení andělů nestal se Syn Boží andělem, netrpěl a neučinil za hříchy jejich dosti. Proto neodpustil jim Pán Bůh ani jejich viny ani věčných trestů v pekle — „nýbrž schoval je pod mrákotou k soudu velikého dne

vazbami věčnými." (2. Jud. 6.) Padlí andělové nemohou se polepšiti, poněvadž se polepšiti nechtěli, musí za svůj hřích na sobě pocítiti spravedlnosť Boží a pociťují ji na nejvýše vazbami věčnými a *nepotřebují tedy k poctění spravedlnosti božské žádných trestův časných.*

K vykoupení lidí, kteří se polepšiti chtěli a proto také hned pokání činili, stal se Syn Boží člověkem, trpěl a učinil za ně dosti. Pro toto dostiučinění Kristovo odpouští jim Pán Bůh vinu a věčný trest v pekle, ale neodpouští jim vždycky všech trestů, *nýbrž stíhá je obyčejně tresty časnými, aby aspoň takto spravedlnosť Boží na sobě pocítili* a tak podle svých sil za své hříchy trpěli a za ně dostiučinili. Ale naskytá se otázka:

c) Můžeme za časné tresty, jichž nám Pán Bůh ve svátosti pokání obyčejně neodpouští, Spravedlnosti Boží dostiučiniti?

Kdykoliv jest o dostiučinění řeč, musíme si vždy připamatovati, že žádný člověk za své zasloužené věčné tresty sám dostiučiniti nemůže — za ty učinil dosti Pán Ježíš a proto se nám odpouštějí ve svátosti pokání úplně zdarma beze všech našich zásluh. Dostiučiněním za hříchy rozumíme dostiučinění za *časné tresty*, jakéž na nás Spravedlnosť Boží obyčejně ještě požaduje, když nám ve svátosti pokání vina a věčné tresty odpuštěny byly.

Za tyto časné tresty může ano má kajicník dostiučiniti, poněvadž ve svátostném rozhřešení se stává úplně schopným, aby takové dobré skutky konati mohl, které před Bohem velikou cenu mají. Svátostným rozhřešením dosahuje nadpřirozené milosti Boží, kteráž jej s Kristem Pánem co nejtěsněji spojuje. Pro toto úzké, duchovní spojení s Kristem nabývají všecky dobré skutky kajicníkovy takové krásy a ceny, že jimi veškeré zasloužené časné tresty vyrovnati, Spravedlnosť Boží úplně usmířiti a tak za své hříchy dostiučiniti může.

Časné tresty jsou bez odporu mnohem menší než tresty věčné v pekle — a člověk po svátostném rozhřešení jest dojista Bohu mnohem milejší, poněvadž jest synem Božím, než člověk před svátostným rozhřešením v hříších postavený. Může-li ale člověk v hříších postavený, tedy Bohu nemilý, s milostí Boží, kteréž každému se dostává, takové skutky konati, jimiž by se připravil a přizpůsobil, aby mu byly tresty věčné odpuštěny: může dojista tím více člověk Bohu milý takové skutky konati, jimiž by mnohem menší — časné tresty od sebe odvrátil a tak za ně dostiučinil.

Že kajicník za své časné tresty dostiučiniti může, vysvítá nejpatrněji z toho, že to Bůh chce — poroučí. Každoročně po hlučných dnech masopustních volá k nám Bůh slovy proroka Joela: „Obraťte se ke mně celým srdcem svým, s pláčem a kvílením!“ (2., 12.) Abychom pak tohoto

hlasu Božího uposlechli, ztracenou milosť Boží opět nalezli a za své hříchy dostiučinili, napomíná nás Církev sv. obzvláště v čase postním — o němž praví sv. Pavel: „aj nyní čas příjemný, aj nyní den spasení“ (2. Kor. 6., 2.) — abychom hodné ovoce pokání činili. Jak často uvádí nám v této svaté době na paměť slova písma sv.: „Nebudete-li pokání činiti, všickni zahynete.“ (Luk. 13., 3.) „Čiňte pokání a obraťte te, aby *shlazeni* byli hříchové vaši.“ (Sk. ap. 3. 19.) Jak často napomíná Církev svatá se sv. Pavlem všech, „aby činili pokání a obrátili se k Bohu, hodné skutky pokání činíce.“ (Sk. ap. 26. 20.)

Avšak Bůh nežádá ničeho nemožného, nýbrž poroučeje napomíná, abychom činili, co můžeme a prosili za to, čeho nemůžeme a pomáhá, abychom jeho přikázaní, kteráž jsou lehká a sladká, naplnili. Proto může každý křesťan, jenž ve svátosti pokání s Bohem se smířil, za své časné tresty spravedlnosti Boží dostiučiniti.

Nemůže býti ani řeči, že by snad naše dostiučinění bylo na úkor nesmírným zásluhám Kristovým a tudíž snad — urážkou Boha. Že dostiučinění naše nemůže býti na ujmu zásluhám Kristovým, jest patrno již z toho, že zásluhy ty jsou nekonečné, nesmírné a že tedy zmenšeny a zkráceny býti nemohou. Dostiučinění naše nemůže býti urážkou Boha, poněvadž On sám je nám ukládá a poroučí.

Bůh náš není zajisté žádná modla pohanská,

aby byl žárliv na skutky lidské a snad se obávati musil — jako pohanští bůžkové, aby nad Něj některý smrtelný člověk nepředčil a Jeho skutky svými činy nezastínil. Kdežto pohanští bohové se obávali, aby smrtelní lidé dobrými vlastnostmi nad ně nepředčili, a lidi, kteří jim podobnými státi se snažili, nespravedlivě potírali a hubili: nepokládá náš jediný a pravý Bůh za žádnou urážku, když i my Jemu podobnými býti se snažíme, Jeho dokonalejší vlastnosti — pokud člověku lze — si přisvojujeme, ano vybízí nás zřejmě, abychom čím dále tím více dokonalými a Jemu podobnými se stávali.

„Buďtež vy“ — vybízí nás Spasitel náš — „dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest.“ (Mt. 5, 48.) „Svatí buďte jako i já svatý jsem“ čteme nejednou v písmě sv. Bůh jest nejvýš dobrý, neboť praví Spasitel: „Nikdo není dobrý než jediný Bůh“ (Mar. 10, 18.) — a přece chce týž Bůh, abychom i my dobří byli a sice proto, „ať (lidé) vidí skutky vaše dobré a *slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích*“. (Mt. 5, 16.)

Bůh jest všemohoucí — uzdravujeť nemocné a křísí mrtvé. Tuto moc dal časem i pouhým lidem. Tak uzdravil sv. Petr zázračně chromého od narození v Jerusalémě, šlakem poraženého Eneáše v Lyddě, vzkřísil Tabithu v Joppe. Při každém tomto zázraku vypravují Skutkové apoštolští, že vzešla veliká chvála Bohu a že mnozí uvěřili v Pána. Jestliže tedy není na urážku

nejvyšší dokonalosti a svatosti Boží, když i my dokonalí, svatí jsme; jestliže se nepříčí svrchované dobrotě Boží, když i my dobří jsme; jestliže tím netrpí všemohoucnosť Boží, když i lidé zázraky konají, ano jestliže tím způsobem jenom sláva Boží se množí: pak také nemůže dostiučiněním křesťana Bůh urážen, nýbrž jenom oslavován býti a proto také nejen můžeme, nýbrž máme za časné tresty, jichž nám Pán Bůh ve svátosti pokání obyčejně neodpouští, spravedlnosti Boží dostičiniti.

d) *Kterými skutky můžeme za své časné tresty spravedlnosti Boží dostiučiniti?*

Tresty možno dojista jen takovými skutky vyrovnati, které nám za těžko přicházejí, nám obtíže a bolesti působí. Poněvadž přirozenosť naše jest choulostivá, nezřízená láska k nám samým příliš veliká, vyhýbáme se často a rádi zvláště obtížným dobrým skutkům.

Tuto naši slabou stránku zná Církev sv. výborně a proto přispívá nám ochotně ku pomoci. Co by i dobré dítě za často promeškalo a opomenulo, konává rádo, když mu matka anebo otec poručí. Podobně děje se i v Církvi sv. Co by začasto i horlivý kajícník, jsa sám sobě přenechán, opustil a promeškal, vykonává ochotně, když mu Církev sv. — její služebník, kněz — poručí a uloží.

Zpovědnice jest soudní síň, v níž kněz od

Církve sv. oprávněný a splnomocněný jakožto soudce s hříšníkem v soud vchází. Kajícník staví se sám dobrovolně na tento soud, žaluje na sebe a dává se vinným. Vinník musí — jakž spravedlnosť žádá — potrestán býti. Proto ukládá *kněz* kajícníku skutky kárné, jež spojeny jsou s jistými obtížemi.

Poněvadž ale v Bohu spravedlnosť a milosrdenství jedno jsou a poněvadž Bůh vždy chce, „aby bezbožný odvrátil se od cest svých a živ byl“ — aby se polepšil, proto mají veškeří kající skutkové, jež zpovědník kajícníku ukládá, vždy nejen povahu léčivou, ale i kárnou, ač v jednotlivých případech někdy povaha léčivá, jindy povaha kárná převládá. Proto jsou také nejobyčejnější tresty, které zpovědník ve zpovědnici ukládá, opět modlitba, půst, almužna a ostatní dobré skutky, které i jako lék proti hříchům se osvědčují.

Avšak těmito tresty, které zpovědník ukládá, nemáme se úplně spokojovati, poněvadž bývají obyčejně velmi mírné, nýbrž máme také ještě *sami* kající skutky konati, abychom nejen proti hříchu se uchránili a svatými zůstali — ale abychom i podle svých sil za své zasloužené časné tresty trpěli a tak spravedlnosti Boží zadost učinili. Sv. apoštol Pavel tvrdí: „Kdybychom sami sebe rozsuzovali, nebylibychom zajisté souzeni“ (1. Kor. 11, 31.) — t. j. kdybychom sami sebe za své hříchy trestali, netrestal by nás za ně Bůh. Jestliže tedy po svátosti pokání sami sebe tre-

stáme, obtížné kající skutky (modlitbu, almužnu půst) konáme, činíme za své hříchy dosti a Bůh nám i časné tresty odpouští. Netrestáme-li se sami, trestá nás dojista *Bůh*, poněvadž Jeho spravedlnosti úplně zadost učiněno býti musí. Trestá pak nás Bůh rozličnými metlami: nehodami, souženim, smutnými časy, neúrodou, válkami atd. Jestliže tyto tresty trpělivě snášíme, můžeme i jimi za své hříchy dostiučiniti.

Jest tedy patrno, že křesťan trojím způsobem za své hříchy dostiučiniti může: vykonáváním dobrých skutků, jež mu *kněz* uložil, dobrými skutky, jež *sám* dobrovolně koná a trpělivým snášením křížů, jež *Bůh* na něj sesýlá.

Ve svátosti pokání bývá duše lidská od věčné smrti zachráněna a posvěcující milostí Boží životu věčnému navrácena. Aby tato znovu zrozená duše nejen do hříchu neupadla, nýbrž v dobrém sesílila — ukládá jí kněz dobré skutky za lék proti hříchům. Aby pak tato duše strast a bídu svých spáchaných hříchů na sobě pocítila a i podle svých sil za své časné tresty spravedlnosti Boží dostiučinila, ukládá jí zpovědník dobré skutky — za trest za spáchané právě odpuštěné hříchy. Tyto od zpovědníka uložené skutky léčivé a kárné nazývají se — svátostné pokání.

Svátostné pokání jsou kající skutkové od kněze na místě Božím ve sv. zpovědi uloženi, kteréž kajicník koná, aby v milosti Boží se zachoval a za své časné tresty dosti učinil. Pro

tuto svou druhou stránku nazývá se také svátostné pokání krátce — dostiučinění.

Poněvadž ale kajicník svátostné pokání pro krátkost času před rozhřešením vykonati nemůže, zavazuje se, že je po sv. zpovědi vykoná. Po sv. zpovědi musí tedy každý kajicník:

1. napraviti všecky duchovní a tělesné škody, které hříchy svými bližnímu způsobil,

2. ochotně vykonati celé pokání, jež mu zpovědník za lék proti hříchům a za trest za hříchy uložil,

3. také sám i jiné kající skutky konati, aby tím lépe proti hříchům se uchránil a co nejvíce za své časné tresty dostiučinil.

Který kajicník takto svátost pokání přijímá, uložené pokání svědomitě vykonává, — zachovává a rozmnožuje si milost Boží — pociťuje na sobě strasť a bídu svých hříchů čili činí podle svých sil spravedlnosti Boží zadost — a tak

3. *zasluhuje si nebe.*

Strom planý vydává jen ovoce plané — nechutné, jsa ale štěpováním ušlechtěn rodí ovoce dobré — chutné. Podobně vykonává i člověk sám ze sebe skutky pro život věčný plané — nedostatečné; avšak jsa milostí Boží ušlechtěn, posvěcen, koná takové skutky, které pro život věčný nesmírnou cenu a důležitosť

mají. Posvěcující milostí Boží, jíž nabýváme opět ve svátosti pokání, bývá křesťan co nejúžeji spojen s Kristem, stává se vinnou révou na vinném kmeni, jenž jest Kristus, kterýž jej božskou Svou silou proniká, že vydává hojné ovoce dobrých skutků. V tomto přesladkém spojení s Kristem nabývají všecky skutky křesťana nesmírné ceny, neboť mu dobývají zásluh pro život věčný.

Tuto pravdu hlásá nám celé učení Páně. On zajisté *slíbil* život věčný těm, kdo ve jménu Jeho se modliti a pro Něj trpěti budou. kdo podle Jeho příkladu tiši a pokorni jsou, zkrátka všem, kdo ve spojení s Ním dobré skutky konají. Totéž učí i Jeho apoštol: „cokoliv činíte, čiňte ze srdce jako Pánu a ne lidem, *vědouce,* že od Pána vezmete odplatu života věčného.“ (Kol. 3, 23.)

Víme ovšem všickni, že jsme povinni Boha poslouchati, Jeho sv. přikázaní zachovávati, zlého se varovati a dobré činiti a že On není povinen dáti nám jakou odměnu: ale víme také, že ve svátosti pokání stali jsme se dítky Božími a že Bůh — tento nejlepší Otec — nám dojista za naše dobré skutky hojnou odměnu dá, poněvadž i pozemský otec dobré chování svého dítka odměňuje, aniž by k tomu zavázán byl. My sice víme, že nebe jest pouhým darem Boha a že si je *sami* nikdy ničím zasloužiti nemůžeme, ale také víme, že nám je Pán Ježíš slíbil, aby nás k plnění Svých přikázaní —

k ctnostnému životu — povzbudil a že jest ve Svých slibech věrný. Všecky dobré skutky, které konáme, jsou sice naše vlastní skutky, ale také zároveň Kristovy, který je milostí Svou předchází, proniká a dokonává.

Sami o sobě neměli by kající skutkové, jimiž za své hříchy dostičiníme, před Bohem ceny žádné, ale nabývají ceny nesmírné skrze Ježíše Krista, s Nímž ve svátosti pokání co nejúžeji se spojujeme. Podobně i všecko naše utrpení nemohlo by samo o sobě spravedlnosť Boží nikdy usmířiti, spojujeme-li je ale s utrpením Kristovým, nabývá skrze Jeho zásluhy nesmírné ceny před Bohem. Proto „spolu s Kristem trpíme, abychom i spolu oslaveni byli.“ (Řím. 8, 17.) Nebudeme tedy jednou oslaveni, že trpíme, nýbrž že *spolu s Kristem* trpíme, nebudeme do nebe přijati, že dobré skutky konáme, nýbrž že *s Kristem* dobré skutky konáme, poněvadž veškerá naše síla a dostatečnosť jest Kristus. V Kristu žijeme, v Kristu si zásluh dobýváme, v Kristu za své hříchy dostičiníme, poněvadž Kristus jest naše všecko, neboť jen skrze Krista obětujeme své dobré skutky Bohu, kterýž je od nás skrze Krista přijímá. Proto máme býti vždycky v tak úzkém spojení s Kristem, abychom mohli říci se svatým Pavlem: „Živť pak jsem již ne já, ale živť jest ve mně Kristus.“ (Gal. 2, 20.) Budeme tedy jednou oslaveni ne pro své dobré skutky a svá utrpení, nýbrž pro dostiučinění a utrpení Kri-

stovo, ne pro své vlastní, nýbrž pro Kristovy zásluhy. A pro zásluhy Kristovy budeme jen tehdáž spaseni, když si je osvojíme a jich účastnými se staneme. Jakoby nám pranic nebylo platno, že Kristus Pán velebnou Svátosť ustanovil, když bychom jí nepřijímali: tak také by nám pranic nebylo platno, že nám velikých zásluh získal, když bychom se jich nesúčastňovali, si jich nepřisvojovali.

Čím stáváme se zásluh Kristových účastnými? Tím, čím Spasitel zásluh si získal. Spasitel získal si zásluh především Svým ponížením a utrpením na kříži a i my stáváme se Jeho zásluh účastnými trpělivým snášením utrpení, které na nás Pán Bůh sesýlá a jimiž ozdobena jest — královská cesta sv. kříže.

„Celý život Kristův byl kříž a mučenictví, a ty“ — táže se sv. Tomáš Kemp. — „hledáš pokoj a radosť? Mýlíš se, velice bloudíš, jestliže hledáš něco jiného než trpěti protivenství. . . .“ (2. kn. hl. 12, 7.). Kdyby bylo pro spasení lidské něco lepšího a užitečnějšího, zajisté by byl Kristus i slovem i příkladem ukázal; avšak On učeníky Své, kteří Jej následovali, a všecky, kteří Jej následovati chtějí, zřejmě napomíná, řka: „chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne“. (Mt. 26, 21.)

Jak si nesmírné zásluhy Kristovy přisvojovati máme, vidíme velmi názorně na sv. apoštolu Pavlu. Tento veliký světec, jenž povždy

budil obdiv všech světcův, kteříž po něm žili a jenž byl věrný služebník Kristův „v pracech přemnohých, v žalářích hojněji, v ranách nad míru, v nebezpečenstvích smrtelných častokráte, jenž byl třikrát mrskán, jednou kamenován, třikráte na moři tonul, jenž byl v nebezpečenství na řekách, od lotrů, od svého národa, od pohanův, mezi falešnými bratřími, jenž v práci a bídě, v bděních mnohých, v hladu a žízni, v postech mnohých, v zimě i nahotě o všecky církve horlivě pečoval, jenž byl uvržen až do třetího nebe a do ráje, kdež tajemná slova slyšel, jež nelze člověku mluviti, jenž na svém těle patero svatých ran Krista Pána vyznačených měl“ (Gal. 6, 17.) — tento veliký apoštol národův praví o sobě: „tresci tělo své a v službu je podrobuji, abych snad, an jiným káži, sám — — — zavržen nebyl.“ (1. Kor. 9, 7.)

Hrůza musí zajisté každého obejiti, kdo uváživ apoštolské práce sv. Pavla, v listech jeho se dočítá, že ještě se obával, aby zavržen nebyl. Jest ovšem pravda, že „se protivil církvi Boží,“ (1. Kor. 15. 9.) ale tehdáž jí ještě neznal a Bůh mu zajisté tento hřích odpustil pro zásluhy Ježíše Krista, jimiž za hříchy celého světa a tudíž i za všecky hříchy Pavlovy dostiučinil. To ovšem věděl také sv. Pavel a sice mnohem lépe — ale toto vědomí, tato pouhá víra mu nedostačovalo, nýbrž trestal ještě tělo své, podroboval se každému utrpení, ano radoval se, kdykoliv nějaké nové utrpení snášeti měl. Praví zajisté sám:

„Nyní se *raduji* z utrpení pro vás a doplňuji to, čeho se nedostává z utrpení Kristových, na těle svém.“ (Kol. 1, 24.) Těmito slovy udává sv. Pavel zároveň také příčinu, proč z utrpení, jakáž za všecky pohany snášeti musí, se raduje a sice: poněvadž tímto utrpením na sobě doplňuje to, čeho se mu nedostává ze zásluh Kristových.

Že by snad byl Kristus za jeho hříchy dosti neučinil a že tudíž zásluhy Kristovy by nepostačovaly k odpuštění jeho hříchů, tomu dojista sv. Pavel nevěřil. Jsa výtečný vykladač písem St. Z. znal zajisté velmi dobře nesmírnosť zásluh Vykupitelových, o nichž starozákonní evangelista předpověděl: „V pravdě neduhy naše nesl, bolesti naše On snášel a my počtli jsme Ho jako málomocného a ubitého od Boha a sníženého. On pak raněn jest pro nepravosti naše, potřín pro hříchy naše: kázeň pokoje našeho leží na Něm a zsinalostí Jeho *uzdraveni jsme.*“ (Is. 53, 5, 6.) Věděltě předobře, že smrtí Kristovou více než dost za hříchy jeho učiněno jest, jsa Duchem sv. osvícen a Jeho milostí u věcech víry blouditi nemoha, věřil a věděl jistojistě, že zásluhy Krista Pána jsou přenesmírné a že jsou získány pro všechny lidi a tudíž i pro něj. Ale právě že sv. víru dobře znal, věděl, že potřebí má k svému spasení, aby si tyto zásluhy Kristovy přivlastnil, věděl, že jen utrpením stáváme se účastni utrpení a tudíž i zásluh Kristových. Aby mohl trpěti — trestal své tělo a trpě bo-

lesti spojoval je s bolestmi Kristovými. Bolesti Kristovy dodaly bolestem Pavlovým zvláštní ceny, že jimi za své hříchy dostičinil. Samy o sobě neměly bolesti Pavlovy před obličejem Božím nadpřirozené ceny, ale nabývaly jí ve spojení s bolestmi Kristovými, a stával se tak účastným Jeho zásluh, jež nám Svými bolestmi získal. Kristus Pán se *modlil* — sv. Pavel se také modlil a sice mnoho, spojoval své hojné modlitby s hojnými modlitbami Kristovými a stával se účastným zásluh, jichž nám Kristus Pán Svými modlitbami získal. Kristus Pán se *postil* — i sv. Pavel byl Jeho věrný služebník v postech mnohých; spojoval své posty s posty Kristovými a tak se súčastňoval zásluh, jichž nám Kristus Pán Svými posty získal. Kristus Pán byl bolestně *bičován* — a sv. Pavel „pětkrát čtyřicet ran bez jedné trpěl od židův a třikráte byl metlami mrskán.“ Toto bolestné pohanění spojoval s bolestným bičováním Kristovým a přisvojoval si zásluhy, jichž nám ubičovaný Spasitel získal. Kristus Pán byl v častých nebezpečenstvích od Svého národa, kterýž Jej nepřijal, Jím pohrdal, Jej zradil a o Jeho bezživotí usiloval — i sv. Pavel nalezal se často v nebezpečenstvích od svého národa a spojoval toto utrpení, jakéhož od svého národa zakoušel, s utrpením Kristovým, jakéž On od Svých „falešných bratří podle těla“ snášel a stával se tak i těchto Jeho zásluh účastným. Čím více a rozmanitěji sv. Pavel trpěl

a svá utrpení s utrpeními Krista Pána spojoval, tím více a dokonaleji stával se zásluh Kristových účastným.

Sv. Pavel chtěl se státi *všech* zásluh Kristových účastným. Kristus Pán ale trpěl nesmírně, „*celý* Jeho život byl kříž a mučenictví a ani *jediné* hodiny, pokud na světě žil, nebyl bez bolesti a utrpení.“ (Sv. Tom. K. 2. 12. n.) Proto také chtěl sv. Pavel nesmírně trpěti, nechtěl ani jediné hodiny bez bolesti, utrpení býti a proto sám své tělo trestal. Každé nové utrpení, které jej potkalo, považoval za krásnou příležitosť, aby i takové bolesti — jakýchž ještě nesnášel — přetrpěl, je s utrpením Kristovým spojil a tak i těch Jeho zásluh, jichž si ještě nezískal, účastným se stal. I radoval se z každého nového utrpení, jakož sám vyznal: „Nyní raduji se z *utrpení pro vás*, a doplňuji to, čehož se mi nedostává z utrpení Kristových, na těle svém.“

Avšak kdyby byl sv. Pavel trpěl cokoliv a jakkoliv, přece — pokud byl živ — nemohl všech zásluh Kristových účastným se státi. Kristus Pán obětoval za nás sice celý Svůj život a sv. apoštol spojoval také celý svůj život se životem Kristovým, velebil vždycky Krista na těle svém, aby se účastným stal zásluh, jichž nám Kristus Pán celým svým životem získal — ale Kristus Pán korunoval také nesmírné zásluhy Své přehořkou Svou smrtí. Těchto zásluh,

kterých nám Kristus Pán přehořkou Svou smrtí získal, mohl se státi sv. Pavel jen tehdáž účastným, kdyžby i za Krista smrt podstoupil a svou smrt s Jeho přehořkou smrtí spojil. Pro Krista umříti, svou smrt s Jeho smrtí spojiti a tak všech zásluh Kristových účastným se státi, přál si také sv. apoštol srdečně, ano považoval za zisk a za veliké štěstí. Praví zajisté: „Se vším doufáním jako vždycky i nyní veleben bude Kristus na těle mém, buďto skrze život, buďto skrze smrt. Nebo *mně živu býti Kristus jest, umříti zisk.*“ (Fil. 1, 20—21.)

Sv. Pavel hotov jest pro Krista žíti a i za Něj umříti; ale neví, co by vyvolil. Vlastní jeho prospěch vyžaduje, aby pro Krista umřel, svou smrtí všech Jeho zásluh účastným se stal, tak si nebe zasloužil a s Kristem byl — ale pozůstati v těle potřebí jest pro vás.

Kdo jen poněkud sv. Pavla zná, uhodne napřed, proč asi se hrdinský světec rozhodl, zdali pro svůj vlastní prospěch — svou smrt, anebo pro prospěch svých svěřených, jimž svým životem posloužiti mohl. Ten, jenž lásku tak krásně vylíčil, jenž si „žádal sám zavržen býti od Krista“ (Řím. 9, 3. 1. Kor. 13.), jen aby rodáci jeho spaseni byli, rozhodl se zajisté pobyti k prospěchu věřících a k radosti víry. Ale poněvadž tak křesťansky Filipenské miluje, přeje jim jako sobě samému, aby i oni pro Krista žili, svůj život s Jeho životem spojovali, svým utrpením Jeho utrpení si přisvojovali, všech

Jeho zásluh účastnými se stávali a tak si nebe zasloužili; neboť jim píše: „Vám dáno jest pro Krista, abyste netoliko v Něho věřili, ale také pro Něj trpěli.“ (Fil. 1, 29.)

Tato zřejmá slova velikého apoštola, vznešený jeho vzor, příklad všech sv. apoštolův, kteří tak mnoho dobrého konali, tak mnoho trpěli, „*radujíce* se, že hodni učiněni jsou trpěti pohanění pro jméno Ježíše“ (Sk. ap. 5, 41.) jakož i příklad všech svatých a světic povzbuzují nás mocně, abychom i my horlivě dobré skutky konali a život svůj s životem Kristovým spojovali, abychom dále s Kristem a pro Krista trpěli a královskou cestu kříže odhodlaně nastoupili a abychom konečně tak nebe si zasloužili. „Nikdo tak srdečně nepociťuje utrpení Krista, jako ten, kdo trpí, co Kristus snášel. (Tom. K. 2, 12. 4.) Kříž vždycky jest hotov a všude na nás čeká.“ Proto nás napomíná sv. Petr: „Nejmilejší, nedivte se tomu soužení, kteréž se vám děje k zkušení, jakoby se vám něco nového přihodilo, ale majíce podíl v utrpeních Kristových, *radujte se*, abyste se i při zjevení slávy jeho radovali s plesáním. Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, blahoslavení budete.“ (1. Petr. 4, 12—13.)

„Blahoslavení budete“ — ten jest cíl, kam vede královská cesta svatého kříže a zároveň úzká a obtížná cesta pokání. Kříž jest jediné spasné dřevo, jež položil Kristus Pán přes ohromnou propasť, kterouž hřích mezi lidmi a

Bohem utvořil — a pokání jest jediná úzká cesta, která po spáchaném hříchu k Bohu vede. Kříž a pokání jsou v nejužším spojení.

Pán Ježíš vedl tak přísný a tuhý život, že slouží po všecky věky i největším hříšníkům za vzor pravého pokání, a přece nekráčel Spasitel, poněvadž ani nejmenším hříchem poskvrněn nebyl, po úzké cestě pokání, nýbrž po královské cestě kříže. Umírající lotr po straně Spasitelově nestaral se po celý svůj život o úzkou cestu pokání a přece dosáhl v poslední hodince — aby nezoufal — věčného blahoslavenství na kříži. Nesmíme se tedy diviti, dočítajíce se v životopisech svatých, že mnozí z nich, když již veliké svatosti dosáhli, takové tuhé kající skutky konali, že od svých vrstevníků považováni byli za — veliké hříšniky. Kdo může říci, vida milosrdnou sestru, ana na bojišti raněné ošetřuje, tisíceré útrapy a válečné hrůzy, jež i mužným srdcem otřásají, trpělivě snáší, zdaž kráčí po úzké cestě pokání či po královské cestě kříže? Proč pak asi tyto dvě cesty tak těsně se dotýkají, že často býti se zdají jen jedinou k Bohu vedoucí cestou?

Na *kříži* trpěl a zemřel, kříž posvětil Spasitel náš, jenž jest nejen pravý člověk, nýbrž i pravý Bůh a — „Bůh jest láska“. (1. Jan 4, 16.) Královská cesta kříže jest cesta lásky, svatosti.

Základ každého *pokání* jest lítosť. Bez lítosti není pokání možné. Lítosť jest pokání tak

potřebna, že kdyby člověk — nalezaje se v nebezpečenství smrti — nemohl svátosť pokání přijmouti, odpuštění všech svých hříchů dosáhnouti může, jen když lituje. Lítosť jest tak potřebná a důležitá, že — kdyby člověk již v tak bídném stavu se nalezal, že by ani vlasem hnouti ani nejsladší jméno „Ježíš“ vysloviti nemohl, přece odpuštění všech svých hříchů dosáhnouti může, jen když lituje. Co lítosti této nesmírné moci dodává, jest — láska, že jsme Boha lásky nejhodnějšího urazili. Láska jest kořen, z něhož vyrůstá lítosť; láska jest základ, na němž sdělána jest úzká cesta pokání. Poněvadž královská cesta sv. kříže jest cesta lásky a poněvadž na lásce sdělána jest cesta pokání, protož kříž a pokání tak těsně spolu spojeny jsou.

Mimo královskou cestu sv. kříže a mimo úzkou cestu pokání nevede žádná jiná cesta k Bohu. Kdo nekráčí po cestě lásky — svatosti anebo po úzké cestě pokání, nedostane se k Bohu, nýbrž propadne záhubě věčné v pekle.

Pán Bůh postavil první lidi v ráji na cestu svatosti — i nás uvedla Církev sv. na cestu svatosti skrze svátosť sv. křtu. Jako Hospodin Bůh přikázal prvním rodičům, aby ze dřeva vědění dobrého a zlého nejedli, podobně přikazuje i Církev sv. všem, kdož na křtu sv. posvěceni jsou, aby nehřešili. A jako Hospodin Bůh prvním lidem po spáchaném hříchu vy-

kázal cestu pokání, po níž by hříchů se varujíce pro zásluhy příštího Spasitele odpuštění svých hříchů dosáhli; podobně i Církev sv, odkazuje zbloudilé své dítky na cestu pokání, napomínajíc, aby se hříchů varovali. „Nehřeš!“ a „Přestaň hřešiti!“ jest krátký obsah všech církevních napomínání.

„Nehřeš!“ platí všem, kdož čistého roucha nevinnosti a svatosti ještě neposkvrnili. Šťasten, kdo svatosť na sv. křtu obdrženou až do konce zachovává a po královské cestě sv. kříže — v svatosti kráčí. Veškeré jeho skutky — byť by byly i sebe nepatrnější — mají před Bohem nesmírnou cenu, neboť „milujícím Boha *všecky věci* napomáhají k dobrému“ (Řím. 8,28.) a připravují mu v nebi odplatu přehojnou.

„Přestaň hřešiti!“ volá úpěnlivě Církev sv. ke všem, kdož cestu svatosti opustili, ukazuje jim a vede je na cestu pokání. Ale základ, na němž zbudována jest cesta pokání, jest láska, naše první a největší přikázaní, neboť „láska přikrývá množství hříchův.“ (1. Petr 4, 8.) Kdybychom toto první a největší přikázaní zachovali, zůstali bychom s milostí Boží, které Bůh každému s dostatek dává, dojista bez poskvrny hříchu.

Ale bohužel, jak nedokonalá a chladná bývá naše láska k Bohu, když přijímáme svátosť pokání! Poněvadž ale naše láska k Bohu tak nedokonalá bývá, právě proto zanechávají odpuštění hříchové na naší duši tolik stop a zbytků,

z nichž se očistiti a za ně tak mnoho časných trestů vytrpěti máme. Život náš jest však krátký a smyslnosti naší se protiví, zasloužené časné tresty trpělivě snášeti a tak se stává, že za své hříchy na světě obyčejně tolik netrpíme, mnoho-li zasluhujeme. Bůh jest ale nejvýš spravedlivý. Jeho spravedlnosti musí za každou cenu dostiučiněno býti a poněvadž jest také zároveň všemohoucí, nemůže nikdo ani na světě ani pod světem zabrániti, aby své spravedlnosti dostiučinění nezaopatřil. Kdo tedy za své časné tresty na světě dosti neučinil, musí za ně dostiučiniti na věčnosti. Ono místo na věčnosti, kde spravedliví křesťané — kteří sice svátosť pokání hodně přijali, s Bohem se smířili, dobré skutky konajíce, až do smrti milosť Boží si zachovali, ale za své odpuštěné hříchy všech zasloužených časných trestů nepřetrpěli a trestající spravedlnosti Boží podle svých sil dosti neučinili — zbývající tresty úplně přetrpěti a spravedlnosti Boží až do posledního haléře dosti učiniti musí, nazývá se — *očistec.*

Utrapy, jež duše spravedlivých v očistci snášeti musí, mají *jenom* ten účel, aby spravedlnosti božské úplně zadost učiněno bylo, aby člověk všecky tresty, jakéž snášeti měl, také vskutku vytrpěl. Jakmile tolik očistcových trestů přestál, mnoho-li spravedlnosť Boží usoudila, přichází do nebe — k Bohu. Utrapy očistcové mají povahu pouze kárnou.

Kdykoliv Církev sv. vidí, že její dítky nějakými obtížnými skutky před hříchem ochráněny, nějakými útrapami na cestu svatosti a po ní k Bohu přivedeny býti mají, jest zajisté první, jež radou i skutkem jim pomáhá, aby časné tresty trpělivě snášely, zásluh Kristových se súčastňovaly a tak tím jistěji do nebe se dostaly. Kde se jedná, aby věřící z utrpení svých větší prospěch — rozmnožení většího blahoslavenství měli, nevybízí jich jen Církev sv., aby trpěli, nýbrž ještě sama jim dobré skutky, častokráte s dosti velikými obtížemi spojené ukládá, aby tím jistěji a tím větší blaženosti v nebesích dosáhli.

Když ale Církev sv. vidí, že dítky její z útrap, jimiž je spravedlnosť Boží trestá, žádného jiného prospěchu nemají, než aby utrpením svým této rozhněvané spravedlnosti Boží zadost učinili, aby jenom trpěli, pak lká a věnuje jim největší soustrasť. — Tresty v očistci nikdo se polepšiti, nikdo světějším se státi nemůže, jimi si nemůže nikdo většího blahoslavenství v nebi zasloužiti poněvadž na věčnosti minula doba zásluhy a nastala doba odměny a trestu. Duše v očistc trpí jen proto, aby vytrpěly, co podle neúprosné spravedlnosti Boží vytrpěti mají. A právě proto, že duše v očistci pražádných zásluh si získati nemohou, béře si Církev sv. jejich muky tak velice k srdci a snažuje se, aby jim z očistce pomohla.

Ve své nevýslovné lásce — a láska jest

vynalezavá — předchází tyto veliké tresty, jež nás na věčnosti i za nejskrovnější poklesky naše očekávají, tím, že nás — sama trestá, aby nás Bůh ušetřil. Říkává se, že rána od matky nebolí. A jako moudrý a laskavý otec netrestá více svého dítka, když bylo již od matky potrestáno, tak i nejlaskavější a nejmoudřejší Otec nebeský spokojuje se tresty, které na místě jeho ustanovená Církev — naše sv. matka — nám uložila.

Avšak Bůh jest nejen náš nejlaskavější Otec, nýbrž také i nejspravedlivější náš Soudce, kterýž požaduje, aby spravedlnosti Jeho úplně — až do posledního haléře — zadost učiněno bylo. Pravdu tuto zná Církev sv. nejlépe a také ví, že uložené její tresty bývají poměrně jen malé a že tudíž k usmíření nejspravedlivějšího Soudce nepostačují. Církev sv. se chvěje před tresty, které kajícníka v očistci očekávají a přece chce, aby spravedlnosti Boží až do toho posledního haléře dostiučiněno bylo. Zdaž jest možno, aby spravedlnost Boží usmířena byla a kajícník všecky časné tresty trpěti nemusil?

Je-li pravda, že láska divy činí, pak osvědčuje se tato pravda jen v katolické Církvi. Církev sv. zná slabost a nedostatečnost kajícníkovu, ví, že častokráte sám nemůže tolik dobrých skutků konati, aby jimi za své zasloužené časné tresty spravedlnosti Boží úplně dostiučinil, ale ví také, že kajícník se stal ve svátosti pokání členem rodiny Boží, kterouž pojí láska nejobětavější.

V této nejvzornější rodině jest přemnoho údů, kteří velmi mnoho obtížných dobrých skutků vykonali a jich pro sebe k usmíření spravedlnosti Boží nepotřebovali. I vybízí kajicníka, aby jsa údem rodiny Boží, tyto obtížné dobré skutky, jichž jeho starší bratři pro sebe nepotřebují, si přisvojil. Proto ukládá mu, když byl již svátosť pokání hodně přijal, ještě jiné kající skutky, jimiž by si dobré skutky rodiny Boží — pokud jich pro sebe potřebuje — přivlastnil. A když pak kajicník, vykonav tyto kromě svátosti pokání uložené kající skutky, dobrých skutků rodiny Boží účastným se stal, přináší je Církev sv. Pánu Bohu v náhradu za nedostatečnosť kajicníkovu, usmiřuje jimi úplně spravedlnosť Boží a vymáhá kajicníku odpuštění všech časných trestů, jež by buď na tomto světě aneb na onom světě — v očistci — trpěti měl.

Toto láskyplné jednání Církve sv., kteráž *cizími* dobrými skutky na místě kajicníka spravedlnosti božské úplně zadost činí, zakládá se na všeobecně platné zásadě:

I někdo jiný může za kajicníka dosti učiniti.

Především sluší zase dáti dobrý pozor, co znamená: dostiučiniti. Dostiučiniti neznamená: hříchů litovati ani z hříchů se zpovídati — a proto nemůže nikdo za jiného hříchů želeti ani za jiného se zpovídati; to vše musí každý

sám činiti. Dostiučiniti znamená: takové dobré skutky konati, jimiž by si kajícník posvěcující milosť Boží, kterouž ve svátosti pokání obdržel, zachoval a rozmnožil a pak takové dobré skutky konati, jimiž by spravedlnosť Boží za své zasloužené tresty usmířil. Dobré skutky, jimiž si milosť Boží zachováváme, mají — jakož známo — povahu léku a dobré skutky, jimiž spravedlnosť Boží za své zasloužené časné tresty usmiřujeme, mají povahu trestu.

Milosrdný Samaritán, vloživ raněného na své hovado, vedl jej do hospody, kdež dal hospodáři dva peníze, řka: Měj o něj péči! Hospodář byl by zajisté svému svěřenci prašpatnou službu prokázal, kdyby — nakoupiv za peníze lékův — jich byl raněnému nedal, nýbrž je sám na místě jeho bral v domnění, že, když on sám jest zdráv, i jeho nemocný pozdraviti se musí. Má-li se nemocný pozdraviti, musí sám léky bráti; jej zastati, na místo něho lékův užívati nemůže nikdo jiný. Podobně nemůže žádný člověk na světě — dobré skutky tak konati, aby někdo jiný jimi se polepšil. Kdo se chce polepšiti, kdo si chce zdraví své duše — posvěcující milosť — zachovati, musí sám dobré skutky konati.

Avšak dostiučinění není pouhý lék, jejž nám duchovní lékař určil, abychom si zdraví své duše — posvěcující milosť — zachovali a rozmnožili, nýbrž také trest, jejž nám kněz na místě Božím jakožto soudce ustanovil, abychom

jím spravedlnosť Boží za své časné tresty usmířili. Každý lék, byť by byl i sebe sladší, má — jak již svrchu podotknuto — nějaký příměšek trpkosti. Již vědomí, že béřeme lék, jest bolestné a což — když léky platíme! Odpornosť a drahota léků — nehledíc již ani k tělesným bolestem po čas nemoci — jsou dosti obtížné. Podobně jsou naší smyslnosti obtížné i ony dobré skutky, jimiž z rozkazu duchovního lékaře a soudce za zasloužené časné tresty spravedlnosť Boží usmiřujeme a proto právem o nich říkáme, že mají povahu trestu.

Když byl onen raněný pocestný úplně se pozdravil, měl — jakož spravedlivo — léky a při nejmenším aspoň lékařskou pomoc zaplatiti; ale ubohý byl na své cestě *o všecko* oloupen a neměl — ničeho. To věděl milosrdný Samaritán dobře a proto svěřil hospodáři i peníze, aby jimi za nemocného všecky výlohy zaplatil.

I kajicník má po svátostném rozhřešení spravedlnosti božské za zasloužené časné tresty zaplatiti a sice až do posledního haléře, má za své hříchy trestající spravedlnosti Boží úplně dostiučiniti. Ale i kajicník byl hříchem oloupen o veškeru cenu svých dobrých skutkův; neboť veškeří jeho skutkové, jež ve svém hříchu konal, neměli pro život věčný žádné ceny. Jak dlouho musel by po svém smíření se s Bohem dobré skutky konati, než by spravedlnosti božské úplně zadost učinil — a život lidský jest dosti zhusta krátký! To věděl Spasitel náš, tento mi-

losrdný Samaritán, nejlépe a proto svěřil Církvi sv. také *poklad* — své vlastní dobré skutky neskončené ceny — aby jimi za kajicníka spravedlnosti božské všecky požadavky — všecken dluh až do posledního haléře vyrovnala.

Zraněný poutník nedosáhl úplného zdraví pouze a jedině proto, že lékův užíval a bolesti své trpělivě snášel, nýbrž *také* proto, že Samaritán potřebnou pomoc lékařskou zaplatil, hospodář ji zaopatřil a lékař, jemuž nemocný odporučen byl, jí poskytl. Peníze za léky nebyly vlastně hospodářovy ani nemocného, nýbrž Samaritánovy. Nejen zraněný sám, ale i milosrdný Samaritán, hospodář, lékař a konečně peníze, jež Samaritán hospodáři dal — ti všickni působili společně k *úplnému* pozdravení se poutníkově.

Ani kajicník nedosáhne bezprostředně života věčného pouze a jedině proto, že koná dobré skutky, jimiž si posvěcující milosť zachovává a podle svých sil spravedlnosti božské za své časné tresty dosti činí — nýbrž *také* proto, poněvadž Církev sv. za kajicníka, když jeho síly nestačují, spravedlnosť Boží z pokladu dobrých skutkův, jež jí Pán Ježíš svěřil, úplně usmiřuje. Tento poklad není vlastně pokladem Církve sv. ani kajicníkovým, nýbrž Kristovým, jemuž patří i Církev sv., jsouc jeho neporušenou chotí. Nejen kajicník sám, ale i Spasitel náš Ježíš Kristus, jeho přemilá choť Církev sv. a poklad dobrých skutkův od Krista Církvi sv. svěřený — ti všickni působí společně k *úplné* svatosti kajicní-

kově, aby beze všech muk očistcových přímo k Bohu — spáse své — přišel.

Chce-li křesťan do nebe — k cíli svému se dostati, musí konati takové dobré skutky, aby si jimi posvěcující milosť, již ve svátosti pokání zdarma obdržel, zachoval a rozmnožil. Tyto skutky musí konati sám, poněvadž jsou lékem proti hříchu.

Chce-li křesťan k Bohu — cíli svému — se dostati, musí konati *také* ještě takové dobré skutky, jimiž by spravedlnosti Boží za své časné tresty dostiučinil. Tyto dobré skutky může za něj vykonáti i někdo jiný.

Z dobrých skutků, které křesťan koná, může míti prospěch sám a i jiní. Tak ku př. můžeme za jiné se modliti, se postiti, almužnu dávati . . . ale z našich modliteb, postův, almužen . . . nenásleduje, že oni se modliti, se postiti, almužnu dávati . . . nemusí. Oni musí se modliti, se postiti, almužnu dávati . . . neboť modlitba, půst, almužna . . . jsou lék proti hříchům; můžeme ano máme za jiné se modliti a dobré skutky konati, aby jim Pán Bůh zasloužené *tresty* odpustil a je ode všeho zlého na těle i na duši chránil.

Příčina, proč i jiní z našich dobrých skutků prospěch míti mohou, jest ta, že u každého skutku — dobrého i zlého — rozeznáváme dvojí stránku a sice u každého dobrého skutku: zásluhu a dostiučinění (smír) a u každého zlého skutku (hříchu) vinu a trest.

Zásluha dobrého skutku šlechtí člověka tak, že hodným a schopným se stává, aby za svůj skutek odměněn byl. Tato zásluha jest s bytostí člověka tak úzce spojena, že na jiného přenešena býti nemůže. Proto učí sv. Pavel: „Jedenkaždý vezme vlastní odplatu podle své práce.“ (1 Kor. 3, 8.)

Dostiučinění (smír) dobrého skutku záleží v tom, že člověk dobrým svým skutkem činí zadost spravedlnosti, kterouž byl jiným zlým skutkem urazil. Toto dostiučinění nesouvisí úzce s bytostí člověka, nýbrž může i na jiného přenešeno býti. Proto praví týž sv. apoštol: „Vaše hojnosť spomoziž jejich chudobě, aby *i jejich hojnosť chudobě vaši* byla ku pomoci.“ (2. Kor. 8, 14.)

Vina zlého skutku zneuctívá člověka tak, že zasluhuje, aby za svůj skutek potrestán byl a jest s bytostí člověka tak úzce spojena, že na jiného přenešena býti nemůže. Kdo přestoupil zákon, má sám vinu a nikdo jiný.

Trest zlého skutku jest ono zlo, kteréž vinník za svůj přestupek trpěti má; ale nesouvisí úzce s bytostí člověka a proto může i na jiného přenešen býti. Kdo přestoupil zákon, má sice sám vinu, ale trest za něj zaplatiti může jiný.

Zásluha a vina nedají se tedy od bytosti lidské odloučiti a na jiného přenésti. Koná-li kdo něco dobrého, má sám zásluhu a nikdo jiný; koná-li kdo něco zlého, má sám vinu a nikdo jiný.

Avšak dostiučinění a trest nejsou s bytostí lidskou úzce spojeny a mohou tudíž i na jiného přenešeny býti. Kdo přestoupil zákon, zasluhuje trestu, pokuty; ale pokutu za něj může složiti i nevinný. Když pak nevinný na místě vinníka pokutu složil, za něj dostiučinil, odpouští se vinníkovi trest docela a poněvadž mu byl trest úplně odpuštěn, vyžaduje toho slušnosť a i spravedlnosť, aby mu odpuštěna byla také vina. Takové dostiučinění jmenuje se, poněvadž ho nekoná vinník sám, nýbrž jiný na místě vinníka, *dostiučinění náměstné.*

Náměstné dostiučinění jest v celém světě velice rozšířeno a udává se téměř každého dne. Mnohý chuďas nevypůjčil by si na své holé ruce ani zlatky a přece dostává — jakmile zámožný hospodář za něj ručí — na úvěr více než potřebuje. Na základě tohoto náměstného dostiučinění platí rodičové pokuty za své dítky, ručí přítel za přítele, zodpovědným jest vychovatel za své schovance, nasazuje vojín život za své spoluobčany, zaručují se představení za své svěřené a přečasto již se stalo a posud se stává, že mnohý rukojmí podstoupil smrť, aby ti, za něž stál, od smrti ušetřeni byli.

Jestliže již světská spravedlnosť, která tak často klopýtá, náměstným dostiučiněním úplně usmířiti se dá, dá se dojista tím více spravedlnosť božská, kteráž ani nejmenší nespravedlnosti schopna není, náměstným dostiučiněním usmířiti a proto jest možno se strany nejspravedlivějšího

Boha, aby i někdo jiný za kajicníka dostiučiniti mohl.

Tuto pravdu *a)* vepsal Bůh sám do srdcí lidských a zřejmě ukázal celým *b)* písmem svatým.

a) V srdcích všech národů, kteří kdy na světě žili a až posud žijí, jest hluboce zakořeněno přesvědčení, že může nevinný za vinníka spravedlivému Bohu úplně dosti učiniti. Od nejstarších dob a sice od té doby, kdy jsme všickni v Adamovi hřešili, byli všickni národové přesvědčeni, že jsou nesmírnou vinou stíženi a že od spravedlnosti božské neskonalých trestů zasluhují. Byli přesvědčeni, že vina jejich jest tak hrozná, že, jsouce touto vinou stiženi, sami o sobě jí nikdy napraviti, za ni nikdy dostiučiniti nemohou. Zároveň ale byli také přesvědčeni, že někdo jiný — nevinný — spravedlnosť Boží za ně usmířiti, zasloužené nesmírné tresty za ně přetrpěti a je tak konečně i vší viny sprostiti může. Na základě tohoto hlubokého přesvědčení obětovali a obětují všickni národové — oběti smírné, dostičinící. Oběti smírné měly spravedlnosti Boží dosti učiniti za tresty, jež lidstvo za své hříchy zasluhovalo a za něž samo dostiučiniti nemohlo. Lidstvo nemohlo za své hříchy Bohu dostiučiniti, poněvadž bylo hříšno a nejsvětější Bůh na hříšníku zalíbení míti nemůže. U vědomí této své hříšnosti obětovali všickni národové oběti *čisté*: beránky a jiná čistá zvířata, nevinné dítky a neporušené panny a sta-

rali se, aby oběti ty *dobrovolně* na smrt šly. Že obětí smírnou může býti spravedlnosti božské úplně zadost učiněno, o tom byli vždy všickni národové živě přesvědčeni, neboť jen právě proto obětovali oběti smírné. Že ale všecky ty oběti, jež hromadně obětovali, nešetříce ani životů lidských, k usmíření spravedlnosti Boží nepostačují, o tom byli také všickni stejně přesvědčeni, neboť jen právě proto obětovaly tak nesčíslně a nesmírně mnoho obětí. Po tisíce let byla země napájena krví, již smírné oběti — zvířata i nevinní lidé — prolili a s nesmírnou úzkostlivostí vyhledávána byla oběť čistá, na níž by se Bohu zalíbilo. Ale i nejčistší oběť starého věku — nevinná panna — byla stížena vinou, poněvadž, jsouc dcerou hříšného lidstva, sama také hříchem zohavena byla a proto nenalezajíc záliby před Bohem nejsvětějším, nemohla za hříšné lidstvo Jeho spravedlnosti dostiučiniti. Kde mělo ubohé lidstvo nalézti smírnou oběť, onoho nevinného beránka, v němž by se Bohu zalíbilo a jenž by, sám jsa bez hříchu, za hříchy všech dostiučiniti mohl?

b) Na tuto otázku, která tisícerými srdci s největší úzkostí zmítala, dal nejlepší odpověď sv. Jan Křtitel, ukazuje zástupům na poušti Pána Ježíše se slovy: „*Ejhle Beránek Boží, ejhle, jenž snímá hříchy světa!*“

Pán Ježíš stal se sám dobrovolně obětí smírnou, obětoval Sám Sebe za hříšné lidstvo dobrovolně a učinil spravedlnosti božské za

hříchy celého světa úplně zadost. Jsa pravý člověk, patřil sám k pokolení lidskému, neboť se narodil z člověka, z Marie Panny. Sám byl od každého hříchu čistý; neboť se narodil z Panny vadou nejaté, z Panenky Marie, která *nikdy* ani nejmenším hříchem poskvrněna nebyla a Sám ani nejmenším hříchem se neprovinil, jakož o Něm svědčí sv. Jan, že „hříchu v Něm není.“ (1, 3. 5.) Avšak nejen že hříchu v Něm není, On jest svatosť sama; neboť „takového zajisté potřebí nám bylo míti nejvyššího kněze, svatého, nevinného, neposkvrněného, odděleného od hříšníkův a kterýž jest vyšší nad nebesa.“ (Žid. 7, 26.) Tento nejvyšší kněz obětoval za nás sám sebe — *dobrovolně.* „Obětován jest, *protože sám chtěl*“ (Is. 53, 7.) — svědčí o Něm písmo sv. a zase: „ponížil sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti a to smrti kříže.“ (Fil. 2, 8.) „A On jest oběť slitování za hříchy naše a netoliko za naše, ale i za hříchy celého světa.“ (1. Jan 2, 2.) Touto obětí smírnou učinil Kristus Pán spravedlnosti božské úplně zadost za všecky tresty, jichž všickni lidé za své hříchy zasloužili a za něž sami nikdy dostiučiniti nemohli. Poněvadž Pán Ježíš za všecky zasloužené tresty, za něž lidé sami dostiučiniti nemohou, spravedlnosti božské dostiučinil, odpouští Pán Bůh ve svátosti pokání skrze zásluhy Krista Pána úplně zdarma všecky tresty věčné, za něž kajícník dostiučiniti nemůže a poněvadž když odpuštěn jest trest,

slušnosť a spravedlnosť toho vyžadují, aby i vina odpuštěna byla, odpouští kajicníku také i všecky viny. A právě proto, že Spasitel za nás dostiučinil a že nejspravedlivější Bůh skrze Krista Pána nám ve svátosti křtu všecky tresty vůbec a všecky viny — a ve svátosti pokání všecky věčné tresty a všecky viny úplně odpouští, jest pravda, že může i někdo jiný za kajicníka dostiučiniti a časné tresty od něho odvrátiti.

Jsouť zajisté časné tresty v poměru k trestům věčným neskonale menší — jako jest malá minuta proti věčnosti. Jestliže ale se spravedlností Boží se srovnávalo, aby nevinný Spasitel na místě hříšných lidí za tyto nesmírné — věčné tresty spravedlnosti božské dostiučiniti mohl: pak také neodporuje spravedlnosti božské, aby i někdo jiný za časné tresty, jež kajicník po svátosti pokání obyčejně ještě přetrpěti má, na místě jeho spravedlnosti božské úplně dostiučiniti mohl. Nemůže tedy býti ani nejmenší pochybnosti, že se strany nejvýš spravedlivého Boha nestává pražádné překážky, aby i někdo jiný za kajicníka dostiučiniti mohl.

Avšak i se strany člověka jest možno, aby někdo jiný za časné tresty kajicníkovy dostiučiniti a spravedlnosť Boží úplně usmířiti mohl a sice, poněvadž:

a) člověk může více konati než jeho povinností jest.

Podivno, že právě v naší době, kterouž nazývají osvícenou dobou pokroku, tak často slýchati lze, že člověk nemůže více konati, než svou povinnosť. Povinností člověka prý jest, ustavičně pokračovati ku předu, ve všech oborech se vzdělávati a byť by prý kdo sebe dále pokročil, nekoná prý nic jiného, než svou povinnosť. Ale ačkoliv tento svět na papíru a zvláště když jest v dobré či při dobré míře, s takovým přesvědčením hlásá, že člověk nemůže více konati, leč svou povinnosť, jedná přece při chladném rozumu naopak. Staviť jednotlivcům, kteří nějakým způsobem nad obyčejný lid vynikli — učeností, vlastenectvím, přerozličnými vynálezy atd. — velkolepé pomníky, zasazuje na jich rodné domy památné desky a ozdobuje je řády. Nejednou byl již mnohý muž, jenž v pohodlném pokoji, úplném blahobytu, svatém pokoji a beze všech starostí o svůj chléb několik učených knih napsal, velikými chválami obsypán, ano i do stavu šlechtického povýšen. Dostalo se mu této veliké odměny jen proto, že plnil svou povinnosť? Proč neodměňuje také svět důstojenstvím chudého nádenníka, jenž v potu tváře, s největším sebezapíráním četnou rodinu svou poctivě živí a tedy povinnosť svou co nejsvědomitěji koná? Odpověď jest prasnadná. Svět neodměňuje to-

hoto chudého nádenníka proto, poněvadž koná jenom svou povinnosť; odměňuje onoho učence proto, poněvadž více vykonal, než jeho povinnosť byla. Svými vlastními skutky viní se svět ze lži a dokazuje, že člověk může více konati, než jeho povinnosť jest.

Člověk jest od Pána Boha s takovými znamenitými dary duše i těla stvořen, že nade všecky ostatní viditelné tvory daleko vyniká. V této veliké jeho přednosti zakládá se — důstojnosť *lidská*. Všecky věci viditelné stvořeny jsou od Pána Boha k nějakému účeli, jehož dosáhnouti musí; neboť pro nic — beze vší příčiny — nestvořil Pán Bůh ničeho. Stvořeny pak jsou ke cti a slávě Boží a k prospěchu člověka. Aby tohoto svého účelu dosáhly, přistvořil jim Bůh takové síly, že byť i nechtěly, cíle svého dosáhnouti *musí*. „Nebesa vypravují slávu Boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha.“ (Žl. 18, 1.) Slunce, měsíc a hvězdy svítí a podle vůle Boží *musí* svítiti; země vydává a podle vůle Boží *musí* vydávati plody své a tak podle vůle Boží *musí* všecky věci cíle svého dosáhnouti.

I člověk má svůj cíl, jenž jest — Bůh sám. Ale člověk má nejen rozum, jímž cíl svůj poznati může, nýbrž také svobodnou vůli, kterouž pro svůj cíl se rozhodnouti může, ale *nemusí*. Člověk může docela jinak jednati než jednati má.

Poněvadž ale všecky stvořené věci cíle

svého dosahují, jest slušno a záhodno, aby i člověk, jenž jsa živým obrazem svého Boha nade všecky stvořené věci daleko předčí, cíle svého dosáhl.

Důstojnost lidská toho vyžaduje, aby člověk za nerozumnými tvory nazpět nezůstal, ale cíle svého také dosáhl. Člověk sice není tak nucen, aby cíle svého dosáhnouti musel, ale jest právě vázán, aby cíle svého dosáhl. Tato mravní vázanosť založená na důstojnosti lidské nazývá se: *povinnosť.*

Aby člověk k cíli svému — Bohu — se dostal, dal mu Bůh jisté zákony, jež mu dílem do srdce vepsal, dílem mu oznámil, zjevil. Zákony, jež v našem srdci vepsány jsou, nazývají se — *přirozené*, a ona vázanosť, která nás vede a nabádá, abychom přirozené zákony zachovávali, nazývá se *povinnosť přirozená.* Zákony, které nám Bůh zjevil, nazývají se zákony *kladné* a ona vázanosť, která nás vede a nabádá, abychom zjevené zákony Boží zachovávali, nazývá se *povinnosť kladná.* Ale každý zákon buď poroučí, abychom něco činili — *rozkaz*, aneb zapovídá, abychom něčeho nečinili, — *zákaz.* Podle toho dělí se i povinnosti. Povinnosť, která nás zavazuje, abychom činili, co zákon poroučí, nazývá se *povinnosť tvrdivá.* Povinnosť, která nás zavazuje, abychom nečinili, co zákon zapovídá, nazývá se *povinnosť záporná.* Ku př.

Tvrdivá povinnosť zákona přirozeného zní: *Čiň* dobře!

Záporná povinnost zékona přirozeného: Co nechceš, aby ti jiní činili, *nečiň* i ty jim!

Tvrdivá povinnosť zákona kladného: V jednoho Boha *budeš věřiti!*

Záporná povinnosť zákona kladného: *Nevezmeš* jména Božího nadarmo!

Mimo tyto zákony božské, jež Bůh v naše srdce vepsal — přirozené, a jež nám zjevil — kladné, jest ještě mnoho jiných zákonův kladných, kteréž vrchnosť církevní, světská a společenský mrav zavedly a jež člověk pro svůj zvláštní stav, jakýž v společnosti lidské zaujímá, zachovávati musí. Poněvadž ale obyčejně každý zákon ukládá povinnosť i tvrdivou i zápornou a poněvadž zákonů jest vůbec velké množství, jest patrno, že každý člověk má velmi mnoho povinností.

Avšak ačkoliv jest velké množství povinností, jsou přece všecky takové, že je každý člověk konati může. To platí především o povinnostech, jež nám ukládají zákony božské. O těchto zákonech praví sám Spasitel náš: „Jho mé zajisté jest sladké a břímě mé lehké“ (Mt. 11, 30). Poněvadž tyto zákony Kristovy jsou sladké a lehké, může každý křesťan své povinnosti s milostí Boží nejen plniti, nýbrž může i ještě více konati, než k čemu jej zákony Boží zavazují. Ti, kdož tak rádi o povinnostech člověka řečnívají, o své povinnosti se nestarajíce, tvrdí ovšem, že ani křesťan nemůže více než své povinnosti konati a dovolávají se

— což ostatně velmi zřídka se stává — písma sv., kdež stojí psáno: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší síly své: a bližního svého jako sebe samého.“

Neníť prý — tak rozumují — možno, aby člověk ještě více Pána Boha miloval, než z *celého* srdce svého a z *celé* duše své a ze *vší* síly své i ze *vší* mysli své — aby bližního svého miloval více než sebe samého. Křesťan prý nemůže ani tato dvě nejhlavnější přikázaní naplniti a proto prý jest zhola nemožno, aby ještě více konal než jeho povinnosť jest.

Na první pohled zdá se ovšem, že mají pravdu a že není možná Boha více milovati než jak Spasitel poroučí; avšak přihlédneme-li blíže, seznáme také hned, že můžeme nejen přikázaní Spasitelovo naplniti, nýbrž ještě i více konati.

Spasitel náš ukládá nám za povinnosť, abychom Pána Boha milovali *nade všecko* t. j. více než své přátele, bratry a sestry, více než své rodiče, více než sebe, ano více než každou jinou bytosť na světě. Kdo Pána Boha takto miluje, miluje Jej zajisté z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší síly své i ze vší mysli své — miluje jej nade všecko a naplňuje povinnosť svou úplně.

Láska má mnoho odstínů — stupňů, po nichž ustavičně ku předu kráčí, vždy výše a výše stoupá. Křesťanská láska schopna jest usta-

věčného, nekonečného pokroku. Milujeme své nepřátele a i své přátele vždy sice křesťansky, ale přece milujeme své přátele jinak než své nepřátele. Milujeme nejen své přátele ale i své příbuzné — po křesťansku ale přece rozličně, neboť naše láska k příbuzným jest jiná než k přátelům. Milujeme své příbuzné, ale také i sebe a sice opět křesťansky, ač naše láska k nám samým jest zase jiná, než k našim příbuzným. Mimo sebe můžeme křesťansky milovati také ještě jinou osobu a přece jest láska k této milené osobě docela jiná než láska k nám samým, našim příbuzným, přátelům i nepřátelům a sice taková, že „člověk opustí otce svého i matku svou a přidrží se manželky své.“ (1. Moj. 2, 24.) Avšak ačkoliv člověk svou manželku křesťansky více než sebe milovati může, přece může ještě také — jak Spasitel poroučí — Pána Boha z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší síly své i ze vší mysli své — více než svou manželku, může Jej milovati nade všecko.

Avšak když člověk miluje Pána Boha více než své nepřátele, přátele, příbuzné více než sebe a než každou bytosť na světě — když Jej miluje nade všecko, nedostoupila tato láska jeho k Bohu ještě nejvyššího stupně, nýbrž může ještě výše a výše stoupati. Můžeť zajisté člověk, jako opustil z lásky ke své manželce své rodiče, opustiti z lásky k Bohu i — svou manželku a *dobrovolně vésti život čistý*. Může z lásky

k Bohu opustiti i všecko své jmění a státi se — *dobrovolně chudým.* Může z lásky k Bohu opustiti — tak říkajíc — i sebe, vydati sebe sama v poddanosť jinému a státi se — *dobrovolně poslušným. Dobrovolná čistota, ustavičná chudoba a poslušnosť jest mnohem více než Spasitel náš v prvním přikázaní lásky poroučí.* Kdo z lásky k Bohu dobrovolně čistým, ustavičně chudým a poslušným zůstává, miluje Pána Boha *více* než nade všecko a činí více než svou povinnosť.

Podobně jest i s druhým přikázaním lásky: „milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ Není prý možno, aby člověk bližního více miloval než sebe samého — namítají opět novověcí lidumilové, kteří čistým (!) užitkem (?) z divadel, hudebních zábav a skvělých bálů slzy nešťastných stírají.

Ze však jest nejen možno, bližního svého jako sebe sama ano mnohem více než sebe sama milovati a tak více než svou povinnosť konati, ukazuje s dostatek každodenní zkušenosť. Zbožný křesťan nasazuje při povstalém požáru častokrát svůj *život,* aby zachránil *majetek* svého bližního, vrhá se s nebezpečenstvím vlastního života do vln, aby svému bližnímu život zachránil. Milosrdná sestra obětuje celý svůj mladý život, zříká se dobrovolně všeho pohodlí, podrobuje se nesčíslným svízelům, vydává svůj život v šanc nakažlivým nemocem a zapomínajíc úplně na sebe, zasvěcuje se nejen

Bohu, ale i službě — svého bližního. Ta a ti milují bližního svého více než sebe, činí více než Spasitel náš poroučí a proto také konají více než svou povinnosť.

Proto učí na základě této zkušenosti, ale především na základě sv. víry Církev sv. zcela správně, že křesťan může více konati než povinen jest, a dělá přísný rozdíl mezi *povinnostmi a evangelickými radami. Evangelická rada* jest takový dobrý skutek, jehož Pán Bůh neporoučí, nýbrž pouze jej odporoučí — radí. Rozdíl mezi povinností a radou jest ohromný. Kdo neplní svých povinností — hřeší. Kdo nevykonává rad — nehřeší. Kdo plní své povinnosti, obdrží od Boha život věčný, kdo koná evangelické rady, shromažďuje si v nebi poklad. Plniti povinnosti jest nutná podmínka k dosažení života věčného, konati rady není potřebno k dosažení života věčného; neboť kdo plně své povinnosti nekoná rad, přijde do života věčného. Kdo však plní své povinnosti a koná zároveň rady, přijde do života věčného a dosáhne většího blahoslavenství.

Tento veliký rozdíl mezi povinnostmi a radami naznačil sám Spasitel náš. Jednoho času přišel k Němu nějaký mládenec, tázaje se: „Mistře dobrý, co budu dobrého činiti, abych měl život věčný?“ A On řekl jemu: Chceš-li vejíti do *života*, ostříhej *přikázaní*. — Dí Jemu mládenec: „Všeho toho ostříhal jsem od své mladosti; čehož se mi ještě nedostává?“ Řekl mu

Ježíš: Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej co máš a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi a pojď, následuj mne.

Mládenec onen ptal se Spasitele, co činiti má, aby přišel do života věčného a dostal od Něho za odpověď: ostříhej přikázaní. Ostříhati přikázaní čili plniti své povinnosti, jež zákon Boží ukládá, jest nutná podmínka k dosažení království nebeského. Kdo neplní svých povinností, nedostane se do nebe.

Mládenec onen ujistil Spasitele, že své povinnosti od maličkosti zachovával a ptal se Jej, zdali se mu ještě něčeho nedostává; ptal se, zdali může ještě více činiti, než mu povinnosti jeho ukládají. Odpověď Spasitelova zněla: že si může ještě *poklad* v nebi získati. Nebe si získá, bude-li konati své povinnosti; poklad v nebi si získá, bude-li konati ještě více než své povinnosti, když totiž prodá vše, co má, rozdá chudým a Krista následovati bude.

Mládenec onen zachovával od své maličkosti přikázaní Boží; byl tedy čistý, nevinný a poslušný. Chtěl-li si poklad v nebi získati, měl následovati nevinného a až k smrti poslušného Krista a proto měl dobrovolně zůstati vždy — až do své smrti — čistým a poslušným. Ale čistý a až k smrti kříže poslušný Kristus byl také tak chudičký, že neměl „kde by hlavu sklonil.“ (Mt. 8, 20.) Aby pak i v této chudobě Krista následoval, měl dobrovolně zbaviti se svého jmění, měl prodati vše, co měl a rozdati

chudým. Dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a poslušnost jsou ony od Krista Pána odporučené dobré skutky, jimiž poklad v nebi získati si lze. Poněvadž ale není možná, aby Kristus Pán něco odporučoval a k něčemu radil, co bychom konati nemohli, proto musí býti pravda, že křesťan může konati i takové dobré skutky, kterých ani Pán Bůh neporoučí a že může tedy více činiti, než jeho povinnost jest.

Kdo koná své povinnosti, jakéž mu Pán Bůh ve svých zákonech ukládá, zasluhuje si nebe. Kdo kromě svých povinností koná ještě i takové dobré skutky, kterých Pán Bůh neporoučí, nýbrž které jen radí, zasluhuje si poklad v nebi. Nebe a větší blaženost v nebi jsou odměna za dobré skutky, pro jich povahu — záslužnou.

Dobré skutky mají také povahu dostičinící, poněvadž usmiřují spravedlnost božskou, kterou křesťan dřívějšími hříchy urazil. S čím většími obtížemi některý dobrý skutek spojen jest, tím více činí se jím spravedlnosti Boží zadost. Zvláště ty dobré skutky, kterých nám Kristus Pán za povinnost neuložil, jsou s velikými obtížemi spojeny. Pro tyto veliké obtíže mají přislíbenou nejen velkou odměnu — pravý poklad, nýbrž mají i velikou moc, aby spravedlnosti Boží za zasloužené časné tresty co nejvíce dostiučinily. Ale právě tyto dobré skutky, kterých nám Kristus Pán neporučil, nýbrž jen poradil a které pro své obtíže velikou smírnou moc

mají, konají obyčejně křesťané, kteří ve svém životě buď nikdy aneb velmi malounko hřešili a kteří tudíž buď žádných aneb pramalých časných trestů k přetrpění mají. Za tyto obtížné dobré skutky dosahují zasloužené odměny — pokladu v nebesích totiž tak velikého blahoslavenství, jaké jen nejspravedlivější Bůh jim přisouditi může. Těmito svými obtížnými skutky činí také spravedlnosti Boží za své zasloužené tresty úplně zadost — ano, poněvadž evangelické rady pro své velké obtíže velikou smírnou moc mají, podávají spravedlivému Bohu za své nepatrné časné tresty mnohem více, než spravedlnosť Boží na nich požaduje. Bůh však jest nejspravedlivější a neukládá žádnému tolik trestů, mnoho-li by jich přetrpěti *mohl* a ani nežádá, aby někdo nad míru trestán byl — nýbrž ukládá a žádá, aby každý jen tolik trpěl, kolik trpěti *zasluhuje* Jestliže tedy zbožný křesťan více obtížných skutků koná a jimi více trpí než za své časné tresty zasluhuje, koná skutky — *nadbytné.* Nadbytní skutkové jsou takoví nadpřirozeně dobří a dokonalí skutkové, jimiž křesťan většího blahoslavenství v nebesích si zasluhuje a trestající spravedlnosti Boží za své časné tresty mnohem více podává, než tato na něm požaduje. Nadbytku tohoto nemůže zbožný křesťan potřebovati pro sebe — poněvadž již za své zasloužené časné tresty úplně dostiučinil, ale může jej postoupiti jinému a tak i za jiného dostiučiniti. Že zbožný křesťan nadbytek svého

utrpení, jehož sám k usmíření spravedlnosti božské za své zasloužené časné tresty potřebovati nemůže, jinému spolukřesťanu postoupiti a tak i za jeho zasloužené časné tresty spravedlnosti Boží úplně dostiučiniti může, jest nade vší pochybnosť již z té okolnosti, že

b) všickni jsme údové jedné rodiny, jejíž hlava jest Kristus Pán.

Jakmile křesťan svátosť pokání hodně přijal, ze svých hříchů rozhřešen byl, přijímá jej Bůh za svého syna, dává mu právo na všecky poklady království nebeského, činí jej dědicem království Božího a údem veliké rodiny svatých.

V rodinách — zvláště kde je více dětí — stává se začasto, že některý syn pro nějaký přestupek k pokutě odsouzen bývá. Nemá-li peněz, aby uloženou pokutu zaplatil, musí seděti. Jsa chud a nemaje, čím by zaplatil a chtěje se přece hanebnému vězení vyhnouti, jde k svým bohatším bratřím a sestrám, prose je, aby mu v jeho nouzi přispěli a potřebnými penězi mu vypomohli. Z lásky k svému nešťastnému bratru darují mu tolik, aby pokutu svou zaplatil a vězení se sprostil. Odsouzený nepřináší soudci svých vlastních peněz, nýbrž peníze svých bratří a sester a sebe přísnější soudce se jimi spokojuje. Neníť zajisté nic ne-

správného aneb protizákonného, že obžalovanému jeho bratři a sestry peníze poskytli, ano nám by krev v těle se bouřila, kdyby která rodina svému údu takové pomoci odepříti měla.

Co se děje v rodinách lidských, v nichž — byť i sebe spořádanější byly — přece mnoho nedokonalostí se nalezá, nemělo by se i díti v té nejdokonalejší rodině — rodině Boží? Bratrská láska v rodinách lidských, která častokráte o nepatrné nedorozumění sa rozbijí, měla by býti větších obětí schopna než láska, která údy rodiny Boží vzájemně pojí a *věčně* trvá? Není možná! V rodině Boží musí bratrská láska neskonale větších obětí býti schopna než bratrská láska v rodinách lidských, poněvadž údy rodiny Boží sama Láska věčná — Bůh — dohromady víže.

Přijav kajicník hodně svátosť pokání stává se ihned údem této svaté rodiny; ale ubohý má ještě neúprosné spravedlnosti božské velikou pokutu zaplatiti — má ještě za své zasloužené časné tresty dostiučiniti. Nemaje, čím by zaplatil, musí uvržen býti do žaláře — do očistce, odkudž se nenavrátí, dokavád posledního haléře nezaplatí. V této své bídě obrací se k svým bohatším bratřím a sestrám, kteří mnohem více trpěli, než za své poklesky zasluhovali a kteří nadbytku svého utrpení pro sebe nepotřebují. Obrací se především k Spasiteli svému Ježíši Kristu, jenž nesmírně mnoho přetrpěv a žádným hříchem nejsa stižen, praničeho nepotřeboval,

čím by pro Sebe — svou božskou osobu — spravedlnosť Boží usmířiti měl. Obrací se dále k své Matce Panence Marii, která — ač ani nejmenším hříchem poskvrněna nebyla — tak mnoho trpělá, že ji vším právem královnou mučeníků nazýváme, ač sama praničeho nepotřebovala, čím by svého Boha, jehož milou dcerou, chotí a matkou byla, usmířila. Obrací se i k svým starším bratřím a sestrám — svatým a světicím — kteří mnohem více přetrpěvše, než za své poklesky zasluhovali, mají „hojnosť, která jest naši chudobě ku pomoci.“ (2. Kor. 8, 14.) Spasitel náš Pán Ježíš, jenž z lásky za každého z nás život svůj dal, Jeho přesvatá Matka, která nás od Něho za své syny přijala, všickni svatí a světice, kteří za nás u Boha orodují — ti všickni nabízejí kajícníku svá dostiučinění, aby je přijal, si je přivlastnil, jimi za své zasloužené tresty spravedlnosť Boží usmířil a tak očistcovému žaláři ušel.

Spasitele našeho, Jeho a naši milostnou Matičku a všecky svaté pobádá láska, aby kajícníku svým dostiučiněním přispěli a jej od muk očistcových vysvobodili. Láska tato jest láska obětivá — onen stupeň lásky, jíž se sice svět obdivuje, k níž ale vyšinouti se nemůže a o níž pravil sám Spasitel: „Většíhoť milování nemá žádný nad to, by kdo život svůj položil za *přátele* své.“ (Jan 15, 13.) Ale my nejsme vespolek jenom přátelé, jenom údové jedné a téže rodiny, spo-

jení naše jest ještě mnohem těsnější, tak těsné jako spojení údů v jednom těle. Učit zajisté sv. Pavel: „Jako v jednom těle mnohé údy máme, ale nemají všickni údové jednostejného díla: tak jsme mnozí jedno tělo v Kristu a každý zvláště jeden druhého údem.“ (Řím. 12, 4—5.)

Jako každý úd v těle podporuje úd druhý udíleje mu z nadbytku, jehož pro sebe nepotřebuje — ruce podávají potravu ústům, ústa pracují pro žaludek, žaludek pak sílí a při zdraví udržuje všecky ostatní údy: tak podporuje i každý úd v rodině Boží svého spoluúda. Každý i ten nejmenší dobrý skutek, který kdy na světě vykonán byl — počínajíc od spravedlivého Abela a vykonán bude až do posledního spravedlivého člověka před soudným dnem, neprospěl a neprospívá jenom tomu, kdo jej vykonal, nýbrž i celé rodině Boží. Nesmírná tato rodina Boží jest a bude vždy v ustavičném styku: svatí v nebi orodují za nás na zemi, my na zemi uctíváme svaté v nebi a pomáháme duším v očistci. Vysvobozené duše přecházejí do nebe, odkudž nám zase svou pomocnou ruku podávají. Tak objevuje se rodina Boží jako velkolepý celek, v němž každý člen v druhý překrásně zasahá.

V podivuhodném ústrojí lidském přijímá jeden úd od druhého sílu, předává druhému tolik živné látky, mnoho-li jí nutně pro sebe

nepotřebuje, jeden úd pečuje o druhý, chrání jej před úrazem a zachovává při zdraví. I ve velikolepé rodině Boží přijímá jeden úd od druhého tolik síly, aby si život věčný zachoval, předává jeden druhému tolik dostiučinění, mnoho-li ho k usmíření spravedlnosti božské pro sebe nutně nepotřebuje, chrání jeden druhého před tresty očistcovými a tak mu k rychlejšímu vejití do života věčného pomáhá.

Má-li podivuhodné ústrojí lidské ve svém celku zachováno býti, musí mezi jednotlivými údy panovati přísný pořádek. Nad pořádkem tímto bdí duše a její viditelný zástupce, hlava. Pořádek musí zachován býti i v rodině Boží. Duší rodiny Boží jest Ježíš Kristus a jeho viditelný náměstek mezi viditelnými údy sv. Otec. Papež v Římě jest onen „služebník věrný a opatrný, kteréhož ustanovil Pán jeho nad čeledí svou, aby jim dával pokrm v čas.“ (Mt. 24, 45.) Pravilť zajisté k jeho předchůdci sám Pán Ježíš: „Tobě dám klíče království nebeského; a cožbyskoliv svázal na zemi, bude svázáno i na nebi: a cožbyskoliv rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mt. 16; 19.) Slovy těmito dal mu Spasitel úplnou moc, aby soudil na zemi všecky údy rodiny Boží a sice tak, aby všecko, cokoliv rozsoudí na zemi — bylo platně rozsouzeno i na nebi. Podle této nejvyšší soudní moci trestá sv. Otec viny věřících aneb jim je odpouští, poroučí, aby za své viny podle své možnosti

dostičinili a nahražuje, k čemu síly jejich nestačují, dobrými skutky jiných. Pečuje, aby i tito bez obtíží do života věčného vejíti mohli. Jsa nejvyšším soudcem rozhoduje, *kdy* si mají věřící nadbytné skutky Spasitelovy a svatých přisvojiti, ukládá, které skutky mají konati a jakým *způsobem*, aby oněch nadbytných skutkův účastnými se stali. Těm pak, kdož ustanoveným řádným způsobem poručené dobré skutky vykonali, udílí právoplatně — z nejvyšší své soudní moci od Krista Pána sobě dané — odpuštění všech zasloužených časných trestův. Tito dobří skutkové, jež sv. Otec *kromě* svátosti pokání ukládá, aby si jimi kajicník nadbytné skutky Spasitelovy a svatých přisvojil a jimi spravedlnosti božské za své zasloužené časné tresty dostiučinil, nazývají se — *církevní pokání.*

Rozeznáváme tedy — jakož jsme poznali — více druhů pokání totiž: ctnosť pokání, svátosť pokání, svátostné pokání a církevní pokání. Nesmí nám býti divno, že na své pozemské pouti s tolikerým pokáním se setkáváme: neboť od té doby, co první rodičové naši opustili cestu svatosti, která přímo k Bohu vede, není jiné cesty, po které bychom se k Pánu Bohu dostali, než úzká a obtížná cesta pokání.

Pokání vůbec jest ctnosť, kterouž člověk srdečně lituje, že Boha urazil, pevně si umiňuje, že nikdy více nezhřeší, za spáchané hříchy své dostiučiní, a naději má, že mu Bůh odpustí,

Podstata tohoto pokání jest srdečná lítosť nad spáchanými hříchy a pevná vůle, všecko činiti a trpěti, jen aby Pán Bůh odpustil.

Svátosť pokání jest svátosť, ve kteréž kněz na místě Božím hříšníku hříchy po křtu sv. spáchané odpouští, když jich srdečně lituje, upřímně se z nich vyznává a za ně dostiučiniti chce. Podstata tohoto pokání jest srdečná lítosť nad spáchanými hříchy a pevná vůle všecko činiti a trpěti, jen aby Pán Bůh odpustil.

Svátostné pokání jsou kající skutkové od kněze na místě Božím *ve* sv. zpovědi uložení, kteréž kajícník koná, aby v milosti Boží se zachoval a za své časné tresty dostiučinil. Podstata tohoto pokání jest srdečná lítosť nad spáchanými hříchy a pevná vůle všecko činiti a trpěti, jen aby Pán Bůh odpustil.

Církevní pokání jsou kající skutkové od Církve sv. na místě Božím *kromě* sv. zpovědi uložení, kteréž kajícník koná, aby si nadbytné skutky Spasitelovy a svatých přisvojil a jimi za své časné tresty úplně dostiučinil. Podstata tohoto pokání jest srdečná lítosť nad spáchanými hříchy a pevná vůle všecko činiti a trpěti, jen aby Pán Bůh odpustil.

Pokáním vůbec připravujeme a přispůsobujeme se, abychom svátosť pokání hodně přijali. Ve svátosti pokání obdržujeme zdarma pro zásluhy Ježíše Krista odpuštění všech vin a všech zasloužených věčných trestův. Svátostným po-

káním činíme podle své možnosti za své zasloužené tresty zadost. Církevním pokáním nahražujeme z pokladu církevního — z nadbytných skutků Spasitelových — svou nedostatečnosť a dosahujeme odpuštění všech časných trestů čili stáváme se účastni — odpustkův.

Část druhá.

Odpuštění časných trestů čili odpustky.

Slovo „odpustky“ (indulgentia, der Ablass) odvozuje se od slovesa: „odpustiti“ a znamená odpuštění — propuštění. „Duch Hospodinův nade mnou“ — čteme v písmě sv. — „proto že Hospodin pomazal mne: k zvěstování tichým poslal mne, abych vyléčil skroušené srdcem a kázal jatým *propuštění* a zavřeným otevření.“ (Is. 61, 1. srv. Luk. 4, 18.) V tomto smyslu — odpuštění (časných trestův) a propuštění (ze žaláře očistcového) užívá slova „odpustky“ i Církev sv., ačkoliv doposud přesného výměru o nich nepodala.

I. Odpustky jsou

odpuštění aneb zmírnění časných trestů za osobní již prominuté hříchy, udělené od Církve sv. mocí klíčů kromě svátosti pokání skrze zásluhy Ježíše Krista a svatých, platné před

Bohem těm, kteří za podmínek stanovených kající skutky konají.

Kdykoliv jest o odpustcích řeč, jest zapotřebí si vzpomenouti, že kdo odpustkův si získati chce — nejdříve ve svátosti pokání s Pánem Bohem se smířiti a odpuštění své viny i zasloužených věčných trestů dosáhnouti musí. *Bez smíření se s Bohem, bez odpuštění viny a zasloužených trestů v pekle, nelze na odpustky ani pomysliti.* Poněvadž pak Pán Bůh odpouštěje nám na křtu sv. dědičný hřích — dospělým křtěncům i všecky před křtem sv. spáchané hříchy — odpouští vždycky i všecky viny, i všecky věčné a i všecky časné tresty, není možno a ani potřebno, aby křesťan odpustků za dědičný hřích (a za hříchy před křtem sv. spáchané) si získal. Odpustků možno jen dosáhnouti za časné tresty, které na nás spravedlnosť Boží za osobní hříchy ještě požaduje, když nám již byly ve svátosti pokání úplně odpuštěny. Jsou tedy odpustky

1. odpuštění aneb zmírnění časných trestů za osobní již prominuté hříchy . . .

Pro zásluhy Ježíše Krista odpouští Pán Bůh kajícníku ve svátosti pokání jeho viny a zasloužené věčné tresty; ale neodpouští mu také vždycky všech trestů, nýbrž stíhá jej obyčejně ještě mnohými tresty, jež nazýváme tresty časnými. Někdy dostavují se tyto tresty hned

v zápětí, jindy jimi zase Pán Bůh odkládá — až po smrti kajicníka. Pán Bůh může dlouho shovívati a čekati, poněvadž jest věčný a nikdo Jemu ujíti nemůže.

a) Časné tresty jsou mnohé

a kajicník může jimi buď na tomto světě aneb na onom světě — v očistci pokutován býti.

a) Časné tresty na tomto světě jsou ony útrapy, jimiž nás Pán Bůh stihá za naše hříchy, abychom Jeho trestající spravedlnost na sobě pocítili a podle svých sil za své hříchy trpěli. Jsou pak buď

a) přirozené, které z hříchu samého vyplývají a jimiž — tak říkajíc — hříšník sám se tresce buď na těle nebo na duši. Na př. marnotratnictví tresce se chudobou, nečistota duchovní slepotou a rozličnými nemocemi, krádež hanbou atd. anebo

b) kladné, jimiž spravedlnost vůbec hříchy stihá. Trestající spravedlnost jest buď *církevní*, kteráž spáchaný hřích podle církevních zákonů tresce, na př. odejmutím duchovního úřadu, vyloučením z Církve atd. — anebo *světská*, kteráž přestupky podle světských zákonů pokutuje na př. žalářem, zbavením občanských práv atd. Veškerá spravedlnost vůbec má základ svůj v Bohu, jenž jest Spravedlnost sama. I Pán Bůh, jenž všecko řídí a zachovává, stihá hříšníka rozličnými tresty na těle i na duši. Zb žný

lid nazývá tyto kladné tresty, jež trestající Bůh na hříšníka sesýlá, *metlami Božími* a modlívá se za odvrácení těchto „dávno zasloužených trestů, jako: přítomné i budoucí nebezpečenství, škodlivé vzpoury, válečné brojení, drahota, nemoc a truchlivé, smutné časy“ atd.

Podle svého *účelu* jsou časné tresty na tomto světě

a) *léčivé*, jichž milosrdenství Boží používá, aby hříšník se polepšil a k spasení přišel. Tak přivedly již rozličné nemoce, hanba, neštěstí mnohého na dobrou cestu.

b) *kárné*, jichž spravedlnost Boží používá, aby hříšník pocítil, jak hořký a ohavný jest hřích. Takového trestu zakusil Antiochus, jenž na smrtelné posteli volal: „Nyní se rozpomínám na zlé věci, kteréž jsem učinil v Jerusalémě, z něhož jsem pobral všecky kořisti zlaté a stříbrné, kteréž byly v něm a poslal jsem hubiti obyvatele judské bez příčiny. Protož poznal jsem, že proto nalezly mne tyto zlé věci (= odstoupil sen od očí mých a padl jsem a poražen jsem srdcem pro pečlivost a řekl jsem v srdci svém: v jak velké soužení přišel jsem a v jaké vlny zármutku, v němž nyní jsem!) a aj hynu zármutkem velkým v cizí zemi.“ (1. Mak. 6, 12—13.) Důkazův o takových časných trestech kárných, jimiž Pán Bůh zvláště velké hříšníky — rouhače, křivopřísežníky, svatokrádce — náhle stihá, podávají nejen dějiny církevní, nýbrž i dějiny světské a časopisy množství úžasné.

Avšak pokud jest člověk na světě, může *vždy* s milostí Boží se obrátiti a spasení dojíti. Bůh *chce*, aby *všickni* lidé spaseni byli a proto používá začasté i kárných trestů k jejich polepšení a proto také mají začasté i metly Boží na tomto světě nejen povahu kárnou, ale i léčivou.

b) Časné tresty na onom světě. S úmrtím člověka „přichází noc, kdežto žádný nemůže dělati.“ (Jan 9, 4.) Na věčnosti není místa k polepšení: tam bývá ctnosť odměněna a hřích potrestán. Jestliže spravedlivý Bůh v bezměrné své trpělivosti hříchu na tomto světě buď vůbec nepotrestal anebo ne dle zásluhy, musí jej potrestati na věčnosti, aby spravedlnosti Jeho bylo úplně učiněno zadost.

Časné tresty po smrti vykonávají se — v očistci. Tresty ty záleží v tom, že duše vyloučena jest na čas od tváře Boží a snášeti musí takové muky, jež se rovnají pekelným. Poněvadž na věčnosti není ani místa ani naděje na polepšení, jsou tyto tresty výhradně *kárné*.

b) Časné tresty jsou veliké.

„Odplata za hřích jest smrť,“ (Řím. 6, 23.) před níž každý tvor se chvěje, která násilím duši od těla dělí a která i nejněžnější svazky nemilosrdně trhá. Kdož by spočetl všecky ty slzy, jenž nelítostně smrť z pukajících srdcí již vynutila! A přece — ačkoliv „*každý* člověk *při-*

rozeně smrti se hrozí" (sv. Tom. Aq. qu. 46. a 6.) — jest mnoho lidí, kteří smrť, toto hrozné zlo, na sebe volají, ji za dobrodiní považujíce, jen aby ze svého soužení, nemocí, bolestí a nesčetných strastí vysvobozeni byli. Neníť ovšem *každé* neštěstí trestem za hříchy vlastní anebo za hříchy předkův (Jan 9, 2.), poněvadž Pán Bůh ve své nevyzpytatelné moudrosti někdy mnohé svízele na spravedlivé dopouští, aby jejich ctnosť zkusil a je větší odměny hodnými učinil; ale „kdo může říci: čisté jest srdce mé, čist jsem od hříchu?" (Přísl. 20, 9.)

Že pak Pán Bůh *každý* hřích nejvýš spravedlivě tresce, ukázal nejlépe na Synu Svém, jenž pro hříchy *naše* trpěl. Trpěl na duši i na těle takové bolesti, že jim žádná bolesť se nevyrovná. Duše Jeho byla smutná až k smrti, nejsvětější Srdce Jeho naplněno bylo hořem, svaté Jeho tělo jediná rána a zsinalosť — „od zpodu nohy až do vrchu hlavy není na něm zdraví." (Is. 1, 6.) „Poněvadž na zeleném dřevě toto činí, což bude na suchém?!" (Luk. 23, 31). Když spravedlivý Bůh Syna Svého jednorozeného pro hříchy naše tak strestal, co učiní asi nám?! Ach, „Hospodine, budeš-li nepravostí šetřiti: Hospodine, kdož obstojí?!" (Žl. 129, 3.)

„Ve mnohém zajisté klesáme všickni." (Jak. 3, 2). Považíme-li zlo, které jsme učinili, malounko jest, co trpíme; mnohem více zasluhujeme. Trest za hřích sice pociťujeme, ale tvrdošijnosti hříšné nepřemáháme. Jakmile —

ó Bože — vztahuješ Svou ruku, slibujeme polepšení a když metlu odkládáš, již na své sliby zapomínáme. Když tresceš, voláme, abys ustal a když v trestu ustáváš, vybízíme Tě, abys trestal*). Vyznáváme upřímně, že svými přečetnými hříchy shromažďujeme si dluhy, za něž nás spravedlnosť Tvá uvrhnouti musí do žaláře — očistce — o němž stojí psáno: „Amen pravím tobě, nevyjdeš odtud, dokud posledního penízku nenavrátíš.“ (Mat. 5, 26.)

Že muky a útrapy v tomto očistcovém žaláři jsou hrozné, kdož by pochyboval! Sv. Otcové učí jednohlasně, že se rovnají úplně mukám pekelným a že zvláště nade vše pomyšlení trapné jest pro ubohé duše, že mnoho času uplynouti musí, než uvedeny budou do nebe. Proto hrozili se svatí, pokud na zemi ještě žili, těchto muk tak velice, že k Bohu — spáse své — vzdychávali; Pane, zde na světě muč a tresci, ale na věčnosti ušetř! Pane, buď trpěti aneb umříti! Pane, ne umříti, ale trpěti!

Když svatí a větice muk očistcových tak velice se hrozili — my neměli bychom se před nimi strachovati?! Vždyť i k nám praví sv. apoštol: „S bázní a třesením spasení své konejte!“ (Fil. 2, 12.) Abychom ale bázní a hrůzou před zaslouženými tresty očistcovými nezmálomyslněli, přispívá nám ku pomoci pečlivá naše matka Církev sv., odpouštějíc aneb aspoň zmír-

*) Z modlitby sv. Augustina.

ňujíc nám skrze odpustky zasloužené časné tresty.

c) *Které časné tresty promíjejí se nám skrze odpustky?*

Udílejíc odpustky, neodpouští nám Církev sv. trestů *přirozených*, jež jsou vlastní následky hříchů: zaviněná chudoba, hanba, nemoc, smrt atd. Kdyby tyto přirozené tresty odpouštěla, vztahovala by svou moc na přírodu a její zákony — konala by zázraky. Odpustky nejsou zázraky.

Udělujíc odpustky, neodpouští nám Církev sv. trestů *kladných*, kteréž vrchnosť církevní aneb světská ukládá. Odpustky nevztahují se k soudu církevnímu anebo světskému a proto neodpouštějí se kajícníku ani tresty, které mu zpovědník na místě Božím za pokání uložil. Uložené pokání musí každý, byť i odpustků si získal, vykonati.

Udělujíc odpustky, neodpouští Církev sv. ani těch trestů kladných, jimiž spravedlivý Bůh kajícníka stihá, aby se polepšil a jež tudíž mají povahu *léčivou*. Přejeť si zajisté Církev sv. sama, aby hříšník se obrátil a spasen byl — neboť, ten jest její cíl na zemi, k němuž slovem i příkladem všecky vede. Chtějíc tohoto vznešeného cíle dosáhnouti, musí voliti i vhodné prostředky a ty jsou — tresty léčivé. Proto Církev sv. neodpouští skrze odpustky trestů

léčivých, ano sama je kajicníku ještě ukládá (modlitbu, půst, almužnu atd.).

Udělujíc odpustky, odpouští nám Církev sv. jenom tresty kárné, jichž spravedlnosť Boží používá, aby hřích na hříšníku pomstěn byl. Skrze odpustky odvracuje od nás Církev sv. jenom metly Boží. Poněvadž však v Bohu milosrdenství a spravedlnosť jedno jsou a poněvadž člověk pokud žije, vždy obrátiti se může, ano má, mají tresty kárné na tomto světě obyčejně i povahu léčivou. Pro tuto povahu léčivou neodpouštějí se nám také obyčejně metly Boží, za jichž odvrácení tak často se modlíme.

Kdo odpustků si získal, pro toho ztrácí soužení, jež Bůh na něj sesýlá, povahu trestu a stává se mu lékem, aby Krista trpícího následoval a blahoslavenství věčné si rozmnožil. V takových případech staví nám Církev sv. na oči Krista Pána, jenž ani nejmenšího trestu nezasluhoval a přece jenom po královské cestě sv. kříže do své slávy vejíti mohl a poukazujíc nám na svaté a světice, chce, abychom i my s nimi k Bohu volali: Pane, zde na světě muč a tresci; ale na věčnosti ušetř!

Jinak ale jest, když kajicník zemře a před soudnou stolici Boží přijde, aby vzal za své skutky buď odměnu anebo trest. Na věčnosti není polepšení možné. „Padne-li strom na poledne aneb na půlnoc, na kteréžkoli místo padne, tam bude.“ (Kaz. 11, 3.) Poněvadž na věčnosti nikdo se polepšiti nemůže, nejsou tam

také tresty léčivé, nýbrž jenom kárné. Kajicník musí na věčnosti jen proto trpěti, aby spravedlnosti božské úplně zadost učiněno bylo. Pokud kajicník tresty napraven býti a jimi většího blahoslavenství si získati může, napomíná jej Církav sv. k trpělivosti a poskytuje mu nesčíslné duchovní útěchy; jakmile ale musí tresty snášeti, jen aby trpěl, milosrdenstvím hnuta jsouc, šetří jej a jemu odpouští. *Proto vztahují se odpustky církevní především na kárné tresty v očistci.*

Kárné tresty odpouští Církev sv. buď úplně anebo z části. Odpouští-li kajicníku všecky časné tresty, jichž si ode dne sv. křtu až do té doby, kdy mu odpustky uděluje, zasloužil, uděluje mu odpustky — *plnomocné.*

Odpustky plnomocné jsou odpuštění všech časných trestů za osobní, již prominuté hříchy..

Odpouští-li kajicníku jen část časných trestů, jichž si za své hříchy zasloužil čili zmírňuje-li mu jeho zasloužené tresty, uděluje mu odpustky — *neplnomocné.*

Odpustky neplnomocné jsou zmírnění časných trestů za osobní již prominuté hříchy..

Jsou tedy odpustky vůbec odpuštění aneb zmírnění časných trestů za osobní již prominuté hříchy.

2. udělené od Církve sv. mocí klíčův kromě svátosti pokání . . .

1. Odpouštějíc Církev sv. časné tresty, činí tak vším právem, jakéž jí dal Pán Ježíš, svěřiv jí moc klíčů. Slovem: „klíč — klíče“ vyrozumívá se všeobecně: „právo.“ Komu svěřeny jsou nějaké klíče, tomu svěřeno jest nějaké právo, jež vykonávati může. Svěří-li ku př. panovník svému úředníku klíče od pokladny, dává mu právo nad pokladnou t. j. činí jej schopným, aby pokladnu otevírati, do ní peníze ukládati, z ní vybírati a ji zase zavírati mohl.

I nejvyšší Pán nebe a země — Pán Ježíš — dal v krajinách Cesaree Filipovy sv. apoštolu Petru a skrze něho celé Církvi sv., jejíž viditelnou hlavou jej ustanovil, *klíče království nebeského*, řka: „Tobě dám klíče království nebeského.“ (Mat. 16, 18.) Svěřuje mu tyto klíče, dal jemu a skrze něho Církvi sv. právo nad nebem t. j. učinil jej a skrze něho i Církev sv. schopným, aby brány věčného blahoslavenství věřícím otevíral a je do něho uváděl, jakož i aby je před nimi zavíral.

Svěřuje panovník svému úřadníku právo nad pokladnou, dává mu sice právo úplné, ale přece mu nedovoluje, aby pokladnu *libovolně* otevíral, do ní neberné mince, blýskavé plíšky a dětinské trety ukládal; nýbrž chce, aby úředník svěřené právo podle *stávajících panovníkem stvrzených zákonů* vykonával.

Svěřuje Spasitel sv. apoštolu Petru a skrze něho Církvi sv. právo nad královstvím nebeským, dal mu také právo *úplné*; neboť pravil: *cožkoliv* svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi a *cožkoliv* rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi — ale přece nedovolil, aby brány nebeské *libovolně* otevíral, nehodné do nebe uváděl a před hodnými je zavíral; nýbrž chce, aby Církev sv., vykonávajíc moc klíčů, vždy a ve všem podle *stávajících, samým Kristem Pánem stvrzených zákonů* se řídila.

Jestliže již úředník, jemuž pokladna svěřena jest, podle stávajících zákonů mrtvé peníze a poklady posuzovati musí a jenom pravé a berné peníze do pokladny ukládati smí: musí neskonale více Církev sv. věřící posuzovati, je v pravém slova smyslu *souditi*, zdali hodni či nehodni jsou věčného blahoslavenství, a smí jen hodné tohoto blahoslavenství do království Kristova uváděti. „Nebo o tom vězte rozumějíce, že žádný smilník aneb nečistý aneb lakomec nemá dědictví v království Kristově a Božím.“ (Ef. 5, 5.) Proto je moc klíčův od Krista Pána sv. Petru a skrze něho Církvi sv. daná — *moc soudní*. Soudní síň, v níž úředník Církve sv. — oprávněný kněz — zasedá, nazývá se zpovědnice, soud sám — sv. zpověď. Zpovědník jest soudcem, kajícník žalobcem a zároveň obžalovaným. Zákon, podle něhož se soudí, jest zákon Kristův.

Hříchy svými zavřel si křesťan sám krá-

lovství nebeské. Přijímá-li hodně svátosť pokání, odpouští mu kněz na místě Božím — mocí klíčů — spáchané viny a zasloužené věčné tresty a otevírá mu zase nebe. Avšak jakmile zpovědník hříšníka z vazeb hříchů rozvázal a jemu brány nebes otevřel, zavazuje jej ihned, aby časné tresty, jež spravedlnosť Boží na něm za spáchané hříchy ještě požaduje, vytrpěl.

Mocí klíčů rozvazuje Církev sv. hříšníka ve svátosti pokání z vin a věčných trestův a zavazuje jej k vytrpění trestů časných. Kdykoliv Církev sv. svátosť pokání udílí, vždy rozvazuje a zároveň svazuje. Rozvazuje viny a věčné tresty a zavazuje k časným trestům.

2. Tyto časné tresty zabraňují kajicníku přístup do nebe na tak dlouho, dokud by jich všech nepřetrpěl. Do nebe nemůže se dostati nikdo, kdo jest trestuhodný; neboť nebe jest sídlo věčné blaženosti. Blaženosť a trest nedají se spolu srovnati. Kdo všech časných trestů, jež mu spravedlivý Bůh za spáchané a již prominuté hříchy uložil, nevytrpěl, nemůže se dostati do nebe, nýbrž přichází do očistce a nevyjde odtud, dokud by posledního trestu nepřestál.

Světský soudce má za jistých okolností právo vinníkovi zasloužený trest nejen velice zmírniti ale i docela odpustiti. Tak ku př. berou světské zákony ohled *na mládí* a dovolují, aby nedospělému vinníku, jenž tak velikého zločinu se dopustil, pro nějž by plnoletý člověk po-

trestán smrtí byl, trest nejen zmírněn ale i docela odpuštěn byl. Tímto odpuštěním anebo zmírněním nečiní se dojista spravedlnosti zadost ano činí se jí násilí: a přece nikomu nenapadne, aby soudem udělenou milosť nazval nespravedlností. Naopak ještě říkáme: „největší spravedlnosť zvrhá se v největší bezpráví.“

Co považují lidé za spravedlnosť, není ale ještě vždy spravedlností před Bohem. Spravedlivý Bůh, jenž nepatří na osobu člověka a nedbá na žádného, požaduje, aby *každý* hřích spravedlivě potrestán byl. Spravedlnosť Jeho nemůže se zvrhnouti v bezpráví, neboť Bůh neukřivdí nikomu; ale spravedlnosť Jeho může se také proměniti v milosrdenství a proto musí trestati spravedlivý Bůh *každé* zlo podle zásluhy. Jak hrozné jest pomyšlení, že *každý člověk i za svůj nejmenší hřích* spravedlnosti božské dostiučiniti musí, a že kajícník hořký kalich, kterýž mu jeho hříchové schystali, až do poslední krůpěje vyprázdniti a *všecky* časné tresty, jež mu spravedlnosť Boží usoudila, až do posledního přetrpěti má!

A přece praví sv. Apoštol, že království Boží jest nejen spravedlnosť, ale také *pokoj a radosť* v Duchu svatém! (Řím. 14, 17.) Či snad může také kajícník, jenž ve svátosti pokání dědicem tohoto království Božího se stal, naplněn býti pokojem a radostí v Duchu svatém, i když ví, že neúprosná spravedlnosť Boží na něm požaduje, aby své časné tresty až do po-

sledního přetrpěl? Dojista, neboť *každý* kajicník ví, že nejvýš spravedlivý Bůh „*veškeren* soud dal Synu“ (Jan 5, 22.) Svému a že tento Syn Boží *veškerou* Svou moc, s kterou Jej Otec na svět poslal, naší duchovní matce — Církvi sv. — předal, když po svém slavném z mrtvých vstání shromážděným apoštolům řekl: „Pokoj vám! Jako mne poslal Otec i já posýlám vás.“ (Jan 20, 21—23.) To pověděv dechl na ně a řekl jim: „Přijměte Ducha svatého: kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterýmž zadržíte, zadržáni jsou.“ (Mt. 16, 18.) Každý kajicnik ví dobře, že Syn Boží veškerou soudní moc způsobem zvláště slavným Církvi sv. předal, když viditelné hlavě její, sv. Petru pravil: „Tobě dám klíče království nebeského: cožkoliv svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ Těmito výroky dal Kristus Pán Církvi sv. úplnou moc nad královstvím nebeským. Předávaje Církvi sv. klíče království nebeského, předal jí je úplně, ničehož sobě nevyhradiv ani nevymíniv. Pravilť zajisté: *cožkoli* svážeš a *cožkoli* rozvážeš a proto odevzdal jí všecku moc, praničehož z ní pro sebe nepodržev, takže jest na nebi bez rozdílu všecko buď odpuštěno aneb zadrženo, co Církev sv. mocí klíčů na zemi buď odpouští aneb zadržuje. Předáním klíčů království nebeského obdržela Církev sv. úplnou moc, aby kohokoliv — každého

člověka vůbec — do života věčného *jistě* uvésti mohla.

Tato soudní moc jest sice nejvyšší a úplná, ale nikoli *neobmezená* a proto ji nesmí Církev sv. vykonávati podle své libovůle — neboť libovůle a právo nemohou vedle sebe obstáti — nýbrž může ji vykonávati jenom podle vůle Boží, která v učení Kristově jest zjevena. Tato zjevená vůle Boží jest zákon Kristův, podle něhož Církev sv. vždy a ve všem se řídí, neboť i ona jest Církev Kristova.

Podle vůle Kristovy může Církev sv. věřícím ve svátosti pokání všecky viny a všecky věčné tresty odpouštěti a jim brány věčného blahoslavenství otevírati. Poněvadž ale Bůh odpouštěje viny neodpouští také zároveň všech trestů, nesmí ani Církev sv. ve svátosti pokání všecky tresty odpouštěti nýbrž musí kajícníkovi obyčejně časné tresty zadržeti a jej zavázati, aby za ně spravedlnosti Boží dostiučinil. Pokud kajícník za tyto časné tresty dosti neučiní, nemůže jej do nebe — ačkoliv již pro něj otevřeno jest — uvésti.

Ale Kristus Pán nedal Církvi sv. pouze tu moc, aby *jenom* viny a věčné tresty odpouštěla, nýbrž dal jí moc tak úplnou, že *cožkoliv* sváže a rozváže na zemi, i na nebi svázáno a rozvázáno jest a proto musí míti i Církev svatá moc, časné tresty, jež kajícníku na čas zabraňují do nebe vstoupiti, odpouštěti. Že Církev sv. věřícím nejen nebe otevírati, ale i všecky překážky

jež v podobě časných trestů přístup do otevřeného nebe jim zabraňují, odstraňovati může, vyplývá nejen z toho, že si Kristus Pán, předávaje Církvi klíče království nebeského, odpuštění časných trestů — jež oproti trestům věčným neskonale menší jsou, nevyhradil, nýbrž i z věci samé.

Co bychom si museli pomysleti o panovníku, jenž by v čas všeobecné nouze všech chudých vyzval, aby si ze zemské pokladny potřebných peněz vzali — jenž by svému pokladníku skutečně poručil, aby *všem* pokladnu otevíral, ale jenž by cestu k pokladně silnou stráží zamezil? Zajisté bychom pro takové jednání s těží shodné jméno nalezli!

A takového podvodného jednání, jež by naší duchovní bídě přímým výsměchem bylo, měl by býti schopen Bůh nejsvětější, jenž z lásky k nám nebe opustil, jenž z lásky k nám 33 let do úpadu pracoval a jenž z lásky k nám přebolestnou smrt kříže podstoupil?! Neníť opravdu rouhavější myšlénky než se domnívati, že dal Kristus Pán Církvi sv. moc, by věřícím brány nebes otevírala a tito — ačkoliv chtějí — pro veliké překážky do života věčného přijíti nemohou. Zajisté vším právem vyloučila Církev sv. na sněmu v Tridentě shromážděná ze svého středu každého, kdož by jí upíral práva odpouštěti i časné tresty a kdož by pak tvrdil, že nemá moci udíleti — odpustky.

Každý zbožný křesťan děkuje Bohu, že ve

Své velebnosti, před níž i nebeské mocnosti se chvějí, nejvyšší soudní moc svěřil — lidem, své sv. Církvi a proto s plnou důvěrou svěřuje jí stav své duše. Ve svátosti pokání zjevuje jí všecky své viny a doufá od ní — milosrdenství. Když pak ve svátostném rozhřešení od všech vin a všech trestů věčných sprostěn byl, doufá od ní opět odpuštění — časných trestů. Zbožný křesťan uvrhuje všelikou péči svou na Církev sv., již sám Bůh předáním klíčů království nebeského neskonale poctil, jsa přesvědčen, že ona má péči o nás. Toto hluboké přesvědčení staví ovšem každému jasně na oči spravedlnosť Boží, ale také vlévá každému do srdce pokoj a radosť Ducha sv., jenž celou Církev oživuje a řídí.

3. A Církev sv. jest si povždy také této své moci vědoma a řídíc se ne svou nýbrž Kristovou vůlí, otevírá skutečně věřícím brány nebe, když jim ve svátosti pokání mocí klíčů viny a věčné tresty odpouští. Poněvadž pokání jest svátosť a moc klíčů moc soudní, jest *odpuštění hříchův úkon svátostný a soudní.*

Ve svátosti pokání neodpouštějí se kajícníku obyčejně časné tresty, nýbrž zabraňují mu ještě aspoň na čas přístup do nebe. Ale ani ve svátosti pokání není a nemůže býti úplně obsažena moc klíčů. Moc klíčů jest moc božská, nemůže býti ničím obmezena, a proto musí i kromě svátosti pokání působiti. Jako mocí klíčů, která ve svátosti pokání působí, Církev sv. kajícníku viny a věčné tresty odpouští a jemu brány

nebes otevírá; tak zase může mocí klíčů, která mimo svátosť pokání působí, kajicníku časné tresty, jež se mu ve svátosti pokání obyčejně neodpouštějí, promíjeti a tak i poslední překážky, jež se mu na cestě k Bohu staví, odklízeti.

Jsouc si povždy tohoto svého práva vědoma a řídíc se povždy ne svou, nýbrž Kristovou vůlí, odstraňuje skutečně všecky překážky na cestě k Bohu, které kajicníku i po hodném přijetí svátosti pokání zůstaly, když mu kromě svátosti pokání mocí klíčů časné tresty odpouští. Poněvadž časné tresty se odpouštějí kromě svátosti pokání jenom mocí klíčů, jsou *odpustky úkon jen soudní.*

Ale právě proto, že Církev sv. uděluje odpustky jenom podle vůle Kristovy, nezapomíná, že Bůh jest nejvýš spravedlivý a že Jeho spravedlnosti úplně zadost učiněno býti musí. Aby této spravedlnosti božské zadostučinila, podává ihned — když kajicníku časné tresty odpouští — Bohu dostatečnou náhradu z nadbytných zásluh Kristových a tímto náměstným dostiučiněním usmiřuje spravedlnosť Boží. Touto náhradou z nadbytného dostiučinění Kristova a svatých usmiřuje Církev sv. — tato oprávněná prostřednice mezi Bohem a věřícími — spravedlivého Boha v *plné míře* a odvracuje časné tresty od kajicníka. Proto také učí, že odpustky jsou odpuštění aneb zmírnění časných trestův

za osobní již prominuté hříchy, udělené od Církve sv. moci klíčův kromě svátosti pokání

3. skrze zásluhy Ježíše Krista a svatých . . .

1. Komu panovník klíče od pokladny svěřil, nabývá práva, aby sobě i jiným přístup k pokladně zjednati a ji otevírati mohl. Avšak míti volný přistup k pokladně a moci ji otevírati, není ještě úplné právo, jakéž předáním klíčů se rozumí. Úplné právo, jakéž všeobecně předáním klíčů se označuje, záleží především v tom, že splnomocněný může uložené poklady vybírati a je podle stávajících zákonův na rozličné potřeby vydávati. Udělením moci klíčův předává se nejen právo svobodného přístupu k pokladně, nejen právo otevírání pokladny, nýbrž především právo zákonitého hospodaření s nashromážděnými poklady. —

Totéž platí i o moci klíčův, které Kristus Pán Církvi sv. dal. Touto mocí klíčův dostala Církev sv. právo, nejen brány života věčného věřícím otevírati, nejen přístup k otevřeným branám jim usnadňovati — nýbrž hlavně a především právo, nebeské poklady vybírati a jich podle vůle Kristovy na přerozličné potřeby věřících používati. Udělením mocí klíčův má Církev svatá nejen právo věřícím ve svátosti pokání brány věčného blahoslavenství otevírati, nýbrž i právo věřícím kromě svátosti pokání tolik nebeských pokladů udělovati, aby všecky své povinnosti, jež jim spravedlnosť Boží za časné tresty, které ve svátosti pokání

beze vší překážky — *přímo* — k Bohu, cíli svému, se dostali. Tyto nebeské poklady, jimiž věřící za své časné tresty spravedlnosti božské dostiučiniti mohou, udílí Církev sv. mocí klíčův — skrze odpustky.

Poněvadž království Kristovo — království nebeské — není z tohoto světa, nemohou býti ani poklady, od nichž Církev sv. klíče obdržela, z tohoto světa — pozemské. Poklady nebeské nejsou hromady stříbra, zlata, perel a drahokamů snad v nějaké bedně s velikými klíči uzavřené, neboť všecky tyto věci jsou před Bohem, jemuž celý svět patří, právě tak bez ceny jako písek a bláto. Tyto poklady jsou duchovní.

Co před Bohem cenu má, jsou jedině — dobré skutky v milosti a s milostí Boží vykonané. Takoví dobři skutkové jsou — jakož známo — *nadpřirozeně dokonalí*. Nadpřirozeně dokonalí skutkové jsou i *záslužní* i *dostičiníci*. Pro jejich povahu záslužnou dosahují ti, kdož je konali, v nebi tím větší odměny a blaženosti. Pro jejich povahu dostičiníci dosahují ti, kdož je konají, odpuštění časných trestův.

Mnozí členové rodiny Boží konali více dobrých, nadpřirozeně dokonalých skutkův, než jich k usmíření spravedlnosti božské za své zasloužené časné tresty konati měli. Jimi si ovšem zasloužili a také dosáhli větší blaženosti, ale podali také spravedlnosti božské více, než podati měli a než tato na nich žádala. Na

prvém místě sluší jmenovati Spasitele našeho, jenž jest náš začátek i konec.

Spasitel náš Pán Ježíš — pravý Bůh a člověk v jedné, božské osobě — konal po celých tři a třicet let samé dobré a přeobtížné skutky. Pracoval celé dny, modlil se přečasto celé noci, trpěl nevýslovně. Očitý svědek sv. Petr vyznal o Něm: „Kterýžto chodil dobře čině.“ (Sk. ap. 10, 38.)

Těmito svými dobrými skutky získal si nesmírných zásluh a byl za ně také odměněn, jak dosvědčuje druhý kníže apoštolské: „Přijav způsobu služebníka ku podobenství lidí učiněn a v způsobu nalezen jako člověk. Ponížil sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti a to smrti kříže. *Protož* i Bůh povýšil ho a dal jemu jméno, kteréž jest nad všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo nebeských, zemských i pekelných a každý jazyk aby vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce.“ (Filip. 2, 7—11.) Učí tedy sv. Pavel, že Pán Ježíš za své dobré skutky jež velice záslužny byly, odměněn jest na nebi slávou, důstojenstvím, mocí a božskou úctou, kterou m všecky bytosti vzdávati mají.

Jako skutky Spasitelovy měly pro Jeho vlastní božskou osobu povahu zásluhy tak také měly i povahu dostičinící, že jimi za své vlastní zasloužené tresty spravedlnost Boží usmířiti mohl. Avšak Pán Ježíš, tento beránek nevinný nezasluhoval ani nejmenšího trestu, poněvadž

byl úplně bez hříchu. „Kdo z vás“ — vyzval sám své nejzuřivější nepřátele — „bude mne trestati z hříchu?“ (Jan 8, 46.) a čistý panic sv. Jan svědčí o něm; „hříchu v něm není“ (I. 3, 5.) „a my víme, že pravé jest svědectví jeho.“ (Jan. 21, 24.) Spasitel náš neměl pražádných osobních trestů k odčinění a proto podal spravedlnosti Boží nesmírně mnoho, ač na něm praničeho nežádala.

Neposkvrněná Rodička Spasitelova byla hned v prvním okamžiku svého života od hříchu ochráněna a milostí Boží na výsost ozdobena a po celý svůj život žádným hříchem — ani nejvšednějším — Pána Boha nerozhněvala. A přece jak mnoho dobrých skutků po celý svůj život vykonala, jak mnoho útrap přetrpěla, zvláště když pod křížem svého Jedináčka nevýslovné bolesti snášela?! Rozjímajíc si její sedmeré bolesti, vzdychá Církev sv. s prorokem Jeremiášem: „Komu přirovnám tebe, aneb komu připodobním tebe, dcero jerusalémská?... Nebo *veliké jest jako moře* potření tvé.“

Všecky skutky a útrapy Panny Marie měly povahu zásluhy a dosáhly zasloužené odměny: Panna Maria vyvýšena jest nade všecky anděly a jsouc královnou všech svatých, požívá neskonalé blaženosti.

Avšak skutky a útrapy její měly také povahu dostičiníci a mohly zajisté spravedlnosť Boží pro mnohé a veliké časné tresty úplně usmířiti. A přece ta Panna nejsvětější, neprovi-

nivši se ani jedinkým hříchem, nezasluhovala ani nejmenšího trestu a proto vykonala a vytrpěla nesmírně mnoho, ač praničím spravedlnosti božské povinována nebyla.

Sv. Jan Křtitel byl — jakož evangelium na den Navštívení Panny Marie vypravuje — hned v lůně matky své od hříchu prvotného očistěn a milostí Boží posvěcen. Celý jeho život byl plný postův, odříkání se, svatosti a ukončen mučenictvím pro pravdu Boží. Spasitel sám vyhlásil jej za svatého, když jej nazval *andělem* (Mt. 11, 10.), *největším z lidí* (Mt. 11, 11.), *větším než prorok* (Luk. 7, 26.) a *svící hořící a svítící* (Jan 5, 35.) Podobá se pravdě, že sv. Jan po celý život ani jednoho smrtelného hříchu se nedopustil a i všedních hříchův pečlivě se chránil. Skutky a útrapy jeho byly před Bohem velice záslužny a obdržel za ně nehynoucí odměnu v království nebeském.

Avšak skutky a útrapy sv. Jana byly také dostičinící, jimiž učinil spravedlnosti božské za veškeré své všední poklesky více než dosti.

Podobně jest i s ostatními světci a světicemi St. i N. Z. Slyšme jen zbožného Joba, jak sténá: „Ó by hříchové moji, jimiž jsem hněvu zasloužil, zavěšeni byli na váze i bída, kterouž trpím; *nad písek mořský tato těžšiu kázala by se.*“ Vyznává sám, že za své poklesky zasluhuje přísného trestu od Hospodina, ale uznává také, že trpí nepoměrně více než za své hříchy zasluhuje. Činí mu snad Hospodin křivdu, že na

něj příliš velkou bídu skládá? Zajisté ne — vždyť jest nejspravedlivější. Ale bída Jobova má taktéž dvojí povahu: záslužnou a dostičinící. Snášeje trpělivě svou bídu, zasloužil si tím většího blahoslavenství, neboť čím větší zásluha, tím větší i odměna.

Snášeje trpělivě svou bídu, učinil spravedlnosti božské nejen zadost za své poklesky, nýbrž podal spravedlivému Bohu mnohem více, než na něm požadoval.

Jako Job uvažuje svou bídu, vyznal, že jest větší než jeho poklesky: tak by mohli i vším právem svědčiti o sobě nesčetní tisícové neohrožených mučeníkův a mučenic, kteří pro Boha vše i svůj život obětovali; nepřehlední zástupové kajícníkův, kteří v pouštích, lesích a roklích v nejtužším postu Bohu sloužili; nesčetní sv. věrozvěstové, kteří mezi pohany na rozšíření království Božího pracovali: milionové čistých panicův a panen, kteří s Kristem žádosti svého těla ukřižovali a nepřehledné davy všech svatých a světic, kteří v nejrozličnějších poměrech života Bohu sloužili a hříchu více než smrti se báli — ti všichni mohli by o sobě říci, že kajicné skutky, jimiž za provinění svá dosti učinili, mnohem větší jsou než podle spravedlnosti božské konati měli. Skutky svými dobyli si zásluh rozličných a podle rozličných zásluh odměněni jsou poměrným — buď větším aneb menším blahoslavenstvím v nebesích. Kajícími skutky svými učinili spravedlnosti bož-

ské za své zasloužené časné tresty nejen zadost, nýbrž mnohem více než od nich Bůh požadoval. —

2. V přírodě — tak horují její ctitelé — nepřichází nic nazmar. Žádný i ten nejmenší prášek nezaniká, nýbrž béře prý na sebe jenom jinou podobu a slouží opět k prospěchu jiného tvora. Ano, ani smrt nemůže prý nic zrušiti, zničiti; mrtvé tělo rozpadává se v prvky, jež spojují se opět s jinými a podmiňují život nový. Ze smrti jednoho živočicha vzchází prý v přírodě život jinému. A přece jest příroda jen hmotná a hmota mrtvá!

Jestliže podle „neomylné“ vědy již ve světě viditelném nepřichází pranic na zmar, nemůže a nesmí také ve světě neviditelném, jenž jest přece dokonalejší než svět viditelný, pranic na zmar přijíti. Žádný i sebe menší dobrý skutek nemůže ztracen aneb snad dokonce zničen býti, nýbrž musí, jakmile patřičně oceněn býti nemůže, vzíti na sebe aspoň jinou podobu a podporovati život jiný. Vždyť jest přece svět neviditelný svět duchový a duch podstata života!

Avšak ať jest tomu podle neomylné a přece pokroku schopné vědy ve světě viditelném jakkoliv, tolik jest podle zdravého rozumu a učení Církve sv. nade vší pochybnosť a nezvratně jisto, že v království Božím ani nejmenší dobrý skutek nezaniká a že tudíž ani nadbytné dobré skutky Spasitelovy, ani Panny Marie, aniž kteréhokoliv svatého vůbec na zmar přijíti ne-

mohou, nýbrž že všecky tyto dobré skutky svého nejúplnějšího ocenění v každém ohledu dojíti musí.

Co se týče skutkův Spasitelových mohou *pro Jeho božskou osobu* úplně oceněny býti a také jsou *úplně* oceněny *jenom v ohledu zásluhy.* Pro záslužnou povahu Svých skutkův odměněn jest Kristus Pán v království nebeském takovou slávou a důstojností, kteráž jest nade vše pomyšlení větší, neboť kraluje s Bohem Otcem i Duchem sv. po všecky věky věkův.

Všecky skutky Spasitelovy byly ale také dostičinící. Jsa vtělená Svatosť nezasluhoval pražádných trestův a nepotřeboval pro Sebe praničeho, čím by za Sebe dostičiniti měl. Tyto skutky konal jenom pro spasení lidské, k vůli nimž na svět přišel a pro něž vše činil, co činil. Poněvadž Spasitel Svých dostičinících skutkův pro Sebe nepotřebuje a poněvadž v království nebeském pražádný skutek nezaniká, přijímají zásluhy Kristovy na sebe jinou podobu a prospívají — nám.

Prospívají pak nám zásluhy Kristovy: *a) ve sv. svátostech* a b) *kromě sv. svátostí.*

a) *Zásluhy Kristovy prospívají nám především ve sv. svátostech.* Ve svátosti *křtu* odpouští nám Bůh pro zásluhy Kristovy všecky viny a všecky tresty a vlévá do duše naší *posvěcující milosť.* Touto milostí posvěceni, stáváme se účastnými přirozenosti božské, syny Božími a údy rodiny svatých.

Každý smrtelný hřích zbavuje nás tohoto skvostného daru — posvěcující milosti, vylučuje nás z rodiny Boží a poskvrňuje duši naši šeredně, že zasluhujeme od tváře Boží navždy zavrženi býti. Avšak ve svátosti *pokání* podán jest nám ještě jeden prostředek, abychom i po svém pádu přece k Bohu, cíli svému se dostali. Ve svátosti pokání odpouštějí se nám pro zásluhy Ježíše Krista všecky viny a věčné tresty. Naše duše bývá od hříchu nejen očistěna, nýbrž Bůh vkládá do této očistěné duše zase — posvěcující milosť, kteráž ji činí před očima Božíma na výsosť líheznou, drahocennou a zároveň schopnou, aby takové dobré skutky konati mohla, jimiž by si blaženosť věčnou zasloužila.

Pán Ježíš připodobnil duši naši k poli, řka: „Podobno jest království nebeské člověku, který nasel dobrého semene na poli svém.“ (Mt. 13, 24.) Jestliže má pole hojnou žeň dáti, musí býti nejprvé od všeho trní, býlí a plevele vyčistěno, dobře zpracováno a pak — dobrým semenem oseto. Ve svátosti pokání vyčišťuje nebeský Hospodář srdce lidské od zlých myšlének, řečí a skutkův, vyčišťuje je od hříchův a proměňuje je v půdu dobrou. Do srdce od hříchův vyčistěného ukládá pak — semeno, posvěcující milosť, kteráž na věčnosti hojnou žeň vydati má. Tuto ve svátosti pokání do srdce lidského vloženou posvěcující milosť, rozmnožuje Bůh skrze zásluhy Ježíše Krista ještě v ostatních sv. svátostech (biřmování, nejsvětější Svátosti, posled-

ním pomazání, svěcení kněžském a stavu manželském).

Když novosvětský statkář pole své dobře vyčistí, pěkně zpracuje a dobré semeno zaseje, počítá již na dobrou žeň, ale zbožný hospodář si pomyslí: „Ani ten, kdo sází, jest něco, ani ten, kdo zalévá, ale Bůh, jenž dává vzrůst.“ (1. Kor. 3, 7.) Není ještě všecko vzdělati půdu a do ní dobré semeno uložiti, zapotřebí jest také, aby Bůh dal vzrůst. Jak často se již stalo, že semeno bylo co nejpěkněji do země zaděláno — a žeň byla prašpatná, poněvadž byl vzrůst bídný, a naopak zase již se stalo, že bylo zrno dosti všelijak zaděláno a žeň byla nade vše očekávání, poněvadž byl vzrůst pohodlný.

Podobně jest i s duší lidskou, již Bůh pro zásluhy Ježíše Krista ve svátosti pokání od hříchů očistil a do ní semeno — posvěcující milosť uložil. Nepostačí ještě úplně srdce od hříchů vyčistiti a posvěcující milosť přijmouti, ale zapotřebí jest také ještě, aby Bůh dal vzrůst. Jak často již se stalo, že mnohý křesťan u zpovědnice hořce plakal, s Bohem opravdově se smířil, odpuštění svých hříchů a posvěcující milosť dosáhl a velmi zbožně žil — a přece za nějaký čas bylo veta po krásných nadějích, jež budil. A zase mnohý vedl dlouhá léta život hříšný a plný pohoršení a mnozí mu předpovídali, že záhubě neujde — a hle! z nenadání se obrátil, kajicně žil a svatým se stal. Záleží

tedy mnoho nejen na upravení půdy a zasetí semene, ale i na vzrůstu, jaký Pán Bůh dá.

Poněvadž očistění od hříchů a udělení posvěcující milosti dostává se nám pro zásluhy Ježíše Krista ve sv. svátostech, přispívá Pán Bůh Svou pomocí k vzrůstu.

b) *kromě sv. svátostí.* Čím jest zadělanému zrnu vzrůst, tím jest posvěcující milostí obdařené duši — *milosť účinlivá.* (Mat. 6, 28—30.) A jako Bůh o trávu, kteráž dnes jest a zítra do pece vhozena bývá, pečuje a polní kvítí tak odívá, že ani Šalomoun ve vší slávě své tak odín nebyl — poněvadž jest nejvýš dobrý: podobně i Bůh *každému* člověku, úplně zdarma olik účinlivé milosti dává, mnoho-li jí ku svému spasení potřebuje — poněvadž nám ji Kristus Pán zasloužil. Milosť účinlivá jest ona nadpřirozená milosť, kteráž rozum náš osvěcuje, abychom dobré poznali, a vůli naši sílí, abychom poznané dobro začali, konali a dokonali. Účinlivá milosť činí nás schopnými, abychom jsouce ve sv. svátostech posvěceni, hojné ovoce svatosti vydávali — jako přináší veliký užitek dobře zadělané semeno, když mu Pán Bůh vzrůst dá.

Avšak byť by půda byla sebe lépe vyčištěna, sebe čistší zrno zaseto a kdyby hospodář sebe lépe bděl, aby nepřítel člověk v noci do setby koukole nenasel, ano kdyby i vzrůst byl sebe příznivější: přece — jak každodenní zku-

šenosť dosvědčuje — nějaký plevel aneb aspoň nějaká tráva mezi obilím se ukáže. Kde jest zrno čisté a půda dobře zpracována, nebývá arci mnoho plevele a naši hospodáři si z něho také přespříliš nedělají, vědouce, že vzrůstající obilí trávu snadno přemůže a přeroste.

Totéž přihází se i kajícníku, když ve svátosti pokání srdce své od hříchů očistil a posvěcující milostí ozdoben byl. Byť by i učinil ve sv. zpovědi sebe lepší předsevzetí, že již vícekráte hřešiti nebude, kdyby sebe lépe na sebe pozor dával, každé příležitosti ke hříchu pečlivě se vyhybal a s účinlivou milostí boží co nejvíce dobrých skutků konal — přece objeví se brzy nějaký koukol, nějaký aspoň všední hřích. Učíť zajisté Církev sv., že nikdo po celý život všech i všedních hříchů uvarovati se nemůže, leč komu by Bůh *zvláštní* milosť dal. (Trid. VI. k. 23.) Proto také nemá křesťan, jenž rád a hodně sv. svátosti přijímá, málomyslněti nad tím, že z křehkosti některých všedních hříchů se dopouštívá, neboť všedními hříchy nezmenšuje se posvěcující milosť Boží. Úkaz, jejž nám příroda skoro každodenně na oči staví, má i nás povzbuzovati, abychom s účinlivou milostí Boží jen hodně mnoho dobrých skutků konali a jimi své všední hříchy přemáhali.

Z toho ale jest také patrno, že jest mezi hříchem smrtelným a mezi hříchem všedním ohromný rozdíl. Žádný hřích nemůže býti jinak

odpuštěn leč *jen skrze zásluhy Kristovy*; ale smrtelný hřích může býti shlazen *jenom ve sv. svátostech*, všední hřích však může býti shlazen *také kromě sv. svátostí*. Proto *poroučí* nám Církev sv., abychom ze *všech* smrtelných hříchů *jednotlivě* se zpovídali, ale *dovoluje*, abychom ze všedních hříchů *také* se vyznávali, poněvadž mohou i mnohými prostředky shlazeny býti. (Trid. XIV. 5—k. 7.) Mnohé tyto prostředky, jimiž všední viny a časné tresty shlazeny bývají, jsou především přečetné dobré skutky, jež s účinlivou milostí Boží konáme. Účinlivou milost nám dává Bůh jenom pro zásluhy Ježíše Krista a tato účinlivá milost dodává našim dobrým skutkům té ceny, že nám Bůh pro ně všední hříchy *úplně* odpouští. Poněvadž nám ale Bůh všední hříchy úplně odpouští, nám totiž i všední viny i časné tresty promijí, jenom když s účinlivou milostí Boží dobré skutky konáme, musí nám je odpouštěti jenom pro tuto milost Boží, kteráž našim skutkům pravé a vlastní ceny dodává; neboť bez milosti Boží nemají dobří skutkové před Bohem žádné ceny. Odpouští-li nám ale Bůh všední viny a časné tresty jenom pro milost Boží, kterouž nám skrze zásluhy Krista Pána kromě sv. svátostí uděluje, pak dosahujeme *také* kromě sv. svátostí odpuštění všedních vin a časných trestů *jenom* skrze zásluhy Kristovy.

Zásluhy Kristovy, *jichž Sám pro Svou božskou osobu potřebovati nemůže*, prospívají tedy

nám nesmírně. Skrze zásluhy Kristovy odpouští nám Bůh *ve* sv. svátostech všecky viny a všecky tresty a vštěpuje do duše naší *posvěcující milosť.* Skrze zásluhy Kristovy dává nám Bůh *kromě* sv. svátostí *účinlivou milosť,* s níž všední viny shladiti a za časné tresty dostiučiniti můžeme.

3. Avšak těmito velikými milostmi nejsou ještě zásluhy Kristovy vyčerpány, ale těmito milostmi není *obyčejně* všem kajicníkům přímý přístup do nebe také již zaručen.

Ve svátosti pokání neodpouštějí se *obyčejně* časné tresty, za něž mají kajicníci po sv. zpovědi dostiučiniti a po přijetí svátosti pokání dopouštívají se *obyčejně* kajicníci zase aspoň všedních hříchů. Učíť zajisté Církev sv., že člověk i po sv. zpovědi bez zvláštní milosti Boží, kteréž říkáme „milosť setrvání v dobrém až do konce," všech i všedních hříchů varovati se *nemůže.* Poněvadž ale milosť setrvání v dobrém jest milosť *zvláštní,* nedává jí Bůh *obyčejně* kajicníkům a poněvadž kajicníci této milosti obyčejně nemívají, dopouštějí se také obyčejně i po hodném přijetí sv. svátostí aspoň všedních hříchů, jimiž na sebe zase nové časné tresty uvalují, ačkoliv ještě za časné ve svátosti pokání zadržené tresty dosti neučinili. Tím způsobem *nemohou* kajicníci *obyčejně* — *ani při své nejlepší vůli* — přímo a bez očistcového ohně do nebe se dostati.

A přece si Spasitel náš, jenž pro spasení

naše tolik učinil, přáti musí a také přeje, aby *každý* člověk *beze všech překážek* a *přímo* k Bohu — cíli svému — se dostal! Vždyť nám jenom proto tolik nesmírných zásluh získal!

Ale to právě jest také naše jediná útěcha, že zásluhy Kristovy jsou *opravdu nesmírné — nekonečné*. Co jest nekonečné, nedá se ani změřiti ale ani vyčerpati. Proto nemohou býti zásluhy Kristovy vyčerpány, když nám skrze ně Pán Bůh ve svátostech posvěcující milosť a kromě sv. svátostí milosť účinlivou uděluje. Zásluhy Krista Pána musí nám ještě i jiným způsobem prospívá a sice tak, aby *všichni podle vůle Spasitelovy — přímo a bez očistcového ohně* do nebe se dostati mohli.

Na naší přímé cestě k Bohu vadí nám *časn tresty*, za něž konajíce s účinlivou milostí dobré skutky, dostičiníme. Dobré skutky jsou *jenom prostředek*, kterým skrze zásluhy Kristovy časné tresty se odstraňují. Jestliže ale nepostačujeme tolik dobrých skutků konati, abychom jimi za své zasloužené časné tresty dostiučinili a jestliže tedy pomocí (prostředkem) dobrých skutků časné tresty úplně odstraněny býti nemohou: musí — poněvadž podle vůle Spasitelovy přímo a bez ohně očistcového do nebe vcházeti máme — časné tresty i — *bez našich dobrých skutků — bezprostředně* odpouštěny býti.

Bezprostředně odpouští nám Církev sv. zasloužené časné tresty, když mocí klíčů odpustky udílí. Spasitel sám předal jí klíče království

nebeského, aby jimi *všem* lidem brány nebes nejenom otevírala, ale jim i *všecky* překážky, kteréžbykoliv jim na cestě k Bohu překážely, odstraňovala a je — přímo a bez očistcového ohně k Bohu do království nebeského přiváděla.

Bezprostřední odpuštění časných trestů jest — *milosť*, kterou sice Církev sv. uděluje, ale jenom proto, poněvadž jí Kristus Pán k tomu právo dal. Kristus Pán mohl jí toto právo dáti, poněvadž všem Svými zásluhami odpuštění *všech* trestů — časných i věčných — získal. Odpouštějíc tedy Církev sv. časné tresty bezprostředně, uděluje nám duchovní milosť, kterouž nám Kristus Pán zasloužil a proto uděluje odpustky — *skrze zásluhy Kristovy.*

4. Kdykoliv ale Církev sv. v odpustcích kajícníkům tuto velikou milosť prokazuje, nezapomíná nikdy, že spravedlnosti Boží, která na přetrpění časných trestů dostupuje, dostiučiněno býti musí; neboť spravedlnosť nezná milosti.

Aby této neúprosné spravedlnosti Boží dostiučinila, podává jí za časné tresty, jež kajícníkům odpouští, — *náhradu.* Má-li však tato náhrada spravedlnosť Boží skutečně usmířiti, musí míti před Bohem skutečnou cenu.

Skutečnou cenu před Bohem mají jenom dobří a zlí skutkové; neboť nejvýš spravedlivý Bůh odměňuje dobré a tresce zlé. Zlí skutkové mohou ano mají nahražováni býti skutky dobrými: tak nám praví psané i nepsané slovo Boží, ustavičně nás povzbuzujíc, abychom zlých

skutků zanechali, dobré skutky konali a po cestě — pokání k Bohu kráčeli.

Jako u každého zlého skutku či hříchu rozeznáváme vinu a trest, podobně rozeznáváme i u každého dobrého skutku zásluhu a dostiučinění. Vina a zásluha jsou s bytostí člověka nerozlučně spojeny, nemohou od něho odděleny a tedy ani ničím nahraženy býti. Zásluha nevinného nemůže na vinníka přenešena býti, aby jeho vinu nahradila, aniž může vina na nevinného tak přenešena býti, aby za zásluhu vyměněna byla. Vina může býti — odpuštěna, ale nikoliv zásluhou nevinného nahražena. Proto také Církev sv. odpouští viny, ale nikdy jich *nenahražuje.* Poněvadž tedy viny žádnými cizími zásluhami nahraženy býti nemohou a poněvadž přece zlé skutky dobrými skutky nahražovati máme, mohou zlí skutkové dobrými skutky jenom proto nahraženi býti, poněvadž *trest* za hřích *dostiučiněním* dobrých skutků nahražen býti může. Že trest jednoho dostiučiněním druhého nahražen býti může, dosvědčuje každodenní zkušenosť, když nevinný nahražuje pokuty, jež spravedlnosť vinníkovi uložila. Trest a dostiučinění nejsou s bytostí člověka nerozlučně spojeny a mohou i jiným osobám postoupeny a nahraženy býti.

Může-li ale trest nahražen býti jenom dostiučiněním, pak musí také Církev sv., odpouštějíc kajícníkům v odpustcích časné tresty, spravedl-

nosti, božské za náhradu podávati — dostiučinění, jež dobré skutky v sobě zahrnují.

Tyto dobré skutky nemohou býti skutky kajicníků, jimiž časné tresty odpouští, neboť kdyby skutky těchto kajicníků samy k usmíření spravedlnosti Boží vystačovaly, nepotřebovala by jim Církev sv. časné tresty odpouštěti. Skutky ty musí býti jiných osob, kteréž jich pro sebe k usmíření spravedlnosti Boží — *nepotřebují.*

Osoby, jež svých dostiučinění nepotřebují, aby jimi spravedlnosť Boží pro sebe smířily, jsou všeobecně známé. Jest to Spasitel náš Pán Ježíš, Jeho přesvatá Matka a všickni svatí a světice Boží. Od nich nepožaduje již spravedlnosť Boží žádného dostiučinění, ale odměnila je pro *zásluhy*, jichž si svými dobrými skutky získali, neskonalým blahoslavenstvím.

Ale dobré skutky Spasitelovy, Jeho milostné Rodičky a všech svatých vůbec nebyly pouze *záslužné*, nýbrž také *dostičiníci*, jimiž učinili spravedlnosti Boží mnohem více zadost, než tato od nich požadovala. Skutky jejich byly *nadbytné* a nemohou jim nyní již více prospívati, ačkoliv by ještě nesmírně mnoho dobrého působiti mohly, poněvadž mají posud velikou moc dostičiníci.

Záslužné skutky Spasitelovy mají ještě až posud tolik dostičiníci působnosti, že jimi spravedlnosť Boží za přetěžké tresty úplně usmířiti lze. Ale Spasitel náš byl *milý* Syn Boží a ne-

zasluhoval ani nejmenšího trestu a proto nemohl dostiučinění Svého pro Svou božskou osobu vůbec potřebovati. Jest ovšem pravda, že dostiučinění Kristovo *nám* prospívá, že nám totiž Bůh skrze zásluhy Kristovy ve sv. svátostech všecky viny a všecky tresty odpouští a posvěcující milostí nás ozdobuje a že nám kromě sv. svátostí účinlivou milost uděluje, s níž odpuštění všedních vin a časných trestů, konajíce dobré skutky, dosahujeme. Ale zároveň jest také pravda, že dostiučinění Kristovo jest nekonečné a že ani ve sv. svátostech ani kromě sv. svátostí vyčerpáno není a že *vždy* — *neztenčeně* trvá.

Skutky Panenky Marie byly taktéž nejen záslužné, ale i dostičiníci. Jimi mohla i nejpřísnější spravedlnost za převeliké tresty usmířiti. Poněvadž ale tato milá dcera Boha Otce, drahá Matka Boha Syna a neporušená choť Ducha sv. ani jedinkého trestu od spravedlnosti božské k očekávání neměla, nemohla veškerého svého dostiučinění pro sebe vůbec potřebovati.

Podobně byly i dobré skutky všech svatých a světic Božích nejen záslužné, ale i dostičiníci a spravedlivý Bůh jim pro ně všecky jejich časné tresty, jichž si svými poklesky zasloužili, odpustil. Ale přemnozí svatí a světice konali tolik a tak obtížných dobrých skutků, že jimi mnohem více dostiučinili, než dostiučiniti měli. Tohoto nadbytku svých dostiučinění, nemohou již více pro sebe potřebovati, poněvadž

— požívajíce nevýslovné blaženosti — žádných trestů k odčinění nemají.

Veškerá tato dostiučinění, jichž Panna Maria a ostatní svatí a světice Boží pro sebe potřebovati nemohou, splývají do dostiučinění či zásluh Kristových — ne snad proto, aby je rozmnožily, neboť zásluhy Kristovy jsouce nekonečny, nemohou ničím ani rozmnoženy ani ztenčeny býti — nýbrž jenom proto, poněvadž skrze zásluhy Kristovy své pravé ceny nabyly a zásluhami v pravém slova smyslu se staly.

Pro zásluhy příštího Vykupitele byla Panenka Maria před prvotním hříchem ochráněna a jenom pro Jeho zásluhy staly se všecky její skutky záslužnými. Sv. mučeníci získali si zásluh, poněvadž *pro Krista* trpěli, sv. panicové a panny získali si zásluh, poněvadž *Krista přečistého* následovali. Poněvadž všecky dobré skutky svatých *jenom* skrze zásluhy Kristovy záslužnými se staly, splývají také všecky nadbytné zásluhy svatých zpět do zásluh Kristových, jenž jest začátek i konec všeho tvorstva. Ale ačkoliv zásluhy Panny Marie a všech svatých do zásluh Kristových splývají, neslučují se s nimi tak, aby se z nich staly zásluhy jenom Kristovy, nýbrž zůstávají povždy i jejich vlastními zásluhami. Jako Kristus Pán s Pannou Marií a všemi nebešťany jedinou rodinu tvoří, — tak také tvoří zásluhy Kristovy se zásluhami Panny Marie a svatých jediný, nerozlučný celek.

Tento nerozlučný celek nadbytných zásluh má do sebe tolik usmiřující moci, že jím neúprosná spravedlnosť božská za převeliké tresty usmířena býti může a — přece ti, kdož si jich získali, nemohou jich pro sebe upotřebiti! Ale tyto nadbytné zásluhy nemohou také *mrtvě* ležeti, neboť v království nebeském jest *život věčný* — život pak a mrtvo nemohou spolu obstáti! Proto musí nadbytné zásluhy Kristovy a svatých — ačkoliv jich nebešťané pro sebe upotřebiti nemohou — neustále působnosť svou, kteráž jest zjevem života, osvědčovati.

Mají-li působnosť svou osvědčovati, musí býti důkladně oceněny. Cena jejich jest veliká, neboť mohou spravedlnosť Boží za převeliké časné tresty úplně usmířiti, tyto časné tresty v plné míře nahraditi a tak k dosažení života věčného platně působiti. Pro tuto velikou cenu říká se jim — *poklad.*

Tento poklad, který nebešťanům již prospěti nemůže, odevzdal Kristus Pán Církvi sv., když jí odevzdal — klíče království nebeského. Odevzdáním klíčů dal jí moc, aby věřícím nejen brány nebes otevírala a jim přístup do nebe zjednávala, ale hlavně aby *z nebeských pokladů vybírala*, jimi za časné tresty, jež věřícím na cestě k nebi obyčejně překáží, Spravedlnosti božské náhradu podávala a je tak přímo a bez ohně očistcového do království nebeského přiváděla.

Z tohoto sobě předaného pokladu podává sku-

tečně Církev sv. spravedlnosti božské zásluhy Kristovy a všech svatých v úplnou náhradu za časné tresty, když je kajícníkům — bezprostředně odpouští. Proto také učí sv. Tomáš: „Kdo dosahuje odpustků, *nedosahuje vlastně odpuštění časných trestů*, nýbrž poskytuje se mu, čím by tresty své nahradil“ (suppl. q. 25. art. 1. ad 2.) — totiž zásluhy Kristovy *a* svatých.

5. Kdykoliv tedy Církev sv. odpustky uděluje, uděluje kajícníkovi, odpouštějíc mu bezprostředně jeho časné tresty — velikou milosť a zároveň podává ihned spravedlnosti Boží, kteráž odpouštěti nemůže, za něho úplnou náhradu. Tímto jediným výkonem vykonává na jednou dva výkony, jež na první pohled spolu sloučiti se nedají; neboť udělujíc odpustky koná vzhledem *k člověku* — skutek největšího milosrdenství a vzhledem *k Bohu* — skutek nejvyšší spravedlnosti. Proto jsou také odpustky jedním z oněch důvodů, že Církev sv. jest opravdivá prostřednice mezi Bohem a lidmi.

Prostředničí svůj úřad může Církev sv. vykonávati, poněvadž ji Kristus Pán k němu oprávnil, svěřiv jí s klíči království nebeského i nebeský poklad, kterýž proto i *„církevní poklad“* se nazývá.

O tomto „pokladu církve, jenž chová nové i staré perly“ zmiňuje se již sv. Jan Zlatoústý (344—407) *). Názvu toho užívalo se hlavně od

*) hom. in ss. mm. Juvent. et Max. Taktéž sv. Augustin ser. 18 in ps. 49. a sv. Ambrož de poenit 1, 15.

jedenáctého století ve školách, odkudž i do církevní mluvy se dostal a brzy obecným se stal. V úředních listinách objevuje se teprve za papežování Klimenta VI. (1342—1352). Ale ačkoliv název „poklad církevní“ teprve tak pozdě se vyskytá, chovali vždy věřící víru „ve společné zásluhy Kristovy a svatých,“ neboť víra tato jest tak stará jako Církev sv. sama.

6. Jakož ani jinak býti nemůže, nenechali ti, kdož na Církvi sv. ani dobré místečko nalézti *nechtějí*, ani církevní poklad s pokojem a aby jej svými útoky tím jistěji rozbili, zahalují se v plášť učenosti a dokazují se stanoviska „vědy“, že církevní poklad má hodnotu pouze — „imaginární“, t. j. smýšlenou a že ho tedy ve skutečnosti vůbec ani není. Kdyby mělo býti pravda, že učení o církevním pokladu jest jenom pouhou domněnkou a smyšlenkou a kdyby Církev sv. z takového „pokladu“ — *jehož vůbec ani není* — časné tresty kajícníkům nahražovala — — pak by ovšem celé odpustky nestály ani za řeč.

Ale díky Bohu není tomu *úplně* tak, jak mnohému i se stanoviska té vědy, která všecko jenom číslicemi nade vší pochybnosť dokazuje a kteréž matematika říkají, býti se *zdá*.

Proti této vědě bojovati anebo s ní dokonce snad se příti, jest velmi — velmi těžko, poněvadž jest tak příliš učená; ale žádnému katolíku také ještě nenapadlo matematické *pravdy* popírati; naopak *každý* jim věří tak pevně jako

článkům své víry a mnohý snad ještě pevněji. A na základě těchto matematických pravd může každý, kdo ve „vyšší matematice“ jen poněkud se vyzná, snadno si vypočísti, že církevní poklad jest sice imaginárný, ale právě proto že cenu má.

Matematika zabývá se dvojími hodnotami: skutečnými a — imaginárnými a rozeznává u každé z nich vlastnosť buď zápornou anebo kladnou.

Skutečnou hodnotu přisuzuje všem věcem, jež na světě jsou. Tak ku př. připisuje matematika skutečnou hodnotu také — zrovna jako ostatní neučení lidé — *penězům* a přikládá jim po svém učeném způsobu vlastnosť buď zápornou anebo kladnou. Kdežto obyčejní lidé říkají: všecky peníze na světě jsou buď dluh anebo jmění — praví matematika: všecky peníze na světě mají hodnotu skutečnou a sice buď zápornou anebo kladnou. Hodnotou zápornou vyrozumívá: dluh (—) a hodnotou kladnou: jmění (+).

Imaginárnou hodnotu přisuzuje všem věcem, jež na světě nejsou. Tak ku př. člověk, jenž před tisíci lety zemřel, není arciť již na světě. *Tehdáž* — za svého živobytí — měl dojista nějaké peníze — buď dluh anebo jmění — ale když zemřel, připadlo vše — co měl — jeho dědicům anebo vůbec někomu jinému. *Nyní* nemá tento před tisíci lety zemřelý zajisté ani dluhův ani jmění. Ale ačkoliv tento člověk sku-

tečně žádných peněz nemá, můžeme si přece mysleti — člověk *prý* si může myslet, co chce — že má dluhy anebo že má jmění. Jakou hodnotu mají dluhy aneb jmění člověka před tisíci lety zemřelého, po němž nyní již ani památka není? Matematika praví učeně, že *imaginárnou*, obyčejný člověk řekne ale zkrátka, že *žádnou*.

A přece kolikráte již se stalo, když mýtil les anebo rozdělával neúrodné dráhy — přišel na — staré peníze. Jakou hodnotu mají takové zakopané peníze? I bez vyšší matematiky ví každý, že — skutečnou. Mají-li ale skutečnou hodnotu, pak musí být buď dluh anebo jmění. Dluhem nejsou, poněvadž jich nemá ani dlužník, ani věřitel a jměním také nejsou, poněvadž jich vůbec nikdo nemá. Jakou mají tedy hodnotu? Pro toho, kdo je zakopal — žádnou; pro toho ale, kdo je nalezl — velkou. To právě jest hodnota — imaginárná.

Nejen velebená věda matematická ale i opovrhovaná věda katolická počítá s dvojími hodnotami: skutečnými a imaginárnými, z nichž každá má vlastnosť buď zápornou anebo kladnou.

Skutečnou hodnotu přisuzuje věda katolická všemu, *co před Bohem platí* a to ovšem nejsou ani peníze, ani přírodní síly, ba ani ne celá příroda, nýbrž — *skutky lidské*. Skutky lidské mají ve vědě katolické skutečnou hodnotu a sice buď zápornou = hřích, jejž Bůh tresce, anebo kladnou = zásluhu, kterouž Bůh odměňuje.

Imaginárnou hodnotu přisuzuje věda katolická všem skutkům lidským, *jež by před Bohem*

platiti mohly a sice buď zápornou = trest, jímž by Bůh hřích dojista ještě stíhal, kdyby ještě více zasluhoval, anebo kladnou = odměnu, jíž by Bůh zásluhu dojista ještě více odměnil, kdyby odměna udělena býti mohla. — Když lidé umírají, musejí opustiti všecky peníze, „ale skutkové jejich následují jich“ (Zjev. 14, 13.) na věčnost, kdež teprve vlastně a skutečně oceněni bývají. Hříchy tresce spravedlivý Bůh ohněm věčným anebo očistcovým, zásluhy pak odměňuje blahoslavenstvím nebeským.

Avšak mnozí svatí konali na světě velmi mnoho obtížných dobrých skutkův a nedopustili se buď žádných anebo málokterých a to ještě jen všedních hříchův. Těmito svými dobrými skutky získali si velikých zásluh, které také spravedlivý Bůh odměnil, přijav je do blahoslavenství věčného. Poněvadž dobří skutkové spravedlivých jsou nejen záslužní, nýbrž i dostiučinící, učinili jimi také trestající spravedlnosti Boží zadost, ač od nich buď pražádného anebo jen malého dostiučinění žádala. Tohoto svého buď celého anebo částečného dostiučinění nemohou pro sebe potřebovati, poněvadž ho od nich Bůh nepožaduje. Toto dostiučinění nemá pro ně na věčnosti pražádné — skutečné ceny, má pro ně tedy jenom imaginárnou cenu zápornou, že by totiž Bohu za své hříchy dostiučiniti mohli, kdyby buď vůbec nějaké měli anebo za ně *ještě* nějakých trestův zasluhovali.

Ale z toho, že nějaká věc pro někoho žádné

skutečné ceny nemá, nenásleduje ještě, že ani pro jiného žádnou cenu míti nemůže: tak jako z toho, že nějaká matematická veličina má hodnotu imaginárnou, nikterak nevyplývá, že již pražádné ceny nemá. Věc, která nemá skutečné ceny pro jednu osobu, může míti i nesmírnou cenu skutečnou pro osobu jinou a veličiny imaginárné nabývají skutečné hodnoty, když jimi podle matematických zákonů se nakládá.

Z toho, že nadbytné zásluhy Krista Pána, Panenky Marie a všech svatých a světic Božích pro ně samy žádné skutečné ceny nemají, nenásleduje ještě, že ani pro nás pražádné skutečné ceny nemají anebo — jak se učeně povídá — že, poněvadž tyto zásluhy jsou imaginárné, pražádnou skutečnou cenu ani pro nás míti nemohou. Na základě matematických názorů lze sice nazvati nadbytné zásluhy — imaginárnými, ale právě podle těchto matematických zákonů *není* dovoleno uzavírati, že pro skutečnosť pražádnou cenu míti nemohou.

Poněvadž nadbytné zásluhy Kristovy a svatých v království nebeském upotřebeny a tak skutečně oceněny býti nemohou, předal je Kristus Pán Církvi sv. a *tímto předáním* nabyly pro *Církev sv.* hodnoty skutečné. Předání toto stalo se *jenom* podle vůle Boží, která chce, aby každý — i nejmenší — dobrý skutek úplně oceněn byl. A právě proto, poněvadž Kristus Pán s imaginárnými zásluhami jenom podle vůle Boží naložil, pozbyly své imaginárnosti, staly

se hodnotami skutečnými a tvoří v skutku a pravdě poklad, z něhož Církev sv. časné tresty tak platně uhraditi může, jako může i člověk — jenž zakopaný poklad nalezl — z něho i své nejhorší věřitele uspokojiti.

Pokud jest poklad v zemi zakopán, jest *mrtvý* a pro každého, kdo o něm neví, úplně bez ceny. Jakmile byl ale nalezen, stává se jaksi *živým* a nabývá své pravé — *skutečné ceny*.

Podobně by byl zůstal i poklad ze zásluh Krista Pána, Panny Marie a všech svatých pro každého — i pro nebešťany i pro věřící na zemi — úplně mrtvým, kdyby byl zůstal *pouze pokladem nebeským*; ale jakmile jej Kristus Pán Církvi sv. předal a jej *pokladem církevním* učinil, stal se pokladem živým. Církev sv. podává z něho spravedlnosti božské úplnou náhradu za všecky časné tresty, jež kajicníkům skrze odpustky bezprostředně odpouští.

Nahražujíc Církev sv. časné tresty kajicníkovy ze zásluh Kristových *a ze zásluh svatých*, nečiní zásluhám Kristovým žádné — ani nejmenší — ujmy, jako by snad zásluhy Jeho o sobě k uhražení časných trestů nedostačovaly a zásluhami svatých rozmnoženy a sesíleny býti musely. Církev sv. vyznává celým svým učením a životem ustavičně, že zásluhy Kristovy neskončené jsou a žádnými cizími zásluhami nejen ani rozmnoženy a sesíleny, ale ani ničím na světě a pod světem ztenčeny a seslabeny

býti nemohou — a věří pevně, že zásluhy svatých do zásluh Kristových splývají a s nimi jediný nerozlučný celek tvoří, poněvadž — *právě naopak* — zásluhy svatých *jenom* zásluhami Kristovými rozmnoženy a sesíleny byly, ano teprve zásluhami v pravém slova smyslu se staly. Ale z toho, že zásluhy svatých jenom skrze zásluhy Kristovy opravdovými zásluhami se staly, nemůže a nesmí souditi a také nesoudí Církev sv., že zásluhy svatých se zásluhami Kristovými se *smísily*, *v zásluhy Kristovy se proměnily a jejich vlastními býti přestaly.* Církev sv. hrozí se ukřivditi a sebe menší ujmu učiniti zásluhám Kristovým anebo Kristu Pánu samému; ale zároveň bojí se také ukřivditi svatým a je snad o jejich zásluhy připraviti. A věru nemá Církev sv. pražádné příčiny, aby snad svatým jich zásluhy upírala a z nich pouze zásluhy Kristovy činila; neboť ví, že Kristus Pán sám tolik zásluh si získal, že opravdu nepotřebuje, aby si přisvojoval i to — co dobrého jiní *jenom s Jeho pomocí* vykonali. Proto také učí, že zásluhy svatých — ačkoliv v Kristu svůj počátek i cíl mají — přece jejich vlastními zásluhami zůstávají a že svatí svými zásluhami podle své vůle naložiti a jimi tedy i nám k životu věčnému platně prospěti mohou. Na základě tohoto učení věří každý katolický křesťan:

Zásluhy Kristovy usmiřují *samotny* spravedl-

nosť Boží za naše těžké viny a věčné tresty *ve* sv. svátostech (především křtu a pokání).

Zásluhy Kristovy usmiřují *samotny* spravedlnosť Boží za naše všední viny a časné tresty *kromě* sv. svátostí.

Zásluhy svatých usmiřují *ve spojení se zásluhami Kristovými* naše časné tresty v odpustcích.

Víra tato jest ospravedlněná, poněvadž dělá *podstatný* rozdíl mezi zásluhami Kristovými a zásluhami svatých. Zásluhy Kristovy jsou k dosažení života věčného nevyhnutelně potřebny, *zásluhy, svatých* ale jenom *velmi užitečny.* Jestliže v obyčejném životě velmi užitečná věc věci velmi nevyhnutelně potřebné, *s níž k jednomu a témuž cíli směřuje*, nikdy na ujmu býti nemůže, ale ji jenom podporovati musí: nemohou býti ani zásluhy svatých zásluhám Kristovým, *s nimiž svorně k našemu spasení směřují*, na ujmu, naopak musí nám býti jenom k velikému prospěchu a proto učí Církev sv. zcela správně, že odpustky se udělují *skrze zásluhy Krista a svatých.* —

„Jiní pracovali a vy jste v jejich práce vešli“ (Jan 4, 38.) — pravil kdysi Kristus Pán svým učenníkům a tatáž slova opakuje i nám nesčíslněkráte Církev sv. — Spasitel náš, Jeho a naše svatá Matka, svatí a světice Boží činili dobré a trpěli pro spravedlnosť — a my blahodárné ovoce jejich dobrých skutkův okoušíme,

jako pozdní vnukové se občerstvují ze stromův od pradědů štípených. Ovoce jejich dobrých skutků patří nám podle práva nejsvětějšího — poněvadž posvěcující milosť, která nám ve svátosti pokání se udílí, nás s Kristem a celou Jeho rodinou co nejúžeji spojuje a jejich právními dědici činí. Proto jsou odpustky odpuštění aneb zmírnění časných trestův za osobní již prominuté hříchy, udělené od Církve sv. mocí klíčův kromě svátosti pokání skrze zásluhy Ježíše Krista a svatých

4. platné před Bohem . . .

1. Platné nazýváme to, co nějakou cenu má — a proto může býti před Bohem jen to platné, čemu Bůh nějakou cenu přikládá. Co Bůh řekne, platí, poněvadž na Svá slova váhu klade. Proto jsou také před ním všecky Jeho skutky platné.

Jinak ale jest se skutky lidskými. Rozdíl mezi Bohem a lidmi jest nesmírný — nekonečný. Bůh jest Stvořitel — lidé pouzí tvorové. Pro tuto nesmírnou nerovnosť nemůže žádný skutek ani jediného člověka ani všech lidí dohromady sám o sobě před Bohem nějakou byť i nepatrnou cenu míti. Že dobré skutky naše před Bohem ceny nabývají, pochází jen odtud, poněvadž jim Bůh odměnu přislíbil a poněvadž je v milosti a s milostí Boží konáme. Slíbiv Bůh odměnu na dobré skutky, zavázal se —

mluvíc po lidsku — že naše dobré skutky za platné míti bude.

Jako dobří skutkové před Bohem platni jsou — ne sami o sobě — nýbrž poněvadž jim Bůh odměnu slíbil: tak také veškeré soudní výkony Církve sv. před Bohem platnost mají — ne samy o sobě — nýbrž poněvadž Bůh Církvi sv. nejvyšší soudní moc — klíče království nebeského — svěřil. Kdyby byl Bůh Církvi sv. klíče království Božího nesvěřil, nemohla by ani jedinkého hříchu a ani nejmenšího trestu platně odpouštěti a každé odpuštění bylo by před Bohem zrovna tak platné, jako když turecký mufti pravověrnému moslemu rozkošný ráj třeba až v třetím nebi slibuje. Ale Bůh dal Církvi sv. nejvyšší soudní moc na zemi, svěřiv jí klíče království nebeského a tak — mluvíc po lidsku — zavázal se sám, že na nebi za platné míti bude, cokoliv Církev sv. na zemi rozváže anebo sváže. Majíc klíče království nebeského, jest Církev sv. oprávněna od samého Boha, hříšníku nebe otvírati aneb zavírati a proto má Bůh její jednání za platné.

Hříšníkovi zabraňují přístup do nebe nejen hříchy vůbec, nýbrž i časné tresty; neboť kdo časnými tresty stižen jest; nepřichází do nebe nýbrž do očistce. Jsouc oprávněna Církev sv. hříšníku království nebeské otvírati, odpouští mu mocí klíčův ve svátosti pokání viny a věčné tresty a odpuštění to jest před Bohem platné. Dosáhnuv kajícník odpuštění hříchův

nemůže ještě přímo do nebe se dostati, poněvadž mu časné tresty brány nebes ještě na čas zavírají. Jsouc oprávněna i všecky překážky na cestě k nebi odklízeti a věřící do království nebeského jistě uváděti, odpouští Církev sv. kajícníkovi jmenem Božím a na místě Božím kromě svátosti pokání časné tresty a — aby spravedlnosti Božské úplně zadost učiněno bylo, nahražuje je z pokladu církevního.

Poněvadž ale Bůh sám, předávaje Církvi sv. klíče království nebeského, se zavázal, že na nebi vše za platné uzná, co by Církev sv. na zemi rozvázala anebo svázala a poněvadž Církev sv. za odpuštěné časné tresty ihned také úplnou náhradu spravedlnosti božské z církevního pokladu přináší: platí také před Bohem, když časné tresty odpouští a proto jsou odpustky před Bohem platné.

2. Že odpustky před Bohem platné jsou, dokazuje dále i poslání Církve sv. „Jakož mne poslal Otec i já posýlám vás“ (Jan 20, 21.) — řekl Pán Ježíš sv. apoštolům před svým nanebevstoupením. Rozeslal je po světě za tím účelem, pro jaký sám na svět přišel a s touž mocí jakou sám měl. Účel poslání Kristova jest spasení lidské a moc Jeho božská: odpouštěti hříchy. Posýlaje tedy Kristus Pán Církev sv. do celého světa, aby přivaděla hříšné lidstvo k Bohu — k spasení, dal jí — aby tohoto účelu dosáhla — taktéž božskou moc, odpouštěti hřích . Moc božská jest však neobmezená —

všemohoucí a vystačuje nejen k odpuštění viny věčných trestů, nýbrž i trestů časných. A jako Pán Ježíš odpouštěje Svou božskou mocí hříchy, nejen viny a věčné tresty, ale i časné tresty platně odpouštěl: odpouští i toutéž božskou mocí Církev sv. platně všecky hříchy, když ve svátosti pokání viny a věčné tresty a kromě svátosti pokání časné tresty odpouští. Moc Církve sv. jest moc Kristova, kteráž jest zajisté před Bohem platná, proto musí i vykonávání této moci před Bohem platiti. Poněvadž ale před Bohem platí, když Církev sv. odpouštíc časné tresty — božskou moc, kterouž jí Kristus Pán dal, vykonává — proto jsou odpustky před Bohem platné.

3. Že odpustky před Bohem platí, dokazuje všecka víra a celý život Církve sv. Církev sv. považovala vždycky svůj úřad za úřad božský a po celých 19 set let není v dějinách příkladu, aby dělala rozdíl mezi záležitostmi svými a božskými, nýbrž vždy a všude — nejen za doby své slávy a moci, ale i za dob svého utrpení — dovolávala se svého božského poslání a své božské moci. Odvolávajíc se na svou božskou moc, ukládala věřícím tresty a věřila, že tyto od ní uložené tresty i před Bohem platí. Odvolávajíc se na svou božskou moc odpouštěla uložené tresty a věřila, že od ní odpuštěné tresty i Bůh odpustil. Po všecky doby svého trvání měla jasné vědomí, že stojí k Bohu v poměru tak něžném, jaký si jen mysliti lze. Toto úzké a

svaté spojení Církve s Kristem klade již veliký apoštol národů i nejspořádanější křesťanské rodině za vzor. „Muži“ — jsou jeho slova — „milujte manželky své, jakož i Kristus miloval Církev a vydal sebe samého za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody skrze slovo života, aby sobě učinil církev slavnou, nemající poskvrny, ani vrásky, neb cokoli takového, ale aby byla svatá a neposkvrněná. Takť i muži mají milovati manželky své jako svá těla. Kdo miluje manželku svou, sebe samého miluje. Žádný zajisté nikdy těla svého neměl v nenávisti; ale krmí a chová je jako Kristus církev.“ (Ef. 5, 25—29.) Těmito ze srdce mluvenými slovy označuje sv. apoštol zřejmě, že mezi Kristem a Církví svatou jest nejněžnější láska a nejúplnější shoda, kterouž i křesťanským manželům vřele odporoučí.

Jestliže ve zbožných křesťanských rodinách — kde přece není možná bez nějakých poklesků a nedostatků žíti — manžel vážnosť manželčinu vždycky udržeti se snaží a se vším souhlasí, co manželka křehká, často chybující dovoluje a promíjí a jestliže všecky od manželky uložené anebo prominuté tresty za platné má: čím více Kristus — tento nedostihlý vzor vší dokonalosti — souhlasí se vším, co Jeho slavná, svatá choť, na níž není ani poskvrny ani vrásky neb cokoli takového, kteráž řízena jsouc sv. Duchem, Duchem Kristovým, chybiti, mýliti se nemůže, za platné má, co *tato* Církev sv. činí,

aby duchovní jejich dítky beze všech překážek přímo k Bohu — cíli svému — se dostaly! Mezi Kristem a Církví není a nemůže býti sporu. Co jest neplatné před Bohem, jest neplatné i před Církví a co jest platné před Církví jest i platné před Bohem. Odpustky jsou platné před Církví a proto jsou platné i před Bohem.

Právě proto, že odpustky před Bohem platné jsou, udílí je Církev sv. podle vůle Boží a ne podle své zvůle. Jako ve svátosti pokání odpouští viny a věčné tresty jenom těm, kteří všecky podmínky, jež k hodnému přijetí této svátosti se požadují, naplnili: tak odpouští i časné tresty jenom těm, kteří zvláštními skutky osvědčili, že této milosti hodni jsou. Odpustky jsou totiž odpuštění aneb zmírnění časných trestů za osobní již prominuté hříchy, udělené od Církve sv. mocí klíčů kromě svátosti pokání skrze zásluhy Ježíše Krista a svatých platné před Bohem

5. těm, kteří za podmínek stanovených kající skutky konají.

A. Odpustky pro kajícníky.

Aby si kajícníci odpustky získati mohli, zapotřebí jest zvláštních podmínek, jež se týkají 1. Církve sv. a 2. kajícníka.

1. Podmínky se strany Církve sv.

Odpustky jsou úkon soudní a proto může je udělovati jenom, kdo v Církvi sv. soudní

moc drží. První podmínka k platnému získání odpustků jest, aby

1. církevní soudní moc odpustky ohlásila.

Právo vykonávati v Církvi sv. soudní moc čili právomoc v oboru církevního soudnictví jest dvojího druhu: *a*) řádná — *b*) odkázaná (přenešená).

Řádná právomoc jest ona, kteráž trvale a nerozlučně s úřadem církevním spojena jest. Tuto řádnou právomoc v celé Církvi sv. dal sám Kristus Pán sv. apoštolu Petru, když mu předával klíče království nebeského a všem jeho nástupcům římským papežům. Římský papež má tedy právo udíleti odpustky *v celé Církvi.*

Jako po sv. Petru měli nejvyšší soudní moc sv. apoštolové, tak mají i po římském papeži nejvyšší moc v Církvi sv. nástupcové apoštolů — arcibiskupové a biskupové. Úřad biskupský má svůj původ od Boha — obsahujeť v sobě plnosť kněžství — a proto i s tímto úřadem spojena jest řádná právomoc. Mohou tedy arcibiskupové a biskupové platně ohlašovati odpustky ve všech krajinách, nad nimiž je náměstek Kristův — sv. Otec — ustanovil. Arcibiskupové mohou udělovati odpustky v celé *církevní provincii*, tedy nejen ve své arcidiecési nýbrž i v diecésích, které k jejich arcidiecésím připojeny jsou, a biskupové ve svých diecésích. Z rozumných a podstatných příčin obmezil sv. Otec Innocenc III. (1198—1216) na 4. církevním

sněmu v Lateráně r. 1215. odbývaném právo arcibiskupů a biskupů udíleti odpustky, takže mohou nyní udíleti odpustky jen neplnomocné a sice když světí kostel na 1 rok a když slouží slavnou mši sv. v biskupském ornátě na 40 dnů. Právo toto mají biskupové mocí svého úřadu a mají je tak dlouho, pokud k vykonáváním svého úřadu od sv. Otce oprávněni jsou.

Odkázaná právomoc jest ona, která se zakládá *v plnomocenství* uděleném od toho, jenž požívá řádné právomoci. Plnomocenství toto uděluje také sv. Otec kardinálům a svým poslancům, dovoluje jim, aby udělovali odpustky ve prospěch kostelů a kaplí na 7 let a 7 čtyřicetidenní a 100 dnů na nějaký dobrý skutek v oněch krajinách, do nichž posláni jsou. Právo udělovati odpustky může přenešeno býti nejen na církevní hodnosty, ale i na pouhé kněze ano i na ty, kteří jen nižší svěcení obdrželi, avšak nikdy na osoby světské.

Odpustky papežské ohlašují obyčejně biskupové svými pastýřskými listy, jež věřícím *s potřebným výkladem* s kazatelny se předčítají. Odpustky, jež biskup udílí, ohlašují se za jeho přítomnosti při službách Božích.

Aby sv. Otec odpustky platně ohlásil, zapotřebí jest

2. spravedlivé příčiny. Neodevzdalť zajisté Spasitel Církvi sv. poklad, aby ním plýtvala, nýbrž aby z něho věřícím k jich spasení udílela, Za rozumnou a spravedlivou příčinu

platí *pobožnosť*, neboť ta v sobě zahrnuje uctění Boha a spasení bližního. Poněvadž uctění Boha a spása bližního na rozličný způsob dosaženy býti mohou, bývají také odpustky za rozličnými příčinami ohlašovány. Nejobyčejnější příčiny, pro něž sv. Otec odpustky udílí, jsou: obrácení hříšníků, vyplenění kacířství, rozšíření sv. víry, rozmnožení úcty některého svatého, obránění církevního majetku, zbudování nějakého chrámu, dobročinného ústavu ano i odvrácení nějakého nebezpečenství: války, hladu, moru atd. Tak n. př. ohlásil r. 1854. sv. Otec Pius IX. (1846—1878) milostivé léto, aby si zabezpečil modlitby věřících a pomoc Boží, jíž potřeboval, chtěje slavným způsobem prohlásiti článek víry o Neposkvrněném Početí Panny Marie. Poněvadž jsou potřeby Církve sv. přerozličné, jsou přerozličné i příčiny k ohlašování odpustků.

Jako může sv. Otec ze spravedlivé příčiny odpustky ohlásiti, může je také ze spravedlivé příčiny odvolati. Avšak k platnému odvolání odpustků není zapotřebí ani spravedlivé příčiny; neboť kdyby papež i beze vší příčiny některé odpustky odvolal, bylo by odvolání jeho platné a nikdo by odpustků těch získati si již nemohl. Právě z této okolnosti plyne jasně, že odpustky jsou duchovní — *milosť*.

K dosažení dobrého účele jest zapotřebí i prostředků. Nejvýdatnější prostředky Církve sv. jsou — dobré skutky. Proto také určuje vždy odpustková listina

3. *dobré skutky*, jež každý, kdo si ohlášených odpustků získati chce, vykonati musí. Ukládají se obyčejně: modlitba, půst, almužna, návštěva některého chrámu aneb Božích muk atd. atd. Při ukládání těchto dobrých skutků béře se ovšem ohled na povahu osob, zvláštnosti míst a důležitosť účele, jenž dosáhnouti se má. Podle obecného poměru měly by na obtížnější dobré skutky ukládati se také větší odpustky; ale neděje se tak vždycky. Kdyby měla míra odpustků vždy podle velikosti dobrých skutků se určovati, považovali bychom snad odpustky za — odměnu dobrých skutků a ne za milosť. Jako ve svátosti pokání může zpovědník z rozumných příčin uděliti za těžké hříchy i velmi lehké pokání — odpuštění hříchů jest milosť nám pro zásluhy Krista Pána darmo daná — podobně může i sv. Otec z rozumných příčin i na dosti malé dobré skutky velké ano i plnomocné odpustky uděliti; neboť odpuštění časných trestů jest milost od Církve sv. prokázaná. Obyčejně však spojuje sv. Otec s obtížnějšími dobrými skutky větší a s menšími dobrými skutky skrovnější odpustky. Na dobré skutky, jež již samy sebou přikázány jsou, neudílejí se odpustky ku př. na svěcení nedělí a svátků, zachování 40denního postu atd.

Věrný křesťan neposuzuje ukvapeně, mnoho-li odpustků na nějaký dobrý skutek uděliti se má, nýbrž přenechává všecken soud své duchovní matce, Církvi sv., která nejlépe naše a

své potřeby zná a ví, že — kdyby některý dobrý skutek vzhledem k jednomu křesťanu třebas příliš nepatrný byl — vzhledem k milionům křesťanů velice důležitým se stává. Křesťanské pozdravení od jednoho křesťana dané jest příliš nepatrné; ale nesmírně důležito jest, aby *všickni* křesťané křesťanským pozdravem se ctili a tak každodenně víru svou slovem i skutkem vyznávali.

Zbožný křesťan učiní nejlépe, když, zanechaje všeho zbytečného posuzování, se rozpomene, že odpustky jsou *milosť* a že jenom ten, kdo milosti udílí, právo má udělovati je, jak sám chce a ne snad, jak se někomu líbí.

Aby tedy odpustky před Bohem platné byly, zapotřebí jest se strany Církve sv., aby ohlášeny byly oprávněnou církevní vrchností ze spravedlivé příčiny na dobré skutky. Avšak k platnému a zároveň také hodnému dosažení odpustků vyžadují se také ještě

2. podmínky se strany kajícníka.

Poněvadž se udílejí odpustky z pokladu *církevního*, rozumí se již samo sebou, že na církevní poklad může nároky činiti jen ten, kdo jest údem Církve sv. Vyobcovaní, odpadlíci, nevěřící — zkrátka všickni, kdo nejsou údy Církve sv., nemohou si odpustky získati. Aby katolický křesťan odpustky platně si získal, musí býti

1. *v stavu milosti Boží.* Bez odpuštění viny a věčných trestů není možné odpuštění časných trestů. Zásluh Kristových může se státi jen

ten účastným, kdo jsa živým údem Kristovým, s Ním v tak úzkém spojení jest jako réva s vinným kmenem. Jen živý úd přijímá působivé šťávy od ostatních údů. Ochromená, mrtvá ruka nemůže býti oživena, třebas by hlava sebe zdravější a údy sebe silnější byly. Křesťan v smrtelném hříchu postavený jest pro život věčný mrtvý, nemůže nadbytných zásluh Kristových a svatých účastným se státi a odpustků si získati. K získání odpustků jest zapotřebí úplné smíření se s Bohem ve svátosti pokání anebo aspoň vzbuzení lítosti s předsevzetím, že co nejdříve k sv. zpovědi půjdeme.

V milosti Boží postavený křesťan má

2. *účel* na paměti míti, jehož Církev sv. ohlášením odpustků dosáhnouti chce. Není zapotřebí, aby kajícník účel tento dopodrobna znal, postačí úplně, když předepsané dobré skutky na „úmysl Církve sv.“ aneb, což totéž jest, na „úmysl sv. Otce“ vykoná.

3. *Ustanovené dobré skutky* má kajícník dle způsobu, času a místa tak vykonati, jak se poroučí a když ne všecky aspoň poslední skutek v stavu posvěcující milosti dokonati. Poněvadž uložené dobré skutky jsou obyčejně velmi lehké, máme tím svědomitěji všech okolností dbáti. Je-li předepsán určitý den, kdy odpustků si získati lze, počítá se od půl noci do půl noci. Připadá-li na tento den nějaký větší svátek, počítá se od svatvečera téhož svátku až do večera. Předepsáno-li jest přijetí

sv. svátostí, dovoleno jest, sv. svátosti již v den před ustanoveným svátkem přijmouti. Kdo každý týden k sv. zpovědi chodí, může všech plnomocných odpustků získati, které v témž týdnu se udělují, jen když se uchová v stavu milosti Boží; tak ustanovil již papež Kliment XIII. r. 1763. Z dobrých skutků předpisuje se *vždy* modlitba; není-li blíže určena, postačí úplně pomodliti se 5 Otčenášů, 5 Zdrávasů a 1 Věřím v Boha na úmysl sv. Otce.

Listem, jímž odpustky se ohlašují, dovoluje se také začasté, že ohlášené odpustky i duším v očistci přivlastněny býti mohou. Úkaz tento jest opravdu nejkrásnější výkvět křesťanské lásky, kteráž podle slov velikého apoštola národův: „*všeho* se naděje, *všeho* trpělivě čeká, lásky, která *nikdy* nevypadá.“ (1. Kor. 13, 8—9.) Kdo z nás neměl by již nějakého miláčka na věčnosti? — Při svém příchodu na věčnost musel se dostaviti před soudnou stolici Boha nejpřísnějšího, musel vydati počet z celého života svého — z každého i prázdného slova. Praví zajisté věčná Pravda: „Pravím vám, z každého slova prázdného, kteréž mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný.“ (Mt. 12, 36.) Jak mnoho marných slov se nadělá za den — týden — a dlouhá léta? Ale nejen marných, nýbrž i hříšných slov a — skutků! Viděti přítele ve velikém hoři jest opravdu bolestné, ale viděti jej v neskonalé bídě a nemoci mu ničím, pranič ím pomoci, jest hrozné. Každého blaží, když

cizinci v nouzi ulehčiti může, ale jak neskonale více musí blažiti každého katolíka pevná víra, že miláčkům svým ještě za hrobem pomáhati a jim lásku svou — i když již zemřeli — osvědčovati může.

Žádné náboženství na světě nehlásá tak pevnou lásku, která by veškeré údy tak pevně pojila a nikdy — když i tmavý hrob všecky naděje pohřbil — nepřestávala, jako náboženství římsko-katolické — a přece o této nehynoucí lásce snívá tak rádo *každé* nezkažené srdce!

B. Odpustky pro duše v očistci.

Mají-li dušičky z odpustků skutečného prospěchu nabyti, zapotřebí jest

1. se strany Církve sv.,

aby sv. Otec v listině výslovně udal, že ohlášené odpustky duším v očistci na „způsob přímluvy a prosby“ přivlastněny býti mohou.

1. Předávaje Kristus Pán sv. Petru klíče království nebeského, pravil: „cožkoliv svážeš *na zemi,* bude svázáno i na nebi, a cožkoliv rozvážeš *na zemi,* bude rozvázáno i na nebi.“ Moc klíčů vztahuje se tedy jenom na křesťany, kteří na zemi žijí a nikoliv na ty, kteří jsou na věčnosti.

Avšak z toho, že nejvyšší soudní moc cír-

kevní se vztahuje jenom na křesťany, kteří na světě žijí, neplyne ještě nikterak, že Církev sv. již pražádné moci nad křesťany, když z tohoto světa smrtí sešli, nemá.

Světský panovník má také právo nad svými poddanými *jenom ve své zemi* a může *jenom* ve své zemi nad nimi nejvyšší svou soudní moc vykonávati. V cizině — mimo své království — nemůže je platně souditi. A přece může míti a mívá přečasto veliký vliv, když ku př. některý jeho poddaný do cizích zemí se vystěhoval a tam pro nějaký zločin do žaláře uvržen byl. Bývalý panovník nemůže jej ovšem za nevinného prohlásiti, ma jeho trest odpustiti — poněvadž nad ním nemá právomoci. Ale ačkoliv jej nemůže svým soudním výrokem — přímo a bezprostředně — zaslouženého trestu sprostiti, může mu přece — aspoň nepřímo a prostředně — velmi platně posloužiti. Může zajisté i za svého *bývalého* poddaného hojnou náhradu na penězích poskytnouti a svou mocnou přímluvou dosáhnouti, aby ze žaláře propuštěn byl. Že peníze a dobré slovo i v cizině mnoho vydají, jest snad s dostatek známo.

Ve svých zemích má každý panovník právo, provinilcům zasloužené tresty přímo a bezprostředně odpouštěti; v cizině ale může jim odpuštění trestů jenom náhradou a svou přímluvou, tedy nepřímo a prostředně vymoci.

Totéž platí i o Církvi sv., kteráž nejvyšší soudní moc na zemi drží. Církev sv. může kře-

stanům, kteří na zemi žijí, časné tresty výrokem soudním — přímo a bezprostředně — odpouštěti; duším v očistci ale může odpuštění časných trestů jenom nepřímo a prostředně vymáhati, když nejvýš spravedlivému Bohu ze svého pokladu dostatečnou *náhradu* za ně podává a Jej *prosí*, aby jim očistcové tresty odpustil. Proto uděluje také jedny a tytéž odpustky *rozdílně* a sice věřícím na zemi „na způsob rozhřešení“ (per modum absolutionis) a dušičkám v očistci na „způsob přímluvy“ (per modum suffragii).

Církev sv. může i zemřelým odpustky na způsob přímluvy platně přivlastňovati, neboť je přivlastňuje: *a*) svou přímluvou z pokladu církevního, *b*) pro spravedlivou příčinu, *c*) dušičkám, jež na její přímluvy i na její poklady úplné právo mají.

a) Není na světě matky, která by své dítko, když na jejím klíně usnulo, necitelně odhazovala a na ně zapomínala, poněvadž — spí. Zbožná matka klade je opatrně na kolébku, žehná je svatým křížem, ano kropí je i svěcenou vodou a odporoučí andělíčku strážci. Zbožná matka nezapomíná *nikdy* na své dítko, ať si již na jejím klíně hraje anebo dřímá. Tato zbožná a hodná matka jest Církev sv. Když některé její dítko na jejím klíně spánek smrti přemohl, neodhazuje ho necitelně od sebe, nýbrž klade jeho bezduché tělo uctivě do hrobu, žehná je svatým křížem, kropí je svěcenou vodou a odporoučí jeho duši — milosrdenství Božímu. Cír-

kev sv. nezapomíná na své dítky *nikdy*, ani když na světě žijí, ani když se světa odcházejí, ale pamatuje na ně vždy, nejen v životě, ale i po smrti. Při *všech* službách Božích vzpomíná si na živé a — i na mrtvé, uctívá památku všech svatých, ale — i všech *věrných* zemřelých a poroučí všem svým služebníkům — kněžím, aby *častěji* za den se modlili: „Odpočinutí věčné a lehké dej dušičkám, Pane!“ Všecky tyto modlitby jsou modlitby Církve sv., neposkvrněné choti Kristovy, jenž ji Svou vlastní krví obmyl, posvětil a slavnou učinil a proto musí i přímluva *této* Církve před Bohem platiti. — Poklad církevní jsou zásluhy Krista Pána, o Němž Sám Bůh řekl, že Mu na Něm dobře se zalíbilo a spolu také zásluhy Panenky Marie a všech svatých, kteří jsou *přátelé* Boží, a proto musí i *tento* poklad před Bohem platiti.

b) Církev sv. přimlouvá se za dušičky a podává za ně dostatečnou náhradu ze svého pokladu *jenom proto*, aby je Bůh z muk očistcových vysvobodil a k — *Sobě* vzal a *tato* příčina jest dojista podstatná a spravedlivá.

Poněvadž ale Pán Bůh na přímluvu Církve sv. dbá — poněvadž dále církevní poklad před Ním nesmírnou cenu má — a poněvadž konečně příčina, pro kterou Církev sv. své přímluvy a svůj poklad za dušičky obětuje, spravedlivá jest: může Církev sv. odpustky duším v očistci na způsob přímluvy *platně* přivlastňovati.

c) Avšak i duše v očistci mohou této ve-

liké milosti účastnými se státi, poněvadž mají na přímluvu Církve sv. i na její poklad — úplné právo.

Jsouť zajisté dušičky ozdobeny posvěcující milostí Boží, kteráž je s Kristem tak těsně spojuje, jako spojena jest ratolesť s vinným kmenem. Toutéž posvěcující milostí jsou ale s Kristem spojeni také svatí v nebi a věřící na zemi. Církev trpící v očistci, církev vítězící na nebi a církev bojující na zemi tvoří jednu jedinou rodinu Boží, jejíž hlava a jejíž vše jest — Kristus Pán. Spojení jednotlivých údů v této rodině jest tak nerozlučně pevné jako spojení jednotlivých údů v těle lidském.

V těle lidském pomáhá — ano podle přirozeného zákona *má* pomáhati — jeden úd druhému. Trpí-li ruka bolesť, starají se všickni ostatní údové, jak by bolavé ruce ulehčili — neboť „trpí-li oud jeden, trpí spolu s ním všickni oudové.“ (1. Kor. 12, 26.) Bolavý úd má jakési právo, aby ostatní zdraví údové mu pomáhali a polehčovali — *ovšem že každý podle své možnosti.*

Podobně pomáhá i ve veliké rodině Boží jeden úd druhému, ano podle zákona Kristova, jenž poroučí, abychom se milovali vespolek jako sebe samy a sice nejen slovy, nýbrž *skutky, má* jeden druhému v jeho bídě a utrpení pomáhati. Trpícími údy rodiny Boží jsou — ubohé dušičky, jež posvěcující milosť s Kristem a skrze Krista s věřícími na zemi a svatými v nebi co nejúžeji víže a pojí. A právě tímto nerozlučným

spojením nabývají práva, aby pomoc a ulehčení od ostatních spoluúdů požadovati směly.

Že jednotliví údové veliké rodiny Boží ve svém nedostatku vzájemně si pomáhají a spolu v *ustavičném* styku žijí, jest každému katolickému křesťanu do srdce vryto. Proto nenajde dojista nikdo ani nejnepatrnější *katolické* chaloupky, v níž by nevisel nějaký — třeba sebe neumělejší — obrázek svatých a v níž by se nekonaly také modlitby — „za dušičky v očistci". Každodenní tyto modlitby a kvítím zdobené obrazy svatých hlásají dojemně: „Věřím v svatých obcování."

Duše v očistci potřebují za své usouzené tresty dostiučiniti; neboť jakmile požadované dostiučinění spravedlivému Soudci podaly, přicházejí z očistce do blahoslavenství věčného. Dostiučinění toto může jim ale poskytnouti a také poskytuje i církev bojující na zemi i církev vítězící na nebi — ale *každá podle své možnosti* a tudíž i rozličným způsobem.

Věřící na zemi mohou svými dobrými skutky dostiučiniti a své dostiučinění i jinému postoupiti. Jestliže tedy Boha prosí, aby duším v očistci časné tresty odpustiti ráčil a k usmíření Jeho spravedlnosti se svými prosbami zároveň i svá dostiučinění v náhradu podávají, mohou jim svými přímluvami pomoci. Mohou-li ale jednotliví věřící duším v očistci svou přímluvou prospívati, může jim platně tím více celá společnost věřících s římským papežem — celá Církev sv. přímluvou prospěti. Poněvadž ale

Církev sv. s Kristem, s Nímž dušičky spojeny jsou, tajemným svazkem spojena jest: nabývají duše v očistci skrze Krista práva, aby jim Církev sv. svou přímluvou v jich očistcových mukách pomáhala.

Svatí v nebi přimlouvají se *za nás* u Boha a konají tedy dobré skutky, kteréž ale nejsou ani záslužné ani dostičinící, poněvadž nebe jest místo odměny, kdež žádného dostiučinění není více potřeba. Ale mnozí svatí — především Kristus Pán a jeho přesvatá Matka, nashromáždili si — když ještě na světě žili — nesmírných dostiučinění (zásluh), jež Kristus Pán Církvi sv. předal. Tímto předáním neztratily ony zásluhy, jež nyní církevní poklad tvoří, praničeho ze své hodnoty a zůstaly až doposud jejich pravými a vlastními zásluhami.

Poněvadž tyto zásluhy jsou Kristovy, s Nímž duše v očistci posvěcující milostí úzce spojeny jsou a poněvadž jsou i zásluhami svatých, k nimž je věčná Láska víže, nabývají i duše v očistci právě svým úzkým spojením s Kristem a svatými na všecky jejich nadbytné zásluhy také úplného práva. Tyto nadbytné zásluhy jsou tak veliké, že jimi neúprosná spravedlnosť Boží za převeliké tresty úplně usmířena býti může a poněvadž duše v očistci spravedlnosť Boží za převeliké časné tresty usmířiti mají, mohou i tyto zásluhy, na něž dušičky právo mají, spravedlnosti Boží za jejich zasloužené očistcové tresty úplně dostiučiniti a proto

mohou odpustky duším v očistci na způsob přímluvy *platně* přivlastněny býti.

Poněvadž tedy může Církev sv. odpustky duším v očistci na způsob přímluvy *platně* přivlastňovati a poněvadž i odpustky duším v očistci mohou *platně* přivlastněny býti: proto jsou také odpustky od Církve sv. duším v očistci na způsob přímluvy přivlastňované — *před Bohem platné.*

2. Církevní poklad, jejž Kristus Pán a svatí svými zásluhami naplnili a z něhož věřící na zemi jakož i duše v očistci své časné tresty nahražují, jest společným majetkem *celé* Církve sv. — vítězící, bojující a trpící. Ale ačkoliv jest společným majetkem všech, přece jest poměr jednotlivých údů k němu rozdílný a sice podle stavu, v němž se nalézají.

Svatí v nebi mají právo na církevní poklad, *poněvadž* jsou posvěcující milostí s Kristem spojeni a jejich zásluhy do zásluh Jeho splynuly. Poněvadž ale již na soudu Božím obstáli, nepotřebují již tohoto pokladu pro sebe.

Věřící na zemi mají právo na církevní poklad, *pokud* jsou posvěcující milostí s Kristem spojeni, poněvadž Kristus tento poklad Církvi sv. na zemi svěřil. Kristus Pán jí ale tento poklad svěřil, když jí předával klíče království nebeského — nejvyšší soudní moc. Poněvadž má Církev sv. nade všemi věřícími na zemi nejvyšší soudní moc, uděluje jim odpustky — soudním výrokem. Proto podléhají věřící přímo

soudní moci Církve sv. a skrze tuto soudu Božímu.

Duše v očistci mají právo na církevní poklad, *poněvadž* jsou posvěcující milostí s Kristem spojeni; ale duše v očistci jsou „na pravdě Boží," propadly již soudu Božímu a proto nemohou žadným soudním výrokem Církve sv. odpustkův účastnými se státi. Avšak ačkoliv žádným církevním soudním výrokem tedy přímo a bezprostředně odpustkův účastnými státi se nemohou, mají přece právo na církevní poklad a proto mohou jim odpustky přivlastněny býti *jenom způsobem nepřímým.* Tento nepřímý způsob jest onen, jímž duším v očistci vůbec pomáhati můžeme.

Duším v očistci můžeme jenom tím způsobem pomáhati, že za ně dobré skutky konáme, *prosíce* Boha, aby *naše* dobré skutky tak přijal, jako kdyby je byly duše zemřelých samy vykonaly. Způsob tento nazývá se — jakož známo — *způsob přímluvy.* Mají-li tedy i odpustky duším v očistci nějaký skutečný užitek přinésti, musí také Církev sv. ze svého pokladu nejvýš spravedlivému Bohu zásluhy Krista a svatých *nabízeti* a Jej *prositi*, aby tyto zásluhy tak přijal, jako kdyby si jich byly duše v očistci samy získaly a aby jim pro ně jejich časné tresty odpustiti ráčil. Poněvadž Církev sv. Pána Boha prosí a u Něho se přimlouvá, aby pro nabízenou náhradu dušičkám v očistci jich tresty

odpustil, přivlastňuje jim odpustky na způsob přímluvy.

3. Jedna a táž Církev sv. uděluje tytéž odpustky z téhož pokladu rozličným způsobem přímo či na způsob rozhřešení a nepřímo či na způsob přímluvy. Přímo — na způsob rozhřešení — uděluje je věřícím na zemi a nepřímo — na způsob přímluvy — duším v očistci a označuje takto velmi určitě poměr, v jakém k věřícím na zemi a duším v očistci se nalezá.

Věřícím na zemi uděluje Církev sv. odpustky přímo — výrokem soudním — a proto je *soudí* na zemi, aby jich Bůh na věčnosti *nesoudil a netrestal.*

Duše v očistci jsou již od samého Boha odsouzeny a proto jich Církev sv. nesoudí a proto jim také neuděluje odpustků, na něž právo mají, — přímo — výrokem soudním — nýbrž *prosí* Boha, aby jim pro dostatečnou náhradu z církevního pokladu usouzené již tresty odpustil a jich *netrestal. Věřícím na zemi jest Církev sv. soudcem — duším v očistci prostřednicí a orodovnicí.*

Poněvadž jest Církev sv. duším v očistci jenom prostřednicí a orodovnicí u Boha a poněvadž jedině na Jeho vůli záleží, zdali přímluvu a náhradu její přijmouti chce čili nic, nedává nikdy a nikomu žádné jistoty, že některá — určitá — duše z muk očistcových byla vysvobozena anebo ne. Církev sv. může dáti a

také dává jenom jistotu, že Bůh její přímluvu neoslýchá a že její náhrada před ním cenu má a že tedy odpustky duším v očistci na způsob přímluvy přivlastněné jsou před Bohem skutečně platné; ale poněvadž *sama* duší v očistci již více nesoudí, nesprostuje také soudním výrokem pražádnou duši od trestův očistcových a proto ani netvrdí, že některý zemřelý z muk očistcových jistě již vysvobozen jest. Jako přenechává Církev sv., soudíc věřící na zemi, všecko milosrdenství soudu Božímu, tak i přenechává, přimlouvajíc se za duše v očistci, všecken soud Jeho milosrdenství.

Odtud ale plyne, jak lichá jest námitka učiněná již od mistra Jana Husa, že — kdyby mohl papež duším zemřelých odpustky platně udíleti — mohl by všecky duše z očistce vysvoboditi a tak očistec — zničiti.

Papež *nesoudí* duší v očistci a poněvadž jich nesoudí, nemůže jim sám *svým soudním výrokem* ani nejmenší trest odpustiti. Papež nabízí Bohu zásluhy Krista a svatých z církevního pokladu a *prosí* Jej, aby pro tuto náhradu duším tresty odpustil. Spravedlivý Bůh spokojuje se touto nabízenou náhradou a odpouští na prosby papežovy duším jejich očistcové tresty. Očistcové tresty odpouští tedy Bůh sám — *přímo*; poněvadž je ale odpouští *jenom* pro náhradu papežovu a na prosby papežovy, lze také vším právem tvrditi, že i papež odpouští tresty očistcové — *nepřímo*. Právě proto, že papež duším

v očistci tresty *jenom nepřímo* odpouští, nedal ještě nikdy *žádný* papež nikomu žádné jistoty, že *sám* té aneb oné duši tresty očistcové odpustil, a že tato duše *skrze odpustky již* do nebe přišla. Naopak vyhlasili *mnozí* papežové všecky odpustky za neplatné, o nichž zde a onde se tvrdí, že jimi některá duše z očistce j i s t ě vysvobozena bude. Poněvadž tedy papežové žádné jistoty nedávají, že některé duši v očistci odpustky jistojistě přivlastněny jsou — neboť jenom vševědoucí Bůh ví sám, zda-li všecky k získání odpustků potřebné podmínky naplněny byly — nemohou také vyhlásiti, že ta aneb ona duše skrze odpustky z očistce vysvobozena byla a tím méně, že všecky duše z očistcového žaláře vyvedeny byly a že již očistec — zbytečným se stal.

Avšak kdyby *všickni papežové* všecky odpustky jenom ve prospěch duší v očistci ohlašovali, kdyby *všickni křesťané* ustavičně se vynasnažovali všecky odpustky dušičkám přivlastniti a kdyby i všecky odpustky věrným zemřelým vždy platně přivlastněny byly — ví přece každé katolické dítě, proč by očistec ještě zničen — vyprázdněn nebyl. Jsouť zajisté v očistci nejen takové duše, které za *časné tresty* trpěti mají, nýbrž i takové duše, jež všedními *hříchy* stiženy jsou a odpustky — tak hlásá Církev sv. bez přestání — nejsou přece odpuštěni *hříchů*, nýbrž odpuštění časných *trestův!* Jakým

způsobem tyto duše od svých hříchův očistěny bývají, ví ovšem jen vševědoucí Bůh sám.

Že Bůh skrze odpustky duším v očistci časné tresty odpouští čili že odpustky na způsob přímluvy dušičkám přivlastněné před Bohem platné jsou, věřila Církev sv. vždy a proto je ohlašovala od nejstarších dob. Papežové Paskál I. (817—824) a Jan VIII. (872—882) udělili odpustky pro ty, kteří v boji za obranu Církve sv. padli. Poněvadž ale v papežských listinách nebývalo vždy určitě udáno, *které* odpustky by mohly duším v očistci přivlastněny býti, ustanovil Sixt IV. (1471—1484) dne 27. listopadu 1477, že odpustky, jež duším v očistci přivlastněny býti mohou, označovány býti mají slovy: „*na způsob přímluvy*". Týž papež báje pravdu, že odpustky udělené duším na způsob přímluvy před Bohem platné jsou, zavrhl r. 1479. pohoršlivou a kacířskou větu: Papež nemůže žádnému člověku odpustiti očistcový trest.

Že odpustky na způsob přímluvy duším přivlastněné jsou před Bohem platné, věří s radostí každý nejen prostičký ale i vzdělaný katolík. Zvláště na poutních místech viděti lze mnohé — i takové, kteří ve veselé společnosti svých druhův z odpustkův žerty si tropili — ani ne na jednu ale na více mší sv. dávají, prosíce, aby slouženy byly u oltáře — privilegovaného. Jsou přesvědčeni, že plnomocné odpustky, jež ke mši sv. u oltáře privilegovaného připojeny jsou, duším zemřelých platně pro-

spívají, neboť jen proto dávají na *tyto* mše sv.; ale jsou také zároveň přesvědčeni, že nestává žádné jistoty, aby odpustky duším zemřelých nutně prospěti *musely* a proto dávají na *více* mší sv.

Aby odpustky duším v očistci na způsob přímluvy skutečně přivlastněny byly, zapotřebí jest *také* ještě

2. se strany kajícníka,

aby předepsané dobré skutky vykonal. Předepsané dobré skutky mají býti vykonány, jak papežská listina poroučí — podle způsobu, času a místa a sice tím svědomitěji, poněvadž bývají obyčejně jen snadné a lehké. Kdyby některá předepsaná podmínka byla opomenuta, nemohly by udělené odpustky duším v očistci prospěti. Poněvadž právě duše v očistci z ohlášených odpustkův prospěch míti mají a nikoliv ten, kdo předepsané dobré skutky koná, není nutně zapotřebí, aby křesťan, jenž odpustky duším v očistci přivlastniti chce, sám v posvěcující milosti Boží se nalezal.

Mnozí zbožní učenci domnívají se ale, že — kdo duším v očistci odpustky na způsob přímluvy přivlastniti chce — sám v milosti Boží nalézati se musí a sice proto, *„poněvadž prý nikdo jinému dáti nemůže, čeho sám nemá.“* Podle tohoto náhledu musel by tedy křesťan ohlášené odpustky nejprve *sám sobě* získati,

potom je duším v očistci postoupiti a jim konečně svou přímluvou sám přivlastniti.

Církev sv. nevyslovila se doposud o žádném z těchto náhledův určitě a proto možno jest bez úrazu víry zastávati kterýkoliv. Že však tento druhý náhled, podle něhož křesťan, jenž duším v očistci odpustky přivlastniti chce, v posvěcující milosti Boží nalézati se musí, na pravdě asi se nezakládá, dovoditi lze snad těmito důvody.

1. Jest ovšem pravda, že nikdo jinému dáti nemůže, čeho sám nemá, ale také jest pravda, že žádný křesťan — a byť byl v té míře posvěcující milostí ozdoben, v jaké jí ozdobeni jsou cherubíni nebeští — není pánem církevního pokladu, z něhož jedině odpustky se udělují. Církevní poklad jest svěřen *Církvi sv. samojediné* a Církev sv. není v jeho správě nikým — ani anděly nebeskými ani posvěcující milostí ozdobenými křesťany — obmezena. Ve správě tohoto pokladu řídí se Církev sv. pouze a jedině vůlí Kristovou. Poněvadž Církev sv. v udílení odpustků nikým obmezena není, uděluje podle vůle Kristovy odpustky nejen živým a zemřelým, ale také někdy *jenom* živým a jindy zase *jenom* zemřelým. Usoudila-li Církev sv., že některých od ní ohlášených odpustků *jenom* věřící na zemi si získati mohou, nemůže je nikdo na světě — a byť byl sebe světější a jich třeba tisíckráte skutečně si získal, duším v očistci postoupiti. Nemůže-li ale

křesťan posvěcující milostí ozdobený odpustky, jež Církev sv. jenom živým udělila a jež si sám skutečně získal, zemřelým postoupiti, pak není vůbec oprávněn, aby odpustky duším v očistci přivlastňoval.

Podobně nemůže ani sebe světější křesťan získati *sobě* odpustky, jež Církev sv. *jenom* pro duše v očistci ohlašuje. Kdyby mělo býti vůbec pravda, že člověk jinému dáti nemůže, čeho sám nemá a kdyby křesťan, jenž duším v očistci na způsob přímluvy odpustky přivlastniti chce, v posvěcující milosti býti musel: *nemohla* a *nesměla* by Církev sv. ohlašovati odpustky *jenom* pro duše v očistci a kdyby je přece ohlašovala, byly by neplatné a zbytečné. Neplatné byly by proto, poněvadž je nikdo na světě sobě získati nemůže a nemoha si je sám získati, nemohl by je ani duším v očistci postoupiti a přivlastniti. Kdyby však tyto odpustky nemohly duším v očistci přivlastněny býti, poněvadž si je žádný křesťan získati nemůže, ohlašovala by je Církev sv. *zbytečně*; „avšak tvrditi, že Církev sv. něco zbytečného koná, jest bezbožnosť.“ (sv. Tomáš S. suppl. qu. 25. art. 1.) Poněvadž ale Církev sv. také odpustky *pouze* pro duše v očistci ohlašuje a pevně věří, že před Bohem skutečně platné jsou, ačkoliv si je žádný ani sebe světější křesťan pro sebe získati nemůže, pak přivlastňuje odpustky duším v očistci sama a nikdo jiný. Církev sv. ohlašuje sama odpustky a sama je přivlastňuje.

2. Dobré skutky, k nimž odpustky připojeny bývají, nedodávají odpustkům samým pražádné — ani menší ani větší — ceny, nýbrž jsou jen *zevnějším znamením*, že ten, kdo odpustkův účastným státi se chce, svého práva na církevní poklad užívá.

Odpustky jsou zajisté duchovní *milosť* a milosť nemůže si nikdo *svými* skutky zasloužiti. Kdyby některý křesťan stokráte dobré skutky konal, k nimž Církev sv. žádných odpustků nepřipojila, nezíská si odpustkův. Odpustků stane se jen tehdáž účastným, když mu je Církev sv. udělila — přisoudila. Proto také neukládá Církev sv. k získání odpustků dobré skutky, aby si *jimi* kajicník sám odpustků zasloužil, nýbrž aby dobré skutky konaje na jevo dal, že účastným se státi chce této duchovní milosti, na niž, jsa údem Církve, právo má.

Milosť vůbec uděluje se jenom hodnému a jenom hodný může si nároky a tak jakési právo na milosť dělati. Kdo jsa milosti hoden, za ni prosí a všecky potřebné kroky činí, aby jí účastným se stal, užívá jenom svého práva. Jakmile všecky potřebné kroky učinil a tak svého práva použil, dosahuje milosti.

Který křesťan si chce odpustky získati, musí míti právo na — církevní poklad a *proto* musí se nalézati v posvěcující milosti Boží. *Pokud* v milosti Boží se nalezá, má právo na ohlášené odpustky a může ač nemusí tohoto práva použíti a odpustky si získati. Aby ukázal, že této

milosti, o niž žádati právo má, také skutečně účastným státi se chce, koná předepsané podmínky, poručené dobré skutky. Když podmínky ty naplnil, totiž poručené dobré skutky vykonal a tak práva svého použil, *přisuzuje mu* Církev sv. z církevního pokladu odpuštění časných trestů čili uděluje mu odpustky — přímo.

Duše v očistci mají také právo na odpustky, *poněvadž* jsou v posvěcující milosti Boží a proto mohou odpustkův účastny se státi, ale tohoto svého práva *nemohou samy* použíti, poněvadž jsouce na věčnosti předepsané skutky samy vykonati nemohou. A jako v obyčejném životě velmi zhusta se stává, že mnohý, jenž svého práva sám — přímo — užívati nemůže, od jiného zastupovati se dává a tak skrze něho — nepřímo — právo své vykonává: podobně mohou i duše v očistci od jiných zastupovány býti a skrze ně — nepřímo — odpustkův účastnými se stávati. Duše v očistci bývají zastupovány od těch, kdož jsou viditelní údové viditelné Církve sv. na zemi, kteráž s Církví trpící v očistci skrze Krista co nejtěsněji spojena jest, a dosahují skrze ně odpustků takto:

Církev sv. na zemi ohlásí z pokladu, který jí Kristus Pán svěřil, odpustky, dovolí, aby na způsob přímluvy duším v očistci přivlastněny býti mohly a tímto dovolením zve již věřící, aby na místě duší v očistci předepsané dobré skutky konali. Věřící nemusejí tyto dobré skutky konati — neboť někoho zastupovati, jest vě-

svobodné vůle — nýbrž konají je dobrovolně. Tímto dobrovolným konáním zastupují zemřelé u vykonání jich práva, osvědčují jim svou lásku a tak si sami veliké zásluhy shromažďují. Jakmile za ně předepsané podmínky naplnili, přisvojuje Církev sv. *sobě* ohlášené odpustky a obětuje je skrze Krista, jenž Církev vítězící, bojující a trpící dohromady pojí, nebeskému Otci *s prosbou*, aby pro tyto odpustky duším v očistci jich zasloužené tresty odpustil. Rozdíl tedy, jak Církev sv. odpustky věřícím na zemi a duším v očistci uděluje, jest tento:

Udělujíc odpustky věřícím na zemi, přivlastňuje *jim* výrokem soudním zásluhy Kristovy a svatých, jakmile předepsané podmínky naplnili.

Udělujíc odpustky duším v očistci, přivlastňuje *sobě* výrokem soudním zásluhy Kristovy a svatých, jakmile věřící předepsané podmínky naplnili, a obětuje pak tyto sobě přivlastněné zásluhy nebeskému Soudci, snažně jej prosíc, aby je přijal v náhradu za časné tresty, jež duše v očistci ještě vytrpěti mají.

3. Katolický křesťan stává se ohlášených odpustků skutečně účastným, když *aspoň* poslední předepsaný skutek v stavu milosti Boží vykoná. Aby *všecky* předepsané dobré skutky v stavu milosti Boží vykonal, *není zapotřebí*; postačí úplně, když aspoň poslední dobrý skutek v milosti Boží dokonán byl.

Není-li ale nevyhnutelně zapotřebí, aby

křesťan *všecky* poručené dobré skutky v milosti Boží konal, pak dojista nezávisí působivosť odpustků na působivosti dobrých skutků. Kdyby působivosť odpustků na působivosti předepsaných dobrých skutků závisela, musely by nutně všecky poručené dobré skutky v milosti Boží vykonány býti, poněvadž poručené dobré skutky v stavu hříchu odpuštění ani nejmenšího trestu spůsobiti nemohou. Nezávisí-li ale působivosť odpustků na působivosti poručených dobrých skutků, ale může-li křesťan odpustků účastným se státi i když více poručených skutků v stavu hříchu konal, jen když se nalezal v milosti Boží, když poslední skutek dokonán byl: pak také mohou i duše v očistci odpustků účastnými se státi, když křesťan, jenž za ně předepsané dobré skutky konal, v stavu milosti Boží se nenalezal, poněvadž duše v očistci v stavu posvěcující milosti Boží se nalezaly, když za ně poslední předepsaný skutek vykonán byl.

Poněvadž tedy Církev sv. sama odpustky ohlašuje a je nejen věřícím přisuzuje, ale i duším v očistcj přivlastňuje — poněvadž dále k získání odpustků předepsané dobré skutky jsou jen zevnějším znamením, že některý křesťan své právo na církevní poklad buď sám pro sebe anebo pro duše v očistci vykonává a poněvadž konečně působivosť odpustků na působivosti dobrých skutků nezávisí, nýbrž jenom na tom, aby ten — kdo odpustků účastným státi se chce, v milosti Boží se nalezal, když poslední přede-

psaný skutek vykonal a duše v očistci *povždy* v milosti Boží se nalezají: není nutně zapotřebí, aby křesťan, jenž odpustky duším v očistci přivlastniti chce, sám v posvěcující milosti Boží se nalezal.

Že také křesťan, který smrtelným svým hříchem již peklu propadl, ještě svým miláčkům na věčnosti z očistcového žaláře pomáhati může, jest věru nejdojemnější a nepochopitelný stupeň lásky křesťanské a nezvratný důkaz, že *jenom* věčná a nehynoucí Láska naši sv. víru zjeviti musila. Bez zvláštního zjevení Božího nemůžeme věděti, zdali v milosti Boží se nalezáme. Kdyby Církev sv. učila, že duším v očistci *jenom tehdáž* jich tresty ukrátiti můžeme, když sami v milosti Boží se nalezáme, bylo by veškeré naše namahání — pomáhati duším v očistci — na nejvýš nejisté a pochybné. Avšak učením svým, že křesťan i v nemilosti Boží duším v očistci odpustky přivlastňovati může, vybízí nás, abychom *nikdy* — ať jsme již v stavu milosti anebo hříchu — na dušičky nezapomínali, že i ony „budou na nás vzpomínat, až budeme umírat.“ V rozhodné této době vyprosí nám zajisté ony svaté a vděčné duše pravou lítost nad hříchy a šťastnou hodinku smrti. —

Někdy ohlašuje také Církev sv. odpustky ve prospěch věřících *a* duší v očistci. Takto ohlášené odpustky lze jediným naplněním podmínek jen jednou získati a sice buď pro sebe *anebo* pro duše v očistci. Kdo by takové od-

pustky jediným výkonem chtěl získati pro sebe a zároveň i pro duše v očistci, nezískal by bezpochyby žádných.

V tomto případě byla by snad na svém místě otázka: Když uděluje sv. otec odpustky pro věřící a duše v očistci, zdaž jest lépe získati si tyto odpustky pro sebe anebo je obětovati duším v očistci?

Odpustky nejsou k spasení nevyhnutelně potřebny, neboť i bez odpustků možno jest do nebe se dostati, ač ovšem později. Kdo zemřev v milosti Boží žádných odpustků si nezískal, musí očistcové muky přetrpěti a přetrpěv je, přijde jistě do nebe. Poněvadž tedy odpustky k spasení nevyhnutelně potřebny nejsou, jest bez úrazu spásy snadně možno, duším v očistci je postoupiti. Tímto postoupením koná ale křesťan dobrý skutek a odměna dobrého skutku jest větší blahoslavenství v nebesích. Kdo se vynasnažuje co nejvíce odpustků duším v očistci přivlastniti, rozmnožuje si blahoslavenství věčné. Větší blahoslavenství jest ale patrně větší zisk než dostati se o něco dříve do nebe. Duše, jimž přivlastněním odpustků dříve z očistových muk sme pomohli, budou za nás v nebesích tím horlivěji se přimlouvati a zůstanou nám za tuto oběť na věky vděčnými. Proto však nemusí katolický křesťan na sebe úplně zapomínati, nýbrž může — čerpaje co nejvíce z církevního pokladu — se svými miláčky na věčnosti bratrsky se děliti. —

Jako veškeré učení Církve sv. vůbec, tak i její učení o odpustcích zvláště má na sobě patrný ráz božský — neboť slouží k oslavě Boha a spáse lidí.

V odpustcích oceňuje dojista Církev sv. zásluhy Krista Pána — tak říkajíc — až na dno. Pro zásluhy Jeho odpouštějí se nám ve svátosti pokání viny a věčné tresty, ale z vůle Boží zůstávají nám ještě časné tresty k přetrpění, za něž buď svátostným pokáním aneb dobrovolnými kajícími skutky aneb trpělivým snášením svízelův a nehod, jež Bůh na nás sesílá, dostiučiniti můžeme. Poněvadž jest však věk lidský krátký a křehkosť naše veliká, stává se často, že mnozí na tomto světě úplně dostiučiniti nemohou a že po smrti v očistci zbývající časné tresty vytrpěti musí. Časné tresty jsou následek hříchů. Hříchy jsou skutky ďábla. Sv. Jan ale svědčí, že Kristus přišel na svět, „aby zkazil skutky ďáblovy.“ (I. 3, 8.) Poněvadž Kristus Pán přišel zkazit, tedy úplně zničit skutků ďáblových, přišel odpustit i časných trestů, jež jsou jenom následek hříchů. Ve svátosti pokání se nám ale pro zásluhy Krista časné tresty obyčejně neodpouštějí. Kdyby ani kromě svátosti pokání pro zásluhy Krista se odpouštěti neměly a kdybychom vždycky *sami* za všecky své časné tresty dostiučiniti měli, pak by — což hrozné jest si mysliti — ďábel byl mocnější než Kristus Pán, poněvadž nám následky hříchů pro zásluhy Kristovy ve svá-

tosti pokání obyčejně se neodpouštějí. V učení svém o odpustcích tvrdí však Církev sv., že časné tresty se odpouštějí skrze zásluhy Krista Pána kromě svátosti pokání a tím vyznává o Něm, že jest pravý Spasitel, jenž snímá hříchy světa, totiž viny a věčné tresty ve svátosti pokání a časné tresty kromě svátosti pokání — v odpustcích.

Poněvadž Církev sv. nejen odpuštění viny a věčných trestů, nýbrž i odpuštění neskonale menších trestů — časných trestů — pro zásluhy Krista Pána očekává, spoléhá a důvěřuje v Krista Pána nejen ve velkých ale i ve skrovných záležitostech. Nejen ve velkých ale i v malých věcech na něho se spoléhati, znamená však *ve všem* na něho se spoléhati a proto podává Církev sv. učením svým o odpustcích nejpatrnější důkaz, že na Krista Pána ve všem se spoléhá a že Kristus jest její *všecko*. Touto svou nezvratnou důvěrou vzdává Mu zajisté jen svrchovanou slávu.

Vzdávajíc učením svým o odpustcích čest Kristu Pánu, ctí i ty, jež Kristus Pán sám ctí: především nejblahoslavenější Jeho Rodičku a všecky svaté, přátele Jeho. Vděčně uznávajíc veliké dostiučinění, jakéž Rodička Boží svými dobrými skutky pro nás nashromáždila, učí nás, abychom súčastňujíce se její zásluh, ji za největší svou dobroditelkyni považovali a k ní vděčně volali: Zdrávas královno, matko milosrdenství, živote, sladkosti a naděje naše!

Ostatní svatí a světice konali tak mnoho dobrého, že i nám ještě zachovali, abychom pro jejich dostiučinění od muk očistcových ochráněni byli.

Každý šlechetný člověk má radosť, když někomu prospěti může. I musí zajisté té, kteráž poctěna jest názvem „Potěšení zarmoucených“ a všem nebešťanům nevýslovnou radosť působiti, že nám svými zásluhami prospěti mohou — když zásluh jejich hojně upotřebujeme, odpustky sobě a duším v očistci přivlastňujíce. (Mt. 10, 42.) Spravedlivý Bůh zase, jenž ani číši studené vody jednomu z nejmenších podané bez odměny nenechává, odplácí jistě v hojné míře nebešťanům, pro jichž zásluhy jich mladší bratří od palčivého ohně očistcového osvobozeni bývají, a rozmnožuje jejich nebeskou blaženosť.

Udělujíc odpustky, přivádí *nás* Církev sv. snáze — k spasení, neboť staví nám živě na oči neúprosnou spravedlnosť Boží, která nehledí na osobu člověka a nepatří na žádného, ukazuje, jak hrozně Pán Bůh každý hřích trestá, napomíná nás, abychom hříchů se varovali, ano abychom ani na odpuštěné již hříchy docela nezapomínali, nýbrž se vynasnažovali, všecky stopy a známky odstraniti, jež snad na naší duši ještě zbyly.

Ohlašujíc odpustky napomíná nás Církev sv. nejenom, abychom se zlého varovali, nýbrž podává nám nesčíslné příležitosti, abychom i

dobré skutky konali, poslušnosť svou Církvi sv. osvědčovali a obdrževše požehnání Matčino, milosť nebeského Otce si pojistili a tak jistě spaseni byli. Když poslední hodina naše se přiblíží — kdy svět pro nás dojista ani slovíčka potěšitelného míti nebude — postaví se Církev sv. jakožto prostřednice mezi nás a rozhněvaného Boha, bude ručiti za nás spravedlnosti božské a zapraví všecky tresty až do posledního haléře z nevyčerpatelného pokladu svého. Až konečně po dlouhých časech ani památky po našem hrobě nebude a i naše jméno úplně zanikne, bude ještě Církev sv. nesmírné zásluhy Kristovy a svatých spravedlnosti božské za nás obětovati a ve své nevýslovné lásce, kteráž jest mocnější nad smrt, nám odpustky na způsob přímluvy přivlastňovati.

Vznešené učení katolické o odpustcích jest v úplné shodě — s učením o vykoupení lidstva neboť oceňuje zásluhy Kristovy co nejdokonaleji — jest v úplné shodě s naukou o úctě svatých, neboť nám připomíná vděčně každý i nejmenší dobrý skutek, který kdy svatí vykonali — lahodí srdci lidskému, jež úplného zapomenutí se hrozí — jest velikou potěchou v hodině smrti a nejněžnějším důkazem lásky k zemřelým. Vznešené toto učení zahrnuto jest krátce slovy: *Odpustky jsou odpuštění aneb zmírnění časných trestů za osobní již prominuté hříchy, udělené od Církve sv. moci klíčův kromě*

svátosti pokání a platné před Bohem těm, kteří za podmínek stanovených kající skutky konají.

II. *Církev sv. udílela již od nejstarších dob odpustky.*

Církev sv. vykonávala moc klíčů, kterouž od Krista Pána obdržela, po všecky věky; neboť odpouštěla věřícím ve svátosti pokání viny a věčné tresty a kromě svátosti pokání časné tresty, udílejíc odpustky.

Aby dějepisci o celém životě Církve sv. jasný obraz podati mohli, popisují její činnost podle jistých dob, jež vynikajícími událostmi omezují. S ohledem na soudní moc Církve sv., dala by její činnost nejsnáze podle 7 dob se vylíčiti, jež by byly: 1. doba apoštolská; 2. od té až do bludařství Novatiánova (100—251.); 3. od bludařství Novatiánova až do záměny přísné církevní kázně (251—800.); 4. od záměny přísné církevní kázně až do válek křížových (800—1096); 5. od válek křížových až do udělení odpustků porciunkulových (1096—1223); 6. od udělení odpustkův porciunkulových až do sněmu tridentského (1223—1545); 7. od tohoto sněmu až na naše doby.

1. Doba apoštolská.

a) Že sv. apoštolové věřícím *svátosti pokání* přisluhovali, podává jistý důkaz písmo sv.

Roku 54. přišel sv. Pavel do bohatého města Efesu v Malé Asii, kdežto skoro po tři leta s velikým úspěchem království Boží šířil. (Sk. ap. 19, 13—19.) Vidouce pak někteří z židů tuláků, kteří zaklínáním se obírali, že Bůh nemalé divy činí skrze ruce Pavlovy, pokusili se vzývati i jméno Pána Ježíše nad posedlými, říkajíce: Zaklínám vás skrze Ježíše, jehož káže Pavel. Avšak posedlý člověk, nad nímž tato slova říkali, vyskočil na ně a přemohl je, tak že nazí a zranění utekli.

Událost tato měla dvojí účinek: 1. na *židy a pohany*, kteří v Efesu bydleli; neboť na ně na všechny připadla bázeň, i bylo jméno Pána Ježíše velebeno, a 2. *na křesťany*, o nichž stojí psáno: „A mnozí z věřících přicházeli, vyznávajíce a vypravujíce skutky své. Mnozí také z těch, kteří byli všetečných věcí hleděli, snesli knihy a spálili je přede všemi a spočetše cenu jejich, shledali padesáte tisíců peněz.“ Podle výkladu všech církevních spisovatelů byli tito „mnozí“ křesťané, kteří, stavše se vlažnými u víře, všetečných věcí — kouzel a čar si hleděli, pověrečné knihy chovali a zvláštními průpovídkami popsané lístky na krku nosili. Když ale viděli, jak židovští zaklínači od posedlého přemoženi a zraněni jsou, připadla i na ně bázeň, neboť poznali, jak hrozný hřích jest — kouzelnictví. Litujíce svých hříchů, přišli dobrovolně k sv. Pavlu, vyznávajíce své hříchy a přinesli i kouzelné knihy v ceně — dle na-

šich peněz asi 9—10 tisíc zl. — jež přede všemi spálili. Efešští křesťané litovali svých hříchů, vyznávali se z nich před sv. Pavlem, a s vlastní velikou škodou odstranili knihy, jež jim daly příložitosť k hříchu.

Poněvadž ale příležitosť k hříchu s vlastní velikou škodou odstraniti znamená dostiučiniti a — lítosť, vyznání a dostiučinění podstatné částky sv. pokání jsou — přijímali křesťané v Efesu svátosť pokání, kterouž jim sv. Pavel mocí klíčův od Krista Pána Církvi sv. svěřených přisluhoval.

b) Že již za časův apoštolských věřícím *odpustky* udělovány byly, podává opět písmo sv. zřejmý důkaz.

Když sv. Pavel v Efesu meškal, doslechl se, že nějaký křesťan v městě Korintu se svou macechou proti čistotě se prohřešil. Rozhorlen nad takovým ohavou psal tamějším křesťanům: „Já zajisté vzdálen tělem ale přítomen duchem již jsem usoudil jako přítomný, aby kdo to učinil, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista — když vy budete shromážděni s duchem mým — s mocí Pána našeho Ježíše Krista vydán byl takový satanu k zahubení těla, aby duch spasen byl v den Pána našeho Ježíše Krista.“ Těmito slovy praví sv. apoštol, že — ač jest tělem v Efesu — duchem svým přítomen jest v Korintu mezi křesťany při službách Božích shromážděnými a jsa duchem svým mezi nimi přítomen, tohoto ohavu mocí klíčův od Krista

Pána Církvi sv. svěřených z křesťanské obce vylučuje, jej k zahubení těla — totiž časným trestům, poněvadž ďábel, jenž mimo Církev sv. velikou moc má, lidi nehodami, souženími, nemocemi, pokušením atd. sužuje — vydává, aby jeho duše spasena byla.

Tato vážnosť a tento důraz, s nimiž si sv. apoštol proti tak ohavnému hříchu vedl, neminuly se účinkem. Křesťané odvrátili se od vyloučeného a přerušili s ním veškeré obcování — a vyloučený byl tak hluboce dojat a činil tak přísné pokání, že nadešla obava, aby snad nezmálomyslněl a přílišným zármutkem stížen nebyl.

Uslyšev sv. apoštol o tomto tuhém pokání psal ještě téhož roku Korintským takto: „Komuž pak jste vy co odpustili i já; nebo i já, co jsem odpustil — jestliže jsem co odpustil — *pro vás jsem odpustil v osobě Kristově.*“ (II. 2, 10.) Těmito slovy praví zase sv. Pavel, že hříšníku trest, jejž mu byl na místě Božím — ve jménu a s mocí Pána Ježíše — uložil opět na místě Božím — v osobě Kristově — odpouští a sice pro pokání, jež kajícník činil *pro vás* t. j. pro zásluhy vaše, kteří jste se za něj přimlouvali, a v osobě Kristově t. j. mocí klíčův Církvi sv. od Krista Pána svěřených skrze Jeho zásluhy.

Zároveň žádá Korintanův, aby pamětlivi jsouce, že každodenně se modlíme: „odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vin

níkům" (Mat. 6, 12.) i tomuto kajícníku ze srdcí odpustili a lásku svou k němu zase utvrdili.

Aby Korintan za svůj hrozný hřích spravedlnosť Boží na sobě pocítil a ji podle svých sil přetrpěním trestův usmířil, vyloučil jej sv. Pavel mocí klíčů z Církve. Vyloučení to byl trest časný, ale těžký, neboť mu působil přílišný zármutek a zároveň i před Bohem platný, poněvadž byl uložen z moci Boží — ve jménu a s mocí Pana Ježíše.

Poněvadž ale vyloučený Korintan činil veliké pokání a věřící za něj u sv. Pavla se přimlouvali; odpustil mu mocí klíčův církevní pokutu a tak mu prominul všecky tresty, které s církevním vyloučením spojeny byly. Prominutí všech těchto trestův bylo před Bohem platné — poněvadž bylo učiněno v osobě Kristově — a proto bylo veliká *milosť*, což i sám sv. apoštol dosvědčuje, když praví: *odpustil jsem.*

Jak *veliká* tato milosť byla, mnoho-li trestů mu odpustil, neudává sv. Pavel určitě, nýbrž píše pouze: „jestliže jsem co odpustil." Nemohlť zajisté sv. Pavel věděti, jak veliké tresty Bůh Korintskému za jeho hřích usouditi ráčil a jak mnoho trestův si kajícník svým pokáním odčinil. Poněvadž bylo pokání jeho přílišné, bylo dost možno, že jím jen za část časných trestů dostiučinil. Poněvadž sv. Pavel nevěděl, zdali kajícník svým pokáním Bohu

již úplně zadost učinil anebo ne, proto praví: *jestliže* jsem co odpustil — t. j. jestliže ještě všech svých od Boha uložených trestů nepřetrpěl, odpustil jsem mu je.

V události této zahrnují se všecky podmínky, jež k udělení a dosažení odpustkův potřebny jsou: sv. Pavel odpustil kajicníku časné tresty mocí klíčů pro zásluhy Krista na přímluvu věřících kromě svátosti pokání, poněvadž kajicník tuhé pokání činil.

Udíleje sv. Pavel Korinťanu odpustky, odpustil mu jen ty tresty, které za hřích nečistoty trpěti měl a ne všecky tresty, jichž i za ostatní své hříchy zasluhoval. Poněvadž mu neodpustil všech časných trestů vůbec, udělil mu odpustky pouze neplnomocné.

2. Od doby apoštolské až do bludařství Novatiánova (100—251).

Církev sv. byla, jest a bude vždy tatáž; ale doby, v nichž žije, mohou býti a jsou také rozličné. K rozličným dobám a jich poměrům musí Církev sv. vždy přihlížeti.

Poměry, v nichž prvotní Církev žila, byly neutěšené. Žila mezi pohany a byla od nich — s malými přestávkami — skoro celá tři století pronásledována.

Žíti mezi pohany, patřiti na jejich špatné příklady: všeho druhu nečistotu, vraždy, loupeže atd. a zůstati zbožným křesťanem, jest věru

těžko. Jak snadno bývá i dosti zbožný křesťan zlým příkladem, jejž denně na očích mívá, k smrtelnému hříchu sveden!

Církev sv. žila nejen mezi pohany, nýbrž byla od nich také pronásledována a sice krutě. Kdo čte jen pozorně v životech sv. mučeníkův a mučenic a jejich hrozné muky si rozváží, zdaž netají se v něm dech a zdaž může s dobrým svědomím říci *ano* na otázku: chtěl bych i já tolik pro svou víru trpěti?! A přece byli prvotní křesťané také jenom lidé z téhož masa a též krve jako my — a proto také dosti zhusta hrozíce se nastávajících muk, víru svou zradili a smrtelného hříchu se dopustili.

Konečně žijíc Církev sv. mezi pohany a jsouc od nich pronásledována, chtěla docíliti, aby křesťané již životem svým svatosť své víry osvědčovali, tak zbožně a svatě živi byli, aby i pohan „styděl se, nemaje co zlého mluviti o nás.“ (Tit. 2, 8.)

Pro tyto zvláštní poměry — v jakých Církev sv. v prvotních dobách se nalézala — nabyli i smrtelní hříchové, jichž křesťané tehdáž se dopouštěli, zvláštní povahy a *zasluhovali docela jiné kázně než za dob našich.* Kdo si chce jasný obraz o vykonávání soudní moci Církve sv. v prvotních dobách utvořiti, musí si dobře tyto zvláštní poměry připamatovati.

Každého zajisté velice překvapuje, že o „sv. zpovědi“ a o svátosti pokání vůbec v dějinách prvotní Církve jenom sporé a začasto i temné

zprávy se nám zachovaly. Kdo však pováží, že Církev sv. právě v prvotních dobách od pohanů co nejkrutěji pronásledována byla a že, pamětliva jsouc slov Kristových: „Nedávejte svatého psům, aniž meete perel svých před svině“ (Mt. 7, 6.), s tajemstvími sv. náboženství pečlivě se skrývala, aby jich snad pohané nezneuctili — nebude zajisté očekávati, že prvotní spisovatelé o nejdůležitějších tajemstvích obsáhlé knihy skládali. Církev sv. zakázala věřícím přísně, aby o sv. tajemstvích ani ústně ani písemně se nešířili (disciplina arcani). Proto také nazývali prvotní křesťané ku př. mši sv. a velebnou Svátosť jen všeobecnými jmény: oběť lásky, večeře, stůl Páně atd. a proto také v nejstarších misálech, které na nás se zachovaly, nenalézají se ani slova Kristova, jimiž při mši sv. se proměňují chléb v tělo a víno v krev Páně. Činila tak Církev sv. z opatrnosti, aby tato všemohoucí slova Spasitelova zneuctěna nebyla, kdyby náhodou misál pohanům do rukou se dostal.

Jestliže tedy prvotní křesťané již se mší sv. před pohany se skrývati museli, čím více museli tak činiti i se svátostí pokání, kteráž již svou povahou s veřejností se nesnáší! Sám křesťan, který — vinou jsa stížen — svátosť pokání přijímá, vyhýbá se veřejnosti a svěřuje své obtíže, jež mu na srdci leží, knězi tajně. Ano právě tím, že tato svátosť jen v soukromí se udílí a sice osobám, jež častokráte velikými

hříchy stíženy jsou, vydána jest tím většímu nebezpečí, že by zneuctěna býti mohla. Proto také nikoho nepřekvapuje, že již pohané za starodávna, vidouce křesťany, ani přijímajíce svátosť pokání před knězem klekají, si z nich surové žerty tropili a jim nejnecudnější urážky v tvář metali.

I nemohla a nesměla Církev sv. i při nejlepší vůli o této veliké svátosti ve veřejných knihách a ve veřejných řečích až do nejmenších podrobností jednati, musela s učením tímto se tajiti a je začasté i před těmi, kteří do Církve se hlásili, ano i před křesťanskými již dospívajícími dětmi zakrývati a proto jen s nejnutnějším výkladem se spokojovati. Avšak v tehdejších dobách nebylo obšírného výkladu o svátosti pokání ani hrubě zapotřebí.

Prvotní křesťané znali ze St. zákona velmi dobře, jakým způsobem odpuštění hříchů dosáhnouti mohou — totiž zásluhami Vykupitelovými a vlastním pokáním. V čem vlastní pokání záleží, věděli také dobře.

Věděliť zajisté, že hříšník musí svých hříchů litovati — neboť bez lítosti není odpuštění. Kdekoliv písmo sv. o odpuštění hříchů mluví, mluví také vždy o lítosti aneb kajícném obrácení sebe.

Věděli také, že hříšník musí hříchy své vyznávati — neboť i v St. Z. bylo vyznání hříchů nutnou podmínkou k jich odpuštění. Byloť poručeno: „Muž neb žena, když by uči-

nili ze všech hříchů, kteříž se přihazívají lidem, a skrze nedbanlivosť přestoupili by přikázaní Hospodinovo a provinili by, *vyznají hřích svůj*" (4. Mojž. 5, 6—7.) (t. j. před kněžem 3. Mojž. 5, 6.). „Protož nyní *vyznejte se* Hospodinu, Bohu otců svých a čiňte vůli jeho!" (1. Esdr. 10, 11.) „Kdo se skryje s hříchy svými, neostojí, kdož by je *vyznal* a opustil, milosrdenství dojde." (Přísl. 28, 13.) „Nestyď *se vyznati* hříchů svých!" (Sir. 4, 31.) atd. Věděli dobře, že sv. Jan, předchůdce Páně, požadoval k odpuštění hříchův i jeih vyznání, neboť „křtěni byli od něho v Jordáně, *vyznávajíce* hříchy své" (Mt. 3, 6.) — že Miláček Páně praví: „Pakli *vyznáme* hříchy své, věrnýť jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše a očistil nás od všeliké nepravosti" (1. Jan 1, 9.) — a že sv. Jakub píše: „*Vyznávejte* se jedni druhým z hříchů svých a modlete se za sebe vespolek a spaseni budete." (Jak. 5, 16.)

Byloť vyznání hříchů již v St. Z. známá povinnost a potřebná částka pokání, kteréž Kristus Pán nepřišel zrušit, ale naplnit. V čem Kristus Pán pokání zdokonalil, povýšiv je na svátosť, nezáleželo v tom, aby kajícník hříchů litoval, z nich se vyznával a za ně dostiučinil, to vše byly podstatné částky i starozákonního pokání; nýbrž záleželo v tom, *že dal Církvi sv. moc hříchy odpouštěti.* Proto také Spasitel ustanovuje svátosť pokání, nezmínil se ani o lítosti ani o vyznání, ani o dostiučinění — to vše bylo

již poručeno v St. Z., nýbrž výslovně vytkl jen to, v čem St. Z. byl nedokonalý, že totiž dává Církvi sv. moc hříchy odpouštěti.

Čím a jak by hříšník za své hříchy úplně dostiučiniti mohl, nemuselo také za prvních dob veřejně se vykládati, to mohl sděliti velmi pohodlně každému kajícníku jeho zpovědník i v tajnosti.

Z uvedených příčin jest patrno, proč prvotní křesťané, kteří ještě v živé paměti měli, jakým způsobem vyvolený národ židovský odpuštění svých hříchů dosahoval, dosti dobře i bez dlouhých výkladův o svátosti pokání se obejíti mohli a zároveň, proč nám tak málo zpráv, z nichž snad mnohé během věků ještě zanikly, o svátosti pokání z prvotních dob až na naše doby se zachovalo.

Aby prvotní křesťané svátosť pokání přijímali, nemuseli býti donucováni žádnými zvláštními rozkazy. Vlastní srdce jejich pudilo je, — zvláště za dob pronásledování — aby s Bohem se smířili a Církev sv. povzbuzovala je nesčíslnými oněmi slovy písma sv., jimiž i nás až podnes k hodnému přijetí sv. svátosti povzbuzuje.

Přijímajíce prvotní křesťané svátosť pokání, *litovali* svých hříchův, *vyznávali se* z nich zpovědníku v soukromí a *činili* za ně spravedlnosti Boží *zadost.*

Lítosť svou označovali přečasto, že nad svými hříchy plakali a k nohám kněží se vrhali.

Z hříchův svých se *vyznávali* zpovědníku

v soukromí a sice ze *všech smrtelných* hříchův, kterých — jak svědčí Tertullian (160—220) (de poenit. c. 4) — se dopustili i tělem i vůlí, tedy nejen z hříšných skutkův a řečí, nýbrž i z hříšných myšlének a žádostí. Zpovědník udělil jim potřebného poučení, jak by v milosti Boží se zachovati a ji sobě dobrými skutky rozmnožiti mohli a uložil jim také takové kající skutky, jimiž by spravedlnosť Boží za své spáchané hříchy na sobě pocítiti a za své zasloužené časné tresty dostiučiniti mohli. Že kajicníkům za pokání nejen léčivé ale i kárné skutky uloženy býti mají, věřila Církev sv. již v prvotních dobách, jakož svědčí Kliment z Alexandrie († 217), když píše: „Pamatovati sluší, že ti, kteří po křtu sv. hřeší, *káráni býti musí.* (Str. l. 4. c. 24.) Co dříve (t. j. před křtem sv.) spácháno bylo, odpuštěno jest, co potom (t. j. po křtu sv.) se páše, *vyčistěno bývá.* Ve svátosti pokání odpouštějí se obyčejně jenom viny a věčné tresty a zůstávají ještě časné tresty k přetrpění. Aby kajicníci i za tyto časné tresty spravedlnosti Boží dostiučinili a tak hříchy své úplně vyčistili, ukládala Církev sv. hned v prvotních dobách za svátostné pokání *také* skutky kárné. Za *svátostné pokání* bývali ukládáni takoví skutkové, jaké obyčejně až po dnes se ukládají: Modlitba, půst, almužna atd. a kajicníci je konali v soukromí.

Jestliže ale zpovědník seznal, že hříchové některého kajicníka jsou velicí a pro zvláštní

poměry, v nichž tehdáž Církev sv. žila, takového druhu, že za ně soukromými dobrými skutky spravedlnosti Boží úplně dostiučiniti nemůže, radil a uložil mu jisté dobré skutky, aby je veřejně, před celou Církví s velikým sebezapřením a častokráte po dlouhá léta konal. Veřejné tyto kající skutky byly — *církevní pokání.*

Když zpovědník seznav duševní stav kajícníkův shledal, že hříchův svých skroušeně lituje, upřímně z nich se vyznal a pevnou vůli má všecky uložené dobré skutky vykonati, aby jimi spravedlnosť Boží usmířil, odpustil mu mocí klíčů všecky jeho hříchy skrze svátostné rozhřešení.

Otázka: *kdy v prvotní Církvi svátostné rozhřešení se udílelo?* — byla již často přetřásána a bude dojista ještě častěji rozebírána, poněvadž nám z prvotních dob o svátosti pokání jenom málo a sice všeobecných a proto nejasných zpráv se zachovalo. Že Církev sv. svátostné rozhřešení z pravidla hned po sv. zpovědi udílela, nasvědčují tyto vážné důvody.

a) Církev sv. věřila vždycky, že svátostné rozhřešení jest úkon, jímž zpovědník mocí klíčův hříchy *skutečně odpouští* a že křesťan, mimo svátosť sv. křtu, řádným způsobem jedině ve svátosti pokání svých hříchů zbaven býti může; proto nazývána byla za starodávna svátosť pokání — druhá a poslední naděje. Církev sv. věřila vždycky, že jí Kristus Pán moc klíčův svěřil ne aby jich neužívala, nýbrž aby jimi

hříšníky z vazeb hříchův rozvazovala. I nedá se nijak mysliti, aby Církev sv., tato neporušená choť Kristova, jenž jenom k vůli hříšníkům na svět přišel, aby je od hříchův očistil, jenž hříšníky k Sobě *volal* — tyto hříšníky v hříších nechávala, ne snad nějakou krátkou dobu, nýbrž dlouhá léta — v hříších nejhroznějších, a sice takové hříšníky, kteříž sami dobrovolně a kajicně k Církvi sv. přicházeli, jenom aby od svých hříchův očištěni byli!

b) Církev sv. učí o *dobrých skutcích*, že vykonávány ve smrtelném hříchu nám sice prospěšné jsou, ale pro nebe žádné ceny nemají. Dobrými skutky, jež — stiženi jsouce smrtelnými hříchy — konáme, nemůžeme si ani odpuštění viny, ani odpuštění věčných trestův, ani odpuštění časných trestův, ani milosť Boží, ani blahoslavenství věčné zasloužiti. Toto učení o dobrých skutcích chovala Církev sv. vždy. Jestliže ale kajícníkům v prvotních dobách hned po sv. zpovědi svátostného rozhřešení neudělovala, neodpouštěla jim hříchův. Kajícníci zůstali ve svých smrtelných hříších a nemohli si uloženým pokáním — byť je i sto let konali — odpuštění ani jedinkého trestu zasloužiti, nemohli nijak spravedlnosti Boží zadost učiniti. A přece praví sv. Cyprian (pokřtěn 245, † 258) (de lapsis in fine): Kdo takto Bohu dosti učiní, . . . zaslouží si nejen pouhé odpuštění (Dei veniam) nýbrž i korunu." Odpuštění Boží může si zasloužiti jenom ten, kdo ve svá-

tosti pokání odpuštění viny a věčných trestův pro zásluhy Kristovy dosáhl, obdržev svátostné rozhřešení. Jenom kajicník ve svátosti pokání rozhřešený může si dobrými skutky zasloužiti odpuštění — časných trestův, jež ve svátosti pokaní obyčejně se zadržují. Korunu nebeskou může si dobrými skutky zasloužiti také jenom kajicník, jenž svátostné rozhřešení obdržel a v milosti Boží se nalézá. Poněvadž ale prvotní Církev věřila, že kajicníci uloženým pokáním spravedlnosť Boží za své zasloužené tresty usmiřují a si ještě korunu v nebesích zasluhují, musela býti přesvědčena, že kajicníci toto uložené pokání již ne ve smrtelných hříších, nýbrž v stavu milosti Boží konají a jsouc přesvědčena, že kajicníci, kteří uložené pokání konají, na sobě smrtelných hříchův nemají, mohla toto pevné přesvědčení jenom proto míti, poněvadž jim sama bezprostředně po sv. zpovědi svátostné rozhřešení udílela.

c) Konečně *neporoučela Církev sv. nikdy* a neporoučí ani za našich dob, *aby kajicníci z jedněch a týchž hříchů dvakráte a pokaždé ještě rozličným zpovědníkům se vyznávali.* Tato novota byla by nesmírným břemenem, jež by si byli ani prvotní křesťané nedali líbiti. — Kdyby byla Církev sv. svátostného rozhřešení hned po sv. zpovědi neudílela, nýbrž až po vykonaném mnoholetém pokání, musel by byl kajicník z hříchův, z kterých se již zpovídal, zase znova se zpovídati, neboť není možno, aby si zpovědník

pamatoval zpověď, kterou před mnoha lety slyšel, a zpovědník, který duševní stav kajicníkův nezná, nemůže svátostné rozhřešení uděliti. — Tehdejší zpovědníci byli však také lidé smrtelní. Bývali obyčejně muži ve věku již valně pokročilí — což platí zvláště o zpovědnících ženských. Jestliže takový starý zpovědník svému kajicníku církevní pokání na 20 aneb 30 let vyměřil, mohl si snadně spočísti, že sám tak dlouho živ nebude, aby po vykonaném pokání kajicníka rozhřešiti mohl. Tím způsobem mohlo *snadno* se státi, že kněz od biskupa výhradně jen k zpovídání ustanovený dost se nazpovídal, ale za kolik let snad ani jednou rozhřešení dáti nemohl. Býti však zvláště ustanoveným zpovědníkem, míti moc klíčův, nazpovídati se až do úpadu — a snad ani jednou hříchův neodpustiti, zdá se přece býti jen beze všeho smyslu. — Když zpovědník, jenž kajicníku pokání uložil, skutečně zemřel, byl tento po vykonaném svém pokání nucen, vyhledati si jiného zpovědníka a jemu zase z hříchův, za něž byl již svým pokáním úplně dosti učinil, opět se vyznávati, aby od něho rozhřešení dosáhl. Poněvadž ale církevní dějiny ani nejmenším se nezmiňují, že by kajicníci za prvních dob byli povinováni, z jedněch a týchž hříchův *dvěma zpovědníkům* se vyznávati, nýbrž naopak svědčí, že biskupové jenom zvláštní kněze k přisluhování svátosti pokání ustanovovali a poněvadž nejdůležitější část přísluhy pokání kněžské rozhřešení jest,

proto udělovali dojista i zpovědníci v prvotních dobách kajicníkům hned po sv. zpovědi svátostné rozhřešení.

V nedostatku dějepisně zaručených a úplně jistých zpráv postačují snad uvedené důvody, abychom nabyli rozumné jistoty, že Církev sv. hned od svého prvopočátku po příkladu dobrého Pastýře zbloudilé ovečky hledala, jich nemilosrdně netrýznila, nýbrž odpouštějíc jim na místě Božím, do ovčince Kristova je uváděla a že jim tedy zbůhdarma svátosné rozhřešení na dlouho neodkládala.

Tím však nebudiž nijak tvrzeno, že Církev sv. v prvotních dobách *vždycky* a *každému* hříšníku hned po sv. zpovědi svátostné rozhřešení udílela. Církev sv. byla vždy tatáž, jaká jest až podnes. I za našich dob odkládá mnohému hříšníku z rozumných příčin svátostné rozhřešení, aby patrněji nahlédl, jak hrozného hříchu se dopustil a aby uložené dobré skutky konaje sám v sebe důvěry nabyl, že s milostí Boží se polepšiti a svatým se státi může. Z rozumných příčin odkládala zajisté i v prvotních dobách Církev sv. svátostné rozhřešení na nějaký ovšem jen krátký čas, dojista nikdy na dlouhá léta; obyčejně ale udílela svátostné rozhřešení hned po sv. zpovědi.

Chceme-li tedy vykonávání soudní moci církevní a tak celým dějinám Církve prvotní rozuměti, musíme také, jakož Církev sv. vždy či-

nila a činí — dělati dobrý rozdíl mezi rozličnými druhy pokání.

Svátosť pokání byla vždy tatáž, jaká jest až podnes. Přijímaje ji, musel hříšník hříchů svých litovati, z nich se v soukromí zpovědníku vyznávati a za ně dostiučiniti. Svátostné rozhřešení obdržel obyčejně hned po sv. zpovědi.

Aby za své hříchy dostiučinil, uložil mu zpovědník ve svátosti pokání — *svátostné pokání*, totiž takové dobré skutky, jimiž by si milosť Boží zachoval a rozmnožil *a* jimiž by za své zasloužené časné tresty spravedlnosť Boží usmířil. Svátostné pokání bylo vždy soukromé. Avšak Církev sv. ustanovila ještě v prvotních dobách mocí klíčů na některé zvláště těžké hříchy jiné dobré skutky, jimiž kajícník trestající spravedlnosť Boží způsobem zvláštním na sobě pocítiti a poměr svůj, kterýž těmito hříchy k Církvi sv. porušil, opět napraviti měl. Tyto veřejné skutky nazývaly se *církevní pokání*.

Jako *svátosť pokání* v sobě lítosť, zpověď soukromou a smíření se s Bohem (absolutio) zahrnuje, tak také obsahovalo v sobě *církevní pokání* lítosť, veřejnou zpověď a smíření se s Církví (reconciliatio).

Ve svátosti pokání odpouštěla Církev sv. všecky hříchy. Kdo ji přijmouti chtěl, musel hříchů svých litovati, z nich soukromě se vyzpovídati a za ně dostiučiniti. Svátostné rozhřešení obdržel hned po sv. zpovědi. Jím se stal zase synem Božím a schopným konati ta-

kové dobré skutky, jimiž by spravedlnost Boží nejen za své zbývající časné tresty úplně usmířil, nýbrž si i korunu nebeskou získal.

Aby tohoto cíle dosáhl, uložil mu zpovědník *svátostné pokání* a někdy mu také poručil, když toho potřeba vyžadovala, aby po nějaký čas k stolu Páně nepřistupoval. Proto konával kajicník

1. za hříchy menší vždycky jen soukromé pokání: modlitbu, půst, almužnu atd. V západní Církvi postívali se křesťané ve středu, v pátek a v sobotu; obyčej ten zachovávají zbožní a starší křesťané ještě až podnes.

2. Za hříchy smrtelné v tajnosti spáchané konal kajicník taktéž soukromé pokání a bylo-li mu uloženo pokání veřejné, nebylo tak přísné. Jinak ale bylo s hříšníkem, jenž se dopustil

3. hrubých poklesků proti víře, životu bližního, čistotě (modloslužba, vražda, smilstvo) a těm podobných, jimiž ostatním věřícím pohoršení a zlý příklad dal. Aby za tyto veliké hříchy podle svých sil dostiučinil a spolu i dané pohoršení napravil, musel konati *církevní pokání*. Tomuto církevnímu pokání museli se podrobiti a) všickni, jichž uvedení smrtelní hříchové byli *všeobecně* známi, b) všickni, jichž tito hříchové byli aspoň *někomu* známi — neboť každý křesťan byl pod pokutou i několikaletého církevního pokání zavázán, hříšníka, jenž těchto hrubých poklesků se dopustil, u biskupa udati, a konečně c) všickni, jimž na základě zpovědi *zpovědník* veřejné pokání uložil.

Církevní pokání začínalo se *veřejnou zpovědí*, kterou kajicník před věřícími v chrámě shromážděnými vykonal. Byl-li jeho hřích všeobecně znám, jmenoval jej přede všemi výslovně. Jestliže jeho hříchové všeobecně známi nebyli anebo jestliže mu bylo veřejné pokání jenom na základě sv. zpovědi uloženo, předčítal kajicník na místě veřejné zpovědi jenom seznam hříchů, na které veřejné pokání se ukládalo. Tímto přečtením vyznal kajicník, že některého z těchto hříchů se dopustil — kterého, nevěděl mimo Boha a zpovědníka nikdo. Jako až posud tak nenutila ani v prvotních dobách Církev sv. nikoho, aby sám vyjevil veřejně hřích, pro nějž by snad světskému soudu — žaláři anebo docela i smrti — propadl. *Byla tedy veřejná zpověď jenom povšechná a tím právě lišila se podstatně od svaté zpovědi.* Kdežto ve svaté zpovědi kajicník ze *všech* smrtelných hříchů se vyznával, vyznával ve veřejné zpovědi jen povšechně, kterého asi smrtelného hříchu se dopustil.

Avšak ačkoliv prvotní Církev sv. na kajicníku požadovala, aby veřejnou zpověď jen povšechnými slovy vykonal, stávalo se přece, že mnohý kajicník z nemírné horlivosti a ze srdečné lítosti nad svým ohavným hříchem i ve veřejné zpovědi také ze všech ostatních svých hříchů podrobně se vyznal. Takových podrobností Církev sv. ve veřejné zpovědi nikdy nepožadovala, poněvadž z nich věřícím ne prospěch, ale snadno i veliké pohoršení pojíti mohlo a

nejednou také skutečně pošlo. A právě proto, že kajicníci *ne podle vůle Církve*, nýbrž začasté jen podle rozbolestněného srdce svého ve veřejné zpovědi do podrobna z hříchů svých se vyznávali — odstranila Církev sv. veřejnou zpověď úplně.

Jaké dobré skutky by kajicník, jemuž církevní pokání uloženo bylo, konati měl, nebylo v prvotní Církvi ustáleno, nýbrž zůstaveno dobrému vědomí a svědomí biskupa, jemuž přináleželo duševní stav kajicníkův poznati, o jeho upřímné lítosti a dobré vůli se přesvědčiti a za spáchané hříchy tresty ukládati. Teprve postupem času ustálil se řád, podle něhož na jednotlivé hříchy jisté kající skutky se ukládaly, až poznenáhla povstala *zvláštní církevní kázeň*. Tato kázeň nebyla v celé katolické Církvi jedna a táž, nýbrž podle povahy země, obyvatelstva a časů rozličná, ačkoliv zase v jedné a též církvi či diecési aneb v jedné a též zemi sobě velice podobná.

Obyčejně musel kajicník, jemuž církevní pokání uloženo bylo, horlivě kající skutky konati, pilně se modliti, postiti a almužnu dávati. V západní Církvi musel také ještě žíněné roucho nositi a od manželského lože se zdržovati. Ostatně musel kajicník, jenž ku př. vraždy se dopustil, uložené církevní pokání asi takto konati:

Na první středu velikonočního postu (popeleční středa) začal církevní pokání činiti. Když byl z hříchu svého veřejně se vyznal, posypal

biskup hlavu jeho popelem, aby jej živě na smrt upamatoval, oblékl jej v kající roucho, oznámil mu, že má 20 let pokání konati a vyloučil jej ze sboru věřících. Vyloučený vyveden jest před chrámové dvéře, kdež v třídě

1. *lkajících* po 4 leta pykati musel. V zimě v letě stával před chrámem mezi službami Božími a prosil věřící, aby mu dané pohoršení odpustili a za něho se modlili. Po uplynutí této doby postoupil do třídy

2. *slyšících*, kdež mu dovoleno bylo v zadu — v chrámě — slovo Boží poslouchati. Po kázaní musel se vzdáliti. Po 5 letech přišel do třídy

3. *klečících*, kteří po kázaní v kostele poklekli, hříchů svých litovali a za odpuštění prosili. Biskup s osadou modlil se nad nimi. V této třídě trvalo pokání nejdéle — 7 let, po jichž uplynutí vstoupil do třídy

4. *stojících*, kdež odložil veškeré známky pokání a stoje — jako ostatní věřící — celým službám Božím přítomen byl. Zapovězeno mu bylo jen obětovati a k stolu Páně přistupovati. V této třídě dokončil své pokání — poslední 4 leta.

Kdo tohoto aneb podobného hříchu podruhé se dopustil, musel konati pokání až do své smrti. Proto také nazývali prvotní křesťané svatosť pokání: *namahavý* křest — a druhá a *poslední* naděje. Jestliže takového hříchu častěji se dopouštěl a tudíž opravdové lítosti, bez níž odpuštění není možné, nejevil, nedosáhl

ani na smrtelné posteli rozhřešení — zrovna jako i nyní se stává.

Kdo uložené církevní pokání vykonal, byl zase — obyčejně způsobem slavným — do Církve — z níž na čas vyloučen byl — uveden a s ní smířen. Slavné *smíření s Církví* (reconciliatio poenitentium) stávalo se o sv. týdnu, obyčejně na zelený čtvrtek, obřady velmi dojemnými. Biskup obklopen shromážděným kněžstvem, napomínal vážnými slovy kajicníky k svatému životu, modlil se nad nimi a vzkládal na ně ruce na znamení, že je zase pod svou ochranu přijímá a s Církví smiřuje. Pokropením svěcenou vodou a biskupským požehnáním býval obyčejně tento pohnutlivý obřad — jenž ostatně i v rozličných diecésích rozličný býval — ukončen.

Mimo toto slavné smíření s Církví zmiňují se také dějiny o — *tajném smíření s Církví.*

a) I v prvotních dobách stávalo se zhusta, že mnozí kajicníci, vykonavše uložené církevní pokání, o sv. týdnu na slavné služby Boží — buď pro nemoc anebo jiné podstatné příčiny — přijíti a spůsobem slavným s Církví smířeni býti nemohli. Bývali to obyčejně nemocní, věkem sešlí, uvěznění zkrátka všickni, jimž nebezpečí smrti hrozilo. Kdykoliv nějaké pronásledování křesťanů vypuklo, hrozívalo nebezpečí smrti *všem,* a proto nemohla Církev sv. odkládati se svým smířením až na — zelený čtvrtek;

i smiřovala se tedy s nimi co nejdříve beze všech slavných obřadů — soukromě a *tajně*.

b) Tajně bývali s Církví smířeni také ti kajicníci, kteří sice veřejné pokání konali, ale tajně. Takových kajicníků, kteří sice veřejně církevní pokání konali, ačkoliv toho nikdo netušil, bylo dosti. Tak ku př. uložil zpovědník mnohým, aby veřejné dlouholeté pokání konali, ale aby začali je konati hned ve třídě třetí — mezi klečícími — anebo v poslední třídě — mezi stojícími. Zdali mohl i manžel tušiti, že jeho vlastní manželka, která mezi službami Božími klečívá — činí tak buď z pobožnosti nebo poněvadž jí tak zpovědník uložil? Anebo kdo z celé osady mohl věděti, zdali muž, jenž po delší dobu žádných obětí nepřináší a k stolu Páně nepřistupuje, činí tak z nařízení zpovědníkova anebo z náboženské lhostejnosti? Že takoví kajicníci, o jichž veřejném pokání mimo Boha a zpovědníka nikdo na světě nevěděl, nemohli býti přede všemi lidmi v chrámu s Církví smířeni, nahlédne každý, kdož ví, s jakou úzkostlivostí Církev svatá o čest kajicníkovu pečuje.

c) Pečujíc o čest kajicníka, dbá Církev sv. na *svou* čest, a tuto čest musela si zvláště v prvotních dobách před pohanským světem zachovati. Nemůže tedy překvapiti, že Církev sv. kajicníka, jenž svým hrozným hříchem nejen křesťanům ale začasto i pohanům veliké pohoršení dal, nemohla vždycky *jenom* okázale a

slavně do svého lůna přijímati, třeba by byl i veliké pokání činil. Postačilo dojista úplně, když jej vůbec přijala. Proto také vším právem odpírala takovým kajicníkům, jichž hrubé poklesky byly nejen u křesťanův ale i u pohanů známy, slavné smíření a smiřovala se s nimi v soukromí a tajně.

Z toho ale, že Církev sv. v prvotních dobách některým kajicníkům — i po vykonaném veřejném pokání — slavné smíření odpírala, soudili někteří dějepisci, že Církev sv. v prvotních dobách kajicníkům, kteří svých hříchů litovali, z nich se vyznali a za ně dostiučinili, odpírala — svátostné rozhřešení.

Mezi svátostným rozhřešením a smířením se s Církví jest ohromný rozdíl.

Svátostné rozhřešení (absoluce) *jest svátostný úkon*, jímž Církev sv. *ve* svátosti pokání mocí klíčů kajicníkovi *viny a věčné tresty* odpouští. Toto svátostné rozhřešení udělovala Církev sv. vždy a tedy i v prvotních dobách hned po sv. zpovědi a sice j e n o m tajně.

Smíření (rekonciliace) *jest soudní úkon*, jímž Církev sv. *kromě* svátosti pokání mocí klíčů kajicníkovi *časné tresty* odpouští. Toto smíření dělo se v prvotní Církvi *buď slavně neb tajně.*

Slavně bývali kajicníci smířeni s Církví na zelený čtvrtek mezi službami Božími a přede všemi věřícími za obřadů dojemných. Slavného

smíření stávali se účastnými všickni, jimž veřejné pokání *veřejně* uloženo bylo.

Tajně bývali kajicníci smířeni s Církví kdykoliv kromě služeb Božích a buď před žádnými anebo jen málokterými svědky. Tajného smíření stávali se účastnými všickni, již se nalezali v nebezpečí smrti — jimž veřejné pokání bylo *tajně* uloženo — a jež Církev pro veliké pohoršení, kteréž svým hříchem věřícím i pohanům dali, slavně do svého lůna přijmouti nechtěla.

Co se týče dějepisných dokladů, dovolávají se katolíci obyčejně těchto spisovatelů:

a) Svatý Irenej (140—202) svědčí, že věřící za jeho doby z hříchů svých „se vyznávali“ — „zpovídali“, a že jim Církev sv. mocí klíčův hříchy odpouštěla.

Vypravuje totiž o jistém kouzelníkovi, jemuž říkali Marek, že svedl některé křesťanské ženy, kteréž „to nejednou navrátivše se do Církve Boží *vyznali*: i tělesně že jich zneužíval i že ho smilně velmi milovaly“. (I. kniha proti kac. 13. 5. 7.) Svědčí tedy sv. biskup, že ženy ty se vyznaly — zpovídaly — nejen ze zlých skutků, ale i *zlých myšlení*.

Jedna žena — píše dále týž světec — provázela toho kouzelníka dlouhý čas; „když pak ji s nemalou prací bratři k navrácení se přivedli, celý život na vyznávání trvala, želíc s pláčem hanebného porušení, jež byla od toho kouzelníka utrpěla“. — Želeti, vyznávati a opla-

kávati čili lítosť, zpověď a dostiučinění jsou však podstatné částky, jež Církev sv. až podnes požaduje na těch, kdo k svaté zpovědi jdou.

Avšak sv. biskup podotýká, že žena ta *na vyznávání celý život trvala.* Nedá se mysleti, že by ona hříšnice *ustavičně,* po *celý* svůj život se zpovídala a proto rozumí dojista sv. Otec těmito slovy — *církevní pokání,* jakéž jí bylo ne na několik let, nýbrž na *celý život* uloženo. Podrobivši se tomuto církevnímu pokání, vyznávala jím po celý život, že velikého hříchu se dopustila.

Sv. biskup píše však ještě dále: „Takovými řečmi a skutky svedli (t. j. kouzelníci) v našich krajinách kolem Rodanusie mnohé ženy, které smahováno (t. j. poskvrněno) majíce svědomí, dílem veřejné pokání konají, dílem pak pro stud v zátiší nad zbožným životem zoufajíce, některé úplně od víry odpadly, některé pak jako mezi tím a tím se povahují a dle přísloví ani vnitř nejsou ani vně.“

Svedené tyto ženy zajisté se zpovídaly, neboť jinak by byl sv. Irenej jejich hřích zapsati nemohl. Aby za svůj hřích dostiučinily, bylo jim ve sv. zpovědi od zpovědníka uloženo velké církevní pokání — snad doživotné jako oné svrchu jmenované ženě.

Některé z těchto žen slíbily ve sv. zpovědi, že tomuto obtížnému pokání se podrobí, obdržely svátostné rozhřešení a byly smířeny s Bo-

hem. Poněvadž je Bůh na milosť přijal, přijala je Církev sv. — z níž se, přidrževše se kouzelníků, dobrovolně samy vyloučily — zase za své dítky a to tím více, poněvadž po sv. zpovědi církevní pokání skutečně konaly.

Jiné z těchto žen zpovídaly se taktéž ve sv. zpovědi ze svých hříchův, ale počínaly si již docela jinak. Jedny se styděly církevnímu pokání, jež jim zpovědník uložil, se podrobiti a neměly vůle je konati. Proto neobdržely od zpovědníka svátostného rozhřešení, nebyly smířeny s Bohem, zůstaly pro svůj hřích vyloučeny z Církve a tak odpadly od víry úplně. — Druhé zase zpovídaly se také ve sv. zpovědi ze svých hříchů, *měly vůli uloženému církevnímu pokání se podrobiti* a proto také obdržely svátostné rozhřešení. Zpověď jejich byla platná, poněvadž měly při sv. zpovědi lítosť a vůli uložené dostiučinění vykonati. Vůle vykonati uložené pokání (satisfactio in affectu) jest podstatná část svátosti pokání.

Poněvadž zpověď jejich byla platná, byly smířeny s Bohem a i s Církev sv. je přijala za své dcery. Avšak majíce skutečně uložené pokání konati, byly na vahách. Styděly se církevní pokání konati, ač slíbily, že se mu podrobí a proto jím odkládaly. Tím, že církevním pokáním odkládaly, nekonaly ho. Poněvadž uloženého pokání skutečně nekonaly, byla jim sice svátosť pokání platná, ale *neúplná*. Skutečné dostiučinění (satisfactio in effectu) jest doplňu-

jící část svátosti pokání. Poněvadž ale svátosť pokání neúplně přijaly, bylo i smíření jejich s Bohem neúplné a i jejich návrat do Církve byl neúplný. Právě proto, že jejich návrat do Církve — pokud uložené pokání nevykonaly — byl jen neúplný, napsal o nich sv. Irenej, že nejsou ani vnitř ani vně — Církve.

Bez rozdílu mezi svátostí pokání a církevním pokáním není vůbec možno těmto slovům sv. Ireneje porozuměti. Jasněji a určitěji označuje tento rozdíl Origenes (185—254) a udává zároveň i poměr, v jakém kajicník ke zpovědníku se nalezal, když píše:

„Když hříšník na sebe žaluje a se vyznává, vyvrhuje ze sebe provinění a očišťuje se od příčiny provinění. (2. hom. na žalm 37.) Pozoruj tedy pilně, *komu* bys svůj hřích vyznati měl. Zkoušej nejprve lékaře, kterému bys příčinu své nemoci sděliti měl, který by znal býti slabým se slabým a plakati s plačícím a uměl politovati i soucitným býti, abys i ty potom podle slov jeho, jenž zkušeným a milosrdným lékařem se osvědčil, jednal a jeho radu zachoval. Kdyby seznal a nahlédl, že tvá nemoc jest taková, aby před celou Církví oznámena a zhojena byla, aby takto mnozí jiní povzbuzeni a ty snáze zhojen byl, toto po mnohém uvážení a po zkušené radě onoho lékaře musíš učiniti.“

Podobenstvím o lékaři, u něhož nemocný vyléčení svého neduhu hledati má, naznačil O-

rigenes zpovědníka, jenž za jeho dob kajicníka od hříchův uzdravoval, když mu je na místě Božím ve svátosti pokání odpouštěl. Kajicník mohl si vyvoliti toho zpovědníka, který mu nejzpůsobilejším býti se zdál. Jemu vyznával soukromě své hříchy ve sv. zpovědi a přenechal se jeho soudu úplně. Shledal-li zpovědník, že duševní stav kajicníkův potřebuje ráznějších prostředků, radil mu, aby za hříchy své církevní pokání vykonal. Pokáním tímto měl dvojí účel dosažen býti: ostatní věřící měli kajicností hříšníkovou ku kajicnosti a k pravému pokání povzbuzeni — a kajicník snáze na své duši vyhojen býti. Svátostným rozhřešením po sv. zpovědi byl sice již viny a věčných trestů sproštěn a k životu věčnému zachován, zůstal však časnými tresty a jinými následky svých prominutých hříchů stižen. Aby i těchto následků a časných trestů za své hříchy byl sproštěn a tak od svých hříchů snáze a tím jistěji — úplně a zcela — očistěn byl, k tomu sloužiti mělo církevní pokání. Proto také měl kajicník „po mnohém uvážení a po zkušené radě onoho (duchovního) lékaře“ tomuto pokořujícímu pokání se podrobiti.

Ve svátosti pokání odpouštěla prvotní Církev sv. viny a věčné tresty, udílejíc svátostné rozhřešení. Ze toto odpuštění jest před Bohem platné, věřili všickni tehdejší křesťané, neboť jenom proto přijímali tak horlivě svátosť pokání, že biskupové, nemohouce sami postačiti touto

svátostí přisluhovati, zvláštní kněze zpovědníky ustanovovati museli.

Rozvazujíc prvotní Církev sv. mocí klíčů ve svátosti pokání hříšníky z viny a věčných trestů, zavazovala je ihned, aby uloženým pokáním spravedlnosti božské za své zasloužené tresty dostiučinili. Že toto uložené pokání — svátostné i církevní — jest před Bohem platné, věřili všickni tehdejší křesťané, neboť jenom proto se mu podrobovali, ač bylo začasto přeobtížné.

Vykonávajíc prvotní Církev sv. úřad soudní, nezapomněla, že jest *také* matkou a že nejkrásnější právo matky jest — odpouštěti a proto udělovala také odpustky.

b) *Odpustky* nazývaly se tehdáž jmény: pax — pokoj, reconciliatio — smíření, remissio — odpuštění, donatio — condonatio — darování (milosť). Jako nyní udělovaly se i tehdáž jen z důležitých příčin. Za takovou důležitou příčinu pokládalo se, když kajicník příkladné pokání činil aneb smrtelně onemocněl a když velké nebezpečí křesťanům hrozilo aneb některý mučeník za kajicníka se přimlouval. Mučeník, jenž za kajicníka orodoval, vystavěl — měl-li aneb mohl-li psáti — tak zvaný *list pokoje* (libellus pacis). V něm udal jméno biskupa, jemuž list svědčil a jméno *jednoho* kajicníka, za nějž o zkrácení církevního pokání prosil. Neuměl anebo nemohl-li psáti, prosil buď sám osobně biskupa anebo vzkázal mu svou prosbu po jahnovi. Písemná prosba

byla vyjadřována obyčejně slovy: communicet ille cum suis — t. j. kéž tento se svými obcuje. Slova tato nebyla *pouhé* odporučení, nýbrž odporučení spojené s modlitbami, utrpením a mukami, jež mučeník pro Krista přetrpěv, v náhradu přinášel, aby časné tresty kajicníkovi odpuštěny byly. Pro tuto náhradu odpouštěla Církev sv. mocí klíčů kromě svátosti pokání, věříc pevně, že Bůh náhradou poskytnutou usmířen, odpuštění toto za platné má.

Že Církev sv. v prvotních dobách věřila, že odpustky před Bohem platné jsou a že i Bůh — když Církev sv. na přímluvu některého mučeníka kajicníku pokání odpustila — jemu časné tresty odpustil, svědčí Tertullián, jenž odpadnuv od Církve sv. takto napsal: „Avšak ty již i na své mučeníky vztahuješ tu moc. Kdo dovoluje odpouštěti člověku, co Bohu zadrženo býti má? . . . Kdo může smrt jiného zrušiti než jedině Syn Boží?“ (de pudic. 22.) Těmito slovy vytýká biskupovi, že se nespokojuje již tím, že sám mocí klíčů odpouští viny, věčné a časné tresty, ale že tuto božskou moc vztahuje i na mučeníky. Mučeník ale, který nebyl knězem, nemohl odpouštěti ani vin ani věčných trestů. Má-li tedy tato výtka míti nějaký smysl, může to býti zajisté jenom ten, že Církev sv. byla tehdáž přesvědčena, že mučeník — třeba by nebyl ani knězem — může zásluhy své jiným postoupiti, pro něž jim pak Bůh *časné* tresty skutečně odpouští. Tuto vše-

obecnou víru potvrzuje i sv. Cyprián výrokem: „Máme přispěti svým bratřím, kteří listy od mučeníků obdrželi a jejich nadbytkem (praerogativa) podporováni býti mohou.“ (list 13.) Věřil tedy sv. biskup, že pro nadbytné zásluhy mučeníků kajicník odpuštění časných trestů platně dosáhnouti může.

Poněvadž ale Církev sv. v prvotních dobách kajicníkům neodpouštěla všech časných trestů vůbec, jež za všecky své hříchy trpěti měli, nýbrž jenom za hříchy, pro něž církevní pokání konati měli, udílela jenom odpustky — neplnomocné.

3. Od bludařství Novatiánova až do záměny přísné církevní kázně (251--800).

Za císaře Decia (250—253) vypuklo hrozné pronásledování křesťanů. Aby život a majetek svůj zachovali a strašným mukám ušli, nasadili mnozí raději svou duši a — odpadli od sv. víry.

Způsob, jakým odpadlictví se dopustili, byl rozličný a proto rozeznáváme v prvních stoletích více druhů odpadlíků, jež obyčejně těmito jmény se označují: 1. *sacrificati* (obětníci), kteří modlám skutečně obětovali, 2. *thurificati* (kaditelníci), kteří na oheň hořící před modlami kadidlo vhodili, 3. *libellatici* (listovníci), kteří zneužíváním listů pronásledování se vyhnuli. Mnozí totiž zaslali úřadům list, *slibujíce* že bu-

dou modlám obětovati, jiní zase poslali úřadům list, osvědčujíce, že modlám již obětovali, ač to byla lež. 4. *traditore* (vydavatelé), kteří na rozkaz císaře Diokleciána (284—305) posvátné knihy a nádoby pohanům vydali. Mimo tyto odpadlíky setkáváme se v dějinách církevních ještě s jinými, kteří hříšným způsobem mukám se vyhybali. Tak ku př. mnohý šel sice k oltáři pohanskému, stavěl se, jakoby oběť přinášel, ač v skutku neobětoval, jiný zase podplatil nějakého známého pohana, aby za něho se vydával a místo něho obětoval a tak pomáhali si rozliční křesťané, jak jen mohli, přerozličnými způsoby, jakéž jenom strach o život vynalézti může.

Když pronásledování ochablo a strach o život rozumu více nemátl, nahlédli teprve, jak hrozného hříchu se dopustili a jak velikých trestů si zasloužili. Poněvadž odpadlictví jejich nebylo stejné, nemohla je Církev sv. podle jedné a též míry odsuzovati a trestati. Ti, kteří hned — jakmile nebezpečí se blížilo — víru svou zradili, zasluhovali zajisté většího trestu než ti, kteří dlouhý čas ve své víře stálými zůstali, pro ni snad vězení, rány a muky dosti dlouho statečně snášeli a teprve mukami přemoženi odpadli. Církev sv. posuzovala vždy spravedlivě, kterým způsobem a za jakých okolností hřích spáchán byl.

Tehdáž byl papežem sv. Kornel (251—252), jenž si velice záležeti dal, aby s odpadlíky ani

příliš tvrdě ani příliš mírně nakládáno nebylo. Přijímal je opět do Církve, odpouštěl jim ve svátosti pokání jejich viny a zasloužené věčné tresty a na usmíření spravedlnosti božské ukládal jim přiměřené pokání. Tomuto moudrému jednání celé Církve sv. opřel se římský biskup Novatián, tvrdě, že odpadlictví jest hřích hrozný a že Církev sv. nemá práva ani tento ani jiné velké hříchy (ku př. vraždy, cizoložstva atd.) odpouštěti.

a) Právě tímto svým odporem vydal Novatián Církvi sv. stkvělé svědectví, že v jeho době věřícím *svátostí pokáním* přisluhovala, jim na místě Božím *všecky* hříchy — i ty nejtěžší — odpouštěla, jako je až podnes odpouští, když jich hříšník lituje, z nich se vyznává a za ně dostiučiniti chce.

Poněvadž i za dob pronásledování Církev sv. velice se rozšiřovala a poněvadž odpadlíků bylo tak mnoho, že biskupové sami nepostačovali svátostí pokání přisluhovati, ustanovovali zvláštní kněze za — zpovědníky. Jich povinností bylo kajicníky zpovídati, jim přiměřené církevní pokání ukládati, na jich mravy dohlížeti a ustanovovati, kdy k stolu Páně přistupovati mohou. Aby ale tito zpovědníci kajicníkům pokání ne podle své libovůle, nýbrž podle vůle Boží ukládali, složila Církev sv. podle zásad, jež biskupové na církevních sněmích schválili, v rozličných sněmovních spisech porůznu zaznamenali a podle nich v duchovní správě se řídili, zvláštní

kajicné knihy (libri poenitentiales), v nichž na jednotlivé hříchy určité tresty vyměřeny byly. Na tajné hříchy byly ukládány vždy tajné tresty, na zjevné hříchy veřejné tresty, „aby kajicník se polepšil a ostatní hříchu se báli.“ (Sv. Aug. sermo 83. de temp. c. 7.)

V bouřlivých těchto dobách seřaďovali se křesťané kolem svých biskupův a kněží velmi těsně a vědomí, že tvoří rodinu Kristovu, bylo jim velmi jasné. Nad touto rodinou, která tvořila zvláštní náboženský stát ve státu světském — pohanském — nemohli ovšem biskupové svou soudní moc tak vykonávati, aby i před světskými úřady platnosť měla a proto vykonávali ji hlavně ve svátosti pokání. Veškerá soudní moc, kterouž Církev sv. nad věřícími v prvotních dobách vykonávala, nese proto na sobě *ráz náboženský — svátostný.*

Jinak ale bylo, když císař Konstantin Veliký (306—337) v Miláně r. 313. křesťanům svobodu udělil. Křesťané vystoupili z úzkého poměru rodinného a stali se tak svobodnými občany státními. Biskupové nabyli i před státem své vážnosti a mohli s dobrým zdarem i jinak než ve svátosti pokání nad mravy věřících bdíti a jich poklesky trestati.

Udělení svobody mělo pro Církev sv. také ještě jiný výsledek. Pohané hlásili se četněji k sv. víře. Nemohouce ale rázem pohanské své zvyky a názory odložiti, dopouštěli se často těžkých pokleskův a stávali se začasté křesťany

vlažnými. Vlažní tito křesťané neměli ovšem tolik pevné vůle, aby za své spáchané hříchy, pokořující církevní pokání — jak do nedávna se konalo — vykonali a tak nezbývalo začasté nic jiného, než buď hříšníky jich duševní záhubě přenechati aneb od ukládání církevního pokání — upustiti.

Udělením svobody změněny byly valně poměry Církve sv. — víra křesťanská rozšiřovala se i ve vzdálených krajinách, kdež církevní kázeň bez velmi velikých obtíží zachovávati se nedala a proto zasazovali se mnozí sv. biskupové, aby veřejné pokání bylo nejen zmírněno, nýbrž docela odstraněno a soukromým nahraženo. Na východě potkaly se tyto snahy dosti brzy se žádoucím výsledkem; neboť r. 390. odstranil cařihradský patriarcha Nektarius veřejnou zpověď, která věřícím na místě k povzbuzení kajicnosti spíše k pohoršení příčinu dala.

Na západě podporovali tyto snahy sv. *Ambrož* (340—397), sv. Augustin (354—430) a zvláště sv. Otec Lev Veliký (440—461). O sv. Ambroži svědčí jeho životopisec sv. Paulin, že byl kajicníkům prostředníkem mezi Bohem a že hříchů ve sv. zpovědi seznaných nikomu nezjevoval a tak žalobníkem svých kajicníků nebyl, t. j. jim veřejného pokání neukládal. Sv. Augustin pak píše: „Po vykonaném pokání (svátostném) není v Církvi místa pro pokání pokořující“ (list k Maced.). Zvláště sv. Otec Lev I. zasazoval se o odstranění veřejné zpovědi. Píšeť

biskupům v Kampanii takto: „O pokání, jež na věřících se požaduje, aby ze seznamu hříchů psaná zpověď veřejně se nepředčítala, poněvadž postačí hříchy samotným kněžím soukromou zpovědí oznámiti. Neboť ačkoliv chvalitebnou zdá se býti veliká ona víra, kteráž k rozšíření bázně Boží mezi lidmi samu sebe zahanbiti se neostýchá, přece nejsou hříchy všech takového druhu, aby ti — kteří za pokání žádají — se nebáli veřejně je vyznati; proto budiž tento nechvalitebný zvyk odstraněn, aby mnozí od pravé kajicnosti odvráceni nebyli, když se buď stydí aneb bojí svým nepřátelům zjeviti své skutky, pro něž by mohli stávajícími zákony stíháni býti. Postačí zajisté ona zpověď, která se skládá jak před Bohem tak i před knězem, jenž za hříchy kajicníků oroduje" (list 168.). Pro tyto podstatné důvody byla i na západě veřejná zpověď poznenáhlu odstraňována. Církevní pokání bývalo vždy řídčeji a řídčeji ukládáno — v některých krajinách zachovalo se déle, v jiných odstraňovalo se rychleji — ustupovalo poznenáhlu pokání soukromému, až na konec 8. století stará církevní kázeň úplně zanikla a za jinou zaměněna byla.

b) Že Církev sv. i v této době *odpustky* udělovala, o tom pochybovati nenapadlo ještě nikomu — ano mnozí ji spíše ještě kárali, že příliš mnoho odpustkův udílela. Odpouštělať zajisté na přímluvu sv. mučeníkův mocí klíčů část církevního pokání, jež kajicníci za své od-

padlictví dlouhá leta konati měli. Že odpuštění toto bylo i před Bohem platné, věřili všickni skalopevně, neboť jenom odpadlíci v pravém slova smyslu obléhali mučeníky, za jich přímluvu snažně prosili, ano až nemírně o ni se ucházeli.

Církev sv. neodpouštěla z pravidla celého církevního pokání, jež na některý hřích uloženo bylo, obyčejně odpouštěla jenom nějakou část. Knězi Maximovi, který kacířství Novatiánova se přichytil, prominula *celé* církevní pokání, jež za tento hřích konati měl. Odpouštějíc tedy Církev sv. jen část kajících skutkův aneb všecky kající skutky uložené pro *některé* hříchy, neodpouštěla všech časných trestů za všecky hříchy vůbec a proto udílela i v této době jenom odpustky — neplnomocné.

Jestliže s jedné strany mnozí křesťané hromadně o přímluvu sv. mučeníků se ucházeli a získanými odpustky spravedlnosti Boží za své zasloužené časné tresty dostiučiniti se snažili, snažili se také jiní obtížnými dobrými skutky téhož účele dosáhnouti; proto podrobovali se volně církevnímu pokání, tuhým postům, bičování a uchylovali se na pouště. Církev sv. jich nehanila, ani nekárala, poněvadž i tato obtížná cesta pokání také jistě k Bohu vede.

4. Od záměny přísné církevní kázně až do válek křížových (800—1096).

Jakmile Církev sv. dosáhla svobody, rozvila utěšenou činnosť mezi všemi národy, kteří po staletí svá sídla měnili, víru Kristovu mezi nimi šíříc a mravy jejich ušlechťujíc. Obnovením západního císařství římského, na něž Karel Veliký (800—814) v Římě r. 800. byl korunován, dostalo se jí mocné podpory a ochrany, aby úloze své tím snáze dostáti mohla. Vedouc všecky k Bohu, vedla je k Němu po cestě svatosti a pokání.

a) Že Církev sv. věřícím v této době *svátosti pokáním* přisluhovala, podávají dějiny církevní důkazův již celé množství, Ve všech zemích, kdež sv. víru šířila, svolávala biskupy a kněze na sněmy, nařizujíc, aby svátosť pokání udělovali těm, kdož hříchův svých litují, z nich se skroušeně vyznávají a za ně dostiučiniti pevnou vůli mají. Tak k. př. poroučí církevní sbor v Chalonsu ve Francouzích r. 813. shromážděný, aby — poněvadž člověk nejen z duše ale i z těla se skládá — ve sv. zpovědi vyznávali se hříchové, jichž člověk nejen svými smysly ale i pouhými myšlénkami se dopustil. Církevní sněm v Mohuči z roku 847. ustanovuje, aby kněži na základě písem sv., církevního zřízení a zvyku určovali, *kdy* a *jak* věřící svátosť pokání přijímati mají. Aby zpovědníci s kajícníkem libovolně nakládati nemohli, ale aby v udílení svátosti pokání jednostejný řád

zachováván byl, složili vynikající mužové na základě zásad, jež Církev sv. na všeobecných a částečných sněmích vyslovila, kajicné knihy, v nichž na jisté hříchy určité tresty ustanoveny byly.

Na místě dřívějšího veřejného pokání ukládaly se nyní kajicníkům dlouhé modlitby, tuhé posty, hojné almužny a často i daleké poutě, mezi nimiž nejvíce prosluly poutě do Jerusaléma, do Říma a do Kompostelly ve Španělsku. Někdy ukládalo se také kajicníkům, aby sami sebe bičovali a jiné dobré skutky podle své možnosti konali. Byl-li kajicník stavu rytířského, měl odložiti zbraně a všecku nádheru a obléci se do roucha prostého, anebo měl vstoupiti do nějakého kláštera.

Ačkoliv tato církevní kázeň proti původní mírnou býti se zdá, není přece příliš mírná — nebylať zmírněním, nýbrž jen *záměnou* (commutatio) původní kázně.

Prvotním kajicníkům muselo býti ovšem velmi obtížno po několik let před chrámovými dveřmi státi — ale neméně bylo i obtížno několikrát do roka čtyřicetidenní půst zachovávati, mnoho se modliti a i jinak dovolených radovánek se zdržovati. V prvotních dobách bylo zajisté velmi obtížno od služeb Božích vzdálenu a rozličných duchovních výhod zbavenu býti; ale neméně jest i obtížno o chlebě a vodě daleko putovati a z mála hojnou almužnu dávati. Nebyla tedy zaměněná kázeň tak přílišným po-

lehčením, jakým snad na první pohled býti se zdá. —

Bylo-li pokání kajicníkovo upřímné aneb jestliže nějaká podstatná příčina se nahodila, odpouštěla mu Církev sv. buď celý zbytek trestův, jež si na sebe svým velikým hříchem uvalil aneb větší část všech uložených trestův, udílejíc mu odpustky — neplnomocné.

b) Víra, že Církev sv. má moc *odpustky* udíleti a že odpustky před Bohem platné jsou, byla v této době velmi živá. S dostatek jest známo, že odpustky před Bohem nejen proto platné jsou, poněvadž je udílí Církev sv. mocí klíčův, nýbrž také proto, že zároveň podává spravedlivému Bohu dostatečnou náhradu na místě kajicníka.

Že náměstné dostiučinění u Boha jest platné, o tom nebyli křesťané snad nikdy tak jasně přesvědčeni, jako právě v této době. Přesvědčení jejich bylo tak veliké, že mnozí spravedlnosť Boží za své zasloužené časné tresty *jenom* náměstným dostiučiněním usmiřovati chtěli. Dávali veliké almužny nejen na vykoupení zajatých a na přerozličné církevní potřeby, nýbrž dávali i mnoho peněz chudým, aby za ně dobré skutky konajíce, odpuštění trestův u Boha jim vyprosili. Nikdy snad se neplatilo tolik almužen jako v této době, úkaz to — jakož každá věc dvě stránky má — nejen potěšující ale i zarmucujíci. Udílení almužen vzalo na se podobu *výkupu* (redemptio). Na počátku 9. století

bylo ještě velice obmezeno, almužnou za své zasloužené tresty dostiučiniti. Kdo církevní uložené pokání ještě plný rok nekonal, nesměl almužnou — třeba sebe větší — se vykoupiti aniž před čtyřicetidenním postem.

Kdo však pokání své již déle a sice kajicně konal, mohl se vykoupiti — obyčejně v třetím roce — složiv částku peněz, která v kajicných knihách ustanovena byla. Avšak postupem času zneužili mnozí této výhody, kterou jim Církev sv. povolila, hojnější almužnou za uložené pokání dostiučiniti, a počínali si tak, jakoby chtěli odpuštění časných trestův — odpustky — vůbec si kupovati. Proti tomuto zlořádu opřela se Církev sv. mnohokráte s velkým důrazem a hleděla všemu zneužívání předejíti, ustanovivši, že církevní pokání jenom velikými almužnami nahraženo býti mohlo.

Z veškerého jednání Církve sv. v této době vysvítá její hluboké přesvědčení, že tresty, jež na hříchy ukládá, jsou i před Bohem platné a že jimi kajicník za své zasloužené tresty spravedlnosti Boží dostiučiniti může a zároveň veliká její péče, aby věřící dobrými skutky za své časné tresty skutečně dostiučinili, a konečně srdečná útrpnosť, aby věřícím polehčila a jim obtížné dobré skutky k vykonání usnadnila. Odpouštějíc kajicníkům z části uložené pokání aneb za poměrně lehčí jim je vyměňujíc, činila tak na místě Božím a usmiřovala na místě ka-

jicníka spravedlnost Boží, podávajíc hojnou náhradu ze zásluh Krista a svatých jeho v plném přesvědčení, že co na místě Božím na zemi odpouští, i na nebi odpuštěno jest. —

5. Od válek křížových až do udělení odpustků porciunkulových (1096—1223).

a) Až posud bylo každému křesťanu volno jíti k sv. *zpovědi,* kdy by toho potřeboval, totiž když mu svědomí nějaký smrtelný hřích vytýkalo, a sice k zpovědníku, k němuž měl důvěru. Křesťan, jenž si žádného smrtelného hříchu vědom nebyl, mohl přistupovati k stolu Páně i bez sv. zpovědi, jako až posud mnohým zbožným křesťanům se *dovoluje.* Poskvrnil-li ale duši svou smrtelným hříchem a nemohl-li tedy bez sv. zpovědi — svatokrádežně — přijímati, mohl si vyvoliti zpovědníka kteréhokoliv a kdekoliv. Tato svoboda měla nejen svou dobrou, ale i špatnou stránku. Někteří křesťané, majíce na vůli jíti k sv. zpovědi kamkoliv, nešli nikam a jiní — zvláště bohatí páni a rytíři — zpovídávali se kněžím, kteří na jejich statcích živi jsouce, na nich závislí byli a dostatečné přísnosti proti nim ukázati nemohli, anebo kněžím, kteří k zpovídání ani oprávněni nebyli. Tím vším trpěla církevní kázeň velice.

Aby těmto zlořádům přítrž učinil, nařídil sv. Otec Innocenc III. na 4. církevním sněmu v Lateráně v r. 1215. odbývaném pod přísným

trestem takto: „Ať každý věřící obojího pohlaví — *když byl přišel do let, kdy rozum dospívá — aspoň jednou v roce nařízenému knězi* sám všecky své hříchy věrně vyznává, uložené sobě pokání podle svých sil konati se vynasnaží a nejméně o velikonoci velebnou Svátosť uctivě přijme.“

b) V těchto dobách byla sv. země, kde Syn Boží člověkem jsa učiněn, učil, trpěl, umřel, z mrtvých vstal a spasení naše dokonal, v rukou nevěřících pohanů, kteří chrám Boží zneuctili. Těla povražděných svatých byla pohozena ptákům a dravcům na pospasy, rozlita jako voda kolem Jerusaléma krev svatých a nikdo nebyl, kdo by je pochoval. Pohaněním tímto hluboce dojat, vyzval sv. Otec Urban II. (1088 až 1099) na církevním sněmu v Klarmontě r. 1096. všech křesťanů, aby zemi sv. z rukou pohanův vysvobodili a spoléhaje na milosrdenství Boží a vážnosť sv. apoštolův Petra a Pavla, odpustil všem věrným křesťanům, kteří by proti pohanům zbraně se chopili a obtížné této pouti se podjali, uložené (církevní) pokání za jejich hříchy. „Kdokoliv“ — ustanovil 2. čl. — „z pouhé pobožnosti a nikoliv pro získání cti a peněz na cestu do Jerusaléma se vydá Církev Boží osvobodit, tomu cesta ta za *úplné pokání* počítána bude.“

Slovy těmito vyjadřuje se co nejurčiteji, že každý, kdo obtížnou pouť do sv. země pro její osvobození, tedy z pravé pobožnosti podnikne,

úplné odpuštění všech časných trestův dosáhne, jež spravedlnosť Boží za všecky jeho hříchy, jichž se ode dne sv. křtu dopustil, na něm požaduje. Proto také pravil sv. Otec ve své řeči: „Kdožby na této pouti v pravém pokání zemřeli, ať nepochybují, že dosáhnou odpuštění hříchův (t. j. ve svátosti pokání odpuštění viny a věčných trestův a kromě svátosti pokání pro tuto svou obtížnou pouť odpuštění časných trestův) a ovoce věčné odměny.“

Událosť tato jest prvním posud známým příkladem udělení odpustkův — *plnomocných.* Velikou tuto milosť udělila ale Církev sv. také na vyplnění velikých podmínek. Nebylo zajisté v tehdejších dobách nic lehkého putovati do sv. země a bojovati proti pohanům. Podnik takový byl spojen s velikými výlohami peněz, nesmírným nepohodlím, s nejrozmanitějším nebezpečím ano skoro s jistou smrtí. Tuhé církevní pokání, které Církev sv. za prvních dob ukládala a jež kajicník doma, jsa bezpečen, konati měl, nebylo ani tak těžké jako nebezpečná výprava do sv. země. „Avšak veliké odměny nelze dojíti leč velkým namáháním.“ (Sv. Řehoř hom. 37.)

Na tomto místě bude snad záhodno zaznamenati i výtku, že prý Církev sv. udělovala křižákům odpustky na — budoucí časy a tak že jim udělila dovolení hřešiti.

Kdo ví, že sv. země v jiném dílu světa se nalezá než v kterém my bydlíme a že z našich krajin do sv. země i po nejrychlejších železni-

cích a parolodích není možná za den se dostati, musí také nahlédnouti, že sv. Otec plnomocné odpustky křižákům ani jinak uděliti nemohl než na budoucí časy. Cesta do sv. země trvala tehdáž dlouho — mnohé měsíce, a podobně i dlouho trval pobyt v sv. zemi. Že křižáci také po cestě hřešili, ví každý — třeba by ani z domu nevycházel — z vlastní trpké zkušenosti. Když křižáci do sv. země přišli, zůstali vždy ještě pouhými lidmi a hřešili i na místech samým Spasitelem posvěcených. Nerozumělo-liž se samo sebou, že poutník, přijav hodně svátosť pokání svou přeobtížnou poutí, kterou jen *z pravé pobožnosti* podnikl, trestající spravedlnosti Boží zadost učinil nejen za časné tresty, jichž si svými hříchy doma zasloužil, ale i za časné tresty, jež svými hříchy po cestě a ve sv. zemi na sebe uvalil? Bylo zajisté na nejvýš spravedlivo, aby poutník pro svou přeobtížnou a pobožnou cestu *vždycky* odpuštění všech svých časných trestův dosáhl, *kdykoliv* ve sv. zemi svátosť pokání hodně přijal. Kdo ale hodně svátosť pokání přijímá — nemůže na nějakou výsadu k hřešení ani pomysliti. Ukazuje tedy velikou nevědomosť a zároveň necitelnosť, kdo vytýkaje Církvi sv., že křižákům udílela odpustky na budoucí časy, tvrdí, že dávala jim dovolení hřešiti.

Jakož Církev sv. sama zřejmě osvědčovala, udílela odpustky mocí klíčův od Krista Pána sobě svěřených všem, kdož v svátosti pokání s Bohem smířeni jsou. Jako v prvních dobách

tak i v této době vykonával moc klíčův nejen římský biskup, sv. Otec, ale i ostatní biskupové. I tito udíleli mocí klíčův věřícím odpustky — hlavně neplnomocné. Poněvadž však vždycky pravé míry nešetřili a sami vinni byli, že mnohé zlořády v udílení a získání odpustkův vznikaly, obmezil papež Innocenc III. na témž 4. sněmě lateránském jejich právomoc velice. Od té doby mohou biskupové udíleti odpustky jenom neplnomocné a sice když světí nějaký kostel, na 100 dnův a když v biskupském ornátě slavnou mši sv. slouží, na 40 dnův. Všech těchto odpustkův mohli se již tehdáž věřící súčastniti, jakmile předepsané podmínky naplnili — tedy kromě svátosti pokání, jakož až posud se děje.

Plnomocné odpustky křižákům udělené osvědčily se býti výborným prostředkem, který celý křesťanský svět k hrdinským skutkům za osvobození sv. země povzbudil a ducha kajicného opět vzpružil. Proto používala jich Církev sv. ještě po mnohá století, aby věřící povzbudila k vyplenění kacířstva a k pokoření císařův Církvi nepřátelských. Tak udělila plnomocné odpustky všem, kdož se súčastnili výprav (1209—1229) proti Albigenským a Valdenským v jižní Francii a později proti Maurům ve Španělích. Na církevním sjezdu v Sieně r. 1423. uděleny byly odpustky křižákům, kteří proti Husitům v Čechách bojovali a ještě v 17. století udělil sv. Otec Innocenc XI. (1676—1689) odpustky na

pokoření sveřepého Turka, jenž r. 1683 Vídeň obléhal. —

6. Od udělení odpustkův porciunkulových až do církevního sněmu v Tridentu (1223—1545).

Živá víra, která nesčíslné tisíce nadchla a k nevídaným výpravám do sv. země vzpružila, jevila se stejně mocně i v každém jiném ohledu. Starobylé obrazy, jichž kráse dosti vynadiviti se nemůžeme, velkolepé gotické chrámy, jež nás zbožným úžasem naplňují, ušlechtilé sochy, jež posud za vzory platí, jsou skoro vesměs plody křesťanské živé víry z této doby. Z celého množství učencův, kteří v této době žili a po všecky věky Církvi sv. ke cti sloužiti budou, buďtež jenom na příklad uvedeni: sv. Tomáš z Akvina (1225—1274), jejž Církev sv. nazvala učitelem andělským, sv. Bonaventura (1221—1274) známý pod jménem: učitel serafský a Jan Duns Skotský (1268—1308), učitel jemný.

a) Že v této slavné době Církev sv. věřícím *svátosti pokání* přisluhovala a že tito se zpovídali, podávají nám nesčíslné důkazy obsáhlé knihy těchto velikých učencův, k nimž největší učenci všech dob — do školy chodí. Tito hlubocí myslitelové učí jednohlasně, že pokání jest svátosť, v níž kněz na místě Božím hříšníku hříchy po křtu sv. spáchané odpouští, když jich opravdu lituje, z nich skroušeně se vyznává a upřímnou vůli má za ně dostiučiniti.

Učení toto vysvětlují co nejjasněji a obhajují důvody nezvratnými.

b) Podobně vykládají a odůvodňují i *učení o odpustcích.* — Avšak doposud nebylo jiného způsobu k získání plnomocných odpustkův než súčastniti se obtížných křižáckých výprav. První a sice znamenitou úlevu vymohl *sv. František Seraf.* (1182—1226).

Opustiv pro Krista vše, co měl, následoval Jej v Jeho nepochopitelné chudobě. Opraviv v rodišti svém Assisi kostelík Panny Marie, královny andělův, zbudoval vedle něho klášter, v němž se svými druhy se usadil. Jedné noci, když velmi horlivě se modlil, bylo mu zjeveno, aby šel do Říma k sv. Otci Honoriovi III. (1216—1227) a jej prosil za udělení odpustkův pro svůj kostelíček. Odpustkův těch měli dosáhnouti všickni, kdož by přijavše svátosť pokání chrám P. Marie v Assisi navštívili. Ti všickni měli dosáhnouti odpuštění všech časných trestův, jež pro své hříchy — počínajíc ode dne sv. křtu až do dne a hodiny, kdy do kostela v Assisi vkročí — a nemíti při tom pražádných jiných obtíží. Taková věc byla ale až posud neslýchaná a i církevní hodnostáři byli toho náhledu, aby sv. Otec pod tak levnými podmínkami plnomocných odpustkův neudílel — poněvadž nikdo více obtížnou pouť do Jerusaléma nepodnikne, ano i poutě do Říma k hrobu sv. apoštolův přestanou. Avšak sv. Otec nemaje na zřeteli žádných vedlejších ohledů, nýbrž je-

nom spásu duší, udělil r. 1223. plnomocné odpustky všem, kdo dne 2. srpna kostelík blahoslavené Panny Marie v Assisi zbožně navštíví. Tyto odpustky jsou světoznámé *odpustky porciunkulové*, nazvané tak proto, poněvadž byly uděleny kostelu, jemuž sv. František říkal: můj *podílek* (porciuncula).

Poněvadž věřící ze vzdálených krajin těchto odpustků bez velikých obtíží získati si nemohli, rozšířili pozdější papežové tyto plnomocné, původně jen marianské svatyni v Assisi udělené odpustky i na ostatní Františkánské kostely a Řehoř XV. (1621—1623) udělil je i kostelům kapucínů, poněvadž podle pravidel sv. Františka Seraf. žijí. Až po dnes putují každoročně dne 2. srpna nesčetní zástupové do kostelů františkánských a kapucínských a přijímají sv. svátosti, aby těchto plnomocných odpustků se súčastnili.

Porciunkulové odpustky sluší považovati za první velikou *úlevu* oněch přísných a kajících skutků, jež prvotní Církev kajícníkům ukládala, aby spravedlnosti božské za své časné tresty dostiučinili. Jakmile byl tento první krok učiněn, musel se učiniti i druhý a tak postupem času vždy více a více od prvotní tuhé kázně se uvolovalo, až se ustálila nynější kázeň církevní, podle níž jest možno na přerozličné způsoby plnomocných odpustků si získati.

Avšak zaměniti přísnou kázeň za mírnější jest vždy nebezpečno, zvláště když se nedává

dobrý pozor na hranici, na níž mírnosť — se slabosti se stýká. Bohužel dosvědčují dějiny církevní, že nejen mnozí zbožní křesťané, ale i mnozí církevní hodnostáři této hranice dosti určitě nešetřili a že po odstranění starobylé kázně i sama mírná kázeň dosti povážlivě ohrožena byla. Mnozí křesťané nejsouce ještě s četnými odpustky, jež ve prospěch mnohých chrámů a na almužny ve prospěch křižáckých válek bez toho dosti četně se udílely, spokojeni, domnívali se, že návštěva každého kostela aneb konání každého dobrého skutku a udělení každé almužny s odpustky již spojeno jest. Aby sama o sobě již velice zmírněná kázeň nebyla docela zničena, omezil po příkladu 4. lateránského sněmu z r. 1215. církevní sněm ve Vienne r. 1311. odbývaný právomoc biskupů k udílení odpustků a učinil potřebná opatření, aby zneužívání odpustků a rušení církevní kázně se předešlo. K témuž účeli pracoval i církevní sněm v Kostnici, na němž papež Martin V. (1417—1431) — učiniv r. 1418. s národem německým, francouzským a anglickým zvláštní smlouvy (konkordáty), poručil, aby kněži v ohlašování odpustkův — poněvadž učení toto důležito jest — opatrně si počínali a ničeho nekázali a nekonali, co by mohlo býti na újmu sv. víře aneb k pohoršení věřících. Na důkaz, jak velice užitečné jsou odpustky a jak vysoce si jich váží, udělil v poslední sněmovní schůzi plnomocné odpustky.

Ale tyto upřímné snahy nepotkaly se všudy se žádoucím výsledkem. Někteří horliví kazatelové přeceňovali odpustky ne tak ze zlomyslnosti jako spíše z nemírné horlivosti a snad i nevědomosti a vybírali almužny, jež sami určovali, takovým způsobem, který velice se podobal svatokupectví. Vykazujíce se někdy nepravými a někdy padělanými listinami, ohlašovali odpustky nejen na skutky dobré a záslužné ale i na skutky malicherné. Tak ku př. v listinách bývalého kláštera Zlaté Koruny u Č. Krumlova nalezá se zpráva, že odpustky byly uděleny na — hrách (indulgentia super pisum). Kdo prý jí hrách a řekne: „Bože, smiluj se nad duší Jindřicha“ — získá prý si odpustkův. Že odpustky spojené s takovou nepatrnou věcí jsou podvržené, netřeba ani připomínati. Ale právě tyto podvržené odpustky a dotěravé vybírání almužen — což vše nejen u protivníků nýbrž v Církvi sv. spravedlivou nevoli a opravdovou snahu po opravě vyvolalo — jsou také důležitým svědectvím, že víra v odpustky byla v srdci lidu velice a hluboce zakořeněna a že jen proto nepravé odpustky vzniknouti mohly, poněvadž věřící pravých odpustků velice si vážili.

Ačkoliv byla v těchto dobách víra v odpustky veliká a bezčetní věřící získáním jich spravedlnosť Boží za své časné tresty usmiřovali, bylo také pevné přesvědčení, že stará církevní kázeň nebyla nikterak těžké jho, které

snad prvotní Církev kajícníkům jen o své ujmě ukládala. I v těchto dobách byli věřící přesvědčeni, že spravedlnosti Boží za časné tresty dvojím způsobem dostiučiněno býti může: mocí klíčů skrze odpustky a dobrovolným přetrpením časných trestů. Jestliže jedni hojným ano i nemírným účastněním se odpustků spravedlnosť Boží usmiřovali, hleděli druzí téhož cíle dosáhnouti hojným ano i nemírným podrobováním se časným trestům. Právě v těchto dobách, jimž nepřátelé Církve sv. udílení tak mnohých odpustků vytýkají, bylo mnoho kajícníků, kteříž za své zasloužené časné tresty sebe velice přísně trestali. Lidé všeho věku a obojího pohlaví, obnaživše hořejší část svého těla a zahalivše hlavu plátnem, chodili se svícemi a korouhvemi po ulicích, mrskajíce se bičíky až do krve. Sám francouzský král Ludvík IX (1226—1270) poděloval o novém roce své dvořany stříbrnými řetízky, aby se jimi bičovali. Kajícníci tito nazývali se *mrskáči* (flagellantes) a i v Cechách byli dobře známi.

Přísné toto pokání neodsuzovala Církev sv. pokud se srovnávalo s mravností a zdravím tělesným a pokud se dělo v dobrém úmyslu za hříchy činiti zadost. Jakmile ale začali mrskáči své kající skutky nemírně vynášeti, mrskání sebe za svátosť pokládati, odpustky, očistec a ctění svatých zavrhovati, vystoupila proti nim přísně. Zastávajíc úřad dobrého Pastýře, starala se i v těchto dobách, aby věřící po zlaté střední cestě do ži-

vota věčného kráčeli ani na levo — k přílišné lehkomyslnosti, ani na pravo — k nerozumné přísnosti se neuchylujíce. —

Na každém obrazu pozorujeme barvy světlé a — tmavé. Tmavé barvy slouží, aby světlé vynikly. Obraz bez stínu jest nemožný. My všickni na tomto světě podobáme se obrazu, na nějž lidé, Bůh sám a andělové s nebe patří. Praví sv. apoštol: „Učiněni jsme divadlem světu, andělům i lidem.“ (1. Kor. 4, 9.) I na tomto obrazu, kterýž my poskytujeme, jsou nejen barvy světlé, ale i — tmavé. „Musí to býti, aby přicházela pohoršení“ (Mt. 18, 7.) řekl sám Spasitel náš, když volal „běda světu pro pohoršení.“

Jestliže na velkolepém obrazu středověkých dějin s úctou patříme na znamenité muže, jež vším právem světlem Církve sv. nazvati můžeme, spatřujeme na něm i také muže, již temnou stránku onoho obrazu vyplňují. Jsouť to ubozí poblouzenci, kteří od Církve sv. odpadli. Není zde místo, připomínati všecky bludaře, kteří v těchto dobách žili, nýbrž jenom čelnější, kteří o moci klíčů, jíž Církev sv. svátosť pokání a odpustky uděluje, nesprávně učili.

Na prvém místě budiž jmenován náš nešťastný *mistr Jan Hus z Husince* (1369—1415). Za jeho dob a sice od r. 1378 stáli v čele Církve skoro po 40 let dva papežové, z nichž ovšem jen jeden byl pravy a sice ten, který nepřetržitou posloupnosť od sv. Petra měl. Kře-

stanští národové, nemohouc jednak rozsouditi, kdo pravý papež jest, a jednak z rozličných světských příčin nepravého papeže se přidržujíce, rozstoupili se na dvě strany. Roztržka tato stala se celému světu osudnou, neboť nesmírné zlo z ní se prýštilo. Každý, kdo Církev svou upřímně miloval, vynasnažil se podle svých sil pomoci a celým světem rozlehla se touha po opravě Církve v hlavě i v údech. Zbožní kněži a výmluvní kazatelé, jako náš Jan Milič z Kroměříže, Matěj z Janova a Rakušan Kunrát Waldhauser působili zdařile pro opravu mravů v Čechách. S tímtéž dobrým a chvalitebným úmyslem vystoupil i mistr Jan Hus, jenž od r. 1402 v kapli betlémské nepravosti všech stavů káral, pro svou učenosť a přísnosť mravů miláčkem svých posluchačů se stal ano i u samého arcibiskupa Zbyňka a u dvoru krále Václava veliké důvěře se těšil. Když pak byl ještě r. 1409 se přičinil, že Čechům na vysokém učení pražském před cizími národy byla přednosť dána, získal si všeobecné důvěry u celého svého národa. Bohužel seznámil se se spisy Angličana Viklefa († 1380), kterýž sobě na papeže, biskupy a kněze hrubě vyjížděl, tvrdě, že důstojnosť papežská ne od Krista Pána, nýbrž od císařů pochází. Zároveň učil také, že člověk — jakmile se dopustil hříchu smrtelného, ihned vší duchovní a světské moci pozbývá. Učení toto zamlouvalo se pro tehdejší doby velice. Jím byl by se dal rozkol mezi papeži nejrych-

leji a nejdůkladněji — ač proti všemu právu — odstraniti. Bylo zapotřebí jenom říci: oba papežové jsou hříšníci, hříchy svými pozbyli vší duchovní moci a proto přestali býti papeži. Tím byl by učiněn konec všem sporům ale také byla by zasazena smrtelná rána celému církevnímu životu.

Tyto bouřlivé a násilné zásady osvojil si také mistr Jan Hus a jsa sám přísných a čistých mravův, utvořil si náhled, že církev — jsouc čistá a neporušená — skládá se *jenom* z těch, kteří svatí jsou a svatými zůstanou, zkrátka z těch, kteří od věčnosti k spasení předzřízeni jsou. Smrtelní hříšníkové nejsou prý pravými údy Církve, nýbrž patří prý k ní asi tak jako špína k tělu lidskému. Hlavou této čisté církve jest prý *jenom* Kristus Pán a nikoliv papež. Upíraje papeži důstojenssví, v němž jest náměstkem Krista Pána a tak viditelnou hlavou viditelné Církve sv., upíral mu i veškerou právomoc a tudíž i moc klíčův.

a) Co se týče *svátosti pokání*, učil zcela správně, že kajicník musí hříchů svých litovati, všecky smrtelné hříchy knězi řádně posvěcenému vyznati a za ně dostiučiniti. Bloudil ale v tom ohledu, že — kdežto Církev sv. učí, že oprávněný kněz na místě Božím a mocí Boží hříchy skutečně odpouští — učil, že kněz hříšníku pouze ohlašuje, že mu Pán Bůh hříchy již odpustil. Upíraje tedy Církvi sv. moc hříchy odpouštěti, upíral jí moc klíčův.

b) Upíraje Církvi moc klíčů, musel jí důsledně upírati i právo udíleti *odpustky*. Odpustky nazýval „lichocením Antikrista“, a ty, kdož je ohlašují, „lháři“. K těmto smutným koncům přiveden byl snad zlořády, jež za jeho dob při ohlašování odpustků se děly; ale žádný zlořád — byť by byl i sebe větší — neopravňuje, aby s ním i pravda sama odstraněna byla.

Jiný muž, jenž v této době žil a jenž sám o sobě se chlubil, že život jeho jest smrtí pro Církev sv., byl *doktor Martin Luther*. Narozen dne 10. listopadu 1483 v Eislebenu v Sasku, vstoupil do kláštera Augustiánů v Erfurtě, kdež r. 1507 na kněze posvěcen jest. Zpronevěřiv se své víře a zapomenuv na své sliby, oženil se r. 1525 s jeptiškou Kateřinou Bora, stal se zakladatelem víry lutherské a zemřel ve svém rodišti dne 18. února 1546.

Kdežto Církev sv. věřící po úzké cestě pokání *k svatosti* vede, vede Luther své vyznávače *k víře*. Církev sv. učí: kdo sv. víru zachovávaje za své hříchy pokání činí, dobré skutky koná a tak svatě žije, bude spasen. Luther naproti tomu učí: kdo věří, bude spasen a byť by spáchal hřích na hřích, jen když se nevěry nedopustí. Poněvadž tedy podle Luthera samotná víra k spasení postačuje, nepotřebuje člověk ani odpuštění viny ani věčných ani časných trestův a poněvadž člověk žádného odpuštění vůbec nepotřebuje, jest moc klíčův úplně — zbytečna.

Proto také Luther zcela důsledně zavrhl i svátosť pokání i odpustky.

S tímto svým učením vystoupil Luther za panování papeže Lva X. (1513—1521), jenž byl veliký přítel věd a umění. Již jeho předchůdce papež Julius II. (1503—1513) odhodlal se vystavěti v Římě, středisku celého křesťanského světa, velkolepý chrám ke cti sv. apoštola Petra, jenž by znázorňoval celé sjednocené křesťanstvo. Že by myšlénka tato byla snad nepravá aneb nedůstojná, nebude zajisté nikdo tvrditi, kdo pováží, že až podnes jednotliví národové s velikým nákladem památné stavby (chrámy, divadla, musea atd.) podnikají, aby jimi svou sílu a národní uvědomělosť před celým světem osvědčili. Mělo-li sobě veškeré křesťanstvo postaviti památník, jenž by sílu a křesťanské vědomí skutečně osvědčoval, muselo si vzbudovati památník velkolepý — vždyť tenkráte byl *zlatý* věk umění — a muselo i *celé* křesťanstvo na něj podle svých sil přispěti. Avšak jakým způsobem mohl i nejvzdálenější křesťan hřivnou svou k vystavění chrámu až v Římě přispěti a zároveň ze své oběti také nějaký osobní prospěch míti? Nejlehčí způsob poskytovaly — odpustky. Kdo přijav hodně svátosť pokání, nějaký příspěvek k vystavění velechrámu sv. Petra dal, mohl dosáhnouti odpustkův a měl z vystavění sv.-petrského kostela — byť by ho i do nejdelší smrti neviděl — již ten užitek, že dosáhl odpuštění časných trestů. Tím způsobem

mohl *každý* křesťan s *vlastním* prospěchem nějaký dárek obětovati a na ten způsob mohlo si *celé* křesťanstvo vystavěti důstojný památník, jenž by po dlouhé věky hlásal sílu ducha křesťanského a svědčil o zlatém věku umění, kteréž ho postavilo. Avšak jiná jest otázka, zdali tento způsob jest také dovolený? Nehledíc ani k tomu, že věřícímu křesťanu nepřísluší, aby posuzoval aneb snad docela určoval, za jakými podmínkami Církev sv. moc klíčů, kteréž jí Kristus Pán svěřil, vykonávati má, postačí připomenouti, že v tehdejších dobách bylo *obyčejem*, udělovati odpustky ve prospěch chrámů. K lepšímu porozumění, jak odpustky v této době ve prospěch vystavění kostelů se udílely, sloužiž tento příklad.

Ve Chvalšinách blíže Č. Krumlova začali r. 1489. stavěti překrásný kostel ke cti sv. Máří a při něm kapli ke cti Panenky Marie (růženecké). Aby tuto kapli dostavěti a vším potřebným zaopatřiti mohli, dostali od papeže Julia II. v její prospěch odpustky. Listina, jíž odpustky ohlášeny byly, zachovala se přes všecky pohromy až podnes a zní v překladu doslovném takto:

Rafael Portuenský, Vilém Tuskulánský a Dominik Albánský, biskupové — Ludvík Jan*)

*) Každý kardinál — ať již sídlí v Římě anebo ne — má přidělený sobě některý kostel římský, podle něhož se nazývá. Pražskému kardinálu přidělen jest v Římě kostel sv. Jana a Pavla, a proto se nazývá František de Paula, kardinál sv. římské církve *od* sv. Jana a Pavla.

od sv. Čtyř korunovaných*), Petr od sv. Cyriaka, František od sv. Susanny, František Vilém od sv. Adriána a Fotius od sv. Sabiny, kněží — Ludvík od sv. Marie v Kosmedinu a Amadeus od sv. Mikuláše v žaláři Tullia, jáhnové — z milosrdenství Božího sv. římské Stolice kardinálové (přejí) všem a jednotlivým křesťanům, kteří do tohoto listu nahlédnou, věčné spasení v Hospodinu.

Čím horlivěji mysl věřících k skutkům lásky povzbuzujeme, tím více o spásu jejich duší pečujeme. Žádajíce si tedy, aby kaple nad oltářem sv. Panny Marie, jenž stojí v kostele sv. Máří Magdaleny v městečku Chvalšinách v krajích českých, s patřičnou úctou navštěvována a od věřících trvale vážena byla, jakož i ve všech svých částkách a stavbách slušně upravována a udržována a zároveň i knihami, kalichy, světly, rouchy církevními a jinými věcmi k tamnější bohoslužbě potřebnými zaopatřována byla a spolu aby věřící sami tím raději do ní z pobožnosti se scházeli a k jejímu opravení, zachování a udržení jakož i jejímu zaopatření tím ochotněji pomocné ruce poskytli — my svrchu jmenovaní kardinálové, totiž jedenkaždý z nás prosbami svého milovaného v Kristu velebného a nábožného muže, bratra Františka Vivet, generálního opravce řádu men-

*) Čtyři korunovaní mučeníci se jmenovali: Sever, Severián, Karpofor a Viktorin a trpěli za císaře Diokletiána (284—305).

šich bratří, za tou příčinou nám pokorně přednešenými pohnuti jsouce: udělujeme — opírajíce se o milosrdenství všemohoucího Boha a vážnost svatých Petra a Pavla apoštolů jeho — všem a jednotlivým věřícím obojího pohlaví, kteří opravdově se kajíce a se vyzpovídavše jmenovaný oltář v jednotlivých dnech, totiž: o slavnosti Navštívení a Nanebevzetí téže blahoslavené Panny Marie a o nedělích po suchých dnech v postě a po sv. Lucii bezprostředně následujících od prvních nešpor až k druhým nešporám každoročně nábožně navštíví a k jmenovanému účeli pomocné ruce poskytnou — na každý jmenovaný svátek a každou jmenovanou neděli — kolikrát by tak učinili, sto dní z uloženého jim pokání milosrdně na místě Božím jim odpouštíme. Přítomný tento list má platnost pro všecky budoucí časy.

Tomu na víru dali jsme tento svůj list zavěšením svých pečetí stvrditi.

Dán v Římě v paláci našem od narození Páně 1508, dne pak posledního v měsíci září za papežování nejsvětějšího v Kristu Otce a Pána našeho Pana Julia, z milosrdenství Božího papeže druhého v roce pátém."

Prve nežli tento list platnosti nabyl, musel býti zaslán arcibiskupské stolici v Praze k potvrzení. Tehdáž nebyl v Čechách žádný arcibiskup, poněvadž arcibiskupství od bouří husitských — r. 1421 až do r. 1561 osazováno nebylo. Duchovní správu vedla generální kapi-

tola, v jejíž čele stál správce (administrátor). Zmíněný list potvrzen byl těmito slovy doslovně přeloženými:

„A my Mr. Ambrož z Plzně, děkan pražského kostela, od generální kapitoly mocí apoštolskou v duchovních záležitostech uprázdněného arcibiskupství ustanovený správce, odpustky od nejdůstojnějších svrchu jmenovaných pánů zmíněné kapli dané a udělené prosebníkům za platné vyhlašujeme, potvrzujeme a schvalujeme. Tomu na svědectví přivěšena jest počet úřední. Léta Páně 1509."

Z listiny této doslovně přeložené dá se velmi dobře poznati, s jakým úmyslem a s jakými podmínkami Církev sv. bezprostředně v dobách Lutherových odpustky ve prospěch vystavění chrámův udělovala.

Jmenovaní kardinálové vyslovují, že mají před sebou dvojí úlohu a sice: povzbuzovati věřící ke konání dobrých skutkův a pečovati o jejich spasení.

Aby věřícím příležitosť ke konání dobrých skutků podali a tak první své úloze dostáli, vybízejí je, aby k opravení a vyzdobení chvalšinské kaple pomocné ruce poskytli, totiž aby buď vlastníma rukama na opravě a vyzdobení kaple pracovali aneb — což stejno jest — nějakou peněžitou almužnou k témuž účelu přispěli. *Mnoho-li by kdo dáti měl, neurčují.*

Aby o spasení věřících se postarali a tak i druhé své úloze dostáli, udílejí kardinálové

mocí klíčů věřícím odpuštění časných trestův — odpustky, jež bez odporu k spasení velmi užitečné jsou. Těchto odpustkův neuděluji však křesťanům ledabylým, nýbrž jen těm, kteří opravdově se kajíce a se vyzpovídavše, o jistých dnech kapli *nábožně* navštíví a v její prospěch pomocné ruce poskytnou.

Proti této dojista krásné úloze: povzbuzovati věřící ke konání dobrých skutkův a pečovati o jejich spasení a proti prostředkům, k dosažení této dvojí úlohy potřebným — jež jsou: hodné přijetí sv. svátostí, pobožná návštěva kostela a udělení almužny na jeho opravu — nemůže ani nejzuřivější nepřítel nic kloudného namítati a také skutečně až po dnešní den — tedy po více než půl čtvrta sta let — nikdo ničeho nenamítal. I sami protestanté, kteří o sto let později do Chvalšin se dostali a v tamějším kostele svou bohoslužbu konali, nehoršili se nad těmito udělenými odpustky. A přece — což pak záleží na chvalšinské kapličce?! Jest sotva několik čtverečných metrů veliká a kromě Chvalšin neví snad o ní nikdo ničeho. Vším právem mělo by se zdáti, že udělení odpustků nepatrné kapličce, která překrásnému gotickému chrámu sv. Máří jest spíše na ujmu než k ozdobě — až z Říma jest něco přílišného, nad čímž kde kdo horšiti se musí! A hle — posud se nenašel nikdo ani z protestantův ani z katolíkův, kdo by byl na tyto odpustky žehral — ano naopak osadníci až posud

velmi rádi v této kapli své pobožnosti vykonávají.

Nebylo-li nic špatného, že někteří kardinálové papeže Julia II. ve prospěch chvalšinské kapličky, o níž z tisícův lidí sotva jeden člověk povídati slyšel, odpustky udělili, nebylo dojista také nic hrozného, když nástupce téhož Julia sám sv. Otec Lev X. odpustky udělil ve prospěch chrámu sv. Petra, jenž měl býti velkolepým památníkem celého křesťanstva a viditelným střediskem křesťanské jednoty a od jehož velikosti *každý* vzdělaný křesťan, co jich po širém světě jest, slyšel anebo četl. Účel, pro kterýž tomuto velechrámu odpustky uděleny byly, byl taktéž: povzbuditi věřící ku konání dobrých skutkův a pečovati o spasení jejich duší. Proto byly také ustanoveny za podmínky: lítost nad hříchy, svátostní zpověď, pobožná návštěva kostela a peněžitá almužna. Mnoho-li by kdo dáti měl, nebylo určeno.

Jestliže ale účel těchto odpustkův i podmínky k jich dosažení byly dobré, proč pak dělalo a dělá se posud tolik hluku, že papež Lev X. udělil odpustky pro chrám sv. Petra?

Když jest člověk těžce nemocen, hádají se obyčejně znalci i neznalci, co mu vlastně schází a jmenujou obyčejně celou řadu nemocí sobě častokráte odporujících. Jakmile ale nemocný ducha vypustil, ví se *ihned*, co nebožtíku scházelo a poslední jeho nemoc zanese se zcela správně do úmrtního lístku.

I v dobách papeže Lva X. byla Církev sv. — abychom při tomto podobenství již zůstali — povážlivě churava. Oprava v hlavě i v údech, po níž již za dob Husových po celém katolickém světě se volalo, byla sice na sněmu kostnickém (1414—1418) zvláště pak uzavíráním smluv s jednotlivými národy zaváděna, zbožní muži, jimiž tento věk se honosil, přičiňovali se, co mohli, poctivě, aby nešvary a zlořády, jež do Církve se vloudily, odstraňovány, aby hříchové smrtelní stavováni a trestáni byli, zkrátka aby církevní kázeň byla obnovena; ale všecky tyto poctivé snahy neměly úplného žádoucího výsledku. Znalci i neznalci hádali se, co vlastně Církvi sv. schází a jmenujíce celou řadu nedostatkův a zlořádův, jichž ani v Církvi nebylo, hleděli — každý podle svého rozumu — rozličnými prostředky skutečné i domnělé nedostatky vyléčiti. Že podávané léky, často sobě na vzájem odporující, žádoucího úspěchu míti nemohly, posoudí nejlépe, kdo měl již neštěstí upadnouti v ruce mastičkářův.

Konečně přišel doktor Luther. Obíraje se od r. 1512 listy sv. Pavla, utvořil si náhled, že dobrých skutkův k spasení není zapotřebí, nýbrž že postačuje — pouhá víra. Není-li ale dobrých skutkův k spasení zapotřebí, proč měly by se dávati příspěvky na zbudování chrámův? Ano pováží-li se, že sebrané almužny se posýlají až do Říma — tedy do ciziny, jsou ony velice škodné, poněvadž c ně vlasť chudší se

stává. I spustil tedy Luther proti odpustkům, proti papeži a proti všem, kdož odpustky hlásali, nadávaje na nejvýš sprostě. A poněvadž kdo jednou řekne *a*, musí později říci také *b*, musel i Luther, vysloviv se proti jednomu článku víry — odpustkům — konečně se vysloviti proti všem — proti celé sv. víře. Odtrhnuv se od Církve sv., strhl s sebou celé množství jiných a zasadil Církvi sv. v Německu smrtelnou ránu. Podle lidského počtu byla Církev sv. v Německu potřena — mrtva. Jakmile jí ale doktor Luther umíráčkem odzvonil, vidělo se ihned, co nebožce scházelo, že příčinou její smrti byly — odpustky. Luther ovšem sám nejlépe věděl, že to není pravda, neboť jsa doktor písem sv. mohl ano musel věděti, co odpustky jsou, zvláště poněvadž znamenití učenci před ním učení o odpustcích důkladně objasnili a odůvodnili; ale stoupenci jeho uvalovali až po dnes všecku vinu odpadnutí Německa od Církve sv. na — odpustky a jejich nášlapníci potakují po nich ještě nyní: odpustky, ano odpustky!

Že tvrzení takové jest vůčihledná a makavá lež, může se přesvědčiti každý, kdo si jen dost málo na pravdě záležeti dá a jen jedinou listinu z oněch dob si přečte, aby sám poznal, jak odpustky ve prospěch chrámů se udělovaly. V každé této listině bez rozdílu udány jsou zřetelně podmínky tyto: lítost nad hříchy aneb hodné přijmutí svátosti pokání, zbožná návštěva kostela a buď osobní aneb peněžitá pomoc. Jak

veliká má býti almužna na penězích, neudávalo se nikdy.

Jako až po dnes ohlašovala se i tehdáž každá taková listina věřícím veřejně — s kazatelny a proto mohl každý věděti, co činiti má, aby ohlášených odpustků si získal. Jestliže snad po přečtení papežské listiny některý kazatel odpustky nad míru vychvaloval, aby snad více příspěvků sebral, jimiž u svých představených svou horlivosť osvědčiti chtěl, toho vinu neměly odpustky, nýbrž kazatel. Rozdíl mezi osobou a dobrou věcí jest ohromný. Špatný člověk může i nejlepší věci k zlému zneužíti, proto ale dobrá věc nestává se ještě zlou. Oheň ku př. jest a zůstane vždy pro člověka na nejvýše potřebným, ačkoliv jím již mnohý darebák svého bližního o celé jmění ano i o život připravil. Tohoto rozdílu měl dbáti také Luther a jestliže vůbec pravda jest, že někteří tehdejší kazatelové odpustky přeceňovali a upřílišovali, měl zavrhovati je a ne pravdu samu — odpustky a měl se přičiniti, aby pravdy — odpustků — se nezneužívalo.

Jako až podnes dalo se i tehdáž zneužívání odpustků velmi snadno předejíti. Jakož z uvedené chvalšinské listiny vysvítá, musela — ačkoliv byla v Římě dána a pečetmi kardinálů stvrzena — býti ještě od domácího biskupa přehlédnuta a schválena, potom teprve nabyla platnosti úplné. Tento jednací řád trvá až podnes,

Aby zlořády, jaké prý se s odpustky za časův Lva X. děly, důkladně odstraněny byly, bylo zapotřebí požádati jenom domácího biskupa, aby nedovolil papežskou listinu prohlásiti a tímto velmi snadným způsobem mohl býti i v Německu učiněn konec všemu nedůstojnému vybírání almužen pro chrám svatopetrský. Tohoto zcela právního způsobu použil také — dříve než o něm Lutherovi se zdálo — proslavený kardinál Ximenes, jenž nedovolil listinu, kterouž papež Julius II. odpustky pro chrám sv. Petra v Římě uděloval, v Kastilii prohlásiti. Podobně učinil i biskup v Míšni a Kostnici. Tímto snadným, jednoduchým a právním způsobem mohlo i po celých Němcích všemu zneužívání odpustků, kteréž ostatně tak hrozné nebylo, jak mnozí lhou, se zabrániti. Ale Lutherovi nejednalo se ani o ohlašování odpustků ani o nešvary a zlořády s tímto ohlašováním spojené — nýbrž o odpustky samé, jichž ve svém učení potřebovati nemohl. Luther vystoupil proti odpustkům jakožto pravdě katolické a použil stávajících místy zlořádů za záminku, aby — poněvadž vnitřně již od Církve odpadl — i veřejně z Církve vystoupil a hřích svůj před světem a svým svědomím aspoň nějak omluvil.

Vrstevník Lutherův byl *Jan Kalvin*, narozený 10. července 1509 v Noyonu v Pikardii z rodičů katolických. Podporován katolickými penězi, studoval na vysokých školách v Paříži,

kdež s učením Lutherovým se seznámil a k němu přilnul. Poněvadž ho ale učení Lutherovo neuspokojovalo, založil nové náboženství — helvétské. Zavrhl také moc klíčů — svátosť pokání i odpustky. A proč? Snad také proto, že při udílení odpustků se děly mnohé zlořády? Pán Bůh uchovej!

Kalvín zavrhl odpustky také jenom proto, proč je i Luther zavrhl — poněvadž do jeho nového učení se mu nehodily. Kdežto Luther nemohl potřebovati odpustků, poněvadž učil, že *jenom víra* člověka jistojistě spasí, nemohl jich potřebovati Kalvín, poněvadž učil, že *jenom Bůh* člověka spasí. Komu Bůh usoudil, že přijde do nebe, jistojistě tam také přijde a byť by hřích na hřích hromadil; komu ale Bůh usoudil, že do nebe nepřijde, nedostane se tam, kdyby i sebe světěji byl živ. Naproti těmto rouhavým a věru hrozným naukám učí Církev sv.: Bůh spasí člověka jistě, když i člověk o své spasení se přičiní. Kdežto tedy Luther vyžadoval k spasení samotnou víru, vyžaduje *Církev sv. víru a dobré skutky* a kdežto Kalvín tvrdil, že jenom Bůh spasení lidské působí, učí Církev sv., že k spasení působí *Bůh a člověk*; neboť ačkoliv stvořil Bůh člověka beze všeho jeho přičinění, nespasí ho, když také sám se nepřičiní.

Poněvadž podle nauky Církve sv. *také* člověk pro své spasení přičiňovati se má, musí každý, kdo chce spasen býti, nejen věřiti, ale i dobré skutky konati, jimi si svatosť, kterou

ve svátosti křtu od Boha obdržel, rozmáhati a tak po cestě svatosti k Bohu — cíli svému — kráčeti. Nekoná-li ale dobrých skutků, nýbrž páše-li hříchy, má zapotřebí, aby mu i viny i všecky zasloužené tresty odpuštěny byly. Viny a věčné tresty odpouštějí se mocí klíčů ve svátosti pokání, časné tresty odpouštějí se mocí klíčů kromě svátosti pokání skrze odpustky, a proto učení o odpustcích snáší se velmi dobře s veškerým katolickým učením.

Poněvadž ale Kalvín učil, že *jenom* Bůh člověka spasí a že člověk pro své spasení praničeho učiniti nemůže, musel také učiti, že člověk nemůže ani za své časné tresty spravedlnosti Boží dostiučiniti. Nemůže-li ale člověk za své časné tresty dostiučiniti, pak jsou odpustky zbytečné — a proto je také Kalvín zavrhl.

Avšak zavržením učení o odpustcích musí důsledně po částkách katolické náboženství zavrhováno a na konec docela zavrženo býti, jakož skutečně učinili Luther i Kalvín.

Povrhnuv Kalvín odpustky nepotřeboval již žádné záminky, aby odpadlictví své od Církve před světem nějak opentlil. Luther zasadil Církvi sv. smrtelnou ránu, a proto nezáleželo hrubě na tom, zdali ještě někdo nějakou ránu přidal. Kalvín, jenž zemřel r. 1564., neobviňoval aspoň Církev katolickou, že pro odpustky od ní odpadl. Příčina jeho odpadlictví byla tatáž jako u Luthera — vlastní smyšlené učení.

7. Od církevního sněmu v Tridentu roku 1545 až na naše doby.

Nové učení, s jakýmž Luther, Kalvín a jiní opravci či vlastně popravci Církve sv. vystoupili, ohrožovalo celé její učení v nejhlubších základech. Mnohé zlořády podrývaly také její vážnosť. Bylo zapotřebí rázných prostředků, jimiž by její naučné pravdy obhájeny a všecky zlořády, jež po mnohá století v Církvi se zahnízdily — úplně odstraněny byly. Prostředky ty podati měla a také podala Církev sv. sama, když v Duchu sv. se shromáždila na sněmu v Tridentu, jenž s mnohými přestávkami od r. 1545 až do r. 1563 trval. Co se týče moci klíčů, jednala o nich ve XIV. a XXV. zasedání.

Vytknuvši (V. 5.), že cíl člověka jest království nebeské, k jehož dosažení člověk na křtu sv. úplně schopným se stává, učí (VI. 11), že každý s milostí Boží přikázaní Krista Pána jenž o Sobě praví: „Jho mé zajisté jest sladké a břímě mé lehké“, (Mt. 11, 30.) —zachovávati může. Poněvadž ale člověk svobodnou vůli má (VI. kanon 5.) a po cestách hříšných kráčeti může, může i přikázaní Boží přestoupiti a milosť Boží na křtu sv. obdrženou ztratiti, což se stává každým smrtelným hříchem (VI. 15.). Poněvadž ale nejvýš milosrdný Bůh naši křehkosť zná (XIV. 1.), poskytl těm, kdož smrtelným hříchem v otroctví ďábla se dali, prostředek, jímž zásluhy Krista Pána se udílejí — totiž svátosť pokání.

a) **Pokání jest pravá svátosť** ustanovená od Krista Pána, jenž po svém z mrtvých vstání na sv. apoštoly dechl a jim řekl: „Přijměte Ducha svatého: kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim a kterýmž zadržíte, zadržáni jsou.“ (Jan 20, 22.) Podstatné částky této svátosti jsou tři (XIV. 3.): *lítosť, zpověď a dostiučinění.*

Zpověď svátostní (XIV. 5.) *děla a děje se vždy tajně.* Kajicník má všecky smrtelné hříchy, na něž byl po bedlivém zpytování svědomí se upamatoval, vyznati. Ačkoliv Kristus Pán výslovně nezapověděl, aby kajicník pro pokoření sebe, potrestání svých pokleskův a ku povzbuzení věřících hříchy své veřejně vyznával, nepřikázal také ani On ani Církev sv., aby někdo z hříchů svých — zvláště tajných — veřejně se vyznával. I sv. Otcové od nejstarších dob tajnou svátostní zpověď, jakéž Církev sv. od svého prvopočátku užívala, jednohlasně odporučovali.

Rozhřešení svátostné (XIV. 6.) jest úkon soudní, jímž kněz náležitě zplnomocněný — třeba by i sám hříchy stížen byl — hříšníku mocí klíčů hříchy *skutečně* odpouští, když jich srdečně lituje, skroušeně se z nich vyznává a polepšiti se slibuje. Ačkoli kajicníku ve svátosti pokání všecky viny se odpouštějí, neodpouštějí se mu také zároveň všecky tresty (XIV. 8.), jakož toho příklady z písma sv. a ústního podání důkazem jsou. Proto povinen jest také

kajicník za hříchy své spravedlnosti božské — pokud síly jeho stačí — dostiučiniti.

Abychom za své již odpuštěné hříchy také ještě *dostičinili*, vyžaduje:

1. *spravedlnost Boží.* Poněvadž před křtem sv. neznajíce zákona Kristova hřešíme z nevědomosti, odpouští nám Bůh na křtu sv. nejen viny ale i všecky tresty vůbec; jinak ale jest, když po křtu sv. vědomě hřešíme a se neotýcháme Ducha sv. zarmoutiti a chrám Jeho porušiti.

2. *dobrotivost Boží* — abychom nemajíce za hříchy své žádného trestu k přetrpění, na dobrotivost Boží přespříliš se nespoléhali, hříchův svévolně a lehkomyslně nepáchali.

3. *Kristus Pán*, jenž za nás dostiučinil, v Němž všecko můžeme, s Nímž všecky naše skutky před Bohem nesmírné ceny nabývají, chce, abychom i my s Ním, jenž za nás trpěl, trpěli a tak s Ním někdy oslaveni byli.

Proto má míti dostiučinění i takovou povahu, abychom ním bolest a nepříjemnost pocítili — povahu trestu. Za hříchy své můžeme nejen dobrovolnými a od zpovědníka uloženými tresty dostiučiniti, nýbrž i trpělivým snášením trestů, jež Bůh na nás sesýlá (XIV. 9.).

b) O odpustcích vydal sv. Otec Lev X. již dne 9. listopadu 1518 pastýřský list, v němž celou nauku důkladně vysvětlil, aby nikdo nevědomost svou v tomto ohledu předstírati nemohl. Učí, že římský papež má právo všecky

překážky, jež věřícím na cestě k Bohu se staví, odklizeti a sice mocí klíčů ve svátosti pokání: viny a zasloužené věčné tresty odpouštěti, a v odpustcích: zmírniti aneb odpustiti z rozumných příčin časné tresty, jež kajícník buď na tomto světě aneb na onom v očistci vytrpěti má. Tyto časné tresty odpouští aneb zmírňuje skrze zásluhy Ježíše Krista a svatých a sice věřícím na zemi výrokem soudním a duším v očistci na způsob přímluvy. Odpuštění aneb zmírnění toto jest platné před Bohem, tak že kdo odpustků v pravdě si získal, jemu spravedlnosť Boží tolik časných trestů za jeho osobní skutečné hříchy odpouští, na mnoho-li udělené a získané odpustky zněly.

Poněvadž tímto papežským listem učení o odpustcích jasně vyloženo bylo, mohl církevní sněm snadno jenom krátkým výkladem se spokojiti a sice tím více, poněvadž sněm ukončen býti musel. Sv. Otec Pius IV. (1559—1565) byl velice churav a jeho smrť musela míti pro sněm veliké následky. Sněm sám trval již — ovšem s přestávkami — osmnáctý rok a zvláště francouzští poslanci nalehali již nedůtklivé na jeho ukončení. Pro důležité jiné práce nedošlo ještě na odpustky, jež náhodou podnět k Lutherovu vystoupení daly a obšírně o nich jednati se již více nemohlo. Poněvadž však učení to v písmě sv., ústním podání a ve školách zřejmě vyjádřeno jest, učiněno bylo o nich jen krátké ustanovení. Ustanovení toto, jež v noci z 3. na

4. prosince 1563 složeno, časně ráno ve všeobecné schůzi schváleno a pak v posledním (XXV.) zasedání stvrzeno bylo, zní:

„Poněvadž moc udíleti odpustky od Krista Církvi svěřena jest, kteráž i této moci od Boha sobě dané již od nejstarších časův užívala; učí a nařizuje sv. sněm, že užívání odpustků, jež křesťanskému lidu velice užitečny a vážností sv. sněmů odporučeny jsou, v Církvi podržeti se má a zároveň vylučuje ty, kdož tvrdí, že jsou buď neužitečné anebo upírají, že v Církvi není moc je udíleti.“

Podle tohoto ustanovení jest každý katolický křesťan *povinen* věřiti: 1. *že odpustky jsou užitečné* a 2. *že Církev sv. má moc je udíleti.*

Vznešené učení o odpustcích vyznávala Církev sv. nejen ústy, ale i skutky. Od dob apoštolských až po naše doby hlásala povždy toto učení a udílela odpustky — a po všecky tyto časy byli věřící o pravdě tohoto učení přesvědčeni a súčastňovali se odpustkův. Po všecky věky zůstala Církev sv. tatáž a zachovala učení své o odpustcích tak neporušené, jak jí je Kristus Pán dal, když jí klíče království nebeského předával. Ale *způsob*, jakým toto své učení hlásala a odpustky udílela, byl a musel býti rozličný podle rozličných poměrů, v nichž žila. —

Jsouc od pohanů pronásledována, trestala

věřící, když zhřešili, velmi přísně, aby snad jim hříchy — jež pohané každodenně beztrestně páchali — nesevšedněly, ale aby z uloženého církevního pokání poznali, jak hrozný jest hřích, budoucně se ho báli a svatě žili. Proto také udílela v prvotních dobách tak málo odpustků a ty ještě za podmínek velice obtížných.

Dosáhnuvši svobody, otevřela svou náruč, aby za své dítky přijala a pro život věčný odchovala všecky ty národy, kteří jako opuštění a osiřelí světem se potloukali, stálých míst nemajíce. Měla s nimi živou útrpnosť a bezpříkladnou trpělivosť.

Když tyto národy k poznání Boha a důstojnosti lidské přivedla, ukázala jim opět, jak hrozný jest hřích a jak přísně trestán býti zasluhuje. Plamennými slovy povzbudila je, že na odpuštění svých hříchův neslýchané oběti přinášeli, ano i životy nasazovali, aby zem, v níž Spasitel za hříchy naše zemřel, z pohanění vysvobodili.

Nadšena pro slávu Boží a spasení duší povzbuzovala věřící, aby i o česť Boží dbali, k Jeho cti velkolepé chrámy budovali a odpouštěla jim za takové skutky časné tresty.

A když ji bezpočetní věřící nevěrně opustili a pouze na víru se spoléhajíce o konání dobrých skutků slyšeti nechtěli a nechtějí, podává svým věrným v odpustcích tisíceré příležitosti k horlivému konání dobrých skutků i sebe nepatrnějších, jsouc přesvědčena, že každý

i nejmenší skutek v milosti Boží a z lásky k Bohu vykonaný nesmírnou cenu má.

Církev sv. jest vždy tatáž, ale podle rozličných potřeb musí na sebe vzíti rozličnou tvářnosť. Když matka o své dítky se bojí, aby nepřišly o život, jest dojista *vážná*. Tak vážná byla i Církev sv., když — žijíc mezi pohany — se chvěla, aby dítky její zlým příkladem anebo násilím svedeni, o život věčný nepřišly. Když jsou dítky nedospělé, má s nimi matka velikou *trpělivosť* a prokazuje jim i takové služby, které ji za často poskvrňují. Takovou velikou a nepochopitelnou trpělivosť měla i s pohanskými národy, když je za své dítky přijala. Když dítky dospívají, mluvívá k nim matka *nadšeně* o povinnostech života, do něhož vstoupiti mají — podobně nadšená byla i Církev sv. když nesčíslné zástupy k osvobození sv. míst vyzývala. *Štědrá* bývá matka, když dítky povzbuzuje, aby něco dobrého vykonaly — a štědrá byla a jest až doposud Církev sv., když na odměnu za dobré skutky v odpustcích hojné duchovní milosti udílí.

Matka v rodině zůstává — ať jest vážná aneb trpělivá, nadšená anebo štědrá — vždy tatáž — po Bohu největší dobroditelkyně, podobně zůstává i Církev sv. — když ukladala přísné pokání a i když je zaměňovala a i když nyní jen s nepatrným pokáním se spokojuje — vždy tatáž — naše duchovní matka a po Bohu největší dobroditelkyně. Církevní svou lásku u-

stanovuje vždy jen podle potřeb věřících, svých duchovních dítek. Až nynější poměry se změní a spasení věřících toho vyžadovati bude, aby větší a obtížnější skutky konali, zamění zajisté i nynější mírnou kázeň za přísnější. Ale ať se změní poměry jakkoliv, tolik jest jisto, že Církev sv. své nejkrásnější právo, kteréž jenom matce přísluší — právo odpouštěti — bude vždy vykonávati a že vždy bude udíleti — odpustky.

IV. Církev sv. uděluje odpustky mnohé.

K snazšímu přehledu dělíme přečetné odpustky, jež Církev sv. až po dnešní den udílí, obyčejně na 3 třídy:

A) s ohledem na *tresty*, jež se odpouštějí,

B) s ohledem na *předmět*, k němuž se připojují,

C) s ohledem na *čas*, na nějž se udělují.

A) *Odpustky s ohledem na tresty, jež se odpouštějí.*

Učitel andělský sv. Tomáš praví, že odpustky — jakož všickni učenci souhlasí — *něco* platí, poněvadž by bylo rouhavo tvrditi, že Církev něco marně koná. (S. suppl. qu. 25. art. 1.)

Kdyby odpustky žádné ceny před Bohem

neměly, namáhala by se zajisté Církev sv. marně, nauku o odpustcích přednášejíc a odpustky udělujíc a zároveň marná a zbytečná byla by všecka práce věřících, kdyby si odpustkův získali. Poněvadž ale bez hříchu nedá se mysliti, že Církev sv. něco zbytečného a marného dělá a poněvadž Církev sv. po všecky věky odpustky udílela a věřící odpustků vždy vysoce si vážili, musí býti nade vší pochybnosť jisto, že odpustky nějakou cenu mají a něco působí.

a) Co působí odpustky?

Kdyby všickni lidé spravedlnosť na křtu sv. obdrženou až do smrti zachovali, nebylo by zapotřebí, aby byl Spasitel mimo sv. křest ještě nějakou jinou svátosť na odpuštění hříchův ustanovil. Poněvadž ale Bůh, jehož milosrdenství jest bez konce, naši křehkosť zná, poskytl i těm, kteří po křtu sv. hřešili, ve svátosti pokání prostředek, aby do života věčného dostati se mohli. Tato svátosť, která jest hříšníkům zrovna tak potřebná jako svátosť křtu nepokřtěným, skládá se ze tří částek: lítosti, zpovědi a dostiučinění.

Ve sv. zpovědi máme všecky *smrtelné hříchy*, byť by i sebe tajnější byly, na něž jsme po bedlivém zpytování se upamatovali, vyjeviti. Co se týče *všedních hříchův*, jimiž z milosti Boží se nevylučujeme, do nichž častěji upadáme a z nichž zbožní křesťané s duchovním prospěchem se zpovídávají, *můžeme* je beze hříchu ve

sv. zpovědi zamlčeti a *mnohými jinými prostředky* vyčistiti.

Mnohé tyto prostředky, jimiž i kromě svátosti pokání odpuštění svých všedních hříchů dosáhnouti můžeme, jsou přelozličné dobré skutky, jež vzbuzujíce lítost nad svými hříchy, konáváme. Přední místo mezi nimi zaujímá: pobožné obcování mši sv. a užívání svátostin. Svátostinami vyrozumíváme rozličná *svěcení* (vody, oleje, soli, kočiček atd.), *žehnání* (nemocných, jídel, domů atd.) a *zaklínání* (zlého ducha při křtu sv. atd.), jež Církev sv. na místě Božím k uctění Boha a našemu spasení ustanovila. Nábožným užíváním těchto svátostin dosahujeme od Pána Boha *a*) zvláštních milostí, *b*) *daru lítosti a pro ni odpuštění všedních hříchův*, *c*) částečného odpuštění časných trestův, *d*) začasté i zdraví těla a jiných vezdejších prospěchův a konečně *e*) bývá jimi vliv zlého ducha tak seslaben, že nám škoditi nemůže.

Těmito velmi mnohými prostředky: nábožným obcováním při mši sv., užíváním svátostin a konáním dobrých skutkův (modlitba, půst, almužna) můžeme i kromě svátosti pokání odpuštění svých všedních hříchův dosáhnouti.

Odpuštění svých smrtelných hříchův dosahujeme jenom ve svátosti pokání, když jich litujeme, z nich se zpovídáme a za ně dostiučiníme.

Za své odpuštěné hříchy činíme dosti, když konajíce horlivě dobré skutky před hříchem se

chráníme a spravedlnosť Boží za své zasloužené časné tresty usmiřujeme.

Za své zasloužené časné tresty můžeme spravedlnosť Boží dvojím způsobem úplně usmířiti, když buď sami obtížné kající skutky konáme anebo když Církev sv. za naše tresty spravedlivému Bohu plnou náhradu podává, udělujíc nám odpustky.

Odpustky nepůsobí tedy ani odpuštění *všednich hříchův*, neboť ty nám Bůh odpouští i kromě svátosti pokání, když na mši sv. chodíme, svátostin užíváme a dobré skutky konáme — ani odpuštění *smrtelných hříchův*, neboť ty nám Bůh odpouští, když svátosť pokání hodně přijímáme. Odpustky nepůsobí odpuštění pražádné viny. Odpustky působí jenom odpuštění časných trestův.

Avšak ačkoliv odpustky jenom odpuštění časných trestův působí, přece nalezají se v některých odpustkových listinách slova, z nichž by se souditi mohlo a také se soudilo, že odpustky působí *něco více* než pouhé odpuštění časných trestův. Zmiňují se totiž některé starší listiny

1. *o úplném odpuštění všech hříchův* (plena omnium peccatorum remissio).

Slovem „hříchy“ vyrozumívají se ve všech těchto listinách vždycky jenom „tresty“ za hříchy zasloužené, v kterémž smyslu i písmo sv. St. a N. Z. slova tohoto užívá. Ku př.: „Svaté a spasitelné — čteme v St. Z. — jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od *hříchův* sproštěni

byli“ (2. Mak. 12, 46.) — t. j. od trestův, jež za své hříchy v očistci trpěti mají. Sv. Petr pak píše: „kterýžto (Kristus) *hříchy* naše sám na svém těle vnesl na dřevo“ (I. 2. 24.). My spáchali hříchy a dopustili se viny. Naše vina jest s námi tak těsně spojena, že ji nikdo na sebe vzíti nemůže. Kdo zhřešil, má vinu sám a nikdo jiný. Proto také nevzal Kristus Pán na Sebe naše viny, nýbrž *tresty*, jež jsme za své viny zasloužili a za tyto naše zasloužené tresty učinil smrtí Svou na dřevě kříže zadost. Proto rozumí slovem „hříchy“ sv. apoštol „tresty“.

Jako písmo sv. užívají i papežové slova „hříchy“ ve smyslu „tresty za hříchy“ a udělujíce odpustky na odpuštění hříchův, udělují je na odpuštění časných trestův. Hříchy zajisté považují se až tehdáž za úplně odpuštěny, když odpuštěny jsou nejen viny a věčné tresty, ale i tresty časné. Poněvadž však odpuštění časných trestův jest jen tehdáž možné, když již viny a věčné tresty ve svátosti pokání odpuštěny byly, předpokládá již samo získání odpustkův odpuštění viny a věčných trestův. Kdo tedy odpustkův získal, musel již dříve ve svátosti pokání odpuštění viny a věčných trestův dosáhnouti a pak teprve skrze odpustky dosáhl odpuštění časných trestův. V tom okamžiku, kdy odpustkův účastným se stal, byly poslední zbytky jeho hříchů — časné tresty — shlazeny, čímž nabyl *úplného* odpuštění všech svých hříchův.

Že jen v tomto smyslu papežové slov „od-

puštění hříchův“ užívali, vysvítá ze samotných papežských listin, v nichž začasté i tato slova se vykládají. Tak ku př. přičinil Bonifác VIII. (1294—1303) ve své jubilejní listině ze dne 22. února 1300 tuto poznámku: „odpuštění hříchův *to jest trestův za hříchy zasloužených*“.

Poněvadž ve svátosti pokání, jejíž hodné přijmutí k získání odpustkův se požaduje, viny a věčné tresty a skrze odpustky časné tresty se odpouštějí a poněvadž kajicník dosáhnuv platně odpustkův před Bohem všech svých vin a i všech svých trestův sproštěn jest, dělají také některé odpustkové listiny zmínku

2. *o odpuštění viny a trestu* (absolutio a culpa et a poena). Smysl slov těchto jest týž jako smysl slov „odpuštění hříchův“; neboť hřích skládá se z viny a trestu. Kdo si odpustkův získati chce, musí dosáhnouti nejdříve odpuštění viny a věčných trestův ve svátosti pokání a pak teprve skrze odpustky odpuštění časných trestův dosahuje, takže v tom okamžiku, kdy odpustkův účastným se stal, jest skutečně prost i viny i trestu.

Jiní zase domnívají se, že slovy „odpuštění (rozhřešení) viny a trestu“ udělována byla za starodávna zpovědníkům právomoc, aby rozhřešovati mohli i takové hříchy, jež by jinak zadržeti museli. Ale co se týče právomoci zpovědníkův, sluší pokaždé držeti se výhradně zvláštních nařízení, jakéž při udílení odpustkův se dávají.

Poněvadž ale celkem obě tato rčení nejasná jsou a podnět k rozličným nedorozuměním dávala, odvolal a zrušil r. 1418 kostnický sněm ve svém 43. zasedání všecky odpustky, jež se zmiňují o vině a trestu aneb úplném odpuštění. Zákaz ten nebyl ale všudy přísně zachován a kazatelé odpustkův zneužívali na mnoze těchto slov ještě až do dob sněmu tridentského. Papež Benedikt XIV. (1740—1758) vyhlásil za neplatné všecky takovéto odpustky.

Církev sv. nepřipisuje tedy odpustkům nejen žádné větší ceny, než jakou podle vůle Kristovy mají, ale chrání se úzkostlivě i každého slova, jež by snad příčinu zavdati mohlo k přeceňování a nadsazování odpustkův. Církev sv. neučila nikdy a až doposud neučí, že odpustky působí odpuštění nějaké i sebe menší viny.

O odpuštění *všech* vin jest zajisté dostatečně již jinak postaráno. Všední viny mohou býti přerozličnými dobrými skutky — když je v duchu pravé kajicnosti konáme — shlazeny. Smrtelné viny a věčné tresty snímají se ve svátosti pokání. Právě proto, že ve svátosti pokání *všecky* viny odpuštěny býti mohou a že skrze odpustky *pražádná* vina se neodpouští, nemají odpustky ani na svátosť pokání ani na její podstatné částky pražádného škodného vlivu. Odpustky nesprosťují kajicníka ani od lítosti, ani od zpovědi ani od dostiučinění.

Ačkoliv odpustky ani svátosti pokání ani žádné její podstatné částce na ujmu nejsou,

přece ohlašují některé — zvláště starší — odpustkové listiny, že kajicníkům, kteří by odpustkův platně si získali, odpouší se buď větší aneb menší část

3. *z uloženého pokání* (de injunctis poenitentiis). Jaký smysl mají tato slova? Uložené pokání jest ovšem část svátosti pokání a poněvadž odpustky nepůsobí *proti* svátosti pokání ani proti jejím částkám, nemohou kajicníka ani od uloženého pokání osvoboditi. Odpustky také skutečně kajicníka od uloženého pokání nejen neosvobozují, nýbrž naopak působí, aby dostiučinění kajicníkovo *úplným a dokonalým* se stalo.

Dostiučinění jest zajisté dvojí: *umíněné* (satisfactio in affectu) a *skutečné* (satisfactio in effectu).

Umíněné dostiučinění jest podstatná část svátosti pokání. Kdo přijímaje svátosť pokání nemíní se polepšiti, všeliké příležitosti k hříchu se varovati a uložené pokání, za něž zpovědníka *prosí*, vykonati, nemůže dosáhnouti odpuštění hříchův.

Umíněné toto dostiučinění má kajicník *při* přijímání svátosti pokání a poněvadž odpustky působí *kromě* svátosti pokání, nemohou odpustky na toto dostiučinění ani se vztahovati.

Skutečné dostiučinění jest doplňující část svátosti pokání. Aby kajicník svátosť pokání úplně přijal a tak s Pánem Bohem úplně se

smířil, má po sv. zpovědi dostiučinění, jež vykonati si umínil, také skutečně naplniti.

Dostiučinění toto zahrnuje v sobě: ochrániti se před hříchem *a* za své odpuštěné hříchy zasloužené časné tresty přetrpěti.

První část skutečného dostiučinění: ochrániti se před hříchem, jest povinnost každého s vlastní osobou tak úzce spojená, že na jiného přenešena býti nemůže. Od této povinnosti nemůže býti nikdo osvobozen, ji naplniti musí každý sám.

Druhá část skutečného dostiučinění: přetrpěti zasloužené tresty, jest také povinnost každého, ale není s vlastní osobou těsně spojena, nýbrž může i na jiného přenešena býti. Za vinníka může přetrpěti trest i nevinný.

Jestliže každý kajicník první část skutečného dostiučinění sám naplniti a sám sebe před hříchem chrániti má, má, co se týče druhé části, více volnosti.

Neustanovilť Spasitel náš jenom *jediného* způsobu, kterým by kajicník za své zasloužené tresty dostiučiniti mohl, nýbrž poskytl nám *více* než jeden prostředek k dostiučinění. Proto může kajicník nejen jediným způsobem za své zasloužené tresty dostiučiniti, může tedy nejen *sám* své časné tresty přetrpěti, nýbrž může i jiným způsobem, jen když to způsob od Krista Pána ustanovený, spravedlnost Boží usmířiti. Ať již kajicník buď toho aneb onoho od Krista Pána ustanoveného způsobu užívá, aby za své

tresty dostiučinil, jest a zůstává vždy opravdovým kajicníkem, poněvadž má vždy tutéž vůli: dostiučiniti za časné tresty ačkoliv volí cestu jinou, také od Krista Pána schválenou, jež mu však pohodlnější býti se vidí. Nemusí tedy kajicník sám zasloužené své tresty přetrpěti, nemusí je obtížnými dobrými skutky od sebe odvraceti, nýbrž může i jinak o jich odpuštění se přičiniti.

Odpuštění trestův jest — jakož sv. Bonaventura učí (in ll. IV. sent. dist. 20. part. 2, art. 1. qu. 2.) — trojí:

1. při odpouštění viny zaměňuje se věčný trest v časný, 2. tento časný trest, jenž jest tak veliký, že přesahuje síly kajicníkovy, zaměňuje se ve svátostném rozhřešení v trest snesitelný a konečně 3. i tento trest, kterýž kajicník podle rozsudku Církve přetrpěti má, zaměňuje se v ještě menší a nahražuje se zásluhami Církve, takže spravedlnosti Boží v ničem se nekřivdí.

Podle této nauky může trest jejž kajicník z rozsudku Církve ve svátosti pokání přetrpěti a tak spravedlnosť Boží usmířiti má, zmenšen a zásluhami Církve čili odpustky nahražen býti. V odpustcích podává kajicník spravedlivému Bohu úplnou náhradu za své zasloužené tresty, kteréž by jinak sám přetrpěti musel.

Z toho ale plyne, že odpustky neosvobozují od dostiučinění, jež kajicník konati má,

aby se před hříchem ochránil a spravedlnosť Boží za své zasloužené tresty usmířil.

Před hříchem ochrániti se *má* dobrými skutky.

Spravedlnosť Boží usmířiti *může* odpustky, jež Církev sv. Bohu v náhradu podává. Tím, že kajícník sám dobré skutky koná, aby před hříchem se ochránil a Církev sv. odpustky, jež si byl získal, Bohu v náhradu za jeho časné tresty podává, stává se jeho ďostiučinění úplným.

Poněvadž tedy odpustky kajícníka od dostiučinění neosvobozují, nýbrž jeho dostiučinění úplným a dokonalým činí, nemohou míti zhoubného vlivu na dostiučinění a tím méně na celou svátosť pokání. Proto učí sv. Tomáš: „Odpustky nesprostují od lítosti a zpovědi, nýbrž *nastupují na místo dostiučinění*“ (Quodl. 2° qu. 8. art. 16.) — a proto udělují také papežové plnomocné odpustky z pravidla jenom těm, kdož hříchů svých litují a z nich se vyzpovídali a proto vyžadují obyčejně za podmínku k získání odpustků jenom lítosť nad hříchy, sv. zpověď a *nikoliv dostiučinění.*

Poněvadž ale odpustky úplnou náhradu za dostiučinění, jež by kajícník za své zasloužené časné tresty činiti měl, podávají, mohou odpustkové listiny vším právem ohlašovati, že získanými odpustky se odpouští buď větší aneb menší část z uloženého pokání.

Slova z „uloženého pokání“ neoznačují pouze svátostného pokání od zpovědníka uloženého,

nýbrž veškeré pokání vůbec, jakéž kajicníku za jeho hříchy Bůh uložil a jakéž by mu zpovědník podle staré přísné kázně uložiti měl.

Že slovy „uložené pokání“ nevyrozumívá se pouze svátostné pokání, kteréž po odstranění přísné církevní kázně obyčejně jen nepatrné bývá, nýbrž pokání vůbec, jakéž spravedlnost Boží na kajicníku požaduje, vysvítá nejlépe odtud, že mnohé odpustkové listiny výslovně uvádějí: z *„uloženého pokání a z pokání, jež uloženo býti má“* (de poenitentiis injunctis et injungendis). Bylať Církev sv. vždy nejen za dob staré přísné kázně, nýbrž jest ještě až podnes přesvědčena, že spravedlnosti božské za každý hřích úplně dostiučiněno býti musí a že kajicník nemoha sám podle svých sil dostiučiniti, dostiučinění své zásluhami Kristovými a svatých skrze odpustky nahraditi může.

Z toho však, že odpustky nahražují dostiučinění, neplyne nikterak, že kajicník, jenž jenom odpustky spravedlnost Boží usmířiti chce, sám za své hříchy již ničeho nečiní. K získání odpustků jsou *vždy* předepsané dobré skutky. Kdo mnoho odpustků chce si získati, musí mnoho dobrých skutků konati a tím, že mnoho dobrých skutků koná, koná pravé pokání a činí za své hříchy dosti. Proto jsou odpustky výtečným prostředkem, jenž — podporuje slabosť a křehkosť kajicníkovu a působí, aby odpuštění časných trestů snáze a jistěji dosáhl.

b) Jak působí odpustky?

Odpustky nemají žádného rušivého vlivu na svátosť pokání, neosvobozují kajícníka ani od lítosti, ani od zpovědi, ani od dostiučinění, nýbrž činí jeho dostiučinění teprve úplným a dokonalým. Poněvadž dostiučinění kajícníkovo teprve úplným činí a je úplně nahražují, stýkají se co nejúžeji se svátostí pokání, jsouce jejím doplňkem. Doplňujíce však svátosť pokání musí působiti zrovna tak jako tato svátosť sama.

Svátosť pokání působí bezprostředně (ex opere operato) tak jistě, že každý, kdo všecky k svátosti pokání potřebné podmínky naplnil, odpuštění svých vin a věčných trestů skutečně dosahuje. Poněvadž odpustky jako svátosť pokání působí, musí působiti také bezprostředně a tak jistě, že každý, kdo všecky k získání odpustků potřebné podmínky naplnil, skutečně odpuštění časných trestů dosahuje.

Že odpustky působí bezprostředně, vyplývá odtud,

1. *že je Církev sv. uděluje mocí klíčů.* Moc klíčů jest moc božská, kterou Kristus Pán Církvi sv. svěřil, aby odpouštěla tak jistě, že *cokoliv* odpustí na zemi, bude odpuštěno i na nebi, a *cokoliv* neodpustí — zadrží na zemi, bude i neodpuštěno a zadrženo na nebi.

Touto mocí klíčů odpouští Církev sv. ve svátosti pokání viny a věčné tresty. Moc božská jest ale nekonečná, neobmezená a proto nemůže

ve svátosti pokání úplně obsažena býti. Ve svátosti pokání neodpouštějí se nám ale obyčejně časné tresty, jež nám přístup do nebe aspoň na čas zabraňují. Tyto časné tresty, jež nám z pravidla ve svátosti pokání mocí klíčů se neodpouštějí, odpouštějí se nám kromě svátosti pokání touž mocí klíčů, kteráž ve svátosti pokání obsažena nejsouc, kromě ní působí.

Odpuštění vin a věčných trestů ve svátosti pokání nezaslouží si do nejdelší smrti žádný hříšník; odpuštění to jest milosť, kteráž nezávisí na kajicníku, nýbrž na Bohu, kterýž odpouští. Ačkoliv si kajicník odpuštění vin a věčných trestů ve svátosti pokání nikdy a žádnými svými skutky zasloužiti nemůže, má přece — aby odpuštění toho hodným se stal — dobré skutky konati a tak sebe ku přijetí této milosti připraviti. Milosť uděluje se spíše tomu, kdo o ní žádá, jí hodným se státi slibuje, než tomu, kdo o ni — nestojí.

Odpuštění časných trestů kromě svátosti pokání nemůže si žádný kajicník zasloužiti; kajicník může, ano *musí* tak dlouho trpěti anebo obtížné dobré skutky konati, až určené sobě tresty buď do posledního přetrpí anebo za ně úplně dostiučiní. Odpuštění časných trestů jest milosť, která nezávisí na kajicníku, nýbrž na Bohu, jenž odpouští.

Odpuštění vin a věčných trestův udílí Církev sv. na místě Božím ve svátosti pokání mocí klíčů. Kdo, maje klíč v rukou, všecky k otevi-

rání potřebné podmínky naplní, totiž: klíč do zámku patřičně vloží, jím řádně otočí, otevře jistě zámek. Kdo však, maje klíč v rukou, potřebných k otevření podmínek nenaplní, klíč do zámku buď špatně položí anebo na nepravou stranu otáčí, neotevře zámku, poněvadž — jak zámečníci říkají — „klíč slídí“ — (clavis errat).

Podobně jest i s klíči království nebeského. Kde jest úplná jistota, že kajicník všecky k hodnému přijetí svátosti pokání potřebné podmínky naplnil, jest také jistota, že „klíč neslídí“ a že kajicníku mocí klíčů všecky viny a všecky věčné tresty úplně odpuštěny jsou. Kde takové jistoty není, není také jistoty, že „klíč neslídí“ a že kajicník před tváří Boží ospravedlněn jest. Poněvadž jsme ale všickni křehci a nikdy jistě a určitě tvrditi nemůžeme, že všecky k svátosti pokání potřebné podmínky jsme naplnili, nemůžeme také nikdy — jakož nás sv. víra poučuje (Trid. VI. 9.) — s určitostí tvrditi, že v milosti Boží se nalezáme. To ví jedině Bůh sám aneb komu On zjeviti ráčil. Proto také napomíná nás sv. Pavel: „S bázní a třesením spasení své konejte!“ (Filip. 2, 12.)

Odpuštění časných trestův udílí Církev sv. na místě Božím kromě svátosti pokání taktéž mocí klíčů. Který kajicník má úplnou jistotu, že ve svátosti pokání odpuštění svých vin a věčných trestů dosáhl a zároveň všecky k získání odpustků potřebné podmínky naplnil, že tedy „klíč neslídí“, má také úplnou jistotu, že

odpuštění časných trestů dosáhl. Takové jistoty nemá ale na světě nikdo a proto také nemůže nikdo s určitostí tvrditi, že odpustků *jistě* účastným se stal.

Poněvadž tedy působnost odpustků závisí od naplnění podmínek, jež se strany Církve a kajícníka k získání odpustkův potřebny jsou a poněvadž odpustky hned, jakmile všecky potřebné podmínky naplněny byly, odpuštění časných trestů působí, působí odpustky — bezprostředně.

Že odpustky působí bezprostředně, vysvítá dále

2. *z podstatného rozdílu mezi působností dobrých skutkův a odpustků.*

Dobří skutkové působí podle vlastností vykonavatelových (ex opere operantis). Čím čistší má srdce křesťan, který dobré skutky koná a čím více při konání dobrých skutků na Pána Boha myslí, tím větší má z nich užitek a naopak čím nedbaleji kdo na Pána Boha myslí a čím méně na čistotu svého srdce dbá, tím menší má užitek ze svých dobrých skutků.

Jinak ale jest s odpustky. Odpustky jsou duchovní milosť, kterou nám pro zásluhy Ježíše Krista a svatých časné tresty se odpouštějí. Milosť zasloužiti nemůže si nikdo, neboť již tím, že by si ji někdo zasloužil, přestala by býti milostí. Milosť nezávisí na dobrých skutcích konajícího, nýbrž na dobré vůli toho, kdo ji udílí. Poněvadž odpustky jsou milosť, nemůže

si jich nikdo zasloužiti a z toho, že si jich nikdo zasloužiti nemůže, plyne, že jejich hodnota nezáleží na dobrých skutcích, jež kajícník vykonal, nýbrž na dobré vůli toho, kterýž je udělil — sv. Otce. Poněvadž ale odpustky neplatí před Bohem proto, poněvadž kajícník dobré skutky konal, nýbrž poněvadž k dobrým skutkům odpustky připojeny byly, nepůsobí odpustky prostředně skrze dobré skutky, nýbrž působí samy o sobě — bezprostředně.

K objasnění sloužiž příklad. Až posud jest velmi mnoho zbožných křesťanů, kteří po celý rok — každodenně — růženec se modlívají. Někteří modlívají se na růženci nezasvěceném, jiní zase na růženci, k němuž připojeny jsou odpustky.

Kdo po celý rok — každý den — na růženci obyčejném se modlívá a všecky potřebné podmínky naplní, aby modlitba jeho byla opravdu Bohu milou, rozmnožuje si milosť Boží, zasluhuje si větší blaženosti v nebesích a *ukracuje* si zasloužené časné tresty.

Kdo po celý rok — každý den — na růženci odpustkovém se modlívá a všecky potřebné podmínky naplní, aby modlitba jeho byla opravdu Bohu milou, rozmnožuje si milosť Boží, zasluhuje si větší blaženosti v nebesích a dosahuje *úplného odpuštění časných trestů*, neboť se stal účastným plnomocných odpustků.

Pobožná modlitba na růženci obyčejném jest Bohu stejně milá jako pobožná modlitba

na růženci odpustkovém a přece modlitbou na růženci obyčejném může si křesťan časné tresty jenom ukrátiti, kdežto toutéž modlitbou na růženci odpustkovém může odpuštění všech svých časných trestů dosáhnouti. Poněvadž jedna a táž modlitba za stejných okolností na rozličných předmětech rozličný má účinek, nemůže účinek ten záviseti na modlitbě samé, nýbrž na předmětu, s kterým nějaká vlastnost jako podmínka spojena jest. Tato vlastnost, která rozličný účinek podmiňuje, jest *zvláštní posvěcení* růžence a toto posvěcení jest podmínka k dosažení odpustků.

Jestliže ale odpustky nemají svého účinku z dobrých skutkův a účinek ten jenom na vyplnění jistých podmínek závisí, pak nepůsobí odpustky prostředně — skrze dobré skutky, nýbrž působí samy ze sebe — bezprostředně A právě proto, že odpustky nenabývají své ceny od dobrých skutků, nýbrž samy ze sebe působí, mohou větší odpustky i na menší dobré skutky a menší odpustky i na větší dobré skutky uděleny býti — jako i ve svátosti pokání častokráte i na dosti velké hříchy jen malé pokání se ukládá. V tomto přesvědčení ukládá i Církev sv. z rozumných příčin i plnomocné odpustky na skutky poměrně *velmi lehké*. Tak ku př. může si umírající křesťan získati plnomocné odpustky, když si kajicně jen povzdychne, ano jen pomyslí nejsvětější jméno: Ježíš.

Že odpustky působí bezprostředně, souditi lze konečně

3. *z udělování odpustků věrným zemřelým.* Chce-li kajícník sám sobě odpustky získati, musí v stavu posvěcující milosti Boží se nalézati a předepsané dobré skutky vykonati. Jsa v milosti Boží, mohl by snadno se domnívati, že již pro tyto dobré skutky samy, které pro získání odpustků vykonal, jemu Bůh časné tresty odpouští.

Tato domněnka rozpadá se úplně v nivec, přihlédneme-li, jak působí odpustky udělované pro věrné zemřelé. Přivlastniti odpustky duším v očistci může nejen křesťan v milosti Boží postavený, ale i křesťan, *který se nalézá v smrtelném hříchu.* Milosť Boží jest jen tomu nevyhnutelně potřebná, kdo *sám* odpustkův účastným se státi chce, a duše v očistci nalézají se v posvěcující milosti Boží.

Může-li ale i křesťan, jenž smrtelným hříchem stížen jest, odpustky duším v očistci přivlastniti, pak nemohou odpustky míti svou působivosť od dobrých skutkův, jež k získání odpustků předepsány jsou. Dobré skutky v smrtelném hříchu vykonané nemají před Bohem žádné zásluhy a nemohou za časné tresty dostiučiniti. Poněvadž ale takové skutky ani za nejmenší časný trest dostiučiniti nemohou a Bůh přece pro odpustky, těmito skutky získané, dušičkám časné tresty odpouští, musí působiti odpustky jenom samy ze sebe — bezprostředně.

c) Jak mnoho působí odpustky?

Poněvadž odpustky bezprostředně, mocí klíčů, působí, působí tolik, jak mnoho Církev sv. — jíž klíče království nebeského svěřeny jsou — usuzuje. *Odpustky působí tolik, na jak dlouho zní* (indulgentia tantum valet, quantum sonát).

Rozhodne-li Církev sv., že odpustky k některému dobrému skutku připojené platí méně, jest rozhodnutí to i před Bohem platné a Bůh odpouští kajícníku méně trestů. Rozhodne-li Církev sv., že odpustky k jistému dobrému skutku připojené platí více, má i Bůh toto rozhodnutí za platné a odpouští všem, kdož si ty odpustky získali, více trestů. Nezáleží na tom pranic, zdali předepsaný dobrý skutek jest snad některému křesťanu obtížnější a jinému snazší — odpustků nedosahuje jeden více a druhý méně, nýbrž oba stejně. Kdo ku př. bydlí v Římě, může velmi snadno navštíviti památné chrámy římské a získati si četné odpustky, kteréž jim uděleny jsou. Kdo však musí dalekou a obtížnou cestu konati, aby tyto chrámy navštívil, získá si ovšem touto obtížnou poutí velikou zásluhu, ale nezíská si více odpustků než římský obyvatel. Odpustky působí beze všeho ohledu na dobré skutky — působí bezprostředně a sice tolik, na jak mnoho zní.

Abychom *míru trestů*, kteráž nám skrze

odpustky se odpouští, posouditi mohli, dělíme odpustky na: 1. neplnomocné a 2. plnomocné.

Slova tato neznačí, jako by snad moc, která odpustky udílí, byla někdy mocná — veliká a jindy slabá — malá, neboť moc, kteráž odpustky udílí, jest vždy jedna a táž, totiž božská, nýbrž naznačují, že sv. Otec, jemuž tato božská moc svěřena jest, někdy jen *část* časných trestů, jindy zase *všecky* časné tresty na místě Božím odpouští.

1. Odpustky neplnomocné.

Odpustky neplnomocné jsou zmírnění časných trestů. Že odpustky neplnomocné nějakou cenu mají, jest nade vší pochybnosť jisté již proto, že je Církev sv., která ničeho zbytečně nekoná, udílí. Kdo těchto odpustků skutečně dosáhl, může býti jist, že mu Bůh časné tresty zmírnil.

Jak mnoho trestů Bůh kajícníku, jenž si neplnomocných odpustků získal, odpouští, dá jen velmi těžko se označiti:

1. poněvadž nevíme, jak velké časné tresty Bůh na jednotlivé hříchy ukládá a

2. poněvadž neznáme poměru, v jakém jsou tresty na tomto světě k trestům na věčnosti.

1. Kdyby nám byl Bůh zjevil, mnoho-li časných trestů na každý jednotlivý hřích ukládá, mohli bychom snad dosti přibližně udati, mnoho-li trestů získanými neplnomocnými od-

pustky kajicníku odpouští. Avšak v neskonalé Své moudrosti, již s úctou se obdivovati a klaněti máme, kterouž ale nikdy prohlédnouti nemůžeme, uznal za dobré, nezjeviti nám, jak velikými tresty každý hřích stíhá. Nám postačí věděti, že Bůh jest nejvýš spravedlivý a že Jeho spravedlnosti za každou cenu dostiučiněno býti musí a sice — jak již za starodávna Tertullián poznamenal — buď od člověka kajícího aneb od Boha kárajícího. Čím více kajicník trestům na světě se vyhýbá a sebe šetří — tím více trestů na věčnosti musí vytrpěti a tím méně bude ušetřen. Naopak zase čím více trestů na světě snáší a čím méně se šetří — tím více bude na věčnosti ušetřen a tím méně trestů mu bude přisouzeno.

2. Avšak Pán Bůh nám nejen nezjevil, mnoho-li trestů na každý jednotlivý hřích ukládá, ale nezjevil nám ani, v jakém poměru jsou vezdejší tresty k trestům očistcovým. — Velikost trestů vůbec měříme *a*) podle času jak dlouho trvají a *b*) podle bolesti, jakéž působí. Čím citelnější jest bolesť a čím déle trvá, tím větší jest i trest. Tresty na tomto světě — byť by byly sebe citelnější — nemohou býti tak veliké, aby jim smrť neudělala konec a poněvadž jim smrť konec dělá, nemohou trvati příliš dlouho. Poněvadž tresty na tomto světě jen jistého stupně bolesti a jisté délky času dosáhnouti mohou, nejsou přespříliš hrozné.

Jinak ale jest na věčnosti — v očistci,

Duše neumírá a žíravý oheň očistcový neuhasne až při soudném dnu. Jak dlouho tyto muky trvati mohou a kdy přestanou — „o tom dni a hodině *nižádný* neví, ani andělé nebeští, jedině sám Otec.“ (Mt. 24, 36.)

Poněvadž tedy nevíme, jak veliké očistcové tresty na jednotlivé hříchy a na jak dlouho je Bůh ukládá a jak veliké bolesti tyto tresty působí, nemůžeme tyto očistcové tresty správně určovati a měřiti. Jsouce příliš obmezení a pomíjející, nemůžeme si vůbec neobmezenou věčnost ano ani Boha samého, svého Stvořitele Vykupitele a Posvětitele zcela správně představiti. Abychom se učili Boha znáti, bereme za základ sebe samy — vždyť jsme k Jeho obrazu a podobenství stvořeni — a přikládáme Jemu všecky dobré vlastnosti, jež na sobě poznáváme, v nejvyšší míře a vylučujeme od Něho všecky vady a nedostatky, jimiž stíženi jsme. Ačkoliv v Bohu všecky vlastnosti tak úzce spojeny jsou, že ani od sebe ani od Jeho bytosti odloučiti se nedají, přece říkáme: Bůh jest dobrý, ačkoliv jest zároveň spravedlivý, shovívavý, věčný atd. Poněvadž jest Bůh pouhý duch, nemající žádného těla, myslíme si Jej obyčejně v podobě lidské a říkáme: *ruka* Páně se mne dotkla, v tomto neštěstí viděti lze *prst* Boží, Pán Bůh se *hněvá*, *hrozí a volá* atd. Víme ovšem, že tomu tak ve skutečnosti a v pravdě není, že Bůh, jsa pouhý duch, ani oka ani ruky ani ničeho tělesného nemá, že prstem nehrozí,

hlasem nevolá atd. a přece tak říkáme a říkajíce tak, neprohřešujeme se proti pravdě. Naše řeč o Bohu jest sice nedokonalá, ale nikoliv lživá. Nedokonalá jest proto, poněvadž Bůh jest pouhý duch, my však jsme duch *a* tělo a naše řeč *tělesným* ústrojím se děje. Hmota pak nemůže ducha úplně správně pochopiti a vysvětliti, poněvadž mezi nimi jest nekonečný — podstatný rozdíl.

Podobně nedokonalá ale zároveň přece pravdivá jest i naše řeč o věčnosti vůbec a o trestech na věčnosti zvlášť.

Sv. víra nás učí, že tresty na věčnosti jsou dvojího druhu: tresty věčné v pekle, které nikdy nepřestanou, a časné tresty v očistci, jež jednou se skončí.

Tím, že tresty očistcové někdy přestanou, dán jest nám podnět, abychom trvání očistcových trestů podle nějaké míry označovali. Podle jakého měřítka máme však tresty očistcové určovati? Na věčnosti není žádných hodin, žádného dne, žádné moci, žádných týdnův a žádných let — věčnost nedá se měřiti časem, poněvadž stojí k němu v přímé protivě. Abychom však, mluvíce o dušičkách v očistci, se dorozuměti mohli a aspoň nějak očistcové tresty blíže určili, měříme — jak ani jinak býti nemůže — trvání trestů očistcových podle tohoto času. Za měřítko slouží 40 našich dnů (jedno čtyřicetidenní).

Čas čtyřicetidenní jest zvláště posvěcený.

Spasitel náš postil se 40 dnův na poušti a 40. dne po Svém z mrtvých vstání vstoupil na nebesa. Po příkladu Spasitelově postívali se křesťané — byť by byli i sebe zbožněji žili — také 40 dnů. Kajícími skutky, jež v tomto sv. postním čase konali, usmiřovali spravedlnosť Boží za své nepatrné poklesky, očekávajíce s důvěrou, že jim Bůh za tyto kající skutky po 40 dnů konané časné tresty, jichž za své všední poklesky zasloužili, odpustí. Velikosť pak těch trestů, jež Bůh za 40denní tuhé pokání odpouští, považovala Církev sv. od nejstarších časů za měřítko, jímž velikosť časných trestů v očistci označovala.

Církev sv. byla vždy přesvědčena, že Bůh hříchy rozhněván ale pokáním ukojen bývá a proto ukládala vždy pokání kajícníkům, aby od nich odvrátila metly hněvu Božího, jež pro své hříchy zasloužili. Jaké dobré skutky by za pokání na jistý hřích ukládány býti měly a jak dlouhý čas by kajícník tyto dobré skutky konati měl, aby za své zasloužené tresty dostiučinil, nebylo v celé Církvi jedním a všude stejným řádem ustáleno. Církevní kázeň byla v rozličných krajinách rozličná. Z pravidla ale řídila se Církev sv. zásadou, že těžký hřích delším a obtížnějším, menší pak menším a kratším pokáním usmířen býti má.

Tak ku př. soudila Církev za starodávna, že zlořečiti rodičům jest hřích velký a domnívala se, že spravedlnosť Boží tento hřích — i

když byl již ve svátosti pokání úplně odpuštěn — velkými časnými tresty stihá, při nejmenším takovými, jakými trestá zbožného křesťana, jenž více menších pokleskův za celý rok se dopustil. Aby pak zasloužené časné tresty od kajicníka odvrátila, ukládala mu takové pokání, jakéž konávali každoročně v postě křesťané na dostiučinění za své zasloužené časné tresty — uložila mu tedy, aby 40 dnův se postil. Když toto pokání svědomitě konal, mohl po uplynulém čtyřicetidenní se nadíti, že za své časné tresty, jichž si, zlořeče rodičům, zasloužil, dostiučinil a že mu je Pán Bůh buď všecky aneb z větší části odpustil.

Kdo se prohřešil nečistou myšlénkou, musel činiti pokání 10 dnův. Poněvadž nic nečistého nevejde do království Božího, jest i každá nečistá myšlénka, k níž člověk svoluje, těžkým hříchem — jejíž odpuštění a zároveň zasloužených věčných trestův ve svátosti pokání dosáhnouti lze. Nejsvětější a nejčistší Bůh musí však — poněvadž jest zároveň i nejvýš spravedlivý — každou nečistou myšlénku také časnými tresty stíhati. Jak veliké mohou býti tyto časné tresty? Církev sv. soudila — ovšem podle lidského počtu — že nebudou asi tak veliké jako časné tresty, jakéž spravedlivý Bůh zbožnému křesťanu za jeho celoroční poklesky ukládá a že tedy křesťan, prohřešiv se takovou myšlénkou, nemusí úplné čtyřicetidenní se káti, aby za časné tresty, jež si nečistou myšlénkou

na sebe uvalil, dostiučinil a proto určila mu pouze čtvrtý díl této doby, totiž 10 dnův. Kdo po 10 dnův takové kající skutky konal, jaké křesťané v postě konávají, mohl — smířiv se s Bohem ve sv. zpovědi — doufati, že tímto pokáním za časné tresty, jichž si za svou zlou myšlénku zasloužil, dostiučinil a že mu Bůh buď všecky tyto tresty aneb dojista větší jich část odpustil.

Kdo rodiče své uhodil, musel činiti pokání 7 let. Rodiče své — tyto po Bohu největší dobrodince, rmoutiti a k nim nevděčným býti, jsou hříchové velicí; ale je udeřiti anebo bíti, jest hřích hrozný, jejž Bůh nejen věčnými ale i velikými časnými tresty stíhá. Ve svátosti pokání může kající hříšník odpuštění své veliké viny a zasloužených věčných trestův dosáhnouti — církevním pak pokáním trestající spravedlnosti Boží za zasloužené časné tresty dostiučiniti a tak s Bohem úplně se smířiti. Jak mnoho časných trestův ukládá asi spravedlivý Bůh hříšníku, jenž rodiče své zbil? Zdravý rozum nahlíží, že zajisté mnohem více než zbožnému křesťanu za jeho celoroční poklesky. Na takový veliký hřích nepostačuje již jedno čtyřicetidenní a proto ustanovila Církev sv. dobu 7 let. Kdo přijav hodně svátosť pokání po 7 let kající skutky horlivě konal, mohl míti naději, že spravedlnosti Boží podle svých sil dostiučinil a že mu Bůh buď všecky časné tresty aneb dozajista jich větší část odpustil.

Avšak jak často a mnoho hřešívá člověk! Hřešívá nejen myšlénkami, žádostmi a řečí, nýbrž i skutky a hřešívá nejen proti Bohu ale i proti sobě a bližnímu, proti Božím a církevním přikázaním, opuštěním dobrého a konáním zlého, hřešívá nejen jednou v roce, nýbrž častokráte, každého dne. Jak nepočetní jsou hříchové naši! Kdyby měla Církev sv. na *každý* hřích určitou dobu pokání ukládati, museli bychom velmi mnoho let pokání konati, nemohli bychom ani z trestův vycházeti — a přece by snad ještě všecky od Církve vypočtěné tresty nepostačovaly k úplnému dostiučinění. Bůh ale jest nejvýš spravedlivý a zúčtuje *každý* i sebe nepatrnější poklesek a poněvadž jest všemohoucí, potrestá jej jistě buď zde anebo na věčnosti. Spravedlnosti Jeho musí za každou cenu úplně zadost učiněno býti.

Církev sv. byla po všecky věky nejen přesvědčena, že kajicník sám spravedlnosti Boží za své zasloužené časné tresty dostiučiniti *má*, nýbrž věřila také vždy, že Bůh kajicníku — jemuž pro zásluhy Ježíše Krista a sv. mučeníkův část uloženého pokání odpustila — také poměrnou část časných trestův odpouští a proto udílela odpustky. Podle téhož měřítka, podle něhož na jednotlivé hříchy církevní pokání určovala, udílela i odpustky. Jako určovala, aby kajicník činil pokání 40 dnův anebo 1 rok, 7 let, 30 let: podobně udílela i odpustky 40 dnův, jednoho roku, sedmi a více let.

Odpustila-li Církev sv. kajicníku jedno čtyřicetidenní, věřila, že i Bůh tolik trestův jemu odpustil, mnoho-li odpouštívá zbožnému křesťanu, jenž za své poklesky, jichž po celý rok se dopustil, po 40 postních dnův kající skutky koná. Udělujíc odpustky jednoho roku, věřila povždy Církev sv., že i Bůh kajicníku tolik očistcových trestův odpouští, mnoho-li by odpustil, kdyby kajicník po celý rok tuhé pokání konal. Církev sv. věřila povždy, že v tomtéž poměru, v jakém mocí klíčů kajicníku odpustky udílí, i Bůh jemu skrze zásluhy Ježíše Krista a svatých časné tresty odpouští. Ačkoliv za nynějších dob Církev sv. podle staré církevní kázně církevního pokání neukládá, uděluje ještě až podnes neplnomocné odpustky podle míry, podle níž za starodávna kajicníkům obtížné pokání vyměřovala a věří pevně, že Bůh až posud kajicníkům, kteří neplnomocných odpustkův si skutečně získali, jistojistě časné tresty odpouští v tom poměru, v jakém je Církev sv. uděluje.

Znamenají tedy neplnomocné odpustky čtyřicetidenní až podnes tolik: Pán Bůh odpouští kajicníku, který těchto odpustkův si skutečně získá, tolik trestův, mnoho-li by mu jich odpustil, kdyby po 40 dnův konal takové kající skutky, jež Církev sv. v prvotních dobách věřícím za pokání ukládala. Uděluje-li Církev sv. odpustky 7 let a 7 čtyřicetidenní, odpouští Bůh kajicníku, který jich skutečně účastným se stal, tolik časných trestův, mnoho-li by mu jich od-

pustil, kdyby církevní pokání, jež v prvotní Církvi se ukládala, po 7 let a 280 dnův konal.

Neplnomocné odpustky, jež Církev sv. nejobyčejněji udílí, znějí na 40, 50 a 100 dnův, na 1 rok, na 7 let a 7 čtyřicetidenní a na 20 let. Z těchto nejobyčejnějších odpustkův vyskytují se nejhustěji odpustky na 7 let a 7 čtyřicetidenní, poněvadž velmi zhusta sedmi smrtelnými hříchy se prohřešujeme. Zřídka udělují se odpustky na 30, 50, 100, 150 až na 200 let. Těmito odpustky, jež znějí na mnohem větší leta, než jich lidský věk dosáhnouti může, staví nám Církev sv. jasně na oči, jak hrozné a nade vše pomyšlení nesnesitelné jsou muky očistcové. Závrať pojímá každého, jenž trochu déle uvažuje, že by někdo měl bolesti, jež si ani nejhrůznější obraznosť představiti nemůže, zde na světě 10—20—50 let ano po celý svůj život trpěti! Muky očistcové mohou však trvati poměrně ještě déle a dosáhnouti nevýslovného stupně bolesti. Jak sv. učitelové církevní jednohlasně učí, jsou muky očistcové nepoměrně větší než nejhorší trest, jenž člověka na tomto světě stihnouti může. Učíť zajisté, že úplně se rovnají mukám pekelným, jichž žádné lidské oko nevidělo, o nichž žádné ucho neslyšelo a jichž velikosť žádné lidské srdce nepocítilo. Jediný rozdíl, jímž od muk pekelných se liší, jest, že netrvají věčně.

Koho by neobešel mráz, když bývá na zá-

dušní mši sv., jakéž se sloužívají za dobrodince, kteří již *před sty* lety zemřeli?

Jak hrůzné to pomyšlení, že by měl někdo po tak dlouhou řadu let snášeti nesmírné muky očistcové! A přece nikdo — byť by byl i zuřivý neznaboh — nevytýká zbožnému lidu, proč za své před sty lety již zemřelé dobrodince se modlí, naopak raduje se z této vděčné pobožnosti. Do srdce *každého* člověka — tudíž i neznaboha — jest hluboce vryto, že Bůh jest nejvýš spravedlivý a že každý sebe skrovnější přestupek trestati musí. Vlastní srdce praví každému — neznabohovi ovšem jen tehdáž, když nějakou neobyčejnou událostí překvapen, na své strojené neznabožství zapomíná — že jest možno, aby křehký člověk, jenž — třebas by i králem byl — velmi často hřešívá, pro své přečetné hříchy nesmírně a nad pomyšlení dlouho trpěl.

Co se týče odpustkův, jež *prý* kdysi Církev sv. na 10 tisíc, 50 tisíc a snad ještě více tisíc let udělovala, sluší poznamenati, že odpustky ty nelze — jakož mnohému osvícenci se ráčí — nazvati ještě nesmyslem.

Představme si jen novomodního křesťana, o něž — budiž Bohu žalováno — není pražádná nouze. Sotva že opustil zbožnou svou matičku a se vydal do světa, aby s rozjizvenýma prsoma bojoval za svou — existenci, nastupuje cestu hříchův. Spustiv se Boha, zapomíná na modlitbu, opovrhuje chrámem a trnem v oku stává se mu veškeré církevní zřízení. Svůdností světa opo-

jen, vrhá se v náruč radovánkám, kdež — ztrativ svou nevinnosť — hřích na hřích hromadí. Neváží si nevinnosti cizí, sahá i po cizím majetku a maje prospívati svým bližním, vykořisťuje jich ve svůj prospěch. Svatokrádeží stížen vstupuje v stav manželský, ne aby povinnosti jeho plnil, nýbrž tím nevázaněji hřešil a jiným život — bez toho dosti trpký — ještě více ztrpčoval. Konečně po dlouhých letech ocitne se na smrtelné posteli, kdež — nevida žádné pomoci — konečně na Pána Boha si vzpomíná, o Nějž skoro po celý svůj život nedbal.

Může takový hříšník přijíti do nebe? Zajisté! Kristus Pán umřel za všecky, tedy i za něho. Potřebuje jen hodně přijmouti sv. svátosti.

Ale to cítí dobře i největší neznaboh, že není možno, aby jej spravedlivý Bůh beze všech trestův zrovna jako nejpřísnějšího kajicníka, jenž hříchu více než smrti se bál, *ihned* do nebe vzal. *Musí* za své hříchy, v nichž dlouhá léta žil, aspoň nějaké tresty přetrpěti, jinak by ani Bůh spravedlivý nebyl. *Mnoho-li* trestův má asi vytrpěti?

Kdyby v této vážné chvíli do ruky vzal staré kajicné knihy, v nichž na každý jednotlivý hřích církevní — *před Bohem platné* — tresty vyměřeny jsou a dal se do počítání: jak mnoho trestův zasluhuje za své hříchy, jež ještě doma u svých zbožných rodičův spáchal, jež páchal od toho dne, kdy se slzami v očích se svými rodiči se loučil a jim sliboval, že zůstane

hodným, až do té doby, kdy prvně chrám Páně vynechal, kdy prvně do hříchu nečistoty upadl, kdy prvně z nepravého studu sv. zpověď zanedbal — kdyby se rozpomněl na všecka zlá myšlení, darebné, rouhavé a pohoršlivé řeči a na *všecky* své hříšné skutky, jež beze všeho ostýchání z pouhé lehkomyslnosti a zlé vůle páchal ne jeden jediný rok, nýbrž plných 10, 20, 30 ano i více let: zajisté by nad svými počty ustrnul a zasloužené jeho časné tresty dostoupily by takové výše, na níž i nejpodařenější vtip v pusté rouhání se proměňuje.

Ale Církev sv. neudělovala nikdy neplnomocných odpustkův na tak veliká léta, jakož svědčí papež Benedikt XIV., jenž prohledav všecky listiny papežské, nenašel žádné, kterou by byly ohlášeny odpustky na více tisicův let. Totéž dosvědčují i všickni učenci všech věkův, že odpustky znějící na mnoho tisic let jsou smyšlené a nepravé; proto také zavrhla apoštolská Stolice již dne 18. září 1669 odpustky takové jakožto neprave a dne 7. března 1678 zapověděla odpustky na 80 tisic let, jež prý lateránskemu chrámu v Římě uděleny byly.

Odpustkův neplnomocných může si obyčejně každý za jeden a týž den vícekráte získati a sice tolikrát, kolikrát předepsané podmínky vyplní. Udává-li ale listina odpustková výslovně, že jich lze získati jenom *jednou za týden*, může jich každý za jeden a týž den jenom jednou

účastným se státi, třeba by předepsané podmínky i vícekráte vykonal.

K získání neplnomocných odpustkův nevyžaduje se obyčejně přijetí sv. svátostí, nýbrž jenom zbuzení lítosti nad hříchy. Kdyby tedy někdo si byl smrtelného hříchu vědom, může si sice těchto odpustkův získati, musí ale hříchu svého srdečně litovati a si umíniti, že co nejdříve k Boží správě půjde.

Poněvadž nám Bůh nezjevil, jak veliké tresty na každý jednotlivý hřích ukládá a mnoho-li kdo hříchův na sobě má: může se státi, že mnohý křesťan — konaje horlivě kající skutky, na něž neplnomocné odpustky uděleny jsou — jimi úplnou náhradu spravedlnosti Boží za své zasloužené časné tresty podává a že mu Bůh všecky tyto jeho tresty úplně odpouští. V tomto případu stávají se odpustky neplnomocné — plnomocnými.

2. Odpustky plnomocné

jsou odpuštění všech časných trestův. Poněvadž Církev sv. má právo udíleti odpustky a tyto věřícím užitečny jsou: platí plnomocné odpustky před Bohem a sice tolik, mnoho-li platí před Církví. Před Církví platí plnomocné odpustky úplné odpuštění časných trestův a proto odpouští Bůh každému, kdo si plnomocných odpustkův skutečně získal, všecky jeho zasloužené časné tresty. Kdo, dosáhnuv plnomocných od-

pustkův zemře, dostane se beze všech překážek a jistě do nebe. Působíť zajisté odpustky bezprostředně jako svátosť pokání a odstraňují všecky časné tresty, jež nám aspoň na čas přístup do království nebeského zabraňují tak jistě, jako svátosť pokání jistě nás od vin a věčných trestův zbavuje a k dosažení života věčného schopnými činí.

Plnomocné odpustky jsou nesmírná milosť a každý katolický křesťan měl by si dáti velice záležeti, aby jich co nejvíce možná účastným se stával. Církev sv. uděluje plnomocných odpustků veliké množství, ale přece jest poměrně málo křesťanů, kteří jich účastnými se stávají. Velmi mnozí nedbají toho, *jak* Církev sv. dobré skutky, k nimž odpustky připojuje, konati poroučí, domnívajíce se, že úplně postačí, jen když dobré skutky vůbec vykonají a že na *způsobu*, jakým by se konati měly, hrubě nezáleží. Domněnka tato jest křiva. Dobré skutky, k nimž odpustky se připojují, nedodávají odpustkům ceny pražádné. Odpustky mají svou cenu samy ze sebe; neboť působí bezprostředně. Odpustky jsou milosť a milosť můžeme přijímati jen tím způsobem, *jakým* nám ji *Církev sv.* udílí a *ne jaký se nám* líbí. Chtějíce tedy odpustkův si získati, musíme dobré skutky konati nevyhnutelně tak, jak Církev sv. poroučí.

K dosažení plnomocných odpustkův poroučí Církev sv. *vždy* hodné přijetí sv. svátostí.

Jedinou výminku, kdy si plnomocných odpustků i bez sv. zpovědi a sv. přijímání získati můžeme, činí pobožnosť křížové cesty a — hodina smrti, v níž každý, nemoha pro jakoukoli příčinu sv. svátosti přijmouti, plnomocných odpustků si získati může pouhým vzýváním nejsvětějšího jména Ježíš.

Při některých plnomocných odpustcích nebývají podmínky výslovně udány, připomíná se jenom, že těchto odpustků získati si lze za „*obyčejných podmínek*". Slovy obyčejné podmínky rozumívá se: 1. úmysl získati si těchto odpustků, 2. přijmouti hodně sv. svátosti a 3. pomodliti se na úmysl sv. Otce.

Velmi mnohé plnomocné odpustky udělují se na *slavnosti Páně*, *slavnosti Panny Marie* a *slavnosti jiných svatých*. Slovy *slavnosti Páně* mame rozuměti: vánoce, nový rok, sv. tři krále, velikonoce, nanebevstoupení Páně a Boží Tělo — *slavnosti Marianské*: Neposkvrněné Početí, Narození, Zvěstování, Očišťování (hromnice) a Nanebevzetí Panny Marie — a *slavnosti svatých* jsou dny, na něž připadá památka *smrti* svatých (u sv. Jana Křtitele den jeho narození 24. června).

Udělují-li se plnomocné odpustky tak, že si jich lze získati *jednou za týden*, jest zapotřebí i jednou za týden sv. svatosti přijmouti. Slovem *týden* předpisuje se *týden vůbec* a nikoliv osm po sobě jdoucích dnů a proto naplní kajicník tuto podmínku úplně, když se ku

př. první týden zpovídá již v neděli a druhý týden až teprve v sobotu.

Udělují-li se plnomocné odpustky tak, že si jich lze získati *jednou za měsíc*, musí každý předepsané dobré skutky po celý měsíc skutečně konati. Není však zapotřebí, aby s vykonáváním předepsaných skutků začal prvního dne v měsíci, může začíti kteréhokoliv dne ale musí skutky ty *po 30 dnů po sobě jdoucích* konati.

Totéž platí i o odpustcích plnomocných, jichž si získati lze *jednou za rok*. S vykonáváním předepsaných skutků může začíti kajícník kdykoliv, ale musí je konati *po 12 měsíců po sobě jdoucích*.

Jsou-li plnomocné odpustky ohlášeny *na jednu neděli neb na dvě neděle v měsíci*, může kajícník předepsané skutky vykonati kteroukoli neděli v měsíci nebo i ve svátek, když *na neděli připadá* — ne ale na svátek, jenž připadá na všední den.

Kdo odpustků skutečně si získati chce, musí — zkrátka řečeno — přísně držeti se slov, jimiž odpustky jsou ohlášeny.

Začasté se stává, že má mnohý příležitosť — zvláště o větších svátcích — získati si najednou *více* plnomocných odpustkův. Aby někdo na jeden a týž den dvojích aneb ještě více plnomocných odpustků skutečně účastným se stal, jest ovšem nemožno.

Kdyby kdo tak šťasten byl a skutečně pl-

nomocných odpustků dosáhl, odpustil by mu zajisté Pán Bůh všecky zasloužené časné tresty. Kdo ale žádných trestů nemá, nemůže za ně ani sám vlastním utrpením ani náhradou dostiučiniti a proto také nemůže odpustků účastným se státi. Kdo by po dvakráte *pro sebe* plnomocných odpustků za jeden a týž den získati si chtěl, musel by také dvakráte *všecky* předepsané podmínky naplniti. K získání plnomocných odpustků předpisuje se ale skoro *vždy* hodné přijetí sv. svátostí, poněvadž však kajicník za jeden a týž den dvakráte velebnou Svátosť přijmouti nemůže, nemůže ani dvakráte za jeden a týž den *sobě* plnomocných odpustků získati.

Avšak z toho nikterak nenásleduje, že bychom neměli již se vynasnažovati za jeden a týž den více plnomocných odpustků dosáhnouti. Plnomocných odpustků stáváme se obyčejně jen velmi zřídka účastni, poněvadž potřebných podmínek přísně nenaplňujeme. Proto právě máme tím více se vynasnažovati, abychom co nejvíce plnomocných odpustků hleděli si získati. Jestliže snad při některém dobrém skutku jsme všech potřebných podmínek nenaplnili, naplníme je snad při jiném a tak tím jistěji plnomocných odpustků se súčastníme. Konečně *máme* se vynasnažovati co nejvíce možno plnomocných odpustků získati a jimi nejen na sebe, ale i na dušičky v očistci pamatovati.

Kdo si plnomocných odpustků skutečně získá, podává spravedlnosti božské úplnou náhradu za všecky své časné tresty. Pro tuto náhradu odpouští mu je Bůh docela a — jsa spravedlivý — více ho netrestá.

Avšak přece se stává, že i nejzbožnější lidé, kteří mnohých plnomocných odpustkův účastnými se stali, mnohými nehodami a přerozličnými metlami Božími stíháni bývají. Neúrodou trpí nejenom hříšníci, ale i spravedliví a zhoubný požár sžírá majetek nejen neznaboha, ale i spravedlivého, jenž spravedlnosť Boží úplně usmířil. I zdá se začasté, jako by plnomocné odpustky neměly té moci, aby trestající ruku spravedlivého Soudce zadržely.

Tuto na pohled těžkou záhadu rozluštil Spasitel náš Sám. Kdysi „uzřel“ — jak vypravuje sv. Jan — „člověka slepého od narození. I tázali se ho učeníci jeho: Mistře! kdo jest zhřešil, tento-li čili jeho rodičové, že se slepý narodil? Odpověděl Ježíš: Ani tento nezhřešil, ani jeho rodičové; ale *aby zjeveni byli skutkové Boží na něm*“. (9, 1—3.)

Slepota jest veliké neštěstí a přece praví Sám Spasitel, že ho nezavinil žádným hříchem ani slepý od narození ani jeho rodičové. Neštěstí toto bylo nezaviněné a proto nemělo povahy trestu a nebylo tedy trestem ani pro slepce ani pro jeho rodiče. Bůh je dopustil, *aby z něho sláva Boží vzešla*, což také při uzdravení slepého skutečně se stalo.

Tak jest také se všemi svízelemi a neštěstími, jež Bůh v neskonalé Své moudrosti na spravedlivé sesýlá. Neníť každé neštěstí ještě *trestem*, poněvadž my je již za trest považujeme, začasté jest jenom *lékem*, abychom před hříchy tím bedlivěji se chránili, milosť Boží si zachovali a rozmnožovali a trpělivým snášením kříže většího blahoslavenství v nebesích hodnými se stali. Jedno a totéž neštěstí, jež nespravedlivé se spravedlivými stíhá, mívá dvojí povahu. Pro nespravedlivé jest časným trestem a zároveň lékem, aby se polepšili — pro spravedlivé není trestem, nýbrž pouze lékem, aby si milosť Boží rozmnožovali a většího blahoslavenství v nebesích zasloužili. Plnomocné odpustky snímají se všech svízelů a soužení, jakáž spravedlivý snášeti mají, povahu trestu a jsou příčinou, aby věřící — majíce naději, že seslané utrpení není trestem, nýbrž jen lékem — každý kříž za zvláštní důkaz lásky Boží považovali, sebe zapírali, kříž svůj každodenně na sebe brali a Krista do království nebeského následovali.

B. Odpustky s ohledem na předmět, k němuž se připojují.

Odpustků tohoto druhu jest takové množství, že — kdyby podrobně o nich jednati se mělo — by zapotřebí bylo, zvláštní velikou knihu složiti. Zde činí se zmínka jen o těch

odpustcích, jež jsou buď nejznámější aneb jichž si každý katolický křesťan snadno získati může.

S ohledem na předmět rozeznáváme odpustky: 1. *místné,* jež připojuje Církev sv. k nějakému místu, 2. *věcné,* jež spojuje s některou věcí, pobožností anebo některým skutkem, a 3. *osobné,* jež propůjčuje buď jedné osobě neb více osobám vespolek.

1. Odpustky místné

jsou odpustky s nějakým místem tak spojené, že každý — kdo si je získati chce — místo ono osobně navštíviti a u něho předepsané podmínky vykonati musí. Místa taková jsou: chrámy, oltáře, místa ve sv. zemi, jež Spasitel Svým životem a Svou smrtí posvětil, křížové cesty, Boží muky atd.

a) Odpustky udělené chrámům.

První příklad odpustkův, jež uděleny byly na návštěvu jistého chrámu, jsou světoznámé odpustky porciunkulové, jež papež Honorius III. r. 1223. na žádosť sv. Františka Seraf. udělil na věčné časy všem, kdožby dne 2. srpna kostel Panny Marie v Assisi navštívili a přijavše hodně sv. svátosti na úmysl Církve sv. se pomodlili. Poněvadž ale mnozí věřící pro velikou vzdálenosť odpustkův porciunkulových získati si nemohli, udělili postupem času papežové tyto

plnomocné odpustky i chrámům všech tří řádů sv. Františka a i všem kostelům kapucínův.

Každý, kdo přijav hodně sv. svátosti, o slavnosti porciunkulové, která 2. srpna se slaví, františkánský aneb kapucínský kostel navštíví a v něm na úmysl sv. Otce se pomodlí, může dosáhnouti plnomocných odpustkův *a sice tolikrát, kolikrát tento chrám téhož dne navštíví.* Poněvadž však za jeden a týž den plnomocné odpustky pro sebe jen jednou získati lze, mají ostatními návštěvami získané odpustky duším v očistci přivlastněny býti.

O slavnosti porciunkulové bývá v zmíněných kostelích veliký nával kajicníkův a proto dovoleno jest k získání porciunkulových odpustků, sv. svátosti *v kterémkoliv* chrámě přijmouti, františkánský kostel navštíviti a v něm na úmysl sv. Otce odpustkové modlitby se pomodliti.

Veliké odpustky uděleny jsou také památným chrámům v Římě a ve sv. zemi jakož i staroslavnému chrámu sv. Jakuba v Kompostelle ve Španělích. Památné tyto chrámy nazývají se obyčejně *„štace.“* Slovem štace (z lat. statio) označuje se vlastně místo, na němž vojáci stráž drží. Poněvadž již prvotní křesťané hroby sv. mučeníkův, jejichž těla buď v kostelích pochovávána aneb později do kostelů přenášena byla, často a rádi navštěvovali, u nich po delší dobu ano i v noci na modlitbách trvali a tak říkajíc nad nimi stráž drželi, při-

kládalo se hned za starodávna jméno štace i kostelům samým. Zvláště v římských kostelích bylo mnoho sv. mučeníkův pochováno a jejich hroby byly velmi četně navštěvovány.

Aby návštěva těchto chrámů v jistém pořádku a tak i s větším duchovním užitkem se konala, ustanovil již sv. Otec Lev I. (440—461), v který čas který kostel navštěvován býti má. Ustanovení toto jest až podnes v každém misálu poznamenáno.

Původně nebyly s návštěvou těchto chrámův spojeny odpustky, ty udělili teprve pozdější papežové a sv. Otec Pius VI. (1775—1799) je dne 9. července 1777 jasně vytkl a stvrdil. Mezi římskými kostely, jest zvláště *sedm* kostelův (basilik), na jichž návštěvu Pius IX. dne 26. ledna 1866 plnomocné odpustky udělil. Kostely ty jsou: sv. Petra, sv. Pavla, sv. Šebestiána, sv. Jana, sv. Kříže, sv. Vavřince a Panny Marie Sněžné. Kdo do Říma putuje, neopomine zajisté památnější štace pobožně navštíviti, v těchto sedmi chrámech pobožnosť svou vykonati a tak si přehojných odpustkův získati. — Ostatně jest velmi mnoho chrámův — zvláště mariánských a poutních, — v jichž prospěch uděleny bývají mnohé odpustky. Takové odpustky jsou uděleny ku př. na návštěvu poutního kostela u sv. Kamene. Každý, kdo na slavnosť Panny Marie Sněžné (anebo v oktávě), na den jejího Narození a neposkvrněného početí „sv. Kámen“ navštíví, sv. svátosti hodně

přijme a na úmysl sv. Otce se pomodlí, může v tyto dny buď sobě plnomocných odpustkův získati aneb je dušičkám přivlastniti. Udělil je Pius IX. dne 16. března 1869.

b) Odpustky udělené oltářům.

S mnohými oltáři spojeny jsou odpustky tak, že každý kněz, který na něm mši sv. slouží, buď pokaždé aneb na jisté dny plnomocné odpustky duši zemřelého přivlastniti může, za nějž mši sv. obětuje. Oltáře takové nazývají se „privilegované“ a bývají obyčejně označeny latinským nápisem: altare privilegiatum. Na den všech věrných dušiček jsou všecky oltáře privilegovány, jakož ustanovil papež Kliment XIII. (1758—1769) dne 19. května 1761.

Odpustky privilegovaného oltáře mohou býti přivlastněny *jenom* v Pánu zesnulým. Aby mše sv. privilegia nabyla, má býti obětována — leč by snad papežskou listinou bylo výslovně jinak určeno — *jenom* za jednu duši, má, pokud tomu církevní předpisy dovolují, býti sloužena v černé barvě a kněz nesmí za ni větší oběti požadovati, než jaká na obyčejnou mši sv. se dává. Ostatně není zapotřebí, aby kněz se nalézal v stavu posvěcující milosti Boží, poněvadž mše sv. nenabývá své ceny ani od svatosti ani od hříšnosti sloužícího kněze, nýbrž od Krista, jenž při mši sv. se obětuje a jenž nejsvětější

jest. Zakládati mše sv. u privilegovaného oltáře na věčné časy není dovoleno.

Oltář pozbývá svého privilegia, když je papež, kterýž je udílí, odvolal — když uplynul čas (obyčejně 7 let), na který dáno bylo — když oltář pozbyl svého posvěcení anebo když byl docela zbořen. Kdyby znesvěcený oltář byl znovu zase posvěcen anebo zbořený znovu v témž kostele vystaven a témuž světci, jemuž byl dříve zasvěcen, opět posvěcen, nabývá zase předešlého privilegia.

Mnohý oltář dosahuje privilegia pro zázračný obraz, kterýž na něm k veřejnému uctění vystaven jest, anebo pro obraz od samého papeže posvěcený. Privilegium jeho trvá tak dlouho, pokud obraz neporušený na oltáři zůstává.

Za starších dob bývalo mnoho oltářův a ještě až posud jsou některé, při nichž mohou věřící pobožnou modlitbou na úmysl sv. Otce hojné, obyčejně neplnomocné odpustky si získati. Nejslavnější takové privilegované oltáře jsou v Římě v chrámu sv. Petra ve Vatikáně. Jest jich sedm a připomínají se již v dobách sv. Otce Innocence II. (1130—1143.)

c) Odpustky udělené křížové cestě.

Není snad na světě křesťana, jenž by si nepřál, navštíviti ona na věky památná místa, kteráž Spasitel náš — pokud v těle lidském na zemi přebýval — posvětil. Nejmocnější dojem

na každé věřící srdce činí zajisté ona místa, kteráž Spasitel Svým krvavým potem skropil, krví Svou posvětil a na nichž přehořkou smrtí Svou spasení naše dokonal. Jest to především ona cesta, po níž posledně kráčel — od domu Piláta, kdež k smrti odsouzen byl, až na horu Kalvarii, kdež ukřižován jest.

Jak zbožná pověsť vypravuje, konala již Rodička Boží cestu tuto nesčíslněkráte, přehořské muky svého Synáčka opět a opět si rozvažujíc. Po jejím příkladu navštěvovali hned první křesťané tato přesvatá místa, aby přehořké umučení Páně tím vroucněji si rozjímali. Postupem času a sice r. 1342 svěřena jest ochrana těchto svatých míst a zvláště Božího hrobu kněžím z řádu sv. Františka Seraf., jichž hluboká úcta k Panně Marii všeobecně známa jest. Ti řídili pobožnosti poutníkův, vodíce je po oněch místech, po nichž Kristus Pán na Své poslední přebolestné cestě kráčel, na nichž pod tíží kříže klesal až na horu Kalvarii, kde za nás dotrpěl. Cestu tu rozdělovali na 12 zastávek čili štací, při nichž jednotlivé výjevy z utrpení Páně živě si představovali.

Později rozšířili pobožnosť svou ještě o další dvě zastavení, při nichž si rozjímali, jak mrtvý Spasitel s kříže sňat a do hrobu položen byl. Tím způsobem povstala pobožnosť zvláštní o 14 zastaveních či štacích, při nichž jednotlivé výjevy z utrpení Páně se rozjímají. Pobožnosť tato známa jest pod jménem „křížová cesta“.

Na křížovou cestu v Jerusalémě udělili brzy papežové veliké odpustky.

Avšak jen málo kdo může přeobtížnou pouť do sv. země vykonati a odpustky s pravou křížovou cestou spojené si získati. Na snažné prosby zbožných věřících dovolili papežové, aby sv. místa v Jerusalémě mohla i v jiných zemích se vyobrazovati a aby ti, kdož tato vyobrazení navštíví a umučení Páně pobožně si rozjímají, týchž odpustkův dosáhli, jichž zbožnou návštěvou 14 zastavení v Jerusalémě dosáhnouti lze.

První, jenž křížovou cestu jerusalémskou zobrazil a nápodobil, byl snad blah. Alvar z řádu dominikánův († 1420). Myšlénka tato nebyla úplně nová. Vystavělť již r. 1223 sv. František Seraf. — jesle, aby tím živěji chudobu a lásku Spasitelovu k nám rozjímati mohl. Bylo-li již s velikých duchovním prospěchem spojeno, narození Kristovo živě si představovati, musel tím větší duchovní prospěch kynouti ze znázornění Jeho bolestného utrpení a přehořké smrti.

Zvláště kněží Františkáné postrádali, navrátivše se ze sv. země do svých klášterův, velice křížové cesty a chtějíce i na dále tuto pobožnosť konati, zřizovali vedle svých klášterův 14 zastavení, jež označovali buď křížem aneb kapličkami, na nichž jednotlivé výjevy z utrpení Páně tak vyobrazovali, jak v Jerusalémě se udály. Sv. Otec Innocenc XI. dovolil dne 5. září 1686 všem klášterům františkánským, aby křížové cesty zřizovati a — když pobožnosť tu se

srdcem kajícím konají — tytéž odpustky si získati mohli, jež na křížovou cestu v Jerusalémě uděleny jsou. Dne pak 5. března 1727 dovolil Benedikt XIII. (1724—1730), aby i *ostatní věřící* tyto odpustky buď pro sebe získati anebo je duším v očistci na způsob přímluvy přivlastniti mohli.

Benedikt XIV. dovolil dne 16. ledna 1741 řeholníkům františkánským, aby mohli zřizovati křížové cesty ve *všech klášterních* kostelích a kaplích — dne 30. srpna 1741, aby je zřizovati mohli ve *všech farních* kostelích — ano dne 10. května 1742, aby v jednotlivých farách, bez ohledu na jejich rozsáhlosť i více křížových cest nejen v kostele ale i v kaplích, polích atd. — zřizovati mohli, aby věřící veliké odpustky, jež s pobožností křížové cesty spojeny jsou, tím jistěji a bezpečněji si získati mohli. Na místech, jež nepatří řádu františkánův, zapotřebí jest ku zřízení křížové cesty *písemného* svolení biskupova, jakož ustanovil týž sv. Otec dne 3. srpna 1748.

Jak veliké odpustky na pobožnosť křížové cesty uděleny jsou, nelze dopodrobna udati, poněvadž papež Kliment XII. (1730—1740) dne 3. dubna 1731 a Benedikt XIV. dne 10. května 1742 zapověděli, nesčíslné odpustky tyto do podrobna vypočítávati anebo je na jednotlivých zastaveních poznamenávati.

Užitek křížové cesty určuje se tedy jen těmito všeobecnými slovy: Každý, kdož pobož-

nosť křížové cesty řádně vykoná, dosahuje všech odpustkův, výsad a milostí, jež křížové cestě v Jerusalémě uděleny jsou, zrovna tak, jako kdyby tuto pobožnosť na oněch posvátných místech vykonal. Všecky tyto odpustky mohou také na způsob přímluvy duším v očistci přivlastněny býti.

Aby věřící tohoto velikého duchovního užitku dosáhnouti mohli, musí býti:

1. křížová cesta platně posvěcena,
2. návštěva pobožně vykonána.

1. K platnému posvěcení křížové cesty požaduje se mimo písemné dovolení biskupské a plnomocenství světitele, aby nově zřízená křížová cesta měla 14 zastavení a sice takových, jaká v Jerusalémě se nalézají. Za taková zastavení považují se kříže, jež jsou nevyhnutelně potřebné a sice *kříže dřevěné*, poněvadž na dřevěném kříži Spasitel nás vykoupil. *Jen k těmto dřevěným křížům připojeny jsou odpustky.* Nenalézají-li se tedy na některé křížové cestě dřevěné kříže, není možno při její návštěvě odpustky si získati.

2. Aby kdo křížovou cestu pobožně navštívil a vykonal, zapotřebí jest, *a) aby se nalézal v stavu posvěcující milosti Boží*; proto má každý na začátku této pobožnosti vzbuditi dokonalou lítosť nad všemi svými hříchy a v případě, že by si byl vědom smrtelného hříchu, se ustanoviti, že co nejdříve sv. svátosti hodně přijme; *b) aby si utrpení Páně rozjímal a od štace k štaci*

se pohyboval. Mnoho-li a jak dlouho by kdo při každém zastavení rozjímati měl, ponechává se vlastní schopnosti a pobožnosti každého. Za nejkratší modlitbu při každé štaci pokládá se: Otčenáš, Zdrávas a Sláva Bohu. Koná-li se křížová cesta společně, a jestli jest účastníkův tak mnoho, že není možno od jednoho zastavení k druhému se pohybovati, postačí, při každém zastavení pokleknouti a pak zase povstati. *c*) Pobožnost křížové cesty má se konati nepřetržitě, beze všech značných přestávek, jakož ustanovil sv. Otec Pius IX. dne 22. ledna 1858. Za přestávku se nepokládá, kdyby někdo mezi křížovou cestou šel k sv. zpovědi, k sv. přijímání, na mši sv. anebo na kázaní. Může konána býti nejen ve dne ale i v noci, jakož dovoleno bylo dne 1. března 1819.

Ku konci křížové cesty modlívají se věřící obyčejně ještě 6 Otčenášů, Zdrávasů a Sláva Bohu a sice pět k uctění pěti ran Krista Pána a šestý za sv. Otce, jenž pobožnost tuto tak mnohými odpustky naděliti ráčil*).

---

*) Nejdůkladnější poučení o zřízení a návštěvě křížové cesty nalézá se ve spisu: „Instructio de stationibus s. viae crucis ed. auct. P. Bernardini a Portu Romantino, ad Claras Aquas prope Florentiam 1884. Typ. Collegii s. Bonaventurae.“

d) Odpustky udělené Božím mukám.

Od nepamětných dob chová Církev sv. sochy a obrazy svatých — zvláště ale sv. kříž, znamení naší spásy — u veliké úctě. Aby i úctu věřících k těmto posvátným křížům, sochám a obrazům rozhojňovala a příležitosť jim podala, hojného duchovního prospěchu si získati, připojuje k nim odpustky. Tak uděleny jsou odpustky mnohým milostným sochám, Božím mukám, zvláště ale tak zvaným křížům missionářským. K získání těchto odpustkův častokrát dosti velikých zapotřebí jest, aby takové Boží muky posvěceny byly od kněze zvláštní právomocí opatřeného a aby křesťan se srdcem kajícím přiměřené modlitby u nich vykonal.

Ke křížům missionářským, jež chvála Bohu v posledních letech po naší vlasti velice se rozmáhají, připojeny jsou tyto odpustky:

Neplnomocné: 7 let a 7 čtyřicetidenní každoročně v ten čas, kdy kříž posvěcen byl — Lev XIII. 7. července 1878. 100 dnův pokaždé, kdo nějakou modlitbu u něho vykoná — Pius IX. 1851. 5 let jednou za den, kdo na památku bolestné smrti Páně 3 Otčenáše, Zdrávas a Sláva Bohu se pomodlí.

Plnomocné za obyčejných podmínek: Jednoho dne v prosinci, kdo svrchu jmenovanou modlitbu po všecky měsíce třikrát konal — ve *výroční den* posvěcení kříže; je-li tento den všední, tedy následující neděli — na slavnosť

nalezení (3. května) a povýšení sv. kříže (14. září) — Pius IX. 19. prosince 1875.

Aby každý *všecky* tyto odpustky si získati mohl, má býti na každém missionářském kříži napsáno, *kdy* posvěcen byl.

2. Odpustky věcné

jsou odpustky k jistým věcem anebo pobožnostem anebo i skutkům tak připojené, že každý — kdo si je získati chce — věc takovou míti, pobožnosť tu konati, skutek ten učiniti, jakož i předepsané podmínky vykonati musí.

Odtud jest zároveň patrno, že odpustků věcných jest veliké množství. Zde činí se zmínka jen o takových věcech, jež si každý bez výloh pořiditi, o takových pobožnostech, jež každý na zpaměť konati a o takových skutcích, jež každý bez obtíží konati může.

A. Odpustky připojené k věcem.

Církev sv. světila sice od starodávna přerozličné věci a světí je až podnes; ale nespojovala s nimi vždycky odpustků.

Když za papeže Sixta V. (1585—1590) chrám sv. Jana v Lateráně opravován byl, nalezlo se v chatrných zděch mnoho medalií s obrazem kříže. Sv. Otec je rozdal a propůjčil všem, kdož by je nosili a určité skutky konali, hojných odpustkův. Od té doby propůjčují papežové jistých

odpustků na předměty, jako: kříže, medalie, růžence atd., jež sami světili. Odpustky, jež s těmito předměty spojeny jsou, nazývají se: *papežské odpustky* — a sv. Otec dává mnohým kněžím právo, aby podobné věci s papežskými odpustky světiti mohli.

Papež Pius IX. ustanovil o takových věcech, že nemají býti z látky, která se brzy poruší (papír, sádra, duté sklo atd.), že nemají býti prodávány a že odpustky jen tomu platí, pro koho byla věc posvěcena aneb komu byla nejprve darována.

Kdo by takovou s odpustky posvěcenou věc koupil a dal za ni třeba jen tolik, mnoho-li neposvěcená stála anebo kdo by si ji za jinou zaměnil, ji nalezl anebo zdědil anebo si vypůjčil, nezískal by odpustků. *Totéž platí i o věcech, jež přicházejí ze sv. země.* Nejdůležitější z věcí, k nimž odpustky připojeny jsou, jsou dojista odpustkové křížky, škapulíře a růžence.

(*a*) *Odpustkový křížek*

jest asi tak veliký, jako bývají křížky na růžencích, ale s podobou (tělem) Spasitele.

Podoba Spasitele má býti z látky pevné a na křížku třeba dřevěném tak upevněna, aby s něho na jiný přendati se dala. Papež Kliment XIV. dovolil dne 26. února 1773, aby s takovými křížky a sice *s podobou Spasitele* spojeny býti mohly všecky odpustky, jež si pobož-

nosti křížové cesty získati lze. Privilegia toho mohou účastni býti všickni nemocní, vězni, cestující — zkrátka *všickni, kterým není možno křížovou cestu navštíviti.* Ti všickni mohou získati si odpustky křížové cesty, když odpustkový křížek v rukou držíce 20 Otčenášův a Zdrávasův a Sláva Bohu se pomodlí a sice prvních čtrnáct na místě 14 zastavení, dalších pět k uctění pěti ran Krista Pána a poslední za sv. Otce. Těžce nemocní, kteří těchto 20 Otčenášův pomodliti se *nemohou*, mohou přece — na základě dovolení Lva XIII. ze dne 9. září 1890. těchto odpustků si získati, když *ústy* lítost nad svými hříchy vzbudí a řeknou: „Žádáme tě tedy, přispěj svým služebníkům, jež jsi svou krví vykoupil“ — a když ještě — aspoň v duchu — 3 Otčenáše, 3 Zdrávasy a 3 Sláva Otci, jež jim někdo předříkává, se pomodlí.“

Takový odpustkový křížek měl by si každý zaopatřiti; neboť nabývá jím příležitosti, aby si pohodlně na cestě, doma aneb při některé menší práci velmi hojné odpustky buď sám získal anebo duším v očistci nesmírné dobré služby prokázal. Zvláště ale žádný vůdce poutníků neměl by bez takového křížku býti. Sv. Otec Lev XIII. dovolil totiž dne 19. ledna 1884, aby i ti, kdož odpustkového křížku nemají, všech těchto velikých odpustků dosáhnouti mohli, jen když předepsaných 20 Otčenášů, Zdrávasův a Sláva Bohu se pomodlí *společně s jednou osobou, která odpustkový křížek v rukou drží.*

b) „Skapulíř“

jest zvláštní řeholní roucho, avšak postupem času až k nepoznání změněné.

Všecky kláštery řídily se vždy a posud ještě řídí se heslem: modli se a pracuj! Poněvadž však při rozmanité práci oděv začasto se pošpiní, nosívali hned za starodáva řeholníci — aby oděvu svého ušetřili — přes svrchní šat velikou zástěru, která je z předu i ze zadu zakrývala. Byl to dlouhý kus širokého plátna, jenž měl v prostřed otvor. Řeholník přehodil jen zástěru přes sebe, prostrčil hlavu otvorem a již byl přikryt a nemusel obláčením aneb uvazováním se omeškávati. Jakmile bylo dáno znamení k modlitbě, shodil se sebe zástěru a objevil se v čistém rouchu v chrámě. Tuto přes prsa a záda splývající zastěru nazývali řeholníci „scapulare“ od latinského slova scapula = lopatka, z čehož povstalo i české slovo škapulíř. Škapulíř jest tedy vlastně šat, který přikrývá lopatky.

Poněvadž řeholníci v škapulíři pracovávali, považovali jej za odznak práce a kdo škapulíř dobrovolně přijal, dal na jevo, že se zavazuje k práci a poslušnosti, bez níž žádná společná práce dařiti se nemůže.

Avšak velmi mnohým křesťanům není možno svět opustiti, řeholní roucho přijmouti a na nesčetných duchovních pokladech, jimiž Církev sv. od nepaměti řeholní život obsypává, podíl bráti.

Co nemohou vykonati skutkem, toho chtějí dosáhnouti aspoň dobrou vůlí. Dobrou vůli však podporovala Církev sv. od jakživa a proto také rozdávala mezi křesťany, aby měli podíl na milostech řeholím udělených — škapulíře.

Škapulíř ve své nynější podobě skládá se z dvou kousků sukna, jež musí býti *vlněné*. Dohromady jsou spojené dvěma tkanicemi z jakékoliv látky a jakékoliv barvy a zavěšují se kolem krku tak, *že jeden kousek sukna spočívá na lopatkách a druhý na prsou.*

Škapulířů máme více druhův a sice:

1. *Škapulíř nejsvětější Trojice* čili *bílý* zhotoven jest z *bílé* vlněné látky a ozdoben křížem, jehož kmen jest z *červené* a příčka z *modré* vlny. Bílou barvou označuje se sláva Boha Otce, modrou utrpení Boha Syna a červenou láska Boha Ducha sv. Škapulíř tento jest odznakem řádu nejsv. Trojice čili Trinitárů.

2. *Škapulíř Panny Marie Karmélské* čili *tmavohnědý* zhotoven jest z látky vlněné *tmavohnědé* anebo *černé* a označuje řád Karmélánů.

3. *Škapulíř Panny Marie sedmibolestné* čili *černý* zhotoven jest z látky vlněné *černé* a zdobí řád služebníků Panny Marie či Servitů.

4. *Škapulíř Neposkvrněného Početí Panny Marie* či *jasněmodrý* zhotoven jest z látky vlněné *jasněmodré* a patří řádu Theatinů.

Kdo platně posvěcený škapulíř přijme, *neukládá si pražádných zvláštních povinností* (mo-

dlitby, postu, almužny atd.), může však dosáhnouti nesmírných milostí a odpustků, jež uděleny jsou řádům, jejichž barvy škapulíř přijal. Proto také přijímali a nosili škapulíř zbožní křesťané velmi rádi a proto se jím zdobily i nejslavnější osoby duchovního i světského stavu. Počínajíc od Lva X. nosívali skoro všichni papežové škapulíř. Kardinálův, arcibiskupů, biskupův a jiných církevních hodnostů, kteří škapulíř u veliké uctivosti měli, jest celé množství, z něhož uvedeni buďtež jen tito světci: Vavřinec Justiniánův, Karel Boromejský, František Sáleský a Alfons z Liguori. Ze světských mocnářů nosili škapulíř: císařové Ferdinand II., Ferdinand III., Leopold I. a císařovna Maria Teresia; obyčejně ale přijímala jej celá císařská rodina. Ano ani vojevůdcové nestyděli se za škapulíř, jakož ukazuje příklad ve válkách s Turkem proslavených hrdinů prince Eugena a Jana Rakouského. Před bitvou bělohorskou (1620) přijal bavorský vévoda Maxmilián se všemi vojevůdci škapulíř z rukou karmelána Dominika. Nositi škapulíř pokládalo se vždy za velikou čest a každý zbožný katolík má až posud upřímnou radost, když se mu naskytne příležitost přijmouti škapulíř.

V novější době vznikl ještě

5. *Škapulíř bolestného utrpení Páně a nejsvětějších srdcí Ježíše a Marie* čili *červený* zhotoven a *dohromady spojen jest* z červené vlněné látky. Na jedné straně spatřuje

se ukřižovaný Spasitel, jak odpočívá na nástrojích Svého umučení a na druhé straně srdce Pána Ježíše a Panny Marie.

Kdo chce, může buď čtyři škapulíře aneb všech pět najednou nositi. K tomu účelu složí se vlněné kousky sukna na sebe, a sešijou se dohromady a spojí se dvěma červenýma šňůrama z vlny. Tyto dvě červené, vlněné šňůry platí pro škapulíř červený. Nepřipojí-li se červený škapulíř, mohou býti tkanice jakékoliv barvy a z kterékoliv látky. Vlněné kousky sukna mají býti však rozličné velikosti, aby — když se na sebe položí — od každého škapulíře okraj a tak i jeho barvu viděti bylo. Na první pohled dá se pak poznati, že takový škapulíř není jednoduchý, nýbrž složený — čtverý neb paterý.

Při složeném škapulíři musí býti škapulíř bílý nejsvrchnější, ostatní kladou se obyčejně v pořádku, v jakém i zde uvedeny jsou: bílý, tmavohnědý, černý, jasněmodrý, červený. Kdyby snad chtěl někdo škapulíř tak skládati, že by dva kousky sukna *z rozličných* škapulířů dohromady spojil, neměl by škapulíře žádného.

c) *Růženec*

byl od svého prvopočátku a jest až podnes každému zbožnému křesťanu předmětem hluboké úcty a milým druhem. Provází missionáře do nejvzdálenějších končin světa, poutníky na da-

léké póutě, vojáky proti nepříteli; označuje osoby Bohu zasvěcené, potěšuje nešťastných, posiluje umírajících ano stoupá i do rakve zemřelých, aby je na daleké cestě do věčnosti provodil. Hodí se ke *každé* příležitosti a ku *každé* pobožnosti a jest zvláště výborným prostředkem k utvrzení v životě ctnostném. Na růženci modlívali se rádi nejslavnější mužové, jako znamenití vojevůdci princ Eugen, Montmorrency, Radecký — proslulí umělci Angelico da Fiesole, Haydn a výtečný irský řečník O'Conell. Že i světci rádi růženec se modlívali, ví každý, kdo četl životopisy sv. Františka Sal., Alfonsa z Liguori, Klimenta Hofbauera atd. O veliké oblibě růžence svědčí přerozličné způsoby, jimiž věřící tuto pobožnosť konají. Nejznámější jsou:

1. *Růženec obyčejný*, jejž zavedl asi okolo r. 1206 sv. Dominik, zakladatel řádu kazatelů či Dominikánů, a proto nazývá se také růženec Dominikánský. Skládá se z 15 desátkův a každý desátek z jednoho Otčenáše a 10 Zdrávasů, v nichž po slově „Ježíš" kratičká průpověď se vkládá, kterou nám některé čelnější tajemství našeho vykoupení na paměť se uvádějí. Tyto malé vložky nejsou však nevyhnutelně potřebné, postačí úplně — jakož bylo dne 28. ledna 1842 rozhodnuto — tajemství před jednotlivými desátky buď výslovně jmenovati anebo si na ně jen vzpomenouti.

Patnáctidesátkový růženec nazývá se také

žaltář Panny Marie, poněvadž obsahuje tolik zdrávasů (150) jako celý žaltář žalmů (150) a nebo mu říkáme také velký růženec. Obyčejně jej dělíváme na tři části, z nichž každá pro sebe samostatný celek tak zvaný „malý růženec“ tvoří. Tyto malé růžence jsou: radostný bolestný a slavný.

Zbožní křesťané modlívají se malý růženec každý den a sice podle starobylého obyčeje, jejž Řehoř XVI. dne 1. července 1839 schválil, takto: v pondělí a ve čtvrtek radostný — v úterý a v pátek bolestný — ve středu, v sobotu a v neděli slavný.

Všem, kdož buď velký aneb malý růženec nábožně se modlí, udělili papežové rozličné a veliké odpustky, jež Pius IX. dne 12. května 1851 potvrdil a rozmnožil.

Kdo růženec sám nábožně se modlí, může dosáhnouti za každý Otčenáš a Zdrávas 100 dnů odpustků; kdo se jej *po celý rok* modlí, může dosáhnouti plnomocných odpustků za obyčejných podmínek.

Kdo růženec *společně s jinými* se modlí, může si získati jednou za den 10 let a 10 čtyřicetidenní odpustků, kdo *společně třikrát v týdnu* se jej modlívá, může *každou poslední neděli v měsíci* plnomocných odpustků za obyčejných podmínek dosáhnouti.

O růženecké slavnosti (první neděli v říjnu) a po celý oktáv, může každý plnomocných odpustků dojíti, kdo přijmuv hodně sv. svátosti

v růženecké kapli aneb před růženeckým oltářem na úmysl sv. Otce se pomodlí.

Aby kdo tyto veliké odpustky si opravdu získati mohl, musí míti růženec od Dominikánů aneb od kněze zvlášť splnomocněného *posvěcený*. Růženec ten má býti patnácti- anebo pětidesátkový, jakož generál dominikánů dne 12. října 1854 a 26. listopadu 1857 výslovně ustanovil. Aby šestidesátkový růženec platně posvěcen býti mohl, má býti šestý desátek *zvláště označen*, z čehož pak každý snadno poznati může, že prvních pět desátkův tvoří růženec obyčejný (dominikánský).

Kdo odpustky s růžencem spojené si získati chce, má jej při modlitbě v rukou držeti a jednotlivých zrn se dotýkati. Modlí-li se více osob společně, postačí když posvěcený růženec v rukou má ten, kdož pobožnosť řídí — ostatní mají s ním mysl svou nábožně spojiti.

Posvěcený růženec má platnosť — což o všech s odpustky posvěcených věcech vůbec platí — jen pro toho, pro koho jest původně posvěcen.

2. *Růženec sv. Brigity* — šestidesátkový. Sv. Brigita pocházela ze slavného šlechtického rodu ve Švédsku a zemřela svatě v r. 1373. Ke cti a chvále Panny Marie, o níž zbožná pověsť praví, že na světě 63 let žila, složila tuto pobožnosť.

Růženec sv. Brigity skládá se ze 6 desátků a každý desátek z 1 Otčenáše, 10 Zdrávasů a

1 Věřím v Boha; ku konci přidávají se ještě 1 Otčenáš a 3 Zdrávasy. Má tedy celý růženec 6 Věřím v Boha, 7 Otčenášů na památku 7 radostí (a bolestí) Panny Marie a 63 Zdrávasů na památku 63 let jejího sv. života.

Veliké odpustky spojili s tímto růžencem Lev X. dne 10. července 1515, Kliment XI. dne 22. září 1714 a Kliment XIV. dne 15. ledna 1743.

Kdo růženec tento sám anebo společně s jinými se modlí, může si získati za každý Otčenáš, Zdrávas a Věřím v Boha 100 dnův odpustků a pak 7 let a 7 čtyřicetidenní. Kdo aspoň jednou za týden se jej modlívá, může dosáhnouti plnomocných odpustků za obyčejných podmínek na den sv. Brigity (8. října) a v hodinu smrti; kdo po celý měsíc se jej modlí, může dosáhnouti plnomocných odpustků jednou za měsíc.

Pobožnost na tomto růženci koná se jako na obyčejném (tatáž tajemství), a proto mohou odpustky, jež k růženci sv. Brigity se připojují, i k obyčejnému růženci připojeny býti; právo to náleží řeholním kanovníkům nejsvětějšího Spasitele v Římě aneb knězi od sv. Otce k tomuto svěcení splnomocněnému.

3. *Růženec k sedmi bolestem Panny Marie* — sedmidesátkový, zaveden jest od řádu Servitův na památku sedmi bolestí Panny Marie, jež při tomto růženci kratičce se rozjímají. Rozjímání to může se nahraditi těmito tajemstvími:

1. Ježíš, kterého jsi v chrámu s bolestí za naše spasení obětovala,

2. Ježíš, kterého jsi utíkajíc s bolestí do Egypta nesla,

3. Ježíš, kterého jsi po tři dny s bolestí hledala,

4. Ježíš, kterého jsi kříž nesoucího potkala,

5. Ježíš, kterého jsi na kříži umírati viděla,

6. Ježíš, kterého jsi s kříže sňatého na klín mateřský přijala,

7. Ježíš, kterého jsi s bolestí k hrobu doprovázela.

Ku konci přidávají se ještě 3 Zdrávasy k uctění slz bolestné Matky a za vyprošení pravé lítosti nad hříchy.

Papež Benedikt XIII. udělil dne 26. září 1724 na každý Otčenáš a Zdrávas 100 dní odpustkův každému, kdokoliv, kdekoliv a kdykoliv se jej modlí — 200 dní, kdo se jej modlí po všecky pátky celého roku, po celý půst, na slavnost 7 bolestí Panny Marie a po celý oktáv a pak ještě odpustky 7 let a 7 čtyřicetidenní. Papež Kliment XII. potvrdil dne 12. prosince 1734 tyto odpustky, rozmnoživ je ještě těmito plnomocnými: *jednou za rok* pro ty, kdož se jej čtyřikrát v týdnu modlívají a *jednou za měsíc*, kdož se jej denně modlí.

Růženec ten má býti posvěcen od řádu Servitův aneb od kněze zvláště oprávněného.

4. Růženec k neposkvrněnému Početí Panny

Marie — třídesátkový. Každý „desátek“ skládá se z 1 Otčenáše, 4 Zdrávasů, po nichž následuje Sláva Bohu . . . Růženeček tento má tedy jen 15 zrn. Pobožnost na něm začíná se znamením sv. kříže a slovy: „Pochváleno budiž neposkvrněné Početí Panny Marie,“ po nichž se říká 1 Otčenáš, 4 Zdrávasy a Sláva Bohu.. čtyřikráte po sobě.

Dne 22. června 1855 spojil sv. Otec Pius IX. s tímto růženečkem 300 dnů odpustků, jež si lze po každé získati a plnomocné odpustky *jednou za měsíc.*

5. *Růženec posvěcený od křižovníků* (canonici regulares s. Augustini ordinis s. Crucis). Sv. Otec Lev X. dal dne 30. srpna 1516 generálu řádu křížovníků právo, aby ke každému zrnku růžence 500 dnů odpustků připojiti mohl a sv. Otec Pius IX. svolil dne 9. ledna 1848, aby toto právo každému knězi téhož řádu předati směl a aby takto připojené odpustky i duším v očistci přivlastněny býti mohly. Pravosť těchto odpustků osvědčena byla znovu dne 11. dubna 1872. — Kdo od křížovníků posvěcený růženec má, může — aniž by musel celý se pomodliti — tolikrát 500 dnů odpustků buď sobě získati aneb duším v očistci přivlastniti, kolik otčenášů aneb zdrávasů pobožně na něm se pomodlí.

Svatý a rytířský řád křížovníkův s červenou hvězdou v Čechách *nemá* tohoto práva, akož mi laskavě vel. p. Josef Mergl z Horaž-

ďovic od dp. sekretáře dra. V. Horáka sdělil; ale křížovníci v Hollandsku (St. Agatha nedaleko Cuyk) světí skoro pro všecky země evropské nesčíslné množství růžencův, připojujíce k nim i odpustky dominikánské a brigitské. Kdo by chtěl růžence hollandským křížovníkům k posvěcení zaslati, učiní dobře, když je zašle vyplacené v balíčkách, *jež však přes tři kila vážiti nemají*, dp. převorovi. Nynější pan převor nazývá se H. Hollmann.

Mimo tyto hojnými odpustky obdařené růžencové pobožnosti jest ještě mnoho jiných růžencův, které Církev sv. odpustky obdařila, kteréž však u nás známy nejsou. Za to však u nás modlívají se mnozí růžence, k nimž — pokud známo — apoštolská Stolice žádných odpustkův nepřipojila; z nich známější jsou tyto:

6. *Růženec ke cti nejsvětější Trojice* — třidesátkový, začíná se jako obyčejně, ale na místě „Zdrávasů“ říká se chvalozpěv andělský: svatý, svatý, svatý atd. — a Sláva Bohu Otci atd. V mnohých krajinách růženec tento *zpívají*.

Papež Kliment XIII. obdařil dne 13. září 1768 chvalozpěv andělský odpustky, jež si mohli získati řeholníci z řádu nejsv. Trojice. Kliment XIV. rozmnožil ještě tyto odpustky dne 26. června 1770 a dovolil, aby si je všickni věřící získati mohli. Kdo tento chvalozpěv každodenně kajicně se modlí, může si získati 100 dní odpustkův, kdo se jej v neděli a v oktáv nejsv. Trojice denně 3krátę modlí, může

si získati 300 dní odpustků a plnomocné odpustky za obyčejných podmínek *jednou za měsíc.*

Podobné odpustky udělil dne 11. července 1815 Pius VII. na „Sláva Bohu“ atd.

7. *Růženec za duše v očistci* modlívají se obyčejně ti, kteří všecky své dobré skutky ve prospěch duší v očistci obětovati slíbili. Skládá se ze 4 desátkův na památku 40 hodin, jež Kristus Pán — jak zbožná pověsť praví — v hrobě odpočíval.

Začíná se 129. žalmem: „Z hlubokosti volal jsem k Tobě, Hospodine.“ Kdo žalmu toho neznají nazpaměť, mohou se modliti Otčenáš a Zdrávas. Na místě růžencových „Otčenášů“ říká se: „Odpočinutí věčné a lehké dej jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí“ a na místě Zdrávasů: „Nejsladší srdce Panny Marie, budiž má spása.“ Závěrek tvoří opět žalm „z hlubokosti“ aneb Otčenáš se Zdrávasem a Odpočinutí věčné. — S tímto žalmem, k němuž se obyčejně přibírá: „Odpočinutí věčné atd.“ spojil Kliment XII. dne 11. srpna 1736 odpustky 100 dní a plnomocné odpustky jednou za rok, kdož se jej *klečice* na večer při klekání modlí, a dovolil, aby nahražen býti mohl Otčenášem a Zdrávasem.

Pius IX. připojil dne 30. září 1852 k modlitbičce: „Nejsladší srdce Panny Marie, budiž má spása!“ 300 dnů odpustků, jež si lze po-

každé získati a plnomocné odpustky jednou za měsíc za obyčejných podmínek.

8. *Růženec k uctění nejsv. Srdce Páně* s těmito tajemstvími:

1. Ježíš, jehož nejsvětější Srdce od věčnosti našeho vykoupení žádostivo bylo,

2. Ježíš, jehož nejsvětější Srdce pro nás největší bídy a těžkosti snášelo,

3. Ježíš, jehož nejsvětější Srdce pro nás smrtelným zármutkem sklíčeno bylo,

4. Ježíš, jehož nejsvětější Srdce pro nás kopím probodeno bylo,

5. Ježíš, jehož nejsvětější Srdce ustavičně láskou k nám plane,

6. Ježíš, jehož největější Srdce nad dušemi v očistci smilovati se račiž!

9. *Růženec k uctění nejsvětější Svátosti oltářní* s těmito tajemstvími:

1. Ježíš, jenž nám v nejsvětější Svátosti závdavek Své neskončené lásky pozůstaviti ráčil,

2. Ježíš, jenž v nejsvětější Svátosti pokrmem duší našich státi se ráčil,

3. Ježíš, jenž nás v nejsvětější Svátosti od zkázy hříchů chrání a zachovává,

4. Ježíš, jenž nám v nejsvětější Svátosti závdavek k životu věčnému dáti ráčil,

5. Ježíš, jenž nás v nejsvětější Svátosti svazkem křesťanské víry, naděje a lásky spojiti ráčil,

6. Ježíš, jenž v nejsvětější Svátosti nad dušemi v očistci se smilovává.

Zbožní křesťané, zvláště poutníci znají ještě více růžencových pobožností a konají je zajisté s velikým duchovním prospěchem. Právě tyto mnohé a rozličné pobožnosti růžencové jsou stkvělým důkazem, jak velice si zbožný lid váží od světa opovrženého — svatého růžence.

Avšak četné odpustky udělené sv. růženci nejsou připojeny pouze k růženci samému, nýbrž i k pobožnosti, která na růženci se koná. Nepřipojuje Církev sv. odpustků jenom k jistým věcem, nýbrž také k jistým pobožnostem.

B. Odpustky připojené k pobožnostem.

Zvláště oblíbená pobožnost, která jako růženec společně a střídavě konati se může, jsou rozličné — litanie.

Litanie jest slovo řecké a znamená každou pobožnou modlitbu. V církevní mluvě nazývají se také průvody, kteréž na sv. Marka a o křížových dnech se konají — *litanie*, dojista že z té příčiny, poněvadž v těchto dnech se zvláštní pobožností Pána Boha o Jeho požehnání a dary prosíme.

Obyčejně však znamenají litanie společnou střídavou modlitbu, v níž vzýváme trojjediného Boha, Pannu Marii a svaté a o rozličné milosti prosíme. Jenom troje litanie došly od Stolice apoštolské schválení a sice: litanie ke všem svatým, ke cti Panny Marie či loretánská a litanie k nejsvětějšímu Jménu Ježíš. Li-

tanie ke cti Panny Marie nazývá se loretánská podle vlašského místa Loretto, jež nedaleko Říma se nalézá. R. 1295 byl na ono místo zázračným spůsobem přenešen domeček, v němž Panna Maria v Nazaretě žila, Syna Božího počala a spolu s Ním a se sv. Josefem mnohá leta ztrávila. V tomto domku do Loretta zázračně přenešeném byla poprve konána ona pobožnosť, kterou nyní nazýváme litanií loretánskou a odtud rozšířila se brzy po celém křesťanském světě. Sv. Otec Sixt V. udělil na ni dne 11. července 1587 odpustky 200 dnů, jež pokaždé si získati bylo lze. Benedikt XIII. odpustky tyto dne 12. ledna 1728 nejen stvrdil, nýbrž ještě na 300 dnů rozšířil, jež si pokaždé získati lze. Kdo loretánskou litanii každodenně se modlí, může o všech mariánských slavnostech za obyčejných podmínek plnomocných odpustkův dosáhnouti.

Sv. Otec Urban VIII. (1623—1644) zapověděl dne 2. srpna 1631, aby nikdo v této litanii ničeho neměnil a ničeho do ní nepřidával. Jenom údové bratrstva růženeckého směli na základě dovolení ze dne 13. července 1675 při svých růžencových pobožnostech vkládati: Královno sv. růžence — oroduj za nás! Když byla Rodička Boží dne 8. prosince 1854 za neposkvrněně počatou prohlášena, *dovolila* apoštolská Stolice zvláštními výsadami, aby do loretánské litanie na posledním místě vloženo býti mohlo: Královno bez poskvrny hříchu prvot-

ního počatá — oroduj za nás. Dovolení toto stalo se ale rozkazem, když sv. Otec Lev XIII. dne 24. prosince 1883 nařídil, aby všickni věřící v litanii loretánské po slovech: Královno bez prvotní poskvrny počatá — přidávali ještě prosbu: Královno sv. růžence — oroduj za nás!

Milá a tklivá jména, jakáž věřící v litanii loretánské Panence Marii dávají, jsou důkazem, jak velice milou Rodičku Boží ctí. Takovým důkazem jest také velké množství modliteb a písní, k Její poctě složených, z nichž mnohé od apoštolské Stolice potvrzeny a hojnými odpustky obdařeny byly. Nejznámější z nich jsou: *Anděl Páně*, jež prý nejprve zavedl sv. Bonaventura. V Italii bylo totiž od pradávna zvykem, že *po západu slunce* svatvečerní hodina (hora ignitegii) se vyzváněla. I vyzval r. 1262 na generální kapitole v Pise sv. Bonaventura svých spolubratří, aby při tomto zvonění ke cti vtělení Syna Božího 3 Zdrávasy se modlili. Pobožnost tuto, která brzy i do Francouz se dostala, schválil dne 13. října 1318 Jan XX. (1316—1334) a obdařil ji i některými odpustky. Od r. 1368 (z nařízení provinciálního sněmu v Lavaux) zavedeno bylo i zvonění *ráno* a spojována byla s ním podobná pobožnost. Zvonění *v poledne* zavedeno bylo r. 1645 na poděkování, že na přímluvy Panny Marie Turci u Bělehradu potřeni byli.

Kdo ráno, v poledne a večer známou mo-

dlitbu *Anděl Páně kleče* se modlí, může — jakož ustanovil Benedikt XIII. dne 14. září 1724 — získati si pokaždé 100 dní odpustkův a za obyčejných podmínek jednou za měsíc plnomocné odpustky. Odpustky tyto platí i v milostivém létě.

Benedikt XIV. potvrdil dne 20. dubna 1742 tyto odpustky, ustanoviv, aby tato pobožnosť v *sobotu večer a v neděli stoje* se konala a zároveň dovolil, aby v době velikonoční na místo „anděl Páně" modlitba

Raduj se. nebes královno konati se *mohla.* V době velikonoční a sice od bílé soboty až do soboty před nejsv. Trojicí konají se tyto modlitby vůbec stoje.

Avšak svatý Otec Lev XIII. zmírnil tyto podmínky, dovoliv dne 15. března 1884, aby k těmto modlitbám připojené odpustky si mohli získati také všickni: 1. kdož pro podstatnou příčinu kleknouti nemohou, 2. kdož právě v ten čas, kdy se zvoní, modlitby ty vykonati nemohou, jen když je vůbec — ráno, okolo poledne a k večeru — vykonají a konečně 3. kdož — neumějíce ani *Anděl Páně* ani *Raduj se nebes královno* ani z paměti ani z knížek se modliti, 5 Zdrávasů pozorně a pobožně se pomodlí.

Zvon, kterým klekání se zvoní, *nemusí býti posvěcen*, jakož rozhodnuto bylo dne 29. srpna 1864. *U nás zvonívá se také ještě v pátek ve 3 hodiny* na památku přehořké smrti Páně,

Kdo v tuto dobu *kleče* 5 Otčenášů a 5 Zdrávasů se modlí, může pokaždé dosáhnouti 100 dní odpustkův, jež udělil Benedikt XIV. dne 13. prosince 1740.

Zdrávas Královno . . . a *Pod ochranu Tvou* jsou dvě velmi známé a oblíbené modlitby; po každé z nich *mají* se ještě říkati tyto napovědi a dopovědi:

N. Rač mně dáti Tebe chválit, Panno přesvatá!

D. Dej mi sílu proti nepřátelům Svým.

N. Požehnaný Bůh ve svatých Svých.

D. Amen.

Kdo se pobožně ráno modlívá Zdrávas Královno s uvedenými nápověďmi a dopověďmi a na večer Pod ochranu Tvou s těmitéž nápověďmi a dopověďmi, může si každý všední den 100 dní odpustkův a každou neděli 7 let a 7 čtyřicetidenní získati. Kdožby pobožnosť tuto po celý měsíc konal, může si o *dvou nedělích v měsíci* získati plnomocné odpustky, když sv. svátosti hodně přijme a na úmysl sv. Otce se pomodlí. Za týchž podmínek může si získati plnomocné odpustky o všech mariánských svátcích, o slavnosti všech svatých a v hodinu smrti. Tyto odpustky udělil sv. Otec Pius VI. dne 5. dubna 1786. Že sv. Otec na tyto poměrně malé modlitby tak veliké odpustky udělil, nepřekvapí nikoho, kdo pováží, že právě za dob tohoto papeže pověstná francouzská revoluce vypukla, kteráž přečisté Rodičce Boží

nesmírné urážky učinila. Udělením tak hojných odpustkův chtěl sv. Otec věřící povzbuditi, aby podle svých sil těmito krásnými modlitbami Matku Boží tím horlivěji ctili a urážky jí činěné co nejvíce napravovali.

Vzpomeň, ó milostivá Panno Maria — těmito slovy začíná se obecně známá modlitba, kteráž se připisuje sv. Bernardovi († 1153), v jehož spisech se ale nenalezá a o jejíž rozšíření Bernard Claude († 1641) ve Francouzích velice se přičinil. Sv. Otec Pius IX. připojil k ní dne 25. července 1846 odpustky 300 dnův, jež si lze po každé získati, a plnomocné odpustky jednou za měsíc.

Chvalozpěv mariánský *Velebí duše má Hospodina*, jenž o větších svátcích při nešporách se zpívává, obdařen jest dne 20. září 1879 od nynějšího sv. Otce odpustky 100 dní.

Avšak Církev sv. nepřipojuje odpustkův jenom k věcem a přerozličným pobožnostem, nýbrž i k přerozličným dobrým skutkům.

C. *Odpustky připojené k skutkům.*

Církev sv. připojuje odpustky obyčejně k takovým dobrým skutkům, jimiž zvláště víra v pravého Boha se vyznává, naděje v Něho posiluje a láska k Němu rozhojňuje.

Víra, naděje a láska jsou ctnosti božské a pro život věčný nám tak potřebné jako vlohy a síly pro život vezdejší. Bez rozumu a bez

vůle nebyli bychom schopni po lidsku žíti — a bez víry, naděje a lásky nebyli bychom schopni do života věčného se dostati. Tyto tři božské ctnosti obdrželi jsme na křtu sv., kdež v naši duši vštípeny byly. Abychom skrze tyto ctnosti k životu věčnému skutečně schopnými se stali, máme je častěji „vzbuzovati“ a abychom je častěji vzbuzovali, udělil papež Benedikt XIV. dne 29. ledna 1756 na „vzbuzení tří božských ctností“ hojné odpustky. *Kdo třeba jen svými slovy* — jak sám dovede — *tyto božské ctnosti vzbuzuje* — může si každodenně získati odpustkův 7 let a 7 čtyřicetidenní a *jednou za měsíc* za obyčejných podmínek odpustky plnomocné.

Křesťan vzbuzuje tři božské ctnosti hlavně proto častěji, aby především v nynějších náboženský lhostejných časech za svou víru po otcích zděděnou nejen se nestyděl nýbrž ji i před světem osvědčoval a podle ní živ byl. Víru svou již osvědčuje, když sv. křížem se žehná a po křesťansku pozdravuje.

Pokaždé však, *kdykoliv sv. křížem se žehná*, říkaje: ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., může si získati 50 dnův odpustků, jež mu udělil Pius IX. dne 28. července 1863, když pak ještě svěcenou vodou se pokropí, může si — jakož týž sv. Otec později a sice dne 23. března 1866 dovolil — získati pokaždé 100 dnův odpustků.

Za *křesťanské pozdravení* snad se styděti bylo by na nejvýš bláhové, jestiť ono nejen

svým obsahem ale i stářím daleko úctyplnější než všecky novověké „úcty.“ Již sv. Otec Sixt V. udělil dne 11. července 1587 všem, kdož navzájem se pozdravují slovy: „Pochválen buď Pán Ježíš — až na věky, amen“ odpustky 50 dnův a když by tak po celý život konali, plnomocné odpustky v hodině smrti.

Toto křesťanské pozdravení zobecnělo brzy a rozšířilo se u Karmelánův na: „Pochválen buď Pán Ježíš a Panna Maria — nyní i vždycky amen.“ Sv. Otec Pius IX. je schválil dne 26. září 1864 pro všecky věřící, uděliv na ně taktéž 50denní odpustky a plnomocné odpustky v hodince smrti.

Krásná příležitosť k získání četných odpustkův podává se věřícím, když veřejně víru *v Boha v Svátosti zakrytého osvědčují.*

Kdokoliv nalézaje se mimo kostel, *slyší k pozdvihování zvoniti*, neopomiň pokleknouti a kratičkou modlitbu vykonati, možnoť si získati odpustky 1 roku, jež udělil Řehoř XIII. (1572—1585) dne 10. dubna 1580.

V mnohých krajinách jest posud krásný zvyk, že věřící *velebnou Svátost, když se k nemocnému nese, uctivě doprovázejí.* I ti mohou odpustkův od mnohých papežův udělených buď sami dojíti aneb je duším v očistci na způsob přímluvy přivlastniti. Kdo velebnou Svátosť doprovází se světlem, může si získati odpustkův 7 let a 7 čtyřicetidenní, kdo bez světla, 5 let a 5čtyřicetidenní a ten, kdo nemoha tohoto průvodu

se súčastniti, za nemocného Otčenáš a Zdrávas se pomodlí, může si získati 100 dnů odpustkův. Všecky tyto odpustky potvrdil Innocenc XII. dne 5. ledna 1695.

Mezi tím, co kněz zůstav samoten u nemocného jej zpovídá, modlívají se ti, kdož velebnou Svátosť vyprovázeli, za nemocného anebo zpívají některou píseň k velebné Svátosti. A opravdu nemůže těžce nemocného v poslední jeho hodince nic tak velice potěšiti jako nábožný zpěv. Avšak *nábožný zpěv* jest i zpívajícím k velikému prospěchu, neboť sv. Otec Pius VII. udělil dne 16. ledna 1817 všem, kdož nábožné písně zpívají, 100 dní odpustkův, kdož zbožné zpěvy podporují, 300 dní odpustkův a kdož tak po celý měsíc činili, plnomocné odpustky za obyčejných podmínek. Není snad dobrého skutku na světě, s nímž by Církev sv. — zvláště pro údy přerozličných bratrstev — nějakých odpustkův nespojila a jestiže neztratí odměny u Spasitele ten, „kdožkoliv dá nápoje jednomu z těchto nejmenších číši vody studené“ (Mt. 10, 42.) může býti — jsa údem některého bratrstva — také jist, že i Církev sv. za tento nepatrný skutek odpustky jej odměňuje. Odpustky tyto však patří již do třídy následující.

3. Odpustky osobné

jsou odpustky od Církve sv. určitým osobám za tím úmyslem udělené, aby je za daných pod-

mínek podle své vůle jiným osobám přivlastnili. Katolická Církev uděluje všecky odpustky — i věčné i místné i časné — jenom určitým osobám, totiž katolickým křesťanům, kteří, ač v posvěcující milosti Boží se nalézají, přece ještě za své časné tresty spravedlnosti Boží dosti neučinili a proto jsou všecky odpustky zároveň také odpustky osobné. Avšak začasté dovoluje Církev sv., udělujíc kajícníkům odpustky místné, věčné i časné, aby je pro někoho jiného než pro sebe získali. V takových případech nemusí kajícníci těchto odpustků pro sebe použíti, nýbrž mohou je — naplnivše podmínky potřebné — přivlastniti jiným osobám, které je přijmouti mohou. A tyto osoby, kterým kajícníci své odpustky dobrovolně postupují, poněvadž jich pro sebe použiti buď nemohou, buď nechtějí, jsou duše v očistci. Že kajícníci získané odpustky obyčejně jenom dušičkám v očistci přivlastňují a nikoliv také osobám na světě žijícím, má původ svůj namnoze v posvěcující milosti Boží. Učit zajisté Církev sv., že ačkoliv žádný zbožný křesťan o zásluhách Kristových a o účincích sv. svátostí pochybovati nemá: také s naprostou jistotou věděti nemůže, zdali v milosti Boží jest čili nic. (Sněm trid. zased. 6. hl. 9.)

Všeliká domýšlivosť a pýcha protiví se Bohu a proto také kde který zbožný křesťan vždy v pokoře se sv. Pavlem doznává: „Ničeho sobě povědom nejsem, ale tím ještě nejsem ospravedlněn, nebo kdo mne soudí, Pán jest.“

(1. Kor. 4, 4.) Jestliže však žádný sebe zbožnější křesťan, jenž sama sebe nejlépe znáti musí, bez zvláštního zjevení Božího věděti nemůže, zdali v milosti Boží se nalézá čili nic, nemůže také ovšem věděti, zdali kdo jiný touto milostí ozdoben jest. Odpustkův účastným může se státi jenom křesťan v milosti Boží postavený a poněvadž o žádném křesťanu na světě bez zvláštního zjevení Božího věděti nemůžeme, že v milosti Boží jest: proto také žádnému křesťanu na světě obyčejně a z pravidla odpustků nepřivlastňujeme. — V milosti Boží na jisto postaveny a odpuštění časných trestů najisto potřebny jsou ty duše v očistci, jež za své časné tresty spravedlnosti Boží ještě dosti neučinily. Zvláštní zjevení Boží v Církvi sv. chované nás poučuje, že duše v očistci jsou duše svaté a spravedlivé, že jsou dítky Boží a dědičky království nebeského. Tyto spravedlivé duše trpí v očistci buď za své všední hříchy — anebo za časné tresty, kterých zde na světě neodpykaly. Ty duše, jež za všední hříchy v očistci trpí, nejsou schopny přijmouti odpustky — neboť odpustky nejsou odpuštěuí všedních hříchův. Odpustky jsou odpuštění časných trestův, a proto můžeme získané odpustky přivlastniti jenom těm duším, které všedními hříchy poskvrněny nejsou a které za své časné tresty spravedlnosti Boží ještě dostiučiniti mají. O žádném člověku na světě nemůžeme bez zvláštního zjevení Božího věděti, zdali v milosti Boží žije ,— a dále nemohou ani ty

duše v očistci, jež všedními hříchy poskvrněny jsou, získaných odpustků na odpuštění svých vin potřebovati; proto přivlastňujeme odpustky obyčejně jen těm duším, které za své zasloužené tresty ještě dostiučiniti mají. A z těchto duší můžeme odpustky přivlastniti, kterékoliv si přejeme.

Kdykoliv odpustky některé duši v očistci přivlastňujeme a tato duše z milosrdenství Božího těchto odpustkův účastnou se stává, jsme my — pro svou osobu — také příčinou, že této svaté duši časné tresty odpuštěny bývají. Příčiny, které působí, aby duše získanými odpustky z žaláře vysvobozena byla, jsou tři: Církev, křesťan a Bůh. Církev udílí odpustky, poskytujíc nám příležitosť, abychom je duši v očistci přivlastniti mohli. Kdyby tak Církev neučinila, nemohli bychom duším v očistci odpustky pomáhati; proto jest Církev sv. první příčina, že duše v očistci odpustkův účastnými se státi mohou. Kdykoliv však Církev sv. odpustky ve prospěch duší ohlašuje, neporoučí žádnému křesťanu přísně ani pod hříchem, aby podmínky naplniti a odpustky duším přivlastniti musil. Křesťan může ohlášených odpustků získati, ale nemusí. Jakmile ale křesťan ohlášené odpustky získati chce a předepsané odpustky naplnil, stává se pro svou osobu také příčinou, že duše v očistci na těchto odpustcích účasť mají. — Avšak kdyby Církev sv. sebe větší množství odpustků ve prospěch duší udělovala, a kdyby

křesťan sebe svědomitěji všecky podmínky naplnil, přece by duše těchto odpustkův účastnými se nestaly, kdyby Bůh s udělenými odpustky se nespokojil. Bůh je poslední příčina, že duše v očistci odpustkův účastnými se stávají. Je-li ale Církev sv. první, zbožný křesťan druhá a Bůh poslední příčina, že duše v očistci odpustkův účastnymi se stávají: pak musí zbožný křesťan, jenž odpustky duším v očistci přivlastňuje, býti *prostředím*, že duše odpustků dosáhnouti mohou a musí i odpustky ve prospěch duší v očistci udělené býti v určitém poměru k osobě křesťana, jenž je duším zprostředkuje. A vzhledem k tomu, že odpustky ve prospěch duší v očistci ohlášené v určitém pomeru k osobě křesťana, jenž předepsané podmínky naplňuje, býti musí, nazývají se odpustky tyto: odpustky osobne. Každý křesťan může osobně dušičkam v očistci pomáhati.

Jednotliví křesťané spojují se — jako jednotlivé osoby vůbec — dohromady, tvoříce takto *osoby hromadné*. Hromadná osoba jest spojení čili společnosť jednotlivých osob. Kdykoliv jednotlivé osoby dohromady se spojují, stává se tak — jakož zkušenosť učí — vždy za jistým zájmem neb účelem. Aby tohoto účelu dosáhly, řídí se určitým pravidlem a řadem, nad nimž bdí představený, jehož ostatní poslouchati mají. Protož *hromadná osoba jest viditelná společnosť lidí, kteří jedním duchem čili pravidlem se řídí, společné zájmy mají a svého představeného po-*

slouchají. Nejlepším vzorem osoby hromadné jest Církev sv.

Církev sv. jest viditelná společnosť všech věřících, kteří jedno učení Pána Ježíše vyznávají, jedněch svátostí užívají, řádné zástupce apoštolů za svou duchovní vrchnosť a římského papeže za nejvyšší viditelnou hlavu mají.

Společný účel, pro který Kristus Pán Církev sv. založil a v ní všechny národy shromážditi si přeje, jest, aby všichni lidé k blaženosti věčné bezpečně vedeni byli. Každý jednotlivec má se k Bohu dostati, a aby tohoto cíle svého dosáhl, má se státi skrze křest údem Církve sv., neboť — „nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího". (Jan 3, 5.) Jestliže ale jenom ten může na věky u Boha blaženým býti, kdo skrze svátosť křtu údem Církve sv. se stal, musí býti a také jest Církev sv. prostřednicí mezi jednotlivými lidmi a Bohem.

Aby Církev tento svůj prostředničí úřad zastávati mohla, svěřil jí její zakladatel mimo své učení a milosti Ducha sv. — také poklad svých zásluh, kterými může začasné tresty jednotlivců spravedlnosti Boží v nejhojnější míře dostiučiněno býti. Tento poklad svěřil Syn Boží své Církvi ne proto, aby jej pro sebe podržela, nýbrž aby z něho jednotlivcům udílela. Poněvadž jest Církev prostřednicí mezi lidmi a Bohem, musí býti také v poměru ke svým údům čili k jednotlivým osobám: a na základě

tohoto poměru uděluje odpustky jenom těm věřícím, kteří skrze posvěcující milosť Boží jejími živými údy jsou. Odpustky tyto uděluje — ne že by je měla sama od sebe, ze své moci — nýbrž že je obdržela od svého zakladatele, Krista. A právě proto, že Církev odpustky od Krista dostala, aby je svým údům udělovala, musí tyto odpustky i k Církvi samé — k její osobě — v určitém poměru býti. Poněvadž odpustky Církvi sv. na nějaký způsob patří a sice na ten, že je od Krista Pána obdržela — nazývají se tyto odpustky: odpustky církevní — a poněvadž Kristus Pán odpustky Církvi sv. jakožto osobě hromadné svěřil, jsou všecky odpustky církevní zároveň také odpustky osobné. A tyto odpustky, jež Církev sv. jakožto hromadná osoba od Krista obdržela, obdržela od Něho za tím účelem, aby je jiným jednotlivým osobám čili svým živým údům přivlastňovala. *Podstatný znak odpustků osobných jest tedy ten, že osoba, ku kteréž tyto odpustky připojeny jsou, je osobě druhé přivlastňuje.* Jednotlivá osoba přivlastňuje osobné odpustky duši v očistci — osoba hromadná svému živému údu. Poněvadž ale mezi jednotlivou a hromadnou osobou podstatný rozdíl jest, musí býti i podstatný rozdíl mezi osobními odpustky a proto vším právem rozeznáváme:

1. odpustky udělené osobám jednotlivým a
2. odpustky udělené osobám hromadným.

I. Odpustky udělené osobám jednotlivým.

Církev sv. připojuje k jednotlivým osobám odpustky, aby je k pobožnosti povzbudila, v ní utvrdila a co nejpevnější láskou se svými údy trpícími t. j. s dušemi v očistci spojila. Tyto jednotlivé osoby, k nimž Církev sv. odpustky připojuje, jsou buď osoby duchovní (kněží) anebo všickni jednotliví věřící bez rozdílu, ať jsou již kněži nebo nekněži. Odpustky, jež Církev sv. připojuje k osobám kněží, známy jsou pode jménem: osobní výsada oltáře (privilegium altaris) a odpustky, které — za jistých podmínek — připojuje k osobě kterékoliv věřícího známy jsou pode jménem: velikomyslný důkaz lásky k duším v očistci.

1. Osobní výsada oltáře

jest zvláštní přednost od sv. Otce knězi udělená, aby duši v očistci plnomocné odpustky přivlastnil, při kterémkoliv oltáři by za ní mši sv. sloužil. Tato výsada uděluje se kněžím jen na několik dnů (2—4) v týdnu, buď jen na několik let anebo i pro celý život.

Za takovouto výsadu musí žádati kněz sám anebo skrze svého biskupa u sv. Stolice. Že ji obdržel, nemusí oznámiti svému biskupu, leč by v listině výslovně tak poručeno bylo. Který kněz této výsady nabyl, musí — mají-li odpustky duším v očistci přivlastněny býti —

šetřiti nejen podmínek, jež v listině doručené udány jsou, nýbrž také této: Mše sv. má — pokud toho církevní předpisy dovolují — sloužena býti v barvě černé a jenom za tu jedinou duši, již odpustky přivlastněny býti mají. Slouží-li kněz mši sv. za více osob zemřelých, má zřejmě označiti, které duši odpustky přivlastniti chce. Samo sebou se rozumí, že tuto svou výsadu jinému knězi postoupiti nemůže.

2. Velikomyslný důkaz lásky k dušičkám v očistci

jest nábožný skutek, kterým křesťan veškerý užitek ze svých dobrých skutků a všechny získané odpustky duším v očistci postupuje. Jakož známo, mají dobré skutky každého křesťana dvojí povahu: záslužnou a smírnou. Zásluha jest s osobou, která dobré skutky koná, tak těsně spojena, že od ní odloučiti se nedá a proto také nikdo své zásluhy ani dušičkám postoupiti nemůže. Povaha smírná dobrého skutku záleží v tom, že spravedlivý Bůh pro obtíže, s jakými konání každého skutku spojeno jest, spravedlivému křesťanu, jenž dobré skutky koná, časné tresty, jež za své již dříve odpuštěné hříchy ještě vytrpěti má, odpouští. Obtížemi s konáním dobrých skutků spojenými činíme zadost spravedlnosti božské a usmiřujeme ji.

Toto dostiučinění čili toto smíření není s osobou, která dobré skutky koná, tak těsně spojeno a může jiným darováno a na jiné pře-

neseno býti. Kdykoliv tedy křesťan všechen užitek ze svých dobrých skutků a své získané odpustky dušičkám obětuje, ponechává sobě vždy zásluhu na těchto dobrých skutcích, pro kterouž na věčnosti sám odměněn bude — a postupuje dušičkám pouze své obtíže, námahy a získané odpustky, pro které jim Bůh zasloužené tresty časné očistcové odpouští a je ze žaláře očistcového vysvobozuje. Odtud také jest patrno, že křesťan, jenž všechny své dobré skutky a získané odpustky dušičkám velikomyslně daruje, sebe sama nejen nezkracuje, nýbrž své zásluhy ještě si rozmnožuje a větší odměny v nebesích hodným se stává.

Křesťan, jenž všechny své dobré skutky a odpustky dušičkám postupuje, pomáhá jim z očistce, ale sám se vysazuje trestům očistcovým. Jestliže již v očích světa za velikou zásluhu se považuje za bližního dobrovolně tresty přetrpěti, jen aby on jich zbaven byl, čím větších zásluh pro sebe si získává křesťan, jenž tento velikomyslný důkaz lásky k dušičkám skládá. Dosáhnouti ale větší slávy v nebesích jest dojista mnohem lepší zisk, než beze všech muk očistcových — hned po smrti — navždy menší slávy nebeské požívati.

Křesťan, jenž všechny své dobré skutky a odpustky dušičkám v očistci přivlastňuje a je z jejich hrozného žaláře vysvobozuje, zavazuje si tyto duše — k veliké vděčnosti.

Vysvobozené duše přimlouvají se za nás

za všecky — zvláště ale za ty, kterým vděčnosti povinny jsou. Proto budou i duše z očistce vysvobozené co nejvíce se přimlouvati za toho, kdo jim svými dobrovolně postoupenými skutky a odpustky pomohl.

Poněvadž přímluva sv. jest platná, vyslyší zajisté Bůh i tyto úpěnlivé přímluvy a dá těm křesťanům, kteří za dušičky se obětují, hojnějších milostí. K hojnějším milostem patří také milosť setrvání v dobrém a proto křesťané, kteří své dobré skutky dušičkám v očistci poskytují, bývají na přímluvu vysvobozených duší od hříchů ochráněni, nepřicházejí sami do očistce anebo bývají dojista odtud co nejdříve vysvobozeni. Pro tyto závažné důvody zříkali se křesťané od pradávna ve prospěch dušiček v očistci veškerého užitku ze svých dobrých skutků a rozšiřovali jako ku př. řád theatinův tuto velikomyslnou lásku k dušičkám horlivě a s úspěchem. Apoštolská Stolice podporovala velice tyto důkazy lásky k dušičkám. Již Benedikt XIII. udělil dne 23. srpna 1728 na tento skutek lásky mnohé duchovní milosti, jež Pius VI. dne 12. prosince 1788 potvrdil a Pius IX. dne 30. září 1852 a dne 20. listopadu 1854 rozmnožil. Kdo tento skutek lásky k dušičkám vykonati chce, musí se zavázati, ač nikoliv pod hříchem, že všechny své dobré skutky a odpustky, jež sám za živa koná a získá, anebo jež za něho po smrti konány a získány budou, duším v očistci bez výjimky postupuje. Tyto své dobré

skutky a získané odpustky může doporučiti do nejčistších rukou Rodičky Boží, aby je přivlastnila těm duším, jimž by sama chtěla. Duchovní výhody s tímto velikomyslným odkazem spojené jsou tyto:

1. Každý kněz nabývá osobní výsady oltářové na všechny dny celého roku;

2. všichni věřící mohou za obyčejných podmínek získati plnomocných odpustkův:

a) kolikrátkoliv k stolu Páně přistupují,

b) každé pondělí, když mši sv. nábožně slyší.

3. Všecky odpustky, které apoštolská Stolice až posud vůbec udělila anebo ještě udělí, mohou duším v očistci přivlastněny býti.

Nemocní, staří a děti mohou odpustkův těch získati, když biskup zpovědníky zplnomocní, aby jim podmínky v jiné dobré skutky proměnili.

II. *Odpustky udělené osobám hromadným.*

Vzorem všech osob hromadných — jak již zmíněno — jest Církev katolická; neboť všickni nesčíslní údové její řídí se jednou naukou a jednou vůlí; totiž učením a vůlí Boží. Tuto jednotu v myšlení a jednání Církve vyjádřil krásně sv. Lukáš, když ve skutcích apoštolských (4, 32.) o prvních křesťanech v Jerusalémě napsal: „Všechno pak množství věřících bylo jedno srdce a jedna duše: aniž kdo něco z toho,

co měl, pravil býti svým, ale všechny věci jim byly společné."

Tato jednota v myšlení a jednání působí, že Církev sv., ač na miliony jednotlivců čítá, jediný celek — jedno tělo tvoří. Ale jako v těle lidském, jež z přečetných jednotlivých částic se skládá, tyto jednotlivé částice dohromady se pojí a rozmanitá ústrojí tvoří: tak také pojí se v Církvi katolické přemnozí jednotlivci úžeji hromady a tvoří jednotlivé větší skupiny — dohromady. Tyto hromady a skupiny slouží k tomu, aby Církev trvati a svému úkolu — spasení lidstva — dostáti mohla; zrovna jako jednotlivá ústrojí těla lidského působí, že tělo žije, trvá a rozličné práce vykonává. Jest ovšem pravda, že duše tělo oživuje, ale jest také pravda, že tato duše ve svých úkonech vázána jest na jednotlivá ústrojí, kterými — jakožto svými přístroji — tělo vyživuje, zachovává a k práci schopným činí. Podobně oživuje také Duch sv. — duch Kristův — Církev sv., ale tento Duch sv. působí také nejen skrze jednotlivce, ale i skrze skupiny jednotlivcův, užívaje jich jako svých nástrojů, jimiž Církev sv. o spáse duší působí.

V těle lidském rozeznáváme ústrojí trojího druhu a sice 1. *ústrojí nerostné čili kostru*, která všecky ostatní ústrojí — celé tělo — nese; 2. *ústrojí rostlinné*, kterým dýcháme a tělo své vyživujeme, a 3. *ústrojí čivné* (nervové), kterým věci postřehujeme (smysly) a se hýbáme (svaly).

Které z těchto ústrojí je důležitější, nedá se určitě pověděti, neboť vzájemně se podporují. Obyčejně považujeme ústrojí smyslové za nejvyšší čili nejdokonalejší, ústrojí pak nerostné za nejnižší.

Jako v těle lidském, tak i v Církvi katolické rozeznáváme troje skupiny, od sebe sice rozdílné, ale přece co nejtěsněji spolu sloučené. Pokračujeme-li od ústrojí nejdokonalejších k méně dokonalým, jest v těle lidském ústrojí nejdokonalejší ústrojí čivné. K tomuto ústrojí čivnému můžeme v Církvi katolické přirovnati ty církevní skupiny, jež nazýváme *řády*. Zrovna jako v těle lidském úkolem ústrojí čivného jest — věci tělu potřebné v zevnější přírodě smysly poznávati a pohybem svalů je tělu dodávati tak také bylo od jakživa v Církvi sv. úkolem řádův, nejdůležitější zájmy a prospěchy Církve sv. odhalovati a poznávati, zájmů těch hájiti a jich proti útokům bran pekelných brániti. Čím zdravější smysly a čím pevnější svaly člověk má, tím více může pracovati a působiti. Tak svědčí i dějiny o působení Církve sv. Cím dokonalejší a přísnější byly její řády a čím důrazněji zájmů církevních hájily, tím zdárněji pracovala a působila mezi národy i Církev sv. sama.

Ústrojí rostlinné v těle lidském má za účel, potravu, kterou člověk svými smysly postřehl a svou silou, svými svaly si osvojil, v krev proměniti a touto krví veškeré částky těla vyživovati. Čím lépe toto ústrojí pracuje, čím lépe

a pravidelněji tlukot srdce se ozývá, tím zdravější jest i krev a tím lépe vyživováno bývá i celé tělo. Právě podle proudění krve — podle tlukotu srdce — rozeznává se zdraví tělesné. Tomuto rozmanitému rostlinnému ústrojí v těle lidském podobají se v Církvi sv. ony rozmanité skupiny, jež známy jsou pode jménem *bratrstva*. Bratrstva přijímají do sebe křesťany, aby je horlivějšími a zbožnějšími učinili. Čím více se bratrstva šíří, čím lépe velikolepý účel svůj naplňují a na posvěcení svých členů pracují, tím čilejší jest i život Církve samé. Proto vším právem lze přirovnati bratrstva k onomu tajemnému tlukotu, podle něhož se poznati dá církevní duch jednotlivých národů; neboť dějiny svědčí, že život církevní byl právě tehdy nejčilejší a nejvznešenější, kdy církevní bratrstva kvetla. A zkušenosť učí, že život náboženský a mravný na osadách, kde bratrstva nejsou, hyne a chřadne — kdežto na osadách, kde bratrstva jsou, vzkvétá právě jako tělo, jehož rostlinné ústrojí v pořádku jest, dobře tráví a dýchá, kdežto naopak tělo, jehož ústrojí porušeno jest, ani tráviti ani dýchati nemůže.

Nejnižší ústrojí těla lidského, jež k prvnějším nerozlučně se pojí, jest ústrojí nerostné čili kostra. Učelem kostry jest všechna ostatní ústrojí nésti. Čím pevnější kostra, tím stálejší jsou i ostatní tak jemná ústrojí, jež kostra nejen nese ale i chrání. Čím však chatrnější jest kostra, tím otřesenější jest i trvání ostatních ústrojí. Tomuto pevnému ústrojí nerostnému v těle lid-

ském podobají se v Církvi sv. ony pevné skupiny, jež známy jsou pode jménem: *katolické spolky*. Spolky prostých, živou vírou nadšených katolíků jsou pevným základem, na němž dobře a jistě stojí církevní bratrstva a křesťanské řády. Cím pevněji katolíci živou vírou proniknuti a dohromady spojeni jsou, tím jistěji a zdárněji vzkvétá celý katolický život, tím volněji dýchají bratrstva a tím čilejší jsou církevní řádv. Čím méně ale katolíci dohromady drží a se spolčují, tím hůře živoří i duševní život bratrstev a tím větší odpor klade peklo blahodárnému působení řádův.

Troje jsou tedy skupiny ve velikolepém ústrojí Církve sv., jichž Církev sv. jako důležitých prostředků ku posvěcení lidstva užívá, a sice: řády, bratrstva a spolky.

Jako duše lidská *svou vlastní silou* z přirodních látek jednotlivá ústrojí těla lidského si vytvořuje, tak také i duch církevní, jenž jest duch Kristův, z jednotlivců, kteří křtem sv. do Církve vstupují, vytvořuje si řády, bratrstva a spolky.

A jako každé zasahání v působnosť duševní na vytvoření jednotlivých údův velice rušivě působí, tak také působí rušivě i na zakládání řádův, bratrstev a spolkův církevních všeliké samovolné zasahání moci státní. Má-li Církev blahodárně působiti, nesmí žádnou — cizí — mocí ve své působnosti rušena býti.

Aby ale duše jednotlivá ústrojí svou vlastní

mocí zdárně vytvořiti mohla, nesmí býti v této své činnosti nejen rušena, nýbrž musí býti i *chráněna*; a podobně má požívati i Církev, zakládajíc řády, bratrstva a spolky, ochrany moci státní. A právě že Církev této ochrany potřebuje, ponechává také jakýsi vliv moci státní na zakládání řádů, bratrstev a spolků. V Rakousku v tomto ohledu platí zákon ze dne 15. listopadu r. 1867, č. 134.

Pokud z jednotlivých případů známo jest, dbají u nás v Rakousku církevní hodnostáři, aby i státem uznány byly řády a spolky a proto také zřizování jejich úřadům státním ohlašují. Co se týče bratrstev, neohlašuje se obyčejně zřizování jejich úřadům státním, ač toto opomenutí může bratrstvům k veliké škodě býti. Každý stát totiž uznává jen ty hromadné osoby za svépravné, jimž práva spolčovacího výslovně přiznal a proto by se mohlo snadno státi, že by některé bratrstvo, poněvadž zřízení jeho úřadům státním oznámeno nebylo, ani odkazy přijímati ani svého majetku vůbec, ani svého dobrého jména zvláště hájiti nemohlo atd. atd.

Církev sv. jest si velmi dobře vědoma nesmírné důležitosti, jakouž řády, bratrstva a spolky mají a proto aby je k větší a zdárnější činnosti povzbudila, jejich údy vespolnou láskou spojila, udílí jim — kromě jiných výhod — i přečetné odpustky. Odpustky tyto jsou mezi sebou rozdílné, poněvadž i řády, bratrstva a spolky, k nimž připojeny jsou, od sebe se liší. K poznání odpust-

kův osobních zapotřebí jest tedy dobře poznati: A. řády B. bratrstva a C. spolky. —

A. Řády.

Řád jest viditelná společnosť věřících, kteří svému zákonitému představenému slibem dobrovolně se zavazují, že v chudobě, čistotě a poslušnosti dokonalosti křesťanské domáhati se budou, zachovávajíce řeholi od Církve sv. potvrzenou. Podstatou každého řádu jsou tedy tyto čtyři znaky: 1. *dokonalosť křesťanská*, která záleží v tom, že člověk zachovává nejen přikázaní Boží, ale i evangelické rady: čistotu, chudobu a poslušnosť — 2. *slib*, jímž se pod *hříchem* zavazuje, že v řádu zůstane a povinnosti řádu plniti bude — 3. *zákonitý představený* řádu, jenž slib žadatelův přijímá a s ním smlouvu uzavírá — 4. *způsob života*, že dle řehole od Církve buď výslovně potvrzené aneb aspoň nějakbm skutkem schválené žíti bude.

Co do původu svého pocházejí řádové, ačkoliv působením Církve sv. se rozvinuli, od samého Spasitele, jenž mládenci, který se Ho ptal, co by činiti měl, aby života věčného dosáhl, takto řekl: „Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázaní“ (Mt. 19, 17.) a potom dodal: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi, a pojď a následuj mne!“ (n. t. m. 21.) Této rady Spasitelovy, kterou — jak známo — mládenec onen

opovrhl, uposlechli tisícové a opustivše svět, následovali Krista — v chudobě, čistotě a poslušnosti. Aby se snáze pokušením tohoto světa vyhnuli, uchylovali se po příkladu Syna Božího vedeni jsouce Duchem sv. na pouště, kdež na modlitbách, v postech a bděních Pánu Bohu sloužili. Že ale není dobré býti člověku samotnému, sdružovali se jednotliví poustevníci a zakládali duchovní obce — kláštery.

Má-li nějaká obec prospívati, musí býti řízena a spravována podle stálého řádu, proto nastala potřeba, aby i klášterní obce podle jistého pravidla (latinsky regula a odtud řehole) se řídily a spravovaly. O sestavení takových řeholí pokusili se mnozí zbožní a svatí mužové, ale nejlepší ze všech sestavil sv. Benedikt z Nursie (nar. 480 a † 543). Časy, v nichž tento světec žil, byly opravdu zlé. Ohromná říše římská právě dokonala. Nesčíslní surovi národové: Gotové, Vandalové, Alané, Svévové, Frankové, Longobardové, Gepidé, Rugiové, Herulové a jak se všichni tito národové a národkové jmenovali, dělili se mezi sebou o tuto ohromnou mrtvolu a že toto dělení nebylo příliš bratrské, toho důkazem byla obloha září požárů zarudlá, potoky krve lidské, města v ssutinách a nejúrodnější krajiny obrácené v pouště. I bylo k víře podobno, že národové evropští se navzájem vyhladí mečem, ohněm, hladem a z něho pocházejícím morem. V této hrozné době seřadil kolem sebe sv. Benedikt poustevníky a dal jim

pevnou — svatou řeholi a vyslal je, aby hlásali mezi surovými národy slovo Božího pokoje. Vedeni Duchem sv. šířili tito řeholníci sv. víru, stavěli chrámy, vyučovali mládež, budovali nemocnice a sirotčince, pěstovali zpěv a hudbu, malířství, sochařství, psali a opisovali knihy a vystavěli na troskách bořícího se světa svět nový na základech křesťanské vzdělanosti založený. — Avšak všickni národové nemají jedněch potřeb, každá země, každý věk má své zvláštnosti a podle těchto zvláštností měnívala se řehole, ačkoli vždycky: čistota, chudoba a poslušnost jejími podstatnými částkami zůstaly. Zakládaly se nové řády. Sv. Bruno (nar. 1035 a † 1101) založil velmi tuhý řád kartuziánský, jehož členové se navzájem slovy: „pamatuj na smrt“ pozdravovali, ustavičné mlčení zachovávali, od masitých pokrmův úplně se zdržovali, žíněné roucho nosili a — vědy pěstovali. Sv. Norbert (nar. 1085 a † 1134), jehož sv. tělo v Praze na Strahově odpočívá, založil řád premonstrátský, jenž se zabývá vědami a duchovní správou. Sv. Bernard (nar. 1091 a † 1153) založil řád cisterciácký, jenž si získal velikých zásluh o hospodářství a chudinu Svatý Jan z Mathy (nar. 1153 a † 1213) založil ke cti nejsv. Trojice řád Trinitářů, jehož účel byl vysvobozovati zajaté křesťany od Saracenů. Postupem času založeni byli ještě jiní řádové, kteří buď nemocné — ano i málomocné — ošetřovali, anebo — což platí o řádech rytířských — proti nevěřícím ve

sv. zemi bojovali, slabé chránili, nemocné léčili — zkrátka ze všech sil svých čest Boží šířili a o spasení duší v každém v oboru pracovali.

Tyto církevní řády rozdělujeme: a) dle slibů, jimiž údové se zavazují — b) dle účelu, jehož dosáhnouti se snaží — c) dle řeholí, jimiž se spravují — d) dle pohlaví, k němuž náleží a e) dle způsobu života, jakýž vedou.

Sliby rozeznáváme slavné a prosté a nazýváme společnosti, jež *slavnými* sliby se zavazují — *řády* ve vlastním slova smyslu; kdežto společnosti, jež jenom prosté či jednoduché sliby skládají, *družiny* (kongregace) se nazývají.

Co do účelu rozeznáváme řády: *činné*, jež se zabývají výchovou mládeže, duchovní správou, missiemi atd. — *rozjímavé*, jež obíraje se pouze modlitbou a rozjímáním nebeských věcí — a řády *smíšené*, jež oba tyto účely dohromady spojují.

Co do řehole rozeznáváme řády podle jejich sv. zakladatelův: Basilia, Benedikta, Augustina, Františka, kteří jim řehole sestavili.

Co do pohlaví dělíme řády na mužské a ženské.

Co do způsobu života dělíme řády na: *kněžské* (ku př. jesuité), *mnišské* (ku př. cisterciaci), *rytířské* (ku př. křižovníci) a *žebravé* (ku př. kapucíni).

Ze všech těchto řádů nejzajímavějším jest pro nás:

Třetí řád sv. Františka.

Sv. František, syn bohatého kupce z italského městečka Assisi, narodil se r. 1182. Ačkoliv byl v mládí svém k životu hlučnému náchylen, zůstal přece ctnostným a mravným a miloval církev svou upřímně. Milosť Boží přivedla jej v těžké nemoci na vážné myšlénky, že se odhodlal věnovati se úplně službě Boží a spáse své duše. Jakým způsobem by toho ale dosáhnouti měl, o tom sám neměl jasného pojmu. Na den rozeslání sv. apoštolů r. 1208 slyšel kázati o slovech, která Kristus Pán svým učenníkům pravil: „Nemejte ani zlata, ani stříbra, ani peněz v opascích svých, ani mošny na cestě, ani dvou sukní, ani obuvi, ani hůlky.“ (Mt. 10, 9.) Nevýslovnou radostí naplněn zvolal: „To jest, po čemž tak srdečně toužím. Chudobně chci žíti z lásky k Tomu, jenž pro nás chudým státi se ráčil.“ Od této chvíle vyvolil si úplnou chudobu, cítil se v ní nesmírně bohatým a odhodlal se založiti řád, jakého svět posud neviděl. Chudých a přísných řádů bylo již několik, ale řád Františkův měl býti ze všech nejchudší, neměl míti ničeho, ba ani nejnutnějšího majetku, členové jeho měli se živiti — žebrotou a měli ne tak ústy, jako spíše celým svým zjevem, svým životem pokání hlásati. Takový úmysl způsobil mu ale mnoho posměchu a potupy, ano sám vlastní otec jemu klnul. Avšak s podivuhodnou trpělivostí snášel

František každé opovržení a svým životem ukázal světu vzor nového řádu. Sřeknuv se příjemné budoucnosti, která jemu, synu bohatých rodičů, kynula, rozdal ve svém 27. roku své vkusné šaty chudým, oblékl se do rozedraných cárů, snášel každou potupu, vyžebrával si dům od domu nejnutnější potravu a žil v tuhé kajicnosti. Takový příklad musil mnohých hluboce dojmouti a k vážnému přemýšlení přiměti. Za nedlouho přidružovali se již jednotlivci k němu a zaslibovali se k podobnému životu. R. 1209 putoval do Říma prosit papeže Innocence III., aby tento nový řád mocí svou potvrditi ráčil. I sám sv. Otec byl přísností nového řádu tak překvapen, že zvolal s podivením: „Ale z čeho pak budete živi?“ Když však sv. František s živou vírou a důvěrou odpověděl: „*Chudý* Spasitel, jenž nám *království* nebeské přislíbil, nedá nám zahynouti“ — potvrdil nový tento řád.

Podle lidského rozumu musilo se zdáti, že řád, který své údy na žebrotu odkazuje, nepovšimnut zůstane a brzy zaniknouti musí; ale podivno, řeholníci s hrubou hnědou řízou, takovou též kápí a s hrubým provazem okolo beder, rozmnožovali se náramně rychle a nazvali se z pokory: *menší bratří (fratres minores,* odtud minorité aneb podle svého zakladetele i Františkáni).

Avšak nejen muži, ale i ženy přáli si do takového řádu vstoupiti a proto odhodlal se

František r. 1212 pro ženské založiti *druhý* řád, jejž nazval řádem *chudých sester*. První představenou tohoto druhého — ženského — řádu byla Klára, zbožná šlechtična z Assisi a podle ní nazývají se tyto řeholnice: *Klarisky*. Přísný život, jaký oba tito řádové vedli, a ctnosti, jimiž se stkvěli, byly příčinou, že velmi mnozí do nich vstupovali.

R. 1221 přišel František do městyse asi 3 mile od Assisi vzdáleného, jménem Cannara, kdež — podle svého obyčeje — kázal ale s takovým úspěchem, že mužové se odhodlali opustiti své ženy, ženy opustiti své muže a dítky opustiti své rodiče, aby do některého z obou řádů vstoupili. František chválil sice jejich horlivosť a nadšenosť, ale takovému roztrhání rodin nechtěl dopustiti a proto jim slíbil, že založí ještě jeden — třetí řád, v němž by ti kdož do kláštera vstoupiti nemohou, v duchovní dokonalosti prospívati mohli. Ještě téhož roku založil slíbený třetí řád a dal mu řeholi, kteráž po rozličných schváleních a opravách konečně od sv. Otce Mikuláše IV. r. 1289 slavně potvrzena jest. Jméno tohoto řád jest: *řád kajících* aneb Terciárův (od latinského tertius = třetí) aneb jen vůbec třetí řád. Údové se nazývají terciárové a terciárky.

Pro poznání tohoto po celém světě rozvětveného řádu budiž zde kratičce zmíněno o jeho řeholi a výhodách.

Reholo třetího řádu byla dne 30. května

1883 od sv. Otce Lva XIII. znova upravena a ustanovuje v krátkosti toto:

a) Vstoupení do řádu. Do třetího řádu může býti přijat katolický křesťan po svém 14. roce, jen když má pevný úmysl kajicně a bohabojně žíti. Manželky mohou býti přijaty jen s dovolením manželovým. Přijatí do řádu mají nositi prostý slušný šat a pod ním odznaky řádu: šedý škapulíř a pás. Než do řádu na vždy přijati budou, mají po celý rok se zkusiti a až po roce řádně sliby složiti.

b) Způsob života. Terciáři mají se varovati vší nádhery, nepočestných zábav, vší nestřídmosti a kromě církevních postů také v den před neposkvrněným Početím P. M. a v den před svátkem sv. Františka se postiti, mají každý měsíc sv. svátosti přijímati a každodenně 12 Otčenášů, Zdrávasů a Slava Bohu se modliti. Kdož se modlí církevní hodinky, naplňují jimi již tuto povinnosť. Mají učiniti závěť, pořádek v domácnosti zachovavati, dobrý příklad dávajíce, — vespolek se křesťansky milovati, nikdy, anebo jen v pádu potřeby přísahati a všech hříchů jazyka se chrániti. Mají každodenně na mši sv. choditi, chudé podporovati, nemocné navštěvovati. Umřel-li spoluúd, mají se na pohřeb sejíti a 5desátkový růženec za zemřelého se pomodliti.

c) Správa řádu. Volby k rozličným úřadům konají se po třech letech na všeobecné schůzi. Dohlížitel (visitator) dbá, aby všichni údové

povinnosti plnili — a má býti brán ze řádu prvního. Údové nenapravitelní buďtež vyloučeni. — Kdo řehole nezachovává, nedopouští se žádného hříchu, a kdo ji zachovávati nemůže, může v náhradu konati jiné dobré skutky, jež mu dohlížitel určí. Konečně sluší ještě poznamenati, že údům třetího řádu jest úplně volno — zrovna jako ostatním lidem — se ženiti a vdávati anebo na svobodě zůstati.

d) Přístup do této veliké a slavné rodiny, která již nesčíslné množství svatých a světic Božích odchovala, jest velmi snadný.

Kdo po zralém uvážení, poradiv se s Bohem a se svým zpovědníkem, do třetího řádu vstoupiti chce, ať požádá — ústně nebo písemně — představeného řádu, aby jej oblékl v roucho třetího řádu sv. Františka. Představený mu oznámí, kdy a kam se má dostaviti a upozorní jej, aby si pořídil škapulíř, pás, svíčku a kříž. Všecky tyto řádové odznaky lze v každé Františkánské sakristii dostati.

Přistupujícího člena přijímají na dvakrát a sice poprvé *jen na rok* na zkoušku a podruhé na vždy. Zkušební rok počítá se ode dne *obláčky*.

Obláčka děje se při obvyklých shromážděních. Kněz v rochetě a štole ptá se — stoje na nejnižším stupni oltáře — žadatele: „Jaká jest Vaše žádosť?“ Žadatel mu odpovídá: „Pokorně žádám oděv třetího řádu kajících, abych tím snáze spasení věčného dosáhnouti mohli.“

K tomu odpovídá kněz: „Bohu díky!“ a učiní krátkou promluvu k shromážděným obyčejně o přednostech třetího řádu. Po skončené řeči světí odznaky řeholní a potom vztáhnuv ruku svou nad hlavu žadatelovu, modlí se, aby Bůh s nastávajícího člena starého člověka svlékl a jej od nádhery světa odvrátil. Potom podává žadateli posvěcený škapulíř, pás, kříž, hořící svíci, růženec a řeholní pravidla, připomínaje mu vážnými slovy ty pravdy, na něž těmito odznaky neustále pamatován býti má. Na to udělí žadateli, nyní do řádu již přijatému, jméno některého svatého z rodiny sv. Františka, aby za jeho příkladem a ochranou v křesťanské dokonalosti prospíval. Nově přijatý člen, jehož jméno, obydlí a čas obláčky do knihy řádové se zanese, nazývá se *novic* a má již podíl na *všech* výhodách, které apošt. Stolice třetímu řádu udělila. — Celý rok má se novic zkoušeti, zdali řeholi zachovávati může a chce. Mezi tím časem může z řádu vystoupiti. Kdo v řádě setrvati chce, oznámí svou žádosť ku konci zkušebného roku řediteli řádu, podrobí se malé zkoušce, přijme hodně sv. svátosti a složí tak zvanou *professi*.

Sv. professi jest náboženský úkon, jímž se terciář před knězem splnomocněným na zvláštní způsob službě Boží slibem zasvěcuje, že po celý život přikázaní Boží i církevní jakož i svou řeholi zachová a za své přestupky dostiučiní. Tento slib skládá se ve slavnějších shro-

máždění ch před okrášleným oltářem řádem tímto. Když byl kněz Ducha sv. za pomoc vzýval, otazuje se klečícího novice: „Jaká jest Vaše žádost?“ Na to odpovídá novic: „Prosím o dovolení složiti sv. professí v třetím řádě sv. Františka, abych v něm až do smrti Pánu Bohu sloužil.“ Kněz přivoluje slovy: „Bohu díky!“ Nyní promluví o sv. professí a ukáže na její užitek příklady ze života svatých. Po promluvě posadí se na stranu evangelia, ovinuje štolou sepjaté ruce novicovy, jenž před ním kleče takto professí skládá: „Já bratr N. připovídám před Bohem všemohoucím, ke cti nejblahoslavenější, neposkvrněné Marie Panny a sv. Otce Františka i všech svatých, po celý čas života svého přikázaní Boží a od téhož sv. Františka pro třetí řád ustanovenou řeholi dle potvrzeného od papežů Mikuláše IV. a Lva XIII. způsobu zachovávati a též za přestupky proti řeholi dle uvážení dohlížitelova zadost činiti.“ Kněz pak dodává: „A já — budeš-li toho zachovávati, připovídám Ti na místě Božím život věčný. Ve jménu Otce † i Syna i Ducha sv. Amen.“ Potom kněz, rozvinuv štolu, povstane a vzav s oltáře kříž podává jej novému řeholníkovi, aby nohy Ukřižovaného na znamení věčné lásky k Ježíši Kristu a věčné s Ním smlouvy políbil. Když byl také novému údu podal rozžatou svíci, modlí se chvalozpěv sv. Ambrože s příslušnými modlitbami, udílí mu

požehnání a pokropí všecky svěcenou vodou. Naposledy zanese jméno jeho do řádové knihy.

Výhody třetího řádu zaručeny jsou již tím, že své údy po cestě kajicné k větší a větší dokonalosti vede. Údové stávají se duchovními syny a dcerami sv. Otce Františka, těší se jeho zvláštní ochraně, mají účast na všech dobrých skutcích: modlitbách, postech, mších sv. prvního i druhého řádu a mohou dosáhnouti přečetných odpustků, o jichž podmínkách řeholní kniha důkladně poučuje. Všem údům uděluje se v určité dny tak zvaná „*generální absoluce*“ a „*papežské požehnání*.“ Generální absoluce jest s plnomocnými odpustky spojené odpuštění všech pokleskův, kterých se členové proti řeholi a svým představeným dopustili. Tuto absoluci udílí buď představený řádu všem shromážděným údům společně a veřejně — anebo ji udílí jednotlivcům kterýkoli zpovědník při sv. zpovědi. Papežské požehnání, jež jenom veřejně a slavně se udílí, jest udělení plnomocných odpustkův. Všecky odpustky třetího řádu mohou duším v očistci přivlastněny býti. Kněží z třetího řádu mají pro tři dny v týdnu osobní výsadu oltářní — pro zemřelé pak spoluúdy na vždy.

Lehounké povinnosti, jež třetí řád ukládá, nesmírné duchovní výhody, jež poskytuje, jsou příčinou, že tento řád v krátké době s úžasnou rychlostí po celé Evropě nejen mezi prostými a chudými, ale i mezi bohatými, vzdělanými

a urozenými se rozšířil. Druhdy pokládalo se všeobecně za čest ano za milosť, smíti obléci roucho sv. Františka a žíti podle jeho řehole. Proto také čítá tento řád mezi svými členy kněze, knížata, krále, biskupy a papeže. I nynější sv. Otec Lev XIII. jest — jako jeho velký předchůdce Pius IX. byl — údem třetího řádu.

Že i pro naši dobu třetí řád velmi užitečný, ano velmi potřebný jest, patrno jest nejlépe odtud, že sv. Otec tak vřele jej odporoučí a že protikřesťanský tisk tento řád i sv. Otce, když jej byl dne 17. září 1882 co nejsrdečněji odporučil, zuřivě napadl. Toho ani nejzarytější nepřítel nepopírá, že tento řád církvi velmi platné služby prokázal a každý věrný katolík toužebně si přeje se sv. Otcem: „Kéž by i nyní křesťanští národové také tak radostně a četně do třetího řádu vstupovali, jako tehdáž o závod a se všech stran k sv. Františku se hrnuli!“

B. Bratrstva.

Bratrstvo jest viditelná společnosť věřících, kteří si umiňují, že podle stanov Církví svatou schválených žíti a v určitém kostele (při oltáři) ob čas scházeti se budou, aby ke cti a slávě Boží v nábožnosti se zdokonalovali a co možná nejvíce odpustkův získali.

Mezi bratrstvem a řádem jest podobnosť a proto i rozdíl.

Bratrstvo a řád jsou si v tom podobny, že

své *stálé* — sobě vykázané — *místo* mají, že co možná největší dokonalosti podle svých sil dosáhnouti se snaží a že své zákonité představené mají, kteří jsou strážci společného pravidla, jímž se řídí. V tom však liší se bratrstvo od řádu, že řád i *evangelické rady* zachovává, bratrstvo ale nikoliv. Údové řádu zavazují se *slibem*, že své stanovy zachovávati budou a proto — kdykoliv tak nečiní — dopouštějí se hříchu; údové bratrstva *nezavazují se* slibem, nýbrž prostě si *umiňují*, že stanovy zachovávati budou a proto — když tak nečiní — *nehřeší* ani lehce a tím méně smrtelně. Skládajíce údové řádu v ruce představeného sliby, jenž je na místě Božím přijímá, uzavírají s řádem vzájemnou smlouvu, nesmějí tudíž sami z řádu vystoupiti ano mohou i k zachování řádových stanov donucováni býti — kdežto údové bratrstva nemusí své bratrské povinnosti plniti, nesmějí k zachování stanov nuceni býti, ale mohou — kdykoliv se jim zlíbí a bez hříchu — z bratrstva vystoupiti. Stanovy řádové vztahují se na *celý* život řeholníkův a proto také vedou údové řádu *život společný*; stanovy bratrské však nevztahují se na celý život nýbrž —. obyčejně jenom na konání *některých* k získání odpustkův potřebných pobožností a proto nemají údové bratrstva života společného, ale každý žije pro sebe.

Ačkoliv jest mezi řády a bratrstvy tak podstatný rozdíl, pojí se přece tak těsně k sobě,

že i dosti vzdělaný katolík nemůže mnohdy určitě vytknouti hranici, kteráž řády a bratrstva od sebe dělí. Týž úkaz pozorujeme i v ústrojí těla lidského. Ačkoli ústrojí čivní (nervové) v těle lidském od ústrojí rostlinného podstatně se liší, může v jednotlivém případě častokráte jenom odborný znalec — a nikoliv každý i jinak dosti vzdělaný člověk — rozsouditi, zdali tato neb ona částka těla lidského patří ještě k ústrojí čivnému anebo již k ústrojí rostlinnému. Proto není divu, že apoštolská Stolice sama dne 7. července 1883 rozhodnouti musela: „Někteří se domnívají, že na základě úpravy třetího řádu sv. Františka ode dne 30. května 1883 tento řád pouhé bratrstvo jest. Ten není náš náhled. Podstata tohoto řádu zůstala nezměněna a proto jest třetí řád — pravým řádem.“

Zrovna jako řádové mají i bratrstva původ svůj od Krista, jenž neporoučel, nýbrž toliko radil, aby — kdo za Ním do nebe přijíti chce sebe zapřel a Ho následoval. Ovšem nemůže každý člověk čistotu panicův zachovávati, všechen svůj majetek prodati a chudým rozdati a také nemohou všickni lidé až do smrti poslouchati, poněvadž také někdo poroučeti musí: ale každý člověk může a má čistotu *svého stavu* zachovávati, k chudým štědrým býti a, když poroučí, pokorným zůstati. Takto může a má každý podle svého stavu a svých sil sebe zapírati a Krista následovati. A poněvadž spojenými silami větších úspěchů dosíci lze, spojo-

vali se křesťané hned od starodávna těsněji, tvoříce dohromady jedno bratrstvo, jedno srdce a jednu duši — jednu svatou, katolickou a apoštolskou Církev. Jakmile ale tato původní horlivosť křesťanů ochabovati počala, muselo se pomýšleti na prostředky, kterými by znovu roznícena byla, a těmito prostředky byla — kromě řádův — také bratrstva.

První známé bratrstvo utvořilo se okolo r. 336 v Cařihradě a obralo si za úkol, mrtvé pochovávati. Na začátku 5. století sestoupilo se v Alexandrii bratrstvo, jehož údové s nasazením vlastního života morem postiženým posluhovali Záhy — v 7. století — povstala bratrstva také ve Francii, jejichž úlohou bylo, za živé a mrtvé se modliti, almužny dávati a rozváděné smiřovati. Nejstarší bratrstvo ve vlastním smyslu bylo asi mariánské bratrstvo v Paříži na začátku 13. století, jež svůj svátek v pondělí po nejsv. Trojici slavilo. V 13. století vznikala četná bratrstva, jež postupem časův jinými rozmnožována byla. Za našich dob máme množství bratrstev.

Jako každou věc z jejích zjevů, ze vznikání, trvání a zanikání poznáváme, tak také můžeme i bratrstva jenom z těchto jejich zjevů poznati. Každé bratrstvo vzniká, když bývá církevně zřízeno — trvá, když údové své povinnosti plní a počet údův se množí a — zaniká, když počet údův se tenčí a mizí. Kdo chce o církevních bratrstvech poněkud jasněj-

šího poznání nabyti, musí znáti aspoň nejdůležitější zásady o jejich: 1. zřízení, 2. činnosti, 3. šíření se a 4. zanikání.

1. Zřízení bratrstva.

Bratrstvo jest ústrojí *církevní* a proto má edině Církev sv. nejen právo je zřizovati, ale i právo, aby jí v tom od žádné moci bráněno nebylo. Poněvadž veškeré působení Církve sv. pro čas a věčnost na nejvýš blahodárné jest, vyžaduje toho prospěch státu, aby v zřizování bratrstev Církvi sv. neodporoval, nýbrž ji podporoval. Plnou moc v Církvi sv. mají — jakož známo — nástupce sv. apoštola Petra papež římský a s ním spojení nástupcové apoštolův, biskupové; neboť jim dal Spasitel všelikou moc, kterou sám od svého nebeského Otce obdržel. Na základě této moci může papež římský bratrstva *v celé* Církvi a mohou i biskupové ve *svých* diecésích zřizovati. A právě proto, že biskupové jenom ve spojení s apoštolskou Stolicí bratrstva ve svých diecésích zřizovati mohou, stanovila apoštolská Stolice všecky podmínky, pod kterými bratrstva církevně zřizovati se mají. Toto ustanovení dal sv. Otec Klement VIII. dne 7. prosince 1604 a znovu je obnovil Pius IX. dne 8. ledna 1861.

Na základě tohoto ustanovení mohou biskupové ve svých diecésích zřizovati — ne eoka — nýbrž jen *některá* bratrstva, mají je

zřizovati *sami* a mohou svého generálního vikáře k tomuto zřizování na základě zvláštního dovolení z Říma zmocniti. Některá bratrstva mohou — na základě *písemného* svolení biskupova — zřizovati *přestavení těch řádův*, kteří jsou zvláštními pěstitely a strážci některých pobožností, ku př. růženecké (dominikáni), k 7 bolestem Panny Marie (servité), škapulířské (karmelité) atd. Každé bratrstvo musí míti za svůj domov buď nějaký kostel anebo nějaký oltář, ku kterému připojeno jest. Při každém kostele anebo oltáři má býti jenom jedno bratrstvo téhož jména a téhož účele. Jeden a týž oltář může sloužiti za domov více bratrstvům, ač lépe jest, aby každé bratrstvo svůj vlastní oltář mělo. Kde jest více bratrstev, má býti mezi nimi pořádek. Mezi všemi bratrstvy patří přednosť třetímu řádu sv. Františka; nad ostatní bratrstva předčí bratrstvo starší. Při průvodech s nejsv. Svátostí sluší dáti přednosť tomuto bratrstvu. V jednom a témž kostele nemá býti příliš mnoho bratrstev. Aby tomuto hromadění se předešlo, mají bratrstva téhož jména a účelu (vyjímajíc bratrstvo Srdce Páně, Srdce Panny Marie, růženecké atd.) zřizována býti jen v kostelích na dobrou hodinu od sebe vzdálených. Že bratrstvo církevně zřízeno jest, svědčiti má listina zakladatelova. Za tuto listinu nesmí ani plat žádán ani dar podán býti; dovoleno však jest výlohy s vyhotovením spojené (za cesty

psaní, poštovné atd.) nahraditi, ale ani tato náhrada nesmí přesahovati 20 zl.

2. Činnosť bratrstva.

Bratrstvo žije a jest činno, když členové stanovy od biskupa potvrzené zachovávají. V stanovách označuje se obyčejně: *Účel*, který si údové vytkli — *prostředky*, kterými tohoto účelu dosáhnouti a *způsob*, kterým těchto prostředkův užívati chtějí. Aby stanovy podle možnosti zachovávány byly, stará se *ředitel* (představený) bratrstva.

Účel bratrstva jest obyčejně: získati co možná nejvíce odpustkův buď pro sebe anebo pro dušičky v očistci. *Prostředky* k získání těchto odpustků jsou křesťansky dobré skutky a mezi nimi zvláště modlitba, přijímání sv. svátostí a almužna. Proto také konají údové bratrstev každý den určité modlitby, přijímají častěji — soukromě i společně — sv. svátosti a odvádějí měsíčně nebo ročně do bratrské pokladny *příspěvky*. Jako ale žádný úd k žádné bratrské povinnosti vůbec nucen býti nesmí, tak také nesmí nikdo k placení příspěvků donucován býti; jsouť zcela dobrovolné. Proto mají se vybírati jenom způsobem od biskupa dovoleným a mohou jenom s jeho dovolením na dobré účely obráceny býti. Nemovité jmění smí jenom s dovolením apoštolské Stolice prodáno býti. *Ředitelem* bratrstva jest člen od biskupa ustano-

vený. Kdyby biskup žádného ředitele neustanovil, jest jím domácí farář. Biskup má právo, ředitelství bratrstva i k některému duchovnímu úřadu (ku př. farnímu, katechetskému) trvale připojiti, takže každý nástupce v tomto úřadě již také ředitelem bratrstva se stává. Ustanovený ředitel má právo, nové údy do bratrstva přijímati. Je-li ředitelem bratrstva kněz, nenabývá s ředitelstvím práva, křížky, růžence, medailky s odpustky světiti, nýbrž musí o tuto právomoc zvláště zadati. Bez zvláštního dovolení nemůže také dáti se v řízení bratrstva zastupovati. Řídí pak bratrstvo ne podle své vůle nýbrž podle stanov a poněvadž k zachovávání stanov nikoho nutiti nesmí, má ne tak slovy jako spíše svým vlastním příkladem ostatní členy povzbuzovati, aby své bratrské povinnosti plnili. Plní-li ředitel sám horlivě své povinnosti, upozorňuje-li častěji členy na veliké duchovní výhody s nepatrnými bratrskými povinnostmi spojené a na záslužnosť křesťansky dobrých skutkův vůbec, bude dojista bratrstvo utěšeně vzkvétati a se šířiti.

3. Šíření se bratrstva.

Bratrstvo se rozšiřuje dvojím způsobem, když buď *nové členy přibírá* anebo *samo k většímu bratrstvu přistupuje*. Účel, pro který členové do bratrstva vstupují a bratrstvo samo k většímu se připojuje, jsou — *odpustky*.

Noví údové bývají — z pravidla — přijímáni tím způsobem, že u ředitele osobně se přihlásí. Prostřednictvím jiné osoby anebo cestou písemnou smí ředitel nové členy jen tehdáž přijmouti, když by osobní přihláška se značnými obtížemi spojena byla. Přijetí do bratrstva jest dvojí: *prosté* a *slavnější*.

Za přijetí prosté považuje se pronešená žádost se strany žadatelovy, vyslyšení této žádosti se strany ředitelovy a zápis žadatelova jména do bratrské knihy. Jméno žadatelovo má do bratrské knihy zapsati ředitel sám anebo — se zvláštním dovolením — jeho zástupce. Není zapotřebí, aby přijatý člen nějaký zápisný lístek dostal na důkaz, že k bratrstvu přistoupil. — Za přijetí slavnější považují se určité obřady, s kterými žadateli odznaky bratrské (ku př. škapulíř) se předávají a církevní modlitba, kterou žadatel přijat bývá. I při tomto slavnějším přijetí má jméno nového člena do bratrské knihy zanešeno býti. Ředitel nesmí za přijetí žádného poplatku žádati; přijatý člen může však nějakou obětí k potřebám bratrským přispěti. Kdo jednou platně přijat byl, zůstává na vždy údem bratrstva a proto, kdyby snad po delší dobu bratrských povinností neplnil, nepotřebuje — když zase povinnosti své horlivěji konati chce — znovu dáti se zapsati. Zemřelí a živí proti své vůli *nemohou* býti do bratrstev zapsáni a dítky, které rozumu ještě nemají, *nemají* (mimo Dětství Páně) býti zapisovány.

Větší bratrstvo, ku kterému jiná menší bratrstva se připojují, nazývá se: *arcibratrstvo.* Tento název jest pouze *čestný* a nemá *sám o sobě* pro členy žádných zvláštních duchovních výhod. Hlavní právo arcibratrstva záleží v tom, že jiná bratrstva téhož jména a účelu k sobě připojuje a — pokud možno — všecky své odpustky a výsady s nimi sdílí.

Jako každý jednotlivec do bratrstva hlavně jen proto vstupuje, aby *odpustkův* účastným se stal: tak také připojuje se bratrstvo k arcibratrstvu jenom za tím účelem, aby na duchovních milostech arcibratrstvu od jinud udělených podíl mělo. Dosahuje tudíž každé bratrstvo odpustků dvojím způsobem: *přímo* při svém zřízení a *nepřímo* připojením se k arcibratrstvu.

Přímo dosahuje nově zřízené bratrstvo odpustků, když o ně u apoštolské Stolice zažádá. Apoštolská Stolice uděluje nově zřízeným bratrstvům obyčejně tyto odpustky: troje plnomocné (v den zápisu, na hlavní svátek bratrský a v hodinku smrti) a čtvery neplnomocné (7 let a 7 čtyřicetidenní na 4 svátky biskupem označené). Nově zřízená bratrstva nejsv. Svátosti mají — beze vší žádosti — již uděleny všecky odpustky a milosti, jimiž obdařeno jest totéž arcibratrstvo v Římě u Panny Marie Sněžné. Kdykoliv představení řádů bratrstvo zřizují, připojují k němu vždy již také odpustky.

Nepřímo dosahuje bratrstvo a sice hojných odpustků, když se připojí k — *jednomu, stejno-*

jmenném — arcibratrstvu obyčejně římskému. Toto připojení smí se státi jenom na základě *písemného* svolení biskupova. Výhody a odpustky, na nichž arcibratrstvo připojenému bratrstvu účasť ponechává, musí dopodrobna udány a biskupu oznámeny býti. Za listinu připojovací (aggregační) nesmí žádný poplatek ani jako almužna přijat býti, dovoleno však jest žádati náhradu za zhotovení, cesty, poštovné atd., avšak ani tato náhrada nesmí přesahovati 20 zl.

Všech — ať přímo neb nepřímo udělených odpustků může každý řádně přijatý člen dosáhnouti, když ty dobré skutky, na něž odpustky uděleny jsou, takovým způsobem koná, jak poručeno. *Celé* stanovy zachovávati k dosažení odpustků není zapotřebí. Ale ačkoliv k dosažení odpustků není zapotřebí bratrské stanovy úplně zachovávati, má každý úd pilně se vynasnažit věrně je zachovávati, aby svým dobrým příkladem ostatních povzbuzoval, dobrými skutky hojných zásluh si získal a svou svědomitostí bratrstvu k ozdobě byl. Proto také dává se horlivý katolík, ač může býti členem přemnohých bratrstev, raději do méně bratrstev zapsati a plní své bratrské povinnosti tím horlivěji, než aby jsa údem četných bratrstev pobožností bratrských zanedbával. Tím by dával ostatním členům jen pohoršení a byl by bratrstvu ne ku prospěchu, ale ku — škodě.

4. Zanikání bratrstva.

Každé bratrstvo může býti poškozeno způsobem buď *přirozeným* anebo *násilným*.

Přirozeně trpí bratrstvo ztrátou listin: základní a aggregační, ztrátou seznamu údův a porušením kostela, ve kterém své schůze koná. Jestliže listiny a knihy bratrské se ztratily a docela snad již před lety, budiž o ztrátě této podána biskupovi zpráva se žádostí, aby rozhodnuto bylo, zdali bratrstvo platně trvá a kdyby tomu tak nebylo, aby učiněna byla náprava. Jako každý spořádaný člověk své listiny míti musí, jimiž by svůj stav a svou příslušnost dokázati mohl: tak také musí míti i každé bratrstvo všecky důležitější listiny, jimiž by svůj církevní původ a své trvání osvědčiti mohlo. — Byl-li bratrský kostel zbořen anebo tak porušen, že údové v něm scházeti se nemohou, může bratrstvo s povolením biskupským buď do nového anebo do jiného kostela přenešeno býti. Kdyžby bratrstvo žádných nových údů nepřijímalo a starší údové — beze vší příčiny po dlouhou dobu — bratrských povinností vůbec nekonali, zaniklo by bratrstvo zrovna tak jako zaniká, když údové dobrovolně se rozejdou.

Násilně se ruší bratrstvo, když údové hrubou mocí rozháněni, jejich listiny zabírány a schůze jejich zamezovány jsou. Avšak toto hrubé násilí nemůže bratrstvo potlačiti. Bratrstvo trvá, i kdyžby kostel bratrský zneuctěn, zavřen a zrušen

byl a proto — když pominulo násilí — není zapotřebí, násilně potlačené bratrstvo znovu zřizovati, ale postačí úplně je vzkřísiti čili o nové horlivé členy se postarati. Hrubá světská moc nemůže bratrstvo zrušiti; tak může z důležitých příčin učiniti jenom Církev sv. Zápovědí církevní zaniká bratrstvo.

Přečetná bratrstva církevní rozdělujeme a třídíme s rozličných stanovisek. Nejobyčejněji ſe dělíme, pokud ovšem možno, podle *cíle*, k němuž bratrské pobožnosti se nesou. Předmět bratrských pobožností jest trojí: 1. uctění trojjediného Boha, 2. uctění Panenky Marie a 3. uctění svatých a proto také rozeznáváme troje bratrstva a sice: 1. bratrstva k uctění Boha, 2. bratrstva k uctění Panenky Marie a 3. bratrstva k uctění svatých.

I. Bratrstva k uctění Boha.

Z bratrstev těchto jsou u nás nejznámější: Apoštolát modlitby ve spojení s nejsvětějším Srdcem Pána Ježíše — *b*) bratrstvo k uctění nejsv. Svátosti oltářní a *c*) bratrstvo ustavičného klanění se Duchu sv.

a) Apoštolát modlitby ve spojení s b) Nejsvětějším Srdcem Pána Ježíše

byl r. 1844 založen a r. 1866 od Pia IX. potvrzen. Sv. Otec Lev XIII. dal mu r. 1879 nové

stanovy. Skládá se, jak již název sám udává, z dvou samostatných pobožností: *a)* apoštolátu modlitby a *b)* bratrstva nejsv. Srdce Páně.

a) Apoštolát modlitby.

Slovem „apoštolát“ označuje se činnosť apoštolská. Jakož známo, záležela činnosť sv. apoštolův v tom, že po příkladu Spasitelově se modlili, pracovali, všecky útrapy trpělivě snášeli — a trojí úřad (učitelský, kněžský a pastýřský) zastávali.

Apoštolát skládá se tedy z dvou částí: z modlitby (práce a utrpení) — a ze zastávání trojího úřadu Kristova.

Trojí úřad Kristův zastávati t. j. kázati, sv. svátostmi přisluhovati a věřící spravovati, *nemůže* každý člověk, nýbrž jen ten, komu skrze svátosť svěcení kněžstva a skrze poslání církevní jest dáno. První, jenž tento trojí úřad zastával, byl Kristus Pán Sám. On jest učitel, nejvyšší kněz a dobrý pastýř a obdržel své poslání od Otce nebeského. Proto jej nazývá Církev sv. — „mistrem apoštolův“.

Modliti se (pracovati a trpěti) *může* každý člověk a proto může také každý člověk býti *apoštolem modlitby.* Stává se jím, když všecky své modlitby (práce a utrpení) na úmysl Spasitelův koná. Na tento úmysl se modlívala, pracovala a trpěla Panna Maria a všecky své dobré

skutky tímto úmyslem tak posvětila, že se stala — „Královnou apoštolův“.

Státi se apoštolem a míti účasť na vykupitelském díle Kristově jest zajisté velice čestno. Každému není možno zastávati trojí úřad Kristův a tak státi se apoštolem skrze poslání — avšak každému jest možno státi se apoštolem skrze modlitbu. A aby kdo apoštolem modlitby se stal, k tomu není nic jiného zapotřebí, než aby všecky své dobré skutky (modlitby, práci utrpení atd.) na úmysl Spasitelův obětoval Spasitel náš měl a má s námi dojista nejlepší a nejšlechetnější úmysly: aby nás časně i věčně oblažil a proto, osvojí-li si kdo Jeho úmysly, nemůže býti nijak zkrácen. Jest tedy apoštolát modlitby takový nábožný skutek, kterým křesťan nabývá podílu na vykupitelském díle Kristově tím, že všecky své modlitby a dobré skutky vykonává jenom proto, aby podle úmyslu Ježíšova všickni lidé věčného spasení dosáhli.

Slovem „modlitba“ označuje se pozdvižení mysli k Bohu. Kdykoliv mysl svou k Bohu pozdvihujeme, musíme ji také do *nějaké výšky* pozdvihovati: buď *vysoko* neb *výše* anebo co možná *nejvýše*. Mysl svou pozdvihujeme již dosti *vysoko*, když ji od pozemských věcí odvracíme, na nich si nezakládáme a všecky své práce — ne pro tento svět a jeho požitky — ale pro Boha konáme: zkrátka když Boha *ustavičně na paměti máme*. *Výše* pozdvihujeme svou mysl když Boha nejen ustavičně na paměti máme,

nýbrž s ním také rádi zvláštními slovy t. j. určitou modlitbou *rozmlouváme*. *Nejvýše* pak pozdvihujeme mysl svou, když s Bohem na modlitbách nejen důvěrně rozmlouváme, nýbrž s ním ve sv. přijímání *se spojujeme*. Podle výše, do které až mysl svou k Bohu pozdvihujeme, rozeznáváme v modlitbách *tři stupně* a proto také rozeznáváme *i tři stupně apoštolátu modlitby*

Na *prvém* stupni stojí, kdo všecky své obvyklé práce a modlitby obětuje na úmysl, na který náš Spasitel pracoval, se modlíval a až posud v nebi a s nejsv. Svátosti se modlí.

Na *druhém* stupni stojí, kdo na týž úmysl — kromě svých obvyklých modliteb a prací — denně ještě jeden *růžencový desátek* se modlí.

Na *třetím* stupni stojí, kdo na týž úmysl *nejsv. Svátosť přijímá*. Zapotřebí však jest, aby více k. př. 7 neb 30 osob se umluvilo, že po celý týden neb měsíc po třídě (každý den) k stolu Páně půjdou. Za našich dob přijímají mnozí sv. svátostí — bohužel — svatokrádežně a proto zapotřebí jest hodným přijímáním Boha z těchto svatokrádeží těžce uraženého usmiřovati. Sv. přijímání na tento úmysl Spasitelův obětované nazývá se *přijímání smirné*.

Církev svatá udílí všem, *kdož do apoštolátu zapsati se dají* a skrovné povinnosti své plní, mnohých duchovních výhod, zvláště hojných *odpustkův*.

1. Odpustky pro první stupeň.

a) Plnomocné, jež lze získati za obyčejných

podmínek: V den zápisu — na svátek nejsv. Srdce Páně — neposkvrněné Početí P. Marie — jeden pátek v každém měsíci, vyjímaje veliký pátek — jednou za měsíc kterýkoliv den — o svátku téhož světce, jenž za patrona v měsíci ustanoven byl.

b) *Neplnomocné*: 100 dní za všecky dobré skutky a modlitby, jež na měsíční úmysl vykonány byly. Tyto úmysly uveřejňuje: Škola božského Srdce Páně, která v Brně vychází. 100 dní *kdykoliv* členové, kteří škapulíř nejsv. Srdce Páně s nápisem: Přijď království tvé — nosí a tuto prosbu se pomodlí ústy aneb aspoň srdcem.

2. Odpustky pro druhý stupeň.

a) *Plnomocné* za obyčejných podmínek: V úterý po devítníku t. j. v den památky na modlitbu Páně na hoře olivetské — na svátek Srdce P. Marie — svátek ochrany sv. Josefa (třetí neděle po velikonoci).

b) *Neplnomocné*: 100 dní za desátek růžencový.

3. Odpustky pro třetí stupeň:

Plnomocné v den určený k sv. přijímání za obyčejných podmínek. Kdoby v tento určitý den k stolu Páně přistoupiti *nemohl*, může tyto odpustky získati jiného dne. Mimo to mohou údové ještě jiných odpustkův a duchovních výsad dosáhnouti, jež uděleny jsou zvláště údům horlivým, kteří ovšem z jiných pramenův o těchto výsadách již poučeni jsou. —

Jakož samo sebou se rozumí, získá za da-

ných podmínek každý jen odpustky toho stupně, jehož povinnosti koná; kdoby konal povinnosti všech tří stupňů, může také všecky odpustky si získati a je i duším v očistci na způsob přímluvy přivlastniti.

Srovnáme-li výhody s apoštolátem spojené s uloženými povinnostmi, musíme se opravdu diviti, proč asi Církev sv. tak nepatrné povinnosti tak velikými milostmi odměňuje. Činí tak Církev sv. jen proto, abychom *vždy a všudy* vůli svou s vůlí Boží srovnávali, své úmysly s úmysly Božími spojovali a tak uskutečnili onu velikou prosbu: „Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi“. Kdoby úmysl svůj s úmyslem Spasitelovým *svými* slovy spojiti nechtěl, může tak učiniti následující modlitbou, ku kteréž sv. Otec Lev XIII. dne 19. prosince 1885 připojil 100 dní odpustkův, jež lze jednou za den získati.

„Pane Ježíši Kriste, ve spojení s oním božským úmyslem, s kterým jsi Sám Svým Nejsvětějším Srdcem chvály Bohu na zemi vzdával a nyní ustavičně v nejsv. Svátosti po celém světě vzdáváš až do skonání světa: já po celý tento den — ani nejmenší jeho chvilku nevyjímaje — abych následoval přesvaté Srdce blahoslavené Marie Panny vždy neposkvrněné, obětuji Tobě s největší radostí všecky své úmysly a myšlénky, všecky své city a žádosti, všecky své skutky a slova“.

b) *Bratrstvo nejsvětějšího Srdce Páně.*

Nejsv. Srdce Páně jest odznakem té nevystihlé lásky, kterou nás Syn Boží miloval a posud miluje. Tuto lásku spláceli hned od prvních věkův křesťané svou láskou a tak uctívali i Srdce nejsvětější. Jak by ale toto Srdce co možná nejvíce a *zvláštními* pobožnostmi uctíváno býti mělo, o tom poučil nás Spasitel sám skrze prostičkou řeholnici, jejíž jméno jest: Markéta Marie Alacoque.

Narodila se 22. července 1647 v Lathecourte v diecési Autun ve Francii a vyznačovala se hned v nejútlejším mládí velikou nábožností. Roku 1655 dána byla na vychování klariskám v Charoles, u nichž z těžké nemoci zázračně se pozdravila. Když po ukončeném vychování nějaký čas, přísně žijíc, u své matky pobyla, vstoupila roku 1671 do kláštera „Navštívení Panny Marie“ v Paray-le-Monial, kdež v oktávě Božího Těla roku 1675 zjevení měla. Klečíc před nejsv. Svátostí oltářní, spatřila náhle svého Spasitele, an jí ukazuje své Srdce a praví: „Vidíš Srdce mé — toto Srdce takovou láskou k lidem zanícené, že ničeho neopomenulo, své síly úplně vyčerpalo a zničilo, jen aby jim tuto svou nesmírnou lásku nejjistějšími důkazy osvědčilo. Avšak převeliká jejich část tak málo přátelsky ke mně se chovají, že mne i křivdami i pohanami v tomto tajemství lásky ustavičně trýzní. A i ta větší trpkost se mi přihází, že bývám

nucen takové urážky i od osob mně zasvěcených snášeti. Proto od tebe žádám, aby pátek, jenž po oktávě svátku Těla mého bezprostředně následuje, k uctění mého Srdce zvláště byl zasvěcen: aby toho dne přistupováním k svatému stolu urážky Srdci mému v tajemství oltářním učiněné — po nejvíce v onom času, kdy veřejně k úctě věřících vystaven jsem — nápravou uražené cti nahraženy byly. A já slibuji, že všecky ty, kteří takto Srdce mé uctí, působením tohoto božského Srdce hojnými milostmi nebeskými obsypu". — Srdce Páně, jež Markéta viděla, bylo na hoře křížem ozdobené, trním a plameny obklíčené jakož i velikou ranou označené. Zjevení toto sdělila omilostněná řeholnice se svým zpovědníkem a přičinila se ze všech svých sil, aby úcta nejsv. Srdce co nejvíce se šířila. Zemřela dne 17. října 1690 v pověsti svatosti, byla dne 28. března 1824 za ctihodnou služebnici Boží a dne 24. června 1864 za blahoslavenou prohlášena.

Ani celá tři léta neuplynula ještě od její smrti a již sestoupilo se v Paray-le-Monial bratrstvo ku poctě nejsv. Srdce Páně, jež bylo r. 1728 od Benedikta XIII. potvrzeno a odpustky nadáno.

Nyní máme dvě veliká arcibratrstva: jedno v Paray-le-Monial a druhé v Římě v kostele S. Maria della Pace.

Kdo odpustkův s bratrstvem nejsv. Srdce Páně spojených si získati chce, musí: 1. dáti

se do bratrské knihy zapsati a 2. každý den se modliti: Otčenáš — Zdrávas — Věřím v Boha a tuto modlitbičku: Nejsladší Srdce Ježíšovo, učiň, ať Tě vždy více miluji.

a) Odpustky *plnomocné* za obyčejných podmínek: V den zápisu — na svátek Srdce Páně *anebo* následující neděli — každý první pátek v měsíci *anebo* každou první neděli — jednou za měsíc v kterýkoliv den — v hodině smrti. Odpustky *plnomocné*, pro ty, kdož kromě obyčejných podmínek navštíví ještě *bratrský* kostel neb oltář: Neposkvrněné Početí P. M., Narození P. M., Zvěstování P. M., Očišťování P. M., na nebevzetí P. M., všech svatých, věrných dušiček, sv. Řehoře (12. března), sv. Josefa, sv. Pia (5. května), sv. Petra a Pavla, sv. evangelisty Jana. Po šest neděl *neb* pátkův před Srdcem Páně. — Mimo některé jiné plnomocné odpustky také si lze získati odpustků římských štací, z nichž jsou tyto plnomocné: na Boží hod vánoční, zelený čtvrtek, Boží hod velikonoční a nanebe vstoupení Páně.

b) Odpustky *neplnomocné* římských štací, jichž si lze získati mimo obyčejné podmínky návštěvou bratrského kostela:

30 let a 30 čtyřicetidenní na sv. Štěpána, sv. Jana evangelisty, mláďatek, na nový rok, na tři krále, na neděli devítník, na 1. a 2. neděli po devítníku, na velký pátek, na bílou sobotu, každý den oktávy velikonoční, na sv.

Marka, každý křížový den, na hod Boží svatodušní, na každý den oktávy svatodušní.

25 let a 25 čtyřicetidenní na květnou neděli.

15 let a 15 čtyřicetidenní na 3. neděli adventní, na štědrý večer, při mši sv. o jitřní, při mši sv. na usvitě, na popeleční středu a 4. neděli v postě.

10 let a 10 čtyřicetidenní na 1., 2. a 4. neděli adventní, na každý den v postě (vyjma již jmenované), ve svatvečer svatodušní, na každý suchý den (vyjma již jmenované suché dny v oktávě svatodušní).

Kromě těchto odpustkův mohou věřící ještě jiných menších si získati, mohou na způsob přímluvy všecky získané odpustky duším v očistci přivlastniti a podíl míti na přislíbeních, jež Spasitel prostřednictvím blahosl. Markéty všem ctitelům Svého Srdce učinil.

Tato zvláštní veliká přislíbení zní:

1. Dám jim všecky milosti v jejich stavu potřebné.

2. Dám rodinám jejich pokoj.

3. Ve strastech jejich je potěším.

4. Budu jejich bezpečným útočištěm v životě a zvláště v hodinu smrti.

5. Požehnám všem jejich podnikům.

6. Hříšníci najdou v tomto Srdci pramen a nevyvažitelnou studnici milosrdenství a slitování.

7. Vlažné duše stanou se horlivými.

8. Horlivé duše dosáhnou větší dokonalosti.

9. Požehnám domy, v nichž obraz mého Srdce se chová a uctívá.

10. Kněžím dám milosť, že obměkčí i zatvrzelá srdce.

11. Jména rozšiřovatelův této pobožnosti zapíšu do Srdce Svého, z něhož nikdy nevymizí.

c) Bratrstvo k uctění nejsv. Svátosti oltářní.

V diecési budějovické zavedl je nezapomenutelný biskup Jan Valerián r. 1859 a věřící přijali je s živým účastenstvím. Když pak i pražský kardinál kníže Schwarzenberg r. 1865 podobné bratrstvo zavedl a jemu za účel mimo uctění Velebné Svátosti i podporování chudých kostelův vytkl, osvojilo si bratrstvo budějovické i tento druhý účel a tak učiněn základ, na němž nyní stojí: „Jednota ustavičného klaněni se nejsvětější Svátosti oltářní k podporování chudých chrámův.“

Povinnosti údův jest: jednu hodinu v měsíci k zvláštnímu uctění velebné Svátosti obětovati a měsíčně nejméně jeden krejcar na ozdobu chudých kostelů darovati. Kdož tyto lehké povinnosti svědomitě konají, mohou si za obyčejných podmínek tyto plnomocné odpustky, jež Pius IX. dne 25. června 1858 udělil, získati: Jednou v měsíci, kdy k jednotě přistupují — na den Božího Těla a mezi oktávem — první čtvrtek každého měsíce — jednou za měsíc — na slavnosti Panny Marie — na sv. Jo-

sefa — sv. Petra a Pavla — vše svaté — dušičky — sv. Jana Křtitele — sv. Jana Miláčka a v hodinu smrti.

d) Bratrstvo ustavičného klanění se Duchu svatému,

jež vídeňský arcibiskup Celestýn Ganglbauer dne 19. května 1882 zřídil a sv. Otec Lev XIII. pro rakouské mocnářství dne 1. září 1882 na arcibratrstvo povýšil.

Udové mají za *povinnost* modliti se denně: 7 Sláva Bohu Otci . . . ke cti Ducha sv. a Zdrávas ke cti Panny Marie, neporušené choti Ducha sv. a mohou dosáhnouti plnomocných odpustků: v den přistoupení, v oktávě svatodušní, v oktávě Zvěstování Panny Marie (25. března) a v hodinu smrti.

II. Bratrstva k uctění Panny Marie

dělíme na: a) *růženecká*, b) *škapulířská* a c) *růžná*.

a) *Bratrstva růženecká*:

Z růženeckých bratrstev jsou vůbec známá:

1. Bratrstvo sv. růžence,

zavedené již od sv. Dominika. V listě ze dne 6. října 1520 zmiňuje se sv. Otec Lev X., že bratrstvo růženecké *již dávno* zřízeno jest, že

správa jeho svěřena byla mnichům dominikánům a že papežové Urbam IV. (1261—1264), Sixt IV. (1471—1484) a Innocenc VIII. (1484—1492) mnohými duchovními milostmi je obdařili a uděluje také sám údům téhož bratrstva hojné odpustky. Kliment VII. (1523—1534) rozmnožil je ještě dne 8. května 1534.

I není tedy divu, že bratrstva růženecká — jsouce od Církve sv. tak štědře podporována — velice se rozmnožila. Když dne 7. října 1751 — téhož dne, kdy růženecká bratrstva v Římě slavné průvody konala — Rakušané v námořní bitvě u Lepanta velikého vítězství nad Turky dobyli, zavedl sv. Otec Pius V. (1566—1572) k uctění Panny Marie růženecké slavnost růžencovou, kterouž jeho nástupce Řehoř XIII. (1572—1585) na *první neděli v měsíci říjnu* položil a Kliment XI. (1700—1721) po celém křesťanském světě slaviti rozkázal.

Zřizovati bratrstva růženecká náleží jedině řádu dominikánův, jenž jest strážcem sv. růžence. Kdyby tedy někdo toto bratrstvo zavésti chtěl, musel by — kromě povolení biskupského — zažádati i o povolení dominikánův. Poněvadž v dřívějších dobách této podstatné podmínky všude přísně se nešetřilo a mnohá růženecká bratrstva neplatně zřízena byla, napravil sv. Otec Pius IX. dne 28. ledna 1863 tento nedostatek, vyhlásiv všecka růženecká bratrstva až do tohoto dne zřízená za platně zřízená.

Přijímati do bratrstva růženeckého může

jenom oprávněný kněz. Každý jiný zápis, učiněný od osoby světské aneb snad ženské, jest neplatný. Přistupující úd má *sám osobně* se přihlásiti, jakož nařídil sv. Otec Lev XIII. dne 13. dubna 1878.

Povinností údův jest pomodliti se jednou *za týden* celý patnáctidesátkový růženec. Tuto povinnost může úd vykonati zcela podle svého pohodlí buď najednou anebo po větších či menších částkách, jen když *za týden* patnáctidesátkový růženec se vymodlí. Aby se modlil růženec kleče, není nikde přikázáno.

Růženec má býti od zvláště oprávněného kněze posvěcen. Kdo posvěceného růžence nemá, *nemůže* si získati odpustky.

Údové mohou si získati přečetné odpustky a sice: 1. všecky odpustky vůbec, jež k růženci připojeny jsou a 2. odpustky, jež uděleny jsou bratrstvu zvlášť.

Odpustky růženeckému bratrstvu zvláště udělené, jež za obyčejných podmínek získány aneb duším v očistci přivlastněny býti mohou, jsou především tyto *plnomocné*: V den zápisu anebo v neděli (svátek) po zápisu — každou první neděli v měsíci — na Boží Tělo — o všech slavnostech Panny Marie zvláště, pak o slavnosti růžencové — na dny, na něž připadají tajemství sv. růžence — na dva pátky v postě a v hodinu smrti. Konečně mohou si také údové získati všecky odpustky štací římských a nabývají práva na všecky zásluhy všech tří řádův

sv. Dominika a nesčíslných údův rozšířeného bratrstva růženeckého.

Dny, na něž tajemství sv. růžence připadají, jsou tyto: První tajemství „kteréhož jsi Panno z Ducha sv. počala“ připadá na svátek Zvěstování Panny Marie (25. března), 2. Navštívení P. M., 3. Hod Boží vánoční, 4. Očišťování P. M., 5. neděle po sv. Třech Králích, 6. Zelený čtvrtek, 7. Velký pátek, 8. Památka trnové koruny, 9. Nalezení sv. kříže (3. května), 10. Povýšení sv. kříže (14. září), 11. Hod Boží velikonoční, 12. Nanebevstoupení Páně, 13. Hod Boží svatodušní, 14. Nanebevzetí P. M. a 15. Všech Svatých.

Na růženeckém oltáři má býti obraz, jenž představuje Pannu Marii, jak sv. Dominiku růženec podává aneb aspoň obraz, na němž okolo Panny Marie patnáct desátkův růženeckých vyobrazeno se nalézá. Takový oltář jest pro každého kněze, jenž jest údem růženeckého bratrstva, privilegovaným.

2. Bratrstvo živého růžence

nazývá se jednota nejméně 15 osob, jež vespolek se zavázaly, že každá jeden a sice vždy jiný desátek se pomodlí. Tím způsobem pomodlí se všech 15 osob dohromady každodenně celý růženec. Jeden desátek nazývá se „růže“ a celá jednota „živý růženec.“

Bratrstvo toto zavedla r. 1826 slečna Paulína Jaricot, zakladatelkyně spolku missií v Lyoně

ve Francouzích. Rozšířilo se velmi rychle a dosáhlo církevního potvrzení dne 27. ledna a 4. února 1832 od sv. Otce Řehoře XVI., kterýž je i velkými odpustky obdařil.

I toto bratrstvo může kromě povolení biskupského *zřízeno* býti jenom s vědomím řádu Dominikánův, tak rozhodl sv. Otec Pius IX. dne 17. srpna 1877.

Povinnosti údův jest, každý den — po celý měsíc — jedno tajemství ze sv. růžence se modliti a o něm kratičce rozjímati. Komu první tajemství: „Kterého jsi, Panno, z Ducha sv. počala“ připadlo, modlívá se z ochoty také začátek sv. růžence t. j. Věřím v Boha, Otčenáš, 3 Zdrávasy a Sláva Bohu.

Tajemství rozdělují se mezi údy losem. Toto losování řídí představený růže. Losují údové v jedné růži, když se dohromady sešli. Nemohou-li se údové sejíti, vylosují se tajemství *za přítomnosti aspoň dvou členů* a pošlou se nepřítomným. Losování se má odbyti nejdéle do 15. každého měsíce. Obyčejně se koná první neděli nebo svátek v měsíci.

Ředitel bratrstva živého růžence má právo dovoliti, aby údové, kterým již jednou tajemství losem připadlo, podruhé již nelosovali, nýbrž každý měsíc k následujícímu tajemství postupovali.

Kdo by po uplynutí měsíce ani v následujících 15 dnech tajemství si nezaměnil, nemůže si již získati odpustkův.

Totéž platí i o údu, jenž by bez důležité příčině *častěji* opomíjel uložený desátek se

modliti. Jestliže některý úd své tajemství se nemodlí, neztrácejí ostatní údové nárokův na odpustky bratrstvu udělené, jen když sami své povinnosti zadost činí. Zemřel-li nějaký spolúud, má co nejdříve nahražen býti novým a sice nejdéle za měsíc (1. listop. 1835). Odpustky tomuto bratrstvu udělené jsou mnohé a mohou za obyčejných podmínek i duším v očistci přivlastněny býti. Důležitější z nich jsou tyto plnomocné: První svátek (neděli) po zápisu, o všech slavnostech Páně a Panny Marie, každou *třetí* neděli v měsíci, na sv. Petra a Pavla a na den Všech Svatých.

b) Bratrstva škapulířská.

Ze *škapulířských* bratrstev jsou zase nejznámější tato:

1. Bratrstvo nejsvětější Trojice s bílým škapulířem.

Ze všech škapulířů jest nejstarší bílý, jehož původcem jest sv. Jan z Mathy. Narozen r. 1153 z rodičů šlechtických, studoval v Paříži, kdež dosáhl i hodnosti doktora písem sv. Pro svou velikou učenosť a znamenité ctnosti byl r. 1198 na kněze posvěcen. Když první mši sv. sloužil, zjevil se mu anděl, oblečený v bílé roucho ozdobené dvojbarevným (červeným a modrým) křížem, a vztahoval ruce své nad hlavami dvou zajatců, z nichž jeden byl křesťan a druhý černoch. Z tohoto zjevení poznal sv. novosvěcenec, že prozřetelnosť Boží jej povolala, aby vykupoval zajaté z rukou nevěřících. Aby na toto

důležité poslání se připravil, odebral se na poušť, kdež se sešel se sv. Felixem z královského rodu Valois. Když byl s ním po tři léta na modlitbách trval a v rozličných ctnostech se zdokonalil, odebral se do Říma k sv. Otci Innocenci III., jenž úmysl jeho schváliv, pravidla pro nový řád potvrdil. Řád ten dostal jméno: „řád nejsvětější Trojice k vykupování zajatých.“ Udové jeho nazývali se krátce: Trinitáři (od lat. Trinitas = Trojice) anebo i Mathurini podle svého prvního kostela v Paříži, jenž byl sv. Mathurinovi zasvěcen. Jejich přičiněním bylo poprvé r. 1200 dvě stě zajatých z hanebného otroctví v Africe vysvobozeno.

Obětavý tento řád šířil se s velikou rychlostí a papežové nadali jej velikými milostmi. Těšil se takové oblibě, že i ženy do něho vstupovaly, zvláštní *druhý* řád tvoříce.

Aby i ti, kdož ani do prvního ani do druhého řádu vstoupiti nemohli, podíl na dobrých skutcích obou řádů míti a četných odpustkův účastnými se státi mohli, založen byl *třetí řád* pro osoby světské, z něhož konečně povstalo „bratrstvo nejsv. Trojice s bílým škapulířem.“

Za našich dob jest sice moc Turka a jiných pohanů zlomena — ale přece až podnes jest ještě mnoho křesťanů mezi pohany, kteříž útěchy sv. náboženství postrádajíce, v nebezpečí se nalézají, že by mohli od pravé víry odpadnouti. K nim posýlá Církev sv. kněze — missionáře, kteří je ve sv. víře vyučují, sv. svátostmi jim přisluhují a z otroctví ďábla je vy-

svobozují. Tyto missionáře podle svých sil nejen modlitbou ale i hmotnými příspěvky podporovati a zároveň i sebe sama z otroctví hříchův osvobozovati, jest až podnes povinností každého a proto až podnes jest bratrstvo toto velmi důležité.

Kdo k tomuto bratrstvu přistoupiti chce, má přijmouti od kněze k tomu zvláště oprávněného bílý škapulíř a jej na krku — ne v kapse a pod. — nositi. Aby mohl četných odpustkův a duchovních milostí s tímto bratrstvem spojených dojíti, má naplniti všecky k získání odpustků potřebné podmínky, jež jsou obyčejně: skroušená zpověď a sv. přijímání, modlitba na úmysl sv. Otce a návštěva trinitářského kostela. Kde takový kostel není, postačí navštíviti kostel farní.

Odpustky tomuto bratrstvu udělené jsou přečetné a mohou na způsob přímluvy i duším v očistci přivlastněny býti. Mezi nimi jsou tyto plnomocné:

V den přístupu do bratrstva — v den obláčky — v hodinu smrti — na slavnosť nejsv. Trojice — Očišťování Panny Marie — Narození Panny Marie — druhou neděli říjnovou — popeleční středu — druhý svátek sv. Anežky (28. ledna) — na den nejsv. Vykupitele (23. října) — sv. mučenice Kateřiny (25. listopadu) a na tyto svátky světců z řádu Trinitářů: Jana z Mathy (8. února) — sv. Jana (14. února) — sv. Michaela (5. července) — sv. Felixe z Valois (20. listopadu) a odpustky štací římských.

2. Bratrstvo Panny Marie karmélské s tmavohnědým škapulířem.

Slavné toto bratrstvo obdrželo své jméno podle hory „Karmél“ ve sv. zemi nedaleko Nazareta. Pohoří karmélské má v objemu asi 8 mil a nejvyšší jeho vrchol dosahuje výše 370 *m*. Jest útvaru vápencového a tvoří — zvláště na západní straně — množství jeskyň, jež výborně se hodí za útulek pronásledovaným, jakož i těm, kdož opustivše svět, Bohu samému sloužiti se odhodlali. Jedna z těchto jeskyň jest 6 *m* dlouhá, $4^1/_2$ *m* široká a něco přes 2 *m* vysoká a vypravuje se, že slavný prorok Eliáš před 900 lety před Kristem Pánem v ní se zdržoval a i jeho nástupcové že do ní častěji se uchylovali.

Hora Karmél byla posvátnou nejen židům ale i pohanům a jest až posud posvátnou také křesťanům.

Na hoře Karmél shromáždil Eliáš na rozkaz Hospodinův veškeren lid israelský i proroky Baalovy a vytýkaje lidu nevěru, přinesl oběť, kterou oheň s nebe ztrávil. (3. Král. 18.) Na hoře Karmél modlil se Eliáš za vydatný déšť a řekl služebníku svému: „Vstup a pohleď proti moři!“ Kterýžto když po sedmé šel — „aj obláček malý jako šlépěje člověka vystupoval z moře.“ Před vystavěním chramu v Jerusalémě stával již na této hoře oltář zasvěcený pravému Bohu, jež později modláři zbo-

řili. Pro všecky tyto události musela býti ovšem hora Karmél židům posvátnou.

Poněvadž na horu Karmél oheň s nebe spadl a oběť Eliášovu ztrávil, pokládali ji i pohané za sídlo Boha.

Proč však i křesťanům hora Karmél jest posvátná a zvláště úctě Panenky Marie zasvěcena, vypravují církevní hodinky asi těmito slovy ke dni 16. července:

Když apoštolové o letnicích Ducha sv. přijali a vzývajíce nejsvětější jméno Ježíš veliké divy konali — přijali, jakož zbožná pověsť praví, velmi mnozí muži, kteří příklad sv. proroků Eliáše a Elisea následovali a kázaním Jana Křtitele na příchod Kristův připraveni byli, víru ve sv. evangelium a začali se zvláštní láskou nejblahoslavenější Pannu tak ctiti, že první mezi všemi na onom místě hory Karmél, kde kdysi Eliáš vystupující oblak, *jenž blahoslavenou Pannu vyznamenával*, spatřil, této nejčistší Panně kapli vystavěli. Do této kaple scházeli se každodenně a uctívali nejblahoslavenější Pannu nábožnými modlitbami a zpěvy. Proto nazývali se všeobecně: „bratři blahoslavené Marie na hoře Karmél.“

Podlé této zbožné, samou Církví sv. potvrzené pověsti, ctili již mnozí nábožní muži blahoslavenou Pannu, když ještě na světě žila a vystavěli jí už tehdáž na počesť kapli a sice na hoře Karmél na témž místě, odkudž Eliáš

vystupující obláček spatřil, poněvadž tento obláček Pannu Marii předobrazoval.

Že oblak byl viditelným znamením neviditelného *Boha* a že *Bůh* v oblaku častěji se skrýval, jest dostatečně z písem sv. známo.

Ve způsobu sloupu *oblakového* vyvedl Hospodin Bůh židy z Egypta. Když vstoupil Mojžíš na horu (Sinai), přikryl *oblak* horu a přebývala sláva Hospodinova nad Sinai, kryjící ji *oblakem* za šest dní. Když pak Mojžíš do stánku úmluvy vcházel, stupoval sloup *oblaku* a stával u dveří a mluvil s Mojžíšem, ani viděli všickni, že sloup oblakový stál u dveří stánku. A když Šalomoun dostavěl velkolepý chrám, „naplněn jest dům Boží *oblakem* a nemohli kněži ostáti a posluhovati pro mrákotu, nebo byla naplnila sláva Hospodinova dům Boží.“ I v N. Z. slyšán byl hlas z *oblaku* řkoucí: Tento jest Syn *můj* milý! . . . A když tento Syn Boží vstupoval do nebe a sv. apoštolové toužebně za Ním hleděli — *oblak vzal Jej s oči jejich.* Jestiť tedy písmem sv. zjištěno, že Bůh slávu svou častěji oblakem zahaloval a podobně také jest zjištěno, že Bůh, chtěje hříšné lidstvo vykoupiti, v těle panenském člověkem se stal a slávu svou tělem Panny Marie zahalil. Vším právem pravil tedy Isaiáš, touže po Vykupiteli: „Rosu dejte nebesa a *oblaka* dštěte Spravedlivého“ a na jiném místě: „Aj Hospodin vstoupí na *oblaku lehkém* a vejde do Egypta a pohnou se modly egyptské před tváří jeho.“ Poslední

tato slova vykládají sv. Otcové všeobecně o vtělení Páně. Tak učí sv. Ambrož, že slovem Egypt má rozuměti se tento svět, na nějž Bůh skrze Pannu přišel. Prorok nazval Marii „*oblak*,“ poněvadž pravého Boha pod srdcem nosíc, tělem svým jej zahalovala; nazval ji „oblak *lehký*,“ poněvadž obcováním manželským obtížena nebyla. A opravdu nemůže býti krásnější obraz pro Pannu Marii zvolen, než jaký poskytuje oblak lehký na jasně modrém nebi v záři slunce. *Obláček* takový jest vždy jasný a čistý, ale neskonale jasnější svými ctnostmi jest přečistá Panna, která žádným ani dědičným ani osobným hříchem poskvrněna nebyla. — Avšak kdyby nikdy žádný „lehký oblak“ nebyl před obrazem Panny Marie, byl jím dojista *obláček*, jejž Eliáš na hoře Karmél vystupovati viděl, v míře nejvyšší.

Za oněch dob nadešel již čtvrtý rok a posud ještě žádný déšť vyprahlou zem nesvlažil: všude byla veliká bída a nouze a od nikud nekynula pomoc ano ani nejmenší naděje. S jakou radostí musel asi Eliáš uvítati — obláček, jenž konečně přinášel vydatný déšť!

Od té doby, co první rodičové v ráji zhřešili, nadešel již čtvrtý tisíc roků: duševní bída a nouze byly hrozny a od nikud nekynula pomoc ano ani nejmenší naděje. Konečně narodila se Panna, jež měla světu dáti ode všech toužebně očekávaného Spasitele. S jakou radostí musili asi všickni věrní uvítati onu od proroků

předpověděnou Pannu, kteráž počíti a porodíti měla Emanuele!

I není tedy divu, že hora, s níž kdysi Eliáš vystupující obláček spatřil, jenž úrodným deštěm zemi vypráhlou svlažil, i křesťanům posvátnou se stala a že na ní hned v prvotních dobách vystavěli kapli ke cti neporušené Panny, kteráž dala světu Spasitele. O tři sta let později vystavěla císařovna Heléna na této hoře nádherný chrám. Do těchto svatyň scházeli se poustevníci, kteří světu výhost davše, v jeskyních karmélských bohabojný život vedli.

Vlastní řeholní život na Karmélu zavedl však sv. Bertold, syn francouzského hraběte z Limoges, jenž pod Bohumírem z Bouillonu první křížové výpravy do sv. země se súčastnil. Ocitnuv se v Antiochii v nebezpečí života, zaslíbil se klášternímu životu a slib svůj také splnil. Vystavěl r. 1156 na hoře Karmél stany pro sebe i své druhy a stal se jejich duchovním vůdcem. Jerusalémský patriarcha sv. Albert předepsal jim 1209 přísnou řeholi, kteráž jim zapovídá všecken majetek, požívání masa, společný byt atd., kterouž papež Honorius III. r. 1224 potvrdil. Údové tohoto řádu nazývají se *karmeláné* a roztřiďují se také na tři řády. K *prvnímu řádu* patří mniši, *druhý řád* tvoří řeholnice a *třetí řád* jest pro světské osoby. K třetímu řádu pojí se „bratrstvo Panny Marie karmélské s tmavohnědým škapulířem.“

Tento škapulíř dostali karmeláné teprve

až od šestého generála svého, jenž se nazýval Šimon Štok (1245—1265). Narozen r. 1164 ze šlechtických rodičů v Anglicku, zamiloval si velice samotu. Ve 12 letech odebral se do lesa, kdež po příkladu sv. Jana Křtitele tuhý život vedl. Vstoupiv r. 1196 ke karmelánům, putoval do sv. země, kdež na Karmélu po 6 let o samotě žil. Na rozkaz svých představených navrátil se do Anglicka, kdež r. 1245 za generála řádu zvolen byl.

Dne 16. července 1251 zjevila se mu v městě Cambridge Panna Maria, obklopena zástupem andělův a podávajíc mu škapulíř barvy hnědé, pravila: „Přijmi, milý synu, tento škapulíř svého řádu, kterýž jest znamením mého bratrstva a milostí pro tebe a všecky karmelány, *v němž nikdo, kdo zbožně umírá, věčného ohně neutrpí.*“ Avšak blahoslavená Panna Maria nevyznamenala — jakož církevní hodinky svědčí — tento sobě milý řád jenom na tomto světě, ale i na onom světě, neboť ty údy, kteří předepsaný skrovný půst, nepatrné modlitby a čistotu podle svého stavu zachovávají, v očistci svou mateřskou láskou těší a je co nejrychleji do nebeské vlasti uvádí.

Totéž dosvědčuje sv. Otec Jan XXII. v listině vydané dne 3. března 1322, v níž praví, že i jemu Panna Maria se zjevila a o údech řádu a bratrstva karmelánského takto oznámila: „Ode dne, kdy z tohoto světa odejdou a do očistce se dostanou, já Matka v sobotu po jejich

smrti sestoupím a všecky, jež v očistci naleznu, vysvobodím a na svatý vrch života věčného uvedu.“ Podle tohoto daného přislíbení, že Matka Boží údům tohoto bratrstva obzvláště v sobotu z muk očistcových pomáhati bude, známa jest tato papežská listina všeobecně pod jménem „sabbatina“, t. j. „sobotní“

Listina tato byla již z mnohých stran přísně posuzována, ale na konec vždy a opět od papežův stvrzována. Sv. Otec Pavel V. (1605—1621) vyjádřil se zřejmě dne 15. února 1613, že věřící mohou doufati, že Panna Maria oněm údům bratrstva karmélského — kteří k její úctě škapulíř nosili, čistotu podle svého stavu zachovávali, malé hodinky k její úctě se modlili, anebo — když se je modliti nemohli — církevní půst zachovávali, ve středu od masitých pokrmův se zdržujíce — pomoc svou zvláště v sobotu po jich smrti poskytne. Učeností svou proslulý papež Benedikt XIV. dokázal pravdivosť oné listiny jakož i onoho zjevení a dovolil karmelánům, aby tak zvanou sobotní výsadu veřejně hlásati mohli. O pravdivosti onoho zjevení svědčí konečně nejlépe bratrstvo karmélské samo, jež po více než 600 let trvá, jež dvacet a dva papežové potvrdili a nesčíslní učenci podporovali, opírajíce se o zázraky, jimiž Bůh sám tuto pobožnosť ozdobil. Vším právem mohl tedy sv. Otec Benedikt XIV. říci, že každý, kdo se odvažuje škapulířskou pobožnosť za neodůvodněnou považovati anebo s ní spojené milosti a

výsady popírati, ve své pýše náboženstvím pohrdá.

S posvěceným škapulířem karmélským spojeny jsou milosti duchovní trojího druhu:*)

1. Kdo jej pobožně nosí, těší se zvláštní ochraně Panny Marie a proto má každého hříchu pečlivě se chrániti. 2. Může míti oprávněnou naději, že mu Rodička Boží šťastnou hodinku smrti vyprosí. 3. Největší však milosť — sobotní privilegium — záleží v tom, že „věčného ohně neutrpí a že jej mocná Panna co nejdříve (následující sobotu po úmrtí) z ohně očistcového vysvobodí.“ Kdo této poslední výsady účastným státi se chce, má nejen škapulíř nositi — zvláště v hodinu smrti — ale i čistotu podle svého stavu zachovávati a denně malé hodinky ke cti Panny Marie se modliti. Kdož povoláním svým k církevním hodinkám vůbec jsou zavázáni, naplňuj již říkáním těchto hodinek předepsanou povinnosť. Kdož čísti neumějí, mají mimo obyčejné církevní posty — ve středu a sobotu od masitých pokrmův se zdržovati. Kdo ani postiti se nemohou, mají svého zpovědníka požádati za uložení nějakého jiného dobrého skutku.

Kdo by církevní hodinky obmeškával anebo hrubého hříchu proti čistotě se dopustil, může vždy ještě sobotního privilegia účastným se

---

*) Protego nunc, in morte juvo, post funera salvo,

státi, jen když s Bohem upřímně se smíří a potřebné podmínky zase dále vykonává.

Odpustky tomuto bratrstvu udělené jsou velmi četné. Lze si je za obyčejných podmínek získati aneb je duším v očistci přivlastniti.

Plnomocné jsou: v den ohlášky — na svátek Panny Marie karmélské (16. července) aneb v neděli po tomto svátku — o slavnostech Panny Marie vůbec — na svátek sv. Josefa, sv. Šimona Štoka (16. května) — Magdaleny z Pazzi (25. května) — sv. Anny (26. července) — sv. Terezie (15. října) — sv. Jana z Kříže (24. listopadu) — na všecky středy celého roku a v hodinu smrti. Konečně odpustky štací římských, k jichž získání zapotřebí jest návštěvy kostela karmelánův aneb, kde takové kostely nejsou — kostela farního, kteroužto úlevu učinil Pius IX. dne 15. června 1855. Že by bylo povinností, modliti se denně 14 Otčenášů a Zdrávasů aspoň každou středu, nepřikazuje se nikde.

3. Bratrstvo sedmibolestné Panny Marie s černým škapulířem.

Na slavný den Narození Panny Marie r. 1233 vystěhovalo se sedm bohatých a vznešených mužů z Florencie, když byli všecken svůj majetek chudým rozdali, a usadili se za městem v bídné chatrči. Vytkli si za úkol uctívati bolestnou Rodičku Boží a úctu její mezi věřícími rozšiřovati. Sv. Otec Alexandr IV. (1254—1261)

předepsal jim r. 1255 řeholi sv. Augustina. Nosili černý oděv s černým škapulířem a nazývali se „služebníci Panny Marie“ čili po latinsku „servi BVM.“, odkudž povstalo jich obecné jméno „servité.“

Aby úctu k bolestné Panně Marii mezi věřícími s tím větším prospěchem rozšířili, rozdávali mezi ně černé škapulíře a tak položili základ k tomuto bratrstvu. Zároveň složili a šířili růžencovou pobožnost k bolestné Matce.

Tomuto bratrstvu, jež zřizovati a do něhož údy přijímati mají právo servité, udělili papežové Pavel V., Innocenc XI. a Klement XIII. četné odpustky, z nichž jsou tyto plnomocné: V den přijmutí škapulíře — na svátek 7 bolestí Panny Marie (pátek před květnou nedělí anebo třetí neděli v září) — v hodinu smrti — každou třetí neděli v měsíci a na svátky řádové: sv zakladatelů (11. února) — Juliany z Falconieri (19. června) a sv. Filipa Beniti (23. srpna). Odpustky ty získati si lze za obyčejných podmínek. Kde není kostel servitův aneb kaple bratrská, má místo návštěvy zpovědník uložiti nějaký jiný dobrý skutek. — Povinností zvláštních údové nemají.

Ve všech kostelích servitů jest oltář bolestné Matky pro všecky věrné zemřelé navždy privilegován.

4. Bratrstvo neposkvrněného Početí Panny Marie s jasněmodrým škapulířem.

Škapulíř tento zavedla blahoslavená Voršila Benincasa, zakladatelkyně řádu Theatinek v Neapoli, jejíž podivuhodné ctnosti Pius VI. dne 7. srpna 1793 za hrdinské vyhlásil. R. 1617 viděla na den hromnic u vytržení blahoslavenou Pannu v bílém šatu, přes nějž jasně modré roucho splývalo. Božský Syn, jejž chovala Panna Maria na rukou, vyzval ji, aby ke cti neposkvrněné Jeho Matky založila řád, v němž by 33 panen v jasně modré roucho oblečených Matku Boží uctívalo a přislíbil všem, kdož by si tento způsob života oblíbily, veliké milosti a duchovní výhody.

Avšak zbožná panna jala úpěnlivě se prositi, aby i ti, kdož ve světě zůstati musí, těchto milostí mohli se súčastniti, jen když Rodičku Boží uctívají a jasně modré roucho nosí. Prosba její byla vyslyšána a jasně modrý škapulíř, jehož užívání Klement X. a Klement XI. schválili a odpustky obdařili, kteréž jich nástupci ještě rozmnožili, došel veliké obliby.

Z přečetných odpustků jsou tyto plnomocné: V den přijmutí svěceného škapulíře — první neděli v měsíci — na soboty postní — na všecky slavnosti Páně a Panny Marie — o čelnějších svátcích, jež slaví řád Theatinův a v hodinu smrti. Avšak nejdůležitější odpustky, jež sv. Otec Pius IX. dne 14. dubna 1856 udělil, jsou zajisté tyto: *Kolikrátkoliv* úd ke cti nejsv. Trojice a ke cti

neposkvrněného Početí Panny Marie šest Otčenášův a Zdrávasů se pomodlí, může *pokaždé* — kteréhokoliv dne, na kterémkoliv místě, aniž by sv. svátosti přijal a nějakou jinou pobožnosť konal — získati si všech plnomocných i neplnomocných odpustků, jež papežové udělili těm, kdo osobně navštíví sedm kostelů v Římě, kostel Panny Marie v Assisi (porciunkula), Jerusalém a kostel sv. Jakuba v Kompostelle.

Aby kdo těchto velikých odpustkův a duchovních milostí dosáhnouti mohl, musí přijmouti jasně modrý škapulíř od kněze z řádu Theatinův aneb od jiného oprávněného kněze a křesťansky zbožně živ býti.

Skapulíř červený není odznakem žádného samostatného bratrstva. Má svůj původ v řeholi, kterouž založil sv. Vincenc z Paula (1576—1660) a jejíž účel jest venkovskému lidu kázati a sv. svátostmi přisluhovati čili úřad missionářský konati. Proto nazývá se také řehole missií a červený škapulíř: škapulíř missionářský. Tito missionáři nazývají se také ještě: Lazaristé, poněvadž obdrželi v Paříži — ještě za živobytí svého sv. zakladatele — dům sv. Lazara, v němž se usadili.

Sv. Otec Pius IX. schválil dne 25. června 1847 i tuto pobožnosť škapulířskou a dovolil kněžím kongregace missií světiti a rozdávati červené škapulíře. V budějovické diecési měl toto právo Dr. Martin Říha, professor biskupského semináře (nynější biskup).

Plnomocné odpustky s červeným škapulířem spojené, *kteréž ale v očistci přivlastněny býti nemohou*, platí v den obláčky, na všecky pátky (anebo neděle) celého roku a v hodině smrti všem, kdož kromě obyčejných podmínek aspoň krátce bolestné utrpení Páně si rozjímají.

c) *Bratrstva různá*:

1. Bratrstvo Naší Paní nejsvětějšího Srdce

založené v Issoudun ve Francouzsku od *missionářů nejsv. Srdce Ježíšova*, dne 29. ledna 1864 církevně schválené a po našich vlastech rozšířené má za účel, abychom na přímluvu Panenky Marie v duchovních i tělesných potřebách vyslyšení došli. Svátek Naší Paní Nejsv. Srdce slaví se dne 31. května. Údové modlí se každý den ráno a večer: „Naše Paní Nejsv. Srdce, oroduj za nás!“

2, Bratrstvo Panny Marie potěšení.

Již sv. Augustin a jeho sv. matka Monika nosili z úcty k Panně Marii tmavé roucho podvázané koženým pasem, v jakém obyčejně Panna Maria se vyobrazuje. Člen řádu augustiánského sv. Mikuláš z Tolentina († 10. září 1246) rozšířil tak velice pobožnost „marianského pasu“, že založeno bylo i zvláštní bratrstvo, jež papež Eugen IV. (1431—1447) r. 1446 mnohými odpustky obdařil. R. 1469 zavedl zbožný muž

Martin z Vercelli bratrstvo „Panny Marie Potěšení zarmoucených“. Obě tato bratrstva spojena byla r. 1570 v jedno, jemuž bylo dáno jméno: „Bratrstvo Panny Marie potěšení“. Dne 15. června 1575 potvrdil Řehoř XIII. toto sloučení a povýšiv spojené bratrstvo na arcibratrstvo, udělil mu tak mnoho odpustků, že až obdiv budí. Pro množství odpustkův může se právem tvrditi, že toto bratrstvo jest ze všech nejprvnější.

3. Bratrstvo neposkvrněného Početí Panny Marie

zřízené v poutním kostele u sv. Kamene a potvrzené *již* dne 19. května 1665 od sv. Otce Alexandra VII. Pius IX. ustanovil pro ně dne 16. března 1869 tyto odpustky: *plnomocné* v den zápisu, na slavnost aneb v oktávě neposkvrněného Početí a v hodince smrti — *neplnomocné* 7 let a 7 čtyřicetidenní na 4 říjnové neděle a 60 dnův skoro na každý dobrý skutek. Údové modlí se denně Zdrávas s připojenou prosbou: „Ó, Maria bez poskvrny hříchu počatá — oroduj za nás!“

4. Zbožná Jednota Marie, matky dobré rady*).

Zbožný řád sv. Augustina ctí nejblahoslav. Pannu hlavně pod jménem „Matky dobré rady,“

*) Srv. „Maria, matka dobré rady“, od P. Bert. Hejhala v Praze 1884.

jejíž světoznámý obraz v městečku Genazzáně (vyslov Ženazáno) asi 6 mil jihovýchodně od Říma vzdáleném opatruje. Obraz tento mistrně provedený pochází dle úsudku znalců asi ze 13. století a nalézal se původně na zdi kostelíčka marianského ve Skadru (Skutari), hlavním městě albánském, kdež pod jménem Panny Marie „dobré služby“ velice ctěn byl. Když pak katolické Albánsko řeckým rozkolem se poskvrnilo a konečně do turecké poroby upadlo, zahalil — jak zbožná Církví sv. stvrzená pověsť vypravuje — bělounký mráček milostný obraz Rodičky skaderské, tenká obmítka pod ním se odloupla, do výše se vznesla a — zmizela. Na den sv. Marka — 25. dubna 1467 — spatřen byl tento mráček v Genazzaně, an níže a níže se vznášel až na hrubé, posud neovrhnuté kapli sv. Blažeje se usadil. Když pak zmizel, zůstal na zdi krásný obraz Matky Boží s děťátkem, v němž poznán obraz Panny Marie Skaderské. Pověsť o tomto neobyčejném objevení se obrazu jakož i přečetné zázraky, jež před ním na přímluvu Panny Marie se udály, byly příčinou, že milostný ten obraz velice proslul, „Sv. Maria zázračná“ — a i „Madona nebeská“ nazýván byl, až konečně pod jménem: „Matka dobré rady“ světové slávy došel. Úctu k této Matce rady šířili po všecky ty věky — i v Čechách — řeholníci svatého Augustína a založili k témuž cíli i zvláštní bratrstvo. Oboje odporučil co nejvřeleji sv. Otec Lev XIII dne 26. dubna

1883., svoliv, aby česká provincie svátek Panny Marie dobré rady vždy dne 15. května světiti mohla.

Kdo se chce státi údem „Zbožné Jednoty Marie, Matky dobré rady“ má se ohlásiti u některého oprávněného kněze — nejlépe z řádu sv. Augustina aneb Tovaryšstva Ježíšova. Zavazuje se modliti denně třikrát Zdrávas Maria a buď sám sloužiti aneb — není-li knězem — dáti každoročně jednu mši sv. sloužiti u kteréhokoliv oltáře, jenž pro tento případ privilegovaným se stává. Nebylo-li by mu to však možno, má sv. svátosti hodně přijmouti a některý dobrý skutek vykonati. Konečně má buď při sobě nositi aneb ve svém bytu míti obraz Matky dobré rady a její úctu šířiti.

K těmto nepatrným povinnostem připojeny jsou tyto *plnomocné* — dne 25. června 1875 *stvrzené odpustky*, jichž si člen za obyčejných podmínek získati může: v den zápisu (aneb v neděli či svátek následující) a v hodinu smrti — téhož dne, když buď sám mši sv. slouží aneb sloužiti dává, jež může přivlastniti: *zemřelým spoluúdům* — na slavnosti Panny Marie, o 4 libovolných sobotách a 15. května, když vykonal aspoň soukromě buď nějakou devítidenní aneb třídenní pobožnosť marianskou. Poslední tyto odpustky mohou býti přivlastněny i *duším v očistci*.

5. Bratrstvo Panny Marie na nebe vzaté

založené dne 28. prosince 1840 od Redemptoristů v římském kostele Sv. Maria v Monterone, jež duším v očistci zbožnými skutky pomáhá. Proto konají údové své nábožné skutky na úmysl, aby milosrdný Bůh na přímluvu Panenky Marie a všech svatých duše z muk očistcových brzo vysvoboditi ráčil a slouží buď sami anebo dávají na týž úmysl každoročně sloužiti mši sv. Kdo by tak učiniti nemohli, mají přijmouti hodně sv. svátosti a nějaký jiný dobrý skutek (růženec, křížovou cestu a pod.) vykonati. *Plnomocných* odpustků, jež Řehoř XVI. dne 12. ledna 1841 udělil, mohou dosáhnouti za obyčejných podmínek: v den zápisu a hodinu smrti — o vánocích, Zjevení Páně a Božím Tělu — na slavnosti marianské — na sv. Josefa a ve svátek jeho Ochrany (3. ned. po velikonoci) — na svátky sv. Michaela archanděla (8. května a 29. září) — na sv. Petra a Pavla — na dušičky a jednou za měsíc.

6. Bratrstvo Neposkvrněného Srdce Panny Marie.

R. 1668 dovolil sv. Otec Klement IX. (1667 1669), aby směly se konati veřejné pobožnosti ke cti neposkvrněného Srdce Panny Marie a tak zároveň učiněn byl i první krok, aby vě-

řící sestupovali se v bratrstva za tím účelem, aby srdce Panenky Marie tím horlivěji ctili. Takové bratrstvo založil v Římě r. 1753 sám Benedikt XIV. a nadal je velkými odpustky, jež Pius VII. ještě více rozmnožil. Po celém světě známé a také rozšířené jest „*arcibratrstvo nejsvětějšího a neposkvrněného Srdce Panny Marie za obrácení hříšníků,*“ jež zřízeno bylo r. 1836 v Paříži v minoritském kostele Panny Marie, jejž král Ludvík XIII. (1610—1643) na památku rozličných vítězství vystavěl. Řehoř XVI. povýšil je již dne 24. dubna 1838 na arcibratrstvo a udělil mu veliké odpustky. — V Čechách jest velmi chvalně známo a oblíbeno „*bratrstvo neposkvrněného Početí Panny Marie*“ založené dne 8. prosince 1861 na sv. Hoře a četnými odpustky obdařené.

III. Bratrstva k uctění svatých.

a) *Bratrstvo k uctění sv. Josefa* bylo r. 1860 ve farním kostele sv. Rocha v Římě založeno, dne 14. března 1862 od Pia IX. potvrzeno a již dne 23. září t. r. na arcibratrstvo povýšeno. Údům se radí, aby sebe i svou rodinu sv. Josefovi odporučovali, na jeho 7 bolestí a radostí zbožně si vzpomínali, častěji sv. svátosti přijímali, denně 7kráte Sláva Otci se modlili, posvěcený pás nosili a čistotu podle svého stavu zachovávali. Jiná bratrstva ku poctě tohoto sv. patriarchy jsou:

„*Přítel nejsvětějšího Srdce Ježíšova.*“ založené v Římě v kostele Naší Paní nejsv. Srdce Ježíšova dne 11 května 1886 a

„*Bratrstvo pro neustálé oslavování sv. Josefa,*“ založené v Miláně dne 12. prosince 1854. Do tohoto bratrstva dávají se mnozí Češi, kteří do Rakous na výdělek chodí, zapisovati ve farním kostele Weinhaus u Vídně.

b) *Bratrstvo pásu sv. Františka* založil sv. Otec Sixt V. dne 19. listopadu 1585 v Assisi při kostele, v němž tělo tohoto světce odpočívá a obdařil je mnohými výsadami. Údové uctívají sv. Františka, následujíce jeho ctnosti a zpravujíce se po nejvíce pravidly třetího řádu. Nosí také k jeho poctě posvěcený pás, který, když porušen nebo ztracen byl, jiným neposvěceným nahražují.

c) *Bratrstvo ku potěše v očistci* bylo r. 1841 v chrámě Panny Marie na nebe vzaté v Monterone v Římě zřízeno a dne 10 prosince 1880 v diecési budějovické zavedeno. Vytklo si za účel dušičkám v očistci pomáhati. Proto mají údové kněží každý rok jednu mši sv. za duše v očistci sloužiti; kdož kněží nejsou, mají dáti mši sv. sloužiti. Kdo by pro svou chudobu tak učiniti nemohl, má sv. přijímání nebo křížovou cestu nebo růženec na tento úmysl obětovati. Kromě četných odpustků jsou s bratrstvem tyto výhody spojeny: Každou mši sv., která na bratrském oltáři se slouží, mohou v Pánu zesnulým — ať byli údy bratrstva anebo nebyli —

plnomocné odpustky přivlastněny býti — a údové mají za živa, při smrti a po smrti podíl na všech dobrých skutcích karmelitův, augustiánů, františkánů, kapucínů, trinitářův a redemptoristův.

C) Spolky.

Spolek jest viditelná společnost věřících, kteří si umiňují, že podle stanov mocí duchovní a začasto i světskou schválených na slušném místě občas scházeti se budou, aby sobě a bližnímu v duchovních i tělesných potřebách výdatně pomáhali.

Mezi katolickými spolky a bratrstvy jest nejen podobnost ale i rozdíl.

Rozdíl ten záleží v tom, že bratrstva připojena jsou *k místu posvěcenému* (kostelu neb oltáři), kdežto údové spolku scházejí se na kterémkoliv *slušném* místě (v sakristii, na faře, ve škole, v soukromém domě). Hlavní *účel* bratrstev jest, zvláštními pobožnostmi Boha, Rodičku Boží a svaté uctívati a co možná nejvíce odpustkův si získati; hlavní účel spolků jest však v duchovních i tělesných potřebách na vzájem si pomáhati. Katolické spolky ctí také Boha, Bohorodičku a svaté, ale ctí je jinak než bratrstva. Bratrstva je uctívají *přímo* a proto se scházejí, aby se modlili a pobožnosti konali; spolky však uctívají je *nepřímo* a sice tím, že své zájmy pod *jejich ochranu* poroučejí. A právě proto, že ka-

tolické spolky uctění Boha a svatých jen za *vedlejší účel* považují, konají jen zřídka *zvláštní* pobožnosti anebo je konají jen krátce. Hlavní a nejbližší účel bratrstev jest konání pobožností a získání odpustkův a vedlejší čili vzdálenější účel vzájemná pomoc, kdežto u katolických spolkův jest naopak hlavní účel vzájemná pomoc a vedlejší účel konání pobožností s odpustky. Odtud se vysvětluje, proč katolické spolky jen zřídka kdy společné pobožnosti konají a proč veškerou svou pozornosť hlavně k potřebám společenského života obracejí. Stanovy bratrstev bývají obyčejně jen od *úřadův církevních* potvrzeny, poněvadž společenských potřeb jen mimochodem si všímají — stanovy spolků bývají obyčejně nejen od církevních *ale i od světských* úřadův potvrzeny, poněvadž do společenského života mocně zasahují anebo aspoň zasahovati mají.

Ačkoliv mezi katolickými spolky a bratrstvy podstatný rozdíl jest, jest přece také mezi nimi podstatná podobnosť. I spolky i bratrstva mají svůj stálý domov t. j. určité místo, kdež se členové scházejí, členové obou domáhají se křesťanské dokonalosti, mají své představené, řídí se stanovami, nejsou k jejich zachovávání nijak vázáni a mohou dle libosti vystoupiti. A právě proto, že taková jest podobnosť mezi spolky a bratrstvy, stává se začasto, že je — stotožňujeme. Tak na př. společnosť věřících, kteří si obrali za účel uctívati nejsv. Svátosť a podpo-

rovati chudé chrámy, nazýváme i bratrstvem i spolkem a sice vším právem. Beřeme-li ohled k tomu, že nejsv. Svátosť uctívají, nazýváme je bratrstvem, poněvadž ku poctě této Svátosti se scházejí a pobožnosti konají. Beřeme-li ale ohled k tomu, že podporují chudé chrámy, nazýváme je spolkem nebo jednotou, poněvadž hlavním účelem spolkův a jednot jest — pomoc. Z této velké podobnosti plyne, že mezi spolky a bratrstvy tak těsné a nerozlučitelné spojení jest jako mezi bratrstvy a řády. A nemůže ani jinak býti. Jako v těle lidském ústrojí čivné, rostlinné a nerostné tak těsně k sobě se pojí, že dohromady celek nejkrásnější tvoří: tak také i podivuhodné ústrojí církevní: řády, bratrstva a katolické spolky tvoří dohromady jediný souladný celek prodchnutý duchem Božím.

Poněvadž katolické spolky církevním bratrstvům tak velice podobny jsou, platí podobně o nich — až na nepatrné výminky — také všecko, co o zřízení, trvání, vzrůstu a zanikání bratrstev pověděno bylo.

Jako bratrstva podle cíle dělíme, k němuž bratrské pobožnosti se odnášejí, tak také dělíme i spolky podle cíle, k němuž směřují. Společným cílem všech katolických spolkův jsou společenské — náboženské a občanské — poměry. Základem společnosti lidské jest rodina a vzorem rodiny jest Církev sv. a proto dělíme — pokud toto dělení vůbec možno jest — katolické spolky takto: 1. spolky pro zájmy

Církve sv. — 2. spolky pro zájmy rodiny skutečně katolické a 3. spolky pro zájmy rodiny podle jména katolické.

a) Spolky pro zájmy Církve sv.

vynasnažují se podle svých sil o zachování a rozšíření Církve sv. O *zachování* sv. Církve pracuje *spolek sv. Michaela archanděla* a o její *rozšíření* četné spolky missionářské.

Jakož všeobecně známo jest, nalézá se Církev sv., kterouž Duch sv. řídí a jí všecky Své dary uděluje, zvláště od r. 1849 v poměrech velice stísněných, v nichž zvláště sv. Otec v Římě veliké pokoření snášeti musí.

Aby tohoto sv. Otce, jenž o svůj majetek oloupen jest, podle svých sil modlitbou a hmotnými prostředky vydatně podporovati a Církve sv. proti zjevným i tajným nepřátelům s prospěchem hájiti mohli, sestoupili se zbožní křesťané v bratrstvo, jež velmi chvalně známo jest pod jmenem

Spolek sv. Michaela archanděla.

Údové modlí se denně: Otčenáš, Zdrávas a Věřím v Boha a *přispívají* měsíčně aspoň 1 krejcarem na potřeby církevní. Šlechetné tyto snahy uznal vděčně Pius IX. a udělil dne 9. března 1860 bratrstvu hojné odpustky, jež i na způsob přímluvy duším v očistci přivlastněny býti mohou. Plnomocných odpustků dosáhnouti

lze za obyčejných podmínek: v den zápisu, jednou za měsíc, na sv. Michaela archanděla (29. září), na neposkvrněné Početí Panny Marie a v hodinu smrti.

Ze *spolků missionářských* jsou nejznámější:

a) *Spolek sv. Františka Xav.* dne 3. května 1822 v Lyoně ve Francouzích založený. Slečně Jaricot, kteráž pobožnost živého růžence vypěstila a všecko své veliké jmění na dobré skutky vynaložila, patří přední zásluha o založení tohoto šlechetného spolku, jenž pro rozšíření katolické víry až do nejzazších končin světa nesmírné oběti přinesl. Má své sídlo v Lyoně a Paříži, udržuje spojení se všemi diecésemi a podává v rozličných tiskopisech zprávy o missiích. Hojných odpustků si mohou údové získati, když každodenně: Otčenáš — Zdrávas — Svatý Františku Xaverský, oroduj za nás! se modlí a podle možnosti milodary — obyčejně 2 kr. týdně — na missie spolku věnují.

b) *Leopoldinská nadace* byla roku 1829 ve Vídni ve prospěch missií v Severní Americe založena. Nazývá se tak z úcty k rakouské arcivévodkyni Leopoldině, která dne 11. prosince 1826 jako císařovna brasilská v Americe zemřela. Údové modlí se každodenně: Otče náš — Zdrávas — Sv. Leopolde, oroduj za nás! — a přispívají týdně — podle možnosti — aspoň krejcarem na missie. Kromě v den zápisu a v hodince smrti mohou o dvou hlavních svátcích spolkových (8. prosince a 15. listopadu) a

každý měsíc jednou plnomocných odpustků si získati.

c) *Spolek sv. dětství Ježíšova* od nejd. biskupa z Nancy ve Francouzích roku 1843 založený, má za účel, aby dítky po příkladu Ježíškově v moudrosti a milosti před Bohem i lidmi prospívaly a podle svých slabých sil o obrácení a vychování pohanských dětí se přičinily. — Ku poctě dětství Páně skládá se spolek z 12 členů, jež nazývají se *družina*; dvanáct družin tvoří *poddíl* a dvanáct poddílů *odbor*. Údem spolku může býti každé dítko ode dne sv. křtu až do svého prvního sv. přijímání. V den prvního sv. přijímání přestává býti členem a může zůstati *účastníkem* až do smrti. Pokud jsou dítky ještě nedospělé, mají jejich domácí za ně spolkové povinnosti plniti. Údové a účastníci modlí se denně: „Zdrávas“, po němž přidávají: „Sv. Maria a sv. Josefe, orodujte za nás a za ubohé dítky pohanské“ — a přispívají podle možnosti — obyčejně 2 kr. měsíčně — ku podpoře missií. Na památku, že do spolku přijaty jsou, dostávají dítky obrázek a spolkový penízek. Odpustky k tomuto spolku připojené jsou veliké a výsady zvláště pro kněze znamenité; proto měl by tento blahodárný spolek všudy zřízen býti, což beze všech obtíží učiniti se dá. Zapotřebí jest k tomu pouze 12 členů sebrati a spolek jest — zřízený.

b) Spolky pro zájmy rodiny skutečně katolické.

Z nich jsou nejznámější:

1. *Spolek křesťanských matek* původně v Řezně r. 1868 za tím účelem založený, aby matky, jež na vychování dítek rozhodný vliv mají, dítky své po křesťansku vychovávaly. Schválen, vřele odporučen a hojnými odpustky obdařen byl tento nadějný spolek od sv. Otce Pia IX. V budějovické diecési zavedl jej vysoce zasloužilý biskup Jan Valerián r. 1875 a vymohl u apoštolské Stolice, že spolek ten, jenž na se přijal podobu bratrstva, dne 10. listopadu 1876 na arcibratrstvo povýšen a mnohými odpustky obdařen byl.

Povinnosti údů jsou nepatrné a řídí se hlavně podle potřeb místních a časových, o nichž ve spolkových schůzích se rokuje. Celkem záleží v horlivém konání křesťanských povinností, jež matkám jich důležitý stav ukládá. Plnomocné, pro budějovické arcibratrstvo udělené odpustky jsou tyto: v den přístupu a hodině smrti — na sv. tři Krále — Očišťování Panny Marie — sv. Josefa — na bolestný pátek — sv. Moniky (4. května) — sv. Aloisia (21. června) — sv. Anny — sv. Augustina — 3. neděli v září — sv. Václava — sv. Andělů strážných — sv. Ludmily — všech Svatých — dušiček a Neposkvrněného Početí Panny Marie.

Poněvadž na dobrém vychování dítek jich

časná ano i věčná spása záleží, zasluhuje krásný a včasný spolek tento nejvalnějšího rozšíření.

2. *Spolek křesťanských mužů — panen — jinochů* má za účel, aby údové rodiny zbožně žili, střídmosť a zvláště čistotu podle svého stavu zachovávali. Odpustky spolkům těmto udělil Řehoř XVI. dne 30. května 1843 a sice troje plnomocné (v den zápisu, na hlavní spolkový svátek, v hodině smrti) a neplnomocné 7 let a 7 čtyřicetidenní a 4 větších svátcích od biskupa ustanovených.

3. *Spolek katolických tovaryšů*, jehož zakladatelem jest Adolf Kolping. Tento obdivuhodný muž narodil se dne 8. prosince v Kerpenu blíže Kolína nad Rýnem z rodičů velmi zbožných, ale také chudých, kteří jej — když povyrostl — na obuvnické řemeslo dali. S namáháním učil se v prázdných chvílích latině a vstoupil r. 1837 do katolického gymnasia v Kolíně nad Rýnem. Ukončiv gymnasijní studia vstoupil r. 1841 do semináře a dosáhl dne 13. dubna 1846 důstojnosti kněžské.

Jako učeník a tovaryš měl až dost příležitosti poznati mravní i hmotnou bídu, do které mladší řemeslníci upadají. Proto umínil si, když byl do Elbendorfu za kaplana poslán, těmto mladým lidem zaříditi útulnu a v té vytvořil se první katolický spolek tovaryšů. Když byl r. 1848 do Kolína nad Rýnem za vikaristu povolán, založil i zde podobný spolek a nešetřil ničeho, aby tyto blahodárné spolky i v jiných

městech se zakládaly. Kolping, jehož dílo neocenitelný užitek společnosti lidské již přineslo a bohdá ještě přinese, zemřel po dlouhé a trapné nemoci dne 4. prosince 1865 a pochován jest v Kolíně v chrámu minoritském.

Prospěšnosť tohoto spolku uznává kde kdo a Církev sv. jej podporuje četnými odpustky, jež i duším v očistci přivlastněny býti mohou.

4. *Spolek sv. Vincence.* Dobročinný tento spolek založili okolo r. 1833 studující na vysokých školách v Paříži. Ve svých soukromých schůzích, jimž říkali konference, konávali přednášky o rozličných vědeckých pravdách, ale na konec se přesvědčili, že — co se týče pravd náboženských — mezi sebou velice se různí. Asi osm jinochův, jimž sv. náboženství bylo ještě opravdu svato, sestoupili se v užší spolek, aby víru svou skutky křesťanské lásky utvrzovali. Za patrona svého vyvolili si sv. Vincence z Paula, jenž o chudé nesmrtelné zásluhy si získal.

Činnosť těchto osmi studujících byla z počátku jen nepatrná a jevila se hlavně tím, že chudé navštěvovali, jim svými skrovnými prostředky pomáhali a pravdami sv. náboženství je těšili. Avšak Bůh sám pracím jejich žehnal. Nalezli tolik následovníkův, že již r. 1842 měli tisíc spoluúdův, kteří 29 konferencí tvořili a týdně na dva tisíce chudých rodin navštěvovali a podporovali.

Blahodárný tento spolek šířil se s úžasnou rychlostí po celém světě a podělen byl hojnými odpustky již od Řehoře XVI. a častěji r. 1853, 1854 a 1859 od Pia IX., z nichž mohou údové velmi snadně aspoň tyto plnomocné si získati: v den přistoupení do spolku — jednou za měsíc, jestliže aspoň třikráte spolkových schůzí (odbývají se čtyřikrát za měsíc) se súčastnili — na svátek sv. Vincence z Paula (18. července) anebo v oktávě — na den neposkvrněného Početí Panny Marie — první neděli v postě — druhou neděli po velikonoci — a v hodinu smrti.

Dobrodinci spolku mohou si — jako údové za obyčejných podmínek — získati plnomocné odpustky jednou za měsíc, když nějakou almužnou k účelům spolkovým přispějí.

Chudí od spolku podporovaní mohou taktéž plnomocných odpustkův dosáhnouti na vánoční Boží hod a na sv. Josefa za podmínek obyčejných.

Spolek tento působí i v Čechách utěšeně a zasluhuje právě v našich dobách, kdy otázka chudinská tak palčivou se stala, nejsrdečnějšího odporučení a všestranné podpory.

Zemřelé chudé pochovává uctivě

5. *Spolek sv. Josefa z Arimathie*, jehož údům Pius IX. dne 2. prosince 1864 odpustkův propůjčil.

6. *Spolky tiskové*, z nichž zasluhují všeho uznání: „Dědictví sv. Jana Nepom.," r. 1835

v Praze zřízené a jemu podobné moravské „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje," r. 1850 založené. Vědecké knihy bohoslovné vydává „Dědictví sv. Prokopa" v Praze r. 1861 zřízené. O dobré spisy pro katolickou mládež stará se od r. 1861 „Dědictví Maličkých" v Hradci Králové a spolek „Zlatá kniha" r. 1863 v Písku zaražený. Matkám a dospělé mládeži obojího pohlaví prospívají velice výborné měsíčníky: „Ludmila," „Anežka" a „Václav" v Č. Budějovicích vydávané. „Katolický tiskový spolek" v Praze obral si za účel pojednávati časové otázky a „katolicko-politická jednota pro království České" hájí s dobrým zdarem náboženské a vlastenecké zájmy v zemích svatováclavských. Podle jejího vzoru utvořily se podobné jednoty již na mnohých místech a přispívají vydatně k sesílení katolického i vlasteneckého vědomí.

Všecky tyto spolky jsou zároveň i kvasem, jenž proniká i rodiny dle jména katolické a proto souvisí co nejtěsněji se

c) spolky pro zájmy rodiny jenom dle jména katolické.

Hlavní příčina, že mnohé rodiny svého katolického rázu pozbývají, jest *nepořádné manželstvo.* Hřích činí bídné rodiny. Tato nepořádná manželstva napraviti a je opět na cestu svatosti uvésti, snaží se: *Spolek sv. Františka Regise* dne

13. února 1826 v Paříži založený. Sbírá prostředky, aby lidé v hříšných známostech žijící církevně oddáni a jejich nemanželské dítky za manželské prohlášeny byly. Tento spolek utvořil se na konci r. 1881 také ve Vídni s výsledkem nad očekávání znamenitým; neboť v krátké době se mu podařilo na sta hříšných známostí překaziti a mnohé spokojené rodiny založiti. I tento záslužný spolek podporuje Církev sv. mnohými odpustky.

Odpustky, jež Církev sv. přerozličným spolkům, bratrstvům, řádům, jednotlivým osobám uděluje a jež také k přerozličným věcem a místům připojuje, jsou zajisté velmi mnohé a velmi četné. Uvážíme-li, že všecky tyto odpustky udílejí se z církevního pokladu, jehož strážcem jest nástupce sv. Petra sv. Otec v Římě, dojista nám maně napadnouti musí otázka:

Jakým způsobem uděluje sv. Otec všecky tyto odpustky?

Kromě každodenního zaměstnání spadá na sv. Otce také ještě „péče o všecky církve“ (2 Kor. 11, 28.) po celém světě rozšířené. Aby toto nesmírné břímě unesl, přibírá si na pomoc mimo nejvyšší duchovní hodnostáře, již *kardinálové* se nazývají, i jiné učené a zbožné muže, mezi něž přerozličné důležité práce rozděluje. Tito duchovní hodnostáři a výtečníci jsou — podle rozličných církevních záležitostí — rozděleni na

sbory (kongregace). Takový sbor ustanoven jest i pro záležitosti týkající se odpustkův a nazývá se *sbor odpustkový* (congregatio indulgentiarum).

Na sněmích lateránském IV. a na tridentském dala ovšem Církev sv. potřebná nařízení, aby co do odpustků všecko „zbožně, svatě a neporušeně“ se dálo, ale tato nařízení přišla brzy v zapomenutí a nastala i obava, že by odpustky mohly býti zlehčeny. Proto shromáždil sv. Otec Klement VIII. (1592—1605) kolem sebe některé kardinály a dal jim na starosť, aby odpustky podle církevních zákonův udělovány a od věřících získány byly. Takový byl začátek sboru odpustkového, jenž nyní veškeré odpustkové záležitosti vyřizuje. Sbor odpustkový skládá se z kardinálů, jež sv. Otec sám si vyvolil a z učených mužův, kteří radové (consultores) se nazývají. Sbor má svého *předsedu* (praefectus) a *tajemníka* (secretarius) a vyřizuje odpustkové záležitosti buď na základě podaných *žádostí* anebo vzniklých *pochybností* tímto *čtverým* způsobem: 1. ve slyšení u sv. Otce — 2. ve slavném zasedání celého sboru — 3. skrze svého předsedu a tajemníka anebo konečně 4. pouze skrze svého tajemníka.

1. Byla-li k odpustkovému sboru podána *žádosť* o udělení některých odpustkův, prozkoumá ji tajemník a přednese ji s dovolením předsedy ve slyšení (audienci) sv. Otci. Sv. Otec uděluje ve slyšení odpustky na svátky patrona kostela, pro missie, osobní výsadu oltářovou atd.

Když byl sv. Otec žádosť vyslyšel a odpustky udělil — *odepíše* odpustkový sbor žadateli a proto také nazývá se udělení odpustků — *odepis* (rescriptum). Každý odepis jest od předsedy a tajemníka potvrzen. Podaná žádosť týká se obyčejně jenom zvláštní osoby a zvláštního místa a proto také mají *odepisy* (reskripty) svou hlavní důležitosť — ne pro všecky věřící — nýbrž pro jednotlivé osoby a jednotlivá místa.

2. Jestliže byly na odpustkový sbor vznešeny *pochybnosti velmi vážné,* jedná o nich sbor ve svých *zasedáních* tímto způsobem. Nejprvé přednesou se pochybnosti tyto *užší radě*, která je prozkoumá a své dobrozdání o nich podá potom požádají se ještě biskupové a představení řádů, kteří o vysvětlení těchto pochybností prosili, o další potřebné zprávy. Všecky tyto došlé zprávy a dobrozdání *užší rady* vydají se tiskem a rozdají se *všem* radům, kteří *v předběžném* zasedání o pochybnostech těch se poradí a své náhledy o nich si vyměňují. O tomto zasedání a o náhledech v něm pronesených podá tajemník tištěnou zprávu *všem kardinálům*, kteří k odpustkovému sboru patří a kteří brzy potom k *slavnému* zasedání se sejdou a o pochybnostech na sbor vnešených konečně rozhodnou. Jejich *rozhodnutí* (decretum) podá se — uzná-li se toho potřeba — také sv. Otci k potvrzení anebo je potvrdí předseda s tajemníkem. Ale ať toto rozhodnutí jest potvrzeno od sv. Otce anebo jen od předsedy a tajemníka sboru od-

pustkového, má platnost a závaznost pro — *všecky věřící.* Proto také jest mezi odepisem a rozhodnutím rozdíl. Odepis (rescriptum) jest příznivá odpověď na jednotlivou žádosť, kteráž jednotlivým osobám neb místům nějakou milosť (indultum) povoluje, kdežto rozhodnutí jest povolení nějaké milosti (indultum) pro všecky věřící nebo pro všecka místa.

3. Jestliže pochybnosti na odpustkový sbor vznesené *méně vážné* jsou, může je předseda s tajemníkem, když dříve s některými radami se byli poradili, vysvětliti. Kromě toho může předseda s tajemníkem na základě zplnomocnění od sv. Otce udíleti také právomoc k svěcení růženců, křížků, medailek s odpustky, udíleti odpustky v hodince smrti, napravovati chyby, jež při zřizování bratrstev se staly atd.

4. Z *některých* krajin bývají na odpustkový sbor vznášeny i *takové anebo podobné pochybnosti, jež pro jiné krajiny dříve již odstraněny byly.* V takových případech rozhoduje na základě podobnosti jejich tajemník sám a podpisuje toto rozhodnutí buď také sám anebo jeho zástupce. Ač taková rozhodnutí všech věřících nevážou, jsou přece velmi důležitá, poněvadž od mužů odborných a velmi zkušených pocházejí.

O *všech* odpustcích, jež apoštolská Stolice uděluje, nalézají se v kanceláři sboru odpustkového opisy. Z těchto opisů jsou patrny podmínky, pod kterými které odpustky získány býti mohou, a i komu uděleny byly a na jaký

čas; neboť apoštolská Stolice připojuje odpustky nejen k rozličným místům, věcem a osobám, ale i k rozličným časům.

C. *Odpustky s ohledem na čas, na nějž se udělují.*

S ohledem na čas rozeznáváme odpustky: 1. *stálé*, jichž Církev sv. na všecky časy propůjčuje, 2. *dočasné*, jež na určitou dobu uděluje a 3. *občasné*, jež po uplynutí určitého času vždy znovu ohlašuje.

1. Odpustky stálé

jsou odpustky na všecky časy tak udělené, že každý — kdo si je získati chce — předepsané podmínky, *kdykoliv chce*, vykonati může. Tak ku př. kdykoliv křesťan sv. křížem se požehná a nejsv. božské osoby jmenuje, může si vždy získati 50 dnův odpustkův.

Odpustky stálé jsou větším dílem jen neplnomocné a Církev sv. je spojuje s takovými předměty, pobožnostmi a dobrými skutky, jimiž láska k Pánu Bohu a bližnímu se podporuje a rozmáhá. Platnosti své nabývají již toho dne, kdy ohlášeny byly a mají ji tak dlouho, pokud výslovně odvolány nejsou. Jakmile byly odvolány, nemůže si jich nikdo více získati. Poněvadž ale odvolány bývají v Římě a odvolání toto za jeden a týž den po celém křesťanském světě rozhlášeno býti nemůže — možno jest i

odvolaných odpustků si ještě platně získati a sice po takový čas, *jakého by asi zapotřebí bylo, aby toto odvolání do veřejnosti se dostalo.* Odpustky tyto nazývají se proto stálé, poněvadž příčina, pro kterou uděleny jsou, stále trvá. Poněvadž tato příčina trvalá jest, bylo by zbytečno, odpustky tyto opět a opět ohlašovati a proto ohlašují se jen jednou a na vždy.

K stálým odpustkům sluší počítati také ty, jež na jisté dny, svátky, měsíce jednoho a téhož roku uděleny jsou. Za *jediný rok* může si každý katolický křesťan velmi snadno tyto odpustky získati:

V adventě připravuje se Církev sv. na radostné příští Páně. Po jejím příkladu mají i všichni věřící modlitbou růžencovou a jinými dobrými skutky k důstojnému uctění nově narozeného Spasitele se připraviti. Kdo po devět dní zvláštní — podle své libosti — pobožnosť na týž úmysl koná, může — tak ustanovil Pius VII. dne 12. srpna 1812 — za každý den 300 dnův odpustkův si získati a kdyby v této době aneb na hod Boží vánoční sv. svátosti hodně přijal a na úmysl sv. Otce se pomodlil, i plnomocných odpustkův dosáhnouti. — Tuto pobožnosť lze konati ke cti nejsvětějšího Dětství Páně *každý měsíc* od 16. do 25. a — jakož Pius IX. dne 23. září 1846 dovolil — týchž odpustkův účastným se státi.

Na slavnosť Jména Ježíš (2. neděle po Zjevení Páně) může si na základě dovolení Pia IX.

ze dne 2. března 1866 získati plnomocné odpustky, kdo sv. svátosti hodně přijme, mši sv. třeba jen tiché nábožně obcuje a jak obyčej jest, na úmysl sv. Otce se pomodlí. Těchto plnomocných odpustkův lze také za týchž podmínek dosáhnouti na *slavnosť Jména Panny Marie* (neděle po Narození P. M.).

I v masopustě a sice na tučný čtvrtek a poslední tři dny masopustní (ostatky) lze si získati plnomocné odpustky. Papež Benedikt XIV. udělil totiž dne 14. června 1749 odpustky 7 let všem, kdo v posledních dnech masopustních velebnou Svátosť, kteráž v jesuitských kostelích vystavována bývala, nábožně navštíví, plnomocné odpustky, když sv. svátosti hodně přijmou a na úmysl sv. Otce se pomodlí. Sv. Otec Klement XIII. rozšířil dne 23. června 1765 tyto odpustky na *všecky* kostely katolického světa, v nichž o tučném čtvrtku a posledních dnech masopustních velebná Svátosť se vystavuje. Veliké tyto odpustky uděluje Církev sv. zvláště proto, aby křesťané právě v těchto dnech, v nichž Pán Bůh velice hněván a způsobem pohanským urážen bývá, k zbožnému a v pravdě křesťanskému životu povzbuzeni byli. Od této pobožnosti, která i u nás v masopustních dnech již v mnohých chrámech s výborným duchovním a i hmotným prospěchem se koná, sluší velmi dobře rozeznávati tak zvanou

pobožnosť čtyřiceti hodin, jež se koná před

slavně vystavenou velebnou Svátostí na památku, že Spasitel po 40 hodin v hrobě odpočíval. Pobožnosť tato zavedena byla nejprve v Miláně okolo r. 1534 a rozšířila se rychle po celé Italii. V Římě zavedl ji r. 1548 sv. Filip Nerejský (1515—1595). Sv. Otec Klement VIII. nařídil dne 25. listopadu 1592, aby se začínala první neděli adventní v kapli sixtinské a nepřetržitě po 40 hodin — ve dne i v noci — po celý rok se konala v jednotlivých kostelích římských a obdařil ji odpustky, jež si mohl získati každý, kdo úplnou hodinu před vystavenou velebnou Svátostí se modlil. Pavel V. zmírnil dne 10. května 1606 povinnou hodinu modlitby na menší dobu, jakou kdo bez obtíží v kostele zdržeti se může, a Benedikt XIV. dovolil dne 16. dubna 1746, aby velebná Svátosť jen za dne vystavována býti mohla. V letě bývá vystavena po 4 dny 10 hodin denně, v zimě po 5 dnů 8 hodin. S pobožnou návštěvou spojeny jsou tyto odpustky: neplnomocné 10 let a 10 čtyřicetidenní a plnomocné za obyčejných podmínek. Po čas této výstavy jsou všecky oltáře chrámu, v němž 40hodinná pobožnosť se koná, privilegovány, neboť je za takové vyhlásil Pius VII. dne 10. května 1807.

Sv. půst poskytuje na sta příležitostí k získání přehojných odpustků, jež si získati lze pobožnostmi křížové cesty, sv. růžence — uctíváním pěti ran Krista Pána a předrahé krve Jeho, Jeho smrtelné úzkosti na hoře olivet-

ské, nástrojův, jimiž byl umučen, rozjímáním o přebolestné smrti Páně a rozličnými pobožnostmi k sedmibolestné Panně Marii.

Návštěvu Božího hrobu odměnil Pius VII. dne 7. března 1815 odpustky 10 let a 10 čtyřicetidenní jakož i plnomocnými odpustky pro ty, kdož buď na *zelený čtvrtek* anebo na Boží hod velikonoční sv. svátosti hodně přijmou a na úmysl sv. Otce se pomodlí.

Na hod Boží velikonoční uděluje biskup všem diecesánům apoštolské požehnání s plnomocnými odpustky, kteří v postě sv. svátosti přijali a na úmysl sv. Otce se pomodlí.

O slavnosti nejsvětější Trojice může si získati každý plnomocné odpustky, kdo buď 9 dní aneb aspoň 3 dny před touto slavností nějakou pobožnosť ke cti a chvále nejsv. Trojice konal, sv. svátosti přijal a na úmysl sv. Otce se pomodlil. Kdo by sv. svátostí nepřijal, může dosáhnouti odpustkův 7 let a 7 čtyřicetidenní. Pobožnosť tato může se konati i v kteroukoliv jinou dobu v roce s týmž duchovním prospěchem, jak dovolil Pius IX. dne 8. srpna 1847.

O slavnosti Božího Těla možno si získati pobožným posloucháním mše sv., súčastněním se při processí velmi mnohé odpustky neplnomocné, kteréž udělil Urban IV. dne 11. srpna 1264 a jež nástupcové jeho ještě velmi rozmnožili.

Měsíc březen zasvěcen jest od r. 1855 sv. Josefu, ochránci božského Dítka a patronu celé

Církve sv. Kdož po celý měsíc nějakou zvláštní pobožností, kterouž si sám podle své vůle obrati může, sv. Josefa uctívá, může si — jakož dovolil Pius IX. dne 11. června 1855 — získati každodenně 300 dnův odpustkův a jednou odpustky plnomocné za obvčejných podmínek. Pobožnost tato může s týmž prospěchem i kterýkoliv jiný měsíc se konati. Komu by nebylo možno všedního dne takovouto pobožnost konati, může sv. Josefa po 7 po sobě jdoucích nedělí takto uctívati a si pokaždé 300 dnův odpustkův a na jednu neděli za obvčejných podmínek plnomocné odpustky získati. Udělil je Pius IX. již dne 22. března 1847.

Měsíc květen zasvěcen je Panně Marii. Kdo rád na májovou pobožnost chodí, může si každý den získati 300 dnův odpustkův a jednou odpustkův plnomocných, když sv. svátosti hodně přijme a na úmysl sv. Otce se pomodlí, jež udělil Pius VII. dne 18. června 1822. Kde není májová pobožnost zavedena, lze týchž odpustkův nějakou soukromou pobožností dojíti.

Měsíc červen zasvěcen jest nejsv. Srdci Páně, jehož slavnost připadá na pátek po oktávě Božího Těla. Kdo se súčastňuje pobožnosti k Srdci Páně na mnohých osadách již zavedené, může dosáhnouti — jak Pius IX. dne 8. května 1873 dovolil — každého dne 7 let odpustkův a v den, kdy sv. svátosti přijme a na úmysl sv. Otce se pomodlí, odpustkův plnomocných.

Kdo po šest neděl před sv. *Aloisiem* (21.

června) nějakou pobožnosť ke cti tohoto světce koná, může si pokaždé plnomocné odpustky získati, jež udělil Klement XIII. dne 7. ledna 1740, když sv. svátosti hodně přijme, za sv. Otce se pomodlí anebo ke cti sv. Aloisia nějaký dobrý skutek vykoná. Pobožnosť tato může se i jindy konati, jenom že po šest neděl po sobě jdoucích. — Podobně dovolil Pius IX. dne 8. srpna 1853, aby mohl každý, kdo ke cti

sv. *Kamila* (18. července), patrona nemocných, po 7 neděl po sobě jdoucích nějakou pobožnosť koná, získati si pokaždé 7 let a 7 čtyřicetidenní odpustkův a na *poslední* neděli odpustkův plnomocných, když by obyčejné podmínky vykonal.

O slavnosti porciunkulové (2. srpna) možno si podle ustanovení Řehoře XV. ze dne 4. července 1622 získati slavné odpustky porciunkulové návštěvou františkánského aneb kapucínského chrámu a hodným přijetím sv. svátostí. Na den 2. srpna připadá také svátek

sv. *Alfonse z Liguori*, zakladatele řádu nejsv. Vykupitele (Redemptoristův). Kdo téhož dne některý chrám Redemptoristův navštíví a sv. svátosti hodně přijme, může si za obyčejných podmínek získati plnomocné odpustky, jež udělil Řehoř XVI. dne 18. května 1840. — Plnomocných odpustkův může dosáhnouti také každý, kdo na den

sv. *Josefa Kalasanského* (27. srpna), zakladatele řádu piaristův, některý piaristský chrám

navštíví, sv. svátosti hodně přijme a na úmysl sv. Otce nábožně se pomodlí. Udělil je Klement XIII. již dne 12. ledna 1768.

Hojných odpustkův možno dosáhnouti zvláště v mariánských a poutních kostelích o tak zvaných *zlatých sobotách.*

„Zlaté soboty“ nazývají se čtyři říjnové soboty Panně Marii zvláště zasvěcené, z nichž první se slaví po sv. Michalu (29. září) anebo — jak zase jiní tvrdí — po sv. Václavu. *Kdo* je zavedl, *kdy* a *z jakých příčin* — a proč dostaly jméno „*zlaté*,“ nedá se již s určitostí dokázati.

Všeobecně se domnívají, že je zavedl — byv od samé Panny Marie vyzván — císař Ferdinand III. (1637—1657), zařídiv v sobotu dne 18. května 1647 slavné processí se zázračným obrazem marianským. Zlatými prý se nazývají proto, poněvadž Rodička Boží pobožnosť o sobotách říjnových štědře odměňuje. Tak prý jistý sekáč světil sobotu říjnovou, nedbaje posměchu svých soudruhů. Když pak následující pondělí na louce otavu dělati měl, objevil hned při první ráně zlatý peníz, jejž považoval za dar, kterýmž jej Panna Maria sama za sobotní jeho pobožnosť odměniti chce. Proto prý nazval lid tyto soboty — zlatými.

Avšak není, tuším, zapotřebí vykládati tyto velmi oblíbené pobožnosti o zlatých sobotách zbožnými pověstmi a neodůvodněnými zjeve-

ními. Vyvinulyť se zajisté poznenáhlu a zcela přirozeně jako mnohé jiné pobožnosti vůbec.

Soboty vůbec byly již od starodávna Panence Marii zasvěceny a sice na památku, že bolestná Matka — tato Královna mučeníkův — u své víře ani tehdáž zviklána nebyla, když jejího Jedináčka v pátek před večerem do hrobu vložili, a On po celou sobotu pohřben byl. Tehdáž byli sv. apoštolové opět malověrnými, což i sami vyznali: „My pak jsme se nadáli, že by On měl vykoupiti lid israelský a nyní tomu všemu třetí den jest dnes, co se to stalo. Ale i ženy některé z našich zastrašily nás, které přede dnem byly u hrobu a nenalezše těla jeho, přišly, pravíce, že také zjevení andělské viděly, kteřížto praví, že jest živ. I odešli někteří z našich k hrobu a nalezli tak, jak ženy pravily, ale jeho nenalezli.“ (Luk. 24, 21. nn.)

Z těchto slov vysvítá patrně, jak malá byla víra apoštolův, když viděli Spasitele — pochovaného. Vidouce Jeho divy a zázraky, měli naději — nadáli se, že vysvobodí lid israelský, vidouce ale Jeho smutný konec jakož i že *skutečně* umřel a mrtev jsa pochován byl, pochovali s Ním i své naděje. Proto ulekli se a byli *zastrašeni*, slyšíce od žen, že Kristus — vstal z mrtvých. Kdyby byli věřili, že Kristus Svou vlastní mocí z mrtvých vstane, jistě by jich byla novina, kterou jim ženy přinesly, nezastrašila, ano naopak byla by jich ani dost málo

nepřekvapila. Poněvadž je ale zpráva ta na nejvýš překvapila, ano přímo zastrašila, proto nebyla víra jejich v Krista ještě dosti pevná a ustálená. Tuto jejich slabou víru vytýkal jim také přísně vzkříšený Spasitel, když k nim pravil: „Ó blázni a zpozdilí srdcem k věření všemu, co mluvili proroci!“

Ale docela jiná — nezvratná byla víra Rodičky Boží v Spasitele. Věřila v Něho pevně nejen když Jeho divy a zázraky viděla, ale věřila v Něho skálopevně i když pod křížem Jeho stála, ano i když na své vlastní oči Jeho smrt a i Jeho ve skále vytesaný hrob viděla. I v této nejkrutější době věřila a věděla jistojistě, že její usmrcený Synáček jest pravý Bůh, že v hrobě nezůstane, nýbrž že zase Svou vlastní mocí z mrtvých vstane. K uctění této skálopevné víry zasvětili již prvotní křesťané Panně Marii ten den, o němž Kristus Pán v hrobě odpočíval — sobotu. Tak svědčí již sv. Petr Damiani (nar. ku konci 10. stol. a † 1072), že sobota se světí ke cti Panny Marie.

Že by soboty zlaté mohly míti svůj počátek v dobách císaře Ferdinanda III., zdá se býti pravdě velmi podobno. Jeho doby byly zajisté velice bouřlivé a nebezpečné. V Německu a zemích rakouských zuřila válka třicetiletá (1618—1648). Uhři podporováni jsouce tureckým sultánem Ibrahimem bouřili se proti císaři. Švédové přitáhli pod vůdcem Torstensonem až k Vídni, porazili císařské vojsko r.

1642 u Breitenfeldu, r. 1645 u Jankova a dobyli r. 1648 Malé Strany pražské. I ostatní Evropa poskytovala smutné divadlo. Francouzsko vedlo dlouholetou válku se Španělskem, od něhož jedna země po druhé odpadávala. Švédsko válčilo s Dánskem a Poláci — hašteříce se sami obyčejně mezi sebou — měli sami dosti práce s bouřícími se kozáky a obecným lidem. Kamkoliv Ferdinand III. a všickni věrní katolíci jen se rozhlédnouti mohli, viděli sice všude velikou bídu, ale pražádnou pomoc. Což bylo tedy přirozenějšího, než že všickni ve svých útrapách, jež od protestantského nepřítele snášeti musili, hledali pomoci u Té, kterou před nedávnem (r. 1571) nazvali „Pomocnice křesťanů," u svých patronů zemských a pak u toho mocného anděla, jenž nad odpadlými duchy zvítězil — u sv. archanděla Michaela, patrona bojující Církve.

Avšak za zvláštní pomoc musí se žádati zvláštním, důtklivějším způsobem. Že císař Ferdinand byl velice zbožný, svědčí všickni dějepisci bez rozdílu. Byl zvláště veliký ctitel Panenky Marie, k jejíž poctě nosil škapulíř. „Pro nás Čechy" — píše slovutný učenec J. Votka — „jest to věc zajisté paměti a uvážení hodná, že císař Ferdinand III. v tom velikém nebezpečenství (totiž v Řezně r. 1640) pomoc a útočiště hledal u milostivého obrazu Staroboleslavského", který od r. 1639—1646 u dvoru císařského se nalézal a který s sebou na všech ce-

stách vozíval. „Jakmile tedy dotčené nebezpečí nastalo, dal císař každodenně více mší svatých na témž oltáři, kde milostivý obraz Staroboleslavský umístěn byl, sloužiti na ten úmysl, aby Matička Boží mocnou přímluvou svou u Hospodina toto veliké neštěstí odvrátila. Na tentýž úmysl konaly se i v Praze četné modlitby a pobožnosti.... A hle, pomoc Boží objevila se takovým způsobem, kterého nikdo se nenadál.“

A jako se děly za Ferdinanda zvláštní pobožnosti ke cti Panny Marie, podobně děly se i ke cti sv. patronův zemských, především sv. Václava a ke cti sv. Michala archanděla. Svatý Michal archanděl byl již od pradávna v Církvi velice ctěn a jemu na počest zasvěceny jsou 8. květen a 29. září. O úctě, jakou naši zbožní předkové k tomuto rytířskému duchu měli, podává nejlepší důkaz dědic České země sv. Václav, jenž ku konci hostiny, na níž byl u svého bratra v Boleslavi, pronesl přípitek na počest sv. Michala, prose, aby duše všech přítomných hostův po smrti jejich do rajské blaženosti doprovoditi ráčil.

Všecky tyto pobožnosti měly za účel vyprositi pokoj v zemi a zachovati pravou víru od nákazy protestantské. Poněvadž účel těchto pobožností byl jednostejný, bylo zcela přirozeno, aby i všecky tyto pobožnosti — ke cti Panny Marie, hlavního patrona sv. Václava a sv. Michala — byly *v jednu* pobožnost spojeny. Toto spojení dalo se velmi snadno sprostředko-

vati. Svátek sv. Václava světí se dne 28. září, o den později připadá svátek sv. Michala a každá sobota vůbec zasvěcenz jest Panně Marii. Tímto způsobem mohlo velmi snadno se státi, že zbožní věřící začali v dobách císaře Ferdinanda III. zvláštním způsobem slaviti ony soboty, jež bezprostředně po sv. Václavu a Michalu následují, aby si tím jistěji pomoc Boží zabezpečili. A že naděje jejich zahanbena nebyla, svědčí samy dějiny. Třicetiletá válka byla namířena hlavně proti Rakousku, kteréž opuštěno jsouc od celého světa, zůstalo — vítězem.

Soboty bezprostředně po sv. Václavu a Michalu následující patří měsíci *říjnu* a proto také se nazývají říjnovými sobotami. Říká se jim také *zlaté* soboty na rozdíl od ostatních celoročních sobot, jež se nazývají obyčejnými.

Poněvadž Církev sv. každou upřímnou pobožnost ráda hojnými milostmi podporuje, udělila i na zlaté soboty skoro všem marianským poutním kostelům veliké odpustky, jež si poutníci za obyčejných podmínek získati mohou. Poněvadž těchto odpustků na obyčejné soboty dojíti nelze, sluší nazývati říjnové soboty i pro tyto odpustky sobotami — zlatými.

Zlatými sobotami ukončují se obyčejně v mariánských kostelích poutě. Počasí bývá již čím dále tím nepříznivější a dny vždy více a více se krátí. Za to však přibývá večerů a mnohý neví si rady, jak by si jich ukrátiti měl. Jemu podává Církev sv. výtečný prostředek tak zva-

nými devítidenními pobožnostmi, jež velkými odpustky obdařuje.

Devítidenní pobožnosť či devítník (novena) jest soukromá pobožnosť, která se koná po devět dnův bezprostředně po sobě jdoucích k zvláštnímu uctění Boha aneb některého světce. Obyčejně se koná bezprostředně před těmi svátky, jež zasvěceny jsou některému tajemství našeho vykoupení aneb některému světci, jež touto pobožností zvláště uctěn býti má. Pobožnosť sama koná se pak modlitbami a rozjímáním, jež Církev sv. k tomuto účelu zvláště určila.

Aby ale *každému* křesťanu příležitosť podána byla, tyto výtečné a s velkým duchovním prospěchem spojené devítidenní pobožnosti konati, dovolil Pius IX. dne 26. listopadu 1876, že níže uvedené devítníky mohou *kdykoliv* a podle *kterékoliv* modlitební knihy, *jen když je od duchovní vrchnosti stvrzena*, konány býti. Za každý den získati si lze 300 dnův odpustkův a jednou v těchto devíti dnech za obyčejných podmínek odpustky plnomocné. Devítníky ty mají za předmět tyto památky:

1. Očišťování Panny Marie (hromnice) — 2. sv. Josefa (19. března) — 3. sv. archanděla Gabriela (24. března) — 4. Zvěstování Panny Marie (25. března) — 5. sedmi bolestí Panny Marie (pátek po neděli smrtelné a třetí neděli v září) — 6. nejčistšího Srdce Panny Marie (3. neděle po sv. Duchu) — 7. sv. Ducha (hod Boží sv.-Dušní) — 8. nejsvětějšího Srdce Pána

Ježíše (pátek po oktávě Božího Těla) — 9. Navštívení Panny Marie (první neděle v červenci) — 10. sv. Vincence z Paula (19. července) — 11. Nanebevzetí Panny Marie (15. srpna) — 12. sv. andělův strážných (první neděle v září) — 13. sv. archanděla Michala (29. září) — 14. sv. růžence (první neděle v říjnu) — 15. sv. archanděla Rafaela (24. října) — 16. dušiček — 17. ochrany Panny Marie (v neděli po oktávě všech svatých) — 18. Obětování Panny Marie (21. listopadu) — 19. neposkvrněného Početí Panny Marie (8. prosince) — 20. Narození Páně (25. prosince).

V době jedinkého roku může si tedy každý katolický křesťan — *jen když chce* — získati velmi mnoho i plnomocných odpustkův a sice beze všech nepříležitostí, vydajů a jakýchkoliv obětí. Aspoň čtyřikrát do roka chodí snad přece každý k správě Boží a když jen poněkud dbá, aby z celého množství udělených odpustkův aspoň některé si získal, může v utěšený den sv. přijímání blahou nadějí se kojiti, že se svým Bohem *úplně* se smířil a nejen odpuštění všech svých vin a zasloužených trestův věčných — ale i úplného odpuštění všech časných trestův dosáhl.

2. Odpustky dočasné

jsou odpustky na určitou dobu tak udělené, že každý — kdo si je získati chce — předepsané podmínky *v této určité době* vykonati musí.

Dobu, na jak dlouho tyto odpustky platí, určuje sv. Otec výslovně. Jakmile uplynula, pozbývají udělené odpustky své platnosti ihned a proto na jich výslovné odvolání více se nečeká.

Poněvadž všecky věci ve světě se mění a hynou, jsou z většího dílu všecky odpustky místné, věcné a osobné také dočasné, t. j. odpustky ty trvají tak dlouho, pokud trvají i místa, věci a osoby, jimž uděleny jsou; jakmile zanikly, zanikly i udělené odpustky.

Co pak se týče rozličných změn, jimž místa, věci a církevní jednoty podrobeny jsou, sluší poznamenati, že odpustkův udělených neztrácejí, třeba by i poznenáhla jiné tvářnosti nabyly. Kdyby však taková změna stala se najednou a předmět docela jinou tvářnosť na sebe vzal, než původně měl, přestaly by dojista i odpustky.

3. Odpustky občasné

jsou odpustky na určitou dobu tak udělené, že každý — kdo si je získati chce — předepsané podmínky v této době, *která po uplynuti jistého od Církve sv. ustanoveného času pravidelně se vrací*, vykonati musí.

K nim patří především odpustky *milostivého léta* či *odpustky jubilejné.*

Slovo „jubileum“ odvozují nyní všeobecně od židovského „jobel“, jež znamená „radosť“ (jubilare — radovati se). V St. Z. přikázal totiž Hospodin Bůh Mojžíšovi takto: „Posvětíš léta padesátého a nazůveš je propuštěním všem obyvatelům země tvé: neboť toť jest léto milostivé. Navrátí se člověk k vladařství svému a jeden každý zase přijde k čeledi prvnější“ (3. Moj. 25, 10.) Podle tohoto rozkazu Hospodinova obdržel v padesátém roce každý žid, jenž za předchozích 49 let o svůj majetek přišel anebo jej prodal, tento svůj ztracený majetek na zpět a v případě — že nebyl již živ — obdrželi jej jeho dědicové. Kdo byl pro dluhy uvězněn, byl na svobodu propuštěn, jeho dluhy byly úplně vyrovnány, všecky soudy a hněvy byly ukončeny — zkrátka všecky občanské poměry byly úplně obnoveny. Radostný tento rok padesátý nazýval se milostivým letem a zachováván byl ještě za dob Krista Pána.

I prvotní křesťané přidrželi se tohoto krásného obyčeje a zachovávajíce přikázaní lásky, odpouštěli urážky sobě činěné, podporovali se na vzájem hmotně a rozdělovali se o své statky s nuznými. Postupem času však tento posvátný obyčej zanikl a obnoven byl zase v středověku, ale s významem již docela jiným.

Kdežto v starozákonním milostivém létu se jednalo o odpuštění dluhův, navrácení statkův,

zkrátka o poměry občanské: jedná se v novozákonním milostivém letě o úplné smíření se s Bohem, o odpuštění i časných trestův, zkrátka o poměry duchovní.

Ku slavení tohoto novozákonního jubilea zavdala podnět zbožná pověsť, která — podporována jsouc výroky letitých starcův — za času Bonifáce VIII. v Římě a v okolí se rozšiřovala, že každých sto let v Římě veliké odpustky se udělují. Tato pověsť přivábila do Říma nesmírné množství poutníkův. I poručil sv. Otec Bonifác zkoumati v starých listinách, zdali tato pověsť na pravdě se zakládá — ale nic se nenašlo. Poněvadž nával poutníkův každým dnem se množil, prohlásil papež dne 22. února 1300, že na tento rok a na každé budoucí sté léto udílí plnomocné odpustky všem, kdož, přijavše hodně sv. svátosti, chrám sv. Petra v Římě — jsou-li Římané 30kráte a jsou-li cizinci 15kráte — navštíví. Na žádosť Římanů zkrátil Klement VI. dne 8. ledna 1343 dlouhou dobu, v níž milostivá léta po sobě následovati měla, na 50 let, papež Urban VI. (1378—1389) dne 11. dubna 1389 ke cti a chvále Spasitelově, jenž 33 let pro spasení naše působil, na 33 let a konečně Pavel II. (1464—1471) dne 19. dubna 1470 na dobu 25 let.

Kdo těchto plnomocných odpustkův dosáhnouti chtěl, musel do Říma putovati a označený chrám sv. Petra navštíviti. Podmínka tato byla ovšem přemnohým velmi obtížná a proto

dovolil sv. Otec Bonifác IX. (1389—1404), aby věřící těchto odpustkův účastnými se státi mohli, když by navštívili určené kostely v Mnichově, Kolíně, Děvíně, Míšni a v Praze. Proto hrnuli se o milostivém létě i do těchto měst nesčíslní zástupcové lidu. Podobná úleva udělena byla později i Polákům, ale zároveň bylo na nich žádáno, aby nějakou částí peněz, kterou by jinak na římskou pouť obětovati musili, přispěli na války proti Turkům. Tuto úlevu Polákům udělenou rozšířil r. 1500 sv. Otec Alexandr VI. (1492—1503) na všecky věřící, jimž by pouť do Říma veliké obtíže a výlohy způsobila. Poněvadž ale tridentský sněm přísně zakázal při ohlašování odpustkův jakékoliv almužny vybírati, přestaly i tyto almužny a tak poznenáhlu se ustálil způsob nynější.

Rozeznáváme dvojí milostivé léto: *řádné* a *mimořádné*.

Řádné milostivé léto slaví se každý 25. rok. Posledně bylo slaveno r. 1875. V Římě trvá od vánoc až do vánoc — tedy úplný rok a když tam se skončilo, koná se po celém katolickém světě po několik (obyčejně šest) měsíců. Za jakými podmínkami lze výhod milostivého léta dosáhnouti, udává vždy papežský list, jímž jubileum se ohlašuje a jejž biskup věřícím vysvětluje a zároveň jmenovitě nařizuje, co a jak by konati měli, aby udělených duchovních milostí skutečně účastnými se stali.

Milostivé léto jest pro věřící pravá milosť

nejen proto, že si mohou získati plnomocné odpustky (indulgentiae plenae) ale také i proto, že obyčejným zpovědníkům udílí se právomoc, aby mohli z hříchů biskupu zadržených (reserváty) rozhřešovati (indulgentiae pleniores) a sliby na jiné dobré skutky zaměňovati (indulgentiae plenissimae).

Mimořádné milostivé léto slaví se buď po celé Církvi anebo jen v jednotlivých krajinách. Po *celé* Církvi slaví se, když toho zvláštní potřeba, která *celé* Církve sv. se týká, vyžaduje. Tak ohlásil Pius IX. milostivé léto na den 1. srpna 1854, aby odporučil modlitbám všech věřících vyhlášení článku víry o Neposkvrněném Početí Panny Marie. Mimořádné milostivé léto ohlašuje obyčejně každý nový papež, když na Stolici apoštolskou nastoupí, aby modlitbám věřících se odporučil. Posledně tak učinil nynější sv. Otec Lev XIII. r. 1877.

V jednotlivých krajinách slaví se mimořádné milostivé léto, když toho buď zvláštní potřeba těchto krajin vyžaduje anebo na památku nějaké události, která pro Církev sv. v těchto krajinách byla velice důležitá. Tak slavilo se po celých Čechách mimořádné milostné léto r. 1873 od 13. až do 18. neděle po sv. Duchu na památku 900letého založení biskupství v Praze a r. 1879 po celý květen na památku, že sv. Jan Nepomucký před 150 lety za svatého byl vyhlášen.

V mimořádném milostivém létě lze dosá-

hnouti týchž odpustků a duchovních výhod, jaké se udělují v milostivém létě řádném. Za jakými podmínkami si je platně získati lze, poučuje důkladně pastýřský list biskupův.

Avšak kdyby křesťan z jakékoliv a třeba sebe trestu hodnější nedbalosti sám nad sebou tak se zapomněl, že by po celý svůj život — ač měl na sta příležitostí — pražádných odpustků si nezískal a po celý život na spravedlivého Soudce, který jistojistě každý i sebe nepatrnější poklesek trestá, vážně a opravdově si nepomyslil: nemusí ještě na pokraji hrobu, kdy bělmo, jímž svět a tělesné žádosti duchovní zrak potahují, s očí padá a on s hrůzou trestající spravedlnost Boží nahlíží, malomyslněti a nad nastávajícími očistcovými tresty si zoufati. Ještě i v této hrůzné době, kdy vlastní síly člověka opouštějí, nabízí Církev sv. ve své bezměrné lásce a péči všem v pravdě kajícím — plnomocné odpustky. Jsou to odpustky, jež se udílejí těžce nemocnému *v hodině smrti.*

Hned v prvotních dobách odpouštěla Církev sv. těžce nemocným tuhé pokání, jímž měli trestající spravedlnosti Boží zadost učiniti, udílejíc jim odpustky. Odpustky ty udílel biskup, jemuž věřící stav svých duší svěřovali a později kněz od biskupa k udělování sv. svátostí zvláště zřízený.

Od nepamětných časův bylo také obyčejem, že nemocní na smrtelné posteli zvláštního požehnání od sv. Otce si vyžadovali, jež jim s

velikými odpustky udělováno bylo. Takové požehnání s odpustky uděloval již Klement VI. a Řehoř XI. (1370—1378). Počínajíc 16. stoletím vyžadovali si biskupové na sv. Otci, aby jim dal moc udělovati těžce nemocným požehnání s takovými účinky, s jakými je sám udílí. Žádosti jejich bývalo beze všech obtíží vyhověno a tato moc udělována jim byla obyčejně na tři léta. Toto apoštolské požehnání udělovali pak biskupové nemocným buď sami anebo skrze kněze, jež k tomuto účelu zvláště oprávnili, což však jen zřídka se stávalo.

Aby všickni věřící těchto velikých milostí tím jistěji dosáhnouti mohli, ustanovil sv. Otec Benedikt XIV. dne 5. dubna 1747, že každý biskup této plné moci po celý čas svého úřadování nabyti a ji přenášeti může na kterékoliv kněze by chtěl. Moc tato nezaniká ani když papež, jenž ji udělil, umře, ani když biskup, jemuž udělena byla, smrtí sejde, ano ani když by diecése jakýmkoliv způsobem — přesazením anebo vypovězením biskupa — csiřela. Tuto moc umírajícím apoštolské požehnání s plnomocnými odpustky udíleti, dostává každý biskup, když na biskupskou Stolici nastupuje a předává ji *všem* kněžím, jež opravňuje k zpovídání.

Aby kdo apoštolské požehnání přijmouti a s ním spojených plnomocných odpustků účastným státi se mohl, musí — jakož vůbec o odpustcích platí — se nalézati v stavu milosti

Boží čili sv. svátosti hodně přijmouti a v nebezpečí smrti býti. Proto se udílí toto požehnání obyčejně nemocným, kteří sv. svátostmi zaopatřeni byli.

Nemocný má míti úmysl, že si chce tyto veliké milosti získati, má hříchů svých z celého srdce litovati a všecky obtíže své nemoci — jakž na zbožného křesťana sluší — trpělivě a oddaně snášeti. Z toho jest ale patrno, že nemocný má toto požehnání přijmouti, pokud má sebevědomí, že tedy k nemocnému má kněz *v čas* zavolán býti a že se zaopatřením nemá tak dlouho se otáleti, až jest nemocný více mrtev než živ.

Je-li nemocný bez vědomí, může ještě odpustkův s apoštolským požehnáním spojených účastným se státi, jestliže si *dříve* přál těchto milostí dosáhnouti anebo když *za jisto pokládati se může*, že by — věda o sobě — tohoto požehnání si přál.

Nemocný může si *častěji* toho požehnání přáti, kdykoliv jeho nemoc stává se nebezpečnou — smrtelnou, jakož i povinen jest, aby zvláště v delší nemoci častěji se zaopatřiti dal. Ale ačkoliv nemocnému častěji apoštolské požehnání uděleno býti může, může plnomocné odpustky s tímto požehnáním spojené *jen jednou* si získati a sice — *v hodinu smrti*. Hodina smrti jest příčina a zároveň podmínka, pro niž tyto veliké odpustky se udílejí a dokavád tato

podmínka není naplněna, není možno odpustků těch dosáhnouti.

Avšak ačkoliv jen jednou a sice v hodinu smrti lze tyto odpustky si získati, přece jest dovoleno v obnoveném nebezpečí požehnání toto znovu přijmouti, poněvadž nemocný i po zaopatření zase brzy hřešívá třeba jen myšlénkami, netrpělivostí a jinými všedními hříchy, jimiž si zase nové tresty v očistci připravuje. Odpustky ale nevztahují se nikdy na tresty, jež si budoucími hříchy připravujeme, nýbrž jen na tresty, jež jsme si spáchanými již hříchy skutečně připravili. Proto nevztahují se ani odpustky s apoštolským požehnáním spojené na tresty, jichž si nemocný *po* svátostném zaopatření spáchanými hříchy zasloužil. Aby pak i tyto tresty, jež si nemocný v dlouhé své nemoci svými hříchy připravil, jichž znovu po zaopatření se dopustil, shlazeny byly, má apoštolské požehnání znovu přijmouti, což ostatně také zřejmě vyslovil sv. Otec Pius IX. dne 12. března 1855.

K předmětům, jež sám papež posvětil, jsou obyčejně také plnomocné odpustky v hodinu smrti připojeny. Má-li nemocný nějaký od svj Otce posvěcený předmět: křížek, medailku, růženec atd., má — chce-li těchto odpustků účastným se státi — jej do ruky anebo k sobě vzíti, hříchů svých srdečně litovati a úmysl svůj s úmyslem sv. Otce spojiti. Kněz přítomen býti nemusí, poněvadž tímto posvěceným před-

mětem požehnání se neuděluje. Vzývání nejsvětějších jmen, oddanost do vůle Boží a poručení se do ochrany Panny Marie přispívají velice, aby umírající odpustků těch skutečně dosáhl.

Vznešeným učením o odpustcích objevuje se teprve velikolepá působnost Církve sv. v úplném světle. Že Církev sv. *za starodávna* nesmírně mnoho dobrého působila a že si v každém ohledu o lidstvo nehynoucí zásluhy získala, musí uznati a také uznává až podnes každý i nejzuřivější její nepřítel. Ale nejen tito zuřiví nepřátelé nýbrž i vlažní katolíci shodují se již v tom, že *za našich dob* Církev sv. již tak blahodárně nepůsobí jako před věky, že síly své již vyčerpala, se již přežila a že jí nastává smrt — sešlostí věkem. Tyto a podobné tvrdé úsudky pronášejí se — ačkoliv poněkud obaleně — i ve veřejných schůzích a tisknou se — při naší úplné svobodě — beze všeho ohledu v listech Církvi nepřátelských, o něž právě žádná nouze není. Takové plané řeči mohou sice upřímného katolíka zaboleti, ale zviklati jej ve víře od otcův zděděné nemohou, třeba by i úplně přesvědčen byl o pravdivosti přísloví, že „není šprochu, aby nebylo pravdy *trochu*.“

Kdo veškerou působnost Církve sv. najednou — rázem přehlédnouti chce, tomu vede se zrovna jako cestujícímu, jenž na nesmírně

vysokou horu vyleze, aby najednou — rázem hodný kus světa viděl.

S vysokých hor bývá ovšem čarokrásný pohled a cestující, kteří na nejvyšší temena vystoupili, nemohou nalézti slov, aby hluboký dojem — jejž ve své duši pocítili — aspoň jen poněkud vylíčili. Před udiveným jich zrakem rozprostírají se v rozměrech mnoha mil romantické krajiny, poseté městy s nádhernými budovami a vysokými kostely a kolem nich řadí se úhledné vesnice s rozkošnými sady. Široké řeky a veliká jezera podobají se rozlitému stříbru, jímž prý protkána jsou utěšená údolí anebo vroubeny strmé skály a t. d.

Ale každý takový popis — byť byl i nejúchvatnějšími slovy psán — zmiňuje se také *vždy o velebném tichu,* jež na vysokých horách bývá tak veliké, že až se zdá, jako by všecken život v celém světě vymřel. A jestliže cestující v těchto vzdušných výšinách jen prachobyčejného motýla, jehož si po celé své cestě ani nevšiml, náhodou spatří, což tu bývá divení se a nadšených slov!

S vysokých hor má sice ctitel přírody překrásný rozhled, pozoruje velmi dobře mohutné vrchy, rozsáhlé lesy, štíhlé věže a vysoké domy — ale vše co vidí, zdá se býti *mrtvé.*

Jak docela jinak počíná si pravý přírodozpytec! Nespokojuje se povšechným rozhledem, ale sestupuje s hor do údolí, obírá si za předmět svého bádání častokráte jen takovou ma-

ličkosť — kvítko, broučka, ano i kapku vody — již s vysoké hory ani rozeznati nelze. Tuto maličkosť zpytuje tak bedlivě, že ani vylíčiti se nedá, ano — aby zkoumání jeho důkladným bylo — ozbrojuje ještě svůj zrak drobnohledem a hle! ten, jenž s vysoké hory daleko široko jen mrtvou hmotu viděl, objevuje nyní tolik života a tolik činných sil, že jej až úžas pojímá.

Kdo pozorovati chce velkolepost, musí se povznésti nad jednotlivosti a kdo chce pozorovati živé síly, musí se snížiti k jednotlivostem.

Tato všeobecná pravda platí také o Církvi sv. Kdo chce *velkolepost* a krásu Církve sv. poznati, ať jen se povznese nad ony doby, v nichž Církev sv. působila a nad ona místa, v nichž evangelium Kristovo hlásala, a pozoruje ty nesčíslné památníky křesťanské vzdělanosti, jež všude — ani nejmenší vesničky nevyjímajíc — postavila. Kdož uváží všecko to nadlidské úsilí, s jakýmž polodivé národy k lidské důstojnosti přivedla, jich zvířecí vášně zkrotila a jich srdce od hrubé hmoty k nesmrtelnému Duchu pozdvihla — když přehlédne všecky ty chrámy, školy, nemocnice a četné blahodárné ústavy, jež zbudovala a posoudí ty stkvělé výsledky, jichž ve vědě a umění se dodělala — pak arciť musí uznati velkolepost a velebnosť Církve katolické.

Kdo chce ale *život* Církve sv. zkoumati a její božské síly zpytovati, ať sestoupí k ní a obeře si za předmět svého bádání jednu pravdu

katolickou po druhé a třeba by to bylo její učení o odpustcích, jen tato maličkost, na niž novověká věda se své neomylné výše, do kteréž v tomto osvíceném století se povznesla, když ne s opovržením, aspoň s pohrdavou útrpností pohlíží. Ať jen aspoň tuto pravdu bedlivě zpytuje a aby na ní ničeho přehlédnouti nemohl, ať ozbrojí svůj zrak tak důkladným drobnohledem, jakýž jen na základě povahy a potřeb člověka jakož i požadavků nynější doby zhotoven býti může: pak zajisté přesvědčí se, že ta „přežilá“ Církev má v sobě ještě tolik života a tolik činných sil, jež netušený úžas vynucují. Jaké to množství odpustkův objevuje se udiveným zrakům! A přece všecky tyto odpustky — i nejmenší z nich — uděleny jsou jenom z podstatné — důležité příčiny a dosahují přerozličných dobrých účelův, jež všecky opět vrcholí *v lásce k Bohu a k bližnímu.*

Množství odpustků, jež Církev sv. nyní uděluje, jest opravdu ohromné. Uděluje je nejen ve prospěch chrámův a přečetných posvátných míst, ale připojuje i k přerozličným posvěceným předmětům, ušlechtilým pobožnostem a dobrým skutkům a v pravém slova smyslu obsypává jimi církevní jednoty. Řídíc se potřebami časův, udílí je buď trvale na vždy anebo na čas ano zase ob čas je obnovuje.

Kdo obeznámiv se s katolickým učením o odpustcích, jen poněkud pozorněji ohromné množství odpustkův zpytuje, ocitne se dojista ve ve-

likých rozpacích, že skutečně neví, čemu by se více diviti měl: zda bezpříkladné štědrosti, s jakou Církev sv. tak mnoho odpustkův udílí, či své vlastní bezpříkladné lehkomyslnosti, že si sám až doposud tak málo odpustkův získal, anebo dokonce bezpříkladné obmezenosti některých, kteří nejsouce ještě s odpustky od Církve sv. udělenými spokojeni, po odpustcích nepravých a proto neplatných se shánějí. Chvála Bohu, že za našich dob jest takových lidí již po řídku, kteří by si ještě zakládali na pověstných oněch modlitbičkách „proti střelné ráně, proti blesku a hromu, proti tajným nepřátelům a rozličným nemocem," kteří by se postili k nebeskému dvoru anebo kteří by hříšné a pověrečné modlitby, jaké se nalezají v tak zvaných berlínkách a zjeveních sv. Brýdy, sv. Mechtildy a jiných od Církve sv. zapovězených tiskopisech, konali. Podobně vřelé díky sluší Církvi sv. vzdáti, že s úplným zdarem zamezila rozšiřování všech nepravých a jinak podezřelých odpustkův a přesně ustanovila, které odpustky za pravé a které za nepravé pokládány býti mají.

Nejznámější nepravé odpustky jsou tyto:

1. Odpustky udělené ve prospěch duší v očistci, o nichž se tvrdí, že duše z očistce *jistě* vysvobozena bude. Odpustky tyto jsou nepravé proto, poněvadž Církev sv., přivlastňujíc odpustky dušičkám v očistci na způsob přímluvy, nedává nikdy a nikomu žádné jistoty anebo záruky, že duše, jíž odpustky ty přivlastněny býti

mají, jistojistě z očistce vysvobozena bude. Církev sv. podává jen oprávněnou naději, že Bůh její přímluvu vyslyší a pro zásluhy Ježíše Krista a svatých duši s očistci zasloužený trest odpouští.

2. Odpustky připojené k velmi nepatrným věcem. Církev sv. připojuje odpustky vždy jen k takovým věcem, jež aspoň v nějakém poměru jsou k spravedlivé příčině, pro niž odpustky ty ohlášeny byly.

3. Odpustky udělené za peníze. Církevní sněm v Tridentu v sezení XXI. 9. de ref. výslovně zapověděl vybírati při ohlašování odpustkův jakékoliv almužny. Proto také na každé odpustkové listině stojí poznamenáno: „ubique gratis“ t. j. všude zdarma. Že výlohy, jež sepsání listiny, dodání po poště a pod. způsobily, nahraženy býti mají, rozumí se samo sebou — ale za odpustky neplatí se ničehož.

4. Odpustky znějící na mnoho tisíc let. Církev sv. takových odpustkův — jakož posud nikdo ještě dokázati nemohl — vůbec neudílela.

5. Odpustky připojené k předmětům koupeným, zděděným anebo vůbec již z druhé ruky obdrženým. Církev sv. světí tyto předměty s odpustky jen pro tu osobu, která jich *prvně* užívá.

6. Odpustky, jež Církev sv. výslovně odvolala a jichž čas, na nějž uděleny byly, prošel.

7. Odpustky, o nichž se dokázati nedá, kdo je udělil anebo kdy uděleny byly, čili odpustky,

jichž pravosti žádná hodnověrná listina neosvědčuje.

Ostatně pozná nepravé odpustky snadno každý zbožný křesťan. Jeho zdravý, živou vírou osvícený rozum mu již praví, co s učením o odpustcích se srovnává a co jemu se protiví. Kdyby snad byl v nejistotě, ať se zeptá zpovědníka, jemuž stav své duše vůbec svěřuje. Velmi dobře mu také poslouží dobrá modlitební kniha od duchovní vrchnosti schválená. Každý křesťan kupuje si beztoho modlitební knihu — ne podle úpravného zevnějšku, nýbrž pro její vnitřní cenu, za kterouž církevní vrchnosť, která pečuje, aby veškeré pobožnosti v duchu a pravdě se konaly, svým schválením ručí.

Proto také stává se jen velmi zřídka, že by opravdu zbožný křesťan nepravými odpustky se mýliti dal. Taková nehoda stává se obyčejně takovému, jenž snad před světem za osvíceného platí a jenž z hříšné pověry, která mu sv. víru nahraditi má, nejraději po takových prostředcích se ohlíží, jež hodně báječně znějí a proto chytá se i báječných, smyšlených odpustkův.

Zbožný křesťan spoléhá se ve všem na svého Boha, jenž mu tento život dal a znaje svou nedostatečnosť, že sám ze svých sil do života věčného dostati se nemůže, utíká se k svému Spasiteli, aby z Jeho nesmírných zásluh a ze zásluh světcův a světic, jejichž sv. život mu ustavičným vzorem jest, co nejvíce čerpal a aby tyto jejich zásluhy skrze odpustky si co nejvíce při-

vlastňuje, tím jistěji k Bohu — cíli svému — přišel.

IV. Odpustky jsou velmi užitečné.

„Amen, amen pravím tobě“ — řekl Spasitel Nikodémovi — „nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, *nemůže* vjíti do království nebeského“ (Jan 3, 5.). Podle těchto zřejmých slov věčné Pravdy učí Církev sv., že svátosť křtu, v níž člověk z vody a z Ducha sv. znova k životu věčnému se rodí, jest k spasení tak nevyhnutelně potřebná, že ani nedospělé dítko, jež pražádného osobního hříchu se nedopustilo, do království nebeského vejíti nemůže, když by svátosti křtu nedošlo.

Že sv. křest jest první a k spasení nevyhnutelná svátosť, hlásá Církev sv. již skoro po dva tisíce věků ve všech kostelích, ve všech školách a ve všech svých spisech. Ale kdyby byla Církev sv. po všecky ty věky ani slůvkem o nevyhnutelné potřebě svátosti křtu se nezmínila, musel by *každý soudný* člověk sám nahlédnouti nevyhnutelnou potřebu svátosti křtu, když by jen důkladně uvážil, že svátosť křtu může udíleti *každý člověk* a že ji udílí *obyčejnou vodou.*

Kdyby svátosť křtu směl udíleti jenom papež anebo biskup anebo aspoň jen kněz, jak nesčíslné množství lidí muselo by bez sv. křtu zemříti a od radostí nebeských vyloučeno býti!

Ale aby každému podána byla příležitosť svátosť křtu přijmouti a do království nebeského vjíti, může platně křtíti i muž, jenž k duchovnímu stavu nepatří, ano i žena; může platně křtíti nejen dospělý jinoch, ale i školák a nejen každé křesťanské dítě, nýbrž v pádu potřeby může platně křtíti i — žid, turek a pohan, zkrátka *každý člověk.*

Kdyby k svátosti křtu bylo zapotřebí vína aneb aspoň jen mléka — jak mnoho lidí muselo by bez sv. křtu zemříti a od radostí nebeských vyloučeno býti! V mnohé rodině nebývá po celou zimu ani kapky mléka a víno znají snad jen podle jména — ale obyčejné vody má i sebe chudší žebrák s dostatek. Kapka vody jest všude k dostání a sice zadarmo.

A právě proto, že *každý člověk* může platně svátosť křtu udíleti a že tato svátosť se udílí *jenom vodou*, která všude jest k dostání, musí svátosť křtu velmi užitečná býti.

Podobně jest i s odpustky. Že odpustky jsou velmi užitečné, vyhlásila Církev sv. na sněmu v Tridentu shromážděném v sezení XXV. a učí ve všech kostelích, ve všech školách a ve všech svých spisech. Ale kdyby byla Církev sv. nikdy ani slůvkem se nezmínila, že odpustky jsou užitečné, musil by to konečně každý soudný člověk sám nahlédnouti, jen když by si důkladně ono *nesmírné množství církevních odpustkův* rozvážil.

Církev sv. uděluje odpustkův tolik, že není

na celém světě ani jednoho křesťana, jenž by — *nechtěje lháti* — vymlouvati se směl, že nemá příležitosti k získání odpustkův. Zvláště v posledním desítiletí, kdy již vícekráte milostivé léto ohlášeno bylo, bylo velmi mnoho odpustkův uděleno.

A právě proto, že Církev sv., která ničeho zbytečně nekoná, tak mnoho odpustkův uděluje ano až úzkostlivě pečuje, aby *každému* poskytla příležitosť odpustkův si získati, musí býti odpustky — velmi užitečné.

Užitek, jenž z odpustkův plyne, jest dvojí: 1. přímý a 2. nepřímý.

1. Přímý užitek z odpustků.

Jest ovšem pravda, že nám skrze odpustky se neodpouštějí ani viny ani zasloužené za ně věčné tresty — ale toho také jakživ žádný křesťan od odpustkův neočekával. Odpuštění vin a věčných trestův může dosáhnouti každý ve svátosti pokání, kteráž sama o sobě úplně stačí, aby skrze ni *i největší hříšník* odpuštění všech svých i nejtěžších hříchův dojíti mohl. Tato svátosť jest dostatečně ohlášena již ve sv. evangelii ne na nějaký snad krátký čas, nýbrž na všecky dny až do skonání světa. Ji lze vždycky — kdykoliv libo — přijmouti a proto nestává pražádné potřeby, aby Církev sv. ještě kromě této svátosti nějaký jiný prostředek na odpuštění hříchův ohlašovala.

Ačkoliv nám Bůh vždycky — kdykoliv jen my chceme — hodným přijímáním svátosti pokání všecky viny a všecky věčné tresty úplně odpouští, neodpouští nám také ještě vždycky všech zasloužených časných trestův, jež mají za účel, abychom spravedlnosť Boží na sobě pocítili a budoucně každého hříchu tím lépe se chránili.

Kdyby časné tresty sloužily jen k tomu, abychom se polepšili, neudělovala by dojista Církev sv. pražádných odpustkův; neboť právě ona celým svým zřízením a celým svým životem každodenně nám hlásá: Nehřeš!

Ale časné tresty mají také za účel, aby kajicník za své hříchy trpěl, zármutek, bolesť a neštěstí snášel a jimi trestající spravedlnosť Boží na sobě pocítil.

„Kdo jest nemocen, abych já s ním nebyl nemocen?“ (2. Kor. 11, 29.) Tato slova sv. Pavla platí i o sv. Církvi. Pokud křesťan trpí a se trápí, aby se polepšil, povzbuzuje jej sv. Církev k trpělivosti a ukazuje mu na zlatou cestu královského kříže, která jistě do slávy věčné vede. Jakmile ale křesťan trpí, aby trpěl a zasloužený trest si odbyl, má s ním Církev svatá největší soustrasť a sice takovou, že sama pociťuje rány, jež trpícího křesťana stihají. I používá v bezměrné své lásce krásného práva, jež každou pravou matku zdobí a odvracuje od svého zbloudilého sice ale také kajícího dítka časné tresty, jež mu nebeský Otec v přísné Své spravedlnosti uložil. Tyto zasloužené časné

tresty odvracuje buď úplně aneb aspoň částečně udílejíc — odpustky. Skrze odpustky odpouští kajícníku na místě Božím z moci od Krista Pána sobě svěřené buď všecky zasloužené časné tresty aneb aspoň jich část a podává uraženému Bohu v náhradu za kajícníka zásluhy Spasitelovy, jeho nejsvětější Matky a všech svatých. *Toto odpuštění aneb aspoň zmírnění časných trestův jest přímý užitek, jakýž odpustky působí.*

Tohoto užitku okoušíme již *zde na světě* ale úplnou jeho cenu poznáme teprve až *na věčnosti.*

1. Jsouce slabí a krátkozrací lidé, kteří ani na krok do budoucnosti proniknouti a svým rozumem soudy Boží ani tak prohlédnouti nemůžeme, jako neozbrojeným okem sluneční žár: nemůžeme — pokud na tomto světě jsme — určitě udati, mnoho-li svízelův, soužení a jiných časných trestův nám dosažením odpustkův odpuštěno bylo. Ano, my neumíme ani časné tresty na tomto světě určitě a správně rozeznati.

Neníť ještě každý kříž, který na nás Pan Bůh v neskonalé své moudrosti sesýlá, již trestem, poněvadž jej netrpělivě neseme a pod ním málomyslně vzdycháme. Začasté bývá takový křížek jen *lékem*, abychom hříchu se chránili, s Kristem trpěli a s Ním oslavenu býti zasloužili. Pokud jest člověk živ, může *vždy* ještě s milostí Boží, kteráž každému s dostatek udělena bývá, se polepšiti a proto mají

také všecky časné tresty na tomto světě mimo svou povahu trestnou i povahu léčivou. A právě proto, že všecky časné tresty na tomto světě mají *také* povahu léku, nesnímá Bůh s nás častěji křížův a mnohých jiných neštěstí, za jichž odvrácení jej ve svém nerozumu až hříšně prosíváme. Nesnímá jich s nás ani tehdáž, když jsme si plnomocné odpustky získali a když nám *všecky* časné tresty odpustil a sice právě proto, poněvadž nejsou trestem, nýbrž jen lékem k našemu spasení potřebným.

Z toho však nechtějž nikdo již dovozovati, že Bůh, k němuž právě nejhorlivější křesťané nejčastěji vzdychají: „Spomocník můj a vysvoboditel můj jsi Ty!“ (Zl. 69, 6.) jich — ač plnomocných odpustkův častěji dosahují — nikdy od soužení a bídy nevysvobozuje, ale je křížem ustavičně navštěvuje jako ty, kdož odpustky opovrhují.

Kdybychom věděli, jak mnohých trestův jsme si zasloužili a které kříže a jaká utrpení na odčinění svých časných trestův snášeti máme: poznali bychom také jasně, jak mnoho trestův nám Bůh získanými odpustky prominul a jak prospěšnými nám odpustky se osvědčily. Ale pokud jsme na světě, nevíme, jak mnoho trestův jsme za své hříchy zasloužili a ani jak mnoho jsme jich již přetrpěli a proto také nemůžeme udati, od jak mnohých soužení a od kterých křížův nás Bůh již uchránil a posud ještě chrání. Tolik ale přece s úplnou jistotou

víme, že všecky kříže, jež Bůh na křesťana, který si plnomocné odpustky získal, sesýlá, ani nejmenší známky trestu nemají. A toto pevné a jisté přesvědčení sílí zbožného křesťana i v největších křížích tak mocně, že sám sebe těšívá zbožnými slovy: „koho Bůh miluje toho křížem navštivuje.“

Ale ačkoliv svým rozumem posouditi nemůžeme, *která a jak veliká* neštěstí od nás Bůh odvrátil, poněvadž jsme si odpustky získali, můžeme přece také bez úrazu pravdy tvrditi: kdyby neměla Církev sv. moci udíleti odpustky a kdyby věřící odpustkův účastnými se nestávali, byly by mnohem četnější a větší rány křesťanské národy stihly, než jakými je spravedlivý Bůh již potrestal a dějepis náš byl by bohatším na zprávy mnohem hroznější a krvavější, než jaké až doposud zaznamenal.

2. Jinak ale bude, až jednou — *na věčnosti* — v oslaveném těle Pána Boha tváří v tvář viděti a jej „ne skrze zrcadlo v podobenství“ (1. Kor. 13, 12.), ale na nevyslovitelný způsob poznávati budeme. Tehdáž poznáme, jak mnoho časných trestů jsme si svými hříchy zasloužili a jak mnoho jich získanými odpustky nám prominuto bylo. Pak dojista poznáme, jak mnohé nebezpečenství, mnohá nehoda a mnohé neštěstí od nás odvráceno bylo — poněvadž jsme si odpustky získali a že mnohá zbožná osoba, k níž druhdy svět s opovržením se měl anebo s ní hůře než s popelkou zacházel, skrze odpustky — jichž si byla celé množství získala

— přečetné zasloužené pokuty nejen od sebe ale i od svých rodákův odvrátila.

Přímý užitek odpustkův pozná ale nejlépe, kdo tak šťasten byl, že v hodinu smrti plnomocné odpustky si získal. Beze všech překážek vejde do království nebeského. Jak veliká to est milosť ušetřenu býti od ohně očistcového, jenž tak mnohým na cestě do nebe překáží, nemůžeme nyní úplně pochopiti. Oceníme ji však aspoň poněkud, když povážíme, že oheň očistcový jest tak žíravý jako oheň pekelný a že působí bolesti nade vše pomýšlení veliké. V nesmírných bolestech jest však každá i sebe menší úleva nesmírnou bolestí. Čím větší však musí býti milosť, když nám muky očistcové, jichž jsme si sami svými hříchy zasloužili, se odpouštějí! Tato milosť udílí se nám skrze — odpustky. Odpustky jsou odpuštění aneb aspoň zmírnění časných trestův, jež za své již prominuté hříchy buď zde na světě aneb v očistci trpěti máme.

Tento hlavní užitek, jenž z odpustkův přímo vyplývá, nemůžeme arci — pokud na světě jsme — na sobě bezprostředně pozorovati, jej číslicemi dokazovati anebo vědeckými nástroji podle poměrův prostoru a času měřiti. Vinu toho ale nemají odpustky, nýbrž naše obmezenosť. Tato obmezenosť jest tak veliká, že nás začasto klame i v pravdách týkajících se přírody, s niž přece v nejužším styku žijeme a již *pěti* smysly pozorovati můžeme.

Všickni víme dobře, že nerosty, byliny a přerozličné druhy živočichův nám nesmírný užitek přinášejí a že bychom bez nich buď jen velmi těžko se obejíti mohli aneb snad docela zahynouti museli. Užitek, jejž nám přinášejí, pociťujeme všickni, ano častěji si ho ani vědomi nejsme, ale proto velmi těžko můžeme udati, jaký užitek nám bezprostředně působí anebo *působiti mohou* ku př. rozličné druhy travin anebo rozličné druhy hmyzu. Že i nejnižší druh živočichův — nálevníci — nám nějaký užitek poskytují aneb poskytovati mohou, jest nade vši pochybnosť jisté: ale v čem tento přímý užitek záleží, jak jest veliký, jak jest obecný, jak dlouho trvá atd. atd., nemůže začasto ani nejučenější přírodozpytec a ani nejslovutnější lékař jasně a pravdivě udati.

Nemůžeme-li ale často do podrobna určiti, jaký přímý či hlavní užitek ta aneb ona bytosť v přírodě nám dává, můžeme tím méně dopodrobna vypočísti, v čem hlavní či přímý užitek záleží, jejž *duchovní* pravda *hmotnému* našemu blahu přináší. A zase jako ve smyslné přírodě mnohá bytosť, jejíhož přímého užitku ani dobře neznáme a proto z něho těžiti nemůžeme, ještě i v mnohých jiných ohledech nám velice prospívá a tak mimo přímý užitek i mnohý vedlejší užitek vydává; podobně poskytuje nám i každá duchovní pravda mimo hlavní — přímý — užitek také ještě užitek vedlejší — nepřímý.

2. Nepřímý užitek z odpustkův.

Všecky odpustky — co jich jen máme — udílí Církev sv. jen proto, aby věřící Pánu Bohu, jenž jim již jejich spáchané viny a zasloužené za ně věčné tresty odpustil, také za své zasloužené časné tresty až do posledního penízku dostiučinili a s Ním docela se smířili. Úplné smíření se s Bohem jest cíl, jehož každý křesťan horlivým užíváním odpustkův dosíci může a má. Jenom proto udílí Církev sv. tolik odpustkův a tak úzkostlivě se stará, aby *každému* podala příležitosť k získání si odpustkův.

Poněvadž ale Církev sv. takové množství odpustkův uděluje a s nepochopitelnou starostí pečuje, aby *každý* odpustkův si získati mohl a získav si je s Bohem se smířil, Jejž svými hříchy rozhněval: jsou ty nesčíslné církevní odpustky ustavičným a očividným důkazem smutné pravdy, že hřích jest největší zlo na světě. Ten pak jest veliký — ač nepřímý — užitek odpustkův od Církve sv. udělených, že nám

1. *každodenně připomínají velikosť hříchu.* Jak hrozný musí býti hřích, poněvadž jej spravedlivý Bůh ještě i tehdáž velikými časnými tresty stíhá, když nám jej již úplně odpustil. Hřích musí býti Bohu nanejvýš protivný, musí Jej nevýslovně urážeti, musí Jeho Svatosti nade vše pomyšlení se příčiti, neboť nedá se mysleti, že by mohl nejvýš spravedlivý a zároveň náš nejlaskavější Otec naše *již odpuštěné* hříchy

trestati, kdyby mu tak nevýslovně se neprotivily. Žádný otec nepociťuje radosti, když musí své dítko trestati a podobně nemá — po lidsku řečeno — ani Bůh, jenž nás mnohem více miluje, než si vůbec mysliti můžeme, žádného zalíbení, když nás za naše hříchy tresce. Poněvadž ale Bůh při vší Své nekonečné lásce k nám přece ještě naše již prominuté hříchy časnými tresty stíhá, musí tak činiti jen proto, že hřích nade vše pomyšlení ohavný a hrozný jest. Na tuto vážnou pravdu musí — chtě neb nechtě — každý, jenž odpustky si získati chce, si vzpomenouti a tato vzpomínka musí pokaždé v duši jeho oživiti prosby, jimiž Církev sv. zvláště při příležitosti udělování odpustkův každého zapřísahá: „Přestaň hřešiti!“

Tomuto hlasu probuzeného svědomí nemůže křesťan, jenž si odpustky opravdu získati chce, dlouho odporovati, ale musí konečně sám nahlédnouti, že Boha svými hříchy nesmírně uraziti musel, poněvadž Jej ještě *kromě svátosti pokání*, v níž mu všecky viny a věčné tresty docela odpuštěny byly — usmiřovati má. Když pak s milostí Boží nahlédl, že hřích skutečně hrozná urážka nejsvětějšího Boha jest, musí zajisté se odhodlati, že po druhé — budoucně — Boha svého hříchy nikdy víc neurazí a že — hřešiti nebude. Ten pak jest opět veliký — ač nepřímý — užitek odpustkův od Církve sv. udělených, že nás

2. *každodenně povzbuzují k cnostnému životu.*

Na první pohled překvapuje ovšem velice, že odpustky, jež ani jedinkého hříchu neodpouštějí, přemnohým, kteří dlouhá léta v hříších žili, jedinou pohnutkou bývají, aby za každou cenu svých hříchův se zbavili a k ctnostnému životu se odhodlali.

Na světě jest však mnoho křesťanův, kteří sice beze všech ohledův hřeší, ale pro samé ohledy nemohou se dostati — k zpovědnici. Hříchy obtížené srdce táhne je sice k správě Boží, ale nešťastne ohledy světské zadržují je zpět. Rádi by s Bohem se smířili, od srdce rádi by břímě hříchův se sebe shodili, ale neradi by si to se světem pokazili, aby se neřeklo, že jsou — pobožnůstkáři. Tu ohlásí Církev sv. veliké odpustky, ku př. milostivé léto. Zpovědnice se naplňují a v davy kajicníkův vmísí se i mnohý, který již dlouhá léta u sv. zpovědi nebyl, a smíří se upřímně se svým Bohem.

V obyčejném životě jest také mnoho lidí, kteří všecko převráceně dělají. Říkáme jim „levičáci“. Takoví lidé jsou i v ohledu duchovním. Žijí sice ustavičně v hříchu, ano hromadí hříchy na hříchy, ale doufají, že jim Pán Bůh všecko odpustí, poněvadž jest — tak laskavý a milosrdný. Ale vlastní srdce praví jim, že by přece aspoň nějakých trestův zasluhovali a poněvadž srdce lidské jest vůbec nepokojné, nedá i jim pokoje a přečasto jim tyto „aspoň malé“ tresty připomíná. Aby tyto časné tresty od sebe odvrátili, chtějí si *také* získati odpustky. K zí-

skání plnomocných odpustkův vyžaduje se však vždy kajicná zpověď, v níž smiřují se s Bohem a dosahují nejen odpuštění časných trestův, ale což nepoměrně větší milosť jest, odpuštění zasloužených trestův věčných.

Kdyby Církev sv. tak často odpustkův neohlašovala, nepřijímalo by velmi mnoho křesťanů svátosť pokání buď vůbec aneb aspoň ne tak často. Zkušenosť všech zpovědníkův dosvědčuje též, že sv. zpovědi, jež dobrovolně za příčinou získání odpustkův se konávají, jsou mnohem upřímnější než zpovědi, k nimž věřícím čas se určuje. A nemůže ani jinak býti. Kdykoliv Církev sv. odpustky ohlašuje, připomíná každému důrazně: „Nehřeš!“ Poněvadž ale odpustky velmi často se ohlašují, musí i ti, kteří by jinak ani na sv. zpověď nepomyslili, časté toto upomínání aspoň někdy zaslechnouti; pak ovšem také přicházejí a přijímají sv. svátosti obyčejně s příkladnou pobožností.

Konečně jsou ještě na světě křesťané, kteří svého krásného jména skutečně hodni jsou. Chvála Bohu — jest jich mnohem více, než mnohý se domnívá. Zbožné tyto duše vzbuzují každodenně ráno úmysl, že si všecky odpustky získati chtějí, jež téhož dne vůbec si získati lze. Aby si je skutečně získali, chrání se pečlivě každého hříchu, bojují s podivuhodným sebezapřením proti žádostem vlastního těla a svůdnosti světa. Ale — jak ani jinak býti nemůže — jsou při všech svých dokonalostech přece jen křehcí

a slabí lidé. Přemnozí z nich by v mnohém pokušení neobstáli, velmi mnozí by s Kristem a pro Krista tak odhodlaně netrpěli a jen málokteří z nich by na výši křesťanské dokonalosti se vyšinuli, kdyby nebylo — odpustkův. Odpustky, jež buď sobě získati aneb duším v očistci přivlastniti chtějí, jsou jim každodenně pohnutkou, aby v dobrém vytrvali, podávají jim každodenně příležitost, aby něco dobrého vykonali a slouží jim za výborný prostředek, aby vždy více a více v milosti Boží prospívali.

Odpustky, jež nám každodenně velikost hříchů na oči staví a nás ustavičně k ctnostnému životu povzbuzují, ohlašuje a udílí Církev sv. *mocí klíčů*, kterou jí sám Bůh svěřil. Vykonáváním této božské moci objevuje se Církev sv. až po dnes před celým světem v plné své velebnosti. Ten pak jest také veliký — ač nepřímý — užitek odpustkův od Církve sv. udělených, že nám

3. *každodenně vštěpují úctu k Církvi sv.* Církev sv. jest nyní chudá a ožebračena. Sv. Otec jest ve svém vlastním domě zajatcem, o nějž každý nemrava beztrestně se otírati a po něm blátem pomluvy házeti může: to vše jest bohužel — pravda. A přece tento sv. Otec, jenž z dárků věřících žije, udílí takové duchovní poklady, že jich i největší boháči a králové se súčastňují, jsa sám zajat, vysvobozuje jiné z vazeb hříchů a z očistcového žaláře, jsa sám tupen a hanoben, chrání jiné od hanby na věč-

nosti. Jak neobyčejná — v pravdě božská — jest jeho moc, která jej služebníka služebníkův — i nad korunované hlavy daleko vyvýšuje! Tuto velikou jeho moc připomínají nám každodenně odpustky, jež každý den po celý svůj život získati si můžeme. Nic nespojuje nás se sv. Otcem snad na sta mil vzdáleným tak úzce a těsně jako odpustky, jež — jsa sám chud a nás osobně neznaje — i nám štědře udílí.

Proto také zná jméno sv. Otce *každý* dospělý křesťan a každý již zajisté se modlil — ne jednou ale tisíckráte — „na úmysl sv. Otce.“ Kdo si chce hodně odpustků získati, *musí* si často sv. Otce připomínati a kdo ve svých modlitbách a při svých dobrých skutcích často na sv. Otce si vzpomíná, musí konečně nejhlubší úctu k němu chovati. Odtud vysvětluje se také velmi snadně, proč ti, kdo odpustky opovrhují, i sv. Otcem opovrhují, a naopak ti, kdo si odpustků váží, i sv. Otce v posvátné vážnosti, jakáž jen viditelnému náměstku pravého Boha patří, chovají a jej v nynějších zlých časech ze všech sil modlitbou a almužnou podporují.

Sv. Otec udílí všecky odpustky — *z církevního pokladu*, jejž Spasitel náš svými zásluhami naplnil a do něhož i zásluhy všech svatých, přede všemi ale zásluhy přečisté Rodičky Boží splývají.

Kdykoliv odpustků dosahujeme, stáváme se pokaždé zásluh Kristových účastnými. Zásluhy Jeho stávají se zásluhami našimi a Kristus Pán

objevuje se v úplném slova smyslu naším Spasitelem, v Něhož máme pevně věřiti, silně doufati a Jej nade všecko milovati. Odpustky, jež nám Církev sv. každodenně udílí, připomínají nám každodenně nesmírné zásluhy Vykupitelovy a pamatují nás živě na Jeho přenesmírnou oběť na kříži, kterouž naším největším dobrodincem se stal, zaslouživ nám nejen odpuštění vin a věčných trestů, ale i odpuštění trestů časných. Při tom množství odpustků, jež nyní máme, není možná, aby zbožný katolík jenom jeden den na svého ukřižovaného Spasitele zapomenouti mohl.

Jako zbožný katolík, jenž z udělených odpustkův co nejhojněji těžiti chce, každého dne na svého Vykupitele upamatován bývá: podobně musí se upamatovati každodenně i na Jeho a svou Matku — Panenku Marii — jejíž převeliké zásluhy v odpustcích k jeho duchovnímu prospěchu působí. Poněvadž v odpustcích i zásluhy Panny Marie věřícím se přičítají a přisvojují, musí každý — kdo si odpustkův váží — Rodičku Boží vždy víc a více milovati, jí se synovskou důvěrou se odporoučeti a k ní nezrušitelnou oddanosť míti. Skrze odpustky přisvojují se nám i zásluhy svatých, budí v nás lásku k našim sv. patronům a ostatním svatým a vybízejí nás denně, abychom ctnosti svatých a světic následujíce, podle jejich příkladu k Bohu — cíli svému — kráčeli. Ten pak jest

dojista veliký — ač nepřímý — užitek odpustkův od Církve sv. udělených, že v nás

4. *každodenně rozhojňují lásku k Spasiteli, Jeho přečisté Matce a všem svatým.* Odpustky, jež buď sami sobě získáme anebo jež na způsob přímluvy duším v očistci přivlastňujeme, jsou duchovní svaté pouto, jež všecky věřící na zemi co nejtěsněji k sv. Otci pojí, je se sv. Otcem, s Vykupitelem celého světa, Ježíšem Kristem, Jeho přesvatou Matkou a všemi svatými váže a i všecky věrné zemřelé objímá a tak celou Církev — bojující, vítězící a trpící v jednu jedinou rodinu spojuje. Jak radostno jest, býti v úzkém styku s nebešťany, jejichž obrazy naše příbytky zdobí, a přijímati od nich pomoci a zároveň poskytovati pomoc těm, kteří ještě za hrobem na naší lásku se spoléhají. Odpustky každodenně udílené uvádějí nám co nejživěji na paměť, že tvoříme rodinu svatou a hlásají každému bez ustání: „I ty svatý buď!“

Kdo si chce odpustky skutečně získati, *musí* býti svatým a proto musí nejprve ve sv. pokání s Bohem se smířiti. Aby si ale svatosť, kterouž ve svátosti pokání obdržel, zachoval a zároveň i odpuštění časných trestův dosáhl, *musí dobré skutky konati.*

Odpustky jsou milosť a kdo milosti dosáhnouti chce, musí jí hoden býti. Nehoden by byl syn v rodině, jenž by jenom z rodinného pokladu chtěl dobře tráviti a — lenošiti. Kdo

chce míti na společném jmění podíl, musí také sám pracovati a rodinné jmění rozmnožovati. Podobně jest i v rodině Boží. Nehoden by byl katolík odpustkův, jenž by chtěl jen z duchovního pokladu čerpati, odpuštění svých časných trestů dosahovati a — nic dobrého nekonati. Kdo chce míti podíl na pokladu rodiny Boží, musí také sám dobré skutky konati a proto udílí Církev sv. odpustky *jenom* těm, kteří dobré skutky konají. Ten pak jest konečně také veliký — ač nepřímý — užitek odpustků od Církve sv. udělených, že nás

5. *každodenně pobádají ke konání dobrých skutkův.* Abychom ale nebyli na rozpacích, *které dobré skutky* bychom konati měli, udává nám je Církev sama, když uděluje odpustky. Abychom nebyli ani na rozpacích, *jak* bychom tyto označené dobré skutky nejlépe konati měli, ustanovuje zároveň jisté podmínky, jimiž se říditi máme. Tyto podmínky mají i ten účel, abychom se cvičili také v — poslušnosti, bez níž žádná rodina vůbec a tím méně rodina Boží na zemi obstáti nemůže. Kdo ze synovské poslušnosti předepsané podmínky až do nejmenších nepatrností naplňuje a tak svou poslušnost k duchovní se Matce — Církvi sv. — skutky osvědčuje, může býti ujištěn, že pravdomluvný Bůh, jenž dítkám — které čtvrté přikázaní zachovávají — veliké přislíbení učinil, také slovo Své splní, a i na něj hojnost Svého požehnání vyleje.

Dalo by se snad namítnouti, že některé skutky, k nimž Církev sv. odpustky připojuje, jsou *velmi nepatrné* a že podmínky, jimiž si odpustky získati lze, žádné zvláštní důležitosti nemají a že by tedy nebylo zapotřebí tak přílišnou váhu na ně klásti. Námitka tato jest pravdivá. Přečetné dobré skutky, s nimiž Církev sv. odpustky spojuje a podmínky, s nimiž je uděluje, jsou opravdu nejen nepatrné nýbrž dětinské a sice v plném a krásném toho slova smyslu.

Mnohé matce může srdce radostí se roz skočiti, když jí její synáček aneb dceruška nějaký dárek přinese a byť to byl i takový, že by *pražádné* ceny neměl anebo když její rozkaz až na poslední slovo vykoná. Tuto velikou radosť nemůže ale míti matka z dárku samotného — což jí také může malé dítko dáti!? — a ani nemůže se radovati, že má snad nějakou práci hotovu — zač pak jen stojí práce malého dítka!? Co jí však tuto velikou radosť působí jest *láska*, kterouž jí dítko svým dárkem anebo poslušným naplněním rozkazu osvědčilo.

V tomto ohledu jsou snad všecky matky stejné, ale nejsou-li — jest takovou dojista naše duchovní matka — Církev sv. I jí působí nevýslovnou radosť — láska, kterouž jí její duchovní dítky podle svých sil a schopností osvědčují. Nezakládá si v tom pranic, jestliže snad některé její dítko nic velikého, světem otřásajícího vykonati nemůže, ale oplývá již ra-

dosti, když jen koná, co konati může, třeba by to byl sebe menší dobrý skutek — jen nábožný povzdech.

Říkává se, že láska divy činí. Pravda tato osvědčuje se nejlépe v Církvi sv. Kdo z lásky k této duchovní matce a jejímu Zakladateli, Spasiteli našemu jen takové skutky koná, jež světu pranepatrnými býti se zdají, podává již důkaz hluboké úcty a něžné oddanosti k Církvi sv. Kdo pak z lásky k Bohu a Církvi sv. i nejnepatrnější rozkaz církevní s ochotou naplňuje, podává neklamnou záruku, že jest nejen věrným ale také i milým synem Církve sv.

Na pohled nepatrné dobré skutky, s nimiž Církev sv. začasté i veliké odpustky spojuje, jsou také ostatně jedním z oněch pádných důkazův, že Církev sv. založil skutečně jenom Ten, jenž pravil: „břímě mé jest lehké“ a že její učení jest od dob apoštolských až po dnes totéž a sice: „evangelium *milosti* Boží“

Co pak se týče ostatních běžných námitek proti odpustkům, jež již tisíckráte odmítány a opět tisíckráte znovu ohřívány byly, mají všecky svůj původ buď v nevědomosti aneb zlomyslnosti.

Proti nevědomosti jest jediný prostředek, důkladné poučení a proti zlomyslnosti hojné užívání odpustků. Zlomyslnost nemůže jinak napravena býti než — konáním dobrých skutkův. Poněvadž ale odpustky *každodenně* ke konání dobrých skutkův pobádají, proto jest jich hor-

livé užívání jediným a nejvýdatnějším prostředkem proti každé zlomyslnosti. Ale právě ta jest příčina, proč vlastně mnozí odpustky opovrhují. Kdyby Církev sv. skutečně učila, jak jí mnozí neprávě vytýkají, že — kdo si odpustky získá — beztrestně a svobodně hřešiti může, sháněli by se nesčislní tisícové po odpustcích. Poněvadž ale Církev sv. k získání odpustkův požaduje jen dobré skutky a opravdovou kajicnosť a poněvadž zlý strom dobré ovoce nésti nemůže: proto padá tolik hany a potupy — — kdož by se nedivil?! — na odpustky.

Kdo rád dobré skutky koná, váží si dojista i odpustkův, poněvadž mu podávají příležitosť, aby co nejvíce dobrých skutkův konati mohl. Mnohý křesťan by začasto ledacos dobrého opomenul, co jinak rád vykonává, maje naději, že si získá odpustky. A čím více si kdo odpustkův získal, tím více si jich váží a čím více si jich váží, tím hojnějšího užitku mu přinášejí. Odpustky zadržují trestající ruku spravedlivého Boha, připomínají velikosť hříchu, povzbuzují k ctnostnému životu, vštěpují úctu k Církvi sv., rozhojňují lásku k Spasiteli, přečisté Jeho Matce a všem svatým a pobádají neustále ke konání dobrých skutkův. *Odpustky jsou odpuštění anebo zmírnění časných trestův za osobní již prominuté hříchy udělené od Církve sv. mocí klíčův kromě svátosti pokání skrze zásluhy Ježíše Krista a svatých, platné před Bohem těm, kteří za podmínek stanovených kající skutky konají.*

Vznešeným učením o odpustcích vyplňuje teprve Církev katolická velikou mezeru, kterou každé jiné vyznání v srdci křesťana, jenž ještě o zjevení Božím přesvědčen jest, zanechati musí. Kdo ještě pevně věří, že jej Bůh Otec stvořil, Bůh Syn vykoupil a Bůh Duch sv. posvětil, musí také věřiti, že cíl jeho není v pozemských věcech, nýbrž v Bohu. K Bohu se dostati a v Něm na věky spočinouti, jest cíl každého člověka vůbec a každému křesťanu bez rozdílu velmi dobře známý.

Má-li někdo k nějaké osobě, která jest cílem jeho cesty, skutečně se dostati, musí vzhledem k ní zaujmouti nějaké postavení t. j. musí k ní se přibližovati a podobně musí i ona k němu směřovati — musí k ní nalezati se v poměru přátelském. Kdo se nalezá k nějaké osobě v ohledu nepřátelském, kdo se jí buď sám vyhýbá anebo ona od něho se vzdaluje, nesejde se s ní do smrti.

Podobně jest i s křesťanem, jenž putuje tímto slzavým údolím — k Bohu. Každý člověk nalezá se k Němu v nějakém poměru.

„V jakém poměru nalezám se já právě nyní k svému Bohu?“ jest zajisté otázka na světě nejdůležitější, poněvadž na jejím rozluštění závisí buď nesmírná blaženosť anebo nevýslovné soužení. Na tuto předůležitou otázku nemůže si — mimo katolického křesťana — žádný jiný křesťan dáti uspokojivou odpověď.

Všecka ostatní vyznání učí, že poměr do-

spělého člověka k Bohu v jedné a téže době jest buď jenom přátelský anebo jenom nepřátelský.

Je-li poměr ten jenom přátelský, pak má ovšem takový člověk úplné právo, aby plesal a se radoval, neboť bude beze všech obtíží spasen. A skutečně učí některá vyznání, že lidé budou jistojistě spaseni — ať dělají, co chtějí — jen když věří.

Je-li poměr ten jenom nepřátelský, pak má ovšem takový člověk všecku příčinu, aby se třásl a chvěl, neboť bude beze vší pomoci zavržen. A skutečně učí jiná vyznání, že lidé — ať dělají, co chtějí — jistojistě budou zavrženi.

Všecka tato vyznání stojí tedy k sobě v přímé protivě. Některá z nich věří zrovna tomu, co druhá zavrhují. Poněvadž ale pravda sama sobě odporovati nemůže, nemohou tato vyznání obsahovati samou pravdu. Avšak s druhé strany není také na světě ani jediného člověka, jenž by holou lež věřiti chtěl. Kdo nějaké lži uvěřil, uvěřil jí jen proto, že ji za pravdu měl Poněvadž tedy žádný člověk čirou lež věřiti a k ní se přiznávati nemůže a poněvadž i ostatní vyznání veliké množství přívrženců čítají, nemohou tato různá vyznání — ačkoliv si přímo odporují — obsahovati samou lež, nýbrž musí držeti také nějakou pravdu.

Podstatným základem každého vyznání jest názor, v jakém poměru člověk k Bohu se nalezá. Jestliže tedy všecka ostatní vyznání jenom

část pravdy drží, musí i jejich základní názory jen z části pravdivé býti.

Proto musí býti pouze částečná pravda, že poměr člověka k Bohu v jedné a též době jest jenom přátelský a podobně musí býti také pouze z části pravda, že poměr člověka k Bohu v jedné a též době jest jeuom nepřátelský.

K tomuto výsledku musí přijíti každý — ať se hlásí k vyznání kterémukoliv — když rozumem svým důvody váží, o něž tyto sobě přímo odporující názory o poměru člověka k Bohu se opírají.

Soudný křesťan, jenž podle svého vyznání věří, že poměr člověka k Bohu jest jen přátelský, najde dosti důvodů spolehlivých, o něž jeho vyznání se opírá, aby mohl míti mravnou jistotu, že bude spasen a proto může vždy plesati a ze své spásy, která mu jistě kyne, se radovati. Ale v tomto svém vyznání nenajde ani jediného důvodu podstatného, proč by před Bohem také se chvěti a třásti měl, ačkoliv vlastní jeho rozum i srdce mu praví, že Bůh jest také „král strašné velebnosti.“ Na základě názoru, že člověk v jedné a též době jest k Bohu v poměru *jen* přátelském, jest *kázeň Boží* nemožna. Vyznání však, které kázeň Boží hlásati a nezvratnými důvody podepříti nemůže, jest kusé, neúplné a musí způsobiti v srdci zbožného křesťana citelnou mezeru, po jejíž vyplnění duše po pravdě žíznící marně práhne.

Podobně najde soudný křesťan, jenž podle

svého vyznání věří, že poměr člověka k Bohu jest jenom nepřátelský, dosti důvodův spolehlivých, o něž jeho vyznání se opírá, aby mohl míti mravnou jistotu, že bude zavržen a proto musí vždy se chvěti a před svou záhubou, které jistě neujde, se třásti. Ale v tomto svém vyznání nenajde ani jediného důvodu podstatného, proč by Boha milovati měl, ačkoliv vlastní jeho rozum i srdce mu praví, že Bůh jest také láska. Na základě názoru, že člověk v jedné a též době jest k Bohu v poměru *jen* nepřátelském, jest *láska Boží* nemožna. Vyznání však, které lásku Boží hlásati a nezvratnými důvody podepříti nemůže, jest kusé, neúplné a musí způsobiti v srdci zbožného křesťana citelnou mezeru, po jejíž vyplnění duše po pravdě žíznící marně prahne.

A přece se zdá, že není vůbec možno, aby člověk v jedné a téže době se nalezal v nějakém jiném poměru k Bohu, než buď jen přátelském anebo jen nepřátelském. Že ale jest ještě nějaký jiný — střední poměr k Bohu — ne snad možný nýbrž skutečný, ví dojista každý, kdo za příkladem svých zbožných předkův v písmech sv. si rád čítává, kdež stojí psáno:

Služte Hospodinu v bázni: a s třesením plesejte jemu! (Žl. 2, 11.)

Slovy těmito povzbuzuje nás především korunovaný pěvec, abychom Hospodinu v bázni sloužili. A vším právem tak činiti máme. *Ho-*

spodin jest náš Stvořitel a my jeho tvorové; tvorům pak přináleží *sloužiti* Tvůrci. Hospodin jest ale také náš všemohoucí Pán, jenž nám dal život a vše, co máme a jenž nám také vše — kdy se jemu zlíbí — odejmouti může a proto mu máme sloužiti *v bázni.*

Ale korunovaný pěvec vybízí také dále: *a s třesením plesejte jemu!*

Můj Bože! jak mám tobě plesati a zároveň se třásti!? Anebo jak mám před Tebou se třásti, když poroučíš, abych plesal!?

Tak povzdychl si snad již mnohý zbožný čtenář bible při oněch podivných slovech, ale povzdechem svým nalezl ztěžka uspokojující odpověď na tyto vážné otázky. Takovou odpověď může podati a také podává jenom — Církev katolická.

V souhlasu se zdravým rozumem učí Církev sv., že poměr dospělého člověka k Bohu v jedné a téže době jest *obyčejně i přátelský i nepřátelský zároveň.*

V poměru výhradně přátelském k Bohu byli Pán Ježíš a jeho přečistá, neposkvrněná Matka.

V poměru výhradně nepřátelském k Bohu nenalezal se doposud na světě žádný dospělý člověk, žádný ani ten největší hříšník, jejž kdy země nosila.

Bůh zajisté *chce*, aby *všickni* lidé — tedy i největší hříšníci — spaseni byli. Syn Boží přišel *jenom* k vůli hříšníkům na svět a umřel

pro *všecky* lidi — tedy i pro největší hříšníky. Duch sv. udílí *všem* lidem — tedy i největším hříšníkům — tolik milosti, mnoho-li jí k spasení svému potřebují. Proto nemůže býti řeči o tom, že by mohl poměr člověka k Bohu býti někdy *jenom* nepřátelský a že by člověk musel — i proti své vůli — na věky zavržen býti. Lotr na kříži jest jedním příkladem — že i největší hříšník, byť by již byl synem smrti, ještě spasen býti může, jenom když — *chce*. Žádný hříšník nemusí nad svým spasením zoufati.

Hříchy svými zasloužil si ovšem věčných trestů v pekle, a proto má vážných příčin dost, aby se Boha bál a před ním se třásl. Ale Bůh sám v nevýslovné své lásce ujímá se kleslého hříšníka v jeho duchovní bídě a pozdvihuje a volá jej k sobě a proto má každý hříšník dost vážných příčin, aby nevýslovnou lásku Boží i svou láskou splácel a nad poskytnutou pomocí Boží plesal. Vším právem volá tedy David. jenž sám hrozných hříchův se dopustil, ke *všem* hříšníkům: „s třesením *plesejte* Hospodinu.“

Když byl hříšník s milostí Boží od svých hříchův se obrátil a svátosť pokání hodně přijal, stává se spravedlivým a svatým. Bůh mu odpustil viny a věčné tresty a učinil jej svým synem a dědicem. Avšak žádný spravedlivý nemá na své spasení se spoléhati.

Ve svátosti pokání neodpouští Bůh oby-

čejně časných trestův, jež jsou veliké a hrozné, neboť oheň očistcový rovná se v palčivosti pekelnému. Jestliže má spravedlivý křesťan dosti příčin, aby Boha miloval a plesal, že s něho břímě hříchův sňal a jej zase svým milým synem učinil, má také mnoho příčin, aby ještě Boha se bál a před zaslouženými časnými tresty se chvěl. Proto také volá spravedlivý a svatý David ke všem spravedlivým, kteří svatě žijí: *s třesením* plesejte Hospodinu.

Kdyby člověk se nalezal v jakémkoliv stavu, kdyby byl živ buď zbožně a svatě anebo kdyby byl — nestaraje se o svou duši — v duchovním spánku pohřížen anebo kdyby byl již až na pokraj pekla se dovlekl, platí pro něho *vždy* — od té doby, kdy rozumem svým Boha poznávati počal, až do té doby, kdy v posledním dechnutí svou duši mu odevzdává — památná slova, kteráž řečena jsou všem: Služte Hospodinu v bázni a s třesením plesejte jemu.

Aby tak *všickni* lidé také skutečně činili, vybízí je korunovaný pěvec ke — kázni.

Totéž činí i Církev sv. a majíc pevné přesvědčení, že — „jako tělo bez ducha mrtvé jest, tak i víra bez skutkův mrtvá jest“ (Jak. 2, 26) a jsouc pamětliva slov Spasitelových: „Ne každý, kdož mi říká: Pane — Pane, vejde do království nebeského: ale kdo činí vůli Otce mého, jenž v nebesích jest, ten vejde do království nebeského,“ (Mt. 7, 21.) pobádá každodenně všecky, aby chopili se kázně,

„*Chopte se kázně!*“ tak zapřísahá bez ustání Církev sv. hříšníky, kteří svými hříchy z *cesty pravé* — z cesty svatosti se uchýlili, která jedině k Bohu vede. Každá jiná cesta — kromě cesty svatosti — vede do zahynutí věčného. Aby ale hříšníci *nezahynuli*, vychýlivše se již z cesty pravé, mají se chopiti kázně, kterou by rozhněvaný Hospodin usmířen býti mohl. Bůh, jenž hříchy rozhněván bývá, bývá pokáním ukojen. Proto mají hříšníci, uchýlivše se z cesty svatosti, chopiti se kázně kajicné a dáti se na — úzkou a obtížnou cestu pokání. Tuto úzkou a obtížnou cestu pokání, která vede zpět na cestu svatosti, upravil sám Spasitel náš, ohraničil ji svými přikázaními a posvětil ji svou smrtí, jejíž oživující moc ve svátosti pokání působí.

Kdo po této cestě kráčeti chce, musí svých spáchaných hříchů srdečně litovati, z nich upřímně se zpovídati a za ně podle svých sil dostiučiniti. Činí pak dosti, když obtížné kající skutky koná a sesýlané od Boha kříže trpělivě snáší, *anebo* když z pokladu církevního, jejž mu Církev sv. v odpustcích nabízí, co nejvíce čerpá. Zvláště tímto církevním pokladem bývá tato obtížná cesta pokání každému co nejvíce usnadněna. Aby kajicník na mysli neklesal, že svým pokáním spravedlnost Boží, již svými hříchy tak velice rozhněval, úplně smířiti nemůže, odpouští mu Církev sv. na místě Božím všecky zasloužené časné tresty, jež spravedl-

nost Boží na něm ještě požaduje, buď docela anebo z části a podává za něho Bohu úplnou náhradu ze zásluh Spasitelových, který pro nás tak nevýslovně trpěl, ze zásluh bolestné Rodičky, která pro své veliké oběti sluje: útočiště hříšníkův a ze zásluh všech svatých, našich starších bratří, kteří nadbytkem svých utrpení i naší duchovní chudobě odpomáhají. Udílejíc kajícníku odpustky, vlévá — jako druhdy milosrdný Samaritán zraněnému — i Církev sv. chladící olej a sílící víno do ran, jež mu hřích na duši způsobil. Vděčností velikou musí zajisté každý tuto mateřskou lásku Církve sv. spláceti, jejích duchovních milostí rád se súčastňovati a na odpustcích veliký podíl bráti.

Kdo takto po cestě pokání kráčí, jde přímo k svému cíli — k Bohu a může někdy s plnou důvěrou svého ducha v jeho ruce odporučiti; nebo *když by se rozpálil v krátce hněv jeho* v onen totiž den hněvu, v němž Hospodin před svou soudnou stolicí všecky shromáždí, pak objeví se celému světu pravda: *blahoslaveni všickni, kteří* po úzké a obtížné cestě pokání kráčejí a *doufají v něho.*

„*Chopte se kázně!*“ tak zapřísahá bez ustání Církev sv. i všecky ty šťastné, kteří ještě nevinného roucha svatosti, jímž na křtu sv. ozdobeni byli, neposkvrnili. Jest o ně plna starosti, vždyť ví, že sv. apoštol praví: „kdo se domnívá, že stojí, hlediž, aby nepadl.“ (1 Kor. 10, 12.)

Jak snadno mohli by padnouti, někdy Hospodina rozhněvati, uchýliti se z cesty pravé a zahynouti na — věky.

Aby tak se nestalo, ukazuje jim královskou cestu sv. kříže, kterouž Kristus Pán sám nejprve kráčel, po níž Jej nejsvětější Jeho Matka následovala, do jejichž šlépějí zase tisícové čistých panicův a panen vstoupili. I jim poskytuje tato cesta tisíceré příležitosti ke konání dobrých skutkův, vždyť ji založil Ten, „kterýž chodil, *dobře čině.*“ (Sk. ap. 10, 38.) Jsou to především přerozličné ony dobré skutky, jež Církev sv. odporoučí a odpustky obdařuje. Nevinné a zbožné tyto duše vítají s radostí tuto všestrannou kázeň, snaží se ji věrně zachovati, si denně co nejvíce odpustkův získati, aby jednak Boha, jejž svými nepatrnými poklesky rozhněvali, usmířili, na dušičky tím častěji pamatovali a sobě v nebi poklad shromáždili.

Kdo takto v nevinnosti po královské cestě sv. kříže kráčí, „přebývá v ochraně Boha nebeského a dí Hospodinu: Ochránce můj jsi ty a útočiště mé: Bůh můj, v tebe doufati budu.“ (Žl. 90.) A Hospodin Bůh nesklame dojista jeho důvěru, bude s ním v každém soužení — i v onom hrozném soužení, „kdy kviliti budou všecka pokolení země“ (Mt. 24, 30.) a vysvobodí jej. V pravdě: *blahoslaveni všickni, kteří* po cestě svatosti kráčejíce, *doufají v něho!*

„*Chopte se kazně!*“ tak zapřísahá bez ustání Církev sv. i Vás — milí čtenáři — ať již pa-

třite ke kterémukoliv druhu jejích dítek. Kázeň, kterou na Vás požaduje, jest malá — v pravdě jen břímě lehké. Nebývala vždy tak mírná. Za prvních dob požadovala Církev sv. na svých dítkách opravdu hrdinské důkazy křesťanského ducha a proto měla i kázeň velmi přísnou. Když pronásledování minulo, zmírnila sice svou kázeň, ale proto ukládala přece takové kající skutky, jichž bychom, kdyby *nám* uloženy byly — dojista se zhrozili. Když pak poznenáhlu časy se měnily a potřeby lidstva jinou tvářnosť na sebe braly, brala i Církev sv. slušný ohled na tyto změny a uvolňovala vždy více a více svou kázeň, až ji upravila v nynější způsob, kdy *každý bez obtíží* ji zachovávati a spasení věčného tím jistěji dojíti může.

Ze všech křesťanův, co jich od dob Krista Pána až do tohoto století žilo, neměl ani jeden tolik příležitostí a tak málo obtíží, aby s Bohem úplně se smířil, jako my máme.

Svátosť pokání můžeme přijmouti, *kdykoliv jen chceme* a u *kteréhokoliv zpovědníka*, k němuž důvěru máme. Naše osobní čest jest nám zaručena tolika zárukami, že si jich více ani mysliti nemůžeme. Nemusíme tedy nikdy ani nejmenšího pokoření se obávati, jež by nám ze svátostné zpovědi pojíti mohlo. Pokání, jež se nám ukládá, jest tak nepatrné, že by prvotní kajicníci ani uvěřiti nechtěli.

Tolik ovšem i my sami chápati musíme, že tímto nepatrným pokáním Boha, jejž jsme

svými hříchy velice urazali, úplně smířiti nemůžeme. To ví také dobře i Církev sv. a abychom Boha úplně usmířili a přece sami žádných velkých obtíží při tom neměli, přispívá nám ku pomoci, ohlašujíc odpustky. Odpustkův těch uděluje takové množství, že každý si jich tolik získati může, aby Bohu za všecky své hříchy — až do nejmenšího a nejposlednějšího — úplně zadost učiniti mohl.

Arciť jest pravda, že *pokaždé* všech odpustkův, tak jak znějí, účastnými se nestáváme, poněvadž začasté v milosti Boží se nenalezáme anebo potřebných podmínek určitě nenaplňujeme. Avšak to nás nemá odstrašiti, nýbrž naopak povzbuditi, abychom co nejvíce odpustkův si získati hleděli. Jestliže jsme si jich dnes nezískali — pro nějakou nevyplněnou podmínku — snad si je získáme zítra a jestliže jsme si nezískali odpustkův plnomocných v celém rozsahu, získali jsme si snad odpustky neplnomocné. Kdybychom každý den jen hodinu očistcových muk si ukrátili, jež to jest v očích katolíka veliký zisk.

Kdyby však kdo tímto snadným způsobem — získáním odpustkův — Bohu dostiučiniti nechtěl, ponechává mu Církev sv. úplnou volnosť, aby jinými dobrými skutky — třeba i takovými, jež kajicníci prvotní Církve konali — spravedlnosť Boží usmířil. Církev sv. váží si sice velice odpustkův a učí o nich, že jsou velmi užitečné, ale neklade na ně *všecku váhu*, nýbrž ponechává kajicníku úplnou volnosť, aby za své

hříchy dostiučinil, jak se mu líbí, jen když vůbec za ně dostiučiní.

Střední cesta bývá prý však nejjistější a nejlepší. Proto dbejme o odpustky s takovou horlivostí, jakobychom mimo ně Boha za své časné tresty již ničím jiným usmířiti nemohli a konejme dobré skutky tak horlivě, jako bychom na nic jiného se nespoléhali — pak dojista nezapomeneme nikdy, že i nám řečeno jest: *„Služte Hospodinu v bázni: a s třesením plesejte Jemu. Chopte se kázně, aby nerozhněval se někdy Hospodin a vy nezahynuli jste (uchýlivše se) z cesty pravé. Kdyžby se rozpálil v krátce hněv jeho: blahoslaveni všickni, kteří doufají v Něho!“* (Žl. 2, 11—13.)

Jak často přislibuje se nám blahoslavenství věčné! Jestliže ale povážíme, co a jak mnoho nám v nebi přislíbeno jest, zdá se všecko na světě všedním býti . . . Který pak jazyk může jen vysloviti a který rozum může jen pochopiti, jak veliká jest to radosť v nebi: býti s kůry andělskými, obcovati s nejblaženějšími duchy v slávě Stvořitele, patřiti na tvář Boží, viděti jasnosť nezměrnou, nepociťovati žádného strachu před smrtí a radovati se z věčné neporušenosti. Po tom všem touží duše a dychtí tam se dostati, kde doufá věčně se radovati. Avšak veliké odměny není možná dosáhnouti leč velikým namáháním. Proto i Pavel, výtečný kazatel, praví: „nebývá korunován, leč by kdo řádně bojoval.“ (2. Tim. 2, 5.)

Tato veliká odměna v nebesích povzbuzuje a mocně sílí zvláště v nynějších zlých časech všecky pravé a věrné křesťany, že opět s horlivostí — již po věky nevídanou — s velikými obětmi dobré skutky konají, ve sv. svátostech velmi často se posvěcují a hojných odpustků účastnými se stávají. Ráno každého dne vzbuzují úmysl získati si všecky odpustky, jichž vůbec dosáhnouti mohou a obětují je obyčejně ubohým duším v očistci, aby jejich bolestně a přetrapné chudobě spomohli. Zbožných takových křesťanů a čistých takových duší nalézá se právě v našich dnech na světě nesmírné množství, kteříž — když z tohoto světa povoláni jsou — přímo k Bohu — původu a cíli svému — přicházejí. „Nedostává se“ končí Jan Amos Komenský svou předmluvu k čtenáři — „Pánu Bohu takových vypulerovaných duší a každý upřímně pobožný to čta, téhož dokonalosti stupně sobě žádati povinen bude. Mějž se dobře — křesťane milý — a vůdce světla Duch svatý ukažiž tobě — lépe než já mohu — i světa marnosť i vyvolených, s Bohem spojených srdcí slávu, potěšení a radosť. Amen.“

Zprávy
o Dědictví Svatojanském.

I. Přehled údů v roce 1890.

Zakladatelů jest	7
Spoluzakladatelů	62
Údů první třídy	30
Údů druhé třídy	135
Údů třetí třídy	27596
Uhrnem . .	27830

Mezi těmi jest údů *stálých:*

a sice rodů	5696
škol, obcí, bratrstev a knihoven, konventů a spolků	1160
údů duchovního stavu	2987

☞ Členy stavu kněžského snažně žádáme, aby, jak veškeré údstvo očekává, mezi oktávem sv. Jana Nep. oběť mše svaté za živé i mrtvé údy našeho Dědictví každoročně obětovali. Ostatní údové nekněží s týmž nábožným úmyslem v naznačeném čase přítomni buďtež mši svaté. U hrobu sv. Jana Nep. v Praze koná řiditel Svatojanského Dědictví v den 15. května

v 8 hodin slavné zpívané rekviem za všecky v Pánu zesnulé údy, kteroužto pobožnosť založil a nadal v Pánu odpočívající kanovník strážce Václav Pešina rytíř z Čechorodu, druhdy redaktor Dědictví Svatojanského.

II. Poučení o přístupu nových údův a odbírání knih.

O vzniku Dědictví připomínáme novým údům toto: Ant. Hanikýř, narozen v Praze dne 21. října 1753, býv. jesuita, pak kaplan v Sedlci u Votic, v Klokotech, Jindř. Hradci a exposita v Číměři, posléze na výslužbě v Plané a v Táboře, umínil sobě roku 1829 na památku první stoleté slavnosti vyhlášení Jana Nepomuckého za svatého založiti ústav, jímž by dobré, vzdělavatelné knihy v jazyku českém, již vázané, v ceně levné vydávány byly. O řízení závodu toho požádal roku 1831 kníž. arcibiskupskou konsistoř v Praze. Položiv jakožto základ 1000 zl. na stříbře vyžádal sobě, aby podnik nesl jméno: „Dědictví sv. Jana Nepomuckého“ a veškeré obecenstvo aby k přistoupení pozváno bylo. Dotčený zakladatel zemřel v Táboře dne 15. března 1833 v 80. roce věku svého a byl na tamnějším hřbitově pochován, kdež mu nákladem Dědictví pomník byl postaven. Po dosaženém potvrzení vstoupilo Dědictví roku 1835 v život a ze zrnka horčičného vzrostlo v mohutný strom i bylo od slavné paměti papeže

Pia IX. dne 30. března l. P. 1855 apoštolským požehnáním a pro oktáv Svatojanský plnomocnými odpustky obdařeno.

Ze stanov klademe sem následující poučení:

1. Kdo k Dědictví Svatojanskému v Praze přistoupiti hodlá, nechť poštovní poukázkou aneb ve vyplaceném psaní (franco) aneb jinak příležitostně s nápisem: „*Řiditelství Svatojanského Dědictví v Praze*“ své jméno a příjmení, pak svou osadu farní a biskupství (diecési), ku kterémuž přináleží, udá, zároveň i peníze zašle neb vloží. Vklad za úda třetí třídy obnáší jednou pro vždy 10 zlatých rak. měny; za rod, školu, obec, knihovnu, platí se jednou na vždy 20 zl.*)

2. Každý nově přistoupivší úd ať si *lístek* na odbírání knih dobře uschová a následujícího roku, jakož i potom v budoucích letech po velikonoci od svého veleb. správce duchovního podepsati dá. Na tento lístek může si pak, žije-li úd v Čechách, knihu v knihkupectví B. Stýbla v Praze na Sv.-Václavském náměstí (býv. koňském trhu) číslo 786—II. vyzdvihnouti, jen že musí připojiti 3 kr. r. č., kterýžto peníz přísluší za práci a obálku. Pro údy v Olomúckém arci-

*) Jména nových údů, kteří k Dědictví sv.-Janskému přistoupili a jiná téhož Dědictví týkající se návěští ohlašujeme v časopisu „*Blahověst*“, jenž vychází letos již 41. rok, třikrát za měsíc, totiž dne 5., 15. a 25. každého měsíce. Na „Blahověst“ předplácí se v knížecí arcibiskupské knihtiskárně *Rohliček a Sievers* v Praze a sice na celý rok poštovní zásylkou pouze 3 zl. 50 kr.

biskupství platí totéž, jen že knihy své vybírají v knihkupectví Eduarda Hölzla (Helcla) v Olomúci; údové pak z Brněnského biskupství nechť se o knihy své hlásí v knihkupectví Karla Winikra v Brně. Ostatním údům v jiných diecésích zasýlají se knihy přímo z Prahy od ředitelstva. Kdož by však žádal, aby mu knihkupec knihu poštou zaslal, připoj mimo ony 3 krejcary, knihkupci náležející, ještě 6 krejcarů na kolkovaný poštovský list průvodní.

3. Přestěhuje-li se některý úd z Čech na Moravu, aneb odebéře-li se z Brněnského biskupství do Olomouckého neb naopak, ať to ve vyplaceném listu (franko) oznámí Řiditelství, kteréž mu nový lístek na odbírání knih pošle, aby mu pak v příslušném knihkupectví vydány byly.

4. Poněvadž odebírací či podělný lístek může v ztrátu přijíti neb i ukraden býti, každý si číslo jeho pro takový případ na jistém místě, ku př. v modlitební knížce, zaznamenej; pakli skutečně ztráta se udála, Řiditelství o nový lístek požádej s připojením 20 krejcarů, poplatku to za vydání listu nového, a 10 kr. na poštovní výlohy, tedy úhrnem 30 kr. Připomínáme však, že kdyby se napotom pohřešovaný první lístek zase nalezl, týž žádné platnosti více nemá.

5. Když *umřel* úd, žádáme snažně pozůstalých přátel, aby, když si na jeho lístek knihu *posledního* roku (třeba po smrti úda) vybrali,

úmrtí toho úda na lístek ten poznamenali a dotyčnému knihkupectví vydali aneb poprosili svého pastýře duchovního, aby lístek ten nejdůstojnější arcib. *konsistoři* Pražské aneb *řiditeli* Dědictví zaslal. Jména zemřelých údů Dědictví uveřejňují se v podílu každého roku.

6. Rod se béře, pokud jméno se neztratí. Synů-li není, odebírají knihy dcery zakladatele rodu, dokud žijí; dítky pak jejich, *jiné* již jméno nesoucí, nemají práva tohoto; rod vymřel.

7. Spojí-li se manžel s manželkou svou v jeden toliko vklad (10 zl.), vydávají se knihy jenom do úmrtí jednoho z nich. Tolikéž, spojí-li se v jeden vklad bratr s bratrem nebo sestra se sestrou, neb bratr se sestrou a podobně, vydávají se knihy jen do úmrtí toho, jenž *první* jest napsán na přijímací listině (diplomu).

Připomínáme, že správa Dědictví Svatojanského rozdělena jest v ten způsob, že *ředitel* Dědictví přijímá vklady nových údů, žádosti o knihy, o duplikáty diplomu a podílné lístky, jež podpisuje atd.; *redaktor* pak Dědictví vede péči o vydání knih, pročež se redakci jenom *rukopisy* dávají, vše ostatní budiž zasýláno: *Řiditelství* Dědictví Svatojanského *v Praze.*

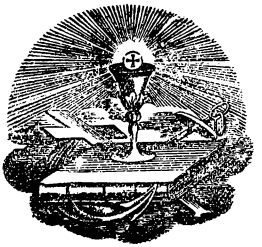

III. Seznam údů

Svatojanského Dědictví v Praze,

kteří během roku 1890 zemřeli, aneb již dříve zemřevše, Ředitelství teprv letos oznámeni byli.

I. V Čechách.

1. V arcidiecési Pražské.

Cerhová Alžběta v Předměřicích.
Jarolímek Václ. a manž. Magdalena v Kačíně z. r.
Liber. ká Marie v Smolotelich.
Pilák Vojtěch v Solopiskách.
Příhodova Marie v Přičově.
Důst. p. Rajský Jan, emerit. farář Svojšický v Kouřimi.
Roškot Frant. a manž. Anna v Dobrošovicích z. r.
Rubeš František ve Velkém Pálči.
Sirotková Marie v Solopiskách.

J. Milosť Karel **Schwarz**, světící biskup a kanovník-strážce u sv. Víta v Praze, bývalý Ředitel Dědictví Svatojanského.
Stěhule Vojtěch v Solopiskách.
Svobodová Ludmila v Přívorech.
Urban František v Ovčárech.
Důst. p. Věšín František, farář ve Velkých Lohovicích.

Úhrnem 16.

V Kladsku.

Budrich Antonín v Čermné.
Rehuřek Josef v Německé Čermné.
Stefán Josef v Čermné.
Šimonová Františka v Čermné.
Wolf Vincenc v Německé Čermné.

Uhrnem 5.

2. V Budějovické diecési

Bártík Jan ze Skalčan z. r.
Baumruk Achác v Blatné z. r.
Benešová Anna v Konopišti.
Brabec Jakub a manž. Anna v Protivíně z. r.
Brousilová Anna v Dolním Ostrovci.
Čabrádek Josef v Hněvkově.
Dolejšek František v Radonicích.
Doležalová Barbora v Habří.
Douda Jan v Bezděčíně.
Dřevová Anna v Zelči.
Hauserová Marie v Štěticích.
Hildprandt Robert, svobodný pán v Blatné.
Hrubý Jan z Chluma z. r.
Koblasová Anna v Zelči.
Koblasová Rosalie v Zelči.
Koblih Václav z Chluma z. r.

Linda Václav v Blatné.
Lopatář Jakub v Rozích.
Lospencová Eva v Trhových Svinech.
Marousek Václav v Skalčanech.
Panýrek Josef ve Vacíkově.
Radouchová Kateřina v Chvalšině.
Vdp. Roubin Eliáš, kněz z řádu Servitů na Nových Hradech.
Sýček Josef v Blatné.
Důst. p. Špirman Ant., osobní děkan v Blatné.
Svoboda Václav v Zachotíně.
Vavřincová Marie v Zelči.
Veselý Augustin v Blatné.
Voldán Václav v Petrovicích.

Úhrnem 30.

3. V Kralohradecké diecési.

Blažková Johanna v Něm. Rybné z. r.
Důst. p. Křeček Jan, děkan v Písečné.
Michalický Josef v Kunvaldě.
Důst. p. Mikáska Josef, děkan v Dolní Brané.
Pospíšil Jan v Bročicích.

Úhrnem 5.

4. V Litoměřické diecési.

Bárta Václav v Přepeřích.
Kepplerová Eleonora v Libici.

Úhrnem 2.

II. Na Moravě.

5. V Olomoucké arcidiecési.

Adamíkova Rosalie v Starém Městě.
Andrýskova Marie provd. Adamíková v Starém Městě.

Bajerová Zuzana v Bernarticích.
Bečáková Lucie ve Velkém Týnci z. r.
Blücherová Marie, kněžna z Wahlstattu na Raduni.
Důst. p. Černý Jan, farář ve Staré Vsi.
Dočkalová Terezie v Kožušanech.
Dvořáková Františka v Čechovicích.
Foltýn Jakub v Prachlicích.
Franěk Florián v Jaktaři z. r.
Gabrielová Rosalie v Kostelanech.
Gela Isidor v Milostovicích.
Grunerová Josefa v Špluchově.
Hanáková Mariana v Teteticích z. r.
Hekelová Kateřina v Příkazích.
Hindrichová Klára v Ostravě.
Holotík Frant. a manž. Marie v Roštíně.
Horák Jan v Dluhonicích.
Horáčková Anna v Žerůvkách z. r.
Houštová Františka v Čechovicích.
Hřebíková Mechtilda ve Vlaštovičkách.
Chalupová Teresie ve Vávrovicích z. r.
Charamza Florian z Lejsek z. r.
Chýla Augustin v Delhově.
Chytil Tomáš ve Velkém Týnci.
Kandrnál Josef v Újezdě.
Karlík Martin v Roštění.
Kastovský Ignáo v Starých Mokrolascích.
Kaufmanová Lidmila v Hulčíně.
Klváček Josef v Starém Ptení.
Kocmudová Magdalena v Špičkách.
Kořínkova Teresie provd. Nováková v Nové Bělé.
Kropil Sebastián v Meznicích.
Kubánek František v Raduni.
Kudýnová Antonie v Lešanech.
Kuchynka Matěj v Dunajovicích z. r.
Lesková Teresie v Stětíně.
Libigrová Františka ve Velkém Újezdě.

Macenauerová Magdalena v Zábřehu.
Mádrová Eleonora v Hostkovicích.
Němeček Jan v Starém Městě z r.
Důst. p. Neumann Jan, farář ve Velkém Ořechově.
Nožičková Marie v Kostelanech.
Obdržálek Pavel a manž. Klára v Huštěnovicích z. r.
Obručník Frant. a manž. Františka z Olšan.
Polášková Juliana v Jáchimově.
Sasín Antonín v Staré Bělé, zemřel v Americe.
Slámečková Johanna v Nové Bělé.
Soška František v Staré Bělé.
Stratilová Josefa v Nákle.
Svozil Ignác v Loučanech.
Strnadová Kateřina v Grygově.
Škrobánek Antonín v Raduni.
Vaňková Juliana v Starém Městě.
Vávrová Barbora a Martin v Kostelanech z. r.
Vidrmanová Marie v Huštěnovicích z. r.
Zajíc Tomáš v Maršově.
Žůrková Anna v Střebětiích.

Uhrnem 62.

6. *V Brněnské diecési.*

Formánkova Josefa, provd. Mervantová, v Jedovnici.
Důst. p. Helebrand, farář v Bučovicích.
Jakubec Michal v Horní Lhotě.
Kubeš Jan v Rudině.
Kubitta Josef v Skrejích.
Němec František v Doubravici.
Orbesová Marie v Novém Přerově.
Důst. p. Pavlíček Jan, farář v Doubravníku.
Pinková Josefa v Kloboučkách.
Důst. p. Pleh Kornel, S. J.

Řacek Josef v Bučovicích.
Stařecká Josefa v Blánsku.
Štěpánek Josef v Brně.
Smíd František v Třešti.
Umláska František v Sokolnicích z. r.
Zícha Jan v Dražově.

Úhrnem 16.

7. Ve Vratislavské diecési.

Kopiec Petr ve Fryštátu.
Laštufková Aloisie ve Fryštátu.
Paschanda Emanuel ve Fryštátu.

Úhrnem 3.

8. Ve Vídni.

Ackermanová Rosalie ve Vídni.

9. V Uherských diecésích.

Damkovics Šimon v Raiči.
Důst. p. Kopačz Josef, farář.
Lemešová Františka v Nitře.
Lerch Jan v Nitře.
Mathovičova Anna v Sekule.
Mráz František, professor v Nitře.
Mráz Štěpán v Kuklově.
dp. Pažitný Jiří, farář.
Pokorný Josef, v Nitře.

Úhrnem 9.

Tedy úhrnem všech v Pánu zesnulých členů, pokud letos Ředitelství oznámeni byli, 149, kteréžto modlitbám živoucích odporučeni buďtež.

Modleme se:

Bože, všech věrných Stvořiteli a Vykupiteli, dušem služebníkův a služebnic svých odpuštění všech hříchů rač dáti, aby prominutí, kteréhož vždycky žádali, pobožnými prosbami dojíti mohli. Skrze Krista Pána našeho. Amen.

Odpočinutí věčné dejž jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí. Ať odpočívají v pokoji. Amen.

IV. Milodary a odkazy v roce 1890 pro Dědictví Svatojanské.

1. Adamíková Anna ve Františkovicích na Moravě za pět zemřelých osob . . . . . zl. 20·—
2. Tomeš Josef v Helkovicích (za † rodiče a přátele) . . . . . zl. 10·—
3. Jakub a Barbora manželé Ficl z Lužic u Netolic . . . . . zl. 5·—
4. Františka Kubittová v Skrejích na Moravě za † Josefa Kubitta . . zl. 5·—
5. Člen Dědictví pod číslem 11689 . zl. 10·—

Úhrnem . . . zl. 50.—

Na přímluvu svatého Jana Nepomuckého račiž odplatiti, ó Pane, všem Dědictví Tvému dobře činicím, pro jméno Tvé, životem věčným. Amen.

V. Příspěvky spoluoudů Dědictví na chrám sv. Víta v Praze v roce 1890.

1. Majzón Jan v Ersékujvaru v Uhrách . . . . . zl. 1·—

2.	V upomínku na důst. p. Jana St. Křečka, děkana v Písečné s heslem: Sv. Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím . . .	zl. 25·—
3.	Od věrného vlastence v Uhrách	zl. —·30
4.	Bibiana Čekanová v Rokycanech	zl. 1·—
5.	Karel Kotrbelec, farář v Babicích ke cti sv. Jana Nep.	zl. 5·—
6.	Marie Ročeková, vdova v Praze	zl. 2.—
7.	Ferd. Harna, farář v Chvalkovicích u Olomouce	zl. —·52
8.	Vilémína Lenková v Olomouci .	zl. 2.—
9.	Anna Herbecková v Olomouci .	zl. 2·—
10.	Johnová v Olomouci	zl. 1·—
	Úhrnem . .	zl. 39·82

VI. Knihy Svatojanského Dědictví.

Z knih Svatojanským Dědictvím vydaných jsou tyto na skladě:

Bible Česká čili Písmo svaté Starého i Nového Zákona, a sice:

I. *nové* vydání písmem *latinským* prodává se

a) celé Písmo sv. (Nový i Starý Zákon) v *jednom* svazku vázané v tuhých deskách za **2** zl. **50** kr. r. m.

b) celé Písmo sv. (Nový i Starý Zákon) vázané v tuhých deskách ve *dvou* dílech čili svazcích za **2** zl. **60** kr. r. m.

Pozn. Pouze jeden díl tohoto Písma sv. o sobě se neprodává.

c) **Písmo sv. Nového Zákona**, latinkou tištěné ve *formátě dvanácterky*, otisk to z II. dílu velké bible Dědictvím vydané prodává se:

1 exemplář brožírovaný za **30** kr.
1 „ vázaný za **50** kr.

Při objednávkách většího počtu exemplářů dopřává ředitelství o něco levnější ceny.

II. *staré* vydání *švabachem*, obsahující v jediném svazku celé Písmo sv. Starého i Nového Zákona, velký oktáv, stran 1433, prodává se za **1** zl. r. m.

Postilla aneb výklady a rozjímání na evangelia nedělní a sváteční od Dr. Innocencia *Frencla*.
Díl I. za **50** kr.
Díl II. za **50** kr. r. m.
Díl III. za **80** kr. r. m.
Díl IV. za **50** kr. r. m.
Všecky 4 díly Postilly dohromady prodávají se za **2** zl. r. m.

Kancionál. Díl I. a II., nyní **2** zl.

Hlas varhan. Díl I. a II. obsahuje dokonalý průvod varhan ke všem písním v Kancionálu obsaženým, nyní za **5** zl.

☞ K žádosti důstojných úřadův farních, řiditelů kůrův a členů Dědictví povolí Ředitelství při dílech „Kancionálu" i u „Hlasu varhan" ještě větší srážku, t. j. nižší cenu, jakož i při jiných knihách v tomto seznamu obsažených, zvláště když by se více výtisků odebralo. Tímto způsobem bylo by lze „Kancionál" za nepatrnou cenu po osadách rozšířiti, tak že by se v každé domácnosti ke cti a chvále Boží zpívalo a společné služby Boží nábožným zpěvem veškeré osady se oslavovily.

Duševní zábava. Sbírka povídek, za **40** kr.

Vůdce hříšníků Ludvíka Granadského. Od Jana N. Františka Desoldy. Stran 733, za **80** kr.

Příběhy Starého Zákona a jim připojené nábožné rozjímání pro lid křesťanský; s obrázky; za **1** zl.

Příběhy Nového Zákona a jim připojené atd.; s obrázky; za **1** zl.

Drahé kameny z koruny sv. Václavské čili životy Světců, Blahoslavených a domněním

Svatých národa Československého. Díl I. za **70** kr.

Drahé kameny z koruny sv. Václavské, t. j. Životy Světců, Blahoslavenců a domněnými Svatých národa Československého. Díl II. s obrázky. — **Sv. Vojtěcha hrob a ostatky na hradě Pražském.** Na památku nalezení těchto ostatků dne 15. března 1880 sepsal Jan Křt. Votka. Oba spisy, str. 617, za **80** kr.

Obrazy z dějepisu Církve Páně. Sepsal Tomáš Novák. Díl I. za **70** kr.

Obrazy z dějepisu Církve Páně. Sepsal † Tomáš Novák. Díl II. — **O svatém biřmování.** Cena obou spisů **70** kr.

Dějiny diecése Pražské. Národní dům Český v Římě. Sepsal a vzdělal Dr. Kl. Borový; za **80** kr.

Ctih. otce Leonarda *Goffine-a*: **Postilla.** Přel. Jan N. Frant. Desolda. Díl II. obsahuje slavnosti a svátky Svatých. — Cena **70** kr. (Díl I. jest úplně rozebrán).

Sv. Jan Nepomucký. S ocelorytinou. Sepsal Dr. Klement Borový. — **Základní pravidla katol. vychování.** Zčeštil Jan N. Frant. Desolda. Oba spisy za **1** zl.

Památky Staroboleslavské čili: Prvotní vývoj a význam úcty Svatováclavské v Čechách. Sepsal Jan Křt. Votka. S obrázkem sv. Václava a 7 jinými dřevořezbami. Stran VIII, 415 a XVIII. Cena **80** kr. *)

---

*) Menší spis téhož druhu jest „Stará Boleslav, nejstarší poutní místo v Čechách.“ Vydal **Fr. Srdínko**, sid. kanovník kolleg. kapitoly v Staré Boleslavi. S ocelorytinou a 8 obrázky v textu, str. 120, za **40 kr.**, v knihkupectví **B. Stýbla v Praze.**

Trnová koruna. Historický obraz z třicetileté války. — **Pan Odolan Pětipeský.** Historická pověsť z třicetileté války a vojen Tureckých. Od V. B. Třebízského. Str. 487 s 2 obr. Cena **70** kr.

Duchovní cvičení pro dospělé i pro mládež vzdělanější. Sepsal Fr. *Srdínko*, síd. kanovník starobylé kollegiatní kapitoly v St. Boleslavi atd. Str. VI a 347 s mnohými obrázky v textu. Cena **40** kr.

Posvátná místa král. hlavního města Prahy. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů a jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlav. městě království Českého. Sepsal František *Ekert*, kaplan u sv. Vojtěcha v Praze. Svazek I. S 2 fototypickými obrázky. Str. VI, 379 a XIII. Cena **1** zl. — Svazek II. s 2 fototypickými obrázky. Str. 515. Cena **1** zl.

Jubilejní kniha. K oslavě tisícileté památky úmrtí sv. Methoděje, jakož i k oslavě 50-letého trvání Dědictví Sv. Jana Nep. vydaná. S první částí matriky údů Dědictví. Podíl č. 72 za r. 1885. S obrázky. Str. 448 a 285. Cena **80** kr.

Otcové a děti. Povídka z venkovského života; napsal Vojtěch *Pakosta*. S 5 obrázky. S druhou částí matriky údů Dědictví. Podíl č. 73 za r. 1886. Cena **80** kr.

Cesty missionářské, které Mongolskem, Tibetem a říší Čínskou vykonali *Huc* a *Gabet*, kněží kongregace sv. Lazara v Paříži. Zčeštil Karel *Jindřich*. Podíl č. 74 za r. 1887. Cena **80** kr.

Z města a ze vsi. Povídky od Aloise *Dostála.* Podíl č. 77 za r. 1890. Cena 1 zl.

Poznámka. **Život Ježíše Krista** od *Neumana,* taktéž: **Životy, utrpení a skutky Svatých a Světic Božích** od *Karlíka* a **Čermákova rodina** od *Ehrenbergra* jsou již úplně rozebrány.

V Praze, 15. dubna 1891.

Dr. Klement Borový,
kanovník metrop. kapitoly u sv. Víta na hradě Pražském, ředitel Dědictví Svatojanského.

František Srdínko,
sídelní kanovník kolleg. kapitoly ve Staré Boleslavi, redaktor Dědictví Svatojanského.

VII.

Na základě schválení nejdůstojnější kníž. arcib. konsistoře v Praze ze dne 5. listopadu 1890 č. 9372 a veleslav. c. k. místodržitelství v Praze ze dne 5. ledna 1891 č. 140.204 byla založena

Jednota ku pořádání národní slavnosti

sv. Jana Nepomuckého

na Karlově mostu v Praze,

kteráž obrala si v první řadě za úkol, každoročně v květnu v devítníku dnů sv.-Janských pořádati v Praze u sochy sv. Jana Nep. na mostu Karlovu důstojným spůsobem pobožnost, jak ji dřívější slavnostní komitét sv.-Janský byl pořádával, ona bude starati se dále o udržování světla při téže soše a pečovati i každým jiným vhodným spůsobem o to, aby ctnosti tohoto světce, ochrance cti a patrona dobré pověsti bližního právě v nynějších pohnutých dobách docházely nejen hojného následování, ale i patřičného oslavení.

Ohledně přijímání členů vyjímáme ze stanov následující:

§ 5.

Členy Jednoty mohou býti osoby jednotlivé neb souborné, bez rozdílu pohlaví, stáří a národnosti, když jsou katolického náboženství a mravný i pokojný život vedou.

§ 7.

Členové Jednoty jsou:

a) členové čestní, *b*) zakladatelé, *c*) členové činní a *d*) členové přispívající.

ad *a*) Valná hromada má právo osoby o Jednotu neb jinak zasloužilé a vynikající jmenovati členy čestnými.

ad *b*) Zakladatelem stane se, kdo ve prospěch Jednoty položí hotově buď najednou neb v 5 stejných lhůtách za sebou jdoucích obnos 25 zl.

ad *c*) Členem činným, kdo ročně platí příspěvek 2 zl.

ad *d*) Členem přispívajícím jest ten, kdo ročně platí 1 zl. příspěvku.

Dárci menších příspěvků aneb jiných věcí pokládají se za příznivce a dobrodince Jednoty.

Očekáváme s důvěrou, že snaze naší i přes všechnu nepřízeň doby a poměrů dostane se zasloužené podpory a že hojným přistupováním členů rozmnoženy budou utěšeně řády sv.-Janských ctitelů.

Přihlášky přijímají a bližší zprávy ochotně podají nížepsaní členové výboru.

Z Jednoty ku pořádání národní slavnosti sv. Jana Nepom.

na Karlově mostu.

V Praze, dne 1. března 1891.

Starosta: Frant. Zbíral, kožešník a majitel

domu v Praze čís. pop. 165—I. Starostův náměstek: P. Ant. Vonášek, farář u sv. Tomáše v Praze. Pokladník: Jan Wowes, c. k. poštovní oficial v čís. pop. 652—I. Jednatel: Matěj Zahaur, berní oficial v čís. pop. 223—I. Členové výboru: Alois Štěpánek, kupec a majitel domu čís. pop. 119—I., Ant. Šíma, mistr truhlářský a maj. domu čís. pop. 798—I., Alois Vavruška, c. k. dvorní dodavatel a maj. domu čís. pop. 673—II., Mat. Novák, maj. domu čís. pop. 227—I. Antonín Plichta, maj. domu čís. pop. 214—I. Náhradníci: Václav Čekan, maj. domu čís. pop. 42—II., Antonín Hrazánek, maj. knihtiskárny čís. pop. 222—I.

Ředitelství Dědictví Sv. Janského tuto Jednotu co nejvřeleji odporučuje a členy téhož Dědictví vybízí, aby řečenou jednotu všemožně podporovali.

VIII.

Rakouský spolek sv. Rafaela k ochraně katolických vystěhovalců.

Ježto nezřídka se stávalo, že vystěhovalci naši upadali do rukou podvodníků, kteří jejich neznalosti cizích zemí a poměrů tak uměli vykořistiti, že je úplně na mizinu připravovali, ustanovil se druhý sjezd rakouských katolíků na tom, aby založen byl spolek k ochraně našich vystěhovalců, což se též skutečně stalo.

I. Stanovy rakouského spolku sv. Rafaela k ochraně katolických vystěhovalců jsou tyto:

§ 1. Účelem rakouského spolku sv. Rafaela jest, chrániti vystěhovalce království a zemí na říšské radě zastoupených před mnohými nebezpečenstvími, která jim hrozí ohledně

a) náboženství a mravů,

b) majetku.

Činnosť spolku počíná konečným se rozhodnutím k vystěhování a končí dosažením cíle cesty a vydělku pomocí poučení a ochranných prostředků.

Spolek nemá tedy účel vystěhovatelství podporovati, nýbrž pouze takové osoby, které se konečně k vystěhování rozhodly, před vydíráním dle možnosti chrániti.

§ 2. K dosažení cíle tohoto slouží následující prostředky:

1. vydávání tiskem a rozšíření spisů poučných pro vystěhovalce:

2. obstarávání věrohodných osob různých řečí našeho mocnářství znalých, v přístavech, do nichž vystěhovalci zavítají:

3. odporučení vystěhovalců věrohodným osobám na důležitých místech cesty.

§ 3. Peněžitých prostředků k účelu tomu potřebných dostane se spolku ročními příspěvky členů, dobrovolnými dary, darováním, odkazy a jinými příjmy.

§ 4. Za členy spolku přijmou se bezúhonní katolíci obojího pohlaví, kteří se zaváží ročně nejméně 50 kr. do spolkové pokladny platiti.

§ 5. V sídle spolku bude každoročně sloužena o slavnosti sv. Rafaela (24. října) mše sv. za členy a vystěhovalce.

§ 6. Každý člen jest povinen:

1. Účely spolku dle svých sil slovem i skutkem podporovati.

2. roční příspěvek nejméně 50 kr. platiti.

Zaplacené příspěvky se pod žádnou podmínkou nevracejí.

Neplatí-li členové po dvě léta příspěvků a

byli-li proto upomínáni, považují se za vystouplé.

§ 7. Sídlo spolku jest Vídeň.

Správa spolku spočívá v rukou patnáctičlenného výboru (z něhož alespoň pět členů ve Vídni anebo v okolí Vídně bydlí, ostatní ale dle možnosti příslušníky různých království a zemí býti mají), a pěti náhradníků.

II. *Důvěrníky* rakouského spolku sv. Rafaela jsou:

v *Brémách*: Pan farář Schlösser, Lindenstrasse 6;

v *Hamburku*: Pan Theodor Meynberg, Grosse Reichenstrasse 52, a pan farář Prachař (rodem Čech), při malém kostele svatého Michaela 29;

v *Antverpách*: Pan J. W. Würden, 49 Avenue Charlotte;

v *Rotterdamu*: Pan Jakub Zöller, van der Tackstraat 17;

v *Amsterodamě*: Pan Eduard Huf, Nieuwendyk 215;

v *Havru*: Kněz P. Lambert Rethmann, 3 rue Doubet;

v *Londýně*: Pan farář Dr. Verres, 47 Union Street, Whitechapel;

v *Liverpoolu*: Pan Fr. Egon Clotten, 24 Norton Street;

v *Novém Yorku*: Rev. J. Reuland, katolický kněz 6 State Street naproti Castle Garden;

v *Porto Allegre*; Prov. Rio Grande do Sul, pan Clemens Wallau;

v *Joinville*: Prov. sv. Kateřiny, pan farář C. Boegershausen;

v *Buenos-Ayres*: Pan Adolfo Hopmann, Defensa čís. 140.

Důstojné duchovenstvo se důtklivě žádá,

katolické vystěhovalce pobádati, aby se ve všem co s cestou souvisí, písemně poradili s důvěrníky.

1. Důvěrník bezplatně udílí na požádání radu a ochranu ve všech záležitostech cesty, volby vhodného parolodního spojení; ubytování, on dohlíží při nakupování, měnění peněz, doprovází k bohoslužbám a odporučuje vystěhovalce zámořským důvěrníkům.

2. Vystěhovalec, chce-li se uvarovati škody, nechť se řídí přísně dle rady důvěrníkovy.

III. *Naučení vystěhovalcům.*

1. Při příjezdu do stanice přístavního města nosiž vystěhovalec tento lístek tak, aby mohl býti viděn a nepoužij pod žádnou podmínkou lístků z jiné strany nabízených.

2. Není-li důvěrník na stanici přítomen, doptej se naň u policejního úředníka.

3. Žádný katolický vystěhovalec neopomeň před tak důležitou a nebezpečnou cestou v městě přístavním súčastniti se bohoslužeb a přijati sv. svátosti.

4. Stížnosti ohledně nehodného nakládání, stravování a mravních poklesků na parolodi nechť vystěhovalec, vykázav se tímto lístkem, sdělí kapitánu a jakmile přibude do přístavu, ať neopomene písemně o tom zpraviti tamního důvěrníka jakož i důvěrníka konečné stanice.

Důvěrník nosí co odznak zlatý kříž s kotvou.

IV. *Kostely a služby Boží:*

V Brémách: St. Johanniskirche, Ecke Balgebrückstrasse und der Langwieren. Každý den ráno v 6 hodin mše sv.; každý úterý a pátek od půl 7 ráno lze přijati svaté svátosti. Každý úterý a pátek o půl 1 hod. odpoledne růžencová pobožnosť s kázaním a pak sv. zpověď.

V Hamburku: Kleine Michaeliskirche (blíže luther. velkého kostela téhož jména). Mše sv. v neděli o půl 7, 7, půl 8, 8 hodinách. Zpovídati se lze vždy; jest pouze zapotřebí přihlásiti se v sakristii, neb na faře, která jest hned vedle kostela čís. 29, aneb u důvěrníka. Tento kostel jest jediný katolický kostel v Hamburku.

V Antverpách: Jesuitenkirche, v obchodní škole u sv. Ignáce, Kurze Neustrasse 47 (Institut St. Ignace, 47 courte rue neuve. — Ignatius-Gesticht, korte Nieuvstraat 47). Kostel jest otevřen od půl 7—9 ráno a od 5—7 večer. Denně mše sv. a sv. zpověď každé ráno a večer. Každý pátek večer v 5 hod. pobožnosť růžencová s kázaním.

V Rotterdamu: Unsere liebe Frauenkirche. Weinhafen (blíže nábřeží rýnských parolodí). Mše sv. v neděli o půl 7, 8 a 10 hodině., ve všední den v 7, 8 a 9 hod. — Kostel sv. mučedlníků z Gorkum. Mše sv. v neděli o půl 8 a půl 11 hod., ve všední den v 7 hodin. Zpovídati se lze každodenně. (Bližší zprávy podá důvěrník.)

V Hâvru: Chapelle allemande, rue J. B. Eyries. Mše sv. denně v 6 a 8 hodin. Německý zpovědník zpovídá denně od 6—8 hodin ráno a od 4—5 hod. večer.

V Novém Yorku mají vystěhovalci příležitost v kapli Capelle des Leo-Einwandererhauses, 9 State Street, přijati sv. svátosti, také svátosť stavu manželského, vykáží-li se potřebnými listinami.

Také v Amsterodamě, Londýně, Liverpoolu, Porte Allegre, Joinville a Buenos-Ayres, atd. mají vystěhovalci příležitosť přijati sv. svátosti. Bližší sdělí důvěrníci.

V. *Odporučující lístek* rakouského spolku sv. Rafaela k ochraně katolických vystěhovalců.

Páni důvěrníci rakouského spolku sv. Rafaela se žádají, majiteli tohoto lístku všemožnou ochranu poskytnouti. Jan princ Schwarzenberg, předseda. Vyhotoveno pro N., z N., prostřednictvím N.